

T. C.
İstanbul Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Tarih Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

II. MAHMUD'UN KIZI MİHRİMAH SULTAN'IN
SÛR-I HÜMÂYÛNU

Yüksel AKTAŞ BAYCAR

2501920048

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Mahir AYDIN

İstanbul 2006

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

TARİH Anabilim Dalında **2501920048** numaralı **YÜKSEL AKTAŞ BAYCAR'IN** hazırladığı "**II. MAHMUD'UN KIZI MİHRİMAH SULTAN'IN SÛR-İ HÜMÂYÛNU**" konulu **YÜKSEK LİSANS / DOKTORA TEZİ** ile ilgili **TEZ SAVUNMA SINAVI**, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin 15.Maddesi uyarınca **27.12.2006 SALI** günü saat **11.00** 'de yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin Kabulüne 'ne* **OYBİRLİĞİ /OYÇOKLUĞUYLA** karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI (2)	İMZA
PROF.DR. MAHİR AYDIN	Kabul	
PROF.DR. FERİDUN EMECEN	Kabul	
PROF.DR. SÜLEYMAN BEYOĞLU	Kabul	
DOÇ.DR. MEHMET ALİ BEYHAN	Kabul	
YRD.DOÇ.DR. ŞAMİL MUTLU	Kabul	

ÖZ

Surnâme-i Lebib, II. Mahmud'un kızı Mihrimah Sultân'ın 1252 (1836) yılında, Bahr-i Sefid Boğazı Muhafızı Ferik Mehmed Said Paşa ile evlilik törenlerini ve şehzadeleri Abdülmecid ile Abdülaziz'in sünnet şölenlerini anlatan bir düğün kitabıdır.

Dönemin şairlerinden Mehmed Lebib Efendi'nin kaleme aldığı bu kitap kendi adından dolayı Surnâme-i Lebib olarak isimlendirilmiştir. Dolmabahçe Meydanı'nda Bayıldım Kasr-ı Hümayunu etrafında düzenlenen bu düğün dolayısıyla İstanbul kandillerle süslenmiş, ülkenin her yanından gelecek davetlileri ağırlamak için onlarca çadır kurulmuş, düğün alanında seyre gelen insanları eğlendirmek amacıyla canbaz ve fişek gösterileri yapılmış, türlü türlü oyunlar oynanmıştır. Ayrıca bütün misafirlere yemekler verilmiş, hediyeler dağıtılmıştır. 10 gün süren düğün, Mihrimah Sultân'ın gelin alayı ile son bulmuştur.

Bu düğünün hemen arkasından şehzadelerin Sadabad'daki sünnet düğünlerine başlanmıştır. Şehzadelerle birlikte devlet adamlarının ve beş bin adet fakir çocuğun da sünnetleri yapılmıştır. Yine eğlenceler tertib edilmiş, çocuklara hediyeler verilmiş, ziyafetler düzenlenmiş ve pek çok davetli ağırlanmıştır. 8 gün süren bu düğün de İstanbul'da bayram havası estirmiştir.

Lebib Efendi, damadın seçimini, nikah, nişan, çeyiz ve gelin alaylarını, düğün için yapılan hazırlıkları, gün gün davet edilen misafirleri, misafirlerin karşılanış biçimlerini, ziyafetleri, gösterileri ve yapılan eğlenceleri tafsilatlı bir şekilde kitabında anlatmıştır. Yine sünnet düğünü ile ilgili şehzadelerin yataklarının süslenmesine, diğer çocuklarla ilgili yapılan hazırlıklara, yemeklere, eğlencelere ve törenlere dair geniş bilgi vermiştir.

Bizim burada yaptığımız çalışma Osmanlıca olan bu kitabı Latin harflerine çevirerek günümüz okuyucusuyla buluşturmak olmuştur. Bu arada eserin müellifi Mehmed Lebib Efendi'nin hayatı hakkında da ayrıntılı bir araştırma yapılmıştır.

The Wedding of II. Mahmud's Daughter Mihrimah Sultan

ABSTRACT

Surname-i Lebib is a chronicle tells about both the wedding ceremony of Mihrimah Sultân (the daughter of Mahmut II.) and Ferik Mehmet Said Pasha (the commander of Bahrı Sefid Bosporus) in 1836; and circumcision feast of Ottoman princes Abdulmecid and Abdulaziz.

The Book was written by a contemporary poet Mehmet Lebib Efendi and it was named as Surname-i Lebib indicating its author's name. For the wedding, - arranged around Bayıldım Kasr-ı Humayun in Dolmabahçe Square-istanbul was adorned with candles. For guests, coming from all around the Empire, many tents are pitched, many rope dancers, acrobats are recruited, and skyrocket shows are arranged. Moreover during the wedding ceremony guests are invited for dinner and for children some little gifts are given. The wedding ceremony is lasted ten days and ended with Mihrimah Sultân's bridal procession.

Right after the end of this wedding ceremony, the circumcision feast of princes in Sadabat began. Aside from the princes, five thousand children of Sultânate bureaucrats also circumcised. Just like the previous ceremony in this feast, many entertaining programs took place, gifts are distributed among children, banquet is given, and many guests are hosted.

Lebib Efendi in his chronicle mentions about many details namely; on election of groom, wedding engagement, dowry, bridal procession, preparations for wedding ceremony, day by day invited guests, the forms of reception of guests, banquets, the shows and other entertaining programs. Likewise, about the feast, he gives broad information on adorning the beds of princes, entertaining programs for other children, meat, and other shows.

What we want to do in this dissertation is to transcribe the book of Lebib Efendi from Ottoman letters to modern Turkish alphabet. By this way, we intend to introduce his book to today's readers. The study also includes detailed research on Lebib Efendi's life story.

ÖNSÖZ

Osmanlı padişahlarının çocuklarının doğum, sünnet, evlilik törenleri gibi önemli günlerinde yaptıkları şenlikleri anlatan surnâmeler, Türk Kültür Tarihi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu şenlikler; sunulan gösteriler, verilen ziyafetler, halka dağıtılan bahşişler ve hediyeler düşünülduğünde, sadece saray halkı için değil ülkenin bütünü için bir eğlence niteliğindedir. Surnâmeler, kıyafetlerden gösteri biçimlerine, esnaf hünelerinden şehir süslemelerine, sunulan yemeklerden çalınan müziklere, verilen hediyelerden misafir karşılama teşrifatına, dönemin önemli şahıslarının isimlerinden devletin ordu ve donanmasına kadar ve daha pek çok konuda günümüze çok kıymetli bilgiler ulaştırmaktadırlar. Tarihçiler, edebiyatçılar ve sanat tarihçileri için benzersiz bir kaynak niteliğindedirler.

Tezimize konu olan Surnâme-i Lebib, II. Mahmud'un kızı Mihrimah Sultân'ın evlilik töreni ve şehzadeleri Abdülmecid ile Abdülaziz'in sünnet düğünlerini anlatmaktadır.

Tezin hazırlanması sırasında öncelikle eserin çevirisini yaparak sağlıklı bir metin elde etmeye çalıştık. Daha sonra eserin müellifinin hayatına dair bir araştırma yaptık. Düğüne konu olan şahısların kısa biyografilerinin ayrı bir başlık altında verilmesini, tezimizin anlaşılabilirliği bakımından uygun bulduk. Daha sonra metni inceleyerek, eserde anlatılan olayları çeşitli başlıklar altında topladık ve açık bir şekilde ifade etmeye çalıştık. Eserde geçen şahıs, yer ve müessese isimlerini (cami, hangâh, tekke, zaviye, medrese gibi) indekste vereceğimiz için ayrıca listelemedik.

Son olarak, bana bu eseri önererek böyle güzel bir konuda çalışmama vesile olan hocam Prof. Dr. Kemal Beydilli'ye ve tez hazırlama safhasında her türlü yardımı göstererek çalışmama yön veren hocam Prof. Dr. Mahir Aydın'a teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

Öz.....	I
Önsöz.....	III
İçindekiler.....	IV
Kısaltmalar.....	VII
Giriş.....	1
I. MEHMED LEBİB EFENDİ VE SURNÂME-İ LEBİB.....	6
A. Mehmed Lebib Efendi.....	6
1. Hayatı.....	6
2. Eserleri.....	10
B. Surnâme-i Lebib.....	11
1. Eserin Tanıtımı.....	11
2. Eser Hakkında.....	12
3. Eserin Müellifi ve Yazılış Sebebi Hakkında.....	12
II. DÜĞÜNLE İLGİLİ DİĞER SURNÂMELER.....	15
A. Hızır Surnâmesi.....	15
1. Yazar Hakkında.....	15
2. Eser Hakkında.....	15
B. Müellifi Belli Olmayan Surnâme.....	17
III. SURNÂMEYE KONU OLAN ŞAHISLARIN KISA BİYOGRAFİLERİ.....	20
A. Mehmed Said Paşa.....	20
B. Mihrimah Sultân.....	21
C. Şehzade Abdülmecid Efendi.....	22
D. Şehzade Abdülaziz Efendi.....	22
IV. SURNÂME-İ LEBİB'İN METİN DEĞERLENDİRMESİ.....	24
A. Mihrimah Sultân'ın Sur-ı Hümayunu.....	24
1. Düğün Öncesi Yapılan Hazırlıklar.....	24
a. II. Mahmud'un Kızını Evlendirme Kararı.....	24
b. Nikah Akdi.....	26
c. Nişan Alayı.....	26
d. Nişan Yağlığı Bohçası.....	27
e. Düğün Hazırlıkları.....	28
f. Şehrin Süslenmesi.....	30

2. Düğün Sırasında Yapılan Etkinlikler	31
a. Davetliler ve Ziyafetler	32
b. Yabancı Sefirlerin Düğüne Gelişleri.....	33
c. İran Sefirinin Gelişi.....	34
d. Canbaz Gösterileri.....	35
e. Oyunlar	36
f. Kandil ve Fişek Gösterileri.....	36
3. Düğünün Neticelenmesi.....	36
a. Çeyiz Alayı	36
b. Gelin Alayı	37
4. Düğünle İlgili Düşürülen Tarihler.....	40
B. ŞEHZADE ABDÜLMECİD VE ABDÜLAZİZ'İN SUR-I HİTANI	44
1. Hazırlıklar.....	44
2. Sur-ı Hitan'ın Başlaması	45
a. Şehzadelerin Sünnet Edilmeleri	45
b. Ziyaretçiler	46
c. Diğer Çocukların Sünnet Edilmeleri.....	47
d. Davetliler.....	48
e. Düğün Esnasında Yapılan Etkinlikler	49
f. Canbaz Gösterileri.....	49
3. Rütbe ve Hediye Tevcihi.....	50
4. Sünnet Düğünü Münasebetiyle Düşürülen Tarihler	50
Bibliyografya.....	58
EK 1. SURNÂME-İ LEBİB (TRANSKRİBE METİN).....	61
Sûret-i Hatt-ı Hümâyûn.....	73
Alay-ı Vâlâ-yı Nişân	77
Sûret-i Mekâtib-i Sâmiye-i Hazret-i Sadâretpenâhî	81
Bi-mennihî-te'âlâ sûr-ı zifâf-ı meyâmin-ittisâfın ibtidâki ve Muharremü'l-haramın on birinci çeharşenbe günü sa'at beşde iken Dolmabağçe'de kâ'in kasr-ı hümâyûn-ı mülûkâneye da'vet olunan zevât-ı kirâm hazerâtı	91
Kezâlik yevm-i mezkûrda sâ'at dokuzda iken kasr-ı hümâyûn-ı şâhâneye da'vet olunan zevât-ı kirâm hazerâtı	62

Muharremü'l-harâmın on ikinci ve sûr-ı hümâyûn-ı meyâmin-makrûn-ı şâhânenin ikinci pencşenbe günü kasr-ı hümâyûn-ı mülûkâneye da'vet buyurulan zevât-ı kirâm hazerâtından.....	103
Muharremü'l-haramın on üçüncü ve sûr-ı hümâyûn-ı şâhânenin üçüncü Cum'a günü âşiyâne-i ankâ-yı hilâfet ve felekü'l-burûc-ı mihr-i cihân-tâb-ı şevket olan kasr-ı hümâyûna da'vetlü bulunan zevât-ı kirâm hazerâtı.....	115
Muharremü'l-haramın on dördüncü ve sûr-ı hümâyûnun dördüncü Cum'a ertesi günü kâh-ı bülend-eyvân-ı behişt-i hilâfet ve nüzülgâh-ı mevâ'id-i veliyyü'n-ni'met olan kasr-ı hümâyûn-ı şâhâneye da'vetlü bulunan zevât-ı me'âlî-simât hazerâtı.....	124
Mâh-ı Muharremü'l-harem'in on beşinci ve sûr-ı hümâyûnun beşinci Pazar günü felek-dâ'ir-i dâ'ire-i şevket-mıntıkâtü'l-burûc-ı hurşid-i saltanat olan kasr-ı hümâyûn-ı hazret-i kişver-i sânîye da'vetlü bulunan zevât-ı sûtûde-sıfât hazerâtı.....	134
Mâh-ı Muharremü'l-haramın on altıncı ve sûr-ı hümâyûn-ı mes'adet-nümûnun altıncı Pazarertesi günü kasr-ı hümâyûn-ı cenâb-ı kişver-güşâyîye da'vetli bulunan zevât-ı kirâm hazerâtı.....	142
Muharremü'l-haremin on yedinci ve sûr-ı hümâyûn-ı meyâmin-makrûn-ı şâhânenin yedinci Salı günü sâ'at sekizde iken da'vetlü bulunan zevât-ı kirâm hazerâtı.....	150
Alay-ı Vâlâ-yı Cihâz	155
Yevm-i mezkûre sâ'at sekizde iken bâlâda zikr ve beyân olunan hıyâma da'vetlü olan zevât-ı du'âgûyân hazerâtı.....	156
Alay-ı Mu'allâ-yı Arûs.....	159
EK 2. İndeks.....	211

KISALTMALAR

A.e.	:	Aynı eser
a.g.e.	:	adı geçen eser
B.	:	Receb
BOA.	:	Başbakanlık Osmanlı Arşivi
C.	:	Cemaziyelahir
c.	:	cilt
Ca.	:	Cemaziyelevvel
Çev.	:	Çeviren
Dem.no.	:	Demirbaş numarası
E.	:	Evrak
H.	:	Hicri
İ.A.	:	İslam Ansiklopedisi
İÜTFM.	:	İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası
L.	:	Şevval
M.	:	Miladi
M.	:	Muharrem
N.	:	Ramazan
R.	:	Rebiülahir
Ra.	:	Rebiülevvel
S.	:	Safer
s.	:	sayfa
Ş.	:	Şaban
TSMA.	:	Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi
TTK.	:	Türk Tarih Kurumu
vr.	:	varak
Z.	:	Zilhicce
Za.	:	Zilkade

GİRİŞ

Surnâme “düğün, şenlik, velime, ziyafet” anlamlarına gelen Farsça “sûr” kelimesi ile “mektup, risale, kitap gibi mânâlar taşıyan Arapça “nâme” kelimesinden oluşmaktadır. Düğün, sünnet gibi çeşitli amaçlarla düzenlenmiş şenlikleri anlatan mensur veya manzum eserlere bu sebeple surnâme denilmiştir.

Padişah kızlarının veya kızkardeşlerinin düğünlerini, şehzadelerinin sünnet törenlerini hatta doğum şenliklerini anlatan bu eserler, bazen mensur bazen de manzum olarak kaleme alınmışlardır. Surnâmelere baktığımızda, aynı şenliğin hem mensur hem de manzum olarak yazıldığını da görüyoruz.¹ Türk Edebiyatına mahsus bir tür olan surnâmeler, ilk dönemlerde tarih yazarları tarafından kaleme alınmış, XVI. yüzyıldan itibaren ise şairler tarafından daha edebî bir dille yazılmışlardır.

Surnâmeler konuları itibariyle çok ilgi çeken eserlerdir. Tarihçiler ve edebiyatçılar kadar sanat tarihçileri içinde çok değerli kaynaklar arasındadırlar. Osmanlı dönemine ait saray adetleri, giyim kuşam, nikah merasimi, gelin ve çeyiz alayları, verilen hediyeler, ziyafetlerde sunular yemekler, uyulması gereken teşrifat, şehir süslemeleri, canbaz gösterileri, meslek gurupları, musıkı aletleri, devrin önde gelen isimleri, elçiler ve misafirlerin ağırlanışları gibi pek çok konuda ayrıntılı bilgiye surnâmelerden ulaşmak mümkündür. Özellikle, 1582 ve 1720 yılı şenlikleri aynı zamanda minyatürlerle tasvir edilmiş ve düğünün ihtişamı, görenleri hayrete düşürecek şekilde günümüze kadar ulaştırılmıştır.²

Surnâmeler, bazen bizzat padişahın emriyle bazen de şairlerin kendi istekleriyle kaleme alınmışlardır. Bazı düğünler hem şairler, hem de tarihçiler tarafından anlatılmışlardır.

Osmanlı döneminde pek çok şenlik tertip edilmekle birlikte, 11 adet şenliğin surnâmeleri bilinmektedir. Bu surnâmelerden ilki 1582’de III. Murad’ın oğlu III. Mehmed için tertip ettiği sünnet şenliğine aittir. 52 gün 52 gece süren bu muhteşem

¹ 1582 yılında III. Murad’ın şehzadesi III. Mehmed için yaptığı sünnet düğünü, 1675 yılında IV. Mehmed’in şehzadeleri için düzenlediği sünnet ve kızının düğünü, 1834’de II. Mahmud’un kızı Saliha Sultan için yaptığı düğün ve yine II. Mahmud’un kızı Mihrimah Sultan’ın evliliği ve şehzadeleri Abdülmecid ile Abdülaziz’in sünnet törenleri için düzenlenen şenliğin surnâmeleri hem mensur hem de manzum olarak kaleme alınmışlardır.

² 1582 yılı şenlikleri için; Nurhan Atasoy, Surnâme (Düğün Kitabı), İstanbul 1997
1720 yılı şenlikleri için; Esin Atıl, Levni ve Surnâme, 1999, İstanbul

şenlik Gelibolulu Mustafa Âlî ve İntizamî tarafından kaydedilmiş, İntizamî'nin eseri aynı zamanda 437 minyatürle Nakkaş Osman tarafından tasvîr edilmiştir.³

Son şenlik ise 1858'de Abdülmecid'in kızları Cemile Sultân'ın Mahmud Celaleddin Paşa ile; Münire Sultân'ın da İbrahim İlhami Paşa ile evlenmelerini konu edinen Nâfi Surnâmesi'dir.

Bu şenlikleri ve haklarında yazılan mensur ve manzum surnameleri şu şekilde sıralayabiliriz.

1582 yılında III. Murad'ın oğlu III. Mehmed için düzenlediği sünnet düğününü anlatan surnameler,

- 1) Gelibolulu Mustafa Âlî, "Câmiu'l-buhur der-Mecâlis-i Sur" (manzum)⁴
- 2) İntizâmî, "Surnâme-i Hümâyûn" (mensur)⁵

1675 yılında IV. Mehmed'in şehzâdeleri Mustafa ve Ahmed için yapılan sünnet düğünü ve Hatice Sultân ile Musahib Mustafa Paşa'nın evlilik törenlerini anlatan surnâmeler,

3) Nâbî, "Surnâme (Vekâyi-i Hitân-ı Şehzâdegân-ı Hazret-i Sultân Mehmed-i Gâzî)" (manzum)⁶

4) Abdî, "Surnâme-i Abdî" (mensur)

1710 yılında II. Mustafa'nın kızı Safiye Sultân ile Maktul Merzifonlu Kara Mustafa Paşa'nın oğlu Ali Paşa'nın evlenmesi dolayısıyla yapılan düğünü anlatan surnâmeler,

5) "Surnâme" (Müellifi belli değil, mensur)

6) "Surnâme" (Müellifi belli değil, mensur)

1720 yılında III. Ahmed'in şehzadeleri Süleyman, Mustafa, Mehmed ve Bayezid için tertib ettiği sünnet düğünü, Sultân II. Mustafa'nın kızları Ayşe Sultân ile

³ Nurhan Atasoy, a.g.e.

⁴ Ali Öztekin, Gelibolulu Mustafa Âlî, Câmiu'l-buhur der Mecâlis-i Sur, (Edisyon kritik tahlil), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1996

⁵ Nurhan Atasoy, a.g.e.

Ağrıboz Muhafızı İbrahim Paşa ve Emetullah Sultân ile Sirke Osman Paşa'nın düğünlerini anlatan surnâmeler,

7) Vehbî, "Sûrnâme-i Vehbî" (mensur)

8) Hazîn, "Surnâme-i Hazîn (mensur)⁷

1724 yılında III. Ahmed'in kızları Ümmü Gülsüm ile Ali Paşa'nın, Hatice Sultân ile Ahmed Paşa'nın ve Atika Sultân ile Mehmed Paşa'nın düğünlerini anlatan surnâme,

9) "Surnâme" (Müellifi belli değil, mensur)

1759 yılında III. Mustafa'nın kızı Hibetullah Sultân'ın doğumu üzerine yapılan şenlikleri anlatan surnâme,

10) Haşmet, "Vilâdetnâme-i Hümâyûn (Vilâdet-i Hibetullah Sultân) (mensur)

1776 yılında I. Abdülhamid'in kızı Hatice Sultân'ın doğum şenliğini anlatan surnâme,

11) Melek İbrahim, "Surnâme" (Vilâdet-i Hatice Sultân) (mensur)

1834 yılında II. Mahmud'un kızı Saliha Sultân ile Tophane Müşiri Halil Rifat Paşa'nın düğününü anlatan surnâmeler⁸,

12) Rifat, "Surnâme-i Rifat" (Gülşen-i Hurremî) (manzum)

13) Esad, "Surnâme" (manzum)

14) "Surnâme" (Müellifi belli değil, mensur)

⁶ Âgah Sırrı Levend, Nâbi'nin Surnâmesi, İstanbul 1944

⁷ Mübeccel Kızıltan, "The Surnâme of Hazin as a sample of old Turkish Prose" (Yayınlanmamış master tezi) Boğaziçi Üniversitesi, 1987

⁸ Hatice Aynur, The Wedding Ceremony of Saliha Sultan, Harvard University, 1995

1836 yılında II.Mahmud'un kızı Mihrimah Sultân'ın Ferik Mehmed Said Paşa ile düğününü ve şehzadeleri Abdülmecid ile Abdülaziz'in sünnet törenlerini anlatan surnâmeler,

15) Mehmed Lebîb Efendi, "Surnâme-i Lebîb" (mensur)

16) Hızır, "Surnâme-i Hızır" (manzum)⁹

17) "Surnâme" (Müellifi belli değil, mensur)

1847 yılında padişah Abdülmecid'in şehzadeleri Mehmed Murad ve Abdülhamid için yaptığı sünnet düğününü anlatan surnâme,

18) Tahsin, Surnâme-i Tahsin (manzum)

1858 yılında Abdülmecid'in kızları Cemile Sultân'ın Mahmud Celaleddin Paşa ile; Münire Sultân'ın İbrahim İlhami Paşa ile düğünlerini anlatan surnâme,

19) Nâfi, "Surnâme-i Selâtîn" (Peyâm-ı sûr) (mensur)

Surnâme-i Lebib, bu 19 surname içinde, hem padişah kızlarının evlilik törenlerini hem de şehzadelerinin sünnet düğünlerini mensur olarak anlatan dördüncü surnamedir. Bazıları sadece sünnet düğünleri için, bazıları sadece evlilik törenleri için kaleme alınmışlardır. II. Mahmud devrinin reformist kişiliği surnamede de göze çarpmaktadır. Düğün esnasında "adet-i kadim" üzere nikahtan önce yapılması gereken nişanın, nikahtan sonraya kalmasında bir mahsur görülmemiş, çok eskiden beri Emin Odası'nda kıyılan sultan nikahları ise Hırka-i Saadet'te kıyılmaya başlanmıştır. Yine sünnet düğününde de farklılıklar göze çarpmaktadır. II Mahmud'un şehzadelerinden önce yapılan -daha doğrusu elimizde surnamesi olan- en son sünnet düğünü 116 yıl öncesine ait olan 1720 şenlikleridir. 1720 şenlikleriyle karşılaştırıldığında, II. Mahmud'un şehzadelerinin sünnet düğünleri daha az tantanalı geçmiştir. Belki terk edilen adetler olduğundan, belki de II. Mahmud'un tercihinden kaynaklanan bir sadelik söz konusudur. 1720 şenliklerinde günler öncesinden sipariş edilen ve sünnet şenliklerinin en önemli timsallerinden biri olan görkemli nahıllar ve şeker bahçeleri bu düğünde yoktur. Yine bu düğünde, esnafın

⁹ Selami Bozacı, "Türk Edebiyatında Surnâmeler ve Surnâme-i Hızır" (Yayınlanmamış Mezuniyet Tezi), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, 1980 (Biz bu mezuniyet tezine ulaşamadık.)

yaptığı şekerden oluşan çeşitli büyüklüklerde hayvan figürlerine, esnaf loncalarının hünelerini sergiledikleri hareketli tezgahlara, savaş oyunlarının sergilendiği tahtadan yapılmış kocaman kalelere rastlanmamaktadır. III. Ahmed şehzadelerini şenlikler bitip saraya döndükten sonra sünnet ettirmiş, II Mahmud ise sünnet düğününün birinci gününde şehzadelerin sünnetini yaptırmıştır. Diğer düğünlere oranla bu düğünde, sayıca daha çok vüzera ve kübera çocuğu ile daha çok halk çocuğu sünnet ettirilmiştir.

I. MEHMED LEBİB EFENDİ VE SURNÂME-İ LEBİB

A. Mehmed Lebib Efendi

1. Hayatı

Tophane Ruznamçecisi Mustafa Efendi'nin oğlu olarak 1199 yılında (1785) İstanbul'da doğdu.¹⁰

Babasının vefatından sonra ruznamçeci olarak onun yerine geçti (1228/1813). 1241 (1825) yılında yeniçeriliğin ilgası sırasında, "erbâb-ı fesad"dan Arnavud İsmail oğlu Süleyman'ı Tophane Nazırı Sadık Efendi'nin emriyle evinde sakladı. Ancak şahsın arandığını duyan Lebib Efendi gizlice ihbarda bulunup Süleyman'ı yakalattıysa da, kendisi padişahın gazabından kurtulamadı. Tophane Nazırı Sadık Efendi idama bedel Zilkade'nin 27'sinde Amasya'ya nefyolundu. Lebib Efendi'nin ihbarı sadakatten sayıldı ise de birkaç gün gecikmiş olması Kütahya'ya sürgüne gönderilmesine engel olamadı.¹¹

Lebib Efendi birkaç sene sonra affedilerek İstanbul'a döndü.¹² 1244 (1828) yılında Ordu Mühimmat Nazırı olarak Tuna sahili kalelerine memur edildi.¹³ Cemaziyelevvel 1245'de "vazifesini hüsn ü suretle ifa ettiği" ve işi bittiği düşüncesi ile İstanbul'a dönmesine müsaade edilen Lebib Efendi,¹⁴ 1246 Ramazan'ında Sırb Başknezi Miloş ile muhavere amacıyla Belgrad'a memuriyetle gönderildi.¹⁵ Arşiv vesikalarında, Lebib Efendi'nin 1245 ve 1246 yıllarında Bosna ve Belgrad'dan gönderilmiş, Sırblılarla münazaa sebebi olan Vidin'in altı nahiyesiyle ilgili ve bu bölgenin durumunu anlatan pek çok raporuna rastlıyoruz.¹⁶

¹⁰ Mehmed Lebib Efendi'nin doğum tarihini bazı kaynaklar 1785 (H.1199), bazıları ise 1789 (H.1203) olarak vermektedirler. 1785 (H.1199) tarihi Mahmud Kemal İnal'ın zikrettiği tarihtir ki Lebib Efendi'nin torunu İzzeddin Bey'den bu şekilde duyduğunu yazmaktadır. (İbnülemin Mahmud Kemal İnal, Son Asır Türk Şairleri, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1969, s.875) Kamusü'l-alâm'da, Sicill-i Osmanî'de ve Osmanlı Müellifleri'nde ise 1789 (H.1203) olarak kaydedilmiştir.

¹¹ Cevdet Paşa, Cevdet Tarihi, Matbaa-i Osmaniye, 1309, c. 12, s.175

¹² Ahmet Lütfi Efendi "Budin vuku-ı affıyla İstanbul'a avdet etmiştir" demektedir. Vakanüvis Ahmet Lütfi Tarihi, yayına hazırlayan Prof. Dr. M. Münir Aktepe, TTK. Ankara 1989, c.XI, s.97

¹³ 15 Ş.1244 tarihli Hatt-ı Hümayûn'da Lebib Efendi'nin ikibin guruş maaşla Şaban guresinden başlamak üzere "mühimmat-ı tobhâne, cebehâne, humbarahâne ve hiyamiyyenin cümlesine bakmak üzere müdirlik ünvanıyla" tayin edildiği kaydedilmiştir. BOA. Hatt-ı Hümayûn 1033/42886 J

¹⁴ BOA. Hatt-ı Hümayûn 1075/43938 K, 1042/43101

¹⁵ BOA. Hatt-ı Hümayûn 1028/42797

¹⁶ BOA. Hatt-ı Hümayûn 1042/43134, 1066/43722Ç, 1066/43722 F, 1066/43722 G, 1066/43722 H, 1067/43727, 1067/43728 Ç, 1076/43945, 1078/43956, 1078/43956 A, 1078/43958 A, 1078/43958 B, 1078/43958 D, 1117/44838, 1117/44855...

1247 (1831) yılında Lebib Efendi ordudan geri alındı,¹⁷ yine aynı yıl iki bin beş yüz kuruş mahiye ve on beş bin kuruş harcırah ile serdâr-ı ekrem maiyetine tayin edildi.¹⁸ 1250 (1834) yılında Zecriye Muhassılı Haşim Bey'in yerine emaneten bu göreve getirildi.¹⁹ Tahminen 1251 yılında Tersane Müdürü olan Lebib Efendi 1252 Muharrem'inde görevinden azledildi.²⁰

1252 (1836) yılında Harîr Nazırı Ömer Lütfi Efendi'nin vefatı üzerine, uhdesinde bulunan memuriyetler ayrılarak, bu göreve Lebib Efendi tayin edildi. Ancak bir yıl sonra harîr miktarındaki azalma nedeniyle "ilerüde istidâd ve kabiliyetine göre ahar şey[le] kayırılmak üzere" görevinden azledildi (1253).²¹

17 Zilhicce 1255'e (21 Şubat 1840) kadar Bâbîâli azalığı ve Ziraat azalığı yapan Lebib Efendi, bu tarihte Karantina nazırı tayin edildi.²²

1256 yılında Ticaret Nazırı Fethi Paşa, Lebib Efendi'nin taşra maliyesi konusundaki bilgilerine binâen ve İzmir Muhassılı Selim Bey'in de yabancı dil aşinalığını öne sürerek becâyışlerini istemiştir. Bu teklif padişah tarafından "İzmir Muhassılı mumâileyh Selim Bey bendelerinin bulunduğu mevkî-i mu'tenâ ve kendüsü tebea-i ecnebiyye muamelâtına aşına olarak el-hâletü hazihî sızıldısızca yerini ısındırmış ve mumâileyh Lebib Efendi dahi ifâ-yı memuriyet etmekte bulunmuş olduğundan şimdiki halde bunların becâyış-i memuriyetleri nezd-i âlîde tecvîz olunamadığından sarf-ı nazar olunması" şeklindeki iradeyle geri çevrilmiştir.²³

Yine aynı tarihlerde Lebib Efendi, rütbe-i ûlâ sınıf-ı sâniîliği ve yirmi bin kuruş maaşla Haleb Defterdarı oldu.²⁴ İki sene sonra havasına uyum sağlayamadığı sebebiyle istifa ederek İstanbul'a dönen Lebib Efendi Rebiülevvel 1259 (Nisan 1843) tarihinde Rumeli defterdârı tayin edildi.²⁵ 1261 Şevvali'nde rahatsızlıklarını

¹⁷ BOA. Hatt-ı Hümâyûn 417/21572

¹⁸ BOA. Hatt-ı Hümâyûn 419/21671

¹⁹ 1249 yılına ait 33369 A, 33369 B, 33724 numaralı hatt-ı hümâyûnlarda Lebib Efendi'nin ismi Zecriye Muhassılı olarak geçmektedir. Ancak 1250 tarihli hatt-ı hümâyûnda "Mevkûfât-i sabık Lebib Efendi" olarak Zecriye Muhassılı'nın emaneten Lebib Efendi'ye tevcih buyurulduğu belirtilmektedir. (BOA. Hatt-ı Hümâyûn 531/26188) Bu durumda Lebib Efendi'nin bu süre zarfında mevkûfatçılık görevine de geldiği düşünülmektedir.

²⁰ Lebib Efendi'nin hangi tarihte Tersane Müdürlüğü'ne tayin edildiğini bilmiyoruz. 1251 tarihli hatt-ı hümâyûnda "Zecriye Muhassılı Lebib Efendi" olarak yer almıştır. (BOA. Hatt-ı Hümâyûn 695/33495) Ancak 1252 Muharrem'inde Tersane Müdürlüğü'nden azledildiğine göre -ki bu tarih düğünün yapıldığı tarihtir- bu görevde çok az kalmış olmalıdır. 25 M. 1252 tarihli Takvim-i Vekayi'de azli konusunda fazla ayrıntı verilmemiş, "hasbe'l-icab azliyle" ifadesi kullanılmıştır. (Takvim-i Vekayi, 25 M. 1252, def'a 128)

²¹ BOA. Hatt-ı Hümâyûn 530/26144

²² Bedii N. Şehsuvaroğlu, "Türkiye Karantina Tarihine Giriş", İ.Ü.T.F. Mecmuası, n.1 (ayrı basım) İsmail Akgün Matbaası, İstanbul 1958, s.154 ; Mahmud Kemal İnal, a.g.e., s.875

²³ BOA. İrade Dahiliye 33/158

²⁴ Bedii N. Şehsuvaroğlu, a.g.e., s.154

²⁵ BOA. İrade Dahiliye 75/3719

mazeret göstererek istifa etti. Yerine Selânik Defterdârı Veli Bey nakledildi.²⁶ Bir müddet boŖta kalan Lebib Efendi Rebiülevvel 1262'de (Ŗubat 1845) “kudemâ-yı ricâl-i devlet-i aliyyeden” ve “emekdârân-ı bendegân-ı saltanat-ı seniyyeden olduğu hasebiyle ya Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliye veya Dârü'Ŗ-Ŗûrâ-yı Asâkir azalığına teklif edildi. Dârü'Ŗ-Ŗûrâ-yı Asâkir azalığındaki çokluk sebebiyle on üç bin beŖ yüz kuruŖ maaŖla Meclis-i Vâlâ Ahkâm-ı Adliye azası olarak tayin edildi.²⁷ Rebiülevvel 1265'de (Ocak/Ŗubat 1848) Meclis-i Muhasebe Riyaseti'ne²⁸ nakledilen Lebib Efendi'ye 1270 Rebiülahirinde tekrar Meclis-i Vâlâ azalığı tevcih edilmiŖtir.²⁹ Zilkade 1272'de Lebib Efendi'ye ikinci rütbe niŖan ita edilmiŖtir.³⁰

9 Ramazan 1273 tarihinde Lebib Efendi, yaŖından dolayı kulaklarının ağır iŖittiđini, mecliste müzâkerelere vakıf olamadığını söyleyerek Takvimhâne-i Amire Nezâreti'nde görevlendirilmek ricasında bulundu. Bu ricası “kendisi maarif ve dâniŖ ashabından olarak iŖbu memuriyete ehil ve erbâb olduğuna ve kudemâ-yı bendegân-ı hazret-i veliyyü'n-nimetden olmak cihetiyle” kabul edildi. Meclis-i Vâlâ azası ünvanı uhdesinde bırakılarak aynı maaŖ ve tayinatla Takvimhane-i Amire Nezâreti'ne geçiŖi sağlandı.³¹

Lebib Efendi 1278 (1861) yılına kadar bu görevde kaldı. 3 Ŗaban 1278 (3 Ŗubat 1862) tarihinde on beŖ bin kuruŖ mazuliyet maaŖıyla Takvimhâne Nezâreti'nden emekli edildi.³² 20 Ŗaban 1284'de (17 Aralık 1867) vefat etti.³³ Eyüb'de Bostan İskelesi'nde imaret karŖısına defnolundu. Ahmet Lütfi Efendi “doksanını geçmiŖ halde” demekteyse de, doğum tarihini 1785 olarak kabul edersek 82 yaŖında vefat etmiŖtir.

Lebib Efendi altmıŖ yıl gibi uzun bir süreyi devlet hizmetinde geçirdi. Bütün belgelerde kendisinden, dirayet sahibi, iŖini iyi yapan ve dosdoğru çalıŖan bir kiŖi olarak bahsedilmektedir. YaŖının hayli ilerlemesine rağmen uzun süre boŖta bırakılmamıŖ ve hiç değilse bir meclis azalığı ile taltif edilmiŖtir. Ancak zaman zaman mali sıkıntıya düŖtüđu anlaŖılmaktadır. Fazla malı mülkü olmayan Lebib Efendi, Tophane civarında Salıpzarı'ndaki evini bir yangında kaybetmiŖ, onun üzerine

²⁶ BOA. İrade Dahiliye 111/5602

²⁷ BOA. İrade Dahiliye 119/6023

²⁸ BOA. İrade Dahiliye 187/10435

²⁹ BOA, A.DVN 94/67 ; BOA, İrade Meclis-i Vâlâ 297/12048

³⁰ BOA. A.DVN. 114/75

³¹ BOA. İrade Dahiliye 379/25035

³² BOA. A.MKT.NZD 397/4

³³ Ahmet Lütfi Efendi ölüm tarihini 21 Ŗaban olarak vermiŖtir. (a.g.e., c.XI. s.96) Ancak Mahmud Kemal İnal mezartaşındaki tarihin 20 Ŗaban olduğunu yazmaktadır. (Mahmud Kemal İnal, a.g. e., s.875)

devletten 50.000 kuruş atıye istemiş ve bu isteği kabul edilmiştir (1264).³⁴ Ancak bir müddet sonra Lebib Efendi, evinin bir senelik kirası olan yirmi dört bin kuruşu ödeyememiş ve bu miktarın kendisine ihsanını talep eden bir ricada daha bulunmuş ise de bu isteği geri çevrilmiştir (1266/1849).³⁵ Daha sonra Kandilli'de satılan Takizâde sahilhanesini almak için yine 100 bin kese yardım istemiş, ancak bu ricası da kabul edilmemiştir.³⁶ Vefatından sonra ailesinin elinde kalan şey 1000 keseye yakın borç ve Mahmutpaşa'daki harap konaktır.³⁷

Kendisinin vefatından sonra sıkıntıya düşen ailesi, yine devlete müracaat ederek boştaki kalan maaşının kendilerine aylık olarak bağlanmasını talep etmişlerdir. İstekleri makul görülerek eşi Rabia Hanım'a "kayd-ı hayat" şartı ile bin, kızı Naima Hanım'a beş yüz ve yeğeni Bihter Hanım'a üç yüz kuruş maaş bağlanmıştır.³⁸

Mahmud Kemal İnal, Lebib Efendi'yi "başı büyük, beyaz sakallı, kısa boylu, vücudu enli" olarak tasvir etmiştir.

Zamanının ilim ve irfan sahibi ricalinden olan Lebib Efendi aynı zamanda "şair" vasfıyla tarihlerde yer almıştır. Mahmutpaşa Camii civarında Menge Mahallesi'ndeki evi edip ve şairlerin toplanma yeri olmuştur. Onu ziyaret edenlerin arasında Ziya Paşa gibi ünlülerin olduğu da yine Mahmud Kemal İnal'da kayıtlıdır. Ahmet Lütfi Efendi, tarihinde Lebib Efendi'den "şuh meşreb, pîr-i civan-nüma, hüsn-i tabiat ve ülfet ve musahabette yekta, meclis ile iğtinâm olunur bir şair-i bî-hemtâ" olarak bahsetmektedir. Ayrıca ehl-i beyte olan sevgisinden dolayı her sene Muharrem ayında matemnameler yazdığını bildirmektedir. Ancak Mahmud Kemal İnal'dan öğrendiğimize göre; Lebib Efendi'nin meclisine de devam eden Ahmet Lütfi Efendi her ne kadar şairi övmekteyse de anlaşılabilir şairliğini pek beğenmemektedir. Öyle ki, Ahmet Lütfi Efendi,

"Eski mazmunları tazmin ile çaldın çarptın

Sana şair mi desem vah Lebib vah sana"

...

"Bana mecmuasın okuttu geçenlerde Lebib

Sâde sözler de bu âlemde esermiş bildim"

³⁴ BOA. İrade Dahiliye 9736

³⁵ BOA. İrade Meclis-i Vâlâ 4709

³⁶ BOA. İrade Dahiliye 12993

³⁷ BOA. İrade Meclis-i Mahsus 35/1469

³⁸ BOA. İrade Meclis-i Mahsus 35/1469

mısralarıyla Lebib Efendi'nin şiirleri hakkındaki düşüncesini açıklamıştır.³⁹

2- Eserleri⁴⁰

1) **Cevâhir-i Mültekâta:** "Cevâhir-i Mültekâta yahud 723 sahih hikayeler" ismiyle 5 C. 1286'da basılmıştır. Adından da anlaşılacağı gibi çeşitli konulara dair hikayeler anlatılmıştır.

2) **Tuhfe-i Vehbi şerhi**

3) **Lâmiyetü'l-Acem:** Tuğrâ'nin kasidesinin Türkçe şerhi. Bu tercüme tab olunmak üzere iken Abdülhak Molla okuyup iade etmek üzere alır. Ancak iade etmeden vefat eder ve müsvedde de yanar. Bunun üzerine Lebib Efendi yeniden tercüme eder. 17 Ca 1270 yılında eserin basılmasına dair irade seniyye mevcuttur.⁴¹ Ancak kitabın üzerinde Receb 1271 tarihi vardır.

4) **Sihhat ve Maraz:** Fuzulî'nin Farisî risalesinin tercümesidir.

5) **Burhanü'l-Hüdâ fi Reddi'n-Nasâra:** "Tuhfetü'l-erîb fi reddi ehli's-salîb" adlı eserin tercümesidir. Sokak ve şehirlerin temizliği ve düzenlenmesi lüzumuna dair olan bu risâle Burhanü'l-hüdâ fi reddi'n-nasâra ismiyle beş bâb olarak zeyledilmiş ancak basılmamıştır.

6) **Sokakların Tathir ve Tanzimi Hakkında Risale:** Basılmamıştır. Mahmud Kemal İnal'ın kitabında bahsettiği bu esere kütüphanelerde rastlanamamıştır.

7) **Divân-ı Eş'âr:** M. Kemal İnal'ın naklettiğine göre bu eser 2832 sayfalı büyük küçük on iki mecmuadan mürekkeptir. Mecmualardan bir kaç Ziya Paşa'nın el yazısıyladır. Lebib Efendi'nin torunlarından Mehmed Şerif Paşa'nın kütüphanesinde muhafaza edilmişlerdir. Ancak paşa mecmuaları umumî kütüphanelerden birine koymak istemiş, bunun üzerine İnal, Lebib Efendi'nin çok eski dostu Pertev Paşa'nın Fatih Millet Kütüphanesi'ne naklolunan kütüphanesine bizzat teslim etmiştir. Bu on iki mecmuadan seçilerek oluşturulan Divân-ı Kebîr bastırılmak üzere Lebib Efendi'nin meclisine devam edenlerden Manastırlı şair Nailî tarafından Mısır'a götürülmüş ancak sonuç alınamamıştır.

³⁹ Mahmud Kemal İnal, a.g.e., s.877

⁴⁰ Eserlerle ilgili geniş ölçüde Mahmud Kemal İnal'dan faydalanılmıştır. Mahmud Kemal İnal, a.g.e., s.877

⁴¹ BOA. İrade Meclis-i Vâlâ 297/12048

Yaptığımız çalışma esnasında Divan-ı eş'âr'a Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar bölümünde rastladık.⁴² 11 ayrı cilt halinde Mecmua-i eş'âr adıyla kaydedilmiş olan eserin ilk kitabının ilk sayfasında "1284 sene-i hicriyyesinde vefat eden fudelâ-yı ricâlden Lebib Efendi merhumun mecmua-i eş'âridir. Ahfadından Mehmed Şerif Paşa tarafından Pertev Paşa Kütübhanesi'ne teberru edilmiştir" yazısı mevcuttur.

8) **Na'atlar ve Mersiyeler**

Yine Süleymaniye Kütüphanesi'nde Lebib Efendi'nin "Na'atlar ve Mersiyeler" adında küçük bir kitabı bulunmaktadır.⁴³ Basım yeri ve yılı hakkında hiçbir bilgi içermeyen kitap 7 varaktan oluşmaktadır. "Kitâ'ât-ı na'at-ı şerîf hazret-i risâletpenâhî sallallahu aleyhi ve sellem" başlığını taşımaktadır.

B. Surnâme-i Lebîb

1. Eserin Tanıtımı

Eser, İstanbul Üniversitesi Yazma Eserler Kütüphanesi, numara 6097'de kayıtlıdır. 25.7x16.2 cm. ebadında, 2 cm kalınlığındadır. Kitabın cildi koyu yeşil renkli ve deridir. Her iki kapak da tezhiblidir. Her bir sayfa altın yıldızla çerçevelenmiştir. Yazısı açık ve güzel bir rika'dır. Serlevha gri, beyaz, altın renkli tezhiblidir. İç kapakta kurşunkalemle yazmanın müellifini, tarihini ve konusunu ihtiva eden bir yazı mevcuttur. Ancak yazı siliktir ve kime ait olduğu belli değildir. Eserin tamamı siyah mürekkeple, beyit, mısra ve konu başlıkları kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Tamamı 142 varaktır. İlk beş varağı manzumdur. Müellif metnin içinde "beyt, mısra, kıta" şeklinde kısa manzumalara da yer vermiştir. Eserin sonunda düğünlerle ilgili tarih düşüren şair, tarihçi veya ulemadan şahısların tarihlerini vermiştir. Şair eserini yine şiirle bitirmiş, varak 137b'den varak 142'ye kadar çiçeklerle süslü manzumeler yer almıştır.

Eserde istinsah kaydına rastlanmamıştır.

⁴² Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma bağışlar, dem.no: 1988, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994, 1995, 1996, 1997, 1998

⁴³ Süleymaniye Kütüphanesi, Nafiz Paşa Bölümü, Demirbaş no: 1041

2. Eser Hakkında

Yaptığımız araştırmada eserin bir başka nüshasına rastlamadık. Elimizdeki eserin padişaha sunulan nüsha olması kuvvetle muhtemeldir.⁴⁴ Eserin üzerinde hiçbir karalama, ilave veya herhangi bir not olmaması bunun temize çekilmiş nüsha olduğu düşüncesini akla getirmektedir. Metnin içinde bulunduğumuz düzeltme notları da bu fikrimizi kuvvetlendirmektedir. Küçük beyaz kâğıtlar üzerine yazılan cümleler, üzerleri kırmızı mürekkeple çizilerek düzeltilmişlerdir. Metinde cümleler düzeltilmiş olarak yer almıştır. İşte bu durum müsvedde bir nüshanın var olduğunu düşünmemize sebep olmuştur.

Ancak bu değişiklikler metnin akışını etkileyecek öneme haiz değildirler. Yine de hem okuyucunun merakını gidermek hem de müellifin titizliğini göstermek amacıyla bu notlardan bir örnek veriyoruz.

19. varak

~~-ve ândan maâda canbazbaşı~~

-ve ândan maâda canbaz halifelerinden bir zurbaz

~~-mezkûr canbazbaşının~~

-zıkr olunan canbaz halifesinin

~~-ve canbazbaşı ayaklarına~~

-ve canbazın biri ayaklarını

3. Eserin Müellifi ve Yazılış Sebebi Hakkında

Surnâmelerle ilgili yapılan çalışmalarda Surnâme-i Lebib'in yazarının Tophane Ruznamçecisi Mustafa Efendi'nin oğlu Mehmed Lebib olduğu bildirilmektedir. Ancak şimdiye kadar baktığımız kaynaklarda Lebib'in böyle bir surnâme yazdđına dair hiçbir bilgiye rastlamadık. Eserleri hakkında en ayrıntılı bilgiyi veren, hatta bu eserleri kütüphaneye bizzat teslim eden Mahmud Kemal İnal dahi surnameden bahsetmemektedir. Sadece Franz Babinger'de Lebib'in surname yazdđına dair bir

⁴⁴ Franz Babinger'de rastladığımız bir ifade bu fikrimizi pekiştirmektedir. "Lebib mahlasını kullanmış olub II. Mehmed zamanında yaşadđı muhtemel olan bir şair de Doç. Dr. Jan Rypka'nın bildirdiğine göre böyle bir surnâme yazmıştır. Bunun herhalde unikum olan bir nüshası İstanbul Yıldız Kütüphanesi'nde (yani şimdi Üniversite Kütüphanesi'nde bulunuyormuş". (Franz Babinger, Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri, s. 329n.) Yazmanın Yıldız Sarayı Kütüphanesi'nden gelmiş olması saray nüshası olduğunu işaret etmektedir. Ancak bu ifade başka nüshalarında olması gerektiği düşüncesini akla getirmektedir. Babinger'in bu notunda II. Mahmud ya yanlış olarak okunmuş veya yanlış dizilmiş olmalıdır. Çünkü II. Mehmed olması mümkün değildir.

kayda rastlanmaktadır.⁴⁵ Yine bu kayda dayanarak Mehmet Arslan, şair Lebib'in bu surnamesi ile tarihçiler arasında zikredildiğini belirtmiştir.⁴⁶

Zihnimizde oluşan soru işaretini silmek adına, surname yazarı şair Lebib ile Mehmed Lebib Efendi'nin aynı insan olup olmadığı konusunun üzerinde durma gereği hissettik.

Kamusü'l-alâm'da Lebib mahlasını kullanan dört şairden bahsediliyorsa da yaşadığı yıl itibariyle bu tanıma uyan tek şahıs Mehmed Lebib Efendi'dir.⁴⁷

Sicil-i Osmanî'de yer alan Lebib Efendi isimli şahıslara baktığımızda bu tarihte yaşamış olan başka bir Lebib Efendi daha vardır. Reisülküttap Vasıf Efendi'nin oğlu olan bu şahıs 1252'de Mekke mollası olmuş ve 1253'te Taif'de vefat etmiştir. Bu yüzden de bu şahsın surname yazarı olamayacağı açıktır.

Mehmed Lebib Efendi'nin bu surnamenin müellifi olduğu konusundaki en kuvvetli delilimiz ise surnamenin içinden gelmektedir. Lebib Efendi'nin 1252 yılı Muharrem'inde Tersâne Müdürlüğü görevinden azledildiğini daha önce belirtmiştik. Surnâme müellifi Lebib Efendi aynı tarihlerde cereyan eden düğün törenlerini anlatırken, Muharrem'in on yedinci ve düğünün yedinci Salı günü saat sekizde Umûr-ı Mülkiye Nazırı Mehmed Said Pertev Efendi'nin çadırına yemeğe davetli zevâtın isimleri arasında "Tersâne-i Amire müdür-ı sabık bu abd-ı aciz" ifadesiyle kendinden bahsetmektedir.⁴⁸ İşte bu ifade surnâme müellifi Lebib Efendi'nin Tophâne Ruznamçecisi Mustafa Efendi'nin oğlu Lebib Efendi ile aynı şahıs olduğunu kesinlikle doğrulamaktadır.

Üzerinde durduğumuz ikinci soru, Lebib'in bu surnâmeyi padişahın emriyle kaleme alıp almadığı konusuydu.

Surnâmeler daha önce de zikrettiğimiz gibi bazen şahısların kendi istekleriyle, bazen de padişahın emriyle yazılmaktadır. Mesela 1582 yılı şenliklerini anlatan surnâme, Divân-ı Hümayûn Katibi İntizamî'den istenmiş, yapılan çalışmayı beğenen III. Murad'ın emriyle daha sonra temize çekilmiştir.⁴⁹ Lebib Efendi ile aynı düğünü anlatan Hızır ise surnameyi kendi isteğiyle kaleme almış, padişahın düğünü anlattığı için bir aylık bağlanmasını ve bir ev verilmesini istirham etmiştir.⁵⁰

⁴⁵ Franz Babinger, Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri, s. 329n. Bu konu "eser hakkında" bölümünde ele alınmıştır.

⁴⁶ Mehmet Arslan, Türk Edebiyatında Manzum Surnâmeler, Atatürk Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara 1999, s.6

⁴⁷ Şemseddin Sami, Kamusü'l-alâm, İstanbul 1306-1316, c. 5, s. 3986

⁴⁸ Surnâme-i Lebîb, v. 84b

⁴⁹ Nurhan Atasoy, a.g.e., s.14

⁵⁰ Mehmet Arslan, a.g.e., s.14

Takvim-i Vekayi'deki kayda göre düğünün yazılması bizzat II. Mahmud'un emriyle olmuştur. "İşbu sûr-ı hümâyûn ve cem'iyet-i hitân-ı meyâmîn-i meşhûmun her bir sûr-ı bedî'a ve keyfiyât-ı vâkı'asının tafsilâtını şâmil müstakillen sûrname vechile kaleme alınması irâde-i seniyye-i hazret-i şâhâne muktezâsından olarak sûrname-i mezkûr der dest-i tanzîm ve terkîm olmağla evvelce sûret-i icmâliyesi cümlenin ma'lumu olmak üzere ber vech-i âtî eş'âra ibtidar olunur ki....." ifadesi bunu açık bir şekilde göstermektedir.⁵¹ Ancak bu görevin Lebib Efendi'ye verildiğiyle ilgili, gerek Topkapı Sarayı Arşivi ve gerek Başbakanlık Osmanlı Arşivleri'nde yaptığımız çalışmalarda herhangi bir bilgiye ulaşamadık.

Bununla birlikte şairin surnâme içerisinde yer alan kendi ifadelerine bakacak olursak, Lebib'in bu işle resmen görevlendirildiğini rahatlıkla söyleyebiliriz. Vr. 47'de surnâme yazımı sırasında başından geçen bir olayı anlatırken "sevadd-ı surnâmeye memuriyet-i bendegânemden istişmâm-ı gül-bûy-ı havâdis itdiğinden nâşi..." diye yazan Lebib Efendi bu işle resmen memur kılındığını söylemektedir.

Ayrıca surnâmenin son bölümünde "târih-i itmâm-gerden-i surnâme-i hümâyûn" başlığı altında;

Fermânı ile dem be dem ikdâr edüb o cem-i hıdem
Haddim değılken lâ-cerem surnâmeye verdim nizâm

Fahr eyler isem vechî var tab'ıma geldi iktidâr
Memûr edince âşikâr ben bendesin şâh-ı enâm

Ma'lûm iken mahiyetim bir zerre olmaz kudretim
Emr itdi oldu sohbetim güher gibi şimdi benâm

...

"Kilk-i Lebib oldı heman tarihine gevher-feşan
Emr eyleyüb Mahmud Hân surnâmeyi kıldum tamam⁵²"

Mısraları surnâmenin II. Mahmud'un emriyle yazıldığıının kesin belgesi niteliğindedir.

⁵¹ Takvim-i Vekayi, def'a 129, 16 S. 1252
⁵² Surnâme-i Lebîb, vr. 141b, 142a

II. DÜĞÜNLE İLGİLİ DİĞER SURNÂMELER

A. Hızır Surnâmesi

1. Yazar Hakkında

Güranlı Hızır olarak bilinen Hızır Efendi hakkında fazla bilgi bulunmamaktadır. Hızrî diye de anılan Hızır Efendi'nin asıl adı Seyyid Salih'tir. Doğum tarihini bilemediğimiz Hızır Efendi'nin ölüm tarihi 1262 (1845)'dir. Hızır Efendi aslen İstanbullu değildir. Muhtemelen Güranlı olabilir. Ayak sahaflığı yaparak ve omzunda zembille kitap satarak geçimini sağlamıştır. Asıl lisanının Türkçe olmadığını beyitlerde söylemektedir. Bu surnameyi kaleme alış nedeni de padişahın teveccühüne mahzar olmak ve bu sayede yardım almaktır.⁵³

2. Eser Hakkında

İstanbul Üniversitesi Yazmalar Kütüphanesi Türkçe Yazmalar numara 6122'de kayıtlı olan Hızır Surnâmesi, II. Mahmud'un şehzâdeleri Abdülmecid ve Abdülaziz'in sünnet düğünlerini anlatan manzum bir eserdir. 23.3x14.6 cm ölçülerinde, yeşil renkli, muşamba ciltlidir. Tamamı 9 varaktır. Her varak altın yıldızla cetvelidir. Bir varakta 21 satır bulunmaktadır. Yazı siyah mürekkeple yazılmış talikdir. Mihrabiyede "hüve'l-mu'în" ve hemen altında "Surnâme-i Hıtân li-Hızri'l-Fakîr" yazısı bulunmaktadır.

Eser toplam 320 beyittir. "Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün" kalıbıyla nazım kaside şeklinde yazılmıştır. Padişahı överek başlayan eser, onun getirdiği yeniliklerden, kurduğu ordudan bahsederek devam etmektedir. Sünnet merasimi için, şehrin süslendiğini, Acem, Frenk, Tunus ve yerli canbazların akıl almaz gösterilerini, Hacivat-Karagöz tasvirlerini, orta oyunlarını, rakkas, hokkabaz, paredebaz gösterilerini anlatarak, fakir çocuklarının da vezir çocuklarıyla birlikte sünnet edildiğini ve sünnet için on bine yakın çocuğun yazıldığını söylemektedir.⁵⁴ Daha sonra ziyafetlere geçmiş ve yemek için davet edilenlerden bahsetmiştir.

⁵³ Mehmet Arslan, a.g.e., s.45

⁵⁴ A.e. "Sebt-i defter oldılar etfâl-i merdân bi'l-umum

On bine yakın yazıldı anda buldı intihâ

Hızır Surnâmesi, beyit 99. Hızır on bine yakın çocuğun sünnet edildiğini söylemekte ise de Lebib Surnâmesi'nde bu rakam beş bin kırk iki olarak verilmiştir (vr. 113b).

Eserde Arapça, Türkçe ve Farsça birer gazel ile 14 adet tarih beyti bulunmaktadır.

Hızır, son 45 beyitlik bölümde “suret-i arz-ı hâl” başlığı altında durumundan bahsetmekte ve padişahı yardım istemektedir.

“Nice yıldur medrese küncinde sâkin olmuşam
Eylemişdür derd ü illet cismümi gâyet hebâ”

...

“Bir tarafda ihtiyarlık bir tarafda cevr-i derd
Eylemişler kalbümü zâr u hazîn ü pür-cefâ”

...

“Hayli sâl u meh ayak sahafılığıyla eyledüm
Kesb-i erzak u mâ’îşet ber-zuhûr-ı iktizâ”

...

“Şimdi yokdur zûr u tâb u tâkatım evvel gibi
Anlar ile tâ ki kesbe olayım kûşîş-nümâ”

...

“Lübb-i maksûd u recâ-yı müstmendânım budur
Kâfi bir mâhiyye ile olayım hâcet-revâ

Hem dahi bir mesken ile kıl bu abd-i efkârı
Şehr-yârâ şâd u handân kâm-yâb u dil-güşâ

Ya’ni bir ev alsa sultân-ı cihân bu bendeye
Âhir-i pîrîde olur hâlûme cây-ı du’â

Eyledüm bu vechile ben arz-ı hâle ictisâr
Pâdişehden nola olsa cümle hâcâtum edâ”⁵⁵

Bu surnâmenin bir nüshası daha mevcuttur.⁵⁶ Bu nüsha bizim için ayrı bir önem taşımaktadır. Mehmet Arslan, Ankara Milli Kütüphane Yz. C. 5/2 numarada bulunan bu eserin, yanlışlıkla Lebib Surnâmesi olarak kayıt edildiğini, aslında baştan

⁵⁵ Hızır Surnâmesi'nin metin incelemesi Mehmet Arslan'ın kitabından yapılmıştır. Bkz. Mehmet Arslan, a.g.e., s.781

⁵⁶ Mehmet Arslan, a.g.e., s.45

133 beytini ihtiva eden eksik bir Hızır Surnâmesi nüshası olduğunu kitabında yazmıştır.⁵⁷

B. Müellifi Belli Olmayan Surnâme⁵⁸

Eser Sadberk Hanım Müzesi numara 626'da kayıtlıdır.⁵⁹ 23x14.5 cm ebadında, 1.5 cm kalınlığında, kenarları 1cm.lik bordo deri, ortası siyah kadife ciltlidir. Toplam 109 varaktır. Varak numaraları kurşun kalemle Latin rakamları kullanılarak sonradan verilmiştir. Orijinal sayfa numarası yoktur. İlk sayfada kurşun kalemle "Hasan Tahsin Efendi" hemen altında yine "Şeyhülislâm efendi hazretleri" yazmaktadır. İkinci sayfada "mecmu'ü Bekr" diye bir not vardır ancak bu defteri kimin yazdığına dair açıklayıcı değildir.

Surnâme yalnızca Mihrimah Sultân'ın düğününü anlatmaktadır. Düz bir metindir. Gerek anlatımda ve gerek defterin kendisinde herhangi bir süsleme görülmemektedir. Yazı açık bir rikadır. Her sayfada 15-18 satır yer almaktadır. Geneli siyah mürekkeple, müellifin bazı önemli gördüğü notlar veya vurgulamak istediği yerler ise kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Eserde göze çarpan en önemli özellik bir kayıt defteri gibi tutulmuş olmasıdır.

"akd-i meclîs-i âlîsine bâ-irâde-i hümâyûn da'vet buyurulan zevât-ı kirâmın esâmîleri defteridir ki bir sûreti Mabeyn-i Hümâyûna ve bir sûreti büyük ağaya ve bir sûreti Hazîne-i Hümâyûn kethüdâsı ağaya verilmiştir." (vr. 7b)

Eser II. Mahmud'a dua ile başlayarak Mihrimah Sultân'ın evlenmesine karar verildiğini, bu sebeple düğün hazırlıklarına başlandığını, aynı zamanda şehzadelerin sünnet düğünlerinin de yapılacağını, düğün için lazım gelen malzemelerin hemen tedarikine bakılması gerektiğini ve bu işlerle görevlendirilen kişileri kaydetmiştir. Padişahın bu konudaki hatt-ı hümayûnunun suretine de yer verilmiştir. (vr. 4b)

Varak 7b'de nikaha davetli zevatın isimleri ile bu isimlerin altına onlara verilen hediyeler kaydedilmiştir.

⁵⁷ Bu bilgiden hareketle Hatice Aynur'un kitabının bibliyografyasında rastladığımız, Şahin İnce tarafından yapıldığı ileri sürülen Lebib Surnâmesi muhtemelen bu olmalıdır. Ancak gerek Cumhuriyet Üniversitesi Kitaplığında ve gerek YÖK tez listesinde yaptığımız araştırmada böyle bir teze rastlamadık.

⁵⁸ Müellifi belli olmayan surnâme, Sadberk Hanım Müzesi, no: 626

⁵⁹ Hatice Aynur'un kitabından haberdar olduğumuz bu surnâme, Nedret İşli Koleksiyonu'na ait iken daha sonra Sadberk Hanım Müzesi'ne devredilmiştir.

Yine vr. 8b'de "işbu akd-i âlîde bulunan zevât tarafından hırka-i saadet hademesine ve sâireye tevzi' olunmak üzere altun olarak birer çıkın derûnunda zîrde muharrer atıye hazîne kethüdâsı ağaya teslim olunmuştur" kaydı ile birlikte davetliler tarafından verilen atıye miktarları belirtilmiştir.

Nikah akdi sonrasında 10 baş kurban kesildiği, bu kurbanların kasabbaşı efendi tarafından tezkere ile getirtildiği açıklaması da kırmızı kalemle not düşülmüştür. (vr. 8b)

Mihrimah Sultân'ın nişan takımını taşıyan bendegâna verilen atıyyeler, karşılık boğçasında mevcut olan eşyalar, sur sebebiyle Memâlik-i Mahrûsa'dan çağrılan zevat-ı kirâm ve vüzerâ-yı izâm'ın isimleri, yapılan gösteriler ve eğlenceler zikredilmiştir.

Varak 15a'dan 70a'ya kadar sekiz gün boyunca yemeğe davet edilen zevatın isimleri zikredilmiştir. Varak 71a'da çeyiz alayı, 71b'de sûrun dokuzuncu günü düzenlenen gelin alayı liste halinde kaydedilmiştir.

Varak 73b'de sûrla ilgili kısım son bulmuş, müellif bu son sayfada bir ilim adamında olması gereken 10 güzel davranışı sıralamıştır.

Defter üç sayfa boş bırakıldıktan sonra varak 77b'den başlayarak aşağıda birer cümle ile belirtilen konulara ait düşülmüş kayıtları ihtiva etmektedir.

Yazı yine rika olmakla birlikte tamamen değişmiştir. Aynı kişinin yazısı olması mümkün görünmemektedir. Tarih olarak da 1260 sonrasında göstermektedir.

Varak 77b'de "Asâkir-i Nizâmiye-i şâhâne için itâ olunmakta olan elbise ve malzeme-i sâire-i ma'lûmenin müddet-i imâlini mutazammın mukaddemce Dârü'-ş-şûrâda takrîr iden miâd defteridir" şeklinde bir başlıktan sonra imâli gereken askerî malzemeler kaydedilmiştir.

Varak 85b'de serasker paşanın 24 N 1264 yılına ait bir arzı,

Varak 88b'de ıyd-ı şerîf selâmlığında hırâset-i şâhâneye ikâmesi tertîb olunan asâkirin kemiyetini mübeyyin pusula,

Varak 90b'de maaşları 10 aydır verilemeyen Arabistan Ordu-yı Hümâyûn nefer ve zabitlerinin aylıklarının verilmesine dair bir arz,

Varak 94b'de Mustafa Reşid Paşa'ya hitaben bir hatt-ı hümâyûn sûreti,

Varak 99b'de savaşa dair alınmış notlar mevcuttur.

Varak 105b'den sonuna kadar ise Mecidiye nişân-ı hümâyûnunun teşkiline, şekline, kimlere verileceğine, kimlerden alınacağına dair fasıl fasıl yazılmış bir metin bulunmaktadır.

III. SURNAMEYE KONU OLAN ŞAHISLARIN KISA BİYOGRAFİLERİ

A. Mehmed Said Paşa

Çavuşbaşı Alyanak Ali efendi'nin kızkardeşinin oğlu olduğu zikredilen Mehmed Said Paşa Bursalıdır.⁶⁰ 1238'de (1822) Enderun'a girmiş ve orada terbiye edilmiştir. 1242'de (1826) mabeynci, 1243'de (1827) başçukadar tayin edildi. 1247'de (1831) silahdarlık makamının lağvıyla birlikte bu makamın işleri de başmabeyncilik ünvanıyla Said Paşa'ya devredildi. 1248'de (1832) istifa etti.⁶¹ Birkaç ay sonra süvari mirivalığı ihsanıyla Anadolu'ya gönderildi. Rebiülevvel 1250'de (1834) feriklik payesiyle Çanakkale Boğazı Muhafızlığı ile görevlendirildi. Zilkade 1251'de II. Mahmud tarafından "müşir-i müşarunileyh zatında sadık ve redd ü inkar ve kendi tertib-kerde-i şahanem olduğundan" sözleriyle kızı Mihrimah Sultân'a eş olarak seçildi. 1252 Muharrem'inde de düğünleri yapıldı (1836). Kendisine damatlıkla birlikte vezirlik ve Asâkir-i Mansure Müşirliği payesi verildi. Hazineden "emsali misillü" yani 50 bin kuruş maaş bağlandı. Şaban 1252'de Saliha Sultân'ın eşi damad-ı evvel Halil Rıfat Paşa'nın seraskerliğe yakışmayacak hareketlerde bulunmasından dolayı azli üzerine Said Paşa Anadolu Seraskeri olarak tayin edildi. Maaşı 50 bin kuruş daha ilave edilerek 100 bin kuruşa çıkarıldı.⁶² 1253'de Rumeli Seraskerliği de uhdesine tevcih edildi. 1255'de (1839) Sultân Abdülmecid'in tahta geçmesiyle azl edildi ve Ticaret Nazırı tayin edildi. 3 Zilkade 1255'de azledilerek kaptan-ı deryalıkla ve daha sonrada çeşitli illerde valilikle görevlendirildi. Zilkade 1258'de azledildi (1842).

1262'de (1845) Mecalis-i Aliyye'ye memur tayin kılındı. Muharrem 1263'de tekrar serasker olarak görevlendirildi. 1264'de Sinop, 1265'de Edirne ve Şam Valiliği yaptı. 1267 yılında (1850) istifa etti. 1285 sonlarında (1869 başları) vefat ederek Üsküdar Nasuhi Tekkesi'ne defnedilmiştir. Sicill-i Osmani'de, güzel irade

⁶⁰ Mehmed Süreyya, Sicil-i Osmanî, Dersaadet, Matbaa-i Amire, 1308, c. 3, s. 47

⁶¹ Sicill-i Osmani'de istifa ettiği kaydediliyorsa da Harita-i Kapudanan-ı Derya adlı eserde " maiyetde bulunacakların keyfiyetinden dolayı padişahın gazabına duçar olarak konağında ikamete memur edildi" denmektedir. Bkz. Mehmed İzzet, Harita-i Kapudanan-ı Derya, s. 218

⁶² BOA, Hatt-ı Hümayun, 22932; Hatt-ı Hümayun 18315. Çağatay Uluçay, Said Paşa'nın damad olduktan kısa bir müddet sonra azledilerek Bursa'ya sürgüne gönderildiğini, buna çok üzülen Mihrimah Sultan ve annesi Hoşyar Kadın'ın padişaha yalvarıp yakararak paşayı affettirdiklerini yazmaktadır.(M. Çağatay Uluçay, Haremde mektuplar I, İstanbul 1956, s.139) Gerçekten de Hoşyar Kadın'ın bu konuda yazılmış üç adet mektubu bulunmaktadır. (T.S.M.A. E. 5933) Mektuplarda adı geçen şahıs da Said Paşa'dır. Ancak yaptığımız araştırma da paşanın azli ile ilgili ne bir arşiv belgesine ne de kronikler de herhangi bir kayda rastlayamadık.

sahibi, salih bir kul olarak kaydedilen Said Paşa'nın, 20 seneye yakın derviş elbisesi ile dolaştığı ve maaşını fakir fukaraya sarf ettiği zikredilmiştir.

B. Mihrimah Sultân

II. Mahmud'un Hoşyar Kadın'dan doğan kızıdır. 29 Cemaziyelevvel 1227 (10 Haziran 1812) Salı günü dünyaya gelmiş, doğumu üç gün boyunca top, tüfek atışları ve mehterhane şenlikleriyle kutlanmıştır.⁶³

Mihrimah Sultân yirmi dört yaşına geldiğinde Çanakkale Boğazı Muhafızı Ferik Mehmed Said Paşa ile evlendirildi. Ancak iki sene sonra hastalanarak vefat etti (10 Rebiülahir 1254/ 31 Ağustos 1838). Fatih'te Nakşidil Valide Sultân Türbesi'ne gömüldü.

26 yaşındaki Mihrimah Sultân'ın vefatı derin üzüntü yarattı. Şair kardeşi Adile Sultân acılarını divanında şu satırlarla dile getirdi.⁶⁴

Ol ikinci kardeşim sultan ah!
Nur-ı kalbim, çeşm-i canım Mihrimah

Hacı Hoşyar Kadın ânın mâderi,
Babamızın hem ikinci hemseri

Ânı da Mahmud Hân etti ata,
Bende-i hass-ı Said Paşa'ya ta

Haftalarca sûr ve şenlikler edip
Duhterin gönlün alıp, memnun edip,

Çünkü çok gördü felek bu hâleti
Ol meyâna saldı nâr-ı firkati

Hastalandı oldu mânend-i hilâl
Anlaşıldı, geldi vakt-i irtihal

Akıbat civan iken ol bedr-i tâb
Münhasif oldu yerin etti türâb

⁶³ BOA, Hatt-ı Hümayun, 41783

⁶⁴ M. Çağatay Uluçay, Padişahların Kadınları ve Kızları, Ankara, TTK, 1985, s.132

C. Şehzade Abdülmecid Efendi

11 Şaban 1238'de(23 Nisan 1823) doğan Abdülmecid Efendi babasının vefatı üzerine19 Rebiülahir 1255 (3 Temmuz 1839)'da henüz on yedi yaşında iken tahta geçti.

Tahta geçer geçmez Mısır meselesiyle karşı karşıya kalan Abdülmecid, Hariciye Nazırı Mustafa Reşid Paşa'nın tavsiyeleri doğrultusunda Gülhane Hatt-ı Hümayunu'nu ilan etti. Padişahlığı boyunca önemli siyasi meseleler ile uğraştı. Mısır meselesinden sonra Ruslar'ın Eflak-Boğdan'ı isyana teşviki ve daha sonrasında gelen Kırım Savaşı devleti bir hayli meşgul etti. Bu savaşı sona erdiren Paris Muahedesi'nden sonra devlet içindeki ıslahatlar ile uğraşılmaya başlandı.

Çok nazik ve mülayim bir karaktere sahip olan Abdülmecid 15 Zilhicce 1277 (25 Haziran 1861) de vefat etti. Laleli'deki Sultân Selim Türbesi'ne gömüldü.⁶⁵

D. Şehzade Abdülaziz Efendi

15 Şaban 1245'de (9 Şubat 1830) doğan Abdülaziz Efendi II. Mahmud'un üçüncü oğludur. Abdülmecid'in vefatı üzerine17 Zilhicce 1277'de (25 Haziran 1861) tahta geçti.

Dönemi malî müzayakaya, ıslahat hareketlerine, Avrupa devletleri ile daha da karmaşıklaşan siyasi dengelere, isyanlara ve kendisine karşı oluşan muhalefet hareketlerine sahne oldu. 1287 (1871) yılına kadar sadrazamları Ali ve Fuad paşaların telkin ve idarecilikleriyle nisbeten daha istikrarlı geçen padişahlık yılları, Ali Paşa'nın vefatından sonra daha farklı bir karakter arzeder.

Ali Paşa'nın yerine tayin edilen Sadrazam Mahmud Nedim Paşa dönemi rüşvet, suistimal, azil ve sürgünlerle ün kazanmış, hükümetin borçları ödenemez duruma gelmiş, Rus elçisi İgnatief'in sadrazam üzerindeki etkisi nedeniyle sadrazam halk arasında Nedimof diye anılmaya başlanmıştı. Abdülaziz 1288'de (1872) istemeyerek de olsa Mahmud Nedim Paşa'yı azletmek zorunda kaldı.⁶⁶ Yerine Mütercim Mehmed Rüşdü Paşa tayin olundu. Mehmed Rüşdü Paşa, Serasker Hüseyin Avni Paşa, Şeyhülislâm Hayrullah Efendi ve Midhat Paşa

⁶⁵ H. Ongunsu, "Abdülmecid", İ.A., İstanbul 1978, c.1, s. 92

⁶⁶ Enver Ziya Karal, Osmanlı Tarihi, TTK, Ankara 1977, c.VII., s.72

padişahın hal'ine karar verdiler ve şeyhülişlâmın fetva vermesiyle birlikte 29/30 Mayıs 1876'da Abdülaziz tahttan indirildi.

Önce Topkapı Sarayı'na, daha sonra kendi isteği doğrultusunda Feriye Sarayı'na gönderilen Abdülaziz 4 Haziran 1876'da intihar etti.⁶⁷

⁶⁷ H. Ongunsu, "Abdülaziz", İ.A., İstanbul 1978, c.1, s. 57

IV. SURNÂME-İ LEBİB'İN METİN DEĞERLENDİRMESİ

A. MİHRİMAH SULTAN'IN SUR-I HÜMAYUNU

1. DÜĞÜN ÖNCESİ YAPILAN HAZIRLIKLAR

a. II. Mahmud'un Kızını Evlendirme Kararı

Mihrimah Sultân'ın evlilik çağı geldiğinde II. Mahmud Asâkir-i Hassa feriklerinden Bahr-i Sefid Muhâfızı Mehmed Said Paşa ile evlendirmeye karar verir. Mehmed Said Paşa, II. Mahmud'un kendi terbiyesi altında yetişmiş, sadık ve devlete bağlı bir şahıstır. Haber derhal paşaya iletilir ve 1251 senesi Zilkade evailinde Mabeyn-i Hümayun havas-ı hüddamından Cemil Bey, vapurla gönderilerek paşanın İstanbul'a gelmesi sağlanır. Sultân Abdülhamid'in türbesi yakınlarında Saray-ı Hümâyun Kethüdâsı merhum Ebu Bekir Efendi'nin konağı tefrîş edilerek paşanın geçici olarak ikâmetine tahsis olunur.

Mehmed Said Paşa, Zilkade'nin onbirinci Cumartesi günü Serasker Hüsrev Paşa'nın refakatiyle padişahın huzuruna kabul edilir. Kendisine Asâkir-i Mansûre-i Şahâne Müşirliği pâyesi ile birlikte "dâmâd-ı şehriyârilik" işareti olarak yakası al üzerine işleme sırmalı hırvanî ve müşirlik rütbesine mahsus pırlanta ile süslü bir kıta nişan verilir.

Padişahın; nikahın akdini, düğünün başlatılmasını ve şehzâdelerin sünnet düğününün de yine Mihrimah Sultân'ın düğününün ardından yapılması isteğini ihtiva eden hatt-ı hümâyûnu, aynı gün alaturka saat 3 (8:30) civarlarında Kurenâ-yı Hassa Vassaf Beyefendi tarafından Bâbîâli'ye götürülür. Bâbîâli ricâli yani Tezkire-i Evvel Akif Efendi, Tezkire-i sâni İsmail Efendi, mektûbî-i Sadâretpenâhî Şerif Bey, Beylikçi-i Divân-ı Hümâyûn Vekîli Sârim Efendi, Âmedî-i Divân-ı Hümâyûn Vekîli Rıfat Bey, Nezâret-i Umûr-ı Mülkiye Kâtibi Nâsır Efendi, Divân-ı Hümâyûn Tercümanı Tecellî Efendi, Umûr-ı Hâriciye Kisedârı Şahâb Efendi ve Divân Kalemi kesedarı efendi ve diğer kesedar efendiler Divanhâne merdiveni başında hazır beklemektedirler. Umûr-ı Hariciye Nazırı Akif Efendi Vassaf Beyefendi'yi karşılar, hatt-ı hümâyunu alır ve sadrazama verir. Bu arada Divân-ı Hümâyûn çavuşları alkış resmini icra ederler ve sonra Arz Odası'na geçilir. Burada sadrazam hattı Umûr-ı Hariciye nazırına verir. Nazır bey mührünü kopararak okuması amacıyla tekrar Vassaf Beyefendi'ye verir.

Hatt-ı hümâyunun okunmasından sonra tarik-i Nakşiye'den Çarşambapazarı'nda Murad Molla Hangâhı Şeyhi es-Seyyid Mehmed Murad Efendi dua eder. Vassaf Beyefendi'ye yakası sırmalı mor hırvani ve Şeyh efendiye de âlâ ferâce giydirilir. Daha sonra kahve, duhan ve şerbet merasimi yapılır.

Daha sonra saat 5 (10:00) civarında sadrazam, damad paşayı yanına alarak, beraberlerinde serasker paşa, Asâkir-i Hassa Müşiri Ahmed Fevzi Paşa, Mihrimah Sultân'ın Kethüdâsı Tophâne-i Amire Nazırı Elhâc Sâib Efendi, bir tabur piyâde, muzıka takımı, çokça kavas ve çavuşandan müretteb bir alay olduğu halde Bâbîâli'yi, Bâb-ı Fetvapenâhi'yi ve Bâb-ı Seraskerî'yi ziyaret ederler. Buralarda tebrik ve kutlama merasimi yapıldıktan sonra herkes konağına gider.

Ertesi günü sadrazam, Vassaf Beyefendi'ye maiyetindekilere, şeyh ve müridlerine atiyeler gönderir.

Sûret-i Hatt-ı Hümâyûn

Benim vezîrim; bi-tevfikihî teâlâ sünnet-i seniyye-i hazret-i nebeviyye üzere kerîme-i muhteremem Mihrimâh Sultân'ı bu def'a Asâkir-i Mansûre-i Şâhânem müşiri nasb ve ta'yîn eylediğim Bahr-i Sefîd Boğazı Muhâfız-ı sâbık Mehmed Sa'îd Paşa'ya tezvîc ve tenkîh itmekliğı ve müşârunileyhin yerine dahî Asâkir-i Mansûrem feriklerinden Mehmed Vâsîf Paşa'nın boğaz-ı mezkûr muhâfızlığı ile Biga sancağının uhdesine tevcîh olunmasını ind-i şâhânemde tensîb eyledim ve inşaallah-ı te'âlâ bu günlerde bir vakt-i mes'ûd ihtiyârıyla akd-i nikâh resminin ve ba'dehu ibtidâ-yı Muharrem'de Beşiktaş Saray-ı Hümâyûnu'mda sûr-ı hümâyûnumuz merâsimi ve evâhir-i Muharrem'de Sa'dâbâd Saray-ı Hümâyûnu'mda mahdûmlarım Abdülmecîd ve Abdülazîz efendilerin hitân cemiyetleri resminin icrâsını irâde ve tasvîb eylemiş olduğumdan bi-lûtfihî te'âlâ vakti hulûlünde icrâlarına ibtidâr olunur. Müşîr-i müşârunileyh zâtında sâdık ve redd u inkâr ve kendü tertîb-kerde-i şâhânem olduğundan tahsîl-i rızâ-yı şâhânemde olarak nice hidemât-ı mebrûreye muvaffak olması eltâf-ı celîle-i sübhâniyeden me'mûl iderim. Sen ser'asker paşa ile gerek akd-i nikâh resminin ve gerek ândan sonra icrâ olunacak iki sûr-ı hümâyûnum merâsiminin tertîbini müzâkere iderek iktizâ iden husûsâtı bundan böyle taraf-ı hümâyûnuma arz ve istîzân edesin bir de müşîr-i müşârunileyh emsâli misillü Mansûre Hazine-i Âmire'mizden maaş tahsîsi dahî lâzımeden olmağla âna göre tanzîm ve Ferîk Mehmed Vâsîf Paşa'nın dahî tevcîhini ol-vechile icrâ ve i'lân eylesin hemân Rabbim-teâlâ hazretleri habîb-i ekremî efendim hürmetine bu sûr-ı

hümâyûnumuzu yûmn-i vâsi'âda makrûn ve sâye-i şâhânemizde kâffe-i ibâdı mesrûrû'l-hâl eyleye. Âmin be-câh-ı seyyidü'l-mürselîn.

b. Nikah Akdi

Zilhicce'nin ondokuzuncu Çarşamba günü nikah günü olarak tespit edilir. Nikahta hazır olması gereken şahıslar Dârüssaâde Ağası Abdullah Ağa tarafından iki gün önceden tezkere ile davet edilirler. Nikah günü seherle birlikte saraya gelirler, Hırka-i Şerif Odası civarındaki Hazine-i Hümâyun Kethüdâsı Sadık Ağa'nın dairesinde dinlenirler.

Nikah saati geldiğinde Hırka-i Şerif Odası'na geçilir.⁶⁸ Nikâh akdi ile Şeyhülislâm ve Müftiyü'l-enam Mekki-zâde Mustafa Asım Efendi memurdur. Sadrazam Elhâc Mehmed Emin Rauf Paşa ile Şeyhülislâm Mekki-zâde Mustafa Asım Efendi ortada olmak üzere sağ tarafında; sultanın vekili Darüssaâde Ağası Adullah Ağa, şahitleri Hazine-i Hümâyun vekili Abdullah Ağa ile Harem-i Hümâyun vekili Abdullah Ağa ile Harem-i hümâyun ağalarından Osman Ağa, sol tarafında; Said Paşa'nın vekili Serasker Hüsrev Paşa, şahitleri Damad Halil Rifat Paşa ile Müşir-i Asâkir-i Hassa Ahmed Fevzi Paşa olduğu halde, ayrıca davetli olarak Umûr-ı Mülkiye Nazırı es-Seyyid Mehmed Said Pertev Efendi, hazret-i şehriyarî Rıza Beyefendi, Hazine-i Hümâyun kethüdâsı ağa, sultanın kethüdâsı el-Hâc Saib Efendi, teşrifati efendi, müneccimbaşı efendi ve dua için Ayasofya Camii Vaizi Elhâc Abdullah Efendi hep birlikte otururlar. Görevli ağalar güllâb ve buhur resmi icra ederler. Daha sonra kapılar kapatılır. Şeyhülislâm nikâhı kıyar, mehr-i muaccel ve müeccel tespit edilerek nikâh merasimi tamamlanır, kapılar açılır. Önce Şeyh Yusuf Efendi ve sonra Şeyh Abdullah Efendi duâ ederler. Hırka-i Saâdet'den adabı ile çıkılır, başka bir makamda dinlenilerek şerbet, güllâb ve buhur merasimi yapılır. Hazır bulunanlara Hazine kethüdâsı ağa ve Hazine Vekili Abdullah Ağa tarafından kıymetli hediyeler verilir.

⁶⁸ Bu nikahta Saliha Sultan'ın nikahı gibi Hırka-i Şerif'de kıyılır. Hatice Aynur'un bildirdiğine göre daha önce Harem-i Hümâyun Kapısı önündeki Emin Odası'nda yapılan nikah töreni II. Mahmud zamanında Hırka-i Saadet'de kıyılmaya başlanmıştır. Hatice Aynur, a.g.e.,s. 22

c. Nişan Alayı

Genellikle nikahtan daha önce yapılması gereken nişan alayı, nikah akdi erken saatte olduğu için daha geriye kalır. Nikah akdinden hemen sonra Serasker Hüsrev Paşa Bâb-ı Seraskerî'ye gelir. Damad paşa, sultana takdim edilmek üzere mehr-i muaccel, mücevher ve enfes eşyadan oluşan nişan takımını hazırlamıştır. Alay tertib edilir. Önce muzika takımı, arkasında bir tabur asker, Asâkir-i mansûre çavuşları, mülâzımları, piyade yüzbaşılıarı, atlı binbaşı ağalar, Asâkir-i Mansûre alay emirleri, kaymakamları, miralayları, Asâkir-i Hassa miralayları, Asâkir-i Mansûre mirlivaları paşalar, Asâkir-i Hassa mirlivaları paşalar, Mansûre ve Hassa ferikleri paşalar saf saf dizilirler. Daha sonra hizmetliler ve hademeler; başlarının üzerinde şekerleme tablaları, içinde şekerleme olduğu halde Saksonya işi kâselerle dolu tepsiler, lahorî şallar, sultanın validesi için hediyeler, gümüşten yapılmış iki sandık içinde itriyât ve buhurât hintoları⁶⁹, gümüş tepsi içinde gümüş sahanlar, yine gümüş tepsiler içinde süsler, mücevherler ve ziynet eşyaları, en sonda gümüş tepsiler içinde mehr-i muaccel olmak üzere sıralanırlar. Peşlerine yine Asâkir-i Mansûre çavuşları dizilir ve Serasker Hüsrev Paşa, arkasında muzika takımı ve bir tabur Mansûre askeri olduğu halde saat 4 (09-10:00) sıralarında Bâb-ı Seraskerî'den Ayasofya Caddesi'ne çıkar. Çevredeki dükkân ve evlerdeki halk caddenin her iki yanına dizilerek alayı seyreder.

Saraya gelindiğinde Orta Kapı'da alay, bineklerinden iner. Mertebelerine göre dizilerek Harem'e doğru yürür. Nişân-ı Hümâyün defteri Hareme takdim olunmak üzere Darüssaâde ağasına teslim edilir. Mücevher tablalarını getiren dört gedikli ağasına ve diğer yüz otuz ağaya atiyeler verilir.

d. Nişan Yağlığı Bohçası

Damad paşanın nişan merasiminden sonra sultan tarafından karşılık olarak nişan yağlığı bohçası hazırlanır.⁷⁰ Bohça, teşrifat halifesi, üç adet teşrifati yamağı, kırk kavvas ile birlikte sultanın Başağası Necib Ağa tarafından saraydan çıkarılır. Bâb-ı Seraskerî'de onları sağlı sollu dizilmiş Asâkir-i Mansûre askerleri ve muzika takımı karşılar. Bu şekilde Daire-i Seraskerî'ye ilerlenir. Yaklaşınca Damad paşa alayı karşılar, nişan bohçasını edeb ve saygıyla alır, öper ve yanındaki yastığın üzerine koyar. Oturulduktan sonra kahve, çubuk, güllâb ve buhur merasimi icra

⁶⁹ Macarca'da yaylı arabaya verilen isim. Bkz. Osman Zeki Pakalın, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, Milli Eğitim Basımevi, Üçüncü Baskı, İstanbul 1983, c. I, s.843

edilir. Başağa Necib Ağa'ya Damad paşa tarafından atıye ihsan edilir. Hırvanî giydirilir ve bir baş donanmış binek hediye edilir. Daha sonra sultan tarafından gönderilen bu bohça yine Necib Ağa'ya teslim edilerek saraya iade olunur.

e. Dügün Hazırlıkları

Dügün hazırlıklarıyla ilgilenmek üzere Divân-ı Hümayun Çavuşbaşısı Elhâc Necib Efendi, Serasker Hüsrev Paşa tarafından Sûr-ı Hümayun Nazırı olarak tayin edilir ve kendisine yakası sırmalı hırvanî giydirilir.

Necib Efendi derhal hazırlıklara başlar. Her iki düğüne davet amacıyla bir mektub hazırlanır. Bu mektupta; Mihrimah Sultân'ın evlilik, şehzadeler Abdülmecid Efendi ile Abdülaziz Efendi'nin sünnet vakitlerinin geldiği, 1252 Muharrem'inde yapılacak düğünlere davetli oldukları, buldukları mahal ve mevkinin gerektirdiğine göre düğüne gelmeleri ve Muharrem ayından önce Asitane'de olmaları gerektiği davetli kimselere bildirilir.

Yine adet olduğu üzere İngiltere, Fransa, Avusturya gibi Avrupa devletlerine name-i hümayunlar yazılarak sırma ile işlenmiş ipek zarflarla padişahın kızının evlilik ve şehzadelerinin sünnet düğünlere davetli oldukları bildirilir.⁷¹

Darüssaltanatın dört bir yanına imamlar vasıtasıyla, çocuklarını sünnet ettirmek isteyenlerin getirip yazdırmaları ilan edilir.

Beşiktaş'taki kasır Sadrazam Mehmed Emin Rauf Paşa'ya tahsis edilir. Düğüne davetli olan müşiran-ı kirâm ve ulemâ bu kasırda ağarlanacakları için kasır yeniden tefriş edilir. Hariçteki odalar ve ekte olan büyük oda dahi misafirler için hazırlanır. Kasır, rengârenk avize ve kandillerle süslenerek taht mahalli sırmalı puşide ile örtülür.

⁷⁰ Lebib Efendi bu bohçanın muhtevasını bildirmemiştir.

⁷¹ Fransa Kralı Lui Filip'in davet karşılığında gönderdiği tebrik mektubu için bkz. Hatt-ı Hümayun 46898-A, Avusturya imparatorunun tebrik mektubu için bkz. Hatt-ı Hümayun, nr. 47265-B. İngiltere devleti ile yazışmalar için bkz. Hatt-ı Hümayun, nr. 47297-G, 46638-B, 46645. Bu arada İngiltere Devleti'nin düğüne davet ediliş şekli iki devlet arasında bir diplomatik krize sebep olmuştur. Osmanlı Devleti davet mektubunu İngiltere Sefareti yoluyla göndermek yerine Avusturya Sefareti'ne teslim etmiş, Avusturya Sefareti sırma işlemeli ipek zarfı Beç'e göndermiş, zarf buradan Zemlik Karantinası'na gelmiş, burada on üç gün kalmış, karantina sebebiyle açılıp okunmuş, mührü bozulmuş ve bir kopyası alındıktan sonra Viyana'da İngiltere Sefareti'ne teslim edilmiştir. İngilizler bu olaya "İngiltere padişahı cenâblarının Dersaadet'te bir elçisi ve Devlet-i Aliyye'nin Londra'da bir sefiri olub da İngiltere padişahı cenâblarıyla sultân-ı azimüşşan hazretleri beyninde vaki olan muhaberat ve mekatibatın hod be hod vasıtası olmak teşebbüs ve Gibi bu derece âdât ve kaideden haric ve bu kadar uygunsuz bir hareketin vuku bulması Nemçe Devleti gibi bir devletin yeni millet ve devletlerinin kavâid-i düveliye usûlünde mahâret ve dânişi derkâr ve bedîdâr iken İngiltere Devleti'nin bâdi-i istiğrabı olmuş olduğunu dahi devlet-i müşarunileyhâya ifade ve beyan ideceksiniz" diyerek tepki göstermişlerdir.

Kasr-ı hümâyun civarındaki çeşme bitiminden Matbah-ı Amire'ye tahsis olunan alanın önüne kadar ve aşağı meydanın zirvesine kadar setler inşa edilir. Bu setlerin üzerine de gelen misafirlerin ağırlanmaları için çadırlar kurulur.

Devletin önde gelen nazır ve yüksek dereceli memurları, her biri bir adet misafir obası ile evsahipliği ederler. Bu oba sahiplerinin listesi şu şekildedir.

Serasker Hüsrev Paşa

Damad Halil Rıfat Paşa

Damad-ı sanî Mehmed Said Paşa

Kaptan-ı Derya Mehmed Tahir Paşa

Müşir-i Asâkir-i Hassa Fevzi Ahmed Paşa

Kaymakam-ı sabık Ahmed Hulûsi Paşa

Umûr-ı Mülkiye Nazırı es-Seyyid Mehmed Said Pertev Efendi

Umûr-ı Hariciye Nazırı el-Hâc Mehmed Akif Efendi

Mansûre Defterdârı es-Seyyid Abdurrahman Nafiz Efendi

Darbhane-i Amire Defterdarı es-Seyyid Ali Rıza Efendi

Divân-ı Hümâyun Çavuşbaşısı el-Hâc Necib Efendi

Evkaf-ı Hümâyun Nazırı Hasib Eendi

Masarifat Nazırı Salih Beyefendi

Tophane-i Amire Nazırı el-Hac Saib Efendi

Mühimmat-ı Harbiye Nazırı Mehmed Emin Seyyid Efendi

Zahire Nazırı es-Seyyid Mehmed Hadi Efendi

Çadır sahibi zevatın zaman zaman farklı yerlerde bulunacakları yahut dinlenecekleri göz önüne alınarak bu çadırlara misafirleri karşılamak ve onlarla ilgilenmek üzere ayrıca bir kişi tayin edilir. Serasker paşanın çadırına sabık Tophane-i Amire Nazırı Arif Beyefendi, Damad Halil Rıfat Paşa'nın çadırına sabık Masarifat Nazırı Osman Beyefendi, Damad Said Paşa'nın çadırına esbak Çavuşbaşı Ali Efendi, Kaptan paşanın çadırına sabık Mukataat Nazırı Mehmed Efendi, Müşir paşanın çadırına esbak Çavuşbaşı Naşid Beyefendi, sabık Kaymakam Hulusi Paşa'nın çadırına Hacı Hüsam Efendi, Umûr-ı Mülkiye Nazırı obasına Osman Ferid

Efendi, Umûr-ı Hariciye Nazırı obasına mahtûmu Amedî hulefasından Nail Efendi, Mansûre Defterdarı obasına esbak Kasabbaşı Şakir Efendi, Darbhane-i Amire defterdarı obasına da Kapıkethüdası Mehmed Emin Efendi bu görevle tayin edilirler. Çavuşbaşı el-Hâc Necib Efendi, Evkâf-ı hümâyun Nazırı Hasib Efendi, Masarifat Nazırı Salih Beyefendi, Tophâne-i Amire Nazırı el-Hac Saib Efendi, Harbiye Nazırı Emin Efendi ve Zahirî Nazırı Hadi Efendi için ise böyle bir memur tayin edilmemiştir.

Misafirler için kurulan bu onaltı çadırdan başka her bir obanın yakınına hademeler, teşrifat memurları ve bunların yatak, istirahat gibi ihtiyaçları için, ayrıca kiler, kahve vs. ihtiyaçlar için de ayrı ayrı çadırlar kurulur. Düşünde dağıtılacak atıyye için gerekli nakdin muhafazası amacıyla ve diğer memurîn için de yine başka çadırlar kurulur.

Düşün mahallinin karşısında Gümüşsuyu'nda Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye taburları ordu şeklinde dizilirler.

Tüfenkhane önündeki meydan canbaz gösterileri için ayrılır.

Dolmabahçe sahilinden çadırlara kadar biraz mesafe olduğu için buraya da bir çadır kurulur. Burada misafirleri çadırlara ulaştırmakla görevli züema oturacaktır. Düşüne gelen her bir misafir burada karşılanacak, hal ve şanına göre donatılmış binek veya arabalara binerek hangi çadıra davetli ile Zaim ağa tarafından görevlendirilen bir memurla çadırına ulaştırılacak, hatta Zaim ağa da yayan olarak peşlerinden çadıra kadar misafire refakat edecektir.

Bu arada davet üzere İstanbul'a ulaşan misafirlerden kendi konakları olanlar kendi konaklarına veya kapıkethüdalarının konaklarına, sahilhanelere ve mevkilerine göre münasip mahallere yerleştirilirler.

Son olarak gelecek olan misafirler gün ve saatlere göre davet edildikleri için hangi gün ve hangi saatte geleceklerini bildiren tezkereler yazılır ve memurlar vasıtasıyla kendilerine gönderilir.

Surnâmede kesin olarak belirtilmemekle beraber padişahın ve saray halkının düşün süresince Beşiktaş Sahil Sarayı'nda ikamet ettiği anlaşılmaktadır.

f. Şehrin Süslenmesi

İstanbul; Balıkpazarı Kapısı'ndan Topkapı Sarayı'na, Haliç, Galata, Tophane, Beşiktaş, Boğaziçi'nin sağ ve sol kenarları, Üsküdar sahil, Çamlıca dağı ve etrafında olan mahaller kandillerle süslenir. Kandiller büyük bir ustalıklarla tanzim

edildiklerinden dolayı, halka gündüz başka geceleri başka bir seyir sunmaktadır. Özellikle geceleri yanan rengarenk bu kandillerin suya vuran ışıkları denizi altın rengine büründürmektedir.

Düğün mevkiindeki kasr-ı hümayun ve çadırlar da kandillerle donatılır. Lebib Efendi, bunun gökyüzündeki yıldızları kıskandıracak güzellikte olduğunu söylemektedir.

Beşiktaş Sarayı'nın önüne, Boğaziçi ve Tersane-i Amire'ye doğru sıralanan Donanma-yı Hümayun yine kandillerle süslenir. Gece ve gündüz gösteriler yapılarak padişahın dostuna dost ve düşmanına düşman olduklarını cümle aleme gösterirler.

Yine Beşiktaş Sarayı'nın önüne birbirine bağlı üç parça sal ve üzerine büyük bir kale inşa olunur. Aynı sallardan Arnavud karyesinde Neşatabâd'da bulunan Salih Sultân'ın sahilhanesi önüne ve Tophâne-i Amire önlerine de koyularak kandillerle süslenir. Düğün bitene kadar bu sallardan fişekler atılarak fıskiye gibi yerden göğe ateş püskürtülür. Sal üzerindeki kaleden yapılan ateş gösterileri ve fırlatılan fişekler denizi ateş rengine büründürerek insanları hayrete düşürür.

Görenleri hayrete düşüren başka bir gösteri de, sal üzerine yerleştirilen atlı arabaların aşağı yukarı hareket ettirilmeleridir. Bu olayı Lebib, "ne görülmüş, ne duyulmuş" olarak nitelendirmektedir.

Yine sal üzerine pulları yıldız gibi parlayan yapay balıklar yerleştirilir. Bunlarda düğünü izlemeye gelenler için farklı bir seyir oluştururlar.

2. DÜĞÜN SIRASINDA YAPILAN ETKİNLİKLER

11 Muharrem 1252 Çarşamba tarihi düğünün resmen başlangıç günüdür. 19 Muharrem Perşembe günü Gelin Alayı düzenlenmiş ve düğün sona ermiştir. Gelin alayı gününe kadar olan sekiz gün boyunca, her gün davetlilere günde iki kez ziyafet verilmiştir. Bu ziyafetler sırasında musıkı dinletilmiş, rakkas gösterileri yapılmış, alanda hergün canbazlar türlü marifetlerini sergilemişler ve her akşam kandil ve fişek gösterileri düzenlenmiştir. Düğüne davet edilenler surnamede tek tek zikredilmişlerdir.

a. Davetliler ve Ziyafetler

Züema tarafından Dolmabahçe İskelesi'nde karşılanan misafirler mevki ve makamlarına göre hazırlanmış bineklere bindirilirler. Zaim ağa arkalarından yürür. Böylece misafirler çadırlara ulaştırılır. Daha önce zikrettiğimiz çadırlara memur efendiler tarafından karşılanırlar. Kendilerine kahve ve çubuk ikram edilerek yemeğe buyur edilirler. Yemek sırasında davetlilere incesaz çalınmış, aynı zamanda rakkas ve nutriban da eşlik etmiştir. Yemekten sonra daha önceden hazırlanmış olan atiyyeler, sırmalı kutulardan çıkarılarak Enderun-ı Hümayun nazırı ve Hazine-i Hümayun kethüdası tarafından tek tek çadırlarda dağıtılır.

İlk davetli gurubu 11 Muharrem Çarşamba günü saat 5'te (10:00) kasrı hümayunda ağırlanır. On bir kişilik bu küçük gurup genel olarak yüksek mevki sahibi kadı ve mir-i mirandan oluşmaktadır. Aynı gün saat 9'da (14:30) çok daha kalabalık bir grup kurulan çadırlarda misafir edilirler. Bu grubu tekke şeyhleri ile çeşitli tarikatların ileri gelenleri oluşturmaktadır.

12 Muharrem Perşembe, düğünün ikinci günü Asakir-i hassa ve Asakir-i Mansure ferikleri; aynı gün saat 4'te (9:30) yine tekke ve zaviye şeyhleri ile tarikat ileri gelenleri,

13 Muharrem Cuma, düğünün üçüncü günü yüksek mevkideki mutasarrıf, muhassıl ve valiler; aynı gün saat 4'te (9:30) medrese hocaları, vaizler, imamlar ve hattatlar,

14 Muharrem Cumartesi, düğünün dördüncü günü aynı zamanda düğüne çadır sahibi olarak evsahipliği yapan vüzera: Serasker Hüsrev Mehmed Paşa, Damad Halil Rifat Paşa, Damad-ı sanî Mehmed Said Paşa, Kaptan-ı Derya Mehmed Tahir Paşa, Müşir-i Asâkir-i Hassa Fevzi Ahmed Paşa, Umûr-ı Mülkiye Nazırı es-Seyyid Mehmed Said Pertev Efendi, Umûr-ı Hariciye Nazırı el-Hâc Mehmed Akif Efendi, Mansûre Defterdârı es-Seyyid Abdurrahman Nafiz Efendi, Darbhane-i Amire Defterdarı es-Seyyid Ali Rıza Efendi, Sadrazam el-Hâc Mehmed Emin Rauf Paşa tarafından kasrı hümayunda; aynı gün saat 4'te (9:30) darülhadis rütbesinde bulunan müderrisler, kethüdalar, mütesellimler, tekke şeyhleri ve dersiam efendiler,

15 Muharrem Pazar, düğünün beşinci günü Şeyhülislam Mekki-zade Mustafa Asım Efendi, sabık Şeyhülisam Tahir Efendi, Resulu Ekrem ahfadından Şerif Abdülmuttalib Efendi, biraderi Şerif Ali Efendi, Darüssaâdetü'ş-şerife Ağası Abdullah

Ağa, Hazine-i Hümayun Kethüdası Sadık Ağa, Hazine-i Hümayun Vekili Abdullah Ağa ve Mihrimah Sultân'ın şahidi Osman Ağa kasr-ı hümayunda; aynı gün saat 4'te (9:30) Asakir-i Hassa kaymakamları, alay eminleri, binbaşılar, kalyon süvarileri, kapitanlar, mirlivalar, miralaylar, devlet dairelerinde çalışan memurlar, Mekke ve Medine şeyhleri,

16 Muharrem Pazartesi, düğünün altıncı günü yüksek rütbeli paşalar, devlet adamları ve tekke şeyhleri kasr-ı hümayunda; aynı gün saat 4'te (9:30) devlet görevlileri, ulema, dersiamlar ve kadılar, yine aynı gün saat 10'da (15:30) İran Sefiri Hüdadâd Han,

17 Muharrem Salı, düğünün yedinci günü saat 8'de (13:30) devletin ileri gelen nazır, eski nazır ve önemli görevlerdeki yüksek dereceli memurları, aynı gün yabancı devlet sefirleri misafir edilmişlerdir.

Ayrı ayrı çadırlarda türlü türlü yiyecek ve içeceklerle yedirilip içirilen misafirlerin canbaz gösterileri, müzik ve rakkas gösterileriyle de eğlenmeleri temin edilmiştir.

Görülüyor ki, devletin en üstünde yer alan önemli zevat kasr-ı hümayunda Sadrazam tarafından ağarlanmış, diğer misafirler yine devletin önde gelen nazır ve devlet adamlarının evsahipliği yaptığı çadırlarda misafir edilmişlerdir.

b. Yabancı Sefirlerin Düğüne Gelişleri

Yabancı devletlerin elçileri Muharrem'in 17, düğünün yedinci günü, saat 9'da (14:30) davet edilmişlerdir. Fransa Devleti Sefiri Amiral Baron Rosen (Roussin), İngiltere Devleti Büyükelçisi Lord Ponsonbi (Ponsonby), Rusya Devleti Elçisi Potenef, Avusturya Devleti Elçisi Baron Ostermer, Prusya Devleti Elçisi Kont Konfesmark, Danimarka Devleti Elçisi Baron De Hubş, Yunan Devleti Elçisi Zoğrak, İsveç Devleti Maslahatgüzarı Mösyö Nasta, Sardunya Maslahatgüzârı General Mönbilyö, Toskana Maslahatgüzarı Kavalye, Amerika Maslahatgüzarı Porter, Sicilyateyn Maslahatgüzarı Deriko, İspanya Maslahatgüzarı Kordova, Felemenk Maslahatgüzarı Nasta yanlarında hanımları, serkatipleri ve tercümanlarıyla birlikte Dolmabahçe sahiline vardıklarında onlar için hazırlanan arabalara bindirilirler. Sadr-ı âli kavasları da peşlerinde olduğu halde muzikalar eşliğinde kasr-ı hümayuna varırlar. Önce Hariciye nazırı ile görüşerek bir mülakat yaparlar. Sonra serasker tarafından kabul edilirler ve en son sadrazamın huzuruna çıkarlar. Hal hatır sorulduktan sonra canbaz ve tiyatro izlerler. Daha sonra yemek çadırına geçilir. Yemek çadırı, elçiler onuruna altın nakışlı, sırmalı dokumalarla ve çiçek

süslemeleriyle tezyin edilmiş, altın şamdanlar, avizeler ve saf altından kap-kacak ile donatılmıştır.⁷² Lebib Efendi bunu “dünya yüzünde cennet dimeye sezâ” sözüyle anlatmıştır. Sadrazam, Serasker, damad paşalar ve diğer bütün nazırların katılımıyla yemek yenmiş, yine yemek sırasında misafirlere müzik dinletilmiştir. Yemekten sonra kasr-ı hümayuna dönen misafirler fişek gösterilerini de izledikten sonra geldikleri arabalara bindirilirlir ve muzıklar çalınarak iskeleye kadar götürülürler.

Lebib Efendi her ne kadar surnamede adından bahsetmiyor ise de o sırada askeri bir görevle İstanbul'da bulunan Moltke de düğüne davetlidir. “Türkiye'deki Durum ve Olaylar Üzerine Mektuplar” adlı kitabında bu yemeği şu sözlerle yer vermiştir. “Evelki gün sultan, ikinci kızı Mihrimah'ın düğünü şerefine sefirlere muhteşem bir akşam yemeği verdi. Her yanı pencere ve İstanbul, Beyoğlu ve denize geniş bir nezareti olan bir köşkte toplandı. Pencere altında ip canbazları, at canbazları, İranlı pandomimacılar ve sayısız seyirciler vardı. Kadınlar bol feraceleri ve beyaz yaşmakları ile yüksek bir yamacın ta yukarısına kadar sıralanmış oturuyorlardı. Gün batmasından bir saat önce bizi gayet büyük bir eski Türk çadırına götürdüler, burada yüz kişilik bir sofraya kurulmuştu. Bronz tepsiler, gümüş takımları ve porselenler hakikaten muhteşemdi. 200'den fazla mum, kordiplomatikle padişahın damadı, vezirler ve imparatorluğun üstün rütbelilerinden mürekkep heyeti aydınlatıyordu. Yemekten sonra tekrar köşke gidildi ve oradan donanma fişeklerinin atılışı seyredildi.”⁷³

c. İran Sefirinin Gelişi

İran Sefiri Hüdadâd Hân ile İstanbul'da mukim İran Müdürü Ağa Mehmed düğünün altıncı günü saat 10'da (15:30) davetlidirler. İki devlet arasındaki güzel ilişkileri bir kat daha arttırmak ve bunu da bütün İslam alemine göstermek amacıyla Hariciye nazırı kendisine ait özel olarak süslenmiş atları sefiri karşılamak için gönderir. Sefir ve yanındakiler Umur-ı hariciye nazırının çadırına getirilirler ve

⁷² Hatice Aynur'un tezinde belirttiğine göre II. Mahmud Saliha Sultan'ın düğününde yemeğin masa ve sandalyelerde yenmesini istemiştir. (Hatice Aynur, a.g.e., s.25) Ancak Lebib Efendi, elçiler için Avrupalı tarzda sofraya kurulduğuna dair herhangi bir şey söylememiştir. Bununla birlikte padişahın sünnet düğününe davet edilen elçilerin Osmanlı tarzında yer sofrasında ve tek kaptan yemek yemelerine dair isteği açıkça belirtilmiştir. Bu ibare Mihrimah Sultan'ın düğününde kurulan sofraların da Avrupalı tarzda olduğunu düşündürmektedir. Ayrıca Moltke'nin anlattıkları da bu düşüncemizi kuvvetlendirmektedir.

⁷³ Helmuth Von Moltke, Türkiye'deki durum ve olaylar üzerine mektuplar (1835-1839), Çev. Hayrullah Örs, TTK. Ankara 1960, s.46

törenele karşılanırlar. Yemekten önce rakkas izlerler ve müzik dinlerler. Daha sonra yemeğe geçilir. Yemekten sonra memnun olarak geri dönerler.

d. Canbaz Gösterileri

Osmanlı canbazlarının başında Canbazbaşı Ahmed Ağa vardır. O sırada İstanbul'da bulunan İran canbazları ve Frenk canbazları da bu vesileyle hünerlerini sergilerler. Canbazların ip üstünde yaptıklarıyla ilgili surnamede anlatılanlar biraz inanılmaz görünüyorsa da, Levni'nin 1720 yılındaki sünnet düğününe ait minyatürlerinde bu gösterileri çağrıştıran resimler mevcuttur.

Canbaz gösterileri için ayrılan Tüfenkhane'den çadırlar mahallinde olan kavak ağacına, yerden 70 zira⁷⁴ yüksekliğinde ve 175 zira uzunluğunda bir ip bağlanır. Canbazbaşı Ahmed Ağa ipin üzerine çıkar. Tüfenkhane'den ipin sonuna kadar yürür. Diğer canbazlar ip üzerinde sıçrayarak ayakları açık olduğu halde ipin üzerine düşerler. Bu harekete "pertav" adı verilir. Salıncaklı ecel beşiği denen bir aletin içine girerek nadide bir oyun sergilerler.

İran canbazının bir koyunu ip üzerinde kurban ettiğini gören Canbazbaşı Ahmed Ağa derhal bir koyun buldurur, kendisi kasap gibi giyinir ve koyunu ipin üzerine çeker. Koyunu yüklenir, yerde yürür gibi ipin üzerinde yürür ve ipin sonuna vardığında koyunu keser. Yine ip üzerinde hayvanı yüzer, kendisine yeter miktarı kesip aldıktan sonra geri kalanını yardımcısına atar. Başhademesi elinde mangal olduğu halde ip üzerinde yürüyerek ustasının yanına gelir. Etlerini bir güzel mangalda pişirirler, mangalı ipe aşağı sarkıtırlar. Yardımcıları mangalı alır, bir tepsiye ekmek, su ve salata koyarak yukarı gönderirler. Yukarıda afiyetle etlerini yerler.

Surnâmede bu olay "şimdiye kadar duyulmamış, görülmemiş bir hüner" olarak yer almıştır.

Canbaz yamaklarından küçük bir çocuk ayaklarında bir buçuk karış yüksekliğinde nalın ile ipin üzerinde yürür.

Canbaz halifelerinden bir zorbaz, altı basamaklı bir merdiveni arkasına alıp, merdivenin bir ayağını başı üzerine koyup bir kısmını yukarıda bırakarak küçük kızını merdivene çıkarır. Küçük kız "canım sıkılıyor, etrafı seyredeyim" diyerek ve her bir basamakta bir söz söyleyerek merdiveni birkaç kez iner çıkar. Daha sonra

⁷⁴ Dirsekten orta parmak ucuna kadar olan bir uzunluk ölçüsü

“salgı” tabir olunan bir sanat icra ederek, sağa sola sallanır. Bu haldeyken başına bir tabla alır ve ayaklarına bukağı bağlandığı halde ipin üzerinde dolaşır.

İran canbazları ayaklarına tencere bağlayarak ip üzerinde gezerler. Bazen de ayaklarına salıncak bağlamak suretiyle çocukları sallandırır.

e. Oyunlar

Mahalle baskını oyunu, derzi oyunu, yazıcı oyunu, çeşme oyunu, timarhane oyunu, berber oyunu, kale oyunu isimleri altında esnaf çeşitli oyunlar sergilemiştir.

f. Kandil ve Fişek Gösterileri

Düğünün her gününün akşamında kandil ve fişek gösterileri yapılmaktadır. Haliç'in her iki yanı kandillerle öyle süslenmiştir ki, buraya "kandilli bahçe" denilir hale gelmiştir. Suyun üzerinde kaleler, sallar ve tekerlekler (bunlar çarkifelek olmalı) maytab ve fişeklerle donatılır.⁷⁵ Bunlardan atılan fişek ve maytablar geceyi gündüze çevirir. Surnâmede anlatıldığına göre atılan bu fişekler yıldızları kışkındıracak kadar parlak, mehtabı utandıracak kadar göz alıcıdır. Bu fişekler, meşale ve kandillerin parlaklığını gören mehtap, utancından doğmamıştır.

3. DÜĞÜNÜN NETİCELENMESİ

a. Çeyiz Alayı

18 Muharrem yani düğünün sekizinci Çarşamba günü düzenlenen çeyiz alayı düğünün sonuna gelindiğini göstermektedir.

Çeyiz alayı şu şekilde tertip edilmiştir.

Teşrifatî halifesi önde olmak üzere önce mükemmel mızıka takımı ile Asakir-i Hassa süvari bölükleri, Asakir-i Hassa mülazımları, binbaşı ağalar, yine Asakir-i Hassa mülazımları, Cuma günü giydikleri özel elbiseleriyle kırk adet Serbevvabin-i Rikab-ı Hümayun, arkalarında yine Asakir-i Hassa mülazımları, Cuma gününe mahsus özel elbiseleriyle cümle miralay beyler, yine Asakir-i Hassa mülazımları, özel elbiseleriyle Tersane-i Amire sancakbeyleri, mirliva paşalar ve yine Asakir-i Hassa mülazımları, arkalarında Saliha Sultân'ın kethüdası Hacı Edhem Efendi ile

⁷⁵ Levni eserinde buna benzeyen görüntüleri resmetmiştir. Esin Atıl, a.g.e.

Kethüda-yı bevvin-i cenâb-ı şehriyari Hasan Bey, Esmâ Sultân hazretlerinin kethüdası Masarifat Nazırı Salih Beyefendi ile Hibetullah Sultân'ın kethüdası Duhan Gümrükçüsü Hacı Mustafa Ağa, daha sonra Mihrimah Sultân'ın kethüdası Tophane-i Amire Nazırı Saib Efendi ile mirahur-ı şehriyari bey arka arkaya sıralanırlar. Onların arkasından her birinin başında iki adet Hazine-i hümayun hademesi bulunan çeyiz yüklü katar katar süslenmiş esterler⁷⁶ gelmektedir. Yine arkalarından iki taraflarında ikişer adet Hazine-i hümayun hademesi bulunan altın ve gümüş kap kacak, nefis eşyalar dolu hintolar, başları üzerinde sim kafesler, sim ve altından çeşit çeşit kıymetli eşyalarla birlikte yanlarında birer Hazine-i Hümayun hademesi olduğu halde harem-i hümayun hademeleri, süvari olarak Harem-i hümayun ağaları ve Oda lalası ağa ile Mihrimah Sultân'ın baş ağaları, Hazine-i hümayun başkatibi ve ikinci katip efendiler, Asâkir-i Hassa binbaşlıları ile muzıka takımı en son olarak arkalarında Asâkir-i Hassa süvari bölükleri ile alay tamamlanmıştır.

Alay tespit edilen saatte (beş saat elli dakika: 11:20) Beşiktaş Sarayı'ndan hareket eder. Yolun iki tarafına dizilip seyredenlerin arasından Dolmabahçe Meydanı'ndan, Kasr-ı hümayundan, Harbiye Mektebi Kışlası önünden Yıldız Kasrı civarında vaki Balmumcu Çiftliği ve Zincirlikuyu Caddesi'nden ilerler, Tefikiye Camii'ni geçerek Mehmed Paşa Köşkü yakınlarında bulunan Mihrimah Sultân'ın sahil sarayına varır.

Çeyiz teslim olunduktan sonra Harem-i hümayun ağalarına, hademelerine ve İstabl-ı Amire takımına Damad paşa tarafından atiyeler ihsan edilir.

Çeyizin ağır kısmı ise mavnalara yüklenerek deniz yoluyla taşınır.

b. Gelin Alayı

19 Muharrem Perşembe günü gelin alayının düzenlenmesi ferman buyrulur. Devlet ricalinin, şehzadelerin, ordu mensuplarının, hanım sultanların, saray halkının, vali ve mütesellimlerin katılımıyla büyük bir gelin alayı düzenlenir.

Teşrifat Halifesi Ahmed Bey önde olmak üzere, Süvari-i Asâkir-i Hassa birinci liva birinci alayının birinci, ikinci ve üçüncü bölükleri; mükemmel muzıka takımı; dört adet Asakir-i hassa süvari mülazımı, mülazım vekili, Hassa ve Mansure binbaşlıları, Asakir-i hassa süvari mülazımları, dördüncü rütbeden Divan-ı hümayun hocaları,

⁷⁶ Katır.

süvari-i hassa mülazımları, Rikab-ı Hümayun'dan kırk adet kapıcı ağa, taşradan gelen Dergâh-ı Ali kapıcıbaşlarından Saruhan sancağı Mütesellimi Eyüb Ağa, Kastamonu sancağı Mütesellimi Dede Mustafa Ağa, Hüdavendigâr sancağı Mütesellimi Halil Kamilî Ağa, Sakız Muhassılı Hacı Kadri Ağa, mirahur ve kethüdâ-yı serbevabîn-i hazret-i şehriyari beyler, bilcümle Asakir-i Hassa ve Mansure kaymakamları ve alay eminleri, mülazım-ı Hassa, üçüncü rütbenin ikinci sınıfında bulunan efendiler, Hassa mülazımları, Asakir-i Hassa ve Asakir-i Mansure miralayları, Hassa süvari mülazımları, üçüncü rütbenin birinci sınıf mütemayizi efendiler, imam-ı evvel ve imam-ı sani efendiler, bil-cümle mirliva paşalar ve sancak beyleri, Hassa süvari mülazımları, ikinci rütbenin ikinci sınıfında bulunan devlet ricali, Hassa süvari mülazımları, İstanbul kadısı ve ser-etibba, mir-i miran-ı kiram, Hassa süvari mülazımları, ikinci rütbeden birinci sınıf mütemayizi efendiler, Hassa süvari mülazımları arka arkaya sıralanırlar.

Daha sonra görevde bulunan Anadolu kazaskeri ile Nakibüleşraf, bilcümle ferik paşalar, Rumeli kazaskeri, Erzurum Vâlisi Esad Paşa ve Aydın Muhassılı Yakub Paşa, Karaman Vâlisi el-Hac Ali Paşa ile Çirmen Mutasarrıfı Mustafa Nuri Paşa, Bosna eski valisi Davud Paşa ve Selanik Muhassılı İbrahim Paşa, Vidin Muhafızı Hüseyin Paşa, Ankara Mutasarrıfı İzzet Paşa ve Kaymakam-ı sabık Hulusi Paşa, Mansure Defterdarı Nafiz Efendi, Darbhane-i Amire Defterdarı Rıza Efendi, Mülkiye Nazırı Pertev Efendi ve Hariciye Nazırı Akif Efendi, Kaptan-ı Derya Tahir Paşa ve Asakir-i Hassa Müşiri Ahmed Fevzi Paşa, Damad Halil Rıfat Paşa, Sadrazam, Şeyhülislam, Serasker, arkalarından Teşrifatî Said Bey önlerinde olduğu halde Harem-i Hümayun ağalarından Osman Ağa, Tahir Ağa ve Halid Ağa at üzerinde ve sair memurlar yaya olarak ve etraflarını kuşatmış olarak arabalarının içinde şehzadeler teşrif buyururlar.

Sonra Hazine-i Hümayun üçüncü katibi, Sergulâm-ı Hazine-i Hümayun Ağa, Hazine-i Hümayun birinci katibi ve ikinci katibi, Enderun-ı Hümayun Nazırı Sadık Efendi ile Hazine-i Hümayun vekili, Darüssaade Ağası Abdullah Ağa, Mihrimah Sultân'ın kethüdası Hacı Saib Efendi, Oda Lalası Mahmud Ağa ile Mihrimah Sultân'ın Başağası Necib Ağa, iki tarafta süvari olarak Harem-i Hümayun ağaları ve yaya olarak Harem-i hümayun hademeleri olduğu halde Esmâ Sultân, Hibetullah Sultân, Saliha Sultân ve bilcümle kadın efendiler, taşrada bulunan Sultân Abdülhamid Hân ve Sultân Selim Han'ın beşinci, dördüncü ve üçüncü kadınları, merhum Kaptan-ı esbak Gazi Hüseyin Paşa'nın hemşiresi Gülhiz Hanım, saraya davetli bulunan diğer hanımlar arabalarıyla ve en son birinci livanın birinci alayı,

dördüncü, beşinci ve altıncı bölükleriyle ve yine mükemmel mızıka takımıyla alay tamamlanır.

Alay bu düzen üzere çeyiz alayının yolunu takip ederek harekete geçer. Padişah alayı Harbiye Mektebi'nden seyretmektedir. Alay padişahın önüne geldiğinde herkes padişahı selamlar. Yavaş yavaş ilerlenilerek Bebek civarındaki saraya gelinir. Saraydan içeri girildiğinde kurbanlar kesilir. Sultânın kethüdası Hacı Saib Efendi ile Kapı Kethüdası Hasan Beyefendi ellerinde buhurdanlar olduğu halde sultanın arabasını karşılar ve harem kapısından içeriye gönderirler. Damad paşa saygı içerisinde arabayı karşılar ve sultanı selamlar.

Alay geri döner ancak bir kısım zevat sarayda alıkonulur. Sadrazam, şeyhülislam, Serasker Hüsrev Paşa, Darüssaade Ağası Abdullah Ağa bir sofrada, kaymakam-ı sabık Hulusi Paşa, Umur-ı Mülkiye Nazırı Pertev Efendi, Umur-ı Hariciye Nazırı Akif Efendi, Mansure Defterdarı Nafiz Efendi ve Darbhane-i Amire Defterdarı Rıza Efendi bir sofrada; Ankara Mutasarrıfı İzzet Paşa, Vidin Muhafızı Hüseyin Paşa ve Çirmen sancağı Mutasarrıfı Mustafa Nuri Paşa ve Selanik Muhassılı İbrahim Paşa bir sofrada; Erzurum Vâlisi Esad Paşa, Karaman Vâlisi Hacı Ali Paşa, Aydın Muhassılı Yakub Paşa ve Bosna Vâlisi Davud Paşa bir sofrada; Sadr-ı Rumeli Hamdullah Efendi, Sadr-ı Anadolu Yusuf Paşa-zade Nazif Beyefendi, Nakibüleşraf Abdurrahim Efendi, İstanbul Kadısı Raif Beyefendi ve İmam-ı evvel bir sofrada; ferik paşalar bir sofrada; Çavuşbaşı Elhac Necib Efendi, Tezkire-i Evvel Akif Efendi, Tezkire-i Sani İsmail Efendi, Mektubi-i Sadr-ı Ali Şerif Beyefendi ve Teşrifatî Said Beyefendi bir sofrada; Enderun-ı Hümayun Nazırı Sadık Efendi, Hazine-i Hümayun Vekili Abdullah Ağa, Hazine-i Hümayun baş, ikinci ve üçüncü katip efendiler ve Hazine-i Hümayûn ser hademesi bir sofrada olmak üzere yemeklerini yerler.

Yatsı vakti geldiğinde müezzin ezan okur ve sarayın sofasına seccadeler serilerek gümüş şamdanlar getirilir. İmam-ı evvel Mustafa Nuri Efendi'in imametinde yatsı namazı eda edilir. Namazdan sonra Mabeyn kapısı önünde imam dua eder ve duanın bitiminde Damad paşa, sadrazam, şeyhülislam ve serasker paşanın eteklerini öper. Darüssaade ağası yanında ve ellerinde altın şamdanlarla harem ağaları önlerinde olduğu halde sultanın harem-i hümayununa giderler. Damad paşa hareme ulaştığında haremden süslü hokkalar içerisinde tatlılar, mücevherli zarflı fincanlar ile kahve, altın ve gümüş boyalı güğümler içinde şerbetler gönderilerek orada hazır bulunan zevata ikramda bulunulur. Daha sonra herkes geri döner.

Ertesi sabah damad padişahı ziyaret eder. Padişah tarafından kendisine kıymet biçilmez bir yüzük hediye edilir.

Aynı gün padişah Cuma namazını Akıntı Burnu'ndaki Tevfikiye Camii'nde kılar. Namazdan sonra kızı ve damadını ziyaret eder.

4. DÜĞÜNLE İLGİLİ DÜŞÜRÜLEN TARİHLER

Beylerbeyi Camii İmâm-ı Evveli el-Hâc Tayyib Efendi:

Mübârek ede Hakk tayyib dedim bu tam tarihi
Dahi damâd-ı sultânî sa'âdetlü Sa'îd Paşa

Tersâne-i Âmire Sergi Emîni Halil Feyzi Efendi

Sa'îd Paşa vezîr-i pâdişah oldu dahi
Dâmâd Sa'îd Paşa'yı kıldı Avn-ı Menân sıhr-ı Mahmûd Han

(Halil Feyzi Efendi bir beyitte iki tarih bulmuştur.)

Leylâ Hanım:

Nola gül-gonce-veş açılsa Leylâ tâm tarihim
Becâdır sıhr-ı sultân-ı zemân oldu Sa'îd Paşa

Hâtif Efendi:

Dedi cevherle Hatif bendesi zî-bende tarihin
Şeh-i adlînin oldu sıhr-ı sânîsi Sa'îd Paşa

Halil Azîz Efendi

Halîlâ söyledim târihini gâyet latîf ve tâm
Sa'îd Paşa redm-i sıhr-ı azîz-i pâdişah oldu

Mevâli-i kirâmdan Vâsıfzâde Lebib Efendi:

Lebîbâ söyledim tebrîk idüb tam tarihi
Sa'îd Paşa'yı şeh Mahmud kıldı sa'd ola dâmâd

İhtisâb memurlarından Enver Efendi

Ne ra'nâ söyledim tarih-i tâmın bendesi Enver
Sa'îd Paşa'yı kıldı sa'd ola şâh-ı zemân-ı damâd

Tersâne-i Âmire Ruznamçecisi Safvet Efendi:

Yazub tarihini dünyaya ilân eyle ey Safvet
Sa'îd Paşa'yı şeh Mahmud kıldı sa'd ola dâmâd

İhtisab memurlarından Vahîd Efendi:

Vahîd i'lân eylersem sezâdır nâsa tarihim
Sa'îd Paşa şeh-i devrâna oldu yeminle dâmâd

Sâmî Efendi:

Dedi Sâmî-i bîçâre kulu şevkile bir tarih
Şeh-i devrâna oldu yeminle dâmâd Sa'îd Paşa

Neccârî Şeyhi Rıfki Efendi:

Sezâdır hâme-i zerle yazılsa Rıfkiyâ tarih
Şeh-i adl ederek nev olundu Damâd Sa'îd Paşa

Sermed Efendi:

Şeh-i adlînin oldu sıhr-ı sânîsi Sa'îd Paşa
Sa'îd Paşa'yı kıldı sa'd ola damâd şeh Mahmud

Lütfü Efendi

Dedim târih-i tâmin Lütfiyâ şevk ve meserretle
Sa'îd Paşa'yı kıldı Şah Mahmud sa'd ola damâd

Aziz Efendi

Çıkub bir hâtif-i gaybî Azîza söyledi tarih
Sa'îd Paşa şeh-i adlîye damâd-ı kerîm oldu

Bosna Mollası sâbık Şerif Bey

Hulûsiyle bulup bir mısra'-i ra'nâ dedim tarih
Zihî nev-sıhr-ı zîbâ şâh Mahmud'a Sa'îd Paşa

Vehbi-zâde Hayri Efendi

Ne ra'nâ yazdı Hayri bendesi tebrik için tarih
Şeh-i devrâna dâmâd oldu pek âlâ Sa'îd Paşa

Duâgûy-ı kadîmi Hayri cevherle yazar tarih
Sa'îd Paşa'yı damâd kıldı Şah-ı ma'delet ünvân

Sahaf hazerâtı

Şeh-i adlînin oldu sıhr-ı sanîsi Sa'îd Paşa
Sıhr-ı şeh oldu zihî vâlâ Sa'îd Paşa

Şâmil Efendi

Sa'îd Paşa'ya lâyük şâh-ı dehrin oldu dâmâdı

Rüşdü Efendi

Sa'îd Paşa'yı damâd eyledi Hakk şâh-ı devrâna

Vakanüvîs Âsım Efendi-zâde hâcegândan Hamid Efendi

Sa'îd Paşa şeh-i devrâna damâd-ı asîl oldu
Hele damâd-ı şâhinşâhî bir necm-i Sa'îd oldu

Tophâne-i Âmire Ruznamçecisi katiblerinden Hacı Halid Fâhir Efendi

Sâl-i zifâfa Fâhirâ yazsam bu târîhi sezâ
Etdi Sa'îd Paşa seni dâmâd Sultân-ı cihân

Surnâmenin yazarı Mehmed Lebib Efendi

Sa'îd Paşa'yı Mahmud Han'a kıldı avn-ı Hakk damâd

B. ŞEHZADE ABDÜLMECİD VE ŞEHZADE ABDÜLAZİZ'İN SUR-I HİTANI

1. Hazırlıklar

Mihrimah Sultân'ın düğünü biter bitmez sünnet düğününün hazırlıklarına başlanır. Daha önce sünnet edilmeleri için kayd edilen çocukların ölçüleri alınır. Hangi gün hangi saatte sünnet edileceklerine, hangi gün Sadabad'a getirileceklerine dair pusulalar yazılarak mahallerine gönderilir. Hazırlanan kıyafetler ve atiyeler Muharrem'in yirmisi Cuma günü'nden başlayarak, yirmi ikisine kadar çocuklara dağıtılır. Bu arada daha önceden kayıt edilmemiş çocuklar için de aynı şekilde elbiseler ve atiyeler hazırlanır.

Sadabad'da gereken mahallerin tamiri yapılır. Kasr-ı cedid tarafında bir köprü inşa olunur. Köprünün yanına sünnet edilen çocukların gece üşümemeleri için muhafazalı bir yer yapılır. Harem-saray-ı hümayun şehzadelerin sünnetten sonra dinlenmeleri için yumuşak döşekler, kenarları altın ve incilerle süslenmiş yastıklar, mücevherlerle süslenmiş örtüler, sırmalı atlas kaliçeler ile tezyin edilir.

Daha sonra vüzera ve kübera çocukları⁷⁷ için 90 adet süslü döşek, diğer çocuklar içinde 900 adet mükemmel yatak, yorgan ve yastıklarla donanır. Bu yatakların düzenlenmesi için 60 adet şal, 60 adet ipek, 60 adet sıрма işlemeli, 60 adet pullu, 800 adet lehkâri yorgan, pul ve sıрма ile imal olunmuş 240 adedi ipek işlemeli, 800 adet yüz yastığı ve hepsi pamuk çarşafklar kullanılır. Yataklar; şal, süslü sırmalı örtüler, kandil ve mahiyelerle süslenir.

Dolmabahçe'de kullanılan oba, çadır ve diğer lazım olan her şey eksiksiz olarak Sadabad'a taşınır.

Yine düğünde olduğu gibi, Bahçekapı'dan başlayarak Galata'da kâin iskeleler, sahilhaneler, tersane, humbarahane, gemiler, Sadabad nehrinin iki tarafındaki Eyüb ve Sütlüce'den tören yerine kadar olan merkezler kandillerle süslenir. Kasr-ı cedid, padişahın dairesi ve çadırların etrafı da yine kandillerle süslenir. Düğünün başlangıcı

⁷⁷ Bu çocukların isimleri surnamede tek tek verilmiştir.

olan Salı günü akşamından bir hafta sonraki Salı gecesine kadar, her gece kandil ve fişek gösterileri yapılır.⁷⁸

2. Sûr-ı Hitânın Başlaması

a. Şehzadelerin Sünnet Edilmeleri

Padişah 23 Muharrem Pazartesi günü Beşiktaş'tan Sadabad'a gelir ve ertesi Salı günü de düğün başlar.

İlk iş olarak şehzadelerin sünnetine başlanır. Sünnet saati olarak dört saat kırk dokuz (10:19) dakika seçilir. Vakit yaklaşınca Ser-etibba-yı hakani Abdülhak Efendi, Cerrahan-ı Hassa Emîni İsmail Efendi ve Cerrah Şakir Efendi ile birkaç halifesi Saray-ı Hümayunun Çağlayan tarafındaki sünnet odasına gelirler. Darüssaade Ağası Abdullah Ağa, Hazîne-i Hümayûn Vekili Abdullah Ağa, şehzadelerin lalaları Tahir Ağa ve Osman Ağa, teşrifatî beyefendi, müneccimbaşı efendi ve sair harem-i hümayun ağaları hazır oldukları halde Abdülmecid Efendi'nin sünnetini Cerrahan-ı Hassa Emîni İsmail Efendi ve Abdülaziz Efendi'nin sünnetini ise Şakir Efendi aynı anda icra ederler. Şehzadeler hemen yataklarına alınırlar. Bu sırada meydanda komik heykeller, komik temsiller, taklabazlık ve hokkabazlık yapanlar şehzadelerin acılarını unutturup yüzlerini güldürürler. Padişah şehzadelerini ziyarete gelir. Bu arada sünnetin bittiği, top atışı ile duyurulur ve kurbanlar kesilir.

Daha sonra şehzadelerin gulamları sünnet edilir ve ayrı ayrı yataklara alınırlar.

Saray-ı hümayundan hitan-ı kasr-ı hümayuna şehzadelerin yataklarına varıncaya kadar güzergâh eşsiz Hindistan Lahorî şalları, şal üzerine işleme takke başları, sırmalı suznî kumaşlarla donatılır. Sünnetten yarım saat sonra padişah sırmalı hırvanisini giyer, yanında bendeleri ve kurena-yı hassa olduğu halde önce Abdülmecid Efendi'yi sonra da Abdülaziz Efendi'yi ziyaret eder ve kasra geri döner.

Padişahın ziyaretinden sonra Sadrazam, Şeyhülislam, Serasker paşa, Damad-ı evvel Halil Rifat Paşa, Damad-ı sani Mehmed Said Paşa, Müşir-i Asakir-i Hassa Fevzi Ahmed Paşa, Umur-ı Mülkiye ve Umur-ı Hariciye nazırları, Mansure ve Darbhane defterdarları şehzadeleri ziyarete gelip tebrik ederler.

⁷⁸ Lebib Efendi bu gösterileri ayrıntılı anlatmamış, bu şenliklerin de Levni'nin anlattığı gibi muhteşem olduğunu ifade etmiştir.

Eskiden beri adet olduğu üzere sünnetten sonra cerrahlar tarafından tepsiler sunulur. Sadrazam, Şeyhülislam, Serasker, Damad Paşalar, Müşir Paşa, Mülkiye ve Hariciye Nazırları ve Defterdar Efendiler tarafından tepsilere atıyyeler ihsan olunur. Ayrıca Ser-etibba Abdülhak Efendi'ye ve Şakir Efendi'ye kıymetli mücevherlerle süslü nişan ve kutular, Cerrahan-ı Hassa Emîni İsmail Efendi'ye de bir kıt'a nişan ihsan buyrulur.

b. Ziyaretçiler

Mihrimah Sultân'ın düğünü için taşradan gelen mansıb sahibi vüzera ayrıca tezkere ile sünnet düğününe de davet edilirler. Ancak bütün davetlilerin, şehzadeleri ziyareti mümkün olmamıştır. Ziyaretleri uygun görülen vezirler hitanın üçüncü günü saat 5'te (10:00) Sadrazam'ın huzurunda toplanırlar ve teşrifati efendinin kılavuzluğuyla köşke gelirler. Mabeyn'de bir müddet dinlendikten sonra padişah tarafından kabul edilirler ve daha sonra da ser-havass-ı mukarrebîn Reha Beyefendi'nin kılavuzluğuyla şehzadeleri ziyarete giderler.

Yine aynı gün Rumeli rütbesindeki sudûr-ı izam da ser-etibba-yı hakaninin delaletiyle şehzadeleri ziyarete giderler.

Ertesi Cuma günü alaturka saat 7 (12:00) civarlarında sırasıyla ferik paşalar, Anadolu rütbesinde bulunan sudur-ı izam, ikinci rütbedeki devlet ricali, İstanbul payeli mollalar ve ferik paşalar önce padişah tarafından kabul edilirler ve daha sonra da şehzadeleri ziyaret ederler. Anadolu suduruna Said Beyefendi, devlet ricaline Vassaf Beyefendi ve İstanbul payelilere imam-ı evvel mihmandarlık eder.

Cumartesi günü İstanbul'a yine düğün için çağrılmış olan vezirler, tezkere ile davet olunarak padişah tarafından kabul edilirler. Bu grubun içinden sadece Kaymakam-ı sabık Hulusi Paşa ile Bosna vali-yi sabıkı Daver Paşa şehzadeleri ziyaret edebilirler.⁷⁹

Pazar günü saat 6'da (11:00) İstanbul'da bulunan ulema davet edilir. Padişah ve şehzadeleri ziyaret ederek duada bulunurlar.

Pazartesi günü saat 9'da (14:00) Mekke-i Mükerreme sabık emiri Şerif Abdülmuttalib ile kardeşi Şerif Ali hazretleri tezkere ile davet olunarak teşrifati bey ve Haremeyn tercümanının delaletiyle padişahın huzuruna kabul edilirler. Soylarına

hürmeten padişahın huzurunda otururlar ve daha sonra Rıza Bey ve Said Bey'in mihmandarlığında şehzadeleri ziyaret ederler. Şehzadelerin başında dua ederler ve daha sonra ağırılanmak üzere sadrazamın otağına geçerler.

c. Diğer Çocukların Sünnet Edilmeleri

Sünnet olacak diğer çocuklar için hassa cerrahlarından 100, İstanbul cerrahlarından 30 kişi tayin edilir. Her 10 çocukta bir ustura değiştirilmek üzere, ustura bilemek için berberler memur edilir. Cerrahlar için 15, berberler için bir çadır hazırlanır. Her çocuk sünnetden hemen sonra yatağına alınır. Hokkabazlar ve curcunacılar çocukları güldürür ve acılarını unuttururlar. Her çocuğa şerbetler, çorba, tavuk ve francala ile zerde-pilav verilir. Daha başka hediyeler de dağıtılır. Geceleri 11 bir mahalde "hayal" oynatılır.

Sünnetin ilk günü şehzadelerin sünnetinden sonra 219 adet vüzer ve vükela çocuğu sünnet ettirilir. Bu çocukların ve ailelerinin isimleri surnamede tek tek yazılmıştır. İkinci Çarşamba günü 684, üçüncü Perşembe günü 738, dördüncü Cuma günü 817, beşinci Cumartesi günü 844, altıncı Pazar günü 801, yedinci Pazartesi günü 433, sekizinci Salı günü 510 nefer olmak üzere toplam 5.042 çocuk sünnet ettirilir.

Bunlardan başka İplikhane'de Asâkir-i Mansure-i Bahriye'den 194 asker sünnet edilir ve bunlara da hediyeler verilir.

İhtida eden küçük-büyük 8 Yahudi, 3 Frenk, 6 Rum ve 4 Ermeni'nin sünneti yapılır. Bu arada 30-40 yaşına varmış ama sünnet edilmemiş birkaç şahsın da sünneti yapılmıştır.

Bu şenliği kaçırmamak için ahali, küçük çocuklarını bile sünnet ettirmek amacıyla alıp getirir. Bu küçük çocuklara eziyet vermemek için sünnetleri yapılmaz ama gönülleri kırılmasın diye diğer çocuklar gibi onlara da elbiseler yaptırılır, ihsanlar ve atiyeler dağıtılır.

Padişah bizzat fayton ile sünnet mahallini teşrif eder ve çocukların ziyaretine gelir. Lebib Efendi bunu, "sadece anne-babalarına değil, çocuklara hatta torunlarına bile bir övünç bıraktı" diye anlatır.

⁷⁹ "Kaim-makam-ı sabık Hulusi Paşa hazretleriyle Bosna Vali-yı sabıkı Daver Paşa hazretleri el-haletü-hazihî rûsûma dâhil ve nişan-ı zîşân-ı iftiharî hamil olduklarından müşarunileyhima şehzadegan hazeratının ziyaret-i devletleriyle kesb-i imtiyaz etmişlerdir."

d. Davetliler

Mihrimah Sultân'ın düğününe davetli olan herkes sünnet düğününe de davet edilmiş, yemeklerini yemişler, gösterileri seyretmişler, gönülleri hoş edilerek gönderilmişlerdir. Düğün kısmında bu davetlilerin tek tek isimlerini zikreden Lebib Efendi, burada tekrar yazmaya lüzum görmemiştir. Ancak anladığımız kadarıyla sultanın düğününe davet edilmeyen ehl-i hıref ve esnafın isimlerini tek tek yazmıştır. Esnaf ve ehl-i hıref kethüdaları, adetten olduğu üzere sünnet düğününün altıncı, Muharrem'in 29. günü sura davet edilmişlerdir.

Düğüne sadece ehl-i İslam esnafı değil, Ermeni, Yahudi ve Rum cemaatlerine dahil esnaf serkârları da davet edilmişlerdir. Surnâmede isimleri zikredilmiş olan bu zevat için düğün alanında Sisam Beyi İstifnaki Bey adına bir çadır tayin edilmiş ve düğünün ikinci gününden yani Çarşamba gününden Pazartesi gününe kadar kendilerine ziyafetler verilmiştir.

Sünnet düğünlerine çağrılmaları adetten olmadığı halde Avrupa devletlerinin sefirleri de sünnete davet edilirler. Ancak padişah, bıçak, kaşık, tabak, çatal gibi Avrupa usullerine göre değil de “bir sahana el uzatmak” üzere Osmanlı usûlüne göre yemek yenilmesini ister. Sûr-ı Hitan'ın yedinci Salı günü saat 8'de (13:00) İngiltere Devleti sefiri, Rusya Devleti sefiri, Felemenk maslahatgüzarı Umur-ı Mülkiye nazırının çadırına; Fransa sefiri, Nemçe sefiri ve Sardunya maslahatgüzarı Hariciye nazırının çadırına; Prusya sefiri, Danimarka, Amerika ve İspanya maslahatgüzarı Mansure defterdarının çadırına, İsveç ve Sicilyateyn, Toskana maslahatgüzarı ile Yunan elçisi Darbhane-i Amire defterdarının obasına davet olunur. Müzik eşliğinde yemek yenir.

Moltke'nin bu davete dair yazdıkları, surnamede zikredilmeyen ayrıntılar hakkında bilgi vermesi açısından önem taşımaktadır. “Birkaç gün sonra yine sultanın, daha doğrusu defterdarının misafiri idik. Tatlı sular denen yerdeki büyük bir çayırılıkta genç prenslerin sünneti vesilesi ile şenlik yapılıyordu. Kordiplomatik de davetli idi. Bu tam bir Türk şenliği olduğu için, bize de hakiki bir Türk ziyafeti verildi. Tabii çatal, bıçak ve şarap yoktu. İlk yemek içi pirinç ve üzümle doldurulmuş bir kuzu kızartması idi. Herkes bir parça koparıyor ve parmakları ile pilava dalıyordu. Arkasından un ve balla yapılmış bir tatlı olan helva geldi, sonra tekrar kızartma, yine bir tatlı, kimi sıcak, kimi soğuk, kimi ekşi, kimi tatlı, her yemek ayrı ayrı mükemmeldi; fakat bunların bir araya getirilişi bir Avrupalı midesi için anlaşılması zor bir tarzda idi ve şarap da yoktu. Dondurma yemeğin ortasında verildi. Nihayet, daima yemeğin

sonunun anlatan pilavı ısrarla istedik. Bunun arkasından da üzerinde yemek yediğimiz büyük yuvarlak sininin üstüne bir çanak hoşaf, yani haşlanmış meyve kondu ve kaşıklanarak boşaltıldı.”⁸⁰

e. Düğün esnasında yapılan etkinlikler

Eyüp, Hasköy, Kasımpaşa, Galata, Tophane ve Üsküdar’dan Boğaz’a kadar ehl-i İslam mektebi çocukları deniz yoluyla mavna, ateş ve pazar kayıklarıyla getirilip onlar için kurulan çadırlarda yer-içerler ve sünnet yatakları önünde ilahiler söylerler. Aynı şekilde kız mektepleri de davet edilirler. Daha sonra hocalarına, halifelerine ve çocuklara atiyeler verilir. Rum, Ermeni, Katolik okullarının çocukları davet olunur. Ayin yapar ve dua ederler. Bir gün de Yahudi çocukları davet edilir. Kendi lisanlarınca dua ederler ve kendi adetlerince şeker ile francala ikram edilir. Yine atıye ve ihsanlarda bulunulur.

f. Canbaz Gösterileri

Canbazlar deve tabanı benzeri üç karış boyundaki ağaç kütüklerini ayaklarına bağlayıp ipin üzerinde gezerler. İki ayağı bir tepsiye bağlı olduğu halde ipin üzerindeyken elindeki terazinin içinden geçerek bir ilerisine bir gerisine zıplar. Ayaklarına taş bağlayarak ipin bir ucundan diğer ucuna yürür. İki karış yüksekliğindeki nalının altına sabun bağlayıp veya üç karış boyunda altı çivili kütüğü ayağına bağlayıp çivileri ipe gelecek şekilde yürürler. Ayaklarına dörder kılıç bağlayıp başında tabla ile ipin ortasına kadar gelirler. Ortada olan direğe göbeklerini vurup yüzüstü dönerler. İki canbaz sandalyelerle ip üzerine oturup satranç oynarlar. Omuzlarında birer çocuk ip üzerinde gezerler, ayaklarına salıncak bağlayıp bir-iki kız çocuğu bindirep ip üzerinde gezerler. İp üzerine bir sacayağı, üzerine bir fıçı, fıçının üzerine bir tahta, tahtanın üzerine bir sandalye koyarlar ve bir canbaz çıkıp üstüne oturur.

Yine ip üzerinde türlü türlü oyunlar oynarlar. Canbazın biri ipin üzerine bir kayak çıkarır. Çocuklarını içine bindirir ipin üzerinde gezdirir. Canbaz çavuşlarından birisi de kayığa biner. Ancak yelken açma bahanesiyle aralarında tartışma çıkar ve kayak iki parçaya ayrılır. Bir parçasıyla canbaz ipin üzerinde kalırken diğer parça ve çavuş yere düşerler.

⁸⁰ Helmuth Von Moltke, a.g.e., s.49

3. Rütbe ve Hediye Tevcihi

Bu iki düğünün sevinci ile bazı devlet adamlarına yeni payeler tevcih edilmiştir. Ser-etibba-yı Sultâni Abdülhak Efendi'ye Anadolu Kazaskerliği payesi, sadr-ı Rumeli Arabzade Mahmud Hamdullah Efendi'ye Rumeli sadareti payesi, sabıka Sadr-ı Anadolu Meşreb Efendizade Abdurrahman Efendi'ye Rumeli Kazaskerliği rütbesi, Yahyazade Mehmed Said Efendi'ye Rumeli Kazaskerliği rütbesi, Emin Beyzade Abdülkadir Efendi'ye Rumeli Kazaskerliği rütbesi, İstanbul payelilerinden sabıka Mekke-i Mükerreme Kadısı Cabbarzade Mir Abdülfettah Efendi'ye Anadolu Kazaskerliği payesi, sabıka Bursa Kadısı Yesarizade Mustafa İzzet Efendi'ye Anadolu Kazaskerliği payesi, İstanbul Kadısı mazullerinden Mollacızkade Mehmed Servet Efendi'ye Anadolu Kazaskerliği payesi, Çerkeşi Mehmed Efendi'ye Anadolu Kazaskerliği payesi, İstanbul Kadısı Arif Efendizade Mehmed Raif Beyefendi'ye, Mekke-i Mükerreme Kadısı Fındıkzade hafidi es-Seyyid İbrahim Efendi'ye, sabık Medine-i münevvere Kadısı Uryani-zade Mehmed Aziz Efendi'ye Mekke-i Mükerreme payelilerinden sabık Halep Kadısı Uryani-zade Mehmed Vahid Efendi'ye ve sabık İzmir Kadısı Kütahyavi Ömer Efendizade Mehmed Arif Efendi'ye İstanbul payeleri ihsan olunur.

Ayrıca pek çok müderris ve devlet memuruna da rütbeler tevcih edilmiştir.

Her iki düğünde de vazife almış devlet ricaline de kıymetli hediyeler verilmiştir.

Sadrazama paha biçilmez murassa bir kutu, Seraskere gayet âlâ nadide pırlanta bir adet yüzük, Sûr-ı Hümayun Nazırı Necib Efendiye çok kıymetli bir kutu, hazırlanan bir birinden güzel yemekler için Matbah-ı Amire Emini Tahir Beyefendi'ye âlâ mücevher kutu, Teşrifatî Said Beyefendi'ye zibayışli âlâ mücevherli bir kutu, Ebniye-i Hassa müdürüne, Hacegan-ı Divan-ı Hümayun'dan Elhac Hüsam Efendi'ye ve Edhem Efendi'ye birer kutu ihsan buyrulmuştur. Yine pek çok kişiye hilatlar ve atiyeler hediye edilmiştir.

4. Sünnet Düğünü Münasebetiyle Düşürülen Tarihler

Takvim-i Vekayihane-i Amire Nazırı Şeyhzade Es'ad Efendi'nin tarihi:

Muhyî-i her farz ü sünnet ya'ni Hân Mahmud kim
Şarktan tâ garba zıllın eylesün memdûd Hakk

Müjde-i sûr-ı hitân nesl-i pâkile bütün
Âlemi kıldı rehîn lûft-i nâ-memdûd Hakk

Söyle şâd oldum ki gösterdi diyâr-ı gurbeti
Çeşm-i hasret dârıma evtân şevk-âlûd-ı Hakk

Nev be-nev sûr u sūrûr ü nasra mazhar eylesün
Zât-ı memdûhü's-sıfâtın tâ dem-i mev'ûd-ı Hakk

Es'âd'â farz-ı duâyı kıl edâ tarihle
Sünnet-i şehzâdegânı eyleye mes'ûd Hakk

Hâtif Efendi'nin tarihi:

İkinci mısra'ımdan çıkdı bir tarih-i evvel tâm
Bu beytim gûş idenler eyler elbet Hâtifâ tahsîn

Biri Abdülmecîdirür biri Abdülazîzdir hem
İki şehzâde sünnet eyledi Sultân-ı adl-âyîn

Yine Hâtif Efendi'nin tarihi:

Mücevherle idüp i'lân Hâtif sû-be-sû tarih
Bu yılda sûr-ı sünnet hem velîme kıldı Mahmûd Han

Leylâ Hanım'ın tarihi:

Zill-ı Hüdâ şâh-ı cihân Mahmûd Hân kâmrân
İtdi bu dem sûr-ı hitân sa'd ide Mevlâ hazreti

Şâhinşeh-i Dârâ haşem kemtere kulu bâbında Cem
İnsâf idüp şâh-ı acem eyler o şâha hizmeti

Mu'tadı ihsân ü i'tâ yanında hanım bir gedâ
Etsün o şâha ilticâ her kimin olsa hâceti

Oİ şâh 'aceb sûr eyledi dünyayı mesrûr eyledi
Âfâkı pür-nûr eyledi hakkâ fûruğ devleti

Zühre alup sâzın ele verdi cihâna velvele
Sûr-ı hümâyûn-ı sa'd ile reşk-âver etdi cenneti

Seyr eyledikde her biri olmaz mı Zühre Müşteri
Görmüş değil ins ü peri hiç böyle bir cem'iyyeti

Tâ haşre dek subh ü mesâ farz oldu ol şâha du'â
İtsün münevver dâimâ âfâkı mihr-i tal'ati

Eyle o şâhı şâd-kâm yâ Râbb ilâ yevmi'l-kiyâme
Zevk ü safâda ber-devam olsun vücûd-ı devleti

Tâ haşr olunca padişâh itsün ânı hayy ele
Şehzâdegânıyla o şâh virsün cihâne ziyneti

Sâde hurûf ile beyân-ı tarihi kıl Leylâ ayân
Yâd etdü mısra'la hemân nahl-i riyâz-ı şevketi

Yâ Râbb bu sâl olsun sa'îd güne virüp şevk-i cedîd
Şehzâdemiz Abdülmecid Abdülaziz'in sünneti

Eyleyüp sa'd ile Kâğidhâne'de sûr-ı hitân
İtdi dünyayı münevver şâh-ı sâhib-i intibâh

Söyledi Leylâ kulu gevher gibi tarihini
Mecd ile şehzâdegânı kıldı sünnet padişah

Tophâne-i Âmire'de müstahdem Hoca Kâmil Efendi'nin tarihi:

Cenâb-ı rûh-ı âlem hazret-i Sultân Mahmûd kim
Bu sâl içre meserretler ile icrâ-yı sûr etdi

Yazup zerrîn kalemle Kâmilâ arz eyledi tarih
Dü şehzâde cihânı sünnetiyle pür-sürûr etdi

Yine Hoca Kâmil Efendi'nin tarihi:

Yazılsa âb-ı gevherle sezâdır Kâmilâ tarih
İki şehzâde birden sünnet icrâ etdiler a'lâ

Şânî Efendi'nin tarihi:

Şehinşâh-ı zamân Sultân Mahmûdü'ş-şiyem hânın
Yine sûr-ı hümâyun cihânı kıldı pür-zînet

Merahim-pîşe-i hayr-endîşe her derviş ü dilrişte
Hemîşe âdet-i şahânesidir merhamet şefkat

Zemân-ı ma'delet-ünvân adlinde o hâkânın
İder revâc ü bâz ülfet-i gazâl ve şîr-ünsiyet

Telâtum-ı ... olup deryâyı lûtf u cûd u ihsânı
İnâyet-i birle kıldı âlemi müstağrak-ı ni'met

Cihan görmüş değil mislin selefde böyle bir sûrun
Ki zirâ zât-ı yeknâsı gibi etmiş değil sebkât

Şehinşâh-ı mu'allâ câhımız bir şems-i âlemdir
Ziyâ-ı âftâbı halka ta'rife nedir hâcet

Sûrûr ile mücevher söyledim Şânî bu tarihi
Bu yıl şâh-ı cihân şehzâdegânı eyledi sünnet

Hoca Tâhir Efendi-zâde Seyyid Mehmed Sadreddin Efendi'nin tarihi:

Padişâh-ı Cem haşem Mahmûd Han'ın dâimâ
Ola yâ Râb sûr ile müzdâd sayt ve şevketi

Bu yıla bir tarih Sadrî çâkerî i'lân ider
Kıldı ihyâ âlemi şehzâdegânın sünneti

Lûtfî Efendi'nin tarihi:

Sultân Mahmûdu'l-hisâl hakân-ı memdûhü'l-fi'âl
Şâhinşâh deryâ-nevâl zıll-ı hüdâvend-mecîd

Sûr-ı hümâyûn-ı hitân reşk-âver-i bâğ-ı cinân
Başdan başa oldu cihân zevk ü meserretle ferîd

Devr eyledikçe âsumân oldukça icrâ-yı hitân
Etsün cenâb-ı Müste'ân ömr-i hümâyûnun mezîd

Lûtfî dil-i âzâdemiz tarih dedi olsun sa'îd
Bu sünnet-i şehzâdemiz Abdülazîz Abdülmecîd

Vehbîzâde Hayri Efendi'nin tarihi:

Sünnet olundu pek güzîn şehzâdemiz Abdülmecîd
Sünnet olundu bu güzel şehzâdemiz Abdülazîz

Sünnet ihyâ kıldı şahinşâh-ı âlem-i bî-riyâ

Behcet Efendi'nin oğlu Rızâ Efendi'nin tarihi:

Hazret-i şâhinşeh-i âlî-himem Mahmûd Hân
Zât-ı pâk ekremidir mâye-i emn ü âmân

Tâ kıyâmet şâ'irân eylerse nazm-ı evsâfını
Vasfının mümkün değildir zerresi olmaz beyân

Hakk vücûd-ı erkemin itsün masûn ekdârdan
Sâye-i şâhânesinde olsun âsûde cihân

Hamdu lillâh ol şehinşâh-ı zemân şâdı ile
Eyledi şehzâdegânın sa'd ola şimdi hitân

Var olsun adl ü dâd ile o hâkân-ı kerîm
Düşmen-i bedhâhını makhûr ede Allah hemân

Geldi kalbe bir meserretle bu târihim Rızâ
Sünnet oldu yeminle hakkâ bu yıl şehzâdegân

Abdüssettâr Hâlis Efendi'nin tarihi:

Pâdişâh-ı kâm-bahş ve sâhib-i mülk ü nizâm
Ya'ni Hân Mahmûd Gâzî bâ'is-i emn ü emân

Kasdı her dem sünnet-i Peygamberin icrâsıdır
Eyledi şehzâdegân-ı bahtiyârânı hitân

Pâdişâhın ömr ü ikbâlini efzûn eyleyüb
Ak bıyıklı göstere şehzâdegânın müste'ân

Bende hâlis söyledim şevkile târih-i temâm
Avn-i Hakk'la oldu bâlâ sünnet şehzâdegân

Dervîş Hasan Efendi'nin tarihi:

Hazret-i Sultân Mahmûdü'ř-şiyem
Şehriyâr-ı dâdger sâhib-kırân

Pâdişâh-ı adl-i mazhar-ı pür-zafer
Nâmdâr-ı devlet-i Osmâniyân

Hâmî-i şer'-i mübîn Mustafa
Mâhî-i cevr ü şürûr-ı serkeşân

Der gühende(?) sad çerâ(?) âferîdûn abîd
Şevketî olmuşdur âlemde ayân

Eyledi şehzâdegânı bâ-safâ
Sâl-i nevde ol şeh-i a'zam-i hitân

Verdi revnak sünnet-i peygambere
Kıldı halkı dil-küşâ ve şâdmân

Pâdişâh-ı âleme versün Hudâ
Ömr-i efzûn ve medid-i bî-kerân

Söyledi târihini Dervîş Hasan
Oldu firûz sünnet-i şehzâdegân

Bursavî Osman İzzet Efendi'nin tarihi:

Pâdişâh-ı heft-kişver hazret-i Mahmûd Hân
Sâye-i vâlâ-yı adlî bâ'is-i emn ü emân

Neş'e-yâb olmaktadır âlêm demâ-dem zevkle
Baldu âsâyîş-i zamânında bütûn halkı cihân

Hazret-i Sultân-ı dînin sünnetin icrâ edüb
Eyledi şehzâdegân hazerâtına sûr-ı hitân

Ya'ni iki gonce-i ne-şukufte-i zîbâ biri
Hazret-i Abdülmecîd ibn şehinşâh-ı zemân

Birisi şehzâde-i vâlâ-nejâd Abdülazîz
Gül nihâlân-ı riyâz-ı hazret-i şâh-ı cihân

Hâme-i cevherle yazdum İzzetâ tarihini
Sünnet oldu zîver ü izzet ile şehzâdegân

Takvîm-i Vekâyi'hâne'de Musahhih Cemâleddin Efendi'nin tarihi:

Sûr ile bu kemter Cemâl tarihe oldu zerefşân
Fer vere bu sâl-i neve sûr-ı hümâyûn-ı hitân

Âmedî hülefâsından Enverî Efendi'nin tarihi:

Târih-i tâmin Enverî yaz hâme-i zerrîn ile
Kevne verüp fer-i sa'd ola sûr-ı hümâyûn ü hitân

Cerîde Nâzırı Fâ'ik Efendi'nin tarihi:

Söyledim Fâ'ik şu târihi ki bâ-ilhâm-ı Hakk
Sünneti şâhzâdemiz Abdülmecîd'in sa'd ola

Çıkdı bir tarih-i Fâ'ik söyledim bu mısra'ı
Sünnet oldu izz ile şehzâdemiz Abdülazîz

Tahsinî Efendi'nin her mısrası tarih olan kasidesi:

Gül gibi güldürdü eyyâmı meserretle bu sâl
Hân Mahmûd-ı mu'allâ ola bâkî çok zaman
Sünnet oldu sâl-i nevde yümn ile şâh-ı zâdgân

Tersâne-i Âmire Rûznâmçecisi Safvet Efendi'nin tarihi:

Hân-ı adlî sûr-ı dil-cû yaptı sa'dâbâdda
Oldu sünnet fer ile Abdülmecîd Abdülazîz

Şâh-ı Âdil sa'd ile sünnet düğünü eyledi
Yaptı bu sûru ne dil-cû hamd ola Mahmûd Hân

Mısra'-ı bercestelerini başka başka târih bulmuşdur
Bu abd-i ahkarın âcizâne bulduğu târih nâ-çîz

Etti yine Mahmûd Hân âfâkı hem-renk-i cinân
Reşk-i behişt olup cihân dünyayı ma'mûr eyledi

Ol pâdişâhın himmeti âsâr-ı yümn-i şevketi
Dergâhın hasiyeti her-kârı mî-reved

Olmuş iken her dem bahâr-ı lûtfu ile leyl ü Nehâr
Ammâ sûru âşikâr nûrun alâ nûr eyledi

Ettikçe ihsânı zuhûr-ı âlem olup genc-i sürûr
Derd ü gamı çün mâr ü mûr a'dâya me'mûr eyledi

Rezmende hengâm-ı musâf bir zerre olma gûh-ı Kâf
Kahrı o şâhın bî-hilâf Simurgu usfûr eyledi

Gevher gibi itse sezâ bir beyt iki târih edâ
Zirâ lebib-i bî-nevâ dilden gamı devr eyledi

İhsânla Mahmûd Hân âfâkı edüp şâdmân
Hakkâ ki bu sûr-ı hitân-ı dünyâyı mesrûr eyledi

BİBLİYOGRAFYA

1. Arşiv Belgeleri:

BOA, A.DVN 94/67; 114/75

BOA. A.MKT.NZD 397/4

BOA. Hatt-ı Hümâyûn nr.:

1033/42886 J	1075/43938 K	1042/43101	1028/42797	1042/43134
1066/43722Ç	1066/43722 F	1066/43722 G	1066/43722 H	1067/43727
1067/43728 Ç	1076/43945	1078/43956	1078/43956 A	1078/43958 A
1078/43958 B	1078/43958 D	1117/44838	1117/44855	417/21572
419/21671	688/33369 A	688/33369 B	700 33724	531/26188
530/26144	46898-A	47265-B	47297-G	46638-B
46645	41783	22932	18315	

BOA. İrade Dahiliye nr.:

33/158	75/3719	111/5602	119/6023	187/10435
379/25035	9736	12993	52/41726	

BOA, İrade Meclis-i Vâlâ 297/12048; 4709

BOA. İrade Meclis-i Mahsus 35/1469

Name-i Hümayun Defteri, nr. 11/1, hüküm 2

T.S.M.A. E.5933

2. Yazma Eserler:

Hızır Surnâmesi: İstanbul Üniversitesi Yazma Eserler
Kütüphanesi, nr. 6122

Mehmed Lebib Efendi: **Divan-ı Eş'ar**, Yazma Bağışlar, Dem.No: 1988,
1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994, 1995,
1996, 1997, 1998

Mehmed Lebib Efendi: **Na'tlar ve Mersiyeler**, Süleymaniye
Kütüphanesi, Nafiz Paşa Bölümü, dem. no:
1041

Surnâme: Sadberk Hanım Müzesi, no: 626

Süleymaniye Kütüphanesi, Nafiz Paşa Bölümü, Demirbaş no: 1041

Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma başışlar, Demirbaş no 1988, 1989,
1990, 1991, 1992, 1993, 1994, 1995, 1996,
1997, 1998

Topkapı Sarayı E. 5933

3. Gazeteler:

Takvim-i Vekayi: 26 Za. 1251, def'a 125; 29 Z. 1251, defa 127; 25
M. 1252, def'a 128; 16 S.1252, def'a 129.

4. Kitaplar:

Ahmet Lütfi Efendi: **Ahmet Lütfi Tarihi**, İstanbul, Maarif Nezareti,
1302

Arslan, Mehmet: **Türk Edebiyatında Manzum Surnâmeler**,
Ankara, Atatürk Yüksek Kurumu Atatürk Kültür
Merkezi Yayınları, 1999

Atasoy, Nurhan: **Surnâme, Dügün Kitabı**, İstanbul, 1997

Atıl, Esin: **Levni ve Surnâme**, İstanbul, 1999

Aynur, Hatice: **The Wedding Ceremony of Saliha Sultân:
1834 (Saliha Sultân'ın Dügününü anlatan
Surnameler)**, Harvard University, 1995

Babinger, Franz: **Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri**, (Çev.
Prof. Dr. Coşkun Üçok), Ankara, Kültür ve
Turizm Bakanlığı, 1982

Cevdet Paşa: **Cevdet Tarihi**, Dersaadet, Matbaa-i Osmaniye,
1309

Cevdet Paşa: **Tarih-i Cevdet**, İstanbul 1309, c.1-12

İnal, İbnülemin Mahmud Kemal: **Son Asır Türk Şairleri**, İstanbul, Milli
Eğitim Basımevi, 1969

İslâm Ansiklopedisi: **İstanbul**, Milli Eğitim Basımevi, 1978, c.1-13

- Karal, Enver Ziya: **Osmanlı Tarihi**, Ankara, TTK, 1977, c.VII
- Mehmed İzzet: **Harita-i Kapudanan-ı Derya**, İstanbul 1258
- Mehmed Süreyya: **Sicill-i Osmanî**, Dersaadet, Matbaa-i Amire, 1308, c. 4
- Mehmet Siraceddin: **Mecmua-i Şuârâ ve Tezkire-i Üdeba**, İstanbul 1325
- Moltke, Helmuth Von: **Türkiye'deki Durum ve Olaylar Üzerine Mektuplar (1835-1839)**, (Çev. Hayrullah Örs), Ankara, TTK, 1960,
- Pakalın, Osman Zeki: **Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü**, İstanbul, Milli Eğitim Basımevi, Üçüncü Baskı, 1983, c.1-3
- Şemseddin Sami: **Kamusü'l-Alâm**, İstanbul 1306-1316, c. 5
- Uluçay, M. Çağatay: **Haremde Mektuplar I**, İstanbul 1956
- Uluçay, M. Çağatay: **Padişahların Kadınları ve Kızları**, Ankara, TTK, 1985

Vakanüvis Ahmet Lütfi Tarihi: yayıma hazırlayan Prof. Dr. M. Münir Aktepe, Ankara, TTK, 1989, c.X-XII

5. Makaleler:

- Ongunsu, Hamit: "Abdülaziz", **İslam Ansiklopedisi**, 1978, c. 1, s. 57-60
- Ongunsu, Hamit: "Abdülmeccid", **İslam Ansiklopedisi**, 1978, c. 1, s. 92-94
- Yatak, Süleyman: "Sadriazamlar ve Kapudan-ı Deryalar Hakkında Yazılan Biyografik Eserler", **Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi**, sayı 69, İstanbul 1990, s.139-143

EK 1. SURNÂME-İ LEBİB

Mef û lü / Me fâ i lün / Fe û lün

[1a] Allah'a şükür ki oldu âlem
Gülzâr-ı behişt Aden'e tev'em

Şükr ola ki etdi lûtf-i Mevlâ
Dünyâyı meserret ile imlâ

Fermân-ı kaderle etdi Allah
Endûh u gammı bitünce berrâh

Sûd ile dolup cihân yekser
İhsân-ı Hüdâ'ya oldu mazhar

Sad şükr ü sipâs u hamd her bâr
Farz oldu cihâna etmek izhâr

Bu halka cenâb-ı hayy u dânâ
Ez-her cihet etdi lûtfi zîrâ

İhsân-ı amîm-i lûtf-i Mennân
Bir pâdişeh etdi çünki ihsân

Dergâhı penâh-ı ehl-i imân
Hâkdârı genc-i lûtf u ihsân

Ol pâdişeh-i kerîm u âdil
Bez-i keremi cihâna şâmil

Ol nâm-ver-i sekender asâr
Ol cem-i hıdem-i şeh-keremkâr

Dilsîr-i kerem idüp cihânı
Ûyd eyledi halka bu zamânı

Lûtf u kereme edince âğâz
Hâtim olamaz o şâha enbâz

[2a] Bir nuker olur der'inde Hârûn
Me'mûn'u ider keremle memnûn

Sultân-ı cihân Hân Mahmûd
Dârâ-yı zamân zıll-ı ma'bûd

Kirdârını cümle etdi tasdîk
İlhâm-ı Hüdâ be-vefk-i tevîk

Adlî o şehin iderse şâyân
Gürgî-reme ganemde şûbân

Bulsa o şehin derinde menzîl
Rubâh olurdu şîr-i pür-dîl

Hâkderîn itse mâh-i me'vâ
Nâkıs mı kalırdı böyle hâşâ

Raks itdi sevindi zehre gâyet
Bu sûra mı oldu yoksa da'vet

Tîr aldı felekde deste-hâme
Tahrîr ide tâki şâh-nâme

Ger sâyesi olsa mihre hâle
Yol virmez idi anâ zevâle

Bercîsin iderdi kadrin a'lâ
Eyler ise bir müşîre itâ

Geyvân'ı ider nigâhi mes'ûd
Behrâm'ı ider celâli nâ-bûd

Hurşîd yüz urdı hâk-i pâye
Kat' itmek için felekde pâye

Ebr-i keremi su serpse bir dem
Eyler idi nâr-ı çerhi dirhem

Esdikde nesîm-i lutf-ı hâkân
İtdi kürre-i hevâya ihsân

Ol çeşme-i cûde buldı mecrâ
Âb oldu hayat cümle eşyâ

Bâ-pûsuna mazhar itdi takdîr
Hakide ider nigâhî eksîr

Ol zill-ı Hudâ iderse ihsân
Güller bitürür nebât-ı bostân

[2b]

Sîm ü zer ider nigâh-ı şâhi
Usrublamasa bakup kemâhi

Kim olmaz ise yolunda kurbân
Âdem diyemem o varsa hayvân

İtdi keremin o şâh-ı ekrem
Gülgûne-i tâb-ı rû-yı âlem

Gördükde o mihr-i adli nâgâh
Yir öpdi iki büküldi hem-mâh

Eslâfa nazarla şâh-ı devrân
Destinde hemin top-ı çevgân

Nûr-i vefrini iderdi tecdîd
Dergâhına yüz sürünce hurşîd

Âyîne be-dest-i subh-ı tâbân
Meşşâta-i nev-arûs-i devrân

Şâd u tarab-ı surûr mevcûd
Âlemde fakat gam oldu nâ-bûd

Tenbih idicek o şâh-ı ekrem
Dönmez bu felek gerüye bir dem

Fermânı ile bu çarh-ı devvâr
Tâ haşre kadar olur vefâ-dâr
Çâkerlerin itdi gamdan âzâd
Âlem kulu olsa itme ib'âd

Bedhâhınadır helâk-i mahmîl
A'dâsınadır ademde menzîl

Dârende-i mülk ü dîn ü imân
Gâret-kon bağy ü küfr ü tuğyân

Ye'cûc-i gam oldu habse te'bîd
İskender-i adlî itdi tesdîd

Âsâyiş-i ahd ü adl ü dâdî
Âsâr-ı surûr-ı sûr ü şâdi

[3a]

Bir gevher-i sulb şâh-i emced
Tezvîc olunup be-şer'-i Ahmed

Ol mihr ü meh-i cihân-ı iffet
Ol neyyir-i âsumân-ı ismet

Bâ emr-i Hudâ-yı hayy ü âdil
Bir burc-ı saîde oldu dâhil

Şer' üzre o şâh-ı pâk-tiyet
Şeh-zâdelerini itdi sünnet

Âyîn-i Halîl'i kıldı icrâ
Hakkâ ki olundu sünnet ihyâ

Bu sâyede sad-hezâr efkâr
Hemyâ nicelerini itdi pür-zer

Derviş ü gedâ vü pîr ü bernâ
Bu sûrdan oldu hisse-pirâ

İhsân-ı garazı bütûn cihâne
Bu sûr-ı irâde fakad behâne

Pür-hâr ise dahi doydı zâhid
Hem diş kirâsı oldu âid

Bez-i kerem-i ni'âmle ol şâh
Toyurdu cihânı lûtfе hergâh

Cûdi ile gülşen oldu kişver
Nâmı ile pâyelendi minber

Kim itdi bu lûtfu böyle icrâ
Kim eyledi halkı böyle ihyâ

Tarih-i selef hep işte mazbût
Anlara olur bu sûr-ı mağbûd

Eslâfı idüp bu sûr-ı terkîn
Hân Ahmed'in itdi rûhu tahsîn

Hayrû'l-halkın görünce fâ'ik
Şâyâste kıldı cedit lâyık

Kim hâtıra gelmemişdi ol ân
Bu mertebe bahş ü lûtf u ihsân

Taltîf iderek bu bahş ü i'tâ
Bahşâyîş-i Hakk bu şâha hakkâ

Tevfîki refiki itmiş Allah
Her kâre olur o şâh agâh

[3b] Kalmadı cihânda kalbi mahzûn
Dünyayı keremle kıldı memnûn

Meydân komadı gama felekde
At oynadamaz felekde pek de

Oynaklığa dehr olunca mâ'il
Gehvâre-i kahrın itdi menzil
Cân bâz-ı felekde yoksa nîrû
Adlini anâ ider terâzû

Cerh eyledi şem'-i mâhı izhâr
Sâhillere her şeb indi envâr

Ol nûr ile oldı rû-yi deryâ
Sîmîn-i zemîn-i cennet-âsâ

Encümle felek hemân tonandı
Ânında fitil-i bahtı yandı

Şavkından inüp yire Süreyyâ
Kandil sanur gören serâ-pâ

Deryâ yüzi oldı hem-çû mînû
Zevrakçeler anda kasr-ı dil-cû

Âsâr-ı selef olunsa tezkâr
Deryâ-yı muhîte nisbet-i enhâr

Sûr u ferh-i tarab-fezâyî
Kandil ile resm-i dil-küşâyî

Seyreleyen oldı cümle hayrân
Zâtında bu sûr seyre şâyân

Mutrib idecek bu zevki asfâ
Hey hey deyüp oldı nağme edâ

Eritdi nefesi nîk dem-â-dem
Sazın kulağı buruldı ol dem

Def sîne açup zil aldı deste
Şarkılar okur şikeste beste

Sazın düzülüp usûli ol ân
Bozuk düzen oldı gam-gürîzân

[4a] Bir velvele saldı gûş-i câna
Mutrib ne didi aceb kemâna

Seyrâne çıkup salındı hûbân
Âşklara çıkdı başka seyran

Her serv-i hırâm şûh ü tannâz
Her hod likâ-yı hûb ü mümtâz

Bu sûrı gelüp ider temâşâ
Gılmân-ı behişt-i Aden-âsâ

Gülzâr disem bu sûr-ı şâha
Hâcet komazam diğêr güvâha

Gül açdı cemâl-i hûb-i dil-cû
Sünbülleri oldı zülf ü gîsû

Gonca dehene söz olmaz artık
Nergis gibidür dû-çeşmi bakdık

Gül nahlı disem bu kadd ü kâmet
Sözüm yaraşur yerinde gâyet

Ser-sebz-i hattı sevâd-ı fi'n-nûr
Sîb-zakan'a cihân mecbûr

Bâr u gül iderdi servi her bâd
Nâz ile hirâm-ı kadd-i dildâd

Sular gibi akdı oldı pûyân
Hep akın akın bu sûra hûbân

Gül-ruhlar idince arz-ı dîdâr
Gül gibi açıldı güldü ezhâr

Devrân-ı vefâya rağbet itdi
Âşıklara da ri'âyet itdi

Çün ma'delet-şeh-i cihân-bân
İtmişdir asâsı zülmi vîrân

Bi-dâde cesâret oldı düşvâr
Terk itdi cefâ-yı nâzı dildâr

Kan dökmeden oldı gamze tâib
Asâyîşe oldı aşk tâlib

[4b]

Bir yer düşünüp simât-ı hoş-huvâr
Dünyâya olundu ni'met-i îsâr

Zerrîn sini çû mihr enver
Sîmîn sıhî meh münevver

Ben eyler iken bu gûne teşbîh
Bir hâce dedi ve fîhi mâ fîh

Cûy-ı kerem itti halkı Hakk'a
Çün ebr-i bahâr yekser-i edvâ

Su taşımadan olurdu memnûn
Sakalık edüp bu sûra gerdûn

Sanma ki fişenk çıkar fezâya
Tâcını zemîn atar semâya

Tebdîl-i hakâyık oldu gûyâ
Ateş kesilince rûy-ı deryâ

Meh hayli utandı oldu bî-tâb
Her gece olunur oldu mehtâb

Ateş gibi döndü durdu her-bâr
Hidmette bulundu çerh-i devvâr

Yıldızı düşürdü çerh-i serkeş
Yir-i dahme atup misâl-i âteş

Püskürme fişengi yandı rûşen
Püskürttü gumûmı cümle dilden

Kestane ne koz kırar burada
Pat çat tutuşur o da orada

Bahriye bu şeb ne oldu âyâ
Dört yanı kesildi gitti deryâ

Nahşeb denilen kuru fesâne
Dünya yüzü döndü âsumâne

İtti feleği bu sûr tes'îd
Her gece doğurdu nice hurşîd

Mes'ûd ide sûru lûtf-i Bârî
Mesrûr ide kalb-i şehriyâri

Olsun o şeh-i kerîm-i hakân
Gül gibi hemîşe şâd u handân

Emsâli nice surûr u şâdî
İzhârına ola zât-ı Bârî

Vâsıl ola her murâda ol şâh
Mansûr ve muzaffer etsin Allah

A'dâsı le'im-i nâ-bekârı
Nâ-bûd ede kahr Kirdigârı

Zâtını ede Hudâ mü'eyyed
Tahtında meserret ile sermed

Evlâd-ı kirâmın ede Mennân
Sihhatle o şâha bahş u ihsân

Ey hâme bu söz tamam olmaz
Vasfı o şehin hitâm olmaz

Tahrîrine sûrın eyle âğaz
Bâlâ ise de sen eyle pervâz

Haddim mi benim bunâr ve şuvâr
Heyhât nîm misillû nâ-çâr

Sûru kaleme alıp enâma
Tahrîr ede böyle şâhnâmer

Tab'im gibi tenk u tarlâne
Ankâ'ya olu[r] mu âşiyâne

[5a] Sehv eylese de bu abd-i me'mûr
Me'mûra deniyor hemîşe ma'zûr

Bi-hamdihî sübhânehu ve te'âlâ bâ'is-i efzâyiş-i arâyiş-i evreng-i hilâfet-kübrâ
bâdî-i zîbâyiş ü revnak-dîrîm saltanat-ı uzmâ-yı şehinşâh-ı cihân-ı hakân-ı
ma'delet-ünvân veliyyü'n-ni'met-i kâffe-i âlemyân-ı cihândâr-ı kişver-sitân
velî-ni'metimiz şevket-me'âb-ı kudret-nisâb es-sultan ibnü's-sultan ve'l-hâkân
ibnü'l-hâkânü[5b]'s-sultanü'l-gazî Mahmûd Han ibnü's-sultânü'l-gazî Abdülhamîd
Hân ibnü's-sultanü'l-gazî Ahmed Hân ellezî-dânet lehü'l-edânî ve'l-aksâ va'terafe bi
ubûdiyyetihî'l-eznâbi ve'n-nevâsî lâ-zâlet ve âyât-i celâlihî ve nusretihî ilâ
inkızâ'i's-seb'i'ş-şidâd mansûreten ve âyât-ı kemâlihî ve kudretihî ke's-seb'i'l-mesânî
me'sûraten ve etnâbi hıyâmı devletihî bi evtâdi'l-hulûdi meşdûdeten efendimiz
hazretlerinin **Beyt:**

دولت نهاده تارك برخاك آستانش

نصرت گرفته نصرت از تيغ آبدارش

Zât-ı merâhim-simât-ı şahâneleri hızâne-i tevfiik-i rabbânî ve kalb-i hümâyûn-ı
mülûkâneleri mühbit-i fuyûzât-ı sübhânî olduğu bî-rayb ü güvâh ve her bir şâhid,
âmâl-i hayriyye-i cihân-bânîleri ber-vefk-i dil-hâh âyîne-i tevfiikden arz-ı cemâl
itmekte idüğü vâreste-i iştibâhdır. Mahsûs-ı zât-ı hilâfet-mansûsları olan envâr-ı
tecelliyât hasene-i müte'âkibe-i ilâhiyyü'l-hak hayra-sâz çeşm-i eslâf ve asâyiş-
gede-i âlemyân olan zemân-ı meyâmin-iktirânlarında müşâhede kılınan asâr-ı
behiyye-i mekârim-kârî ve ma'delete nisbeten hikâyât-ı selâtin-i pîşîn hemân bir
kuru lâf u güzâfdır. **Beyt:**

شهریاری جامهء برقامت او یافته

پادشاهی آیتی در حق او نازل شده

Zînet-fiken-i cebhe-i kâinât olan me'ser-i hasâyil-i güzîdelerindendir ki [6a]
sûlb-i pâk-ı tâbnâk-ı hümâyûnlarından binikiyüzyirmidokuz senesi mâh-ı
Şevvâli'l-mükerrerminin on dokuzuncu pencşenbe günü kehvâre-i zîb ü velâdet ve

kimât-ârâ-yı saâdet olan gevher-gencîne-i ismet der-girân-mâye-i harem-saray-ı saltanat devletlü ismetlü Mihrimâh Sultân aliyetü'ş-şân hazretlerinin sinn-i aliyyeleri res'ide-i nisâb olmağla müşârun-ileyhâ hazretlerinin emr-i ilâhî ve sünnet-i seniyye-i risâlet-penâhî üzere vüzerâ-yı izâm-ı mekârim-ittisâmdan bir zât-ı âlî-kadra akd-ı nikâh-ı şer'iyye ile izdivâc-ı bâhirü'l-ibtihâcları murâd-ı kerâmet-mu'tâde-i mülûkâneleri buyurulup her bir umûr u şahânelerinde hablü'l-metîn tevfi-kât-ı ilâhiyye tevessül ve fuyûzât-ı ma'neviye-i sübhâniyyeye tevekkül şîme-i hasene-i dindârî ve âdet-i behiyye-i kerâmet-şî'ârîlerinden olduğundan bu bâbda dahi muhbit-i envâr-ı gaybiyye-i kudsiyye ve munbit-i asâr-ı merâsim-i ünsiye olan bürde-i şerîfe-i hazret-i nebeviyye odasında tertîb buyurdıkları miftâhü'l-gayb-ı tevfi-k olan kur'aları terbîyet-yâb-ı mülûkâne ve gars-ı yemîn-i şahâneleri havass-ı mukarrebîn-i tâcidârîlerinden olup bundan akdem Asâkir-i Hassa-i Şâhâne ferikliği ile be-kâm ve ba'dehu Bahr-i Sefîd Boğazı muhâfazası ve Biga sancağının tevcîhiyle kesb-i ihtirâm iden Mehmed Sa'îd Paşa hazretlerinin nâm-ı sa'âdet-fercâmılarına isâbet itdiğinden derhâl **[6b]** yenâbî-i tevfi-k-i hazret-i hüdâ ve çeşm-sâr-ı mülheme-i irâde-i cenâb-ı kibriyâ mecârî-i tebâşir-i gaybiyeden müşârun-ileyh hazretlerinin cânibine icrâ ve ol dil-teşne-i zülâl-i teveccühât-ı hakânînin bâ-emr-i hüdâ mâü'l-hayât-ı nevâziş-i mülûkâne ile edvâ buyrulacağı peyâm-ı sa'âdet-irtisâmı evvel emirde bir yed-i mes'âdet nevid ile tarafına tebşîr ve işbu elli bir sene-i bâhirü'l-meymenesinin Zilka'detü'ş-şerîfe evâilinde Mâbeyn-i Hümâyûn havassı hüddâmından Cemil Bey vapur sefinesiyle li-ecli'd-da've müşârun-ileyh hazretleri tarafına tesyîr olunmağla der-'akab sefîne-i mezkûreye rûkûb ile şer'a-küşâ-yı semt-i sa'âdet ve bâd-bân-ârâ-yı keşfî-i meserret olarak Der-sa'âdet'e vusûllerinde firdevs-i âşiyân ve âşiyâne zîb-i riyâz-ı cinân Sultân Abdülhamîd Han hazretlerinin hâbîde-i mazca'-ı rahmet ve ârâm-sâz câme-hâb-ı [i]stebak-ı cennet oldukları türbe-i şerîfeleri civârında bundan akdem dâhil-i nüzhetgâh-ı mağfiret defîn-i gencîne-i rahmet olan Sarây-ı Hümâyûn Kethüdâsı merhûm Ebu Bekir Efendi'nin konağı mefrûşât-ı müzeyyene ve bisat-ı mütenevvi'a ile müşârun-ileyh hazretlerinin ikâmetleri için şimdilik tahsîs olup şehr-i mezkûrun on birinci mübârek Seb't günü ale's-seher paşâ-yı müşârun-ileyh hazretleri devletlü fehâmetlü **[7a]** Ser'asker paşa hazretlerinin refâkatiyle Mabeyn-i Hümâyûn-ı feyz-meşhûn-ı şahâneye celbi birle üç sa'at otuz altı dakîkada hulûl iden vakt-i muhtâr-ı meyâmin-şî'ârda huzûr-ı müstevcibü'l-hubûr-ı şehin-şâhîde rûtbe-i ulyâ-yı vezârete Asâkir-i Mansûre-i Şahâne müşîrlîği ilâvesiyle dâmâd-ı şehriyârîlik şeref-i âlem-bahâsını câmi' olarak yakası al üzerine işleme sırmalı hırvânî iksâ ve müşîrlîk rûtbe-i celîlesine mahsûs

reşkîn-sâz-ı şa'şa'a-i mühr ü rahşân denmeğe şayân mâ-sadaka "tesurru'n-nazırîn" olan pırlanta ile müzeyyen bir kıt'a nişân-ı zişân ihsân ve dâmâd-ı şehriyârî şeref-i cihan-bahâsına nâ'iliyyet ve ruhsûdegî-i hâk-i pâ-yi mekârim-ihitivâ-yı cihân-bânî mefharetine mazhariyyet ile kevkeb-i dürrî-i beşer vücûdunu lema'-pirâ-yı âsumân-ı meserret ve mühr-i münîr-i ibtihâc ve sūrûrunu zîver-girîbân-ı mefharet eyleyüp

Beyt:

خط عنایت توکه نقش جبین ماست

طغرای سربلندی دنیا و دین ماست

mezâmîn-i sahîhasını ilâve-i şükr ü firâvân ile hâlen ve kâlen edâ buyurarak **Beyt:**

لطف عمیم شاه مرا خاصی خویش کرد

ودنی مراجه حد که ذنم لاف اختصاص

ihtisâs mefhûmunu gûyen oldılar **Beyt:**

Her bendeye bu inâyet olmaz
Bundan ilerü de devlet olmaz

Hakkâ ki şehinşâh-ı cihân efendimiz hazretlerini mir'ât-ı tâbnâk-ârâ-yı sâ'ibâneleri [7b] envâr-ı sūr ilhâmât-ı gaybiye ile feyz-pezîr ve ber-vefk-i ilhâm-ı râbbânî ve bâ-işâret-i pür-beşâret-i sübhânî hasîsa-i zât-ı hilâfet-âyâtı olan şîve-i kadirdânî âsârını yeni başdan âleme tezkîr ve belki kavlı u fi'l-i şahânelerinin mahzan kerâmet idüğünü bu bâbda dahi cümle indinde gayr-i setîr buyurdular. **Kıt'a:**

فرض عینست او را طاعتِ خرمکاری

دین بود معتقد آنکه مسلمان باشد

هر که در خدمت درگاه او تقصیر کند

ای بسا روز که از کرده پشیمان باشد

husûs-ı hayriyet-mensûs-ı mezkûrenin i'lânı ve nikâh-ı şer'înin bi-keremihî te'âlâ bir vakt-i mes'ûdda akdi ve ba'dehu sūr-ı hümâyûna bed' olunmak ve şah-ı nev-reste-i gelin-i saltanat ve nev-nihâlân bir deste-i riyâz-ı hilâfet şehzâdegân-ı civân-bahtân devletlü necâbetlü Sultân Abdülmecîd ve Sultân Abdülazîz Efendiler hazerâtının gül-nahl-i vücûd-ı nâzenînlerinde ser-berâver olan zevâ'idin Mısra':

medlûlünce kezâlik ser-tîz-i hükm-i şer'î ile bürîde ve şâh-devha-i şevket ol-makûle zevâ'id-i gayr-i lâzîmeden asûde buyurularak sünnet-i celîle-i hazret-i halilü'l-rahmân ve tarîka-i enîka-i peygamberân salavâtullahi ve selâmün-aleyhim ecma'în üzere esmâr-ı fu'âd-ı cihân-bânîlerinin hitân cem'iyet-i pür-meymeneti **[8a]** icrâ buyurulması irâde-i hayriyet-âdesini mutazammın meserret-bahşâ-yı sahîfe-i sünûh ve sūdûr buyurulan Hatt-ı Hümâyûn-ı şevket-makrûn-ı şahâneyi kurenâ-yı hassa-i hazret-i tâcîdârîden atûfetlû Vassaf Beyefendi hazretleri bi'l-istishâb yevm-i mezkûrda sa'at üç derecelerinde iken Bâb-ı Âlî'ye vürûdunda ricâl-i Bâb-ı Âlî ya'ni rütbe-i sâlise sınıf-ı ûlâ mütemâyizi bulunan Tezkire-i Evvel Âkif Efendi ve Tezkire-i Sâni İsmâil Efendi ve Mektûbî-i Sadâret-penâhî Şerîf Bey ve Beylikçi-i Divân-ı Hümâyûn vekîli Sârim Efendi ve Âmedî-i Divân-ı Hümâyûn vekîli Rif'at Bey ve Nezâret-i Umûr-ı Mülkiyye Kâtibi Nâsır Efendi ve Divân-ı Hümâyûn Tercümanı Tecellî Efendi ile Umûr-ı Hâriciyye Kisedârı Şahâb Efendi ve Divân Kalemi Kisedârı efendi ve sâir kisedarân-ı Bâb-ı Âlî efendilerin cümlesi Divânhâne-i âlî nerdübânı başından ve Umûr-ı Mülkiyye Nâzırı devletlû Mehmed Sa'id Pertev Efendi hazretleri nâ-mizâc buldukları cihetle yevm-i mezkûrda Bâb-ı Âlî'yi teşrif buyuramadıklarından yalnız bedr-i münîr-i evcğâh-ı sadâret zât-ı sûtûde-i simât-ı hazret-i vekâlet-penâhî Umûr-ı Hâriciyye Nâzırı devletlû el-Hâc Âkif Efendi hazretleri yukarı Divânhâne bâlâsından bi'l-istikbâl tuhfe-i kemyâb-ı bişâret ve gevher-gencîne-i meserret olan Hatt-ı Hümâyûn-ı übbehet-nümûn-ı mülûkâneyi devletlû fehâmetlû sadrazam hazretlerinin yed-i devletlerine teslîm ve kemâl-i ta'zîm ile ahz ve telsîm ve ber ser-tebcîl ve tekrîm buyurdıkları **[8b]** hinde müheyyâ olan Divân-ı Hümâyûn çavuşları tanîn-endâz-ı kubbe-i hadrâ olan alkış resmini icrâ ve doğru Arz Odası'na gidilerek Hatt-ı Hümâyûn-ı meserret-nümûn-ı şahâneyi sadr-ı müşârun-ileyh hazretleri Umûr-ı Hâriciyye Nâzırı efendi hazretlerine itâ ve mührünü fekk ve keyifsizce buldukları cihetden kırâ'etini müşârun-ileyh Vassaf Beyefendi hazretlerine bi'l-havâle anlar dahi sûret-bülend-i sâmi'a-pesend ile ifrât-ı ta'zîm ve tekrîm vechile kırâ'eti birle müstemi'âne ifâza-i envâr-ı mes'adet ve meserret buyurdular.

Sûret-i Hatt-ı Hümâyûn

Benim vezîrim bi-tevfîkihî te'âlâ sünnet-i seniyye-i hazret-i nebeviyye üzere kerîme-i muhteremem Mihrimâh Sultân'ı bu def'a Asâkir-i Mansûre-i Şahânem

müşiri nasb ve ta'yîn eylediğim Bahr-i Sefid Boğazı Muhâfız-ı sâbık Mehmed Sa'îd Paşa'ya tezvîc ve tenkîh itmecliği ve müşârun-ileyhin yerine dahi Asâkir-i Mansûrem feriklerinden Mehmed Vâsîf Paşa'nın boğaz-ı mezkûr muhâfızlığı ile Biga sancağının uhdesine tevcîh olunmasını ind-i şâhânemde tensîb eyledim ve inşaallahu te'âlâ bu günlerde bir vakt-i mes'ûd ihtiyârıyla akd-i nikâh resminin ve ba'dehu ibtidâ-yı Muharrem'de Beşiktaş Saray-ı Hümâyûnu'mda sûr-ı hümâyûnumuz merâsimi ve evâhir-i Muharrem'de Sa'dâbâd Saray-ı Hümâyûnu'mda mahdûmlarım Abdülmecîd ve Abdülazîz Efendilerin hitân cemiyetleri resminin [9a] icrâsını irâde ve tasvîb eylemiş olduğumdan bi-lûtfihî te'âlâ vakti hulûlünde icrâlarına ibtidâr olunur. Müşir-i müşârun-ileyh zâtında sâdık ve redd u inkâr ve kendü tertîb-kerde-i şâhânem olduğundan tahsîl-i rızâ-yı şâhânemde olarak nice hidemât-ı mebrûreye muvaffak olması eltâf-ı celîle-i sübhâniyeden me'mûl iderim. Sen ser'asker paşa ile gerek akd-i nikâh resminin ve gerek andan sonra icrâ olunacak iki sûr-ı hümâyûnum merâsiminin tertîbini müzâkere iderek iktizâ iden husûsâtı bundan böyle taraf-ı hümâyûnuma arz ve istîzân edesin bir de müşir-i müşârun-ileyh emsâli misillü mansûre Hazine-i Âmire'mizden maaş tahsîsi dahi lâzımeden olmağla ana göre tanzîm ve Ferîk Mehmed Vâsîf Paşa'nın dahi tevcîhini ol vechile icrâ ve i'lân eyleyesin hemân Rabbim te'âlâ hazretleri habîb-i ekremî efendim hürmetine bu sûr-ı hümâyûnumuzu yümn-i vâsi'ada makrûn ve sâye-i şâhânemizde kâffe-i ibâdi mesrûrül-hâl eyleye. Âmin be-câh-ı seyyidül-mürselîn.

Vech-i meşrûh üzere hatt-ı bişâret-i nukât-ı hümâyûn-ı şâhânenin kırâ'at-ı tekmiînde bâ-irâde-i seniyye-i mülûkâne edâ-yı hizmet-i duâ için da'vet olunan Cihârşenbih Bazarı'nda tarîk-i Nakşîyye'den Murad Molla Hângâhı şeyhi es-Seyyid Mehmed Murad Efendi hazretleri ref'i dû-dest du'â ve tezâyüd-i ömr ü ikbâl-i şâhâneyi [9b] mukaddeme-i vâcibe-i dürûd u senâ ve rikkat-i meserret-âmiz ile eşk-i dîz-şâdi olarak hulûs-ı bâl ile da'vet-i icâbet-ârâyı edâ huzzâr-ı meclîs dahi zemzeme-i âmin ile dergâh-ı icâbetgâh-ı vâhibül-atâyâdan kabûlünü niyâz ve istid'â etdikleri akîbinde müşârun-ileyh Vassaf Beyefendi hazretlerine rütbeleri icâbınca yakası sırmalı mor hırvânî ve mûmâ-ileyh Şeyh Efendi'ye a'lâ ferâce iksâ ba'dehu kahve ve dühân ve şerbet merâsim-i behiyyesi icrâ ile hatt-ı hümâyûn-ı şâhânenin cevâbı olan telhîs-i âlî tahrîr ve müşârun-ileyh Vassaf Bey Efendi hazretlerine bi'l-itâ nerdüban başına kadar resm-i teşyî'i ifâ olunarak avdet buyurdular. **Mısra'**:

شادان مباد آنکه ازین مژده شاد نیست

Yevm-i mezkûrda sa'at beş kararlarında iken dâmâd paşâ-yı müşârun-ileyhi bi'l-istishâb müşârun-ileyh ser'asker paşa hazretleriyle Müşîr-i Asâkir-i Hassa-i Şâhâne devletlü Ahmed Fevzi Paşa hazretleri ve Sultân-ı müşârun-ileyhâ hazretlerinin kethüdâları Tophâne-i Âmire Nâzırı el-Hâc Sâ'ib Efendi ve bir tabur piyâde Asâkir-i Mansûre ve mükemmel muzika takımıyla külliyetlü kavvâsân ve çavuşândan müretteb alay ile Bâb-ı Âlî'ye vürûdlarında kezâlik mûmâ-ileyhim hademe-i Bâb-ı Âlî hazerâtı nerdübandan istikbâl ile arz odasına vusûl ve hazret-i sadâret-penâhî ile oda-i mezkûrun **[10a]** kapusu dâhilinde bi'l-mülâkât alâ merâtibihim cümlesi yerlü yerine ku'ûd ve icrâ-yı merâsim-i tebrîk u tehniyet ve Bâb-ı Âlî'de mevcûd Asâkir-i Nizamiye dahi ma'a zabitân ve muzika izhâr-ı resm-i dîvânîye mübâderet eylediklerinden sonra teşrîfâtî beyfendinin delâleti ve müşârun-ileyhim hazerâtının refâkati ve mârru'z-zikr alay ile Bâb-ı hazret-i fetvâpenâhî ve andan Bâb-ı ser'akerî'ye azîmet ve Bâb-ı Ser'askerî'de dahi kezâlik asâkir-i zafer-me'ser-i şâhâne saf-beste-i selâm ve mirlivâ ve miralay ve sâir ümera-yı askeriyye-i süreyyâ intizâm dahi müşârun-ileyh dâmâd paşa hazretlerinin dâmânını takbîl ile merâsim-i teşekkür ü tehniyet tekmi'l olup Bâb-ı mezkûrda bir mikdâr ârâm ve istirahatdan sonra yalnız livâ paşalar ve miralay beyler delâletiyle konaklarına azîmet buyurdular. Hatt-ı hümâyûn-ı şâhânenin vürûdunun ertesi günü taraf-ı hazret-i vekâlet-penâhîden bâ-tezkire müşârun-ileyh Vassaf Beyefendi hazretleri tarafına ve ma'iyet-i devletlerinde olan hademelerine atâyâ-yı vâfire-i âdiye irsâl ve mûmâ-ileyh şeyh efendinin ve yanında bulunan müridinin dahi atıyye-i sadr-ı 'azâmî ile hâtırları tatyîb ve du'â-yı hayriyyeleri istihsâl olundu. Musammem olan emr-i nikâh-ı mesnûn-ı meymenet-nümûnun mâh-ı Zilhiccetü's-şerîfesinin **[10b]** ondokuzuncu cihârşenbih gününde ihtiyâr olunan vakt-ı sa'îdde icrâsı zımında yevm-i mes'ûd-ı mezkûrda Meclîs-i Şerîf feyz-i redîf 'akdde şeref-yâb-ı huzûr olmak üzere devletlü Dârüssa'âdetü's-Şerîfe Ağası Abdullah Ağa hazretleri tarafından iki gün mukaddem bâ-tezkire da'vet olunan zevât-ı me'âlî-simât hazerâtı 'ale's-seher saray-ı şevket-ihativâ-yı hümâyûna varup kûşe-i dâmân-ı reşk-efzâ-yı atlas-gerdûn olan hırka-i şerîfe hazret-i sipehsâlâr-ı risâlet-i 'aliyye efdâlû's-salâvât ve ekmelût-tahiyât odası civârında kâ'in Hazîne-i Hümâyûn Kethüdâsı atûfetlü Sâdık Ağa hazretlerinin dâ'iresinde bir mikdâr ârâm ve emr-i nikâh-ı mes'adet-iftitâhın bürde-i şerîfe-i dâ'ire-i feyz-bâhiresinde icrâsı muktezâ-yı irâde-i şehinşâh-ı

dârâ-gülâm olduğundan vakt-i muhtar olan on iki sa'at takarrub itdikde şeref-i da'vete mazhar olan zevât-ı 'azâm hazerâtı

سلام من السلسل والشهر اعذب

ومن تفخات الوردانكى اطيب

سلام على من ليس يحصى جميله

وان كان طول الدهر يملى و يكتب

me'ânî-i bedî'asını zîver-dehân-ı ibticâl ve dirâ'at ile rûmâl olarak ferş olunan ihrâmların bâlâsında devletlü ubbehelü Sadr-ı 'Azam el-hâc Mehmed Emin Ra'ûf Paşa hazretleri ve me'mûriyyet-i [11a] akd-i nikâh ile müteşerrif devletlü semâhatlü Şeyhülislâm ve Müftiyü'l-enâm Mekki-zâde Mustafa Âsım Efendi hazretleri ve cânib-i yemîninde Sultân-ı aliyetü'ş-şân hazretlerinin vekâlet-i mehâsin-menkıbetiyle müftehir olan müşârun-ileyh Dârüssa'âdeti'ş-şerîfe Ağası hazretleri ve hizmet-i şehâdetle mübâhî Hazine-i Hümâyûn Vekîli Abdullah Ağa hazretleriyle Harem-i Hümâyûn Ağalarından sa'âdetlü Osmân Ağa ve taraf-ı yesârda dâmâdî-i hazret-i şehriyârî ile müsta'id olan devletlü Sa'îd Paşa hazretlerinin vekîl-i celîli devletlü fehâmetlü Ser'asker Paşa hazretleri ve şâhid olan dâmâd-ı me'âlî-i i'tiyâd-ı pâdişâhî devletlü Halil Rif'at Paşa ve Müşîr-i Asâkir-i Hassa-i Şâhâne devletlü Ahmed Fevzi Paşa ve Umûr-ı Mülkiyye Nâzırı Müşîr-i müşterî-tedbîr devletlü es-Seyyid Mehmed Sa'îd Pertev Efendi hazerâtı ve ser-havâss-ı mukarrebîn hazret-i şehriyârî atûfetlü Rıza Beyefendi hazretleri ve Hazîne-i Hümâyûn kethüdâsı Ağa ve Sultân-ı müşârun-ileyhâ hazretlerinin kethüdâları sa'âdetlü el-Hâc Sâ'ib Efendi ve Teşrifâtî efendi ve Münecimbaşı efendi ve du'â-yı hayriyyeleri igtinâm olunacak ulemâ ve sulehâdan re'îsü'l-meşâyih Ayasofya-i Kebîr Câmî-i Şerîfi Şeyhi el-Hac Yûsuf Efendi ile Ebû Eyyüb Ensârî radiye anhu'l-bârî Câmî'u lâm'iu'l-envârî İmâm-ı Evveli olan Sultân Ahmed Câmî'i Vâ'izi el-Hâc Abdullah Efendi ku'ûd edüp hademe-i hırka-i şerîfe ağaları yedleriyle güllâb ve buhur resmi icrâsından sonra iki aded buhurdân-ı mu'teber vaz'ıyla [11b] âdet-i haseneden olduğu üzere kapular setr olunup vakt-i mes'ûd-ı muhtâre hulûl eyledikde hubâbın sevâd-ı fezâ-yı fetvâ ahter-şinâs-ı gerdûn-ı takvâ şeyhü'l-islâm müşârun-ileyh hazretleri dahi her bir kelimât-ı huçeste-mezâmîni matla'-ı ehille-i mahabbet dimeğce cesbân ve ibâdât-ı selîse-i dil-edâsı menba'-ı mâû'l-hayât-ı uyûn-ı meveddet olmağla şayân-ı hitbe-i belîğa-i nikâhı selâset-ziyân ve hulûs u cinân ile ba'de'l-kırâ'e âkid-i müşârun-ileyh hazretleri

şerâ'it-i şer'iyye istintâkını icrâ ve tarafeynden bi'l-vekâle karar bulan ma'lûmü'l-mikdâr mihr-i mu'accel ve mü'eccel üzerlerine îcâb ve kabûl-i 'akd-i şer'î in'ikâd-ı edâ-yı hitâm olduğu akîbinde baht-ı bihîn-i bendegân-ı sadâkat-peymân-ı sūdde-i saltanat-ı seniyye misüllü kapular küşâde ve ibtidâ Şeyh Yûsuf Efendi ve ba'dehu Şeyh Abdullah Efendi du'â-yı icâbet-ihivâyı edâ ile dîl-i müstemî'ânı mum-pâre-i vakt ve sımâh-ı küşdârânı gencîne-i la'lî-i meserret itdiklerinden sonra makâm-ı hırka-i sa'âdetden yine âdâb-ı lâzıme ile çıkup diğerk makâm-ı şerîfde ârâmları hılâlînde şerbet ve güllâb ve buhûr merâsim-i pesendîdesi icrâ ve hâzır olan zevât-ı celîle-i müşârün-ileyhim hazerâtına taraf-ı eşref-i şâhânedan cevher-şinâs-ı akl ta'yîn kıymetinde kâsır ve sühan-saray-ı kalem şerh ve tavsîfînde mütehayyer murassa'ât-ı kıymet-medâr ve atâyâ-yı celîle-i bî-şümâr Hazîne kethüdası ağa ile Hazine Vekîli [12a] Abdullah Ağa yedleriyle itâ olunarak her biri mahallerine gitmişlerdir. Rabbimiz te'âlâ ve tekaddes hazretleri işbu akd-i âlîyi envâ-ı meyâmin ve mes'adete makrûn ve zât-ı şevket-simât-ı cenâb-ı hilâfet-penâhînin ömr ü ikbâl-i şâhânelerini meserrât-ı müte'âkıbe ile günden efzûn idüp mihr-i tâbân-ı adl ü dâdlarını enha-yı cihân-ı vâsi' ve belki felek-i tâsi'a kadar tâbân ve sitâre-i tâbende-i hayr-hâhân-ı sūdde-i mülûkânelerini muttalî mekârim-şâdumânı olan dergâh-ı âlem-penâhlarında dâimâ dirahşân eylesün.

این دعایست که بر سقف فلک تا رفته

کندش فیض الهی بقبول استقبال

Alay-ı Vâlâ-yı Nişân

Akd-i nikâh husûsunda vakt-i muhtâr-ı mes'ûd erkence hulûl ettiğinden nişân alay-ı vâlâsının icrâsı girüye kalmış olmağla zât-ı vâlâ-yı ser'askerî âyîn-i bihîn-i akdin akîbinde Bâb-ı Ser'askerî'yi bi't-teşrîf tertîb-i âlâya himmet ve dâmâd paşa hazretleri tarafından Sultân-ı aliyetü'ş-şân hazretlerine arz ve takdîm olunmak üzere tehyî'e kılınan mehr-i mu'accel ve mücevherât-ı giran-bâhâ ve enfes eşyâdan ibâret nişân takımı zikr-i âtî üslûb ve usûl-i müstahsene üzere takdîme müsâra'at olundu. Evvelâ her bir ağâzesi zühre-i gerdûna küşvâre-i tahsîn ve her bir nağmesi safâ-bahş-ı sükkân-ı âsumân u zemîn olan mükemmel muzika takımı [12b] ba'dehu her bezân pîşe zâr-şecâ'at bir tabur asâkir-i mansûre ve ba'dehu Hüdhdüd peyâm-âverân semt-i Sebâ-yı nusret asâkir-i mansûre çavuşları ba'dehu mülâzımları ba'dehu yüzbaşılıarı piyâde ve ba'dehu râkıben binbaşılı ağalar ve

ba'dehu asâkir-i mansûre alay-eminleri ba'dehu kâim-makâmları ba'dehu miralayları ba'dehu asâkir-i hâssa miralayları ba'dehu asâkir-i mansûre mirlivâları paşalar ve ba'dehu asâkir-i hâssa mirlivaları paşalar ba'dehu mansûre ve hâssa ferikleri paşalar ba'dehu etba' ve hademe-başıları üzerlerinde şekerleme tablaları ba'dehu Saksonya-kârî kâseler derûnunda şekerleme memlû tebsiler ba'dehu pâ-y-endâz olacak akmişe-i müte'addide-i zer-endûz ile lâhorî şallar ba'dehu sultân-ı ismet-nişân hazretlerinin vâlide-i mu'azzamaları ismetlü kadın hazretlerinin hediyeleri ba'dehu sîmden masnû' iki kıt'a sanduk derûnunda itriyât ve buhûrât hintolarıyla ba'dehu sim tebsi üzerinde sim sahanlar ba'dehu müte'addid sim tebsiler üzerinde murassa'ât ve mücevherât ve hilyât ba'dehu sim tebsiler derûnunda mehr-i mu'accel ba'dehu yine çavuşân-ı asâkir-i mansûre ba'dehu ser'asker-i müşârün-ileyh hazretleri ve akablerinde yine bir tabur asâkir-i mansûre ma'a-muzika nücûm-ı lâmi'a-i âsumândan kinâye alay-ı muntazamayı tertîb ve nesâk-ı mezkûre üzere sa'at dört [13a] dört[†] kararlarında Bâb-ı Ser'askerîden ihrâcî birle Ayasofya caddesi rehdaşından doğru şehrhâda kâ'in hâneler ve dekâkîn ve tarîkin iki cânibinde fevcen-fevc ve gürûh gürûh hizmet-i tebrîk ve tas'ide hâzır ve revnak-şiken-i tumturak-ı cem ü dârâ alay-ı vâlânın temâşâsına çeşm-i cân ile müteheyi ve nâzır olan ahâl-i belde-i tayyibenin mâşallah gûyân-ı ed'iyye-i hayriyyeleri merkez-i icâbete vâsil vesâye-i şâhânede bu temâşâdan dahi cümleye inbisât-ı derûn hâsıl olduğu hâlde saray-ı mülûkâneye geldiklerinde orta kapuda erbâb-ı alay esblerinden inüp bâb-ı harem-saray-ı hümâyûna doğru alâ-merâtibihim saf-beste olarak zikr olunan nişân takımı ber-müceb-i defter-i teşrîfât müşârün-ileyh Dârüssââdeti'ş-şerîfe Ağası hazretlerine teslim ve Harem-i Hümâyûn ağalarıyla Harem-i Hümâyûn'a takdîm olundu. Zikr olunan mücevherât tablalarını getüren Dâmâd Paşa hazretlerinin dört nefer gedüklü ağalarına nakş-ı zer-târî nesîc hayta'ş-şu'â'î şems-i mefharet ve her bir şükûfe-i zerrîn nekârrî gıpta-fermâ-yı ezhâr-ı cennet-i alâ sevâyîler ve giran-bâhâ çukalar kılâde-i rûşen liyakatları kılınarak me'mûllerinden bir tür taltîf ve ihsâna mazhar ve atâyâ-yı seniyye itâsıyla kîse-i âmâlleri hem-kadr-i gencîne-i bâ-dâver kılınmıştır. Ve on nefer diğer ağalara dahi külliyyetlü ihsanlar itâsıyla ceyb ve dâmân-ı hâhişleri mâl-â-mâl nakdîne-i mesârr [13b] ve yüz yirmi nefer ağalara atâyâ-yı vâfire ihsânıyla anlar dahi ni'âm-ı behiyye-i kâmile-i cihân-bânîden behredâr buyuruldu. **Beyit:**

* Orijinal metinde iki kez yazılmıştır.

قدجلّ جوده قد رأيل علاشرفا
من ان يقاس الى الاشباه والنظر

Ne zaman gördü dîde-i devrân
Böyle bir padişah-ı âlişân

Eylese lûtfu kasd-ı dil-cûyü
Rûh-ı hâtimdir âferîn gûhî

Ba'dehû Dâmâd Paşa hazretleri cânibine taraf-ı eşref-i hazret-i sultânîden irsâli mu'tâd olan nişân yağlığı boğçası teşrifât halîfesi efendi ile üç nefer teşrifâtî yamakları ve kırk nefer kavvâsân delâleti ve sultan-ı müşârûn-ileyhâ hazretlerinin başağaları bulunan Necib Ağa vesâtatıyla Saray-ı Hümâyûn'dan ihrâc ve Bâb-ı Ser'askerî'ye vusûllerinde derûn-ı Bâb-ı Ser'askerî'de yemîn ü yesâr-ı Asâkir-i Mansûre saf-ârâ-yı mevki'-i ta'zîm ve selâm ve mükemmel muzikalar âhenk ile farâza-i merâsim ve tekrîme ihtimâm olunarak Dâire-i Ser'askerî'de takarrüb olundukda Dâmâd Paşa hazretleri nerdübân başından istikbâle müsâra'at ve nişân-ı âlişân boğçasını kemâl-i âdâb ve tekrîm ve ifrât-ı tevkîr ve ta'zîm ile mûmâ-ileyh baş-ağanın bundan ahz ve leb-i şifâ-yı tebcil ile ba'dehu ez-takbîl yanlarında olan balin bâlâsına nihâde buyurdular. Ba'de'l-ku'ûd kahve ve çubuk ve güllâb ve buhur merâsim-i mer'iyyesi icrâ ve mûmâ-ileyh baş-ağaya [14a] Dâmâd Paşa tarafından atâyâ itâ ve hırvânî iksâ ve zeberdân ibtisâmına bir re's donanmış esb-i dil-edâ keşîdesiyle Dâmâd Paşa hazretlerinin nişân boğçası karşuluğu mukaddemâ tehiyye ve âmâde buyurdıkları boğça dahi ağa-yı mûmâ-ileyhe teslîmen geldiği siyâk-ı muharrere üzere Saray-ı Hümâyûn'a i'âde kılındı. Bi-lutfihî te'âlâ sûr-ı hümâyûn-ı meserret-nümûnun takarrüb iden iki yüz elli iki senesi Muharremü'l-haramının evâsıtında bed' ile resîde-i hüsn-i hitâm olduğunun akîbinde cem'iyet-i hitân-ı behcet-ünvâna şûru' ve mübâşeret olunması ve zikr olunan sûr-ı hümâyûn-ı mes'adet-nümûn Beşiktaş Saray-ı vâlâ ve Dolmabağçe meydân-ı ferah-fezâsında ve hitân cem'iyet-i seniyyesinin dahi sahrâ-yı Sa'dâbâd-ı inşirâh-pîrâde ve mahall-i mezkûrun saray-ı dil-küşâsında tertîb ve icrâsı iktizâ-yı irâde-i isâbet-âde-i mülûkânedden bulunmak hasebiyle sûr-ı hümâyûn mukaddem müşâhede olunmuş olduğundan merâsimi ma'lûm ve mazbût ve cem'iyet-i hitân-ı şeref-ünvânın ifâ-yı merâsim mukteziyesi zımnında lâzimesinin evvel emîrde iktizâsına bakılması îcâb-ı hâlden olduğuna mebnî eşyâ-yı mukteziye ve malzemelerinin sâye-i inâyet-vâye-i hazret-i şahânedede bilâ-kusur tanzîm ve tesviyesi irâde-i hayriyyesiyle tanzimât-ı

lâzımeye şimdiden şüru' ve mübâşeret olunmak üzere me'mûrlarının **[14b]** tebeyyünü lâzım geldiğine ve dâimâ kesb-i maradî-i şâhânedede teşmîr-i sâk-ı himmet ve yevmen fe-yevmen izhâr-ı mesâ'î-i meşkûre ve memdûha ile ifâ-yı merâsim-i ubûdiyyet ve sadâkat etmekde olan müşârün-ileyh ser'asker paşa hazretlerinin bu husus-ı mehâsîn-nusûsda cümle bendegândan ziyâde sarf-ı efkâr ve himmet buyuracakları ma'lûm-ı hazret-i şâhâne olduğuna binâ'en cemiyet-i hitân-ı mes'adet-nişân resm-i âlîsinin sahrâ-yı inbisat-fezâ-yı mezkûrda icrâsı ve kâffe-i levâzımât ve tedârikât-ı tanzimâtı tertîbi emrinde ser'asker-i müşârün-ileyh hazretleri ferîha-i sabîha-i mülûkânededen me'mûr-ı müstakil ve ricâl-i Devlet-i Aliyyeden Divân-ı Hümâyûn çavuşbaşısı dirâyet-mendân-ı bendegân-ı saltanat-ı seniyyeden saadetlû el-Hâc Necîb Efendi hazretleri dahi her bir mevadd-ı lâzıme ve mesâlih-i mukteziyyeyi ser'asker-i müşârün-ileyh hazretleriyle bi'l-müzâkere rû'yet ve temşiyet eylemek üzere nâzır-ı mahsûs nasb ve ta'yin kılınup nezâret-i me'mûriyetyiçün efendi-i mûmâ-ileyhe yakası sırmalı harvânî-i şeref-mebânî ilbâs ve iksâ ve me'mûriyeti icrâ buyurulduktan sonra Dârüssaltanatı's-seniyyenin bilâd-ı erba'ası sekenesinden evlâd ve eshâb ve müteallikâtının iş-bu sûr-ı meyâmin-mevfûrda ihtitânına tâlib olanlar Bâb-ı Âlî'ye getirüp efendi-yi mûmâ-ileyhe irâ'e ile deftere tahrîr etdirilmesi mahallât imam-ları **[15a]** vasıtasıyla kâffe-i enâma i'lân ve herkes gürûh gürûh Bâb-ı Âlî'ye sūr'at ederek evlâd ü ensâb ve müte'allikâtını tahrîr ettirmeğe mübâderet eylediler. Her bir vukû' bulan sūr-ı pür-sūr-ı cenâb-ı cihân-bânîde taşrada bulunan vüzerâ-yı izâm ve müte'ayinân-ı me'mûrîn-i Devlet-i aliyye-i ebed-kıyâmın ruhsâ-yı zemîn-i meserret-âyîn-i tehniyet ve rûşenâ-sâzî-i çeşm-i basîret ve mefharet eylemeleri ve husûsan kalem-rû-yı saltanat-ı seniyyede kâ'in mazann-ı icâbet-du'â olan ağıza kûşe-nişîn murtazân-ı halvet-güzîn ve ulemâ-yı müteverri'îni da'vet ile herbirleri âtifet ve efzâl-i şâhâne ile tafdîl ve tercih ve hâtır-ı du'â-kârân-ı şevket-i mülâkâne tenşîit ve tencîh kılınması öteden beri âdet-i müstahsene-i Devlet-i aliyye ve deydene-i usûl-i saltanat-ı seniyyeden olduğundan her bir fıkrası ferman ve irâdeye muvâfık ve her bir me'ânîsi mezâmîn-i mâfi'z-zamîr-i kişver-sitânîye mutâbik devletlû sadr-ı 'azam sûtûde-şiyem hazretleri tarafından icâb iden vüzerâ-yı izâm ve vükelâ ve ümenâ-yı fihâm ve e'izze-i kirâm hazerâtına iktizâsı vechile mekâtib-i sâmiye tahrîr ve isrâ ve herbirlerinin sımâh-ı meserretleri lebrîz-i nevîd-i büşrâ kılınmıştır.

[15b] Sûret-i Mekâtib-i Sâmiye-i Hazret-i Sadâretpenâhî

Cenâb-ı meserret-bahşâ-yı kulûb-ı âlemyân tenezzühü zâtihî ani's-şebîh ve'n-noksan mihr-i münîr-i burc-ı hilâfet ve mâh-ı cihân-ı tenvîr-i evc-i saltanat-ı velî-ni'metimiz velî-ni'met-i âlem lâ-zâlet şumûs-i şevketihî şârîka-i alâ mefârîki'l-ümem şevketlü kerâmetlü mehâbetlü kudretli efendimiz hazretlerini ilâ nihâyeti'd-deverân ziver-efzâ-yı erîke-i şân-ı şevket-ünvân ve ensâb-ı me'âlî-iktisâb-ı şâhânelerin mânend-i nücum zâhire-i ferâvân eyliye âmin. Be-câh-ı nebiyyi'l-emîn hamden lillâhi te'âlâ perverişyâfte-i harem-saray-ı saltanat ve pîrâye-i serâ-perde-i iffet olan benât-ı ismet-ayât-ı tâcidârânededen devletlü ismetlü Mihrimâh Sultân aliyetü's-şân hazretleri bi-inâyetillahî'l-meliki'l-mu'te'âl vâsıl-ı nisâb-ı kemâl olarak sünnet-i seniyye-i hazret-i seyyidü'l-enâm şenşene-i Devlet-i Aliyye-i ebediyyü'd-devâm olduğu üzere akd ü tezvîci mevsimi hulûl etmiş ve kezâlik nev-nihâlân-ı gelin-i saltanat ve cihandârî ve esmâr-ı şecere sâbitü'l-asl-ı şevket ve şehriyârî-i şehzâdegân-ı civan-bahtân devletlü necâbetlü Sultân Abdülmecîd Efendi ve Sultân Abdülazîz Efendi hazerâtının dahi resm-i hitân-ı mes'adet-nişânlarının icrâsı vakt-i feyz-i müstelzimi gelmiş olduğundan bî-inâyetillâh-i te'âlâ şeref-i hulûlüyle teşerrûf olunacak iki yüz elli iki [16a] sene-i müteyemmimesi mâh-ı Muharremü'l-harâmının ibtidâsında sultan-ı müşârün-ileyhâ hazretlerinin velîme-i meymenesiyçün Dolmabağçe nâm mahall-i ferah-fezâda sûr-ı hümâyûn-ı meyâmin-makrûn resm-i münîfi icrâ ve mâh-ı mübârek-i mezkûrun evâhîrine doğru Sa'dâbâd nâm nûzhetgâh-ı behîşt-asâde dahi şehzâde-i müşârün-ileyhimâ hazerâtının hitân-ı resm-i âlîsi ifâ olunması tasmîmât-ı hayriyye-i aliyyeden bulunmuş olup şevket-me'âb-ı kudret-nisâb efendimiz hazretlerinin lezâyiz-ni'met ve inâyet-i şehriyârâneleri urûk-ı âlemyâna sârî ve bahr-i muhît-i lutf ü merhametleri cihân ve cihânyâne cârî olarak mücerred bendegân-ı sıdk-ı nişânların izâka-i ni'am-ı şîr-nikvâr-ı nevâziş ve âtufetleriyle mükerreren dilsîr-i server ve mefharet etmek irâde-i ihsân-âdesiyle bi-tevfîkihî te'âlâ işbu bed' ve şurû' buyurulacak sûr-ı müstelzimü'l-hubûrda cümle bendegân-ı Devlet-i Aliyye iktisâb-şâdî ve meserret idecekleri misüllü menâsıbdâ bulunan vüzerâ-yı izâm ve vükelâ-yı fihâm-ı saltanat-ı seniyye hazerâtından buldukları mahall ve mevâkı'ın icâb-ı hâl ve keyfiyyâtına göre münâsib olan zevât-ı sûtûde-sifât hazerâtının dahi bizzat gelüp ve meserret-i âlem-bâhâdan hisseyâb-ı mübâhât ve mefharet olmaları velâ-siyemâ zât-ı vâlâ-yı destûrîleri efham-ı havâss-ı vüzerâ-yı izâm-ı saltanat-ı sermediyyü'd-devâmdan bulunmaları cihetiyle işbu da'vet-i seniyye [16b] resm-i âlîsinin hakk-ı vâlâ-yı

destûrîlerinde dahi icrâsı husûsuna irâde-i mekârim-âde-i hazret-i zıllullâhî şâyân buyurulmuş olmağla kemâ-fi's-sâbık mütehayyizân-ı dâ'ire-i destûrîlerinden münâsib bir bendelerinin tevkîl ve irsâli tensîb-kerde-i âtîfet-şî'ârîlerinden olduğu sûrette bi-mennihî te'âlâ îyd-i adhâdan sonra ve Muharrem'den evvelce âsitâne-i şevket-âşiyânede mevcûd bulunmak üzere îzâm ve isbâline himem-i behiyyeleri derkâr buyurulmak siyâkında kâ'ime.

Hüdhüd-i semt-i Sebâ-yı beşâret ve humâ-yı tîz-pervâz-ı evcgâh-ı nevîd ve meserret olan mekâtib-i sâmiye-i mezkûre ki meşk-i siyâh-ı erkâm-ı dilârâm ile mâl-â-mâl ve belki kühlü'l-cevâhir-i sevâdı nûr-bahş-ı dîde-i âmâldir mahallerine vâsıl oldukda med'uvv olan zevât-ı kirâma mekârim-i ihsân-ı mülûkâne misillü müte'azzirü'l-ihsân bahş-ı server ve enfâs-ı huld-ı nişînân gibi mümteni'ül-istiksâ bâdî-i telâhuk-ı hubûr olup herbirleri **kıta**

نابود نور نشان بیکر خورشید سعید

تابود کرد زمین کردش کردون بلند

مدت دولت عمرت ببقای ابدی

باد بر مسرت دوران فلک هم پیوند

nâtıkasıyla cebîn-i ibtihâllerini asitâne-i darâ'at-âyîn üzere nihâde [17a] ve dest-i niyâzlarını dergâh-ı kadiyyü'l-hâcâta küşâde iderek devâm-ı ömr ü devlet ve kıvâm-ı fer ve übbehet-i hazret-i hilâfet-penâhî muvâzebet ve emr ü fermân-ı cihân-bânîlerine imtisâl ve icâbet ve meşyen-ale'l-vechi kıblegâh-ı mekâsıd-ı en'âm olan hâk-i dergâh-ı hazret-i şahâneye müsara'at eylediler.

Varidîn-i müşârün-ileyhimden vüzerâ-yı izâmdan Ankara sancağı mutasarrıfı Sadr-ı esbak İzzet Paşa hazretleri kapıkethüdâları ve el-hâletü-hâzihî Surre-i Hümayûn Emîni bulunan Mehmed Sa'îd Muhib Efendi'nin sâhil-hânelerinde âramsâz-ı istirâhat ve Vidin Vâlisi Hüseyin Paşa hazretleri Mirgûn'da kâ'in kendü sâhil-hânelerinde bast-ı bisât-ı ferhat ve Selânik Muhassılı İbrahim Paşa hazretleri Masârifât Nâzırı Sâlih Beyefendi'nin konağında ferş-pister arâm ve Çirmen Mutasarrıfı Mustafa Nuri Paşa hazretleri Ortaköy'de kâ'in sâhil-hânelerinde

râhat-nişîn-i ihtirâm ve Karaman Vâlisi Hacı Ali Paşa hazretleri Kapıkethüdaları Ali Efendi'nin konağında zîyb-bahş-ı balin-i asâyiş ve Erzurum Vâlisi Es'ad Paşa hazretleri kapıkethüdaları Sârım Bey'in konağında kesb-i arâmiş ve Aydın Muhassılı Ya'kub Paşa hazretleri kapıkethüdaları Musa Efendi'nin konağında istihsâl-i râhat ve Asâkir-i Mansûre Feriklerinden **[17b]** Silistre Vâlisi Sa'îd Paşa Kapıkethüdası Nâşid Beyefendi'nin hânesinde ikâmet ve Rodos Muhâfızı Asâkir-i Hassa-i Şahâne Feriklerinden Dilâver Paşa ve Kütahya Sancağı Mutasarrıfı Süvârî Asâkir-i Hassa-i Şahâne Feriklerinden Hâfız Paşa ve Varna Muhâfızı Ferik-i Asâkir-i Mansûre Necib Paşa kendü konaklarında beytütet ve mîr-i mirân-ı kirâmdan Üsküb Nâzırı Hıfzı Paşa Mühimmât-ı Harbiye Nâzırı Mehmed Emin Seyyid Efendi hazretlerinin konağında mihmân ve Dergâh-ı Ali Kapucubaşlılarından Saruhan Sancağı Mütessellimi Eyüb Ağa ve Kastamonu Sancağı Mütessellimi Dede Mustafa Ağa ve Kıbrıs Muhassılı Hacı Mehmed Ağa ve Hüdâvendigâr Sancağı Mütessellimi Halil Kamilî Ağa ve Sakız Muhassılı Hacı Kadri Ağa dahi kendü hânelerinde muntazır-ı emr ü fermân oldular. Ser-defter-i ârifân hıttâ-i pâk ve pişvâ-yı kudsiyân-ı Sava ma'a Eflâk gavvâsı deryâ-yı hakikat-nekkad-i mi'yâr-ı ma'rifet irâfetlü Çelebi Efendi hazretleri Şeyhülislâm sâbık Kadızâde semâhatlü Tahir Efendi hazretlerinin sâhil-hânelerine ve tarîk-i Halvetiye mazınna-i kirâm-ı ma'neviyyeden Geredeli Hacı Halil Efendi hazretleri Defterdâr-ı sâbık Ali Necib Beyefendi hazretlerinin sâhil-hânelerine ve Bursa'da kâin tarîk-i Nakşîyye'den Emîniyye dergâh-ı firdevs-penâhînin şeyhi olan pişvâ-yı âşinâyân-ı hakikat ve âşinâ-yı rumûz-ı tarîkat el-Hâc es-Seyyid Mehmed **[18a]** Emin Efendi hazretleri Umûr-ı Mülkiyye Nâzırı müşîr-i müşterî-tedbîr devletlü Seyyid Mehmed Sa'îd Pertev Efendi hazretlerinin sâhil-hânelerine ve Bolu'da sâkin enfâs-ı kudsiyyesi buru's-sâ'a verd-i derûn-ı aşikân olan tarîk-i Halvetiyye'den Mustafa Efendi hazretleri Umûr-ı Hâriciyye Nâzırı devletlü el-Hâc Akif Efendi hazretlerinin sâhil-hânelerine ve Bolu'da Abbas Paşa Tekyesi Şeyhi Ârif Âgâh mürşîd-i bâ-intibâh Mehmed Efendi hazretleri Tophâne-i Âmire Nâzırı el-Hâc Sâ'ib Efendi hazretlerinin sâhil-hânesine ve Ankara'dan teşrîf iden Osmân Vâfi Efendi hazretleri sadr-ı esbâk müşârûn-ileyh devletlü İzzet Paşa hazretlerinin müsâfir oldukları Seyyid Muhib Efendi'nin sâhil-hânesine, Çerkeşizâde Osmân Efendi hazretleri Ser-etibbâ-i hâkânî semâhatlü efendi hazretlerinin sâhil-hânesine ve fuhûl-i ulemâdan Gümülcine Müftîsi Efendi hazretleri devletlü fehâmetlü ser'asker paşa hazretlerinin taraf-ı âlîlerine ve Edirne'de Taşlık Müderrisi Karanlı Halil Efendi hazretleriyle İnöz Müftîsi es-Seyyid el-Hâc Emîn Efendi hazretleri Zahîre Nâzırı sâbık Hacı Veli Ağa'ya ve Gelibolu Müftîsi Halil Efendi hazretleriyle

Gelibolu'da Va'iz Turfandazâde Hâfız Hüseyin Efendi, Tersâne-i Âmire Müdürü Ziver Efendi ve Ruscuk Müftisi Hâfız Osmân Efendi hazretleri, Duhan Gümrükçüsü Mustafa Ağa'ya ve Bursa'dan teşrif iden [18b] Eşrefzâde Safiyeddin ve birâderi Abdülhây Efendi hazerâtı, Kasabbaşı-yı sâbık Şâkir Efendi ve İznikmidli Himmetzâde Efendi ve Abalı Mustafa Efendi hazerâtı devletlü Müşîr Paşa hazretlerinin kethüdâları ağaya müsâfir verildiler. Gelibolu'da huft-e habgâh-ı rahmet ve kûşe-güzîn-i nüzhet-saray-ı cennet olan sultanü'l-âşîkîn dil-âgâh-ı burhânü'l-vâsılîn-i kerâmet destgâh yazıcı Mehmed Efendi hazretlerinin türbedârları müşârün-ileyh hazretlerinin hatt-ı dest-i mübârekleriyle nüvişte-te'lîf buyurdıkları "Muhammediye" kitabını bi'l-istishâb getürmüş olduklarından türbedâr-ı mezkûrlar Osmân Ferid Efendi'nin hânesine müsâfir verilüb resîde-i rütbe-i sıhhat olan rivâyet-i meşhûredendir ki müşârün-ileyh Mehmed Efendi hazretleri kitâb-ı mezkûru te'lîf buyurdıklarında acaba rızâ-yı hazret-i risâlet-penâhîye muvâfık ve sultân-ı serîr ve mâ-yentıku anî'l-hevâ hazretlerinin fermân ve idârelerine mutâbık mıdır deyu dağdağa-pirâ-yı hatır-feyz-i mezâhirleri olan iştibâhlarını def' içün kitâb-ı mezkûru huzûr-ı hazret-i sipehsâlar-ı risâlete takdîm buyurdıklarında birkaç satırına hatt-ı terkîn keşîdesiyle mâ'adâsı karîn-i istihsân buyurulmuş olmağla sûtûr-ı mezkûre üzerine keşîde buyrulan hutût-ı müeyyedden bârîkter iken bir harfinin kırâ'etinin imkânı ve bir kelimesinin teşhîsine kimesnenin [19a] iktidâr ve tuvânı yoktur. Kitâb-ı mezkûre bakiyye-i mu'cize-i hazret-i Sultân-ı risâlet ve Mehmed Efendi'nin zâtına kerâmet bir eser-i mu'tebere olunduğundan Enderûn-ı Hümâyûn ve Bâb-ı Âlî'de ziyâret olunarak bâdî-i efzâyîş envâr-ı yakîniyye-i kalbiyye-i mü'minîn ve bâ'îs-i tevâfûr-i teyakkun-ı muvahhîdîn-i ma'takîdîn olmuşdur ve teşrif eden zevât-ı müşârün-ileyhim hazerâtından bazılarına Bâb-ı Âlî'den hamam harclığı nâmiyla atâyâ-yı vâfire irsaliyle istifâr-ı hâtırlarına ri'âyet olunarak **kit'a**:

سپهر دین ودول آفتاب ملك وملل

امام دور زمان مقتدای روی زمین

تصیر حق که بهر صلاح خلقش ساخت

خدای عزّ وجل حافظ قواعد دین

Kit'a-i mergûbesinin mâsadakı olan mâlik-i rikâb-ı ümem-penâh-ı selâtîn-i âlem şevketlü kudretlü azametlü kerâmetlü velî-ni'metimiz padişâhımız efendimiz hazretlerinin cemî' zamanda ayâdî-i ni'âm-ı şâhâneleri bast ü bisât-ı inbisât ile cümle

enâmı nâ'il-i behcet ve neşât itmek usûl-i mergûbe-i hayriyye-i padişâhanelerinden olup husûsen urefâ-yı meşâyih-i izâm ki her birinin dem'a-i şem'a-i mihrâb dili dürretü't-tâc-ı târik-i ehl-i intibâh şa'şa'a-i derûn-ı âgâhı meş'âle-i kâfile-i mihr ü mâhdır ve ulemâ-yı âmilîn-i kirâm ki kemâl-i İslâm ve şerî'at ânların akvâline bâz-beste ve "men yû'te'l-hikmete fekad utîye hayran kesiran"⁸¹ o gürûhun nass-ı hâtim-i zamîr ve dânişlerinde nigâştedir. **[19b]** Silsile-i müselsele ihsân-ı bî-pâyân-ı mülûkâneleriyle her birinin derûnunu keşân keşân cânib-i hümâyûnlarına bir derecede müncezib buyurdular ki evrâd ve ezkârları ed'iyye-i cemîle-i şâhânelerine mahsûr ve kalb ü kalıb-ı âcizâneleri teveccüh-i temâdî-i eyyâm-ı ömr ü hümâyûnlarına mecbûr olmuşdur.

Sûr-ı zifâf-ı meymenet-ittisâfın bi-tevfîki'llâh-i te'âlâ Dolmabahçe nâm cây-ı ferah-dil-güşâ ve ol nüzhetgâh-ı dil-ârâ-yı bi-hemtâda icrâsı husûsuna irâde-i ilhâm âde-i şehinşâhî te'alluk buyurularak vakt-i mes'ûd ihtiyâr olunmuş olan iki yüz elli iki senesi mâh-ı Muharremü'l-harâmının on birinci Cihârşenbih gününden bed' olunmak üzere evvel emirde sûr-ı pür-sürûrun lâzimesinin tanzîm ve tehiyyesiyle esbâb-ı şâdmânînin âmâde kılınması îcâb ve iktizâ eylediğinden mâh-ı mezkûrun ikinci Pazar ertesi gününden bed' olunup kazâ-yı mezkûre bâlâsında kâ'in reşk-efken-i Havernak-ı Sinimmar olan kasr-ı şâhâne-i asâf-ı bî-mu'âdil safder-i bî-mümâsil sadr-ı a'zâm-ı âlî-şiyem devletlü el-Hâc Mehmed Emin Ra'ûf Paşa hazretlerine tahsîs buyurulup taraf-ı eşref-i hazret-i şâhânedan sûr-ı hümâyûna da'vetli müşîrân-ı kirâm ve ulemâ-yı benâm hazerâtı kasr-ı mezkûrda ârâm ve it'âm olunacakları **[20a]** musammem olduğuna mebnî derûn-ı kasr-ı mezkûr reşkîn-sâz serâ-perde-i tâk-gerdûn envâ'-ı mefrûşât-ı müzeyyene ile müceddeden ferş ve hâricinde olan odalar dahi bisat-ı gün-â-gûn ile tanzîm ve tefrîş ve zîrinde vâki' kebîr oda Der'aliyye'de mevcûd olan vüzerâ-yı izâm ve müşîrân-ı fihâmın beher yevm istirâhat ve ârâmlarına ta'yîn ve Kasr-ı Hümâyûn-ı mesâbîh-i semâ-i dünyâ ile da'vâ-yı müsâvâtta olacağı gün gibi nümâyân rengârenk âvize ve kanâdîl ta'fikiyle tezyîn olunarak matla'-ı âfitâb-ı saltanat olan âramgâh-ı şâhâne ve taht-ı hümâyûn-ı mülûkâne mahallî sırmalı pûşîde ile setr olundu. Ol nüzhet-âbâd-ı behcet-âsâda kasr-ı hümâyûn civârında olan çeşme ittisâlınden bed' ile Matbah-ı Âmire tahsîs ve ta'yîn olunan mahallin pîşgâhına ve andan aşağı meydân zirvesine müceddeden

⁸¹ "Kime hikmet verilmişse, şüphesiz ona çokca hayır verilmiştir." Bakara Suresi, 269.

yapılan sedlerin üzerlerine kubbe-i âsumân-âsâsı gayret-i künbed-i hadrâ ve her bir sûtûn-ı dil-ârâsı istikâmet-i tab'-ı hayr-hâhân-ı mülûkânedden nümûne-nümâ ber vech-i âtî zevât-ı âlîye mensûb hıyâm-ı mensûbe pîrâye-i sâha-i ihtîşâm kılınup beher yevm med'uv olan müsâfirlere hıyâm-ı mezkûre derûnunda ifâza-i ikrâm ve ihsân ve işâ'at-ni'am-ı bî-pâyân olundu. **[20b]**

Ser'asker-i zafer-perver devletlü Hüsrev Paşa hazretleriçün müsâfir obası	Aded 1
Dâmâd-ı hazret-i cihandârî Halîl Rif'at Paşa hazretleriçün müsâfir obası	Aded 1
Dâmâd-ı sâni-i cenâb-ı şehriyârî Mehmed Sa'îd Paşa hazretleriçün oba.....	Aded 1
Kapudân-ı Deryâ Mehmed Tâhir Paşa hazretleriçün oba	Aded 1
Müşîr-i Asâkir-i Hassa-i Şâhâne Fevzi Ahmed Paşa hazretleriçün oba	Aded 1
Kâ'im-i makâm-ı sâbık Ahmed Hulûsî Paşa hazretleriçün oba	Aded 1
Umûr-ı Mülkiyye Nâzırı Müşîr-i Mükerrerem es-Seyyid Mehmed Sa'îd Pertev Efendi hazretleriçün oba	Aded 1
Umûr-ı Hâriciyye Nâzırı Müşîr-i Mükerrerem el-Hâc Mehmed Âkif Efendi hazretleriçün oba	Aded 1
Mansûre Defterdârı Müşîr-i Mükerrerem es-Seyyid Abdurrahman Nâfiz Efendi hazretleriçün oba	Aded 1
Darbhâne-i Âmire Defterdârı Müşîr-i Mükerrerem es-Seyyid Ali Rıza Efendi hazretleriçün oba	Aded 1
Çavuşbaşı-yı Divân-ı Hümâyûn el-Hâc Necib Efendi hazretleriçün hayme	
Evkâf-ı Hümâyûn Nâzırı Hasib Efendi hazretleriçün hayme	
[21a] Masârifât Nâzırı Salih Beyefendi hazretleriçün hayme	Aded 1
Tophâne-i Amire Nâzırı el-Hâc Sâ'ib Efendi hazretleriçün hayme	Aded 1
Mühimmat-ı Harbiye Nâzırı Mehmed Emin Seyyid Efendi hazretleriçün hayme	Aded 1
Zahîre Nâzırı es-Seyyid Mehmed Hâdi Efendi hazretleriçün hayme	Aded 1

Sâhib-i hayme olan zevât-ı müşârûn-ileyhimden kadr-i bâlâ-ter-i vezâret ve müşîrî ile mükerrerem olan fihâm-ı izâm hazerâtının haysiyet-i zâtiyye ve rütbeleri

makamından her ne kadar ki tevârüd iden müsâfirîne nevâziş ikrâmı iltizâm ve ezher-cihet mütebessim ve mükerrem olmalarına ikdâm buyrulur ise de mütevâridîn-i kenâre-nişîn hân u istimâ'-ı egânî ve elhân ve e'âcîb-i udhûke-i sûrı seyrân esnâsında te'eddübât-ı müfrite dâiresinde cevelân ve belki içlerinde mecâlise-i meclis-uzmâya i'tiyâd etmeyenler fevka'l-had şerm-sâr ve ıztırâb ve helecân-ı kalbiyeye dūçâr olacakları evvel-emîrde mütâla'a ile sûr-ı mes'adet-mevfûrda mültezim olan terfih-i enâm ve tenşît-i hâss u âmm usûl-i mukarresine tatbîkan her bir müsâfir geldikce alâ-haddihî istikbâl ile istis'âd ve hâl ve menziletine lâyık mahallere ik'âd ile terhîb ve tatyîb ve iktizâsına göre bast-ı mevâ'id-i ni'amî tertîb hizmetinde **[21b]** bulunmak üzere devletlü ser'asker paşa hazretlerinin obalarına sâbıkan Tophâne-i Âmire Nâzırı Ârif Beyefendi hazretleri ve Dâmâd-ı evvel-i cihândârî devletlü Halil Rif'at Paşa hazretlerinin obalarına Masârifât Nâzırı sâbık Osmân Beyefendi hazretleri ve Dâmâd-ı sâni-i şehriyarî Devletlü Sa'id Paşa hazretlerinin obalarına Çavuşbaşı-yı esbak Ali Efendi hazretleri ve Kapudan Paşa hazretlerinin obalarına Mukâta'ât Nâzırı sâbık Mehmed Efendi hazretleri ve Müşîr Paşa hazretlerinin obalarına Çavuşbaşı-yı esbak Nâşid Beyefendi hazretleri ve Kâ'im-makâm-ı sâbık Hulûsî Paşa hazretlerinin obalarına Hacı Hüsâm Efendi, Umûr-ı Mülkiye Nâzırı Efendi hazretlerinin obalarına Osmân Ferid Efendi, Umûr-ı Hâriciyye Nâzırı efendi hazretlerinin obalarına mahdûmları Amedî hulefâsından Nâil Efendi, Mansûre Defterdârı efendi hazretlerinin obalarına Kasabbaşı-i esbâk Şâkir Efendi, Darbhâne-i Âmire Defterdârı Efendi hazretlerinin obalarına kapıkethüdalarından Mehmed Beyefendi hazerâtı me'mûr buyurulmuş ve vüzerâ ve müşîrân-ı müşârün-ileyhim hazerâtı dahi îcâb ve iktizâsınca ba'zen müsâfirlerin yanında ve ba'zen istirâhat ve ârâm içün tahsîs olunan çadırlarda ikâmet buyurup Çavuşbaşı el-Hâc Necîb Efendi hazretleri ve Evkâf-ı Hümâyûn Nâzırı **[22a]** Hasîb Efendi hazretleri ve Masârifât Nâzırı Salih Beyefendi hazretleri Tophâne-i Âmire Nâzırı el-Hâc Sâ'ib Efendi hazretleri ve Harbiye Nâzırı Emin Efendi hazretleri ile Zahîre Nâzırı Hâdî Efendi hazretleri kendüleri çadırlarında bulunarak kavâ'id-i mer'iyye-i mihmân-nüvâziyi icrâ buyurmuşlardır.

Müsâfirîne tahsîs buyrulan işbu on altı aded haymeden başka beher oba ve haymenin kurb ü münâsibinde yatak ve istirâhat ve kilar ve kahve ve hademe haymeleri ve teşrifâtı-ı hümâyûn me'mûrları ikâmesiyçün başka ve atâyâ-yı seniyyeye müretteb nükûd-ı bî-şümârın hıfz ve ta'biyesiyçün başka başka haymeler

ve me'mûrîn-i sâ'ire içün müte'addid çadırlar asılıp bedî'a-i müstahsene-i hendesiye üzere muntazam ve müvâzî kurdurularak sâha-i mezkûr menâzil-i feleku'l-berr ve ceddin kinâyet ve ol fezâ-yı bî-hemtâ çadır çiçekleriyle riyâz-ı cinândan ibâret oldu. Etrâf u enhâ ve zîr ü bâlâ esnâf hıyâmıyla mâl-â-mâl olarak ol havâlî bir derece ziyb ü zinet ve bir rütbede revnak ü meziyyet buldu ki peyk-i sâmi'a-i cihan-gerd-i bisyâr-gûş bu ma'kûle semt-i dil-ârâya fi'l-ömr güzer etmemiş ve Andelîb-i havâdisgâh-ı gülzâr-ı âlem ya'ni hatîbân-ı münîr-i kısâs-ı eslâf-ı şâhnâme-nüvîsânın birisinden bunun mislinin sebkât ettiği [22b] işidilmemiştir. Kasr-ı hümâyûn ve hıyâm-ı mansûbeye müvâzî karşı Gümüşsuyu tarafında gazanferân-ı pîşe-i cihâd-ı vegâ ve hüner-berrân-ı meydân-ı celâdet ve itilâ-yı Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyye muvaffaka taburları gevher-dâne-i sübha-i nusret misillü usûl ü nizâm-ı süreyya-intizâm üzere hemvâr-ı haymeler hendesekârî ordu şeklinde nev-tarh-ı bihîn ile Gümüşsuyu firâzeti zû-navdân-ı ser-efrâzî eyleyüp meydan-ı ordugâhlarında dilkeş ve zerrîn-renk topları eyyâm-ı ma'delet-irtisâm-ı şâhânede baş göstermekde olan enva'-ı fütûhât-ı celîle ve izâf-ı füyûzât-ı nusret-cemîle gibi zîver-i pîşgâh-ı iftihâr ve ârâyiş bezmgâh-ı üns ü karârları ederek esâs-ı bî-indirâs-ı nizâmiyelerinin menbâsı olan kemâl-i rasânet ve vakâr ile yerlü yerlerinde payidâr oldular. **Beyt:**

يارب اين لشكر دشمن كش شه باد مقيم

تا درين ملك كس انديشهء طغيان نكند

Tüfenkhâne önünde olan meydâna Cânbazbaşı Ahmed vesâ'ir mütefennin canbazlar ma'rifetiyle ba'zı şa'beze-i hayret-fezâ ve bâzîçe-hây-i hoş-ribâ icrâsiyçün bir saġîr ve andan başka sâlifü'z-zikr meydandan silsile-i efkâr sevdâ-perestân zülf-i dilârâdan dırâz berusini tâ zirvede kâ'in hıyâma kadar bâz u elhak meydan-ı hüner-bâzîde müsbet ve müdellel da'vâ-yı imtiyâz etmişlerdir ve İran Devleti [23a] tarafından müsâfereten Der'aliyye'de bulunan Acem canbazı refât-ı iktidârını cânbâzân-ı mûmâ-ileyhime tıfıl ve pîr ve ol dahi hâlince meydân-ı hünere tekâver idüp saray-ı mu'allânın fezâ-yı vâlâsında Frenk canbazıyçün dahi bir mahal ta'yîn ve tahsîs olundu.

Şehinşâh-ı bende-perver ve hâkân-ı inâyet-küster efendimiz hazretlerinin umde-i merâm-ı şâhâneleri âsâyiş ve arâmiş zîr-destâne masrûf ve himmet-i mûlûkâneleri cemî' zamânda çâker-nevâzî cânibine ma'tûf olduğundan **Beyt**:

آنچه اودید از جلال و مرتبت خاقان ندید
آنکه او کرد از نوال معدلت داد آنکرد

Dolmabahçe sâhilinden hıyâm mahalline kadar biraz mesâfe olmağla sûr-ı hümâyûn-ı mûlûkânelerine beher gün gelecek da'vetlü bendelerinin bilâ-ta'ab da'vet oldukları haymeye kadar vürûdlarına vesîle-i müsâhelet olmak için sâhil-i mezkûra hıyâm-ı müte'addide kurdurulup mevki'-i sûrda her bir çadıra gelecek müsâfirini îsâl için me'mûr olan zü'emâ zikr olunan hıyâmda ikâme ve gelecek müsâfirlerin hâl ve şânına tatbîkan iskele başında hıyâm pişgâhında donanmış esbler âmâde ve tevârüd iden bendegân ve du'â-gûyânı her kangı çadıra med'uvv ise memûru [23b] Zâ'im Ağa ma'rifetiyle esbe süvâr ve Zâ'im Ağa dahi pîş-i pîş-reftâr iderek mu'azzez ve muhterem mahallerine îsâl olunması husûsuna fihrist-i sahâyif-i inâyet ve ünvân-ı mehâsin-i hikmet olan ferîha-i sabîha-i şâhânededen emr ü fermân ve her bir med'uvv olan bendegânın hâtırları bu vechile dahi tatyîb ve şâdân olundu. Cenâb-ı Bârî sâyebân-ı şevketini itnâb-ı hulûd ile küngüre-i arş-ı âlâya meşdûd ve zıll-ı zalîl-i şâhânesini ilâ-âhirizi'z-zamân kâffe-i âlemyân üzere memdûd eylesün. Ol padişâh-ı kerîmü'l-ahlâkın ubûdiyeti teşekkürü ne suretle edâ olunabilür ki. Asâyiş-i bendegân sūdde-i seniyyesinin efkârı bir lahza derûn-ı feyz-nümûnundan gitmez ve ednâ bir kulunun dahi ayağına taş dokunduğunu istemez. **Kıt'a**:

فليس شبهه للدين وان
وليس نظيره للملك حام
فقدر العلم منه بارتفاع
وامر الملك منه في انتظام

zikr olduğu üzere tevârüd iden bendegân her kangı haymeye da'vetlü ise sâhil-i mezkûrda mansûb-ı hıyâmda olan zü'amâyâ ifâde ve der'akab bir esb-i bî-hemtâ zîrdân ve Zâ'im Ağa pîşinde revân olarak hıyâma îsâl merâsimine hitâm-ı sûra kadar ri'âyet ve ihtimâm kılındı.

- Şâh-ı gâzî zill-ı Yezdân hazret-i Mahmûd Han
Zîr-i bâd-ı minnet etdi heft-cerh çenberi
- [24a] Ol ki nâmı çehresin her sikkenin tenvîr eder
Ol ki sâhib-i pâye etdi zikri cümle minberi
- Subh-ı sâdık mevkeb-i ikbâlinin sancağıdır
Heft-deryâ sâkî-i ihsânının bir sâğeri
- Görmemiş idi Ferîdûn böyle resm-i saltanat
Çeşm-i Cem seyr etmemişdi böyle zîb ü zîveri
- Müşteri re'y ü atâdır fitnat-ı hurşîd-câh
Şehriyârın ekremi şâhân-ı asrın ekberi
- Tâc-dârânın melâzı ser-firâz-ı mülk ü dîn
Padişâhânın penâhı hüsrevânın dâveri
- Ey zemîn-i âsitânın asûmân-ı mülk ü dîn
Asûmâna fahr olurdu bulsa ol yerde yeri
- Tâk-ı dergâhında "tıbtüm fedhulûha halidîn"⁸²
Âyetin eyler kırâ'et hayr-hâhın ekseri
- Asitânında ruh-ı şâhân-ı âlem hâkrûb
Bezminin Cemşîd ile dâdâr u ahkâr çâkeri
- [24b] Âfitâb-ı devlet ü dîn kahramân mâ' ü tîn
Zill-i hak fi'l-alemîn İslâmiyânın yâveri
- Rü'yet-i azm-i şerîfin devlet-i bî-inkılâb
Südde-i kadr-ı refî'in âlemin bâlâ-teri
- Âb-ı güftem buldu feyz iltifâtınla hayat
Ya'ni ol mâ'û'l-hayâta ben değışmem kevseri

Bâlâda zikr ü beyân olunduğu üzere sadrıazam-ı sûtûde-haslet ve vekîl-i mutlak âlî-himmet hazretlerinin ârâmgâhları olan kasr-ı hümâyûn-ı mülûkâneye da'vet buyurulmuş olan zevât-ı kirâm hazretlerinin vürûdlarında şeb-dîz-i pervîz mutâla'a-i yâl ü bâlına müzd ü çîz ve nâçîz-i rah-vâr ve hoş-endâm-ı müzeyyen esb-i

⁸² "Temelli olarak buraya (cennete) girin." Zümer Suresi 73.

zîbâ-i hırâmlara irkâb ve gedüklü müteferrikât ve çâvuşân muhtarları Sa'îd Bey ve Hacı Veli Ağa rikâblarında icrâ-yı rüsûm-ı adâb iderek müşârün-ileyhim hazerâtının herbirlerini veche meşrûh üzere doğru kasr-ı hümâyûn-ı şahâneye götürüp bâb-ı kasırda teşrifât kisedârı ve halîfesi efendiler ve kethüdâ-yı bevvâbîn-i sadr-ı âlî ve selâm ağası istikbâl ve ta'zîm ve ibcâl ile huzûr-ı vekâlet-penâhîye îsâl ve taraf-ı müşârün-ileyhden her bir teşrif iden zât-ı huçeste-simâtın **[25a]** menzil-i liyâkat ve haysiyet ve mertebesine göre ri'âyet buyurularak usûl-i makderet-şinâsî ve kavâ'id-i fûru'-ı mihmân-nevâzî icrâ buyurulmuştur.

Vesîle-i bekâ-yı kıvâm-ı nizâm-ı âlem ve vâsîtatü'l-akd-ı me'âş-ı benî Âdem olan velî-ni'met-i enâm kerâmetlü efendimiz hazretlerinin istîfâ-yı metâmi'-i nüfûs ve istihsâl-i marâzî-i kulûb mültezim-i hazret-i cihandârîlerinden bulunmuş keyfiyetden ve rişâşe-i ebr-i bahâr-ı bahşâyîş ve nevâziş-i şâhâne ile zemîn-i seniyye-i bendegân ve du'â-gûyânî rûtûbet-yâb-ı huzûr ve terbiyet-i avâtîf-ı hurşîd-ihsân-ı mülûkânenin te'sîri ile cümle hâtırları gülzâr-ı sürûr buyurmaları muktezâ-yı emr ü irâde-i âlîlerinden olmağla meyâmin-i ifâzât ve işâ'ât ihsânlarıyla gerek Der'aliyye sekenesi ve gerek mütevâridînin büzürg ü hurd u pîr ü civân el-hâsıl cümle zîr-destân nevâle-gîr a'tâf-ı bî-imtinân olmaları zımnında da'vetlü ve fi'l-asıl mevcûd olan vüzerâ-yı izâm ve meşâyih-i kirâm ve ulemâ-yı a'lâm hazerâtı zikr-i âtî eyyâm-ı sûrun yevm ü sa'âtlarına taksîm ile da'vet olunmalarıçün ibârât-ı fasîha ve ta'birât-ı melîha ile her birlerine yevm ü sâ'at da'vetlerinin izâhıyla sükkerîn mütâla'ası halâvet-bahş-ı zâ'ika-i istibşâr ve her bir harfi mezâkk-ı şâdmânîde **[25b]** kand-i mekrûddan bir ter-i lezîz ve hoşgüvâr alâ-merâtibihim tezkireler tahrîr ve ol nevîd-i beşâret me'mûrlar yediyle mahallerine tesyîr olundu.

**Bi-mennihî-te'âlâ sûr-ı zifâf-ı meyâmin-ittisâfın
ibtidâki ve Muharremü'l-haramın on birinci
çeharşenbe günü sa'at beşde iken Dolmabağçe'de
kâ'in kasr-ı hümâyûn-ı mülûkâneye da'vet olunan
zevât-ı kirâm hazerâtı**

İstanbul pâyesi olup sabıkâ Mekke-i Mükerrreme Kadısı Cabbarzâde Mîr Abdülfettah Efendi hazretleri, İstanbul pâyesi olup sâbıkâ Edirne Kadısı Yesârîzâde Hattat Mustafa İzzet Efendi hazretleri, sâbıkâ İstanbul Kadısı Mollacık-zâde

Mehmed Servet Efendi hazretleri, sâbıkâ İstanbul Kadısı Çerkeşizâde Mehmed Efendi hazretleri, İstanbul pâyesi olup sâbıkâ Filibe Kadısı Fetvâ Emîni Gedüsî Mehmed Efendi hazretleri, İstanbul pâyesi olup sâbıkâ Yenişehir-i Fener Kadısı Ser-etibba-i Sultânî Abdülhak Efendi hazretleri, hâlâ İstanbul Kadısı Ârif Efendizâde Mehmed Ra'if Efendi hazretleri, Mîr-i mîrân-ı kirâmdan Sakız Muhâfızı sâbık Yûsuf Paşa hazretleri, Mîr-i mirân-ı kirâmdan Dâvud Paşa Kethüdâsı sâbık Sâdık Paşa hazretleri, Mîr-i mirân-ı kirâmdan Tunus Vâlisi sâbık Ali Paşa hazretleri, Mîr-i mirân-ı kirâmdan Hıfzı Paşa hazretleri.

**[26a] Kezâlik yevm-i mezkûrda sâ'at dokuzda iken
kasr-ı hümâyûn-ı şâhâneye da'vet olunan zevât-ı
kirâm hazerâtı**

Sâbıkâ Sadr-ı Anadolu Meşreb Efendizâde Abdurrahman Efendi hazretleri, sâbıkâ Sadr-ı Anadolu Yahyâ Efendizâde Mehmed Sa'îd Efendi hazretleri, sâbıkâ Sadr-ı Anadolu Emin Beyzâde Mîr Abdülkadir Efendi hazretleri, hâlâ Sadr-ı Anadolu Yûsuf Paşazâde Mîr Mehmed Nazîf Efendi hazretleri, Anadolu pâyesi olan İsmet Beyzâde Mîr Mehmed Ârif Efendi hazretleri, Anadolu pâyesi olan hâlâ Nâkibüleşraf Selîm Mollazâde es-Seyyid Abdurrahim Efendi hazretleri ve yevm-i mezkûrda sâ'at beşde iken bâlâda mezkûr oba ve hıyâmdan meşâyih-i kirâmdan Sancağ-ı Şerîf Şeyhi eş-Şeyh Hâce Şâkir Efendi ve Galata Mevlevîhânesi Şeyhi Kudretullah Efendi ve Beşiktaş Mevlevîhânesi Şeyhi Abdülkadir Efendi ve Üsküdar Mevlevîhânesi Şeyhi Abdullah Necib Efendi ve Kasımpaşa Mevlevîhânesi Şeyhi Şemseddin Efendi ve Yenikapı Mevlevîhânesi Şeyhi Seyyid Osmân Efendi ve Gelibolu Mevlevîhânesi Şeyhi Azmi Efendi, Devletlü Ser'asker Paşa hazretleri haymelerine, Meşâyih-i Kadiriyye'den Tophâne'de İsmâil er-Rumî hazretleri Asitânesi Şeyhi es-Seyyid Mehmed Emin Efendi, Tophâne'de Karabaş Mustafa Ağa Tekyesi Şeyhi Seyyid Mehmed Şâkir Efendi, Beşiktaş'da Yahyâ Efendi hazretleri **[26b]** Tekyesi Şeyhi Sagir Efendi'nin vekîli Şükrullah Efendi, Tophâne'de Nebâtî Efendi Zâviyesi Şeyhi es-Seyyid el-Hâc Mehmed Efendi, Üsküdar'da Zincirlikuyu'da Selîm Dede Kelîm Dede Tekyesi Şeyhi es-Seyyid Mustafa Efendi, Üsküdar'da İnâdiye'de Bâlî Çavuş Tekyesi Şeyhi Mehmed Efendi, Üsküdar'da Nûhkuyusu'nda Şeyh Kartal Dede Zâviyesi Şeyhi es-Seyyid Ömer Efendi, Üsküdar'da Zahîre Anbarı civârında vâki tekyenin Şeyhi es-Seyyid Ahmed Efendi, Sultân Ahmed kurbünde hulefâ-i Kadiriyye'den el-Hâc Ahmed Efendi ve İsmâil Rumî hazretleri dergâhında sâkin eş-Şeyh Süleymân Efendi Dâmâd-ı cenâb-ı cihândârî Devletlü Halil Rif'at Paşa

hazretleri haymelerine, yine meşâyih-i Kadiriyye'den Üsküdar'da Tabutçular içinde Abdülhay Efendi nâm-ı diğer Şevki Efendi Tekyesi Şeyhi es-Seyyid Mehmed Râşid Efendi, Kasımpaşa'da Kulaksız'da Emin Efendi Tekyesi Şeyhi Seyyid Efendi, Kasımpaşa'da Büyük Piyâle Paşa Tekyesi Şeyhi Hüseyin Efendi, Kasımpaşa'da Küçük Piyâle Paşa Tekyesi Şeyhi es-Seyyid Ali Efendi, Kasımpaşa'da Kuraklık(?) Çeşme'de Yanık Şeyhi Tekyesi Şeyhi İsmâil Efendi, hulefâ-yı Kadiriyye'den Üsküdar'da sâkin es-Seyyid eş-Şeyh Feyzi Efendi, Kasımpaşa'da İbadullah

Mahallesi'nde Doğramacı Ahmed Efendi Tekyesi Şeyhi Mehmed Niyâzi Efendi, Hasköy'de Hacı Şaban Mahallesi'nde [27a] Hammâmî Mehmed Ağa Tekyesi Şeyhi es-Seyyid el-Hâc Hâfız Mustafa Efendi, Kasımpaşa'da Taşcı Şeyh Mehmed Efendi Tekyesi Şeyhi es-Seyyid Ahmed Efendi, Hırka-i Şerîf civârında hulefâ-yı Kadiriyye'den Tahir Efendi Dâmâd-ı sâni-i cenâb-ı şehriyârî devletlü Mehmed Sa'îd Paşa hazretleri haymelerine; meşâyih-i mezkûreden Kasımpaşa'da Büyük Piyâle Paşa'da Mu'abbir İbrahim Efendi Tekyesi Şeyhi Hasan Efendi, Eyüb'de Ca'fer Paşa Tekyesi Şeyhi es-Seyyid el-Hâc Hasan Efendi, Eyüb'de Çömlekçiler'de Âşık Efendi Tekyesi Şeyhi es-Seyyid Mehmed Âşık Efendi, Eyüb'de Yeniçeşme'de A'mâ Şeyh Süleymân Efendi Tekyesi Şeyhi es-Seyyid Sâlih Efendi, tarîk-i Kadiriyye'den Üsküdar'da sâkin es-Seyyid Şeyh Mehmed Efendi, Eyüb'de İdris Köşkü'nde Hatunlar Tekyesi Şeyhi Selîm Efendi, İstanbul'da Koca Mustafa Paşa kurbünde Hekimzâde Ali Paşa Tekyesi Şeyhi Nasreddin Efendi, Karagümrük civârında Şeyh Resmi Tekyesi Şeyhi Süleymân Efendi, Keçeciler kurbünde Yeniçeşme'de Mehmed Efendi Tekyesi Şeyhi es-Seyyid Muhyiddin Efendi, tarîk-i Kadirî hulefâsından Beşiktaş'da sâkin Ahmed Efendi Kapudân-ı Deryâ devletlü Tahir Paşa hazretleri haymelerine; Molla Gürânî kurbünde Şeyh Tahâ Zâviyesi Şeyhi es-Seyyid Tahâ Efendi, Sarrâçhâne kurbünde Haydarî Ali Dede Tekyesi Şeyhi el-hâc Mehmed Efendi, Mesci Ali Paşa kurbünde Muhaşşî Hasan Efendi türbesi civârında Ziyâeddin Efendi Tekyesi Şeyhi es-Seyyid Mehmed Efendi [27b] Baruthâne yokuşunda Nazmi Efendi Tekyesi Şeyhleri sagîrû's-sinn Abdülkerim Efendi ve Sırrı Efendi vekilleri, önu babaları es-Seyyid İsmâil Efendi, Hekimzâde Ali Paşa kurbünde Şeyh Gavsî Efendi Tekyesi Şeyhi es-Seyyid Mehmed Efendi, Keçeciler kurbünde Karabaş Mahallesi'nde Ali Haydar Efendi Tekyesi Şeyhi es-Seyyid İsmâil Efendi, Aksaray'da Hindîler Tekyesi Şeyhi Dâim Şâh Efendi, Kasımpaşa'da Kulaksız civârında hulefâ-i Kadiriyye'den Mehmed Efendi devletlü Müşîr Paşa hazretleri haymelerine; Hekimzâde Ali Paşa kurbünde Emîr Efendi Tekyesi Şeyhi es-Seyyid Abdullah Efendi, Hekimzâde Ali Paşa kurbünde Kürkçü Şeyhi İsmâil Efendi Tekyesi Şeyhi

Hâfız Hüseyin Efendi, tarîk-i Kadiriyye'den Şeyh Ahmed Hulusî Efendi, Tophâne'de Kadirîhâne'de müsâfereten mukim Tekfurdağı Kadirî Tekyesi Şeyhi Muslihiddin Efendi, Hekimzâde Ali Paşa kurbünde Pabek(?) Tekyesi Şeyhi es-Seyyid Sa'îd Efendi, Hekimzâde Ali Paşa kurbünde Senk-i Halil Efendi Tekyesi Şeyhi es-Seyyid İbrahim Efendi, Kasımpaşa'da hulefâ-yı Kadiriyye'den es-Seyyid Abdullah Efendi, Ağa Yokuşu'nda tarîk-i Kadiriyye'den Münzevî es-Seyyid eş-Şeyh el-Hâc Bekir Efendi, Silivri kapısı kurbünde Hüseyin Efendi Zâviyesi Şeyhi Mehmed Efendi, Kâ'im-makâm-ı sâbık devletlü Hulûsi Paşa hazretleri haymelerine; meşâyih-i Kadiriyye'den Hekimzâde Ali Paşa kurbünde Seyyid Ömer Mahallesi'nde Haffâf Şeyh Süleymân Efendi Tekyesi Şeyhi es-Seyyid el-Hâc Nuri Efendi, Lâlezâr nâm mahalde **[28a]** Vânî Tekyesi Şeyhi dersi'âmdan Bağdâdî Şeyh Abdullah Efendi, tarîk-i Kadiriyye'den Tophâne'de Kazgancı Mahallesi'nde Şehr-i Zorî Şeyh Hasan Efendi, Ayasofya civârında Ayasofya Şeyhzâde es-Seyyid Hıfzı Efendi, Üsküdar'da Selâmi Efendi hazretleri mahallesinde Allahyar Tekyesi Şeyhi İndî Efendi, Kasımpaşa'da Tûrâbî Tekyesi Şeyhi es-Seyyid el-Hâc Halil Efendi, Eyüb'de Bülbül Deresi'nde Hâkî Baba Tekyesi Şeyhi Bostanzâde es-Seyyid Ahmed Efendi, Karagümrük'de Sarmaşık Mahallesi'nde Şeyh Sa'îd Efendi Tekyesi Şeyhi Abdulkadir Efendi, Emîr Buhârî hazretleri Tekyesi civârında Kadiriyye'den es-Seyyid eş-Şeyh Ahmed Efendi hâlâ Umûr-ı Mülkiyye Nâzırı Müşîr-i Mükerrerem devletlü es-Seyyid Mehmed Sa'îd Pertev Efendi hazretleri haymelerine; Mevleviyye'den Ali Dede ve meşâyih-i Nakşîyye'den Sultân Mehmed Han civârında Emir Buhârî hazretleri âsitânesi Şeyhi es-Seyyid Mustafa Efendi, Egrikapu dâhilinde Emir Buhârî Tekyesi Şeyhleri Mes'ud Efendi ve Feyzullah Efendi, Edirnekapusu hâricinde Emir Buhârî Tekyesi Şeyhi es-Seyyid Abdülhalîm Efendi, Eyüb'de Şeyh Murad Efendi Tekyesi Şeyhi Mehmed Es'ad Efendi, Eyüb'de Şeyhülislâm Mustafa Efendi Tekyesi Şeyhi Mehmed Zeki Efendi, Eyüb'de Selâmi Efendi Tekyesi Şeyhi es-Seyyid Bahâeddin Efendi, Eyüb'de Oluklubayır'da Şeyh Ali Tekyesi Şeyhi es-Seyyid Mehmed Niyazi Efendi, Nakşîyye'den Tosyavî Hüseyin Efendi, Nakşîyye'den Arz Odası İmâmı **[28b]** es-Seyyid Hâfız Mehmed Hâşim Efendi Umûr-ı Hâriciyye Nâzırı Müşîr-i Mükerrerem devletlü el-Hâc Âkif Efendi hazretleri haymelerine; meşâyih-i Nakşîyye'den Cihârşenbihpazarı'nda Murad Molla Tekyesi Şeyhi es-Seyyid Hâfız Mehmed Murad Efendi, tarîk-i Nakşîyye'den Hacı Erhad Tekyesi'nde sâkin Mesnevîhan Hoca Hüsâmeddin Efendi, Eyüb'de Mustafa Paşa Tekyesi Şeyhleri es-Seyyid Ahmed ve es-Seyyid Yahyâ Efendiler, Eyüb'de Kaşgarî Abdullah Efendi hazretleri Tekyesi Şeyhi es-Seyyid Mehmed Eşref Efendi, Eyüb'de Kalenderhâne

Tekyesi Şeyhi el-Hac Abdullah Efendi, tarîk-i Kadiriyye'den Sirozî Şeyh Ahmed Efendi, Eyüb'de Molla Çelebi Tekyesi Şeyhi Ahmed Hayati Efendi, Dırağman kurbünde Kefevî Câmî'i Şeyhi Süleymân Efendi, Otlakçı Yokuşunda Şeyhülislâm Hulûsî Efendi Tekyesi Şeyhi el-Hac Ömer Efendi, Küçük Ayasofya'da münzevî-i Nakşîyyeden ve dersi'âmdan eş-Şeyh Abdullah Efendi, tarîk-i Kadiriyye'den Kasımpaşa'da Seyyid Abdullah Efendi Mansûre Defterdârı müşîr-i mükerrer devletlü Nâfiz Efendi hazretleri haymelerine; Kadıçeşmesi'nde Tâhir Ağa Tekyesi Şeyhi es-Seyyid Mehmed Tefvik Efendi, Eyüb'de Sadr-ı esbak İzzet Paşa Tekyesi Şeyhleri Abdülkadir ve Mehmed Efendiler ve vekilleri Mehmed Ârif Efendi, Kapan-ı dakik kurbünde Ahmed el-Buhârî hazretleri Tekyesi Şeyhi Mehmed Rifkî Efendi, Uzunçarşu civârında Kayseriyeli Hacı Sa'îd Efendizâde el-Hac Mehmed Nuri Efendi, **[29a]** Şehzâde Cami'i kurbünde Derûnî Tekyesi Şeyhi es-Seyyid İsmâil Efendi, tarîk-i Kadiriyye'den Bursevî Şeyh Hasan Efendi, Bâb-ı Âlî kurbünde Beşir Ağa Tekyesi Şeyhi Hasan Efendi, Babala nâm mahalde zikr-i şerîf ile meşgûl Dersi'âm el-Hac Mehmed Efendi, Murad Paşa Cami-i Şerîfi imâm-ı evveli Nakşîyye'den Şeyh Musa Efendi, tarîk-i Kadiriyye'den Demirhisarlı Abdülhalîm Efendi Darbhâne-i Âmire Defterdârı müşîr-i mükerrer devletlü Rıza Efendi hazretleri haymelerine; meşâyih-i Nakşîyye'den Beşikçizâde Tekyesi Şeyhi Ayasofya Hatibi es-Seyyid Hâfız Ahmed Nazif Efendi, Beşiktaş'da Dülgerzâde Tekyesi Şeyhi İsmâil Hakkı Efendi, Kadırga limanı kurbünde Özbekler Tekyesi Şeyhi Mehmed Efendi, Üsküdar'da Selîmiye Hangâhı Şeyhi merhûm Behcet Efendi hazretlerinin mahdûmları eş-Şeyh Hidayet ve eş-Şeyh Rızaeddin ve vekilleri İbrahim Efendiler, Molla Gürânî kurbünde Fındıkzâde Tekyesi Şeyhi Osmân Efendi, Cumartesi-pazarı'nda Mu'abbir Hasan Efendi Tekyesi Şeyhi Râğıb Paşa Hâfız-ı Kütübü Eşref Efendi, Kabataş'da Attarzâde Tekyesi Şeyhi es-Seyyid Şükrullah Efendi, Hisarî eş-Şeyh Mahmûd Efendi, Davud Paşa Mahallesi'nde sâkin tarîk-i Rufâ'iyye'den el-Hâc Mustafa Efendi Çavuşbaşı el-Hâc Necib Efendi hazretleri haymesine; meşâyih-i Nakşîyye'den Üsküdar'da Çinili Cami' kurbünde Afgânîler Tekyesi Şeyhi es-Seyyid Mehmed Şâh Efendi, Üsküdar'da Sultân Tepesi'nde Özbekler Tekyesi Şeyhleri Abdürrezzak **[29b]** ve Sadık Efendiler, Anadoluhisarı Tekyesi Şeyhi es-Seyyid İbrahim Efendi, Üsküdar'da Alacaminâre kurbünde Şeyh Sâdık Efendi Tekyesi Şeyhi es-Seyyid Ali Rıza Efendi ve vekili Ahmed Efendi, Eyüb'de Baba Haydar Mahallesi'nde zâviye Şeyhi Tâhir Efendi, Kanlıca Şeyhi Atâ Efendi Tekyesi Şeyhleri es-Seyyid Atâ ve Seyyid Kadri Efendiler, Murad Efendi Tekyesi kurbünde Milâsî es-Seyyid eş-Şeyh Receb Efendi, Evkâf-ı Hümâyûn Nâzırı

Hasîb Efendi hazretleri haymesine; Üsküdar'da Bülbül Deresi'nde Özbekler Tekyesi Şeyhi es-Seyyid Mehmed Mukîm Efendi, Yahyâ Efendi hazretleri türbedârı el-Hâc Kadri Efendi, Hasan Paşa Hanı civârında Sultân Bâyezîd-i Velî Türbedârı Halil Efendi, Haseki'de Seyyid Baba Tekyesi Şeyhi Şerâfeddin Efendi, Taşkasab'da Şeyh Nuri Tekyesi Şeyhi es-Seyyid Mehmed Efendi, Rumelihisarı'nda Na'alburî Mehmed Efendi Tekyesi Şeyhi es-Seyyid Hâfız Halil Efendi, Baba Ca'fer Türbedârı es-Seyyid eş-Şeyh Mehmed Nâzif Efendi, Deniz Abdal Cami'i ve Tekyesi Şeyhi es-Seyyid Ahmed Efendi, Sultân Selîm tabhânesinde eş-Şeyh el-Hâc Halil Efendi, tarîk-i Nakşîyye'den es-Seyyid Mustafa Efendi Masârifât Nâzırı Salih Beyefendi haymesine, meşâyih-i Nakşîyye'den, Karagümruk'de Zincirlikuyu'da Trabzonî Emin Efendi, Beyoğlu kurbünde Kazgancı Mahallesi'nde Mesîh Ali Efendi Tekyesi Şeyhi **[30a]** Seyyid Mehmed Efendi, Haffafhâne derûnunda Tekye Şeyhi Vekîli Hâfız Kasım Efendi, Koca Mustafapaşa'da Hocakadın Zâviyesi Şeyhi Efendi, Âşık Paşa Câmi'i kurbünde Mi'mâr Sinan Tekyesi Şeyhi Ahmed Âkif Efendi, Nakşîyye'den Dizdâriye Cami'i Şeyhi ve İmâmı Ahmed Efendi, Küçük Ayasofya Medresesi'nde sâkin Uşşâkî Ali Efendi, Nakşîyye'den ve dersi'âmdan Ahîshalı Mustafa Efendi, Hilâlciler Hanı'nda Nakşîyye'den Ali Baba Efendi, Murad Efendi Tekyesi'nde Hâfız-ı Kütüb Nakşîyye'den Zağferanbolulu Vâ'iz es-Seyyid Ali Efendi, Tophâne-i Âmire Nâzırı el-Hâc Sa'ib Efendi haymesine; meşâyih-i Nakşîyye'den Cihangîr İmâmı es-Seyyid Hâfız Atâullah Efendi, Aksaray'da Sineklibakkal civârında Şeyh Mustafa Efendi Zâviyesi Şeyhi Hâfız Ali Efendi Hazret-i Yûşa' aleyhisselâm Şeyhi Seyyid Hâfız Efendi ve türbedârı Mehmed Efendi, İdris Köşkü'nde Balmumcu Şeyhi Mustafa Efendizâde Şeyhi Râşid Efendi, Süleymâniye'de Masraf Nâzırı Salih Beyefendi Konağı ittisâlinde Ahmed Nuri Efendi, Eyüb'de Arakıyyecibaşı Mahallesi'nde es-Seyyid Ahmed bin İbrahimü'l-buhârî Tekyesi Şeyhi Ahmed Necib Efendi, Nakşîyye'den Topkapu'da sâkin Şeyh Ahmed Baba Efendi, Tâhir Ağa Tekyesi'nde sâkin Bağdâdî Mehmed Celâleddin Efendi, yine Tâhir Ağa Tekyesi'nde müsâfereten mukîm Bağdâdî Abdülkadir Efendi Harbiye Nâzırı Seyyid Mehmed Emin Efendi haymesine **[30b]** meşâyih-i Nakşîyye'den Eyüb'de Oluklubayır'da Şeyh Hasan Efendi Tekyesi'nde müsâfir, Edirne'de Atik Ali Paşa Zâviyesi Şeyhi Hâfız Ali Efendi, Şeyh Murad Tekyesi'nde Beyzâde hulefâsından Ohrili Şeyh Hâfız Halil Efendi, Eyüb'de Kızılmescid Mahallesi'nde Baba Geylânî Zâviyesi Şeyhi Seyyid Mehmed Niyâzî Efendi, Servibozu'nda Şeyh Abdülcilil Efendi, Beykoz'da Beykoz Tekyesi Şeyhi Kâmil Efendi, Hazret-i Câbir Radiyallahu-anh hazretleri türbe-i şerîfleri Şeyhi ve İmâmı Ali Efendi, Ümmî Kemâl Tekyesi Şeyhi el-Hâc Ahmed

Efendi, Yenibağçe kurbünde Ayasofya Hafîbi Hulefâsından es-Seyyid eş-Şeyh Osmân Efendi, Selîmiye Tekyesi Müezzınbaşısı Sa'dullah Efendi, Murad Efendi Tekyesi İmâmı es-Seyyid Nu'man Efendi Zahîre Nâzırı Hâdi Efendi haymesine da'vet olundular.

İktinâ-yı zehâyir-i mesûbât ve iktinâs-ı şevârid-i hasenât-ı şîme-i hasene-i hazret-i mülûkânededen ve hasâyis-i zât ve fezâ'il-i sıfât-ı şâhânededen olduğundan sûr-ı hümâyûnun ibtidâki günü mezkûr e'izze-i kirâm ve meşâyih-i i'zâm hazretlerinin da'vetleri Fâtiha-i kerâmet ve mukaddime-i sa'âdet buyurulup zikr olduğu üzere mûmâ-ileyhim evvel emirde Dolmabağçe sâhilinde [31a] mansûb zâ'im ağaların çadırlarına vürûd ve esb-i sabâ-reftârlara rûkûb ile me'mûr-ı zâ'imler pîşrevleri olarak da'vetlü oldukları hıyâma kadar îsâl ve hayme me'mûru olan efendiler tarafından istikbâl ve terhîb ve tecbîl ile ik'âd ve kahve ve çubuk ikrâmıyla tekrîm ve ta'zîmleri müstezâd kılınup ba'dehu mâlâ-'ayn-ı rû'yet(?) matbâhında buhte ve lâ-uzn-i sem'at kilârında perverde et'ime-i nefâyis-i gûn-â-gûn bedir-tabân-ı nûmûn mürettebâtı tabaklar derûnunda keşîde ve ol hurdenî-i nâ-yâb ve envâ'-ı hulviyyât-ı müstetâb berd berd bâlâ-yı sofraya resîde oldukça mûnâvebe-i kâse-i mihr ü mâhı tezkîr ve her birinin zâ'ika-i fâ'ikası lisân-ı hâl ile halâvet âniyeyi tebşîr iderek keşîde ve it'âm-ı ta'âm ile dağdağa-i mecâ'a itmâma resîde oldukdan sonra rîzân ve bâşîde-i inhâ olan fezâle-i hân-ı bî-pâyân endâze ve şümârdan bîrûn-ı nâ-şitâbânın derd-i cû'unu izmihlâl ve mevâ'id-i bî-nihâye-i kâmrânî ile kâse-i mi'deleri mâl-â-mâl olmuşdur. **Kıt'a:**

درکھش کعبهء حاجات خلاق دانم

حضرتش مجمع ادیاب حقایق دانم

هر کجا ذکر سلاطین بفضائل کونید

فضل بی منت او بر همه سابق دانم

Kable'l-ta'âm hayme me'mûrları efendiler tarafından

سبب جنبش عقلست صداهاى لطيف
ميرسد بنجيرانرا از عشق ز ساز
عشق را زبست نھان ميشود از ساز عيان

[31b]

شد محقق كه بس پردهء سازست آن راز

Kinâye ve tasrîhiyle behîc-i ervâh ve müntic-i irtibâh denilen elhân-ı hoş ve nağemât-ı dil-güşâ ve saykal-ı mir'ât-ı sâmi'adır deyü işidilen mutribân hoş-âvâz ve hayta-girân sâz-nüvâz istimâ'ına acaba istek buyurulur mu zemîninde nâzgâne huzzârdan su'âl ve isticlâb-ı cevâb eylediklerinde asvât-ı hâlet-efzâ-yı mutribân-ı hoş edâya ve nağme-i evtâr-ı şîrîn-kâr sâz u nevâya cümlemiz kulakdan âşıkız diyerek derhâl sâzende ve gûyende-gânın ol meclis-i üns-â-üns neşâta-i ihzârını iltimâs ve niyâz ve esnâ-yı ta'âmda incesâz çalınarak huzzâr-ı mûmâ-ileyhimin gûş-ı hakâyık-menkûşları te'sîrât-ı dekâyık-ı ma'neviye ile gencîne-i mesârr ve şâdmânî ve ol züyûf-ı sa'âdet me'lûf nevâle-çeş-i nefâyis-i rûhânî ve ol mihmânân-ı hakikat-ünvân ma'nâ-güzîn-i esrâr-ı âğânî oldukları halde bir kat dahi ikrâmlarına ihtimâm ve nûrun alâ nûr füyûzât-ı sûriye ve ma'neviye ile be-kâm olundular. Kable't-ta'âm Tavus-ı mülemma' bir rakkâs-şivegerler tenvîr-i bâsıra-i cân ve terfîh-i kulûb-ı fâtire-i temâşiyân idicek nümâyîş-i hüsn-i endâm ve cünbüş-i ihtizâz irtisâm ile rakkâsân ve her hatvelerinde nice dilşodenin ciğergâhına basarak cünbân ve her bir bâzîçe-i dil-firîblerinde ve bûde-i dil temâşiyân iderek anların çocuk çarpâreleri sadâsı ve mutribânın [32a] nağme-i dilsûz edâsı ve lüle-efken-i rûy-ı zemîn ü zemân ve taraka-zen gûş-i mübtelâyân olmuşdur. Meşrûha-i lâyika üzere it'âm-ı ta'âm ve lâzîme-i ihtirâm itmâm kılındıkda şayân-ı atâyâ-yı seniyye cihân-bânî ve müstehakk-ı ihsân-ı bî-payân-ı kişver-sitânî olan zevâta it'âsı fermân buyurulan atiyeler Enderûn-ı Hümâyûn Nâzırı ve Hazîne-i Hümâyûn Kethüdâsı Efendi ma'rifetiyle bâ-irâde-i seniyye sürreler bendiyle akdemce tertîb ve tehyie buyurulmuş olduğundan Teşrifâtî Efendi yedinde defter ve Hazîne-i Hümâyûn Başkitâbeti Efendi dahi berâber ve tertîb olunan sürre-i behiyyeler sırmalı kutular içinde devr kılınarak her bir haymeye gelindikde atâyâ-yı seniyye-i hazret-i tâcidârîye ta'zîmen cümle huzzâr kıyâma ibtidâr ve kâ'im oldukları halde esâmîleri başka başka lede'l-kırâ'e-i gıyâsü mine'l-belvî emân-ı mine'l-fakr olan atâyâ-yı seniyye sürreleri mûmâ-ileyhe Hazîne-i Hümâyûn Başkâtibi Efendi ma'rifetiyle kutudan yegân yegân ihrâc ve

yedlerine itâ ve mûmâ-ileyhim ile berâber gelüp diğerk haymelerde itâm ve ikrâm ve ihtirâmlarında kemâ-yenbağî ihtimâm olunmuş olan birer nefer mürîd ve hademelerinin atıyyesi dahi başkaca kendülerine teslîm olunup dâire-i tahmîn ve hayâllerinden birûn atâyâ-yı bâhire ile cümlesi mesrûr ve kadem-i kalem-i pîrâmûn keyfe ve kemende-gerdân ve hatîb-i hurd-ı evvelîn pâye-i münîr beyânına kadem-i cünbân [32b] olamayacak derecede ferîh ve mahbûr oldukları halde **Beyt:**

ای سر هر نامه نقش نام تو

نام مادر دفتر انعام تو

şükr-i güzârıyla fe-tekabbelehâ ve bihâ bi-kabûlin hasenin va'd-i kerîmine mâ-sadak da'avât ve rûz efzûnî-i ömr ü devlet-i hazret-i şâhâneyi resîde-i icâbetgâh-ı mucîbü'd-da'avât eylediler. Erbâb-ı istihkâk sâye-i şâhânedede ignâ ve infâk ve zebân-ı zırâ'atlarını şükrân-ı mevâ'id-i şehinşâhî ile şükr-bâd ve atâyâ-yı lâ-yuhsâ-yı cihândârî rikâb-ı rikkiyetlerini girân-bâd etdikden sonra

قد رات عینای فی دار السلام

قاصرات الطرف فی ظل الخيام

beytini birbirleriyle söyleşerek herkes karargâhlarına avdet eylediler.

Tiğî gibi cûd ve ni'amı aldı cihânı
Adlî gibi sıyt-ı keremi düşdi lisâna

Zikrolunan Cihârşenbih gününün ahşâmı ve sûr-ı hümâyûnun ikinci Pençşenbih gicesinden bed' ile sûr-ı zifâf-ı meymenet insâfın gayeti Cum'a gicesi sabâhına kadar Asitâne-i aliyye hısnı ebvâbından Balıkpazarı kapusundan Saray-ı Vâlâ-yı Hümâyûn-ı Şâhânenin Topkapusu'na ve Haliç sur ve Galata ve Tophâne ve Beşiktaş ve Boğaziçi'nin yemîn ü yesârı ve Üsküdar sevâhili [33a] ve Çamlıca dağı bi'l-cümle ve câ-be-câ verâlarda olan mahaller envâ'-ı eşkâl-i zî-bende-i hâtîr-rübâ ve gûn-â-gûn rûsûm-ı bedî'a-i dil-küşâlar ibdâ' ve îcâdıyla bir derece tezyîn olundu ki resm-i dil-nişînlerinin temâşâ-yı hoş-rübâ-yı istigrâb ve şekl-i musanna'a ve zîbâyış-i dil-fezâları müstelzim-i gâye-i isti'câb şeyh ü şâbb olup bir görüşde erbâb-ı temaşâyı meslûbu'ş-şu'ûr idecek rütbede nâdire-i devrân ve bir bakışda âdemi

hayrân etmek sûretinde u'cûbe zemândan oldu. Rûsûm-ı eşkâl-i mebde'a-i mezkûrenin kandil mahalleri hengâm-ı rûzda seçilemeyecek sûretde üslûb-ı nâdîde üzere teşkîl ve tersîm olunmuş olduğundan sanâyi'-i mezkûrenin seyr ü mutâla'ası gündüzleri başka temâşâ ve ber-vech-i âtî tafsîl olunacağı üzere geceleri sûret-i diğere ile neşât-efzâ olduğundan beher gün ve gece Halic-i mezkûreden tâ Boğaziçi gâyesine varınca rûy-ı deryâ zevrakçe-i lâyuhsâ ile sath-ı zemîne mûmâsil hemvâr mevrûdân-ı zevrak-keşâna bir derece bâ'is-i revâc-kâr olmuştur ki ekserîsi sâye-i şâhânede esâshâne ve malzemesini ziyâd ber-ziyâd âmâde ve belki ba'zısı mâ'il-i bizâ'-i servet ü sâmân olarak başka kâra sülûk ile kendüsünü kürekten âzâde etmiştir. Eşkâl-ı musanna'a-i mezkûre üzerlerinde giceleri şa'sha'a-i fitile-i hilâl mânendi **[33b]** yehdi'l-lâhu li-nûrihî men yeşâ' mişkâtından muktebes ve müşâhede-i envâr-ı mihr-i âsârı sükân-ı mele'-i a'lâya mültemis kanâdil-i şa'sha'a ikadıyla eyvân-ı dimâğ-ı nûzzârda meş'ale-i hayreti firûzân ve her bir kandîl-i mir'ât-ı cihân-nümâ-âsâ nümâyân ve dirahşân olarak rûy-ı zemîni revnak-yâfte ve zeyinnâ li'n-nâzirîn ve basît gaydâ-yı çerâğân-ı şâdmânî ile mânend-i çerh-i berîn tezyîn idüp mi'yâr-ı envâr-ı tab'-ı nakkâd-ı ma'delet-mu'tâd-ı cenâb-ı cihan-bânî sebke-i berr ü bahrı bir külçe-i sîm gibi gösterdi ve lehce-i mâhî kandil-i şebb-mânde misillü tîre ve lem'a-i cebhe-i seyyârât ve sevâbiti pejmurde eyledi. Ve bunlardan başka sûr-ı hümâyûn mevki'inde kâ'in vasatü's-semâ'-i felek-i hilâfet olan kasr-ı hümâyûn ve hiyâm-ı behîşt-nümûn-ı sevâbit-ı mıntika gerdûn misillü anâkid-i Süreyyâ ma'âkid-ı kanâdil ile iddi'â-yı irtifâ'-i âfitâb-ı tâbdâde bâ'is-i i'vicâc ve envâr-ı bedr-tâbân-ı şebb-târa bâdî-i ihtilâc olacak sûrette zînet-nümûn olup neyyireyn-i âsumânî da'vâ-yı tenvîr-i teş'ilden hâmûş ve şöhret-i bârika-i kevâkib-i tâbânî ke'l-arşî'l-menfûş idüp ecrâm-ı madiye-i ulviyyeyi üsturlâb-ı tasavvurda cüz'ün lâ yeczî(?) ve ecsâm-ı kevâkib-i münîreyi rasadgâh-ı tabassurda zerre-i nâ-çîz ve nâ-peydâ eylemiştir.

[34a] Beşiktaş Saray-ı mu'allâsı pişgâhında ve Boğaziçi ve Tersâne-i Âmire'ye doğru iki tarafda lenger-endâz-ı ikâmet olan Donanma-yı Hümâyûn-ı nusret-makrûn-ı şâhânenin her biri reng-â-renk alemlerden gündüzleri izhâr-ı tarab u şâdmânî ile donanmış bâğ ü dağ-ı nümâyîş ve giceleri kanâdil-i gûn-â-gûn ile bir derecede gösteriş yaptılar ki temâşasıçün kenâr-ı bâm-ı feleke müsâra'at iden geştî-i zed utandığından kendüsünü bahter-i zemîne kadar perrân ve sefine-i gerdûn hâmil olduğu sevâbittan hicâbından verâ-yı çarh-ı nühûm-ihcâba kadar şitâbân oldu. Sefâyin-i mezkûre minvâl-i meşrûha üzere her gice sabaha kadar ve her gün ahşâma varınca envâ'-ı zîyb ü ziyet ile temâşâkârâne meserret-efzâ ve dürlü dürlü nümâyîş ve behcet ile ân-keşt-nümâ olup;

ای باستحقاق شاه کرمار

وی شهنشاه همایون روزکار

وی ز جودت موج دریا یک حباب

وی ز حشمت جوش دوزخ یک شرار

kıt'a-i bedî'asının mefhûmunu lisân-ı hâlleriyile tekrar ve padişâh-ı âlem-penâhın dostuna dost ve düşmanına düşman olduklarını inbâ ve izhâr eylediler ve Saray-ı Hümâyûn-ı mezkûre zırâsına vaz' olunan saha-i riyâzî huld-ı berîn ile hemhâl üç kıt'a sâl ve yine sâl üzere mânend-i güher-nekîn bir kal'a-i kebîr ve bihîn ve devletlû ismetlû Sâliha Sultân aliyetü'ş-şan hazretlerinin Arnavud karyesinde neşât-âbâdda [34b] olan sâhil-hâneleri ve Tophâne-i Âmire'nin pîşgâhlarında vaz' olunmuş olan sallar nigâristân-cîne(?) mûmâsil ve suver-i bedî'a-i ibret-nümûnu sahâyif-i İznik'e mu'âdil temâsîl-i musanna'a-i gûn-â-gûn ile şöyle tezyîn olundu ki gündüzleri evsâf-ı mücmelesinin istimâ'ı yazar-ı şöhet-kazîbe Engelyun-ı Mani'ye kesâd ve giceleri efrûhte olunan kanâdîlin in'ikâs-ı işti'âli revnak-şiken-i sevâbit ve seyyârât-ı seb'-şidâd oldu. Hitâm-ı sûr-ı zifâfa kadar bi'l-münâvebe zikrolunan sallardan endaht olunan püskürmelerden tennûr-ı tûfân feşân-ı ateş misillü fevâreler nümâyân ve husûsa ki hevâyiler meş'ale-i âh-ı âşikân mânend-i âsumâna kadar perrân oldukça gûyâ ki zemîn-i sûrgâhı yerden göğe kadar ateş-zâr ve sükkân-ı a'lâyı etraf temâşâsında pervâne-girdâr ve şu'le-i serkeşîdesini bârgâh-ı kürre-i nâre ber sûtun-ı üstüvâr ve bir taraftan şerâreler nisâr edüp beste-i denbâleleri olan kandil rûy-ı tâbnâklarını envâr-ı rahmet gibi rûy-ı zemîne îsâr ettiler ve çarh-ı felekler mevlevî dilsûz-misâli tennûresini ateşden iderek izhâr-ı sûz-ı tâb ile deverân-ı Allah Allah نه بودریالر ile sûz u güzâr zemzemesiyle etrafına ateş-feşân ve gayret temâşâsı gerdiş-i çerh-i berîn cigerini suzân itdi. Etrâf sallarda îkâd olunan mehtâblar bedri tâbâna ya doğ ya işte doğdum serzenişiyle [35a] tanz-künân cemâl-i mihr ü bân gibi dirahşân olup hakkâ ki şebb-ı sûru nümûne-nümâ-yı rûz-ı cinân eyledi. Bahrîler ise ger meyyit hâhişem serenimden ve derûnumda leme'ân eden iltihâb-ı tâ-bâşem tevekkünümünden bir kenâra düşebilsem diyerek söylenerek deryâyâ bir vâfir daldı çıktı ve âb-nişînlik ile iffihâr eden mâhîlerin da'vâsını boğazına tıktı ve kestane fişenklarının patırdısı ra'd-gerdûn ile kozunu üleşdi ve eczâ-yı nâriyeden masnû' hayra-sâz nazar-ı eşkâl-i garîbe-i pür-'iber vakt vakt firûzân oldukça nâr-ı şemâ' nezzâreyi mûy-ı âteş-dîde gibi kandil-i hayret fitile-i isti'câb ve bâsire-i acîb bünyânı

aynın dîde-i istigrâb eylemişdir. Me'mûrların semender-i ateş-nişîn misillü zîr ve bâlâ-yı hizmetde reftâr-ı bendegân-ı şâhânenin pâdişâh hizmetinde kendülerini ateşe atdıkları da'vâ-yı sadâkat intimâlarını cümleye i'lân ve etrâf-ı ateşdânda lâ-ubâlfî pervâne-vârî hizmetde cevelân eylediler. Gâh-be-gâh endaht olunan dahmeler sâ'ika-i celâdeti âlem-i bâlâyâ nümâyân ve tarraka-i hoş ve bâller ile ecrâm-ı ulûviyyeyi lerzân eylemişdir ve kal'anın burc-ı bâru ve varoş-ı hey'ât-ı güzîdesi hısn-ı düşvârgîr ve meşâ'î-i mâhtâb ve zibâyîş-i kanâdil pesendîdesi ârâyîş-i felekü'l-bürûcdan berter-i ma'kal-i metîn sûrette nümâyân ve her birinin **[35b]** resm-i dil-cûsu nezzâre-i rûza keşâne hilâl-i 'îd-i sa'îd misillü dilârâ olan çend kit'a sagîr sefâyin etrâf-ı kal'ada zîr ü bâlâ volta urarak kal'anın nümâyîş ve ârâyîş-i dil-rübâyîsinde olan hâlet ve karagolda bulunan sefâyin-i mezkûre-i müzeyyenelerin hemvâr-ı üstüvâr kâ'ide-i hendesiye-i bahriye üzere hareketleri âdem deryâsından ibâret sûr-ı hümâyûnda olan seyircilere başka temâşâyı ferâmûş ittirüp rûy-ı bahrda bu vechile icrâ olunan usûl-i âmed-şod-ı sefâyin ve kal'anın hey'ât-ı bedî'a-i memdûhası berâyâ-yı rûy-i zemîne el arkası yerde dedirmiştir. Kal'a-i mezkûre gündüzleri gûn-â-gûn ârâyîş ve nev'an nev' zîbâyîş ile arûs-ı dilârâ-yı şadmanî gibi arz-ı cemâl ve mahbûb-ı hod-ârâ misillü izhâr-ı yâl ü bâl etdikçe içyüzüne vâkîf olamayup tesâdüm-i mûcibe-i nâzişden temâyülünü müşâhede ile arzû-yı visâli ya'ni âguş-nişîn temâşâsı olmak tama' u temennâsı ile giceleri yanına yaklaşıyım ümîdinde olan zevrak-nişînân temâşâyâ tob-rev' ve imtinâ' ile âteş-pâş dûd-pâş serâpâ âteş olup bir sûrette irâ'e-i pür-hâşî eyledi ki pirâmûnu ateş-deryâsı kesilerek şerâre-i bâşîdelerden mess-i müzâb mânendi âteşîn cevveler icrâsıyla **[36a]** deniz yüzü par par yandı temâşa idenler encüm-i sipihrin kâffesini denize dökülmüş sandı ve yine sal üzerine yapılmış gerdûne-i zîbâların önünde iki re's bargîr-i dilârâ ve sanduk üzerine teşkîl olunan araba hüsn-i bedr-simâ ile rûy-ı deryâda i'mâl-i sanâyî-i hafiyeye ile hod-be-hod aşağı yukarı ve hareket etdikçe hiss-i temâşâkârânı acele-i istigrâb ile semt-i hayrete çeküp gitmiş el-hak itidâ-yı ibtidâ-yı âferîneş gerdûne-i gerdûndan beru bir misli ne görülmüş ve ne işidilmişdir. Araba-i mezkûre zikr olunduğu üzere gündüzleri kazâ-yı deryâda yeryüzünde gezdiği seyrân ve giceleri de deriçesinden etrâf-ı bahra âteş-feşân olarak gûn-â-gûn fişenklerin şu'le-i şavk-engîzi pirâmeninde o puhte mahtabların tâbeş dilâvîzi seyircilerin kurretü'l-ayn temâşâsı olduğundan böyle bir görölmedik seyrânı sâye-i şâhâne müşâhede eylediklerini cümlesi i'tirâf eylediler ve yine sal üzerinde nev tarh-ı bihîn cibâl-ı râsih mânendi icâd olunan balıklar gündüzleri sîne ber-deryâ bî-pervâ ve şekl-i zî-rûh-ı misâli zîr ü bâlâ reftâr ve giceleri üzerinde olan her bir pulları kevâkeb-i müştâ'ile

misillü tâbdâr oldukça havz-ı mâhî-i felekî birke-i sim-âb hayrat ve hâmil-i heft-hâne-i hâk olan mâhî-i zemîni cinsiyet hasebiyle garîk-i lücce-i mefharet etmekle ayda [36b] ber mâh-ı nev' ile iftihâr iden burc-ı Hûtu hiçe saymayarak yerden göğe kadar farkı olduğunu beyân-ı vây iden hesâb bellü misl-i meşhûrunu dermeyân eyledi.

**Muharremü'l-harâmın on ikinci ve sûr-ı hümâyûn-ı
meyâmin-makrûn-ı şâhânenin ikinci pençşenbih
günü kasr-ı hümâyûn-ı mülûkâneye da'vet buyurulan
zevât-ı kirâm hazerâtından**

Asâkir-i Hassa-i Şahâne Ferîki Ahmed Fethi Paşa hazretleri ve Sûvârî Asâkir-i Hassa Feriklerinden Kütahya Vâlisi Hâfız Paşa hazretleri ve Sûvârî Asâkir-i Mansûre Feriklerinden Silistre Vâlisi Mirza Sa'îd Paşa hazretleri ve Piyâde Asâkir-i Mansûre Feriklerinden Bahr-i Sefîd Boğazı Muhâfızı Mehmed Vâsıf Paşa hazretleri ve Piyâde Asâkir-i Mansûre Feriklerinden Selîm Paşa hazretleri ve Sûvârî Asâkir-i Hassa Feriklerinden Rodos Muhâfızı Dilâver Paşa hazretleri ve Piyâde Asâkir-i Mansûre Feriklerinden Varna Muhâfızı Necib Paşa hazretleri ve Asâkir-i Bahriye-i Şâhâne Feriklerinden Namık Paşa hazretleri sâ'at beşde ve sâbıka Sadr-ı Rumeli Halil Paşazâde Mehmed Ârif Beyefendi hazretleri ve sâbıka Sadr-ı Rumeli Pîrîzâde Yahyâ Beyefendi hazretleri ve sâbıka Sadr-ı Rumeli Arabzâde Sa'dullah Efendi hazretleri [37a] sâbıkâ Sadr-ı Rumeli ve İmâm-ı Evvel-i Şehriyârî-i sâbıkı Mehmed Zeynelâbidîn Efendi hazretleri ve sâbıka Sadr-ı Rumeli Abdullah Efendizâde es-Seyyid Ahmed Reşid Efendi hazretleri ve Rumeli pâyesi olup sâbıka Sadr-ı Anadolu Mustafa Paşazâde Mîr Mehmed Tâhir Efendi hazretleri ve Rumeli pâyesi olup sâbıkâ Sadr-ı Anadolu Melik Paşazâde Abdülkadir Beyefendi hazretleri ve hâlâ Sadr-ı Rumeli Arabzâde Hamdullah Efendi hazretleri saat tokuzda teşrîflerinde zikir olunduğu üzere iskeleden esbe sûvâr ve gediklüyân-ı muhtâr ve çavuş ve sâ'ir zü'emâ pîş pîş reftâr ile kasr-ı hümâyûna vürûdlarında usûl-i mufassala-i mezkûre üzere ta'zîmât-ı istikbâl ve tekrîmât-ı iclâlleri bi'l-icrâ ikametgâh-ı hazret-i sadâret-penâhîye îsâl ve cânib-i sadr-ı azamdan müşârûn-ileyhim hazerâtının kadr ü şân ve rütbelerine göre icrâ-yı merâsim mühimmât-ı nevâzî ve ri'âyet birle herbirleri bâlâ-nişîn bast-ı inbisât ve müttekâ-pirâ-yı vesâire-i meserret ü neşât olarak rakkâsân-ı nev-hırâmın bâ'is-i terfîh-i derûn ve bâdî-i ibtisâm-ı gûn-â-gûn olan raks ve cümbüş hâtır-rubâlarını temâşâ ve bir müddet istifâ-yı zevk ü safâ eylediklerinden sonra keşîde-i meydân-ı ihsân buyrulan hân ve seb'u'n-nevâl-i cihândârîden

vâye-gîr ve et'ime-i nefise-i gûn-â-gûn ile **[37b]** dilsîr ve esnâ-yı ta'âmde bâ'is-i irtibâh-ı derûn olan sâz-ı dil-güşâ ve ağâze-i mutribân-ı nağme-serâ istimâ'iyile neşve-pirâ-yı mesâmi'-i şâdmânî oldular ve ba'de't-ta'âm dahi bir takım rakkaslar sanâyi-i bâzîçe-i dil-nişîn ile raks-ı deverân ve tavûs-ı Hindüstân misillü cevelân ve yordaklarının etvâr-ı u'cûbe ve güftâr-ı hande-fermâ-yı nâ-şinîdeleri bezm-i nişînânı handân ve huzûz-ı vâfire ve meserret-i mütekâsire iktisâbiyle encümen-i mezkûre resîde-i payân ve herkes yerlerine kadem-cünbân oldular.

Yevm-i mezkûrda sâ'at dördte iken meşâyih-i Celvetiyye'den Üsküdar'da Aziz Mahmûd Hüdâyi Efendi hazretleri âsitanesi Şeyhi es-Seyyid Abdurrahman Nesib Efendi, İstanbul'da Ayasofya Tekyesi Şeyhi Abdi Efendi, Ayasofya civârında İsmâil Ağa Tekyesi Şeyhi Mahmûd Sa'dullah Efendi, Üsküdar'da Tekye Kapusu nâm mahalde Şeyh Selâmi Efendi hazretleri Tekyesi Şeyhi Mehmed Râşid Efendi, Üsküdar'da Bülbülderesi civârında Şeyh Câmî'i Tekyesi Şeyhi Mehmed Âsim Efendi, Bursa'da Hammamî Tekyesi Şeyhi el-Hâc Ahmed Efendi, Üsküdar'da İnâdiye civârında Hâşim Efendi Tekyesi Şeyhi Abdurrahim Selâmet Efendi, Üsküdar'da Ahmediye kurbünde Üsküdar Baba Tekyesi Şeyhi Mehmed Sâdik **[38a]** Efendi, Üsküdar'da Pazarbaşı Mahallesi'nde Fenâyî Tekyesi Şeyhi Mehmed Efendi, Yakacık karyesinde Celvetiyye'den Şeyh Mehmed Efendi devletlü Ser-asker Paşa hazretleri haymelerine, meşâyih-i meşhûreden Sofular'da Alâ'eddîn Efendi Tekyesi Şeyhi Mehmed Nureddin Efendi, Edirnekapusu civârında Sarmaşık Tekyesi Şeyhi es-Seyyid Tâhir Efendi, Kısıklı kurbünde Şeyh Halil Efendi Tekkesi Şeyhi es-Seyyid Mustafa Şerafeddin Efendi, Üsküdar'da Acıbadem Tekkesi Şeyhi Vekili Mehmed İlmî Efendi, Tophâne'de Akarca Tekyesi Şeyhi es-Seyyid Sadullah Efendi, Ahmed el-Necadi Hânkâhı'nda müsâfereten mukîm Uşşâkî el-Hac Seyyid Hâfız Ali Efendi, Üsküdar'da hulefâ-i Kadiriyye'den es-Seyyid el-Şeyh Mehmed Efendi, Hasköy'de hânesinde zikr ile meşgûl İsmâil Efendi, tarîk-i Rufâ'iyye'den Kartal Tekyesi Şeyhi Sâbit Efendi, Eyyüb'de Şâh Sultân Tekyesi'nde müsâfereten mukîm es-Seyyid el-Şeyh Mahmûd Sendî Efendi Dâmâd-ı cenâb-ı cihândârî devletlü Halil Rif'at Paşa hazretleri haymelerine, meşâyih-i Rufâ'iyye'den Sultân Mehmed civârında Kubbe Tekyesi Şeyhi es-Seyyid Hüseyin Hamdi Efendi, Küçük Mustafa Paşa'da Şeyh İbrahim Efendi Tekyesi Şeyhi Elvan Efendi, Küçük Mustafa Paşa'da Sa'îd Çavuş Tekyesi Şeyhi Mehmed Tâhir Efendi, Çerâğçı Çeşmesi kurbünde Lebîbâ Tekyesi Şeyhi İbrahim Efendi, Mevlevîhâne kurbünde Tarsus Zâviyesi Şeyhi İbrahim Efendi,

Silivri Kapusu civârında Bâlâ Yokuşu [38b] Zâviyesi Şeyhi İbrahim Efendi, Topkapu kurbünde Kabîlî Yusuf Zâviyesi Şeyhi Ali Efendi, Lâlezâr nâm mahalde Zehgîrî Seyyid Kemâl Zâviyesi Şeyhi Alyanakzâde Ali Efendi, Yayla nâm mahalde Kelâmî Efendi Zâviyesi Şeyhi Seyyid Kemâleddin Efendi, Cerrahpaşa civârında Yokuşçeşme'de Zâviye Şeyhi Kâmil Efendi, Dâmâd-ı sâni-i cenâb-ı şehriyârî devletlü Sa'îd Paşa hazretleri haymelerine, Üsküdar'da Menzilhâne yokuşunda Rufâî Tekyesi Şeyhi Seyyid Feyzullah Efendi, Şehremini kurbünde Halvî Tekyesi Şeyhleri Hamdi ve Elvan Efendiler, Molla Gürânî'de Şerbetdâr Zâviyesi Şeyhi Üveys Efendi, Sultân Bayezîd kurbünde Helvacı Dede Zâviyesi Şeyhi Ahmed Efendi, Eyüb'de Otakçılar'da Mehmed Bey Mescidi Zâviyesi Şeyhi Mehmed Hasîb Efendi, Eyüb'de Tahta Minâre'de Arab Şeyhi Mahmûd Efendi, Kasımpaşa'da Çöreklik nâm mahalde Şeyh Ali Tekyesi Şeyhi Elvan Efendi, Lâleli'de Alaca Mescid'de Sâdık Efendi Tekyesi Şeyhi Ali Efendi, Üsküdar'da ve Bağlar meydanında Rufâî Tekyesi Şeyhi Nuri Efendi, Eyüb'de Yahyâzâde Tekyesi Şeyhi Vekili el-Hâc Ömer Efendi Kapudân-ı Deryâ devletlü Tâhir Paşa hazretleri haymesine meşâyh-i Rufâ'iyye'den Küçük Mustafa Paşa'da Ali Çavuş Zâviyesi Şeyhi Ata Efendi, Tophâne'de Firûz Ağa'da Hocazâde Zâviyesi Şeyhi Mustafa Sıdkı Efendi, Topkapu'da Zenbilli Ali Efendi [39a] hazretleri Çilehânesi Şeyhi Mehmed Emin Beyefendi, tarîk-i Rufâ'iyye'den Küçük Mustafa Paşa'da münzevî eş-Şeyh el-Hâc Ahmed Efendi, tarîk-i Rufâ'iyye'den es-Seyyid eş-Şeyh el-Hâc İsmâil Efendi, Şehremini civârında İnâdiye kurbünde Rufâ'iyye'den Kubbe Şeyhi hulefasından Mehmed Bahâ'eddin Efendi, tarîk-i Rufâ'iyye'den Eyyüb'de el-Hâc Şeyh İbrahim Efendi, Kubbe Şeyhi İsmâil Efendi merhûmun dâmâdı Şeyh Ahmed Efendi, Rufâ'iyye'den Şeyh Ahmed Hulûsi Efendi, Üsküdar'da Ahmediye Medresesi'nde münzevî Şeyh İbrahim Efendi devletlü Müşîr Paşa hazretleri haymesine, Rufâ'iyye'den Zakirbaşı Şeyh Mehmed Keşşâf Efendi, Rufâ'iyye'den Şeyh Seyyid Hüseyin Efendi, Rufâ'iyye'den Şeyh Mehmed Efendi, Rufâ'iyye'den Şeyh Edhem Efendi, Rufâ'iyye'den es-Seyyid eş-Şeyh Abdülhalîm Efendi, Şehzâdebaşı'nda Şeyh Sadık Efendi merhûmun hulefâsından Hâce Şeyh Mehmed Sâdık Efendi, Sultân Bayezîd civârında sâkin Şeyh Sâdık Efendi Tekyesi merhûmun hulefâsından Şeyh Emin Efendi, Lâleli'de Alacamescid'de Sâdık Efendi Tekyesi Pîşkademi Mehmed Efendi, Kalenderhâne Cami'i İmâm-ı Sâni'si Rufâ'iyye'den Şeyh Sa'dullah Efendi, Rufâ'iyye'den Küçük Mustafa Paşa Zâviyesinde Karasarıklızâde halîfelerinden Şeyh Ali Efendi, Kâ'im-i makâm-ı sâbık devletlü Ahmed Hulûsî Paşa hazretleri haymesine, meşâyh-i mezkûreden Kasımpaşa'da Bedevîler Hangâhı Şeyhi İsmâil Efendi, Kasımpaşa'da

Arabzâde Tekyesi Şeyhi **[39b]** es-Seyyid Mustafa Efendi, Üsküdar'da Toptaşı'nda Tekye Şeyhi es-Seyyid Mustafa Efendi, Cebe Ali civârında Müftîhamamı kurbünde Dökmeci Ali Efendi Zâviyesi Şeyhi Mahmûd Nuri Efendi, Cehârşenbih-pazarı'nda Murad Molla Tekyesi İmamı Şeyh el-Hâc Hüseyin Efendi, Bedeviye'den Kasımpaşa'da Cumapazarı'nda Üçemirler Zâviyesi Şeyhi el-Hâc Süleymân Efendi, Baruthâne yokuşunda Alaybeyi Tekyesi Şeyhi el-Hâc Süleymân Efendi, Davudpaşa Mahallesi'nde Urduk Baba Zâviyesi Şeyhi Hâfız Mustafa Efendi, Rufâ'iyye'den Kalenderhâne Mahallesi'nde sâkin Seyyid Rif'at Efendi, Nakşîyye'den Üsküdar'da Nuhkuyusu'nda Hocazâde Sâdık Beyefendi, tarîk-i Bedeviyye'den Âşıkpaşa civârında es-Seyyid Ali Efendi, hâlâ Umûr-ı Mülkiyye Nâzırı Müşîr-i Mükerrerrem devletlü Mehmed Sa'îd Pertev Efendi hazretleri haymesine, meşâyh-i Sa'diyye'den Asitâne-i Abdü's-selâm Şeyhi Vekîli es-Seyyid Ali Efendi, Samatya'da Sancakdâr Hayreddin Zâviyesi Şeyhi es-Seyyid Hâfız Mustafa Efendi, Üsküdar'da Toygar Hamza Zâviyesi Şeyhi es-Seyyid Hüseyin Efendi, Bedeviyye'den Şâkir Efendi Tekyesi Şeyhi es-Seyyid Mustafa Efendi, Aşıkpaşa Mahallesi'nde Ma'maristan Zâviyesi Şeyhi es-Seyyid Ali Efendi, Aksaray'da Kara Mehmed Paşa Zâviyesi Şeyhi es-Seyyid Mehmed Sadık Efendi, Davudpaşa kurbünde Kadem-i Şerîf Zâviyesi Şeyhi el-Hâc Mehmed Efendi, Davudpaşa civârında Etyemez Zâviyesi Şeyhi es-Seyyid Ali Efendi, Şehremini kurbünde Remli Efendi Tekyesi Şeyhi **[40a]** es-Seyyid Ali Efendi, Rufâ'iyye'den Irakiyye'den Hacı Ahmed Çelebi Zâviyesi Şeyhi Seyyid Ali Efendi Umûr-ı Hâriciyye Nâzırı müşîr-i mükerrerrem devletlü Âkif Efendi hazretleri haymesine, meşâyh-i mezkûreden Otlakçı Yokuşu'nda Hasırcızâde dâmâdı Âbid Çelebi Zâviyesi Şeyhi es-Seyyid Hüseyin Efendi, Südlüce'de Hasırcızâde Tekyesi Şeyhi Süleymân Sıdkı Efendi, Eyüb'de Taşlıburun Tekyesi Şeyhi el-Hâc Süleymân Efendi, Cevvîzâde kurbünde Arpacı Tekyesi Şeyhi es-Seyyid el-Hâc Hasan Efendi, Karagümrük civârında Ejder Efendi Tekyesi Şeyhi es-Seyyid İsmâil Efendi, Edirnekapusu civârında Çakır Ağa Tekyesi Şeyhi Ahmed Efendi, Defterdâr İskelesi'nde Balçık Tekyesi Şeyhi es-Seyyid Mehmed Emin Efendi, Karagümrük civârında Güldede Zâviyesi Şeyhi es-Seyyid Hâfız Mahmûd Efendi, Yayla'da Kelâmî Efendi Tekyesi Şeyhi es-Seyyid İbrahim Edhem Efendi, Dolmabahçe'de Kantarcı Halil Efendi Tekyesi Şeyhi Mustafa Efendi Mansûre Defterdârı Müşîr-i mükerrerrem devletlü Nâfiz Efendi hazretleri haymesine; meşâyh-i mezkûreden Eyüb'de Otakçılar'da Bedreddin Zâviyesi Şeyhi Ahmed Râşid Efendi, Okmeydanı'nda Şeyh Cevher Efendi Tekyesi Şeyhi Abuş Efendi, Üsküdar'da Balaban İskelesi'nde Balaban Efendi Tekyesi Şeyhi Mehmed Emin Efendi, Üsküdar'da Atik Vâlîde

kurbünde Seyfeddin Tekyesi Şeyhi Hüseyin Efendi, Üsküdar'da Ağa Camii civârında Sa'îd Tekyesi Şeyhi Mehmed Safi Efendi, Eyüb civârında Kırklar Mescidi Zâviyesi **[40b]**Şeyhi Mehmed Ârif Efendi, Kâdı karyesinde Abdülbâki Tekyesi Şeyhi İsmâil Efendi, Halıcılar'da İsâ Efendi Tekyesi Şeyhi el-Hâc Mehmed Emin Efendi, Südlüce'de İshak Cemâleddin Karamânî hazretleri Zâviyedârı Hasan Rızâ Efendi, Sa'diyye'den Re'îsü'z-Zâkirân Şeyh Mustafa Efendi Darbhâne-i Âmire Defterdârı müşîr-i mükerrerem devletlü Rızâ Efendi hazretleri haymesine; Sa'diyye hulefâsından Südlüce'de eş-Şeyh İbrâhim Efendi, Sa'diyye'den el-Hâc Sâlih Sırrı Efendi, Sa'diyye'den Mehmed Galib Efendi, Karagümrük civârında Şeyh İsmâil Efendi, Nişâncı Paşa civârında Şeyh Abdülkerim Efendi, Ma'cuncu kurbünde Şeyh el-Hâc Ali Efendi, Kumrulu Mescid civârında Şeyh Mehmed Efendi, Fethiye kurbünde sâkin Şeyh Yûsuf Efendi, Cihârşenbihpazarı civârında sâkin Şeyh Mustafa Efendi Çavuşbaşı el-Hâc Necîb Efendi hazretleri haymesine; meşâyih-i mezkûreden Ya'kûb Ağa Mahallesi'nde Şeyh Mehmed Emin Efendi, Baklalı Mahallesi'nde Şeyh Abdülbâkî Efendi, Südlüce'de Hasırcızâde hafîdi Şeyh Atâullah Efendi, Südlüce'de Hasırcızâde hulefâsından Şeyh Mustafa Haydar Efendi, Eyüb'de Taşlıburun Tekyesi Hulefâsından Şeyh Ahmed Efendi, Abdüsselâm Hulefâlarından Şeyh İbrâhim Edhem Efendi, Sa'diyye'den İskenderiyeli Şeyh Ahmed Efendi, Sa'diyye'den Cihârşenbihpazarı'nda Kurrâdan Mehmed Ağa Câmî'i Baş-imâmı Şeyh Kasım Efendi, Hasırcızâde Halîfelerinden **[41a]** Zâkirbaşı el-Hâc Abdülhalîm Efendi, Evkâf-ı Hümâyûn Nâzırı Hasib Efendi hazretleri haymesine; meşâyih-i Sünbülüyye'den Koca Mustafa Paşa Tekyesi Şeyhi es-Seyyid Râzî Efendi, Merkez Efendi Hazretleri Tekyesi Şeyhi Ahmed Efendi, Eyüb'de Şâh Sultân Tekyesi Şeyhi es-Seyyid İbrâhim Necâti Efendi, Fındıklı'da Keşfî Ca'fer Efendi Tekyesi Şeyhi Yûnus Efendi ve Şeyhzâde Mehmed Rızâeddin Efendi, Balat kurbünde Ferah Kethüdâ Tekyesi Şeyhi es-Seyyid Hâşim Efendi, Molla Gürânî kurbünde Koruk Tekyesi Şeyhi Mehmed Efendi, Hacı Evhad Tekyesi Şeyhi Sofî Mehmed Efendi, Ayasofya-i kebîr civârında Erdebil Tekyesi Şeyhi es-Seyyid Abdüllatif Efendi, İstanbul'da Mirâhor'da Mirâhor Tekyesi Şeyhi Mehmed Sa'îd Efendi, Yenikapı dâhilinde Mi'mâr Tekyesi Şeyhi Mehmed Emin Efendi, Dırağman Tekyesi Şeyhi es-Seyyid Abdülhalîm Efendi Masârifât Nâzırı Sâlih Beyefendi hazretleri haymesine; meşâyih-i mezkûreden Ayasofya dâhilinde Sirkeci Tekyesi Şeyhi es-Seyyid İsmâil Efendi, Dolmabağçe'de Çakırbaba Tekyesi Şeyhi es-Seyyid Abdüşşükûr Efendi, Ağaçayırı Tekyesi Şeyhi Mehmed Emin Efendi, Kandilli'de dere içinde Lüleci Ömer Efendi Tekyesi Şeyhi Hâfız Ali Efendi, Koca Mustafa Paşa Pîşkademi es-Seyyid

Şeyh Efendi, Bayram Paşa Tekyesi Şeyhi Hâfız Efendi, Kumkapı'da İbrâhim Paşa Tekyesi Şeyhi Abdullah Efendi, Sultân Mehmed civârında Açıkürbe Türbedârı Efendi, Merkez Efendi kurbünde el-Hâc Mahmûd Efendi **[41b]** Zâviyesi Şeyhi Emin Efendi, Maçka Tekyesi Şeyhi Eyüb Efendi, Eyüb'de Hâfız Ahmed Efendi Tophâne-i Âmire Nâzırı el-Hâc Sâ'ib Efendi hazretleri haymesine, meşâyih-i mezkûreden Hacı Feyzullah Efendi Tekyesi Şeyhi Küçük Şeyhzâde Râşid Efendi, Koca Mustafa Paşa'da Seyyid Seyfullah Efendi Tekyesi Şeyhi Necîb Efendi, Halvetiyye'den Koca Mustafa kurbünde Bazergân Câmî'i havlîsinde Ramazan Efendi Hazretleri Tekyesi Şeyhi Yahyâ Efendi, Koca Mustafa Paşa civârında Sa'dullah Çavuş Tekyesi Şeyhi el-Hâc Osmân Efendi, Eyüb'de Abdülâhd en-Nuri(?) Efendi Hazretleri Tekyesi Şeyhi es-Seyyid İbrâhim Efendi, Halıcılar kurbünde İsmâ Efendi Tekyesi Şeyhleri Mehmed Rıf'at ve es-Seyyid Halil Efendiler, Sünbüliyye'den Fındıklı'da Canfedâ Zâviyesi Şeyhi Zâkir Hâfız Efendi, Topkapu hâricinde Takyeci Tekyesi Şeyhi Sa'îd Efendi, Davud Paşa'da Hüseyin el-Emkânî Tekyesi Şeyhi Halil Efendi, Seyyid Bey Tekyesi Şeyhi Ali Efendi Harbiye Nâzırı Seyyid Emin Efendi hazretleri haymesine; meşâyih-i Halvetiyye'den Osmâniyye kurbünde Çıplak Tekyesi Şeyhi Ahmed Efendi, Akbıyık Tekyesi Şeyhi İsmâil Efendi, Silivrikapısı dâhilinde Ya'kûbzâde Tekyesi Şeyhi Karasarıklı el-Hâc Mehmed Efendi, Mevlevihâne kapısı dâhilinde Üçler Tekyesi Şeyhi Hattât Mustafa Efendi, Eğrikapı'da el-Hâc İlyâs Tekyesi Şeyhi es-Seyyid Ahmedullah Efendi, Eğrikapı'da Çukadâr **[42a]** Osmân Ağa Tekyesi Şeyhi es-Seyyid Osmân Efendi, Sultân Selîm kurbünde Sivâsî Tekyesi Şeyhi Şâkir Efendi, Aksaray'da Gulâmân Tekyesi Şeyhi Dede Efendi, Urumcuk Baba Tekyesi Şeyhi Ahmed Efendi, Cihângir'de Hasan Efendi Tekyesi Şeyhi Hatîb Efendi Zahîre Nâzırı Hâdî Efendi hazretleri haymesine; ve sâ'at sekizde iken meşâyih-i Halvetiyye'den Eyüb'de İdris Köşkünde Çolak Hasan Efendi Tekyesi Şeyhi Mehmed Celâleddin Efendi, Eğrikapı dâhilinde Avız Efendi Tekyesi Şeyhi Abdülkadir Efendi, Eğrikapı civârında Ferah Kethüdâ Tekyesi Şeyhi es-Seyyid el-Hâc Mehmed Efendi, Nalçacı Tekyesi Şeyhi Râşid Efendi, Üsküdar'da Ümmî Ahmed Efendi Tekyesi Şeyhi Mehmed Rızâ Efendi, Şükûrî Tekyesi Şeyhi Ali Efendi, Çamlıca'da Mehmed Efendi Tekyesi Şeyhi Hüseyin Efendi, Derûnî Tekyesi Şeyhi es-Seyyid Emin Efendi, Kaysere Mustafa Efendi Tekyesi Şeyhi Mehmed Sâlih Efendi devletlü Ser-asker Paşa hazretleri haymelerine, meşâyih-i mezkûreden Karagümrük civârında Nureddin el-Cerrâhî hazretleri Tekyesi Şeyhi es-Seyyid Abdülaziz Efendi, Üsküdar'da Nasûhî Efendi Tekyesi Şeyhi Vekîli Şükrü Efendi, Üsküdar'da Vâlîde-i Atik Tekyesi Şeyhi Neş'et Efendi, Üsküdar'da Tulû'î Tekyesi Şeyhi es-Seyyid

Mehmed Reşîd Efendi, Üsküdar'da Ağa Câmi'i kurbünde Feyzullah Efendi Tekyesi Şeyhi Celâl er-Rumî Efendi, Sultân Mehmed'de Kumrulu Mescid'de Salı Tekyesi Şeyhi Şâkir Efendi **[42b]** Nişâncı-i Cedîd'de Hamza-zâde Tekyesi Şeyhi Sâdık Efendi, Üsküdar'da Safvetî Tekyesi Şeyhi es-Seyyid Şükrü Efendi, Üsküdar'da Tabutcular içinde Saçlı Hüseyin Efendi Tekyesi Şeyhi Hüseyin Efendi, fukarâ-yı meşâyih-i Halvetiyye'den Arnavud Şeyh Ali Efendi, Dâmâd-ı cenâb-ı cihân-bânî devletlü Halil Rif'at Paşa hazretleri haymelerine; meşâyih-i mezkûreden Edirnekapusu civârında Halil Nizâmî Tekyesi Şeyhi Seyyid Halil Efendi, Otlakçı yokuşunda Helvâyî Tekyesi Şeyhi es-Seyyid Abdullatîf Efendi, Şehzâde civârında Osmân Keşfî Tekyesi Şeyhi Feyzi Efendi, Sofular civârında esbak Ordu Şeyhi Mustafa Efendi Tekyesi Şeyhi Ahmed Besârî Efendi, Çırakçı Çeşmesi civârında Şeyh Süleymân Veliüddin Tekyesi Şeyhi vekîli İbrâhim Efendi, Eyüb'de Sertarîk-zâde Tekyesi Şeyhi es-Seyyid Ali Efendi, Eyüb'de Defterdâr İbrâhim Bey Tekyesi Şeyhi Mehmed Nureddin Efendi, Üsküdar'da Karacaahmed kurbünde İsmâil Efendi Tekyesi Şeyhi Yahyâ Efendi, Rumelihisarı'nda Durmuş Dede Tekyesi Şeyhi Mehmed Âşir Efendi, Rumelihisârı'nda Karabaş Tekyesi Şeyhi es-Seyyid Mehmed Âtîf Efendi Dâmâd-ı sâni-i cenâb-ı şehriyârî devletlü Sa'îd Paşa hazretleri haymelerine; meşâyih-i mezkûreden Beykoz'da Ahmed Ra'ûfî Tekyesi Şeyhi Ahmed Necmeddin Efendi, Bahçekapusu'nda Yıldız Tekyesi Şeyhi Nureddin Efendi, Yeniköy'de Hâfız Efendi Tekyesi Şeyhi **[43a]** Tevfik Efendi, Üsküdar'da Kapuağası Tekyesi Şeyhi Yahyâ Gâlib Efendi, Anadoluhisârı'nda Ra'ûfî Tekyesi Şeyhi Abdülbâkî Efendi, Sofular'da Şeyh Ekmel Tekyesi Şeyhi İzzet Efendi, Kıztaşı'nda Kanbur Mustafa Paşa Zâviyesi Şeyhi Hakkı Efendi, Üsküdar'da Doğancılar'da Salı Tekyesi Şeyhi Ali Efendi, Nureddin Cerrâhî Tekyesi İmâmı Tâhir Efendi, Nureddin hulefâlarından Nusret Câmi'î Müezzini Ali Efendi Kapudân-ı Deryâ devletlü Tâhir Paşa hazretleri haymesine; Asitâne'de Âşık Paşa Mahallesi'nde medfûn Seyyid-i Vilâyet hazretleri Tekyesi Şeyhi Halil Fahreddin Efendi vekîli Mehmed Emin Efendi, Üsküdar'da Ahmediye kurbünde Yûsuf Efendi Tekyesi Şeyhi Abdülhây Efendi, Üsküdar'da Gurebâ Hasan Ağa Zâviyesi Şeyhi Şemseddin Efendi, Nişâncı'da Keskin Dede Zâviyesi Şeyhi Mehmed Efendi, Otlakçı Yokuşu'nda Şeyh Resmî Tekyesi Şeyhi Mehmed Efendi, Nureddin hulefâsından Mehmed Fehim Efendi, Nureddin hulefâsından Mustafa Reşîd Efendi, Nureddin hulefâsından Âkif Efendi, Nureddin hulefâsından Mustafa Efendi, Nureddin hulefâsından Sa'îd Efendi devletlü Müşîr Paşa hazretleri haymesine; meşâyih-i Şa'bâniyye'den Nişâncı Mehmed Paşa Tekyesi Şeyhi Halil Efendi, Kuşadalı İbrâhim Efendi, Zeyrek Tekyesi

Şeyhi Halil Efendi, Şehzâdebaşı'nda Altunoğlu Tekyesi Şeyhi Müştak Efendi, Sultân Ahmed Hân kurbünde Mehmed Paşa Tekyesi Şeyhi Mustafa Efendi, [43b] Samatya kurbünde Hoca Kadın Tekyesi Şeyhi Çerkeşî Mustafa Efendi, Koca Mustafa Paşa'da Altımermer'de Cündî Harem(?) Tekyesi Şeyhi Hasan Efendi, Bâb-ı âlî kurbünde Aydınoğlu Tekyesi Şeyhi Ahmed Esrar Efendi, Atpazarı Tekyesi Şeyhi Selîm Efendi Kâ'im-makâm-ı sâbık devletlü Ahmed Hulûsî Paşa hazretleri haymesine; meşâyih-i Gülşeniyye ve Bayramiyye ve Sinâniyye'den, Bayramiyye'den Baruthâne Yokuşu'nda Himmet-zâde Tekyesi Şeyhi Muhyiddin Efendi, Gülşeniyye'den Haseki kurbünde Başcı Tekyesi Şeyhi Rıf'at Efendi, Gülşeniyye'den Eğrikapu'da Gürcü Ali Efendi Tekyesi Şeyhi Ali Efendi, Gülşeniyye'den Beykoz'da eş-Şeyh Ziyâeddin Efendi, Sinâniyye'den Şehremini kurbünde Ümm-i Sinân Tekyesi Şeyhi Zekâyî-zâde Hasan Efendi, Bayramiyye'den Çehârşenbe Pazarı'nda Mehmed Ağa Tekyesi Şeyhi Ali Efendi, Eğrikapu'da Gülşeniyye'den Hacı Ayas Tekyesi Şeyhi Hamdullah Efendi, Tophâne'de Güleşhâne Tekyesi Şeyhi Ahmed Efendi, Eyüb'de Sinâniyye Tekyesi Şeyhi vekîli Hâfız Ahmed Efendi, Bayramiyye'den Topal Mehmed Efendi Tekyesi Şeyhi Himmet-zâde Ammî-zâdesi Kerâmeddin Efendi Umûr-ı Mülkiyye Nâzırı Müşîr-i mükerrer devletlü Mehmed Sa'îd Pertev Efendi hazretleri haymesine; meşâyih-i Sinâniyye ve Uşşâkiyye ve Şâzeliyye'den, Şâzeliyye'den Unkapanı civârında Balmumcu Tekyesi Şeyhi Vekîli Mustafa Kâmil Efendi, Ali Bey karyesinde Şâzeliyye Tekyesi Şeyhi Ahmed Efendi, Sinâniyye'den Topkapu'da Mehmed Efendi Tekyesi Şeyhi [44a] Mustafa Efendi, Sinâniyye'den Topkapu'da Hacı Sinân Tekyesi Şeyhi Tâhir Efendi, Sinâniyye'den Molla Gürânî kurbünde Fenâyî Tekyesi Şeyhi Ârif Efendi, Uşşâkiyye'den Kasımpaşa'da Hüsâmeddin Uşşâkî Tekyesi Şeyhi Kerâmeddin Efendi, Uşşâkiyye'den Yenibağçe kurbünde Mahmûd Efendi Tekyesi Şeyhi Mehmed Efendi, Uşşâkiyye'den Zeyrek kurbünde Hoca-zâde Ahmed Efendi Tekyesi Şeyhi Mustafa Efendi, Uşşâkiyye'den Kasımpaşa'da Yahyâ Kethüdâ Tekyesi Şeyhi Aşkî Dede Efendi, Uşşâkiyye'den Kasımpaşa'da Aynalı Çeşme'de Sürûrî Mehmed Efendi Tekyesi Şeyhi Ali Efendi, Şâzeliyye'den Bursa'da Gâr-ı Aşk Zâviyesi Şeyhi Abdullah Efendi Umûr-ı Hâriciyye Nâzırı müşîr-i mükerrer devletlü Âkîf Efendi hazretleri haymesine; hutebâ-yı cevâm'î-i selâtinden Ayasofya-i Kebîr Câmî-i Şerîfi Hatîbi Hâfız Ahmed Nazîf Efendi, Mirgûn'deki Sultân Abdülhamîd Câmî-i Şerîfi Hatîbi Ali Efendi, Hidâyet Câmî-i Şerîfi Hatîbi Seyyid Hâfız Mustafa Efendi, Sultân Mehmed Hân Câmî-i Şerîfi Hatîbi es-Seyyid Hâfız Mustafa Efendi, Sultân Bâyezîd-i Velî Hân Câmî-i Şerîfi Hatîbi el-Hâc Hurşîd Efendi, Sultân Ahmed Hân Câmî-i Şerîfi Hatîbi Hâfız Mustafa Hıfzı Efendi, Sultân Selîm

Hân Câmi'-i Şerîfi Hatîbi el-Hâc Hâfız Ali Efendi, Eyyüb Ensârî Câmi'-i Şerîfi Hatîbi es-Seyyid el-Hâc Hâfız Mehmed Emin Efendi, Humbarahâne Câmi'-i Şerîfi Hatîbi es-Seyyid Hâfız Mehmed Emin Efendi, **[44b]** Rumelihisârı Câmi'-i Şerîfi Hatîbi Âşîr Efendi Mansûre Defterdârı müşîr-i mükerrerem devletlü Nâfiz Efendi hazretleri haymesine; hutebâ ve e'imme-i cevâmî'-i selâtinden Selîmiye Câmi'-i Şerîfi Hatîbi es-Seyyid Hâfız Hasan Efendi, Adliye Câmi'-i Şerîfi Hatîbi Hâfız Hasan Efendi, Beylerbeyi'nde Sultân Abdülhamîd Hân Câmi'-i Şerîfi Hatîbi es-Seyyid Sa'dullah Efendi, Kandilli'de Sultân Mahmûd Han-ı Evvel Câmi'-i Şerîfi Hatîbi ve İmamı Hâfız Abdülazîz Efendi, Sultân Selîm Hân Câmi'-i Şerîfi Hatîbi es-Seyyid Hâfız Mustafa Hilmi Efendi, Şehzâde Sultân Mehmed Câmi'-i Şerîfi Hatîbi es-Seyyid Hâfız Mehmed Sa'îd Efendi, Sultân Mustafa Hân Câmi'-i Şerîfi Hatîbi es-Seyyid Hâfız Ömer Efendi, Sultân Osmân Hân Câmi'-i Şerîfi Hatîbi es-Seyyid Hâfız Mehmed Hayri Efendi, Nusret Câmi'-i Şerîfi Hatîbi es-Seyyid Hâfız Mehmed Rızâ Efendi, Üsküdar Ayazması'nda Sultân Mustafa Hân Câmi'-i Şerîfi Hatîbi es-Seyyid Abdülgafûr Efendi Darbhâne-i Âmire Defterdârı Müşîr-i mükerrerem devletlü Ali Rızâ Efendi hazretleri haymesine; ve mûmâ-ileyhimden Tefikiyye Câmi'-i Şerîfi Hatîbi ve İmâm-ı Evveli Hâfız Ahmed Efendi, Beşiktaş'da Harbiye Câmi'-i Şerîfi Hatîbi ve İmâm-ı Evveli es-Seyyid Hâfız Ahmed Nazîf Efendi, Eyüb Ensârî civârında Şâh Sultân Câmi'-i Şerîfi Hatîbi es-Seyyid Hâfız Mehmed İzzet Efendi, Sa'dâbâd Câmi'-i Şerîfi Hatîbi es-Seyyid el-Hâc Hâfız Ali Efendi, Beyoğlu **[45a]** Kışlağı Câmi'-i Şerîfi Hatîbi ve İmâm-ı Evveli es-Seyyid Hâfız Ahmed Münîb Efendi, Sultân Bâyezîd Hân-ı Velî İmâm-ı Evveli el-Hâc Mehmed Sâdık Efendi, Ayasofya-i Kebîr Câmi'-i Şerîfi İmâm-ı Evveli es-Seyyid Hâfız Hüseyin Efendi, Beylerbeyi'nde Sultân Abdülhamîd Hân Câmi'-i Şerîfi İmâm-ı Evveli es-Seyyid Ahmed Tayyib Efendi, Şehzâde Sultân Mehmed Câmi'-i Şerîfi İmâm-ı Evveli es-Seyyid el-Hâc Hâfız Mehmed Emin Efendi, Selîmiye Câmi'-i Şerîfi İmâm-ı Evveli es-Seyyid el-Hâc Hâfız Hasan Efendi Çavuşbaşı Necîb Efendi hazretleri haymesine; e'imme-i cevâmî'-i selâtinden Sultân Süleymân Hân Câmi'-i Şerîfi İmâm-ı Evveli es-Seyyid el-Hâc Hâfız Ali Efendi, Sultân Ahmed Hân Câmi'-i Şerîfi İmâm-ı Evveli el-Hâc Hâfız Hasan Efendi, Sultân Selîm Hân Câmi'-i Şerîfi İmâm-ı Evveli Hâfız Ahmed Hıfzı Efendi, Hidâyet Câmi'-i Şerîfi İmâm-ı Sâni'si es-Seyyid Ahmed Efendi, Adliye Câmi'-i Şerîfi İmâm-ı Evveli Hâfız Veliyüddin Efendi, Adliye Câmi'-i Şerîfi İmâm-ı Sâni'si Hâfız Hasan Efendi, Ayasofya-i Kebîr Câmi'-i Şerîfi İmâm-ı Sâni'si el-Hâc Hâfız Ahmed Efendi, Sultân Mehmed Hân Câmi'-i Şerîfi İmâm-ı Evveli Hâfız Halid Efendi, Ayasofya-i Kebîr Câmi'-i Şerîfi İmâm-ı Sâli'si el-Hâc Hâfız Ahmed Efendi, Sultân Bâyezîd-i Velî Câmi'-i

Şerîfi İmâm-ı Sânisî Abdülkerîm Efendi Evkâf-ı Hümâyûn Nâzırı Hasîb Efendi hazretleri haymesine; yine mûmâ-ileyhimden Vâlide Sultân Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Evveli Hâfız Mehmed Efendi, **[45b]** Sultân Mustafa Hân Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Evveli Hâfız Mustafa Efendi, Humbarahâne Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Evveli el-Hâc Hâfız Kadri Efendi, Sultân Osmân Hân Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Evveli Hâfız Mustafa Efendi, Sultân Ahmed Hân Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Sânisî Hâfız Mehmed Şâkir Efendi, Humbarahâne Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Sânisî Hâfız Ali Efendi, Vâlide Sultân Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Sânisî Hâfız Abdullah Efendi, Rumelihisârı Câmî-i Şerîfi İmâmı Hâfız Mustafa Efendi, Nusret Câmî-i Hümâyûnu İmâm-ı Evveli es-Seyyid Hâfız Ali Efendi, Nusret Câmî-i Hümâyûnu İmâm-ı Sânisî el-Hâc Hâfız Abdülazîz Efendi Masârifât Nâzırı Sâlih Beyefendi haymesine; Eyüb Ensârî Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Sânisî Hâfız Mehmed İzzet Efendi, Şehzâde Sultân Mehmed Hân Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Sânisî Hâfız Mehmed Sâdik Efendi, Şehzâde Sultân Mehmed Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Sâlisî Hâfız Hüseyin Efendi, Sultân Osmân Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Sânisî Hâfız Mehmed Selîm Efendi, Üsküdar Ayazması'nda Sultân Mustafa Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Evveli Hâfız Mehmed Tâhir Efendi, Üsküdar Ayazması'nda Sultân Mustafa Hân Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Sânisî Mustafa Efendi, Sultân Mustafa Hân Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Sânisî Hâfız Süleymân Efendi, Sultân Süleymân Hân Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Sâlisî Hâfız Mehmed **[46a]** Şâkir Efendi, Sultân Ahmed Hân Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Sâlisî el-Hâc Hâfız Hüseyin Hüsnü Efendi, Sultân Selîm Hân Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Sânisî Hâfız Abdullah Efendi Tophâne-i Âmire Nâzırı el-Hâc Sâ'ib Efendi haymesine; Sultân Mehmed Hân Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Sâlisî Seyyid Hâfız Mustafa Zihnî Efendi, Tevfîkiyye Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Sânisî es-Seyyid Hâfız İbrâhim Efendi, Eyüb Ensârî Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Sânisî Hâfız Mehmed Emîn Efendi, Sultân Mustafa Hân Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Sâlisî es-Seyyid Hâfız Ahmed Efendi, Sultân Osmân Hân Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Sâlisî es-Seyyid Hâfız Osmân Efendi, Sa'dâbâd Câmî-i Şerîfi İmâmı Hâfız Sâlih Efendi, Beyoğlu Kışlağı Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Sânisî Hâfız Abdullah Efendi, Sultân Selîm Hân Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Sâlisî Hâfız Abdurrahman Efendi, Bekiştâş'da Harbiye Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Sânisî Hâfız Ahmed Hamdi Efendi, Vâlide Sultân Câmî-i Şerîfi Hatibi Vekili es-Seyyid Hâfız Ahmed Efendi Harbiye Nâzırı Seyyid Emin Efendi haymesine; Eyüb Ensârî Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Evvel Vekîli Hâfız Mehmed Âkif Efendi, Sultân Bâyezîd-i Velî Hân Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Sâlis Vekîli es-Seyyid Hâfız Hüseyin Hüsnü Efendi, Hidâyet Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Evvel Vekîli es-Seyyid Hâfız Ârif Efendi, Sultân Mehmed Hân Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Sânisî Vekîli es-Seyyid Hâfız İsmâil Efendi, Beylerbeyi'nde Sultân Abdülhamîd Hân

[46b] Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Sâni Vekîli es-Seyyid Hâfız Ali Efendi, Selîmiye Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Sâni Vekîli Hâfız Feyzullah Efendi, Sultân Süleymân Hân Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Sâni Vekîli Hâfız Mehmed Ali Efendi, Mirgûn'da Sultân Abdülhamîd Hân Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Evvel Vekîli Hâfız Hüseyin Efendi, Mirgûn'da Sultan Abdülhamîd Hân Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Sâni Vekîli Hâfız Mehmed Efendi, Vâlîde Sultân Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Sâlis Vekîli Hâfız Mehmed Efendi Zahîre Nâzırı Hâdi Efendi haymesine da'vetli bulduklarından sâhilde mansûb hıyâma bi'l-vürûd minvâl-i meşrûha-i mergûbe üzere sevâdd-ı semte i'râz oldukları halde me'mûrları delâletiyle da'vetlü buldukları hıyâma vüsûl ve mevâ'id-i cennet misillü hoş-güvâr-ı velîme-i amîmü'l-nevâl-i hakâniyeden cümlesi şeb'ân ve herkes iştihası kadar istifâ-yı hazz-ı bî-pâyân kılıp istimâ-i sâz ü nevâ ve iltizâz-ı seyr ü temâşâ ile ravzatü's-safâ-yı hâtırları güller gibi hândân oldukdan sonra atâyâ-yı seniyyeler güzâr-şiyâb-ı sahife-tezkâr olduğu üzere cümlesinin yedlerine itâ ve hemyân-ı hâtırları meserrât-ı müte'âkibe ile imlâ buyrularak girye-i vakt-i hayr-i sūr ve bukâ-yı icâbet-engîz-i hubûr ile nâme-i du'â-yı sahîha-i hâlisalarını ecniha-i Kerubiyân sade-i derûnlarına mevdû'an bârgâh-ı mele-i a'lâya ba'de'r-ref' mezak ve mütena'im ve müteşekkir oldukları [47a] halde nişîmengâhlarına avdet eylediler. Sübhânallah nâmiyye-i bedâiy-i ri'yâz sūr-ı hümâyûnu Behzâd hâme-i nigâşte-i hüsn-i beyân iderek bu mahallin tahrîri esnâsında Hazret-i Ebû Eyüb Ensârî radiye anhu'l-Bârî civârında olan meşâyihden birisi görüşmek için fakirhâne-i bendegâneme gelüp ku'ûd ider itmez "oğlumun halîlesi vaz'-ı hamlde su'ûbete giriftâr ve bir haftadan ziyâde derd-i zeh ile rehîn-i ıztırâb olduğu halde kâbile celbi ve malzeme-i mehâzın tedârikine dair habbe-i vâhideye nâ'il değil idim. Bi-Hamdihi teâlâ sūr-ı hümâyûn-ı ferâh-nümûn-ı şâhânedede ihsân-ı mülûkâne buyurulan atıyye-i behiyye-i tâcdârî ile pâdergil ıztırâb olan dil-i perişân-ı âcizânem mudayyık-ı câh-ı ka'r-ı nâ-yâb ıztırâbdan halâs olduğundan başka ben sūr-ı hümâyûnda çadırda iken mezbûre ilkâ-yı cenîn-i mürde ile mevtden halâs olmuş zillullahi fi'l-âlem efendimiz hazretlerinin sâye-i kerâmetlerinde iki büyük derdden kurtuldum. Ben ol pâdişâh-ı kerîmü'l-ahlâka nasıl du'â edeyim, ömrü yüz yıl olsun disem çabuk tükenir şeydir hemân bizi yokdan var iden Allah pâdişâhımıza tükenmez ömr virsün ve metâlib-i şâhâneleri her ne ise Rabbü'l-âlemîn hazretleri tevfi-kât-ı aliyyesi idrâkiyle tıbk-ı murâd-ı mülûkâneleri vechile isteğini feth itsün" ta'bîr-i sâde-i [47b] ümmiyânesiyle ağlayarak du'â itdikde bu evzâ'ı acabâ derdest-i tahrîr-i bendegânem olan sevâd-ı sūr-nâmeye me'mûriyet-i bendegânemden istişmâm-ı gül-bûy-ı havâdis itdiğinden nâşî meclise dâ'ir mecmede-i anberîn teşekkür îkâdıyla şâmm-ı hâhiş-i

bendegânemi tervîh ve tervîc etmek murâdıyla evvelce tedârik olunmuş dâd-bûy-ı(?) tasannu'umdan endîşesi bi-hasbe'l-beşeriyye zükâm-ı dimâ'-i bed-kemânî-i iştibâh olduğundan atse-zen-i istis'âl olarak azîzim afyon keyfinin nesic-i kârgâh-ı sâlusî ettiği kâle-i kerâmeti guce-gâh-ı tecâhülde beze mi satıyorsunuz yollu ta'riz gûne latîfe olduğunda me'mûriyet-i bendegânem kat'an ve katibe-i mesmû'u olmadığını îmân-ı muğliza ile tevsîk etmekle mûmâ-ileyhin bu mahalli tahrîr esnâsında bağıteten gelüp fıkrât-ı mezkûre îrâdiyle teşekkür eylemesi kâ'id-i mübeşşirât-ı ma'neviyye-i feyz-i ilâhiyenin tarafından nezd-i çâkerâneme sevk olunmuş müjde-i ber-tasdik ve bedrika-i tevfiât-ı Rabbânî delâletiyle gönderilmiş güvâh-ı tahkik olduğu nümâyân oldu. Bâlâda mezkûr olduğu üzere Dolmabağçe'de Tüfenkhâne'den çadırlar mahallinde olan kavak ağacına merbût zemînden yetmiş zirâ' mürtefi' ve tûlu yüz yetmiş beş zirâ' menzil reseni üzerinde cânbazbaşı Ahmed Ağa terâzû bedest olarak **Beyt**:

Bâlâ-yı rismânda cânbâza kıl nazar
Havf ü recânın eyle [48a] tahayyül-i teşekkülün

mefhûmunca hatt-ı müstakîm üzere yürüyerek Tüfenkhâne'den tâ gâyesine varınca bî-bâk(?) ü bî-hirâs refât ve î'mâl-i şa'bede-i resen-bâzîde izhâr-ı e'âcib-i bî-şümâr eyledikten sonra sâ'ir cânbazlar sağır resen üzerinde karga sekmesi ta'bîr olunan bâzîçe-i hoş-rubâyı icrâları rişte-i nezzâre-i müşâhidîni tûlek-i kebek âferîn ve sûrâh-ı dehen temâşiyânı lâne-i tahsîn eyledi. Andan sonra cânbâzların birisi reseni mezkûr üzerinde otururken birden bire âdem kameti kadar bâlâyâ sıçrayıp müstakîmen yine resenin üzerine tenezzül ve pertâv ta'bîr olunan hareket ile resenin üzerinden yukarıya sıçrayıp ipin üzerine iki ayakları açık olduğu hâlde nâzil olup ayakları aşağı doğru sarkmış iken gûyâ havaya basmış gibi tekrar bir âdem kaddi mikdârı yukarıya kalkup yine resenin üzerine düşdü. Ve mikrâs-vârî iki ayağını birbirine dolayup bâlâ-yı rismândan kâh bâlâyâ su'ûd ve kâh rismâna nüzûl eyledi. Ve salıncaklı ecel beşiği denilen lu'betgâhın içine girüp nâ-şinîde ve nâ-dîde bâzîçe-i gûn-â-gûn icrâsından sonra gûyâ ez kazâ düşmüş sûrette başı aşağı kendüyü bıraktıkta fi'l-hakîka düşüyor zu'mu ile sûrgâhda mevcûd zenân-ı za'îfû'l-aklın [48b] bir ağızdan feryâd-ı vâveylâsı ve anların bu telâşından hâsıl olan kahkaha-i zükûr meydân-ı sûru hây u hûy tarab-efzâ ile sîne-i kemâna döndürdü. Ve tekrar kendüyü toplayarak kâhî kehvâre-i mezkûrenin içinden(?) bir taraftan bir tarafa top gibi atlamak ve kâhî mehd-i mezkûre âvihte olan salıncak ipine binüp sallanmak mânendi sermâye-i inbisât-ı hayret-fezâ ve te'accüb-nümâ nice nice şa'bede-i dilârâlar icrâ ettiler. Yevm-i mezkûrun ahşâmı olan Cum'a gecesini dahi leyle-i

sâbıkadan berter her tarafda kanâdîl-i pür-envâr ve mesâbîh-i bî-şûmâr îkâdıyla sâhil-i deryânın iki tarafını cedvel-i sîmîn ile müzeyyen kitâb-ı gülistân ya'ni riyâzgâh-ı sa'âdet olan Halic pâygâh-ı saltanat-ı seniyye Kandilli bağçe denmeye şâyân oldu. Kal'a ve sallâr ve gerdüne-i mezkûreye tezyîn olunan mâhtâbların hâme-i müyîntâr ziyâsı ile hâce-i dâna-yı temâşâ müsevvede-i şebi beyâza çeküp kâhî kitab-ı misbâhdan ders-i sabâhat ve kâhî meşârikü'l-envârdan sebk-i hikmet verdi. Ve mahall-i acl-i endâht olunan fişenklerin şu'le ve şerâresi rûy-ı deryâyı kürre-i nâr ü şeb-i siyâhı sabâh-ı nehâr eyleyüp bir bir kanâdîl ü mehtâb-ı bî-adîller ile tezyîn olunan emsâl-i mevzûne-i bedî'aların her birisi birer şecere-i Tûr-ı Sînâ-yı letâfet ve gül-nahl-i nihâlistân-ı meserret oldu.

**Muharremü'l-haramın on üçüncü ve sûr-ı hümâyûn-ı
şâhânenin üçüncü Cum'a günü âşiyâne-i ankâ-yı
hilâfet ve felekü'l-bürûc-ı mihr-i cihân-tâb-ı şevket
olan kasr-ı hümâyûna da'vetlü bulunan zevât-ı kirâm
hazerâtı.**

[49a] Karahisâr-ı Sâhib Mutarassıfı Sadr-ı esbak devletlü İzzet Paşa hazretleri ve Vidin Muhâfız-ı devletlü Hüseyin Paşa hazretleri ve Selânik Muhassılı devletlü İbrahim Paşa hazretleri ve Erzurum Vâlisi devletlü Es'ad Paşa hazretleri ve Karaman Vâlisi devletlü Hacı Ali Paşa hazretleri ve Çirmen Mutasarrıfı devletlü Mustafa Paşa hazretleri ve Aydın Muhassılı devletlü Ya'kûb Paşa hazretleri da'vetlerine tahsîs olunan sâ'at-i mu'ayyenede sâhil-i mezkûrdan şeb-dîz-i sūvârî-i übbehet ve iclâl ve me'mûrlar delâletiyle kasr-ı hümâyûna îsâl ve icrâ-yı merâsim-i istikbâl ile sadr-ı a'zam-ı âlî-tebâr ve vekîl-i mutlak şehinşâh-ı İskender-iştihâr hazretlerinin nasb-ı ayn-ı tehassür-i alâ-şîr(?) ü bî-kurâ(?) olan meclis-i âlîlerine idhâl ve ravza-i nevâziş-i sadâret-penâhîden her birisi gülçîn tekrîm ü nev-pâre-i pereseş hâl ü hâtır ile ten'îm ve tevkîrât-ı lâzîmelerinde bezl mâ-hâsıl ihtimâm ve vetîre-i sâbika üzere ince sâzlar çalınarak it'âm-ı ta'âm ve ta'âmdan mukaddem ve sonra temâşâ-yı raks ve cünbüş-i rakkâsân-ı hoş-hırâm [49b] ve cânbâz ve temâşâ-ı sâ'ire ile ağısân-ı şecere-i âmâlleri mazhar-ı tecelliyât-ı bende-i perverî olan devha-i nevâziş-i pâdişâhîden iktibâs-ı şu'le-i merâm ve usûl-i mültezime-i dayf-i nevâzî ba'de'l-icrâ karargâhîlerine avdet buyurdular.

Yevm-i mezkûrda sâ'at dördte iken bâlâda mezkûr hıyâma da'vetlü bulunan zevâtdan Tophâne'de Dersi'âm Boşnak Ahmed Efendi, Sultân Bâyezîd

Medresesi'nde Arabkirli el-Hâc Ömer Efendi, Cihârşenbihpazarı'nda İsmâil Efendi Medresesi'nde Selânikli Dersi'âm es-Seyyid Hâfız Efendi, Sultân Mehmed Hân Câmi-i Şerîfi'nde Dersi'âm Abdülhamîd Efendi, Sultân Mehmed Hân Câmi-i Şerîfi'nde Dersi'âm Tikveşli Ebubekir Efendi, Sultân Mehmed Hân Câmi-i Şerîfi'nde Dersi'âm Tatar Selîm Efendi, Sultân Mehmed Hân Câmi-i Şerîfi'nde Tefsîr-i Şerîf Hocası İskender Müftîsi-zâde Süleymân Efendi, Sultân Mehmed Hân Câmi-i Şerîfi'nde Dersi'âm Ruscuklu es-Seyyid Ali Efendi, Sultân Mehmed Hân Câmi-i Şerîfi civârında Vâ'iz el-Hâc Hüseyin Muharrem Efendi, Hüsrev Paşa Mahallesi'nde Mestci-zâde Dersi'âm İsmâil Mizânî Efendi devletlü Ser'asker Paşa hazretleri haymelerine; Kemâl Paşa Câmi-i Şerîfi İmamı Dersi'âm Karamanî Ali Efendi, Zeyrek'de Kilise Câmi'i ittisâlinde Akşemseddin Efendi hazretleri Tekyesinde Trabzonî Hoca **[50a]** Hâfız İbrahim Efendi, Âmedî hulefâsından Recâyî Efendi hânesinde mûsâfereten mukîm Rozcalı Süleymân Efendi, Meydancık'da Kasîdecî-zâde Vâ'iz el-Hâc Ahmed Efendi, Kemâl Paşa Câmi'i Müezzini Vâ'iz İsmâil Efendi, Hekim Çelebi Medresesi'nde Dersi'âm Maçkalı Mehmed Efendi, Bâb-ı Defterî Hocası Pertev Efendi, Ayasofya Câmi'i'nde Dersi'âm Karamanî Nazîf Efendi, Sultân Mehmed Hân Câmi'i Hâfız-ı Kütübi es-Seyyid el-Hâc Osmân Efendi, Sultân Mehmed Hân Hâfız-ı Kütübi Bursalı Mehmed Efendi Dâmâd-ı cenâb-ı cihândârî devletlü Halil Rif'at Paşa hazretleri haymelerine; Süleymâniye Câmi'i'nde Dersi'âm Bozoklu Kara Hâfız Hüseyin Efendi, Cihârşenbihpazarı'nda Koğacı Dede Türbedârı İbrâhim Efendi, Küçük Ayasofya civârında Dârü'l-hadîs Müderrisi Uşşâkî Ali Efendi, Sultân Mehmed Hân Medresesi'nde Ahîshalı el-Hâc Ahmed Efendi, Sultân Mehmed Hân Medresesi'nde Ahîshalı Bevvâb el-Hâc Yusuf Efendi, Sultân Mehmed Hân Medresesi'nde Lefkeli el-Hâc Osmân Efendi, Sultân Mehmed Hân Medresesi'nde Hayrullah Efendi me'zûnlarından Ahîshalı Hüseyin Efendi, Sultân Mehmed Hân Medresesi'nde Ahîshalı Fransî(?) Ali Efendi, Kılıç Ali Paşa Hatîbi el-Hâc Mustafa Efendi, Firûz Ağ'a'da mekteb hocası Cemâl-zâde Efendi Dâmâd-ı sâni cenâb-ı şehriyârî devletlü Sa'îd Paşa hazretleri haymelerine; **[50b]** Zeyrek'de Çinili odalarda sâkin dersi'âmdan Mustafa Efendi, Tophâne'de Dersi'âm Bağlıkçı-zâde İsmâil Efendi, Nusret Câmi-i hümayûnunda Dersi'âm Kenânî el-Hâc İbrâhim Efendi, Tophâne'de Dersi'âm İbrâ'il Müftîsi el-Hâc İbrâhim Efendi, Üsküdar'da Eski Vâlide'de Dersi'âm Topal el-Hâc Halil Efendi, Tophâne'de Dersi'âm Hacı Aziz Efendi, Üsküdar'da Vâlide-i Atîk civârında Dersi'âm Çörekci-zâde el-Hâc Ahmed Efendi, Ayazma Câmi-i Şerîfi'nde Dersi'âm Şemsi Paşa Medresesi'nde sâkin Mustafa Efendi, dersi'âmdan Abdullah Efendi, Tophâne'de Dersi'âm Tumanlı Cedîdi

İsmâil Efendi devletlü Kapudân Paşa hazretleri haymelerine; Bâb-ı Âlî Hocası Aynî Efendi, Farisî hocası Abdüssettâr Efendi, Farisî hocalarından Ahmed Hâmi Efendi, Hamidiye Başhâfız-ı Kütübü Dersi'âmdan Süleymân Efendi, Atik Ali Paşa Medresesi'nde sâkin Dersi'âmdan Tokadî Abdullah Efendi, Farsî Hocalarından Hazer Efendi, Farisî Hocalarından Fedâ Efendi, Farsî Hocalarından Vehbî-zâde Hayri Efendi, Dersi'âmdan Hayri Efendi, Süleymâniye Medresesi'nde Dersi'âm Mehmed Efendi devletlü Müşîr Paşa hazretleri haymelerine Dersi'âmdan Niğdeli Hüseyin Efendi, Şâh Hûbân Medresesi'nde sâkin Dersi'âmdan Mehmed Efendi, Ayasofya'da Dersi'âm A'mâ Hoca Efendi, Kible Çeşmesi'nde sâkin Vâ'iz Hâfız Mehmed Efendi, Hamidiye Üçüncü Hâfız-ı Kütübü **[51a]** Abdullah Efendi, Mehmed Paşa Yokuşu'nda Dersi'âmdan Hâfız Osmân Efendi, Küçük Ayasofya Medresesi'nde Dersi'âmdan Abdülmecîd Efendi, Dâye Kadın Mahallesi'nde Dersi'âmdan Osmân Efendi, Atik Ali Paşa Medresesi'nde Dersi'âmdan Mehmed Efendi, Tavşan Taşı'nda Yeni Medrese'de sâkin Hüseyin Efendi Kâ'im-makâm-ı sâbık devletlü Ahmed Hulûsî Paşa hazretleri haymelerine; Sultân Bâyezîd Hâfız-ı Kütübü Dersi'âm Bekir Efendi, Beşir Ağa Medresesi'nde sâkin Dersi'âm Mehmed Efendi, Beşiktaş'da Kılıç Ali Paşa'da sâkin Dersi'âm Mehmed Efendi, Yeni Câmi' muvakkat vekîli Dersi'âm Hâfız Ali Efendi, Mehmed Paşa Medresesi'nde Dersi'âmdan Ömer Efendi, Diyarbekir Müftî-yi sâbık Dersi'âm Hacı Hüseyin Efendi, Harbrut Müftî-yi sâbık Dersi'âm Hacı Osmân Efendi, Mehmed Paşa-yı Velî Türbedârı Ali Efendi, Çorlulu Ali Paşa Medresesi'nde Dersi'âm Yûsuf Efendi, Kemânkeş Medresesi'nde Dersi'âmdan Hüseyin Efendi Umûr-ı Mülkiyye Nâzırı müşîr-i mükerrer devletlü Mehmed Sa'îd Pertev Efendi hazretleri haymelerine, Payasoğlu Medresesi'nde sâkin Harbrutlu Seyyid Mustafa Efendi, Hamidiye Hâfız-ı Kütüb Vekîli Abdülkerîm Efendi, Hamidiye Medresesi'nde Bevvâb Dersi'âm Hasan Efendi, Sultân Abdülhamîd Hân aliyü'r-rahme ve'l-gufrân hazretlerinin Türbedârı Hüseyin Efendi, Hamidiye Medresesi'nde sâkin eş-Şeyh Ali Efendi, Edirnekapusu civârında Çukurbostan'da Kasım Ağa Mahallesi'nde sâkin Dersi'âm Hamdullah Efendi, Dökmeci-i Sâni Medresesi'nde **[51b]** sâkin Dersi'âmdan Mustafa Efendi, Üsküplü Câmi'i'nde Dersi'âm Ahmed Efendi, Aksaray'da Murad Paşa Câmi'i civârında Dersi'âmdan Seferihisârî es-Seyyid Mehmed Selîm Efendi, Ayasofya Medresesi'nde Kara Şeyh Bekir Efendi Umûr-ı Hâriciyye Nâzırı müşîr-i mükerrer devletlü Âkif Efendi hazretleri haymelerine; kurâdan Umûr-ı Hâriciyye Nâzırı müşârün-ileyh hazretleri İmâmı Halil Efendi, Bâb-ı alî'de Divânihâne İmâmı Seyyid Reşid Efendi, Ayasofya-i Kebîr Hâfız-ı Kütübü Dersi'âmdan Ali Efendi, Kayseriyeli

Hacı Mehmed Efendi-zâde Emin Efendi, Sultân Ahmed Medresesi'nde sâkin Kara Osmân Efendi, Abdullah el-Hazrî hazretleri türbedârı Abdülhamîd Efendi, Ebûzer-i Gaffârî hazretleri türbedârı Hâfız Ahmed Efendi, Kasım Paşa'da Vâ'iz Kırımî el-Hâc İbrâhim Efendi, Cezerî Câmî'i kurbünde Ayasofya'da Vâ'iz İzmirî Efendi, Eyüb Ensârî'de Kızıl Mescid Mahallesi'nde sâkin Kırımî Hâfız İbrâhim Efendi Mansûr Defterdârı müşîr-i mükerrer devletlü Nâfiz Efendi hazretleri haymelerine; Sultân Mehmed'de Hattât Şevki Efendi, Üsküdar'da Eski Vâlde civârında sâkin Hattât Ahmed Hulûsî Efendi, Üsküdar'da İhsâniye'de sâkin Hattât Hoca Şâkir Efendi, Osmâniye'de yazı hocası Hattât Mehmed Emin Efendi, Hattât Hâfız Mustafa Efendi, Beşir Ağa Medresesi'nde Hattât Mustafa Efendi, Ayasofya-i Kebîr Câmî'i Kayyumbaşısı Hattât Efendi, Hattât Vasfi Efendi, Hattât **[52a]** Halil Hâmid Efendi, Hattât Seyyid Mehmed Necîb Efendi, Rumelihisârı'nda Hatîb Hattât Seyyid Mehmed Efendi, hattâtinden Tophâne'de Pekmezci dâmâdı efendi Darbhâne-i Âmire Defterdârı müşîr-i mükerrer devletlü Rızâ Efendi hazretleri haymelerine; kurâ zümresinden Ayasofya Medresesi'nde sâkin Kara Hâfız Ömer Efendi, Süleymâniye Câmî'i Devrhân Başısı Kara Hoca-zâde Hâfız Ahmed Efendi, Murad Molla Tekyesi İmâmı Kurâdan Hâfız Seyyid Mehmed Tevfik Efendi, Karagümrük civârında Ali Paşa kurbünde sâkin Dâvud Paşa Kışlası Şeyhi Hoca Ahmed Efendi, Hamidiye Kur'âsı el-Hâc Ali Efendi, Şehzâdebaşı'nda Dersi'âm Halil Efendi, dersle meşgûl Trabzonî Halil Zühdü Efendi, Şehzâde Türbesi'nde Şeyh Mehmed Efendi, Yahyâ Efendi civârında sâkin Hattât Hâfız Ali Rızâ Efendi Çavuşbaşı el-Hâc Necîb Efendi haymelerine; Dökmeciler'de dersle meşgûl Boluvî Mehmed İslâm Efendi, Selîm Paşa Konağı civârında Üsküblü Şeyh Ebu Bekir Efendi, Edirneli Osmân Zeki Efendi, Osmâniye Mahallesi'nde Kayyum-zâde Dersi'âm Seyyid Mustafa Efendi, Kalenderhâne'de Dersi'âm el-Hâc Hüseyin Efendi, Kalenderhâne'de Dersi'âm Şeyh Hasan Efendi, sâbık kadı efendinin vekîlinin mahdûmu Dersi'âm Karahisarî-zâde Es'ad Efendi, Dökmeciler'de dersle meşgûl Bafralı Hüseyin Efendi, Şehzâde Medresesi'nde Abdülvahhâb Efendi, Şehzâde Medresesi'nde **[52b]** sâkin Kengrili Seyyid Ahmed Efendi Evkâf-ı Hümâyûn Nâzırı Hasîb Efendi haymesine; Sultân Mehmed'de Dersi'âm İbrâhim er-Rusûkî Efendi, İbrâhim Paşa Medresesi'nde Dersi'âmdan Emin Efendi, Kâdiriyye'den Yanık Şeyh İsmâil Efendi halîfesi Şeyh Ali Efendi, Kalenderhâne Medresesi'nde sâkin dârü'l-hadîs-i Nakşîyye'den Zileli Mehmed Efendi, Sultân Ahmed'de sâkin Ayasofya'da ders hocası Kastamonulu Hüseyin Efendi, hattâtinden teberdârlar meşk hocası Ali Hamdi Efendi, Harem-i Hümâyûn hademelerinden Hattat Mustafa Reşîd Efendi, Nakşîyye'den Şeyh Hâfız

Mehmed Efendi, tarîk-i Nakşîyye'den Sultân Ahmed Medresesi'nde sâkin Fendî Mehmed Efendi Masarîfât Nâzırı Sâlih Beyefendi haymesine; Bâb-ı Fetvâpenâhî'de Müsevvid Erzurumî İbrâhim Rüşdü Efendi, talebe-i ulûmdan İslâm Efendi, Aksaray'da Çâker Ağa Mahallesi'nde sâkin Sahhaf Mu'abbir el-Hâc Mehmed Hâdi Efendi, Rufâ'iyye'den Davud Paşa Câmî'i'nde sâkin Şeyh Mustafa Efendi, Aksaray'da Kâtib Câmî'i İmâmı kurâdan Fındık Hâfız Efendi, Sultân Mehmed'de Baştetimme Medresesi'nde sâkin Dersi'âmdan Balıkesirli Hüseyin Efendi, Ayasofya-i Kebîr Medresesi'nde Cifârî Mehmed Efendi, Dersi'âmdan Ahîsha Medreselerinden ve Nakşîyye'den Mustafa Efendi Tophâne-i Âmire Nâzırı el-Hâc Sâ'ib Efendi haymesine; Dersi'âmdan Halil Efendi, Nakşîyye'den Bursalı İdris Efendi, Selîmiye Dergâh-ı şerîfinde **[53a]** müsâfereten mukîm meşâyih-i tarîk-i Nakşîyye'den Beypazarî eş-Şeyh el-Hâc Mustafa Efendi, İbrâhim Paşa Medresesi'nde Dersi'âmdan Emin Efendi, Sultân Ahmed Medresesi'nde sâkin kurâdan Osmân Efendi, Ümmî Kemâl Şeyhi el-Hâc Ahmed Efendi, Dersi'âmdan Abdullah Efendi, Paşa İmamı Karamânî Ali Efendi, Düzceli Hoca Süleymân Efendi Harbiye Nâzırı Seyyid Emin Efendi haymesine; Üsküdar'da Sultân Tepesi'nde kâ'in Bâkî Efendi Câmî-i Şerîfi İmâmı tarîk-i Nakşîyye'den Buharalı Receb Efendi, Selîmiye Dergâhı'nda münzevî el-Hâc Osmân Efendi, Fındıklı'da Lüleci Ömer Efendi Tekyesi Şeyhi Şeyh Hâfız Ali Efendi, Abdüsselâm Tekyesi'nde müsâfir Bağdâdî eş-Şeyh Hasan Efendi ve refiki şeyh efendi, Karagümrük civârında tarîk-i Sa'diyye'den merhûm Seyyid Ejder(?) Efendi'nin halîfelerinden eş-Şeyh el-Hâc Mehmed Emin Efendi, Tophâne sâkinlerinden merhûm Nu'mân Paşa İmâmı Süleymân Şükrü Efendi, Tarakçılar'da Dâye Hâtun Mahallesi'nde sâkin tarîk-i Nakşîyye'den el-Hâc Hâfız Süleymân Efendi, Ayasofya'da medresede Dersi'âmdan Tosyavî Halil Efendi, Alaybeyi halîfesi es-Seyyid el-Hâc Mehmed Hilmi Efendi, Sancakdâr Tekyesi Şeyhi merhûm efendinin halîfesi Ahmed Şâkir Efendi, Başmak-ı şerîf türbedârı Nakşîyye'den Şeyh Mehmed Sıdkı Efendi Zahîre Nâzırı Hâdi Efendi haymesine; ve yevm-i mezkûrda sâ'at sekizde iken dersi'âm ve müderrisîn-i kirâm efendilerden bâ-mûsıla-i Süleymâniye, Şehzâde Medresesi'yle mütekâ'id Akşehirli **[53b]** el-Hâc Ömer Efendi, bâ-hamse Hazret-i Hâlid Müderrisi Eğinli İbrâhim Efendi, hâmiseden Denizlili Yahyâ Efendi, mûsıladan Babakal'alı Mustafa Efendi, bâ-mûsıla-i mütekâ'id Cihârşenbihli Mustafa Efendi, hareket-i altmışlı Kütahyalı Ahmed Efendi, Sahn Müderrisi Antakyalı es-Seyyid Mehmed Sa'îd Efendi, hâmiseden es-Seyyid Selîm Sırrı Efendi, Beypazarî İbrâhim Efendi, Karsî Mehmed Efendi-zâde Mehmed Cemâleddin Efendi, müşârün-ileyh Ser-asker Paşa hazretleri

haymelerine; Bafralı es-Seyyid Ahmed Revnakî Efendi, Sultân Selîm Müderrisi Harputî el-Hâc Abdurrahman Efendi, mûsıla-i Süleymâniye rütbesinden Sultân Ahmed Medresesi'yle mütekâ'id Konevî es-Seyyid el-Hâc Mehmed Efendi, Ayasofya-i Kebîr Müderrisi Kozanlı Mehmed Efendi, Başmüsevvid es-Seyyid Lutfullah Efendi, Bolvadinli es-Seyyid Mehmed Efendi, Şehrî Hâfız Mustafa Efendi, Ahışalı es-Seyyid Mehmed Sâkîb Efendi, Bağdâdî Abdurrahman Efendi, Zihneli Abdurrahman Efendi müşârün-ileyh Halil Paşa hazretleri haymelerine; hareket-i altmışlı rütbesinde bulunan müderrisîn-i kirâm ve dersi'âmdan Tophâneli İsmâil Hakkı Efendi, Nevşehirli Osmân Efendi, Ankaravî Ali Efendi, birâder-zâdesi Hâfız Mehmed Reşîd Efendi, Boyabadî Ebubekir Efendi, Bursalı İsmâil Efendi, Şehrî es-Seyyid Mehmed Sa'îd Efendi, Tarsûsî Mehmed Efendi, ibtidâ-yı altmışlı rütbesinden Küçük Süleymân Efendi-zâde es-Seyyid Ahmed Reşîd Efendi, Karsî es-Seyyid Mahmûd Efendi, **[54a]** Harputî es-Seyyid Nu'mân Efendi dâmâd-ı sâni cenâb-ı cihân-bânî müşârün-ileyh Sa'îd Paşa hazretleri haymelerine; Manastırlı Receb Efendi, Mengenli Mustafa Efendi, Harputî es-Seyyid Abbâs Efendi, Akşehirli İsmâil Efendi, Ahışalı es-Seyyid Mustafa Efendi, Mardînî es-Seyyid Mahmûd Efendi, mûsıla-i sahn rütbesinde bulunan müderrisîn-i kirâm ve dersi'âmdan Kütahyalı Mehmed Ârif Efendi, Borlulu es-Seyyid Ahmed Efendi, Servili Mustafa Efendi, Filibeli Mustafa Efendi müşârün-ileyh Kapudân Paşa hazretleri haymesine; Mağnisalı Müsevvid el-Hâc Lutfullah Efendi, İstanbulî es-Seyyid Mehmed Emin Efendi, Lârendeli es-Seyyid Mehmed Rifkî Efendi, Müsevvid Karahisâr-ı Sâhibli es-Seyyid Ali Efendi, İstanbulî Mehmed Ârif Hilmi Efendi, Kulpazarî Süleymân Efendi, Kazabâdî es-Seyyid Mehmed Efendi, Divriğili Mehmed Hamdi Efendi, Kastamonulu Mehmed Sâdık Efendi, Zihneli İbrâhim Efendi müşârün-ileyh Müşîr Paşa hazretleri haymesine; Yerköyî es-Seyyid Mustafa Efendi, Mehmed Şâkir Efendi, İstanbulî es-Seyyid Hâfız Abdullatîf Efendi, Beypazarî Hızır Efendi, Gelenbevî es-Seyyid Mustafa Efendi, Akşehirli Mustafa Efendi, Kengirli Mehmed Ârif Efendi, Hırka-i Şerîf Şeyhi Abdullah Efendi-zâde es-Seyyid Mehmed Es'ad Efendi, Ahışavî Ahmed Efendi, Arabkirli el-Hâc Yûsuf Efendi müşârün-ileyh Kâ'im-makâm-ı sâbık Hulûsî Paşa hazretleri haymesine; Ahışavî Mustafa Efendi, İstanbulî Seyyid Süleymân Efendi, Kastamonulu Mustafa Efendi, Enderûn-ı **[54b]** Hümâyûn'dan muhrec Mehmed Nûri Efendi, Kastamonulu Hoca Ömer Efendi-zâde Mehmed Sâdık Efendi, Bosnavî Hasan Efendi, Mısırî el-Hâc Ahmed Efendi, Yakovalı İbrâhim Efendi, İskenderiyeli el-Hâc İbrâhim Efendi müşârün-ileyh Umûr-ı Mülkiyye Nâzırı efendi hazretleri haymesine; hareket-i dâhil rütbesinde bulunan dersi'âmdan

Ahışhalı Dersi'âm İsmâil Efendi, Manyasî el-Hâc Mustafa Efendi, Hazinedâr Hocası Amasyalı Ömer Efendi, Hazine Vekîli Hocası Sivâsî es-Seyyid Hâfız Abdüsselâm Efendi, Nusret Câmi'-i Hümâyûnu Muvakkıtı Hüseyin Hulûsî Efendi, Vidinli Mustafa Efendi, Seferihisârî Ahmed Efendi, Bolivî İsmâil Hakkı Efendi, Ankaravî Hüseyin Hamid Efendi, Trabzonî N'umân Efendi müşârün-ileyh Umûr-ı Hâriciyye Nâzırı efendi hazretleri haymesine; Kastamonulu Sâlih Efendi, Bozkırî Seyyid Mehmed Efendi, Ketrozlu(?) el-Hâc Hasan Efendi, Karahisârî Hasan Efendi, Midillüli Hâfız Mehmed Ali Efendi, Bolıli es-Seyyid Hasan Efendi, Ahışhalı Osmân Efendi, Kisâdeli es-Seyyid Mehmed Râşid Efendi, Karahisârî Osmân Efendi, Eğinli Mehmed Efendi, müşârün-ileyh Mansûre Defterdârı Efendi hazretleri haymesine; İçilli Mustafa Efendi, Nâzillili es-Seyyid Mehmed Şükrü Efendi, Kastamonulu Ahmed Hilmi Efendi, Gümüşlü Ömer Fevzi Efendi, Adalı Mehmed Efendi, İneköylü İbrâhim Efendi, Konyalı Mehmed Zeki Efendi, Tokadî Ahmed Efendi, **[55a]** Alâiyeli es-Seyyid Ömer Efendi, ibtidâ-yı dâhil rütbesinden Konevî Mehmed Efendi müşârün-ileyh Darbhâne-i Âmire Defterdârı Efendi hazretleri haymesine; Tırnovalı es-Seyyid İbrâhim Efendi, Mudurnulu Mehmed Ârif Efendi, Geredeli Hasan Efendi, Burdurlu es-Seyyid Hüseyin Hüsnü Efendi, Karahisâr-ı Sâhibli Ahmed Efendi-zâde Mehmed Es'ad Efendi, Gümüşhâneli es-Seyyid Ömer Hulûsî Efendi, Filibeli es-Seyyid Halil Efendi, hareket-i hâric rütbesinden Gümölcineli es-Seyyid Ahmed Efendi, Trabzonî Mustafa Efendi, Ankaravî es-Seyyid Sâlih Efendi, Çavuşbaşı-i mûmâ-ileyh efendi haymesine; Trabzonî İsmâil Hakkı Efendi, Gölhisârî es-Seyyid Mehmed Âlim Efendi, Yerköylü Ali Efendi, Ankaravî Hüseyin Vâsıf Efendi, Adapazârlı Mehmed Efendi, Ahışhavî Mehmed Meded Efendi, Denizlili Mehmed Ârif Efendi, Kengirli Hâfız Ali Rıza Efendi, Tokadî es-Seyyid Hüseyin Efendi Evkâf-ı Hümâyûn Nâzırı Efendi-i mûmâ-ileyh haymesine, ibtidâ-yı hâric rütbesinden Yerköylü es-Seyyid Abdurrahman Efendi, Ünyeli Müftî-zâde Mustafa Efendi, İstanbulî es-Seyyid Abdullatîf Efendi, Karahisâr-ı Na'âllı İsmâil Efendi, Priştineli Ahmed Hulûsî Efendi, Ahışhalı Dersi'âm Mehmed Hulûsî Efendi, Toyranlı Mehmed Efendi, Kavalalı Yûsuf Efendi, Midillili es-Seyyid Ahmed Şâkir Efendi, Kengirli es-Seyyid Ahmed Efendi Masârifât Nâzırı Efendi-i mûmâ-ileyh haymesine; Denizlili Ahmed Efendi, İstanbulî es-Seyyid Mehmed Efendi, **[55b]** Mihalicli es-Seyyid Hâfız Hüseyin Efendi, Tırnovalı Hüseyin Efendi, Hendekli Hasan Efendi, Midillili Ramazan Efendi, Trabzonî Abdullah Efendi, Burdurlu es-Seyyid Abdülhamîd Edîbî Efendi, Eğinli Mehmed Tâhir Efendi, Uzuncaâbâd Hasköylü Musa Efendi mûmâ-ileyh Tophâne-i Âmire Nâzırı Efendi haymesine; Kengirli el-Hâc Veliyüddin Efendi, Bursavî es-Seyyid Yûsuf Efendi,

Müsevvid es-Seyyid Süleymân Efendi, Ispartalı es-Seyyid Hâfız Ali Nûri Efendi, Babakal'alı Ahmed Azîz Efendi, Babakal'alı Hâfız Ali Efendi, Gördeslü es-Seyyid Mustafa Efendi, Ankaralı es-Seyyid Mehmed Efendi, Ahışhalı Kadı-zâde Ali Rızâ Efendi, Kastamonulu Hüseyin Efendi Harbiye Nâzırı Efendi-i mûmâ-ileyh haymesine; Kastamonulu İsâ Efendi-zâde Mehmed Efendi, Ahışhalı Ömer Efendi-zâde Osmân Efendi, Zağferanborlulu Mehmed Efendi, Ankaralı el-Hâc Halil Efendi, Cihârşenbihli Dersi'âm Feyzullah Efendi, Eskişehirli Mehmed Efendi, Müderrisînden Süleymân Efendi, Geredeli Hasan Efendi, Dersi'âm Karamânî Ahmed Efendi, Ayasofya Şeyhi Yûsuf Efendi-zâde Mehmed Ârif Efendi mûmâ-ileyh Zahîre Nâzırı Efendi haymesine teşrîf ile münbit-i şukûfhâ-yı istîşâr ve serâ-bostân-ı gül-nihâl-i server-i bî-şümâr olan hıyâm-ı mezkûrede ârâm ve istimâ'-ı egânî ve elhân ile behîc ü handân ve it'âm-ı ta'âm ile şîrîn-kâm buyurdıklarından sonra bahîre-i ceyb ü dâmenlerine **[56a]** deryâ-yı bî-pâyân güncîne-i eltâf-ı hazret-i kişver-sitânîden cereyân iden inhâ ve ihsân cümlesini teşnegî-i keremiyet-i fâkadan rehâ-yâb ü şâdân ve zülâl-i âtifet-i cihândârîden reyyân idüp **beyt**:

İnşirâh-ı sînedir gülgeşt-i sahrâdan murâd
İnkîşâf-ı ukde-i dildir temâşâdan murâd

neşidesince sâha-i sîneleri münşerâh ve ukde-i derûnları münfetih olduğu hâlde fitîle-i masâbih-i da'vâtları envâr-ı icâbet ile tenvîr ve dürûd-ı nâ-ma'dûd-ı devâm-ı ömr-i devlet-i şâhâneyi tekrîr ederek yerli yerlerine avdet eylediler.

Yevm-i mezkûrda İnan cânbâzı izhâr-ı bâzîye âğâz ve bir kusefendi berdüş ederek resene su'ûd ve vasat-ı rismânda mikrâz-vârî rezk olunmuş olan sûtûnun mahalline vürûd eyledikde sûtûn-ı mezkûreye ittikâ ile yedinde olan terâzûnun bir ucunu zemîne rezk ve bend ve diğer tarafını pîşgâhına sedd edüp destinde olan kâr ü sertîzi gerdûn-ı kusefende havâle ve zebh ile aşağıda olan rüfekâsına endaht eyledi. Cânbâzbaşı Ahmed Ağa bu san'atı müşâhede eyledikde eğerçi mahfûz-ı hızâne-i zâbitası olan ma'lûmât-ı vefîre-i nâ-şenîde ve sanâyi'-i adîde-i nâ-dîde saf mir'ât-ı sîne-i şâhid-i meserret olan meydân-ı hüner-bâzî-i sûr-ı hümâyûnda zebh-i hayvan misillü âmâde-i celâl olacak şa'bedenin icrâsından mûmâ-ileyhi müstagnî ittiğinden ana dâ'ir tedârikâtı **[56b]** bulunmamış ise de derhâl bi't-tedârik kasaba mahsûs elbise ile kendüsini bir cezzâr-ı civân-merd ve sağ u sol müte'addid bıçaklar ile dilâver kanâde-i neberd şekline koyup ferye ve tûvânâ ve tenû-mend şaham-ârâ bir koyun tedârik ve hayvan-ı mezkûru zîb-i menkib-i celâdet ve menzil-i desti bâlâsına su'ûda mübâderet ettikde behîme-i mezkûre bilâ-güzâr tarîka-i mehâlik

olduğunu hiss-i hayvânîsi cihetle idrâk ve bîm-nâk olduğu hâlde dest ü pâzin ızdırâb oldukça cânbâzbaşının bir mûyi hareket etmeyüp sebât-ı kalb ile rûy-ı zemînde yürür gibi resen-i mezkûrun üzerinde reftâr-ı bî-pervâ ve meşy mutavassıt-ı şügûfte-pîrâ ile yürüyerekden vasat-ı menzile vardıkda ganemi hâbânîde(?) -i bâlâ-yı rismân ve besmele ve tekbîr ile şâh-ı devrânın yolunda kurbân edüp fûtâde-i besmelekedede-i resen olan zebîha-i mezkûreyi yine ip üzerinde yüzmeye ibtidâr ve sanî'a-i ma'rûfe-i kasâbân vechile pûsunu selh ve tefrîk ve lahmından kendüsüne yinecek mikdâr kat' ve mâ'adâsını hademesine bahş ederek endahte-i nüzülgâh-ı selîk ettikten sonra başhalîfesi kürre-i âhenger misillü derûnu âteşle memlû mangal başında olduğu hâlde ip üzerinde yürüyerek ustasının pîşgâhına geldikde mangalı **[57a]** vaz' ve tenzîl ve karşı karşıya murabba'an oturup kâhî ellerinde olan bâd-zen ve kâh yef yef(?) dehen ile mangalda olan âteşi teş'îl ve güş-ı ganemden iddihâr eylediği zahîre-i lahm pâreyi bir a'lâ külbasdı pişürdiklerinden sonra resen ile mangalı aşâğıya irsâl ve zîrde olan şâkirdleri mangalı ahz ve çend kıt'a francala ve iki bardak âb-ı sâf ve birkaç tabak salata üzerine vaz' olunmuş bir siniyi resen-i mezkûra bend ve yukarı celb ve puhte-i sanî'a-i dest-i hüner-i peyvestleri olan külbasdı dahi tebsi-i mezkûre üzerine idhâl ve ikisini ortaya alup iştihâ-yı germ-â-germ ile yediler içdiler. Ve ol hançe-i rîş-i nihâdlarını tamâmca tüketdiler. Bâzârgâh-ı cân olan risman üzerinde ganemi zebh ve selh ve guşt pâresini tabh ve bî-bak ü pervâ ekl ve def'-i iştihâ etmeleri san'atını nevâle horân-ı velâyim-sergüzeşt olan efsâne-nüvîsânın birisinden işidilmemiş ve simât-ârâ-yı toy-ı kısas-ı pîşînyân olan tevârîh-i sâbıkada görülmemiş bir hüner-i bedî'a-i nev-zuhûr ve müstezâd-ı mehâsin-i zaman-ı sâhib-kırânîden ma'dûd idüğü gayr-i mestûrdur. Mezkûrlar vech-i meşrûh üzere izhâr-ı kusvâ-yı hüner ittikleri akîbinde cânbâzbaşı sâye-i şâhânede hâtırında olmayan böyle bir san'at-ı nâ-mesbûkaya muvaffak olup yirde ve bâlâ-yı resende ya'ni nerede bulunur ise dil-sîr-i ni'am-i **[57b]** şehinşâhî olduğunun teşekkürü ile vâcibe-i zimmeti olan da'vât-ı hayriyye-i şâhâneyi ba'de'l-edâ ayaklarını resene rabt ile ber-kafa âvihte ve halîfesi anın olduğu mahalden yürüyerek ecel beşiğine varup izhâr-ı bâzîçe-i gûn-â-gûn ile seyr idenleri engüşt-gezâ-yı hayret ü tahsîn ve dehen-güşâ-yı şâbaş ü âferîn eyledi. Yevm-i mezkûrun ahşâmı Cum'a-ertesi gicesi leyâlî-i sâbıka misillü her tarafda olan kanâdîl temâsîl-i musanna'a-i firûzân ve envâ'-ı mâhtâb-ı tâbân-ı dırahşân kevâkib-i neyyire ile rûy-ı zemîni mânend-i âsumân eyleyüp berr ü bahrda iş'âl-i nâ'ire-i mütevâfire-i gam-sûz ve her cânibde îkâd-ı çerâğân-ı bî-şümâr-ı âlem-efzûn olunarak amûd-ı âteşin hevâîler resîde-i mahreb-i çerh-i berîn ve fişenkhâ-yı müterâkime ile atılan

dahmeler bir dahîme-i âteş-renk-i bihîn olmağla rûy-ı deryâ kesb-i âb ü tâb-ı gül-zemîn-i cennet ve sîne-i gaydâ-i mir'ât-ı mücellâ-yı İskenderî misillü pür safvet olduğundan Melâ'ike-i Kerrûbîn gözün aydın deyü ahâlf-i rûy-ı zemîne tehniyet ve târim-nişîn-i illiyîn-i hâk-feşînâne çeşmler rûşen-nüvîdf ile tûtîyâ bahş-ı meserret olup her kandîl-i efrûhtenin lisân-ı hâli

Zîr ü bâlâdan alır feyzi dil-i rûşenimiz
Zor ile âbdan ateş çıkarır revganımız

beytini takrîr ve Nâbî Efendi merhûmun âsâyışgâhını tenvîr eyledikçe [58a] beyt:

Biz o germâye-i ma'mûre-i ahlâkız kim
Hîmeye râyiha-i ûd verir külhanımız

diyerek deryâlar cûşa ve sûz ve şavk ve şatâret ile hurûşa gelüp atılan ateşlere sînesini siper ve sâ'ika mânendi nâzil olan çöp hevâileri berser iderek hareket ve usûlünü râmişgerî-i bâd-ı sabâya tatbîk ve aşâğı yukarı cevelân ve müntehâ-yı ateş-bâzî olan vakt-i mu'ayyene dek sûz u tâb ile cûşân olmuştur.

**Muharremü'l-haramın on dördüncü ve sûr-ı
hümâyûnun dördüncü Cum'a ertesi günü kâh-ı
bülend-eyvân-ı behişt-i hilâfet ve nüzülgâh-ı mevâ'id-i
veliyü'n-ni'met olan kasr-ı hümâyûn-ı şâhâneye
da'vetlü bulunan zevât-ı me'âlî-simât hazerâtı**

Destûr virmek kerem-i Ser-asker-i bâzilü'n-ni'am devletlü Hüsrev Mehmed Paşa hazretleri ve dâmâd-ı evvel-i hazret-i hâkânî müşîr-kârdân-ı hikmet devletlü Halil Rif'at Paşa hazretleri ve dâmâd-ı sâni-i cenâb-ı şehriyârî düstûr-ı reşîd devletlü Mehmed Sa'îd Paşa hazretleri ve şîr-i bîşe-i vegâ Kapudân-ı Deryâ devletlü Tâhir Paşa hazretleri ve müşîr-i asâkir-i hassa-i dâver-i devrân vezîr-i alîşân devletlü Fevzi Ahmed Paşa hazretleri ve kân-ı gevher dâniş-i nizâmü'l-mülk-i âferineş Umûr-ı Mülkiyye Nâzırı devletlü Mehmed Sa'îd Pertev Efendi hazretleri ve müşîr-i bercîsi tedbîr-i Umûr-ı Hâriciyye Nâzırı [58b] devletlü el-Hâc Mehmed Âkif Efendi hazretleri ve rakam-ı senc defâtir-i irfân Mansûre Defterdârı devletlü es-Seyyid Abdurrahman Nâfiz Efendi hazretleri ve zîb-bahş-ı güncîne-i cûd u bahâ Darbhâne-i Âmire Defterdârı devletlü es-Seyyid Ali Rıza Efendi hazretleri sa'at-i mu'ayyene da'vetlerinde kasr-ı hümâyûn-ı mezkûreye lede'l-vürûd me'mûrîn-i kemâl-i izâz ve ihtirâm-ı bîgâye-i ifrât ve ibcâl-i ta'zîm-i bî-nihâye ile müşârün-ileyhim hazerâtını

istikbâl vâsîf-ı yegâne ve nâdire-i ahd ü zamana tevâlî çâker-i bî-kurrâ(?)'i hıdem-i Sadr-ı a'zam-ı muhterem devletlû el-Hâc Mehmed Emin Ra'ûf Paşa hazretlerinin bezm-i ferh-i tev'em-i âlîlerine kadem-i cenbân-ı ikbâl oldukları hâlde sadr-ı a'zam-ı kurûrân ve vekîl-i mutlak-ı şehinşâh-ı deverân hazretlerinin tarafından müşârün-ileyhim hazerâtının şân-ı me'âlî-ünvân ve menzilet-i gerdûn-ı mertebet-nişânlarına cesbân mu'âmele-i tevkîr ve ikrâmı ba'de'l-icrâ müşârün-ileyhim hazerâtının gevher-i kıymetdâr zât-ı me'âlî-tebârları secce-i cevherîn gibi gird-â-gird meclis-i âlîde karar ve zât-ı sadr-ı a'zamî emâme-i tâbdâr misillü bahş-ı enver ederek mütekâyidâ-yı revzene-i temâşâ olduklarında gonca-i la'l-ebdârları gûyâ-yı hüsn-i beyân ve gül-i nâzik-terîn-i ruhsâr-ı alları bûyâ-yı meşâmm-ı cân rakkâsân-ı rû-sepîd-i nâzik-endâm-ı mânend-i nâhîd raks u cevelân ve ihtizâz-ı pây-i gûyî-i muyân-ı cenbânlarının seyr ü temâşâsı Zühre-i gerdûnu hayrân ve hunyâgerânın [59b] âğâzesi gâze-i gül-gûnesâ-yı cemâl-i neşât ve evtâd ve hâlet-efzâ-yı hâtır-şikârîlerinin her nağmesi târ ü bud(?) besât-ı inbisât olup beyt:

Tîr-i bend eyledik nakşî alan bir kıldan almıştır
Kulağın bursalar cengin(?) ene'l-Hakk çağırır tanbur

mezâmîn-i serîresini damâyîr-i erbâb-ı hâlde câygîr-i behcet ve şevk-engîz ve tarab-âmîz okudukları semâ'îlerin istimâ'ı kuvvet-i sâmi'aya lâ'î-i(?) karta-i ferhat ve seyr-i âheng çıktıkları şarkılarından gûş-ı müstemi'ân hâtır-ı mağribî-i gencîne-yâb misillü lebrîz-i şetâret olarak sebt-i cerîde-i eyyâm u duhûr olmağa şâyân ve nigâşte-i evrâk-ı zaman kılınmağa cesbân-ı izhâr olunan esbâb-ı şâdmânînin tafsîlinde zebân-ı erbâb-ı rûyet-i lâl ü simurg-kâbiliyet ashâb-ı zekâ ve fitnat şikeste bâldir. Beyt:

لی لسان کانه لی معادی

لیس یینی عن کنه ما فی فوادی

Ve müşârün-ileyhim hazerâtı kenâre-nişîn-i sofrâ-i nefâyis oldukları hâlde ya'ni esnâ-yı ta'âmda vetîre-i meşrûha üzere râmişgerân-ı nâhid-şî'âr zahmezen-i evtâd sâz u mutribân şîrîn-güftâr bestehânî ve âğâzeye dem-sâz olarak keşîde olunan atma'a-i şîrîn-güvâr ile dil-sîr ve ni'am-ı bî-gâye-i şâhânedan vâyegîr olup ba'de't-ta'âm dahi safâ-bahş-ı dil ü cân olan envâ'-ı esbâb-ı şâdmânî-i sûru temâşâ ile istifâ-yı hazz-ı evfâ buyurdularından sonra ârâmgâh-ı devletlerine avdet buyurdular.

[59b] Yevm-i mezkûrda sâ'at dördte iken sâlifü'z-zikr hıyâmdan dârü'l-hadîs rütbesinde bulunan müderrisîn-i kirâmdan Mukayyid İsmâil Efendi hafîdi Mehmed Nureddin Efendi, Süleymâniye rütbesinden Uşşâkî-zâde es-Seyyid Mehmed Bahâ'eddin Efendi, Nu'mân Bey-zâde Mîr es-Seyyid İbrâhim Edhem Efendi, Şehrî Mehmed Sa'îd Efendi, rütbe-i hâmseden ve mûsıla-i Süleymâniye'den Hüsâm Efendi-zâde es-Seyyid Hüseyin Âgâh Efendi, Şeker-zâde Abdulvahâb Efendi-zâde es-Seyyid Süleymân Efendi, Manyasî Mehmed Efendi-zâde Lutfullah Efendi, Boluvî Mustafa Efendi-zâde es-Seyyid Mehmed Es'ad Efendi, Yahyâ Bey-zâde Mirâ İbrâhim İsmet Efendi, Arabzâde Efendi hafîdi Mehmed Zeki Efendi, Nasuhî Ağazâde hafîdi-zâde es-Seyyid İbrahim Fu'âd Efendi devletlü Ser-asker Paşa hazretleri haymelerine; Kastamonulu es-Seyyid Veliyüddin Efendi, Ser-müneccimîn-i Hassa Hüseyin Hüsnü Efendi, Evkâf-ı Hümâyûn Müftîsi Ahmed Şükrü Efendi, Cezbî-zâde Hasan Necmeddin Efendi, Kuyucuklu-zâde zâdesi es-Seyyid Ahmed Râgıb Efendi, Enderûn-ı Hümâyûn'dan muhrec Keçeci-zâde İzzet Efendi-zâde Ali Reşâd Efendi, Adanalı es-Seyyid Ali Remzi Efendi, Mehmed Ârif Efendi hafîdi Mehmed Âmir Efendi, Mektûbî Atâullah Efendi-zâde es-Seyyid el-Hâc Osmân Râşid Efendi, Mehmed Şâkir Efendi, Kevâkebî-zâde Râşid Efendi-zâde Mustafa İzzet Efendi [60a] dâmâd-ı cenâb-ı cihândârî devletlü Halil Rif'at Paşa hazretleri haymelerine Kıbrısî-zâde İsmâil Râşid Efendi, Debbağ-zâde zâdesi es-Seyyid Ahmed Necîb Efendi, Yûsuf Efendi-zâde Osmân Efendi, Kisedâr birâderzâdesi Abdurrahman Efendi, Tokâdî Mustafa Efendi-zâde es-Seyyid Mehmed Eşref Efendi, Hırka-i Şerîf Şeyhi-zâde es-Seyyid Mustafa Necîb Efendi, Dürri-zâde Efendi hafîdi es-Seyyid Mehmed Es'ad Efendi, Feyzullah Molla-zâde Lutfullah Efendi, Kuyucaklı-zâde zâdesi Seyyid Abdurrahman Efendi-zâde-i Gelenbevî-zâde Mahmûd Azîz Efendi, Köprülü-zâde Âsım Bey hafîdi Mîr Mehmed Âsım Efendi dâmâd-ı sâni-i cenâb-ı şehriyârî devletlü Mehmed Sa'îd Paşa hazretleri haymelerine; Kütahyalı Ömer Efendi-zâde es-Seyyid Hasan Sâbit Efendi, Hâmid Efendi-zâde es-Seyyid Mehmed Atâullah Efendi, Sadreddin-zâde hafîdi Abdullah Efendi, Osmânpazarı-zâde es-Seyyid Mehmed Tâhir Efendi, Abdurrahman Efendi-zâde Abdullah Efendi-zâde-i Debbağ-zâde es-Seyyid Mehmed Ârif Efendi, Âbid Efendi-zâde Ahmed Râşid Efendi, Hamid Efendi-zâde es-Seyyid Mehmed Nurullah Efendi, Dürrî-zâde Atâullah Efendi hafîdi Seyyid Mehmed Sa'îd Efendi, Kenânî-zâde Mahmûd Efendi-zâdesi Mehmed Aziz Efendi, İsmâil Besim Efendi-zâde İbrâhim Edhem Efendi Kapudân-ı Deryâ devletlü Tâhir Paşa hazretleri haymesine; Ser-etibba-i esbak Mes'ûd Efendi-zâde es-Seyyid Nu'mân Necîb Efendi, Kavalalı-zâde es-Seyyid İsmâil Fehim

Efendi, Arabkirî Yahyâ Efendi **[60b]**-zâde Eyüb Efendi, İmâm-ı Hazret-i Sadr-ı Âlî Bursalı Hâfız Mehmed Safvet Efendi, Vâlide Sultân İkinci Kahvecibaşısı-zâde es-Seyyid Mehmed Azîz Efendi, Arzuhâlî Kadri Efendi-zâde Ali Bedreddin Efendi, Moravî Ahmed Kâmil Efendi, Emin Ağa-zâde Mehmed Es'ad Efendi devletlü Müşîr Paşa hazretleri haymesine, Kâ'im-makâm-ı esbak Mustafa Paşa hafidi Mîr Mehmed Sa'dullah Efendi, Osmân Paşa yeğeni Mîr es-Seyyid Mehmed Sâlih Efendi, Emin Beğ-zâde Mîr Mehmed Kerîm Efendi, Âtîf-zâde Celâleddin Efendi hafidi Ömer Hüsâmeddin Efendi, es-Seyyid İbrâhim Efendi-zâde es-Seyyid Mustafa hafidi Efendi, Şükür Efendi hafidi es-Seyyid Mehmed Reşîd Efendi, Ser-berber-i Hazret-i Şehriyârî İmâm-ı sâbık Hasan Efendi, İbrâhim Bey İmâmı Hâfız İsmâil Efendi, Osmân Paşa-zâde Mîr Mehmed Nûri Efendi, Hatîb-zâde zâdesi es-Seyyid Mehmed Münîr Efendi, Çerkeşî Mehmed Efendi dâmâdı Mehmed Sâdık Efendi Kâ'im-makâm-ı sâbık devletlü Hulûsî Paşa hazretleri haymesine, Esmâ Sultân İmâmı es-Seyyid el-Hâc Hâfız Mehmed Ârif Efendi, Hurşîd Paşa İmâmı Abdülmüte'âl-zâde Hüseyin Efendi, Hatîb-zâde es-Seyyid Mehmed Hamdullah Efendi, hareket-i altmışlı rütbesinden Besenci-zâde Efendi mahdûmu es-Seyyid Mehmed Hilmi Efendi, Abdullah Molla hafidi es-Seyyid Mehmed Bahâeddin Efendi, Derviş Beğ-zâde Mîr Mehmed Sa'îd Efendi, Hırka-i Şerîf Şeyhi esbak Osmân Efendi hafidi es-Seyyid Mehmed Es'ad Efendi, es-Seyyid Musâ Efendi-zâde **[61a]** es-Seyyid Mustafa Hâmid Efendi Umûr-ı Mülkiyye Nâzırı müşîr-i mükerrer devletlü Mehmed Sa'îd Pertev Efendi hazretleri haymesine, el-Hâc Sa'îd Efendi-zâde es-Seyyid Ahmed Reşîd Efendi, Sultân Ahmed İmâmı zâde zâdesi es-Seyyid Mehmed Sa'îd Efendi, İsâ-zâde zâdesi es-Seyyid Mehmed Sa'adeddin Efendi, ibtidâ-i altmışlı rütbesinde bulunan müderrisîn-i kirâmdan Şeyh Yûsuf Efendi-zâde Mehmed Reşîd Efendi, Nûri Efendi-zâde es-Seyyid Ali Şemseddin, Ali Ağa İmâmı el-Hâc Hâfız Mehmed Emin Efendi, sahn rütbesinden Mehmed Ârif Efendi ve Mehmed Edîb Efendi, sâbık İmâm-ı Evvel-i Şehriyârî es-Seyyid Zeynelâbidîn Efendi mahdûmu Mehmed Cemâleddin Efendi, Arzuhâlî-i Veliyyü'n-ni'amî es-Seyyid Hasan Râfet Efendi, Kevâkibî-zâde Râşid Efendi-zâde Mehmed Emîn Efendi, Hutvânî-zâde hafidi Tevfik Efendi-zâde Seyyid Mehmed Nakiyyüddin Efendi Umûr-ı Hâriciyye Nâzırı Müşîr-i mükerrer devletlü el-Hâc Âkif Efendi hazretleri haymesine, Çerkeşî es-Seyyid Mehmed Efendi, Âtîf-zâde Celâleddin Efendi hafidi Mehmed Vecid Efendi, musıla-i sahn rütbesinden Gülzemânî-zâde zâdesi Mehmed Sâlim Efendi, Ahmed Kâmil Efendi hafidi Mîr es-Seyyid Abdülkadir Efendi, Münecceimbaşı Râkım Efendi-zâde Mustafa Hüsâmeddin Efendi, Melik Paşa hafidi-zâde Mîr

Hüseyin Rif'at Efendi, Muhyi-zâde hafîdi es-Seyyid İbrâhim Ferîd Efendi, Müderris-zâde Ârif Efendi-zâdesi es-Seyyid Ahmed Hayri Efendi, İhyâ Efendi-zâde es-Seyyid Yahyâ İhyâ Efendi, Osmânpazarî-zâde **[61b]** Seyyid Mehmed Sâlih Efendi, sâbıkâ İmâm-ı Evvel-i Şehriyârî yeğeni Kastamonulu Müftî-zâde es-Seyyid Mehmed Tâhir Efendi Mansûre Defterdârı Müşîr-i mükerrerem devletlü Nâfiz Efendi hazretleri haymesine; Konevî İmâm-zâde Es'ad Efendi-zâde es-Seyyid Mehmed Mes'ûd Efendi, Gelenbevî İsmâil Efendi hafîdi İbrâhim Sârim Efendi, el-Hâc Yûsuf Efendi-zâde, Mîr Mehmed Hakkı Efendi, Mustafa Paşa-zâde Tâhir Bey-zâde Mîr Mustafa İzzet Efendi, Mahmûd Ağa-zâde es-Seyyid Ahmed Efendi, sâbıkâ Ser-etibba-i Sultânî Mes'ûd Efendi-zâde es-Seyyid Ahmed Hıfzı Efendi, musıla-i sahn rütbesinden Dürri-zâde Abdullah Efendi-zâde es-Seyyid Mehmed Dürrî Efendi, Halil Hamîd Paşa-zâde Ârif Beyefendi hafîdi Mîr Mehmed Atâullah Efendi Darbhâne-i Âmire Defterdârı Müşîr-i mükerrerem devletlü Rızâ Efendi hazretleri haymesine, Nişli Müftî-zâde es-Seyyid Mehmed Vehbî Efendi, Melik Paşa-zâde Abdülkadir Bey Efendi-zâde Mîr Ali Haydar Efendi, Müsevvid es-Seyyid Ahmed Râşid Efendi, Gülzemânî-zâde Mehmed Ârif Efendi, Kengrılı Abdullah Efendi-zâde Mehmed Sâlih Efendi, Trabzon Vâli-yi sâbıkı Hasan Paşa-zâde Mîr Rüşdü Efendi, Müderris-zâde Ârif Efendi-zâde es-Seyyid Mehmed Dâniş Efendi, Müftî-zâde Abdullah Efendi-zâde es-Seyyid Mustafa Necîb Efendi Çavuşbaşı Necîb Efendi hazretleri haymesine; Paşa İmâmı Hüseyin Efendi-zâde Mehmed Refî' Efendi, Çelebi Ömer Efendi-zâde es-Seyyid **[62a]** Abdullah Efendi, Melik Paşa hafîdi Süleymân Bey-zâde Mîr es-Seyyid Mehmed Halid Efendi, Hidâyet Efendi hafîdi es-Seyyid Mehmed Emîn Efendi, Hindî Molla hafîdi es-Seyyid Mehmed Es'ad Efendi, Celâl Molla-zâde zâdesi Mehmed Celâleddin Efendi, Ahîshavî Mehmed Efendi-zâde Mehmed Şâkir Efendi, Uşşâkî İsmâil Efendi-zâde Mehmed Ekmeleddin Efendi Evkâf-ı Hümâyûn Nâzırı Hasîb Efendi haymesine; Âşir Efendi hafîdi Nebil Bey-zâde Mîr Mehmed Nâ'il Efendi, Behcet Efendi hafîdi es-Seyyid Mehmed Atâullah Efendi, Yûsuf Paşa hafîdi Mîr Ahmed Muhtâr Efendi, Es'ad Efendi-zâde es-Seyyid Mustafa Şekîb Efendi, İmâm-ı Sâni-i Hazret-i Şehriyârî Seyyid Mehmed İzzet Efendi, Ser-etibba-i Sultânî Abdülhak Efendi-zâde Hayrullah Efendi, Aba-zâde zâdesi es-Seyyid Mehmed Emîn Efendi, Yesârî-zâde zâdesi Mehmed Rif'at Efendi, Hekimbaşı Sâdık Efendi hafîdi es-Seyyid Mehmed Sâdık Efendi Masârifât Nâzırı Sâlih Beyefendi haymesine; Âtîf-zâde Celâleddin Efendi hafîdi Mehmed Âtîf Efendi, Cezbî-zâde zâdesi Ahmed Es'ad Efendi, Tekfurdağlı Müftî-zâde zâdesi es-Seyyid Mustafa Münîb Efendi, Halil Hamid Paşa-zâde Ârif Beyefendi hafîdi Mîr Mehmed

Şefik Efendi, İsmet Bey-zâde Ârif Beyefendi zâde Mîr es-Seyyid Mehmed Mutî' Efendi, Keçeci-zâde İzzet Efendi-zâde Mehmed Fu'âd Efendi, Kütahyalı Halil Efendi **[62b]**-zâde Ya'kûb Âsım Efendi, Emîn Efendi-zâde es-Seyyid Ali Rıza Efendi Tophâne-i Âmire Nâzırı Sâ'ib Efendi haymesine; Abdullah Efendi-zâde Fehim Efendi-zâde İsmâil Zeki Efendi, Vâlîde Kethüdâsı-zâde Münîr Bey-zâde Mîr Mehmed Râgıb Efendi, İmâm-ı Evvel-i Şehriyârî Mustafa Nuri Efendi-zâde Ahmed Nazîf Efendi, Menteşeli Abdurrahim Efendi-zâde es-Seyyid Hâfız Osmân Sâ'ib Efendi, Abdurrahman Nâfiz Efendi-zâde es-Seyyid Mehmed Münîf Efendi, Seferihisârî es-Seyyid İbrâhim Efendi Harbiye Nâzırı Emîn Efendi haymesine; Hüdâdâd Bey-zâde Mîr Mehmed Sa'îd Efendi, Halil Hamid Paşa-zâde Ârif Beyefendi hafîdi es-Seyyid Mustafa Nazîf Efendi, Koçhisârî Ali Efendi-zâde Hâfız Mehmed Emîn Rüşdî Efendi, Gelenbevî-zâde zâdesi İsmâil Rif'at Efendi, Ali Ağa İmâmı Hâfız Ahmed Efendi, Sahhaflar Şeyhi-zâde zâdesi es-Seyyid Ahmed Nazîf Efendi, Ahmed Şükrü Efendi-zâde es-Seyyid Mehmed Tevfîk Efendi, İzzet Bey-zâde Mehmed Tevfîk Efendi, Hibetullah Sultân hazretleri müte'allikâtından Niğdeli Seyyid Mehmed Ârif Efendi, Hammâmî-zâde hafîdi es-Seyyid Mehmed Bedreddin Efendi, Gümüşhâneli Ömer Efendi-zâde es-Seyyid Mustafa Reşîd Efendi Zahîre Nâzırı Hâdi Efendi haymesine; ve yevm-i mezkûrde sâ'at sekizde iken Dergâh-ı Ali Kapıcıbaşlarından Mirâhur-ı Hazret-i Cihândârî **[63a]** Hüseyin Bey, Kethüdâ-yı Bevvâbîn-i Cenâb-ı Tâcidârî Hasan Bey, Kapıcıbaşılardan Alâ'eddin Ağa, Galata Nâzırı Mustafa Bey, Zahîre Nâzırı sâbık el-Hâc Veli Ağa, Cabbarzâde Abbas Bey, Dâmâd Paşa hazretlerinin Kethüdâsı Ârif Ağa, Veli Paşa-zâde İsmâil Bey devletlü Ser-asker Paşa hazretleri haymelerine; mûmâ-ileyhimden Osmân Paşa-zâde Edhem Bey, Hüseyin Paşa Silâhdârı Mesrûr Ağa, Mâbeyn-i Hümâyûndan muhrec Hüseyin Ağa, Halil Paşa-zâde Hüseyin Bey, es-Seyyid Hâşim Ağa, Cabbarzâde hafîdi İzzet Bey, Enderûn-ı Hümâyûn'dan muhrec Süleymân Hurşid Ağa, Cabbarzâde Mahmûd Bey Dâmâd-ı cenâb-ı cihândârî devletlü Halil Rif'at Paşa hazretleri haymelerine; yine mûmâ-ileyhimden Cabbarzâde Kapıkethüdâsı-zâde Şâkir Bey, Cabbarzâde Hamza Bey, Sâlih Paşa dâmâdı Es'ad Bey, Cihân-zâde Ahmed Âkif Bey, Filibe Nâzırı sâbık Süleymân Bey kaynı Kâmil Bey, Soğukçeşmeli Bekir Efendi dâmâdı Fazlı Ağa, Osmân Paşa-zâde Mehmed Şevki Bey, İsmâil Bey-zâde Mahmûd Bey dâmâd-ı sâni-i cenâb-ı şehriyârî devletlü Mehmed Sa'îd Paşa hazretleri haymelerine; Sert Mahmûd Paşa-zâde Hasan Bey, İçilli Ahmed Paşa dâmâdı Zeynelâbidîn Bey, Şekerci-zâde İsmâil Bey, Celâl Ağa-zâde Süleymân Bey, Hâlet Efendi Mehterbaşısı Mehmed Ağa, Kapudân Paşa Kethüdâsı esbak

[63b] Mehmed Emîn Ağa, Ali Nâmîk Paşa-zâde Mustafa Atâ Bey, Mâbeyn-i Hümâyûn'dan muhrec Şâkir Ağa Kapudân-ı Deryâ devletlü Tâhir Paşa hazretleri haymesine; Dâvud Paşa Kethüdâsı Sâdik Paşa-zâde Edhem Bey, Belgrad Muhâfızı ve Rumeli Vâlisi sâbık Hüseyin Paşa-zâde Abdurrahman Bey, Silahdâr Ali Paşa-zâde Süleymân Bey, Ömer Ağa-zâde Mahmûd Bey, Silahdâr Ali Ağa merhûmun mahdûmu Tevfik Bey, Kapudân-ı Deryâ esbak Mahrûkî Ali Paşa-zâde Ali Bey, Mâbeyn-i Hümâyûn'dan muhrec Kırımî Mustafa Ağa, Kara Süleymân Paşa-zâde Ahmed Bey, Hazînedâr Başı-zâde Süleymân Bey Müşîr-i Asâkir-i Hassa-i Şahâne devletlü Ahmed Fevzi Paşa hazretleri haymesine; Mîrâhur-ı Evvel-i esbak Hacı Mes'ûd Ağa, Kethüdâ-yı Bevvâbîn-i esbak Muhsin-zâde Mehmed Bey, Kethüdâ-yı Bevvâbîn-i sâbık Cemâl Bey, Miloş-zâde Mahmûd Bey, İzzet Paşa hafidi Atâ Bey, Çelebi Süleymân Ağa, Zühdi Paşa-zâde Ya'kûb Bey, Şemseddin Bey-zâde Ahmed Bey, Kâ'im-makâm-ı sâbık devletlü Hulûsî Paşa hazretleri haymesine; Filibe Nâzır-ı esbakı Süleymân Bey, el-Hâc Süleymân Bey, Emîn Bey, İshak Bey, İzvornik Mütessellim-i sâbıkı Boşnak Ahmed Bey, Saruhan Mütessellim-i sâbıkı el-Hâc Eyüb Ağa, Hüdâvendigâr Sancağı Mütessellimi Halil Kâmilî Ağa, Sakız Muhassılı Hacı Kadri Ağa, Kastamonu Mütessellimi Dede Mustafa Ağa, Kıbrıs Muhassılı [64a] Hacı Mehmed Ağa Umûr-ı Mülkiyye Nâzırı Müşîr-i mükerrer devletlü Mehmed Sa'îd Pertev Efendi hazretleri haymesine; Silivri Osmân Ağa, Müşîr Paşa hazretlerinin taraflarından Üsküdar muhâfazasına me'mûr Ahmed Ağa, müşârün-ileyh hazretleri cânibinden Beşiktaş muhâfazasına me'mûr Hacı Ali Ağa, Emîn Paşa kayını İbrâhim Bey, Behrâm Paşa Kethüdâsı Mehmed Ağa, Benderli Ali Paşa merhûmun birâderi Halil Bey, Müşîr Paşa hazretlerinin Devâtdârı Mustafa Bey Umûr-ı Hâriciyye Nâzırı Müşîr-i mükerrer devletlü el-Hâc Âkif Efendi hazretlerinin haymesine; Drama Nâzır-ı sâbıkı İsmâil Ağa, Şumnu Ayân-ı sâbıkı Ömer Ağa, Bilecik Voyvodası sâbıkı Himmet Ağa, el-Hâc Hasan Ağa, Üsküdar'da Hüdâyî Efendi hazretleri vakfı mütevellîsi Mustafa Ağa, Kara Cehennem İbrâhim Ağa, İznikmid Kereste Nâzırı esbak Mustafa Ağa, Rikâbdâr-ı esbak Ahmed Ağa, Mansûre Defterdârı Müşîr-i mükerrer devletlü Nâfiz Efendi hazretleri haymesine; Zihne Ayân-ı sâbıkı Osmân Ağa, Üsküdar'da Doğancılar'da Hattât Hasan Ağa, Kadı Karyesi'nde sâkin İsmâil Ağa, Şam-ı Şerîf Ağalarından Ömer Sabri Ağa, Duhân Gümrüğü Emîn-i esbakı Hâfız Hasan Ağa, Osmân Paşa Kethüdâsı Mustafa Bey, İçilli Ahmed Paşa Kethüdâsı Osmân Ağa, Kastamonu Mütessellimi sâbık Memiş Ağa Darbhâne-i Âmire Defterdârı Müşîr-i mükerrer devletlü Rızâ Efendi hazretleri haymesine; Fındıklı'da Hacı Mustafa Ağa, Topal Ağa yeğeni Mehmed Ağa, [64b] Küçük Ayasofya'da sâkin

Osmân Ağa, Kastamonulu Hacı Darıcı-zâde Ali Bey, Amasya Mütesellimi sâbık Hâfız Ağa, Üsküdarlı İbrâhim Ağa, Kadı Karyesi'nde sâkin Ahmed Ağa, Hasan Çavuş-zâde Hüseyin Ağa Çavuşbaşı el-Hâc Necîb Efendi haymesine; müderrisîn-i kirâmdan Abdullah Ağa-zâde Mîr es-Seyyid Ahmed İzzet Efendi, Melik Paşa-zâde Abdülkadir Beyefendi-zâde Mîr Mehmed Râşid Efendi, Âbid Efendi hafidi Mahmûd Azîz Efendi, Kastamonulu Hoca Ömer Efendi-zâde es-Seyyid Mehmed Sa'îd Efendi, Eğinli İbrâhim Efendi-zâde es-Seyyid Mehmed Tâhir Efendi, Enderûn-ı Hümâyûn'-dan muhrec es-Seyyid Mehmed Süleymân Efendi-zâde-i Tırnakçı-zâde es-Seyyid Sa'îd Ziver Efendi, Ahmed Kâmil Efendi hafidi es-Seyyid Ahmed Nûri Efendi Evkâf-ı Hümâyûn Nâzırı Hasîb Efendi haymesine; meşâyih-i cevâmî'-i selâtinden va'ziyye-i Cum'a der-Câmi'-i Ayasofya-i Kebîr Şeyhi eş-Şeyh el-Hâc Yûsuf Efendi, va'ziyye-i Cum'a der-Câmi'-i Sultân Ahmed Hân Şeyhi Eyüb Ensârî İmâm-ı Evveli eş-Şeyh el-Hâc Abdullah Efendi, va'ziyye-i Cum'â der-Câmi'-i Süleymâniye Şeyhi Yazıcı-zâde eş-Şeyh Hâfız Ahmed Efendi, va'ziyye-i Cum'a der-Câmi'-i Sultân Bâyezîd Hân Şeyhi eş-Şeyh es-Seyyid Hâfız Mehmed Murad Efendi, va'ziyye-i Cum'a der-Câmi'-i Sultân Mehmed Hân Şeyhi Koçhisârî Dersi'âm Şeyh Ali Efendi, va'ziyye-i cum'a der-Câmi'-i Nûr-i Osmâniye Şeyhi **[65a]** es-Seyyid eş-Şeyh Mehmed Emîn Efendi, va'ziyye-i Cum'a der-Câmi'-i Sultân Selîm Hân Şeyhi Hidâyet Câmi'i İmâm-ı Evveli eş-Şeyh es-Seyyid el-Hâc Hâfız Mustafa Efendi, va'ziyye-i Cum'a der-Câmi'-i Ebu Eyüb Ensârî Şeyhi Şeyh Feyzullah Efendi-zâde eş-Şeyh es-Seyyid Mehmed Reşîd Efendi, va'ziyye-i Cum'a der-Câmi'-i Cedîd-i Hümâyûn der Lâleli Şeyhi Konevî eş-Şeyh Seyyid Halil Efendi, va'ziyye-i Cum'a der-Câmi'-i Vâlîde Sultân der İstanbul Şeyhi Girîdî Dersi'âm Şeyh Süleymân Efendi Masârifât Nâzırı Salih Beyefendi haymesine; va'ziyye-i Cum'a der-Câmi'-i Şehzâde Sultân Mehmed Şeyhi Melik Hoca-zâde eş-Şeyh es-Seyyid Hâfız Mehmed Eşref Efendi, va'ziyye-i Cum'a der-Câmi'-i Vâlde Sultân der Üsküdar Şeyhi Nusret Câmi'i İmâm-ı Evveli Tırnovalı Şeyh Ali Efendi, va'ziyye-i cum'a der-Câmi'-i Cedîd der Üsküdar der-kurb-i Ayazma Şeyhi Hasırcı-zâde Şeyh Süleymân Sıdkı Efendi, va'ziyye-i Cum'a der-Câmi'-i Cedîd-i der bağçe-i İstavroz Şeyhi Dersi'âm Şeyh Hattât Hasan Efendi, va'ziyye-i Cum'a der-Câmi'-i Vâlîde Sultân der-Hasköy Şeyhi Şeyh es-Seyyid Hüseyin Vehbî Efendi, va'ziyye-i Cum'a der-Câmi'-i Cedîd-i Selîmiye der-Üsküdar Şeyhi Şeyh el-Hâc Abdullah Efendi-zâde Şeyh Mehmed Emîn Efendi, va'ziyye-i Cum'a der-Câmi'-i Cedîd-i Hidâyet der-nezd-i Bâb-ı Bahçe Şeyhi Karsî Şeyh Mehmed Efendi, va'ziyye-i Cum'a der-Câmi'-i Cedîd-i Adliye der Sarây-ı Şemsi Paşa der-Üsküdar Şeyhi Ankaravî Şeyh Mehmed Efendi, va'ziyye-i Cum'a **[65b]** der-Câmi'-i Cedîd-i

Tevfikiyeye der-Akındıburnu der-derûn-ı Boğâz-ı Bahr-i Siyâh Şeyhi Trabzonî Şeyh Ali Efendi, va'ziyye-i Cum'a der-Câmi'-i Cedîd-i Hümâyûn Mekteb-i Harbiye der-kurb-i Beşiktaş Şeyhi Nevşehirli es-Seyyid Şeyh Ahmed Efendi, va'ziyye-i Cum'a der-Câmi'-i Cedîd Nusret Şeyhi Ankaravî Mehmed Efendi Tophâne-i Âmire Nâzırı el-Hâc Sâ'ib Efendi haymesine; Üsküdar'da Sultântepesi'nde kâ'in Bâkî Efendi Câmi'i İmâmı Nakşıyye'den Buharalı Receb Efendi, Selîmiye Dergâhı'nda sâkin münzevî el-Hâc Osmân Efendi, Gümülcine'de tarîk-i Rufâ'ıyye'den eş-Şeyh el-Hâc Bekir Efendi, Karagümrük civârında tarîk-i Sa'diyye'den merhûm Seyyid Ejder Efendi'nin halîfelerinden Şeyh Süleymân Efendi, Üsküdar'da Rufâ'î Şeyhi Nûri Efendi halîfelerinden es-Seyyid eş-Şeyh Hâfız İbrâhim Efendi, Horhor Tekyesi Şeyhi Enver Şâh merhûmun halîfelerinden es-Seyyid eş-Şeyh Hâfız Mustafa Efendi, Murad Molla Tekyesi'nde Şeyh Hâfız Ahmed Efendi, Hocapaşa'da hânesinde münzevî Mehmed Efendi, tarîk-i Halvetiyye'den Horhor civârında Ferhâd Efendi Mühimmât-ı Harbiye Nâzırı Mehmed Emîn Seyyid Efendi haymesine, Câmi'-i Nusret Kayyımbaşısı tarîk-i Kadiriyye'den es-Seyyid eş-Şeyh Ahmed Efendi, Ayasofya'da medresede Dersi'âmdan Tosyalı Halil Efendi, Sancakdâr Tekyesi Şeyhi merhûm Mehmed Efendi halîfelerinden Hüseyin Hüsnü Efendi, Murad Paşa Câmi'-i Şerîfi Vâ'izi Etmekçi-zâde Medresesi'nde sâkin Süleymân Hulûsî Efendi, **[66a]** Bolu sancağından Ali Efendi, Fındık-zâde Tekyesi Şeyhi Osmân Efendi halîfelerinden Sa'diyye'den es-Seyyid el-Hâc Şeyh Mehmed Emîn Efendi, Şehzâde Medresesi'nde sâkin Ahmed Efendi, Ayasofya Medresesi'nde sâkin Karsî Hâfız İbrâhim Efendi, Süleymâniye civârında Deveoğlu Medresesi'nde sâkin müderrisinden Bolulu İbrâhim Efendi, Yûsuf Paşa Mektebi'nde Hattât İsmâil Hakkı Efendi Zahîre Nâzırı Hâdi Efendi haymesine da'vetli bulduklarından usûl-i mer'ıyye-i sâbıka misillü zîb-i kenâr-ı sâhil olan me'mûrînin hıyâmına bi'l-vürûd hâzır u müheyyâ kılınan tekâverân-ı sabâ-reftârlara süvâr oldukları halde zâ'im ağalar pişgehlerinde revhan olarak ber-vech-i meşrûh her birleriyçün ta'yîn ve tahsîs buyurulmuş olan hıyâmı teşrîf ve sâhib-i hayme ve me'mûrlar tarafından terhib ü taltîf ve usûl-i mihmân-nüvâzî ve mu'âmele-i tatyîb ve dil-nüvâzî icrâsıyla gül-i mutarrâ-yı hâtırları شفقته ve handân ve gonce-i nihâl-i âmâlleri eyâdî-i nevâziş ile şâdân olup kâhî rakkâsân-ı sîm-endâmların cünbüş-i dil-rübâbîlerini temâşâ ve kâhî râmişgerân-ı mûsilî-i şî'ârânın sâz ü söz ve ağânîlerini istimâ' vasfı ve kesb-i envâ'-ı safâ iderek ni'met-i bî-minnet-i veliyyü'n-ni'met-i âlemyân ile şîrîngâm ve keşide kılınan nefâyis-i et'ime-i bî-pâyân ile it'âm ve îcâb idenlere atıyye-i seniyyeler it'â olunarak kemâhî murâ'ât ve ihtirâm u ikrâmlarına ikdâm ve cümlesi maraziyyü'l-kalb **[66b]** ve şâdgâm

ve devâm-ı ömr ü devlet-i hazret-i tâcdârî ed'iyyesini dîbâce-i ünvân-ı merâm eylemiştir.

Ve cânbâzlar eyyâm-ı mezkûre misillü envâ'-ı şa'badelerini bu gün dahi icrâ ve huzzâr ve nüzzâra bâ'is-i hüsn-i temâşâ eylediler. Ez-cümle resenin üzerinde sağ ayağının üstüne oturup sol ayağını resenden aşağı âvizân iken bâlâyâ sıçrayup resenin üzerine indikde bi'l-aks ya'ni sağ ayağını uzadup sol ayağının üzerine oturup hey'ât-ı mübâdile-i mezkûreyi çend def'a tekrar ve ba'dehû ipin üzerinden hevâyâ atlayup resene indiği vakitte ayağını rismanın üzerine hatt-ı müstakîmi vechile uzatdı ve böyle iken davranup bâlâyâ sıçrayarak şekl-i mezkûr ile ayağını resenin üzerine mebsût olduğu hâlde oturmak san'atını ve cânbâzbaşının küçük kızı ile sâ'ir sagîre kız çocuklar dahi resenin üzerinde diz çökmek şekl-i ma'lûmesini icrâ etdiler. Ve ba'zıları yerde buldukları hâlde kargı ta'bîr olunan nîze-i tavîleyi pîşânîsinin ve dişlerinin ve çenesinin üzerine müstakîmen vaz' ile izhâr-ı san'at etdiler. Ve eyyâm-ı sâ'iredeki vechile cânbâzbaşı menzil-i rismânın üzerinde nihâye-i menzile vardıkda ric'at-ı kahkarî ile pes pes reptâr ederek ardın ardın ibtidâ-yı resene dek **[67a]** avdeti huzzâr-ı sûra sanâyi'-i bedî'a-i güzeştesini ferâmûş ve bu keyfiyet-i müstağribenin temâşâsı cümleyi medhûş etmiştir. Her ne ise gideceği tarîki bilerek ve kendini yolun reh-i râstını seçerek dahi rismânın üzerinde gitmek sanâyi'-i rüzgârdandır demek şâyân iken ber-aks ayağının basdığı mahalli görmeyerek yürümek şa'bedesi el-hak cânbâzbaşının mahlası olan Cin Ahmed'lik tesmiyesinin te'sîri ile icrâ olunmuş keyfiyet ve nev'-i beşerden ferd-i âferîdenin cür'et edemeyeceği hâletdir.

Yevm-i mezkûrun ahşâmı olan Pazar gecesi kevâkib-i münîre-i rûy-ı zemîn ya'ni kanâdîl-i şu'le âğîn tarafeyn-i sâhil-i Bahr-ı Siyâh'ı haytu's-şu'â'-ı sabâh-ı ıyd-i şâdmânî edüp dahme-i efrâsyâbdan nümûne endaht olunan hevâyîlerin her bir şerâresi etraf-ı zulmet-saray-ı hindvî şeb-i âteş-pereste nice âyine-i âyin-nümâ-yı nâr u nûru âvihte ve atılan envâ'-ı fişenklerin tarâka-i hevl-engîzinden asâkir-i Zengibar şeb-i deycûr sabâhu'l-hayr nûrun alâ nûr cânibine girîhte olmuştur. Gün-â-gün bahrîler âteşîn bâl-i münkâd ile mânend-i bast-ı gavta-zen-i ka'r-ı deryâ ve fıskiye-i âteşîn misillü püskürmelerin şu'le-i feşânîsi mihr-i gerdûn-ı tahte's-semâ-yı felekü'l-bürûcdan temâşâ ve leyâlî-i güzeşteden berter ü vâlâ izhâr-ı âteşbâzî olunarak kesb-i safâ ve iktisâb-ı huzûz-ı vefîre-i lâ-yuhsâ ile temâşâ-yı sûrgâhdan herkes **[67b]** yerlerine avdet ettiler.

**Mâh-ı Muharremü'l-harem'in on beşinci ve sûr-ı
hümâyûnun beşinci Pazar günü felek-dâ'ir-i dâ'ire-i
mihr-i devlet mîntikatü'l-burûc-ı hurşîd-i saltanat
olan kasr-ı hümâyûn-ı hazret-i kişver-i sâniye
da'vetlü bulunan zevât-ı sûtûde-sıfât hazerâtı**

Müftî-yi nu'mâniyyü'l-hısâl hâlâ Şeyhülislâm Ebu Yûsuf-hemâl Mekkî-zâde devletlü semâ'atlü Mustafa Âsım Efendi hazretleri ve Şeyhülislâm-ı sâbık tahrîr-i bî-mu'âdil ser-levha-i efâdil Kadızâde semâhatlü Tâhir Efendi hazretleri ve eşref-i ahfâd-ı Resûlü Ekrem ebnâi'l-betûl devletlü siyâdetlü Şerîf Abdülmuttalib hazretleriyle biraderleri semâhatlü Şerîf Ali Efendi hazretleri ve mu'temedü's-saltanatı's-seniyye mü'teminü'd-devleti'l-aliyye Dârû's-sa'âdeti's-şerîfe Ağası devletlü Abdullah Ağa hazretleri ve asdikâyân-ı pâdişâh-ı âlemden Hazîne-i Hümâyûn Kethüdâsı Sâdik Ağa ve Hazîne-i Hümâyûn Vekîli Abdullah Ağa ve Şâhid-i Hazret-i Sultânî Osmân Ağa hazretleri sâ'at-i mev'ûdelerinden me'mûrların delâletiyle kasr-ı hümâyûnu teşrîf ve merâsim-i istikbâlleri terdîf ile müşârûn-ileyhim sülâle-i hazret-i seyyidi'l-mürselîn ve ulemâ-yı mütebahhirîn ve asdikâ-yı mukarrebîn halîfe-i rûy-ı zemînin hem-pâye-i kıvrân-ı melâ'ik-âşiyân olan kadr ü şânlarına cânib-i [68a] sadâret-penâhîden kemâ-yenbağî ri'âyet ve tekrîmât-ı lâzimelerine kemâhiye dikkat olunarak müşârûn-ileyhim hazerâtını dahi ni'am-ı vefire-i cihân-bâniyle tazyîf ve dilsîrî-i ihsân-ı bî-pâyân-ı mülûkâne ile neşât-ı derûnları taz'îf ve turf-ı zuruf sûr-ı hümâyûnu müşâhede ederek rişte-i nezzâreleri lûlû-i bendesince(?) beşâşet ve hokka-i dehenleri kamkame-i zezem du'â-yı şehriyâr-ı ehl-i sünnet olduğu hâlde itmâm-ı levâzım-ı mihmânî ve mîzebânî buyrularak Fâtîha-hân mahfel avdet olmuşlardır.

Yevm-i mezkûrede sâ'at dörtde iken Sûvârî-i Asâkir-i Hassa-i Şâhâne Kâ'im-makâmlarından Sâlih Bey ve Hacı Ömer Bey, Piyâde Asâkir-i Hassa Kâ'im-makâmı Ömer Bey, Reşîd Paşa hazretleri ma'iyetinden me'zûnen gelen Kâ'im-makâm Emîn Bey, Asâkir-i Hassa Kâ'im-makâmlarından Reşîd Bey ve Ömer Bey, İsmet Paşa Livâsının Birinci Alayı Kâ'im-makâmı Ali Bey, livâ-i mezkûrun İkinci Alayı Kâ'im-makâmı Ahmed Bey müşârûn-ileyh devletlü Ser'asker Paşa hazretleri haymelerine; mukaddemâ Aşkar Paşa Livâsı'nın Birinci Alayı Kâ'im-makâmı bulunan Ahmed Bey, Rızâ Bey Alayı'nda Kâ'im-makâm bulunan Yûsuf Bey, Sûvârî Topçu Kâ'im-makâmı Hüseyin Bey, Piyâde Topçu Birinci Alayı Kâ'im-makâmı Mehmed Bey, Topçu Kâ'im-makâmı Besim Bey, Sûvârî Humbaracı Kâ'im-makâmı

Ahmed Bey, Piyâde Humbaracı Kâ'im-makâmı Mehmed Bey, Alay Emîni İbrâhim Bey dâmâd-ı cenâb-ı cihândârî devletlü Halil Rif'at Paşa hazretleri haymelerine; **[68b]** Alay Emîni Reşid Bey, Mekteb-i Harbiye'ye me'mûr Alay Emîni Azmi Bey, Reşid Paşa hazretleri ma'iyetinden me'zûnen gelen Alay Emîni Sadri Bey, mütekâ'id Miralay Ahmed Bey, mütekâ'id Miralay Hüseyin Bey, mütekâ'id Kâ'im-makâm Hüseyin Bey, mütekâ'id Alay Emîni Hasan Bey, Haydar Paşa Livâsı'nın İkinci Alayı Kâ'im-makâmı Ali Bey dâmâd-ı sâni cenâb-ı şehriyârî devletlü Sa'îd Paşa hazretleri haymelerine; Hayreddin Paşa Livâsı Kâ'im-makâmı Osmân Bey, Dâvud Paşa Livâsı'nın Birinci Alayı Kâ'im-makâmı Selîm Bey, Mühimmât Taburu Kâ'im-makâmı Abdi Bey, Kâ'im-makâm Nu'mân Bey, Tersâne-i Amire Alayı Kâ'im-makâmı Râgıb Bey, Hastahâne Kâ'im-makâmı Sâtî' Bey, Hayreddin Paşa Livâsı'nın Alay Emîni Mahmûd Bey Kapudân-ı Deryâ devletlü Tâhir Paşa hazretleri haymesine; Ahmed Paşa Livâsı'nın İkinci Alayı Alay Emîni İbrâhim Bey, Dâvud Paşa Livâsı'nın İkinci Alayı Alay Emîni Hacı Ahmed Bey, Mühimmât Taburu Emîni Veysi Bey, Tersâne-i Amire Birinci Alayı Alay Emîni Mustafa Bey, Piyâde Humbaracı Alay Emîni Bekir Bey, Lağımcı Birinci Alayı Alay Emîni Mehmed Bey, Sûvârî-i Asâkir-i Hassa Binbaşılardan Ahmed Ağa ve Mehmed Ağa Müşîr-i Asâkir-i Hassa-i Şâhâne devletlü Ahmed Fevzi Paşa hazretleri haymesine, Sûvârî-i Asâkir-i Hassa Binbaşılardan Cemâl Ağa ve Osmân Ağa ve **[69a]** Piyâde Asâkir-i Hassa Binbaşılardan Mehmed Ağa ve Nesib Ağa ve Ağâh Ağa ve Ali Ağa ve İzzet Ağa ve Hasan Ağa, Kâ'im-makâm-ı sâbık devletlü Hulûsî Paşa hazretlerinin haymesine; kezâlik Piyâde Asâkir-i Hassa Binbaşılardan Mustafa Ağa ve Hâfız Ağa, Topçu Asâkir-i Hassa Binbaşılardan Hüseyin Ağa, Topçu Sûvârî Asâkir-i Hassa Binbaşılardan Mustafa Ağa, İsmet Paşa Livâsı'nın Birinci Alayı Birinci Taburu Binbaşısı Râşid Ağa, alay-ı mezkûrun İkinci Taburu Binbaşısı Tevfik Bey, livâ-i mezkûrun İkinci Alayı Birinci Taburu Binbaşısı İsmâil Ağa, alay-ı mezkûrun İkinci Taburu Binbaşısı Mehmed Ağa, Yedinci Alay'da Birinci Binbaşısı Halil Ağa Umûr-ı Mülkiyye Nâzırı Müşîr-i mûkerrem devletlü Pertev Efendi hazretleri haymesine; Rızâ Bey Alayı'nda Birinci Binbaşı Halil Ağa, alay-ı mezkûre ikinci Binbaşı Ahmed Ağa, Üçüncü Alayı'nda Birinci Binbaşı Nazîf Ağa, Piyâde Asâkir-i Mansûre Mirlivâlarından Haydar Paşa Livâsı'nın Birinci Alayı Dördüncü Taburu Binbaşısı Osmân Ağa, livâ-i mezkûr İkinci Alayı Birinci Taburu Binbaşısı Ömer Ağa, livâ-i mezkûrun İkinci Derece Dördüncü Taburu Binbaşısı İbrâhim Ağa, Hayreddin Paşa Livâsı'nın Birinci Alayı Birinci Taburu Binbaşısı Ömer Ağa, livâ-i mezkûrun Birinci Alayı İkinci Taburu Binbaşısı Hasan Bey, livâ-i mezkûrun **[69b]** Birinci Alayı Üçüncü

Taburu Binbaşısı Ahmed Ağa, livâ-i mezkûrun Birinci Alayı Dördüncü Taburu Binbaşısı Kerim Ağa Umûr-ı Hâriciyye Nâzırı Müşîr-i mükerrer devletlü Âkif Efendi hazretleri haymesine, Ahmed Paşa Livâsı'nın Birinci Alayı Dördüncü Taburu Binbaşısı Ali Ağa, İskender Paşa Livâsı'nın İkinci Alayı Birinci Taburu Binbaşısı Mustafa Bey, Halid Paşa Livâsı'nın İkinci Alayı Birinci Taburu Binbaşısı İzzet Ağa, Dâvud Paşa Livâsı'nın Birinci Alayı Dördüncü Taburu Binbaşısı Salih Ağa, Onuncu Alay'ın Üçüncü Taburu Binbaşısı Bekir Bey, Onikinci Alay'ın Birinci Taburu Binbaşısı Musâ Ağa, alay-ı mezkûrun İkinci Taburu Binbaşısı Hasan Ağa, Yirminci Alay'ın Birinci Taburu Binbaşısı Ali Ağa, alay-ı mezkûrun İkinci Taburu Binbaşısı Nazîf Ağa, alay-ı mezkûrun Üçüncü Taburu Binbaşısı Osmân Ağa Mansûre Defterdârı Müşîr-i mükerrer devletlü Nâfiz Efendi hazretleri haymesine; Yirminci Alay'ın Dördüncü Taburu Binbaşısı Mustafa Ağa, Mühimmât Taburu Binbaşısı Edhem Ağa, İskender Paşa Livâsı'nın Birinci Alayı İkinci Taburu Binbaşısı Ali Ağa, Onaltıncı Alay'ın Birinci Taburu Binbaşısı İbrâhim Ağa, binbaşı Halil Ağa, Binbaşı Mustafa Ağa, Binbaşı Hacı Mehmed Ağa, Binbaşı Süleymân Ağa, Topcu Birinci **[70a]** Taburu Binbaşısı Ömer Ağa, Topcu İkinci Taburu Binbaşısı Ali Ağa Darbhâne-i Âmire Defterdârı Müşîr-i mükerrer devletlü Rızâ Efendi hazretleri haymesine; Birinci Tabur Binbaşısı Hasan Ağa, Dördüncü Tabur Binbaşısı İbrâhim Ağa, İkinci Tabur Binbaşısı Mustafa Ağa, Dördüncü Tabur Binbaşısı Hasan Ağa, Beşinci Tabur Binbaşısı İsmâil Ağa, Sûvârî Binbaşılardan mütekâ'id Mehmed Ağa, Sûvârî Binbaşılardan mütekâ'id İbrâhim Ağa, Humbaracı Birinci Taburu Binbaşısı Mehmed Ağa, İkinci Tabur Binbaşısı İbrâhim Ağa, Birinci Tabur Binbaşısı Hacı Mustafa Ağa Çavuşbaşı el-Hâc Necîb Efendi haymesine; İkinci Tabur Binbaşısı İbrâhim Ağa, Lağımcı Birinci Tabur Binbaşısı Ali Ağa, Birinci Tabur Binbaşısı Salih Ağa, İkinci Tabur Binbaşısı Abdurrahman Ağa, Topcu Sûvârî Binbaşılardan mütekâ'id Mehmed Ağa, Tersâne-i Amire Birinci Alayı'nın Birinci Taburu Binbaşısı Sâlih Ağa, alay-ı mezkûrun İkinci Taburu Binbaşısı Halid Ağa, alay-ı mezkûrun Üçüncü Taburu Binbaşısı Çaker Ağa, alay-ı mezkûrun Dördüncü Taburu Binbaşısı Osmân Ağa, Mâhiyyelü Sûvârî Binbaşılardan Hüseyin Ağa Evkâf-ı Hümâyûn Nâzırı Hasîb Efendi haymesine; Başmühendis Nûri Efendi, Mâhiyyelü Sûvârî Binbaşılardan Mehmed Ali Ağa, Binbaşı Hasan Ağa, Binbaşı Sa'dullah Ağa, Mahmûdiye Kalyon-ı Hümâyûnu Sûvârîsi Emîn Bey, **[70b]** Selîmiye Kalyon-ı Hümâyûnu Sûvârîsi Mustafa Bey, Mes'ûdiye Kalyon-ı Hümâyûnu Sûvârîsi Mahmûd Kapudân, Fethiye Kalyon-ı Hümâyûnu Sûvârîsi Ragıb Kapudân, Memdûhiye Kalyon-ı Hümâyûnu Sûvârîsi Hüseyin Kapudân, Teşriîyye Kalyon-ı Hümâyûnu Sûvârîsi Ömer Kapudân Masârifât

Nâzırı Salih Bey Efendi haymesine; Nusretiye Kalyon-ı Hümâyûnu Sûvârîsi Mehmed Kapudân, Meserret Kalyon-ı Hümâyûnu Sûvârîsi Hasan Kapudân, Mukaddeme-i Hayr Kalyon-ı Hümâyûnu Sûvârîsi Hasan Kapudân, Burc-ı Zafer Kalyon-ı Hümâyûnu Sûvârîsi Mehmed Kapudân, Mukademe-i Şeref Kalyon-ı Hümâyûnu Sûvârîsi Cezâyirli Osmân Kapudân, Tevfik-i Hüdâ Kalyon-ı Hümâyûnu Sûvârîsi Veli Kapudân, Fereevc(?) Anbarı Sûvârîsi İsmâil Kapudân, Mir'at-ı Zafer Fırkateyn-i Hümâyûn Sûvârîsi Ahmed Kapudân, Suriye Fırkateyn-i Hümâyûn Sûvârîsi Mehmed Kapudân, Hıfz-ı Rahman Fırkateyn-i Hümâyûnu Sûvârîsi Edhem Kapudân, Şeref ü Şân(?) Fırkateyn-i Hümâyûn Sûvârîsi Hâfız Osmân Kapudân Tophâne-i Âmire Nâzırı el-Hâc Sâ'ib Efendi haymesine; Tarîk-i Bahrî Fırkateyn-ı Hümâyûn Sûvârîsi İbrâhim Kapudân, Nesîm-i Zafer Fırkateyn-i Hümâyûn Sûvârîsi Ömer Kapudân, Pertev-feşân Fırkateyn-i Hümâyûn Sûvârîsi İsmâil Kapudân, Avnullah Fırkateyn-i Hümâyûn Sûvârîsi Ahmed Kapudân, Girân-ı Bahrî Fırkateyn-i Hümâyûn Sûvârîsi Hüseyin Kapudân, Yâver-i Tevfik Fırkateyn-i Hümâyûn Sûvârîsi Motonlu Mahmûd Kapudân, Kâ'id-i Zafer Fırkateyn-i Hümâyûn Sûvârîsi Osmân Kapudân, **[71a]** Fevz ü Nusret Fırkateyn-i Hümâyûn Sûvârîsi İbrâhim Kapudân, Feyz-i Rahman Fırkateyn-i Hümâyûn Sûvârîsi Hasan Kapudân, Seyr-i Ferah Korvet-i Hümâyûn Sûvârîsi Hasan Kapudân, Gül-i Sefid Korvet-i Hümâyûn Sûvârîsi Yûsuf Kapudân Hazine Nâzırı Mehmed Emîn Seyyid Efendi haymesine, Seyr-i Zafer Korvet-i Hümâyûn Sûvârîsi Osmân Kapudân, Mecnâ-yı Zafer Korvet-i Hümâyûn Sûvârîsi Ahmed Kapudân, Necât-fer Korvet-i Hümâyûn Sûvârîsi Hâfız Hüseyin Kapudân, Peyk-i Şeref Korvet-i Hümâyûn Sûvârîsi Abdülkadir Kapudân, Cîrân-ı Bahrî Korvet-i Hümâyûn Sûvârîsi Hüseyin Kapudân, Kerem-i Bârî Korvet-i Hümâyûn Sûvârîsi Osmân Kapudân, Feyz-i Ma'bûd Korvet-i Hümâyûn Sûvârîsi Sâdık Kapudân, Kapudân-ı Fecr-i Sefid Berîk-i Hümâyûn Sûvârîsi Ahmed Kapudân, Uskûne-i Nev-eser Sûvârîsi Abdülkadir Kapudân, Ahter Gulet Sûvârîsi Ahmed Kapudân, Sefine-i Sâ'ik Sûvârîsi Osmân Kapudân Zahîre Nâzırı Hâdi Efendi haymesine; yevm-i mezkûrda sâ'at sekizde iken Sûvârî-i Asâkir-i Hassa-i Şâhâne Mirlivâsı Mehmed Ziyâ Paşa hazretleri, Piyâde Asâkir-i Hassa-i Şâhâne Mirlivâsı Bekir Paşa hazretleri, Sûvârî Asâkir-i Mansûre Mirlivâsı İsmet Paşa hazretleri, Piyâde Asâkir-i Mansûre Mirlivâlarından Haydar Paşa hazretleri ve Hayreddin Paşa hazretleri ve Davud Paşa hazretleri, Kapudâne-i Hümâyûn Hasan Bey, Limân Re'isi Edhem Bey devletlü Ser-asker Paşa hazretleri haymelerine; Riyâle-i Hümâyûn Ahmed Bey, Tersâne Kethüdâsı Ömer Bey, **[71b]** Asâkir-i Hassa-i Şâhâne Sûvârî Miralayı Musâ Bey, Asâkir-i Hassa-i Şâhâne Sûvârî Miralayı Kerîm Bey, Asâkir-i Hassa-i Şâhâne

Piyâde Miralayı Mustafa Bey, Asâkir-i Hassa-i Şâhâne Piyâde Miralayı Tevfik Bey, Reşîd Paşa hazretleri ma'iyyetinden me'zûnen gelen Asâkir-i Hassa-i Şâhâne Miralayı Ali Bey, Asâkir-i Hassa-i Şâhâne Topcu Miralayı Mustafa Bey dâmâd-ı cenâb-ı cihân-bânî devletlü Halil Rif'at Paşa hazretleri haymelerine; Hayreddin Paşa Livâsı'nın Birinci Alayı Miralayı Ferhad Bey, İsmet Paşa Livâsı'nın Birinci Alayı Miralayı Sâlim Bey, liva-i mezkûrun İkinci Miralayı Mustafa Bey, Asâkir-i Mansûre Miralayı Şemsi Bey, Tersâne-i Âmire Birinci Alayı Miralayı Şâkir Bey, Miralay Halil Bey, Aşkar Paşa Livâsı'nın mukaddemâ Birinci Miralayı bulunan Hüseyin Bey, Üçüncü Alay Miralayı Mustafa Bey dâmâd-ı sânî cenâb-ı şehriyârî devletlü Mehmed Sa'îd Paşa hazretleri haymelerine; Karsî Miralayı Şâkir Bey, Miralay Avni Bey, Süvârî Topcu Miralayı Hacı Ali Bey, Piyâde Topcu İkinci Alay Miralayı Halil Bey, Piyâde Topcu İkinci Alayı Miralayı mütekâ'id Hasan Bey, Lağımçı İkinci Alayı Miralayı Ahmed Bîcan Bey, Piyâde Humbaracı Miralayı mütekâ'id Halil Bey, Kapudân-ı Derya devletlü Tahir Paşa hazretleri haymesine; Darbhâne-i Âmire Başkâtibi Hâcegândan **[72a]** İbrâhim Efendi, Ceyb-i Hümâyûn Kâtibi Hâcegândan Şevki Efendi, Zimmet Halîfesi Şemsi Efendi, Ceyb-i Hümâyûn Yamağı Ârif Efendi, Kefçe-i Hümâyûn Kâtibi Hâcegândan Ahmed Efendi, Bâb-ı Hazret-i Ser'askerî'de Tahrîrât Kâtibi Hâcegândan Şâkir Efendi, Başkâtib Efendi Yamağı Hasîb Efendi, Darbhâne-i Âmire'de Sikke-i Hümâyûn Ressamı Hâcegândan Hâşim Efendi, Bâb-ı Hazret-i Ser'askerî'de Jurnal Kâtibi Hâcegândan Semâ'î Efendi devletlü Müşîr Paşa hazretleri haymesine, Harbiye Rûznamçecisi ve Harbiye Kisedârı Efendi, Tüfenkhâne Müdürü Sâlik Efendi, Evkâf-ı Hümâyûn Kisedârı Hasan Tahsin Efendi, Zimmet Halîfesi Mehmed İzzet Efendi, Hazine-i merkûme Rûznâmçecisi Mustafa Yumnî Efendi, Hazine-i merkûme Sergi Halîfesi Şâkir Efendi, Mülhakât Zimmetî Mehmed Efendi, Gedikler Kâtibi Sa'îd Efendi, Kâ'im-makâm-ı sâbık devletlü Hulûsî Paşa hazretleri haymesine; Zahîre Hazinesi Zimmet Halîfesi İzzet Efendi, Hazine-i mezkûre Kisedârı Veli Bey, Mansûre Hazinesi Perâkende Kâtibi Aziz Efendi, Mansûre Hazinesi Cizye Kisedârı Mustafa Efendi, Redîf-i Mansûre Sergi Halîfesi Sa'deddin Efendi ve Redîf Veznedârbaşısı Seyyid Efendi, Masraf Hazinesi Başkâtibi Râşid Efendi, Hassa-i Şâhâne Rûznamçecisi Mehmed Efendi, Sergi Halîfesi Sa'îd Efendi Umûr-ı Mülkiyye Nâzırı Müşîr-i mükerrerem devletlü Pertev Efendi hazretleri haymesine; yevm-i mezkûrede **[72b]** Umûr-ı Hâriciyye Nâzırı devletlü Âkif Efendi hazretleri haymesine da'vet olunanlar zîrde başkaca tafsîl olunmuştur. Haremeyn-i Şerîfeyn Hazinesi Kisedârı Sa'îd Efendi, Haremeyn Hazinesi Zimmetî Mehmed İzzet Efendi, Hazine-i merkûme Sergi Halîfesi Sa'îd Efendi, Mühendishâne Hâcesi Ali

Bey, Tophâne-i Âmire Yoklama Başkâtibi Hâcegândan Servet Efendi, Tophâne-i Amire Yoklamacı-yı sâbık Sâdık Efendi, Tophâne Rûznamçecisi Mustafa Efendi, Tophâne-i Âmire İkinci Yoklamacısı Hâfız Efendi, Ebniye-i Hassa Kethüdâsı Tâhir Efendi, Mansûre Defterdârı Müşîr-i mükerrer devletlü Nâfiz Efendi hazretleri haymesine; Tersâne-i Âmire Kisedârı Kemâl Efendi, Tersâne-i Âmire Zimmetî Râtîb Efendi, Tersâne-i Âmire Sergi Halîfesi Ahmed Efendi, Kalyonlar Rûznamçecisi Râşid Efendi, Bahriye Rûznamçecisi Hâfız Mustafa Safvet Efendi, Liman Başkâtibi Mahmûd Efendi, Liman Kâtibi Nev'î Efendi, Darbhâne-i Âmire Defterdârı Müşîr-i mükerrer devletlü Rızâ Efendi hazretleri haymesine; Bâb-ı Hazret-i Ser'askerî'de Piyâde Yoklamacısı Hacı İbrâhim Efendi, Sûvârî Yoklamacısı Azmî Efendi, Sûvârî Rûznamçecisi Veysî Efendi, Mahallât Kâtibi Hasan Efendi, Redîf-i Mansûre Tahrîrât Kâtibi Mecid Efendi ve Redîf-i Jurnal Kâtibi Mustafa Efendi, Redîf Yoklamacısı Halîm Efendi, Redîf Rûznamçecisi **[73a]** Fevzi Efendi, Mahallât Kâtibi Yektâ Efendi, Şa'îr Kâtibi İzzet Efendi, Sûvârî Başyamağı Kelîm Efendi Çavuşbaşı el-Hâc Necîb Efendi haymesine; şürefâ-yı Mekke-i Mükerreme'den Şerîf Mes'ûd Efendi, eş-Şerîf Ahmed Efendi, eş-Şerîf Mehmed Zeynelabidîn Efendi, eş-Şerîf Mehmed Efendi, eş-Şerîf Abdullah Efendi, Medîne-i Münevvere ahâlisinden es-Seyyid Mehmed Cemâl Elbil Efendi, Medîne-i Münevvere ahâlisinden es-Seyyid Mehmed Salâh Efendi, Mekke-i Mükerreme mücâvirlerinden eş-Şeyh Mehmed Emîn Efendi, Medîne-i Münevvere ahâlisinden es-Seyyid Mehmed Es'ad Efendi, Mekke-i Mükerreme ahâlisinden eş-Şeyh Süleymân Acemî Efendi, Medîne-i Münevvere ahâlisinden eş-Şeyh Mehmed Emîn Ensârî Efendi, Medîne-i Münevvere mücâvirlerinden Ispartalı eş-Şeyh Mehmed Efendi Evkâf-ı Hümâyûn Nâzırı Hasîb Efendi haymesine; Medîne-i Münevvere ahâlisinden eş-Şeyh Mehmed Sa'îd Sîddîk Efendi ve eş-Şeyh Abdullah Cemâl Efendi, ve eş-Şeyh Abdullah Ca'fer Efendi, ve eş-Şeyh Abdülkadir Efendi, ve eş-Şeyh Mehmed Ebu'l-me'âlî Efendi, Mekke-i Mükerreme ahâlisinden eş-Şeyh Abdullah Atâ Efendi ve eş-Şeyh Mehmed Cemâl Efendi, ve eş-Şeyh Abdurrahman Selhûb(?) Efendi, ve eş-Şeyh Şâkir Sultânî Efendi ve eş-Şeyh Süleymân Bilân Efendi, Medîne-i Münevvere mücâvirlerinden eş-Şeyh Hasan Efendi, Medîne-i Münevvere ahâlisinden eş-Şeyh Mehmed Kemâl Efendi Masârifât Nâzırı Salih Beyefendi haymesine; Mekke-i Mükerreme ahâlisinden eş-Şeyh Musâ Efendi, Medîne-i Münevvere ahâlisinden Reyhan-zâde eş-Şeyh Mustafa Efendi, Medîne-i Münevvere mücâvirlerinden eş-Şeyh Harûn **[73b]** Efendi, Medîne-i Münevvere ahâlisinden eş-Şeyh İbrâhim Abîd Efendi, Medîne-i Münevvere mücâvirlerinden Erzurumî Fakıyyü's-Şeyh Mehmed Efendi, Medîne-i Münevvere

ahâlisinden eş-Şeyh Ahmed Vehbî Efendi, Medîne-i Münevvere mücâvirlerinden Hâfız-ı Kütüb Ahmed Efendi, Mekke-i Mükerreme mücâvirlerinden eş-Şeyh Mehmed Nârdî Efendi, Mekke-i Mükerreme ahâlisinden eş-Şeyh Hasan Buhâralı Efendi, Medîne-i Münevvere mücâvirlerinden Dramalı eş-Şeyh Ali Efendi, Mekke-i Mükerreme ahâlisinden Şâmî eş-Şeyh Mehmed Efendi, Medîne-i Münevvere mücâvirlerinden A'mâ Hâfız eş-Şeyh Ahmed Efendi Tophâne-i Âmire Nâzırı el-Hâc Sâ'ib Efendi haymesine; Medîne-i Münevvere mücâvirlerinden eş-Şeyh Hasan Cemâl Efendi, Mekke-i Mükerreme mücâvirlerinden Erzurûmî eş-Şeyh Mehmed Efendi, Medîne-i Münevvere mücâvirlerinden Safâ'ş-şeyh Ali Efendi ve Safâ'ş-şeyh Mustafa Efendi ve eş-Şeyh İsmâil Efendi ve Attarü'ş-şeyh Ahmed Efendi ve Fakıyyü'ş-şeyh Abdülkadir Efendi ve Mağrebiyyü'ş-Şeyh Ömer Efendi, ve Mağrebiyyü'ş-Şeyh Ahmed Efendi ve Şâmî es-Seyyid Mustafa Efendi ve Mısırî eş-Şeyh Mehmed Efendi ve Mekke-i Mükerreme ahâlisinden Mirzâ eş-Şeyh Mehmed Efendi, Medîne-i Münevvere ahâlisinden Beüzü'ş-şeyh Abdullah Efendi Harbiye Nâzırı Emîn Efendi haymesine; Hâce es-Seyyid Osmân Fehim Efendi, Hatîb ve İmâm es-Seyyid Hâfız İbrâhim Efendi, Medîne-i Münevvere mücâvirlerinden Mısırî eş-Şeyh Ali Sâdık Efendi, Mekke-i Mükerreme mücâvirlerinden Bağdâdî eş-Şeyh Ömer Efendi, Medîne-i Münevvere mücâvirlerinden Kırımî eş-Şeyh Abdullah Efendi, Mekke mücâvirlerinden Senârî eş-Şeyh Mehmed Efendi, Mekke-i Mükerreme ahâlisinden Selhânî [74a] eş-Şeyh Hüseyin Efendi, Medîne-i Münevvere mücâvirlerinden Bosnavî eş-Şeyh Sâlih Efendi, Mekke-i Mükerreme mücâvirlerinden Ankaravî es-Seyyid Ahmed Efendi ve Yemânî eş-Şeyh Abdullah Efendi, Medîne-i Münevvere mücâvirlerinden eş-Şeyh Hüseyin Efendi ve Nâcî eş-Şeyh Ahmed Efendi, Mekke-i Mükerreme mücâvirlerinden eş-Şeyh Ahmed Muharrem Efendi ve eş-Şeyh Ahmed Meded Efendi, Medîne-i Münevvere mücâvirlerinden eş-Şeyh Abdurrahman Yemânî Efendi, Medîne-i Münevvere ahâlisinden Nühâsî eş-Şeyh Mehmed Sa'îd Efendi, Mükerreme-i (Mekke?) Mükerreme ahâlisinden eş-Şeyh Mehmed Alaga Efendi, Mekke-i Mükerreme mücâvirlerinden eş-Şeyh Hasan Bilbisî(?) Efendi Zahîre Nâzırı Hâdi Efendi haymesine da'vet olunmuş olduklarından mûmâ-ileyhim eyyâm-ı sâbıkada olunan tafsîlât-ı meşrûha üzere sâhil-i mezkûrdan esblere süvâr ve delâlet-i me'mûrîn ile med'uvv oldukları haymelere bi'l-vürûd istimâ' sâz ve rebâb ve it'âm-ı et'ime-i mütevâfire ile lezzet-yâb ve nevâziş-i hazret-i mülûkânedan mâlik-i nisâb olmuşlardır. Esâmîleri bâlâda terkîm olduğu üzere yevm-i mezkûrda şerefyâb-ı da'vet-i cihân-bânî olan Sülâle-i Benî Muhtâr şürefâ-yı âlî-tebâr ve

civâr-nişîn-i belde-i sâdikul-va'dîl-emîn ahâli-i haremeyn olan ebrâra taraf-ı hümâyûn-ı şâhânededen başka başka atâyâ-yı vefîre itâsıyla ol ihrâm-ı bendân-ı harîm-i hakânî resîde-i ka'be-i merâm ve ol atâş-ı bâdiye-i istihkâkın cümlesi zemzem-i harîm-i ihsân-ı şâhânededen reyyân olup [74b] kebûter-i harem-i muhterem misillü hudhuda-i ed'iyye-i devâm-ı ömr-i devlet-i şâhâneyi bir ağızdan gûyen ve nefesleri rûh bulup hulûs-ı bâl ile du'âları lebbeyk zen-i âlem bâlâ olarak beyt-i ma'mûr icâbete kadar i'tilâ eylemiştir.

Bahr-i muhit-i merhamet-i cihân-ma'delet velî-ni'met-i âlemyân efendimiz hazretlerinin kâ'ide-i âb-ı hayât-ı serçeşme eltâf-ı cihân-bânîleri dâ'ire-i vesî'a-ı rıkkıyet-i kişver-sitânîlerine ilticâ iden bendegân-ı şâhânelerinin kâffesi hakkında cârî ve sūdde-i seniyyelerinde da'vâ-yı sadâkat eyleyen bi'l-cümle çâkerâna sârî olduğundan sâye-i inâyet-vâye-i mülûkânelerinde vâyegîr-i ihsânları olan milel-i sâ'ire müntehibbânının dahi işbu çeşn-i şehriyârânededen hisse-güzîn-i mefharet ve imlâ-i havsala-i meserret eylemeleri husûsu muktezâ-yı irâde-i ma'delet-âde-i âlem-pesend-i hilâfet-penâhîleri bulunmuş olduğundan Rum ve Ermeni ve katolik patrikleri ve Sisam Beyi İstefnaki Bey ve Logofet ve Hahambaşı ve taraf-ı Devlet-i Aliyye'den Bec Maslahatgüzârı Mavroyani ile Darbhâne-i Âmire'de mübâya'acı Huce Agob ve Huce Karabet ve Barudcubaşı ve Ebniyye-i Hümâyûn Kalfaları Karabet ve Ohanes ve Sırb vekilleri Vanya Yotaki ve Aleko yevm-i mezkûrda sa'ât sekizde iken Umûr-ı Hâriciyye Nâzırı müşârûn-ileyh devletlü [75a] efendi hazretlerinin haymelerine da'vetlü olmalarıyla vakt-i mezkûrda vürûdlarına herbirleri liyâkât ve iktidarlarınca taltîf ve ikrâm-ı zayf-ı me'mûriyet-i hasenesi üzere h'ân-ı vasî'û'n-nevâl-i mülûkâne ile tazyîf ve saykal-i müşâhede-i esbâb-ı sūr-ı sūr-ı hümâyûn ile mir'ât-ı dîdeleri gerd-i melâlden tanzîf olunmuşdur. Yevm-i mezkûrda Asâkir-i Hassa-i Şâhâne Çavuşlarından ve mütefennin cânbâz halîfelerinden Râ'if Çavuş resenin üzerinde bâlâya sıçrayup bağdaş kurmak hey'âtı ile ipin üzerine oturmak ve resenden her sıçrayışda havada iken sağ ayağını sol ayağının ve sol ayağını sağ ayağının üzerine münâvebeten dolayup ve yine müstakîmen iki ayağının üstüne rismâna hubût ve bir ayağını arkasına ve diğerini ilerüye koyarak hey'ât-ı visâbda resenin üzerinde ilerüye gerüye atılmak ve bir çocuk ayaklarına sabun bağlayup rismânın üstünde yürümek san'atlarını icrâ etmiş ve iki cânbâz karşı karşıya menzil-i rismânın üzerine çıkup kabîl-i mâh müşâhede olunan hirre-i nerler misillü birbiriyle arbede ve müşâcere ve seyr-i serî ile yek-diğere hücûm idüp

iki canbâz bir ipde oynamaz misl-i meşhûrunun aksi görülmüştür. Yevm-i mezkûrun ahşamı isneyn gicesi mütâla'ası hayretde sâmi' ve râyî ve tavsîfi ta'b-ârâ-yı hâme râvî(?) [75b] olacak derecede ecrâm-ı münevvere ile rûy-ı zemîn hâmil-i neyyir-i a'zam ya'ni felek-i çârmîne şerâre-i sahre-endâz ve da'vâ-yı imtiyâz etmişdir ve Boğaziçi serâpâ kulzüm-i âteşîn kesilüp beyt:

در آتشم ز دیده شوخ ستارها

در هیچ خرمنی نفند این شرارها

mefhûmu hasb-i hâli ve belki gayretinden felek-i sevâbitin etekleri tutuşup etrâf-ı sûrgâhı çerh-i âteş-feşân-ı sûr gibi(?) dutup dolaşmak me'âl-i hâli olmuşdur ve siyâk-ı sâlife üzere berr ü bahrde vakt-i mu'ayyene-i mahsûsa kadar eşkâl-i Süreyyâ hemaller raşhân ve nev'an nev' fişenkler endahte ve mehtâblar dırahşan olarak inâre-i dîde-i şühûd-ı âlemyân ve izâ'e-i fitîle-i şumû-ı kalb temâşâ-kârân kılınup lede'l-hitâm herkes hâbgâhı semtine pûyân olmuşlardır.

**Mâh-ı Muharremü'l-haramın on altıncı ve sûr-ı
hümâyûn-ı mes'adet-nümûnun altıncı Pazarertesi
günü kasr-ı hümâyûn-ı cenâb-ı kişver-güşâyîye
da'vetli bulunan zevât-ı kirâm hazerâtı**

Semâhatlü reşâdetlü Çelebi Efendi hazretleri, Kâ'im-makâm-ı sâbık devletlü Hulûsî Paşa hazretleri ve Bosna Vâlisi sâbık devletlü Dâvud Paşa hazretleri, devletlü Osmân Paşa ve devletlü Abdullah Paşa ve İşkodra Mutasarrıf-ı esbak devletlü Mustafa Paşa hazerâtı ve rütbe-i ûlâdan munfasıl devletlü Ali Necib Efendi [76a] ve sâbıkâ kurenâ-yı Hassadan atûfetlü Emîn Ağa hazretleri ve Geredeli Hacı Halil Efendi hazretleri ve Bolu'da Abbas Paşa Şeyhi Mehmed Efendi ve Bursa'da Emîniyye Dergâh-ı Şerîfi'nin Şeyhi Hacı Emîn Efendi ve Bolu'da Diyarbekirli Mustafa Efendi hazerâtı, yevm-i mezkûrda Kasr-ı Hümâyûn-ı Şâhâne'ye med'uvv olduklarından sa'ât-i mahsûsa-i da'vetde teşrîflerinde eyyâm-ı sâlifede sebt-i sahîfe-i tafsîl olan keyfiyyet vechile i'zâz ü tekrîmleri iltizâm ve me'mûrîn tarafından levâzım-ı istikbâl ve ihtirâmına ihtimâm olunarak nezd-i me'âlî-vefd-i vekâlet-penâhîye îsâl ve müşârûn-ileyh hazretleri kemâl-i beşer-i vücûd ile bi'l-ikbâl icrâ-yı kavâ'id-i mültezime-i ehl-i nevâzî ve îfâ-yı usûl-i mesnûne-i hâtır-sâzı ile zevât-ı müşârûn-ileyhim hazerâtının başka başka hâtırlarını tatyîb ve tes'îd ve sâha-i derûnları envâ'-ı esbâb-ı neşât ile bast ve temhîd ve kenâre-nişîn-i bisât-hân-ı

sultânî ve esnâ-yı ta'âmde istimâ'-ı sâz u agânî olunarak sekr-i mekr ü ni'am-ı şâhânekâm-ı inbisâtlarına izâka ve şerbet-i şîrî-kâm-ı nevâziş-i mülûkâne-i ke's-i istîşârlarına ırâka birle nevremîde-i ibtihâcları sersebz ü şâdâb ve gülterîn mizâcları be-tekrâr tarâvet-yâb olup gül-bûy-ı hüsn-i ihtîşâm meclisi sekiyyü'l-hitâm idince kadar vasf ü ta'rîfi hayt-ı ihâtadan bîrûn sâz ü nevâ ve şa'bede-hâ-yı ferhat-nümûn-ı gûn-â-gûn istimâ' ü temâşâsıyla kesb-i safâ-yı derûn **[76b]** buyurdularından sonra karargâhlarına avdet buyurdular.

Yevm-i mezkûrda sa'ât dördte iken bâlâda zikr ü beyân olunan hıyâmdan Mülkiyye Hulefâsından Hâzım Efendi, Hulefâdan Câbir Efendi, Hulefâdan Halil Bey, Hulefâdan Rıf'at Efendi, Hulefâdan Atâ Efendi, Hulefâdan İbrâhim Zâhid Efendi, Hulefâdan Tevfik Bey, Hulefâdan Feyzî Efendi, Hulefâdan Ahmed Efendi ve Hâmid Efendi devletlü Ser'asker Paşa hazretleri haymelerine; Divân-ı Hümâyûn Kalemi'nde Ahkâm Mümeyyizi Tahsin Efendi, Mühimme Odası Mûtehayyizânından Sunûhî Efendi, Berât Mümeyyizi Kâşif Efendi, Âtîf Efendi-zâde Âtîf Bey Efendi, Necîb Efendi, Tayfur Beyefendi, Nâbi Efendi, Defterci-i Divân-ı Hümâyûn Refîkî Efendi, Yamağ-ı Defterî Su'dâ Efendi dâmâd-ı cenâb-ı cihândârî devletlü Halil Rıf'at Paşa hazretleri haymelerine, Divân-ı Hümâyûn Kalemi Mühimme Odası müstahdemlerinden Edîb Efendi, Âtâ Efendi, Edîb Efendi, Afîf Bey, Şahâb Efendi, Cemâl Efendi, Azmi Efendi, Mâhir Efendi, Yektâ Efendi, dâmâd-ı sâni-i cenâb-ı şehriyârî devletlü Sa'îd Paşa hazretleri haymelerine; Divân-ı Hümâyûn Kalemi Mühimme Odası müstahdemlerinden Nazîm Efendi, Ferid Efendi, Rızâyî Efendi, İhsan Efendi, Tercümân Odası Mütercim-i Evveli **[77a]** Osmân Vâkıf Bey, Ali Efendi, Hâlisî Efendi, Nureddin Bey, Nâci Efendi, Safvet Efendi Kapudân-ı Deryâ devletlü Tâhir Paşa hazretleri haymesine; Tahvil Kalemi'nde Tatbikî Hilmi Efendi, Yesrî Efendi, Hakkı Efendi, Kurbî Efendi, Salâhî Efendi, Hüsnü Efendi, Ruûs Kalemi'nde Hayâlî Efendi, Zeynî Efendi-zâde Ahmed Rıf'at Efendi, Hıfzı Efendi, Hamid Efendi Müşîr-i Asâkir-i Hassa devletlü Ahmed Fevzi Paşa hazretleri haymesine; Mansûre Defterdârı Efendi hazretlerinin Mektubcusu Âtîf Beyefendi, Mansûre Hazinesi Mukâta'ât Zimmeti Hüsnü Efendi, Mansûre Zimmeti Halid Efendi, Mektûbî Ser-halîfesi Abdi Bey, Mansûre Kisedârı Nuri Efendi, Emlâk-ı Hümâyûn Kâtibi Neş'et Efendi, İstabl-ı Âmire Kâtibi Halid Efendi, Redîf Zimmeti Hayri Efendi, Sergi Halîfesi Hasan Efendi, Veznedârbaşı Aziz Efendi Kâ'im-makâm-ı sâbık devletlü Hulûsî Paşa hazretleri haymesine; Darbhâne-i Amire defterdârı efendi hazretlerinin

Mektubcusu Emîn Efendi, Defterdâr Kisedârı Sa'îd Efendi, Zimmet Halîfesi Kadri Efendi, Mâlikâne Halîfesi Rif'at Efendi, Muhallefât Halîfesi Ârif Efendi, Sergi Halîfesi Mahmûd Efendi, Veznedârbaşı Mehmed Ağa, Başmuhâsebe Halîfesi Efendi, Büyük Rûznamçe Halîfesi Efendi Umûr-ı Mülkiyye Nâzırı müşîr-i mükerrer devletlü Pertev Efendi hazretleri haymesine; **[77b]** Başmuhâsebe Kisedârı Efendi ve Büyük Rûznamçe kisedârı ve Ma'den Başhalîfesi efendiler ve Ma'den İkinci Halîfesi Sa'dullah Efendi, Kalemîyye halîfesi efendi ile Defterhâne kisedârı ve Mevkûfât kisedârı efendiler, Cerîdeden Rumeli başkâtibi efendi ve Anadolu başkâtibi efendi Umûr-ı Hâriciyye Nâzırı Müşîr-i mükerrer devletlü Âkif Efendi hazretleri haymesine, Zeyrek Câmî-i Şerîfi İmamları Ahmed Efendi ve Şükrü Efendi, Câmî-i mezkûr hatîbi Mehmed Efendi, Üsküdar'da Mihrimâh Sultân Câmî'i İmamları Sâlih Efendi ve Mehmed Efendi, câmî-i mezkûr hatîbi Ahmed Efendi, Dâvud Paşa Câmî-i Şerîfi İmâm Hasan Efendi, Câmî-i mezkûr hatîbi Mehmed Efendi, Ortaköy Câmî-i Şerîfi İmâmı Mustafa Efendi, Yahyâ Efendi Câmî-i Şerîfi İmâmı Feyzullah Efendi, Şa'bân Halîfe Câmî'i İmâmı Mehmed Efendi, der-kurb-u Sâhil-hâne-i Rızâ Bey, Kılıç Ali'de Çömlökci Câmî'i İmâmı Ali Efendi, Mansûre Defterdârı Müşîr-i mükerrer devletlü Nâfiz Efendi hazretleri haymesine, Beşiktaş Câmî'i İmâmı Ali Efendi, Abbas Ağa Câmî'i İmâmı Abdullah Efendi, Tekelek Câmî'i İmâmı Efendi, Fındıklı Câmî'i İmâmı el-Hâc Hâfız Efendi, Üsküdar'da Gülnûş Câmî'i İmamları Osmân Efendi ve Hâfız Velî Efendi, Câmî-i şerîf-i mezkûr hatîbi Hâfız Hasan Efendi, İstavroz Câmî'i İmâmı el-Hâc Mehmed Necîb Efendi, Sultân Abdülhamîd Hân İkinci Hâfız-ı Kütübü **[78a]** Hâfız Mehmed Emîn Efendi, Darbhâne-i Âmire Defterdârı Müşîr-i mükerrer devletlü Rızâ Efendi hazretleri haymesine; Karagümrük'de Rifâ'iyye'den Şeyh Mehmed Tâhir Efendi, Murad Paşa Câmî-i Şerîfi Vâ'izi Etmekci-zâde Medresesinde sâkin Süleymân Hulûsî Efendi, Bolu sancağından gelen Ali Efendi, Fındıkzâde Tekyesi Şeyhi Osmân Efendi'nin halîfesi tarîk-i Sa'diyye'den es-Seyyid el-Hâc Şeyh Mehmed Efendi, Şehzâde Medresesi'nde sâkin Receb Efendi, Murad Molla Tekyesi'nde sâkin Seyyid Süleymân Efendi, meşâyih-i Rufâ'iyye'den Hâfız Süleymân Efendi Çavuşbaşı el-Hâc Necîb Efendi haymesine; Horhor Tekyesi Şeyhi Enver-şah merhûmun halîfesi Şeyh Seyyid Osmân Efendi, Halvetiyye'den Horhor civârında sâkin Şeyh Emîn Efendi, Hoca Paşa'da İbrâhim Paşa Mektebi Hocası Münzevî Mehmed Efendi, Gümölcine'den gelen tarîk-i Rufâ'iyye'den el-Hâc Şeyh Hüseyin Efendi, Lâleli civârında Kızlar Ağası Hamamı kurbünde Dersi'âmdan Musâ Efendi, Sultân Mehmed Hân Câmî-i Şerîfi Dersi'âmdan Fethiye'de sâkin Ruscuklu Seyyid Ali Efendi, tarîk-i Nakşibendiyye'den Mehmed Paşa Hangâhı derûnunda

müsâfereten mukîm Buhârâlı Mehmed Dost Efendi, tarîk-i Nakşîyye'den Cerrâh Paşa'da sâkin Cerrah Paşa Türbedârı Şeyh Hâfız Ahmed Şemseddin Efendi, Eyüb-i Ensârî'de Çavuş Mahallesi İmâmı Hâfız Ali Efendi Evkâf-ı Hümâyûn Nâzırı Hasîb Efendi haymesine; Davud Paşa Mahallesi'nde Haydar Zâviyesi **[78b]** Şeyhi Kırımî-zâde es-Seyyid Şeyh Osmân Efendi, Filibe Şeyhi hulefâsından Küçük Pazar'da sâkin Şeyh Hüseyin Efendi, tarîk-i Nakşîyye'den İmâret Kethüdâsı Vasfi-zâde Mustafa Efendi, birâderi Şeyh Halil Efendi, Sarıgüzel'de Zülâlî Çeşmesi'nde Hattât İbrâhim Efendi, Küçük Ayasofya'da sâkin tarîk-i Rufâ'iyye'den Şeyh Hasan Efendi, Topkapusu'nda Gül Câmî'i ittisâlinde Kazzâz Mehmed Efendi Zâviyesi Şeyhi Sinâniyye'den Zekâyî-zâde Hasan Efendi mahdûmu Şeyh Mustafa Zekî Efendi, Köprülü Mehmed Paşa Câmî'i İmâmı Nakşîyye'den ve ulemâdan el-Hâc Ömer Efendi, Masârifât Nâzırı Sâlih Beyefendi haymesine; Eyüb Câmî'i'nde Dersî'âm Zal Paşa İmâm-ı Evveli Hâfız Mehmed Ârif Efendi, Kara Halil Efendi, Hamidiye Medresesi'nde müsâfereten mukîm Akşehirli Hacı Halil Efendi, Süleymâniye Medresesi'nde Dersî'âm Şumnulu Ahmed Efendi, Sa'diyye'den Kadem-i Şerîf Tekyesi Pîş-kademi el-Hâc Mahmûd Efendi, Üsküdar'da tarîk-i Rufâ'iyye'den Şeyh Kadri Efendi, Hasköy'de Bostan Hamamı civârında Nakşîyye'den Seyyid Mustafa Efendi, tarîk-i Nakşîyye'den Süleymâniye Mektebi Hocası el-Hâc Hâfız Emîn Efendi, tarîk-i Nakşîyye'den Süleymâniye Mü'ezzini Hâfız Süleymân Efendi, Kadem-i Şerîf Halîfesi es-Seyyid Muhiddin Efendi Tophâne-i Âmire Nâzırı el-Hâc Sâ'ib Efendi haymesine; tarîk-i Nakşîyye'den Süleymâniye'de Dârü'l-Hadîs **[79a]** Medresesi'nde Arnavud Hoca Nebil Efendi, Vezîr Câmî'i-i İmâmı Dersî'âm el-Hâc İbrâhim Efendi, Süleymâniye Câmî'i'nde Dersî'âm Kayyım-zâde Mustafa Efendi, el-Hâc Sırrı Efendi-zâde es-Seyyid Şeyh Abdurrahîm Efendi, Sultân Bâyezîd Devrhanbaşısı Kurâ Hâfız Mehmed Sa'îd Efendi, Molla Gürânî Medresesinde Hattât Osmân Efendi, Ma'cuncu civârında Hattât Mehmed Zihni Efendi, Sinekli Câmî'i İmâmı Nakşîyye'den Ali Efendi, ulemâdan Gümüşhâneli Osmân Efendi, Diyarbekirli Hacı Abdullah Efendi, Tophâne'de Çavuşbaşı Mekteb Hocası İbrâhim Efendi, Kabataş'da Çizmecî Tekyesi Şeyhi Fındıklı İmâm-zâde Hâfız Efendi Harbiye Nâzırı Emîn Efendi haymesine; Çavuşlar Kâtibi Efendi, Telhîsî-i Evvel Şükrü Ağa, Telhîsî-i Sâni Abdülhalîm Ağa, Çavuşlar Emîni Hacı Mehmed Ağa, Zâ'imler Muhtarı Veliyüddin Ağa, Zâ'imler Muhtarı Sa'hid Bey, Mukayyid-i Tekârîr Yamağı Hüseyin Ağa, Du'âcı-yı Çavuşân Receb Ağa, Kılauz-ı Çavuşân Hacı İbrâhim Ağa, Yamağ-ı Kılauz Ağa, Zindan Müdiri Hasan Ağa, Harîk Tulumbası Müdiri Ağa Zahîre Nâzırı Hâdi Efendi haymesine; yevm-i mezkûrda sâ'at sekizde

iken Mekke-i Mükerrerme pâyesi olup sâbıkâ Edirne Kadısı Feyzi Beyzâde Mîr Ahmed Efendi, Mekke-i Mükerrerme pâyesi olup sâbıkâ Bursa Kadısı Dürri-zâde Efendi-zâde es-Seyyid Mehmed Şerîf Efendi, Mekke-i Mükerrerme pâyesi olup **[79b]** sâbıkâ Bursa Kadısı İzzet Beğzâde Mîr es-Seyyid Mehmed İffet Efendi, sâbıkâ Mekke-i Mükerrerme Kadısı Sâlih Efendi-zâde hafîdi es-Seyyid Mehmed Şeref Efendi, Mekke-i Mükerrerme pâyesi olup sâbıkâ Edirne Kadısı Uncu-zâde Mehmed Ni'metullah Efendi devletlü Ser'asker Paşa haymesine; Mekke-i Mükerrerme pâyesi olup sâbıkâ Halep Kadısı Urbânî-zâde Mehmed Vecd Efendi, sâbıkâ Mekke-i Mükerrerme Kadısı Beğli-zâde Mehmed Es'ad Efendi, Mekke-i Mükerrerme pâyesi olup sâbıkâ İzmir Kadısı Kütahyalı Ömer Efendi-zâde es-Seyyid Mehmed Ârif Efendi, Mekke-i Mükerrerme pâyesi olup sâbıkâ Havass-ı Refi'a Kadısı Ömer Ağa-zâde Mîr Mehmed Tevfik Efendi, sâbıkâ Mekke-i Mükerrerme Kadısı Süleymân Beğzâde Mîr Mehmed Kâmil Efendi dâmâd-ı cenâb-ı cihândârî devletlü Halil Rıf'at Paşa hazretleri haymesine; Mekke-i Mükerrerme pâyesi olup sâbıkâ Bursa Kadısı Kastamonulu Ömer Efendi, Mekke-i Mükerrerme pâyesi olan Livâdiyeli Hüseyin Paşa hafîdi Mîr İsmâil Efendi, Mekke-i Mükerrerme pâyesi olup sâbıkâ Edirne Kadısı Melik Paşa hafîdi Mîr Mehmed Bahâ'eddin Efendi, Mekke-i Mükerrerme pâyesi olup sâbıkâ Sofya Kâdısı Ağrıbozî Reşîd Beğ-zâde Mîr Mehmed Efendi, Mekke-i Mükerrerme pâyesi olup sâbıkâ Sofya Kadısı Kıbrısî es-Seyyid Hasan Tahsin Efendi dâmâd-ı sâni-i şehriyârî devletlü Sa'îd Paşa hazretleri haymesine Mekke-i Mükerrerme pâyesi olan sâbıkâ İmâm-ı Evvel-i Şehriyârî Hâfız Mustafa **[80a]** Nuri Efendi, Mekke-i Mükerrerme pâyesi olan sâbıkâ Şam-ı Şerîf Kadısı Kiçeci-zâde hafîdi Abdülhalîm Efendi, sâbıkâ Medine-i Münevvere Kadısı Kebîrî-zâde es-Seyyid Mehmed Es'ad Efendi, sâbıkâ Medine-i Münevvere Kadısı Urbânî-zâde Mehmed Aziz Efendi, sâbıkâ Medine-i Münevvere Kadısı Gelenbevî-zâde Mehmed Sa'îd Efendi, sâbıkâ Medine-i Münevvere Kadısı es-Seyyid Ahmed Efendi devletlü Kapudân Paşa hazretleri haymesine; Edirne pâyesi olan İmâm-zâde Hâfız Mehmed Es'ad Efendi, sâbıkâ Edirne Kadısı Yusuf Ağa-zâde Mîr Mehmed Münîr Efendi, sâbıkâ Bursa Kadısı Yazıcı-zâde İbrâhim Edhem Efendi, sâbıkâ Bursa Kadısı Nazîf Efendi birâder-zâdesi es-Seyyid Mehmed Nurullah Efendi, sâbıkâ Bursa Kadısı Kethüdâ-zâde Mehmed Ârif Efendi, İznikmid'den gelen mevâfiden İlyas-zâde Efendi, sâbıkâ Bursa Kadısı Atâullah Efendi-zâde es-Seyyid Mehmed Şerîf Efendi Müşîr-i Hassa'dan devletlü Ahmed Fevzi Paşa hazretleri haymesine; hâlâ Bursa Kadısı Vâsîf Efendi-zâde Abdullah Lebîb Efendi, sâbıkâ Şam-ı Şerîf Kadısı Kuyucaklı-zâde es-Seyyid Mehmed Ârif Efendi, sâbıkâ Şam-ı Şerîf Kadısı Sıdkı-zâde Efendi-zâdesi

Mehmed Sa'îd Efendi, sâbıkâ Mısır Kadısı Râsih Efendi-zâde İbrâhim Edhem Efendi, sâbıkâ Mısır Kadısı Yenişehirli-zâde Mehmed Tâhir Efendi, muvakkaten Mısır Kadısı Kevâkebî-zâde hafîdi Mehmed Sa'îd Efendi, Kâ'im-makâm-ı sâbık devletlü Hulûsî Paşa hazretleri haymesine sâbıkâ **[80b]** Kudüs-i Şerîf Kadısı Müftî-zâde Mehmed Efendi, sâbıkâ Kudüs-i Şerîf Kadısı Tırnakçı-zâde es-Seyyid Mustafa Efendi, bâ-i'tibâr-ı muhrec Kudüs-i Şerîf pâyesiyle, sâbıkâ Erzurum Kadısı Mağnisalı Yahyâ-zâde es-Seyyid el-Hâc Ömer Efendi, sâbıkâ Kudüs-i Şerîf Kadısı Bekir Efendi-zâde es-Seyyid Mustafa Efendi, sâbıkâ Kudüs-i Şerîf Kadısı Hutvânî-zâde hafîdi es-Seyyid Yahyâ Tefvik Efendi Umûr-ı Mülkiyye Nâzırı Müşîr-i mûkerrem devletlü Pertev Efendi hazretleri haymesine; sâbıkâ Kudüs-i Şerîf Kadısı Mustafa Paşa hafîdi Mîr es-Seyyid Ali Ratıb Efendi, sâbıkâ Haleb Kadısı Kahvecibaşı-zâde Mehmed Nurullah Efendi, sâbıkâ Haleb Kadısı Çelebi Mustafa Paşa-zâde Mîr es-Seyyid Ahmed Efendi, sâbıkâ Haleb Kadısı Konevî es-Seyyid Hasan Efendi-zâde es-Seyyid Mehmed Râşid Efendi, sâbıkâ Haleb Kadısı Hattat es-Seyyid Mehmed Aziz Efendi Umûr-ı Hâriciyye Nâzırı devletlü Âkif Efendi hazretleri haymesine; sâbıkâ Havass-ı Refi'a Kadısı Dimetokalı-zâde es-Seyyid Ahmed Necîb Efendi, sâbıkâ Havass-ı Refi'a Kadısı Sofu-zâde Efendi-zâde Mustafa Hamid Efendi, hâlâ Havass-ı Refi'a Kadısı Hanım Sultân hafîdi Mîr es-Seyyid Yahyâ Efendi, bâ i'tibâr-ı muhrec Havass-ı Refi'a pâyesiyle Bosna Kadısı Balçıklı es-Seyyid Ali Efendi, sâbıkâ Havass-ı Refi'a Kadısı Yazıcı-zâde es-Seyyid Hüseyin Efendi, sâbıkâ Selânik Kadısı Şehrî Mehmed Emîn Efendi, **[81a]** hâlâ Selânik Kadısı İsmâil Besim Efendi, muvakkaten Selânik Kadısı Ahışalı Dersi'âm Ahmed Efendi Mansûre Defterdârı Müşîr-i mûkerrem devletlü Nâfiz Efendi hazretleri haymesine; sâbıkâ Yenişehir-i Fenâr Kadısı Teşrifâtî Na'im Efendi-zâde Mehmed Sa'îd Efendi, sâbıkâ Yenişehir-i Fenâr Kadısı Genc Osmân Ağa-zâde es-Seyyid Halil Efendi, sâbıkâ Yenişehir-i Fenâr Kadısı İsmet Beğ-zâde Mîr es-Seyyid Abdullah Re'fet Efendi, hâlâ Yenişehir-i Fenâr Kadısı Dramalı Halil Efendi, muvakkaten Yenişehir-i Fenâr Kadısı es-Seyyid Abdullah Efendi hafîdi es-Seyyid İsmâil Şefik Efendi, sâbıkâ Galata Kadısı İsmâil Paşa-zâde Mîr es-Seyyid Mehmed Necîb Efendi, sâbıkâ Galata Kadısı Zileli Osmân Efendi hafîdi es-Seyyid Ali Sâtî' Efendi Darbhâne-i Âmire Defterdârı Müşîr-i mûkerrem devletlü Rızâ Efendi hazretleri haymesine, sâbıkâ Galata Kadısı Uncu-zâde Hâfız Mustafa Efendi, sâbıkâ Galata Kadısı Kastamonulu es-Seyyid Mustafa Efendi, hâlâ Galata Kadısı Meşreb Efendi hafîdi Mehmed Ârif Efendi, sâbıkâ İzmir Kadısı Bahâ'eddin Efendi-zâde Mehmed Hüsâmeddin Efendi, sâbıkâ İzmir Kadısı Hasan Beğzâde Mîr es-Seyyid Mehmed Sa'îd Efendi, sâbıkâ

İzmir Kadısı Ankaravî es-Seyyid Ali Efendi, Çavuşbaşı Necîb Efendi haymesine; hâlâ İzmir Kadısı Konevî es-Seyyid Hüseyin Efendi, muvakkaten İzmir Kadısı Hatîb-zâde es-Seyyid Mehmed Sa'dullah Efendi, muvakkaten İzmir Kadısı Humuslu Mustafa Efendi, **[81b]** sâbıkâ Üsküdar Kadısı Hırka-i Şerîf Şeyhi-zâde es-Seyyid Mehmed Şükrullah Efendi, bâ i'tibâr-ı muhrec Üsküdar pâyesiyle sâbıkâ Bosna Kadısı Karahisâr-ı Sahibli Ahmed Efendi, sâbıkâ Üsküdar Kadısı Abdullah Beğzâde es-Seyyid Ahmed Efendi Evkâf-ı Hümâyûn Nâzırı Hasib Efendi haymesine, Üsküdar pâyesiyle sâbıkâ Bağdâd Kadısı Sirozî Abdurrahim Efendi-zâde Mehmed Tâhir Efendi, bâ-i'tibâr-ı muhrec Üsküdar pâyesiyle sâbıkâ Sofya Kadısı Ahîshavî İbrâhim Efendi, bâ-i'tibâr-ı muhrec Üsküdar pâyesiyle sâbıkâ Sofya Kadısı Osmân-zâde Mehmed Emîn Efendi, sâbıkâ Üsküdar Kadısı Müsevvid Mustafa Nazîf Efendi, bâ-i'tibâr-ı muhrec Üsküdar pâyesiyle sâbıkâ Bosna Kadısı Selânikli Nakîb-zâde es-Seyyid Abdurrahman Efendi, hâlâ Üsküdar Kadısı Osmân Kethüdâ-zâde es-Seyyid Ali Rızâ Efendi Masârifât Nâzırı Sâlih Beyefendi haymesine; sâbıkâ Filibe Kadısı Hekim-zâde es-Seyyid Mehmed Fethi Efendi, sâbıkâ Filibe Kadısı Erzurumî İbrâhim Efendi, hâlâ Filibe Kadısı Sürmeneli İbrâhim Efendi, sâbıkâ Sofya Kadısı Akşehirli Dersî'âm Yûnus Efendi, sâbıkâ Sofya Kadısı Na'ilî Kaynı-zâde es-Seyyid Mehmed Su'ullah Efendi Tophâne-i Âmire Nâzırı el-Hâc İbrâhim Sâ'ib Efendi haymesine; muvakkaten Sofya Kadısı Hemşînî İbrâhim Edhem Efendi, sâbıkâ Mar'aş Kadısı Bolulu Hâfız Ahmed Efendi, sâbıkâ Mar'aş Kadısı İzmirî Müftî-zâde es-Seyyid Mustafa Hasîb Efendi, muvakkaten Mar'aş Kadısı Yusufcuk-zâde **[82a]** es-Seyyid Ahmed Şâkir Efendi, sâbıkâ Ayıntab Kadısı Şeyh Rûşen Efendi hafîdi Mehmed Necmeddin Efendi, sâbıkâ Ayıntab Kadısı Sa'îd Efendi-zâde Mehmed Rızâ Efendi Harbiye Nâzırı Emîn Efendi haymesine; muvakkaten Bosna Kadısı Mehmed Şerîf Efendi, sâbıkâ Bağdâd Kadısı Nevşehirli İbrâhim Efendi, sâbıkâ Erzurum Kadısı Debbağ-zâde es-Seyyid Mehmed Şerîf Efendi, muvakkaten Erzurum Kadısı Seydişehirli Ali Efendi, muvakkaten Erzurum Kadısı Uşşâkî İbrâhim Efendi-zâde Mustafa Efendi, Cizyedâr-zâde İzzet Efendi Zahîre Nâzırı Hâdi Efendi haymesine da'vetlü bulduklarından tahsîs buyurulan hiyâm-ı mu'ayyenelerine vârid ve kenâre-nişîn-i mevâ'id olarak istimâ'-ı sâz-ı elhân ile irâha-i cân ve müşâhede-i esbâb-ı inbisât ile ferhân ve içlerinde şâyân-ı ihsân-ı şâhâne bulunan e'izze-i du'âkârân nâ'il-i atâyâ-yı bî-şümâr-ı pâdişâh-ı devrân ve du'â-yı istidâme-i ömr ü ikbâl-i cihân-bânîyi vird-i zebân itdikleri hâlde Meclis-i pâyân ve herkes ârâmgâhlarına kadem-cünbân olmuştur.

Yevm-i mezkûrda sâ'at onda iken Umûr-ı Hâriciyye Nâzırı Müşîr-i mükerrerem devletlû efendi hazretleri haymesine da'vetlû olan İrân Sefiri şehâmetlû Hüdâdâd Han ile fi'l-asl Der'aliyye'de mukîm İrân Müdiri Ağa Mehmed vakt-i mezkûrda iskeleye lede'l-vürûd Devlet-i İrâniyye ile olan vedâd-ı hâlisâ-i saltanat-ı seniyyeyi **[82b]** cihet-i câmi'a-i İslâmiye bir kat dahi taz'îf ve yevmen-fe-yevmen tarafeynden derkâr olan saykala-i hüsn-i müvâlât ve ri'âyet-i sahîfe-i mir'ât-ı meveddeti âyine-i âlem-nümâ-yı İskender gibi tasfiye ve tanzîf etmekde olduğundan sefir-i müşârûn-ileyh hazretlerinin temâşâ-yı lehce-i mir'ât ile bâsıra-i iktidârı tenvîr ve in'ikâs-ı hubûr-ı muhabbet-i zamîriyye ile neşât-ı derûnun tevkîr ve te'sîr olunması matlûb bulunmuş olmağla nâzır-ı müşârûn-ileyh hazretleri taraflarından Dolmabağçe sâhiline mahsûs bisât-ı fâhire-i müzeyyene ile irsâl olunan donanmış esblere irkâb ve me'mûrîn ma'rîfetiyle mu'azzez ve mükerrerem-i da'vetgâhları olan haymeye vüsûllerinde resm-i istikbâlleri bi'l-icrâ bâlâ-yı mesned-i ihtirâma ik'âd ve ankâgâh-ı ibtisâma is'âd ile kâhî rakkâsân-ı dilsitânın hareket-i usûliyye-i mevzûnelerini müşâhede iderek zevk-yâb ve kâhî kıt'a:

کرچه چشم مست و دوی خوب دیدن ولکش است

نغمه آواز خوش در نزد من دلکش ترست

از جمال یوسفی کر حظ جسمانی خوش است

قوت روح از لحن داوری گرفتن خوشترست

terânesine istimâ'-ı sâz ü nevâdan mâlik-i nisâb-ı istitâb oldukdan sonra bast-ı bisât-ı ta'âm ile ol mihmân-ı mükerreremler it'âm ve e'âcîb-i sûr'un temâşâsıyla ezher cihet nevâziş-i mülûkânededen begâm ve tenşît-i fu'âdlarına dikkat ve tezâyüd-i inbisâtlarına sarf-ı himmet olunup lem'a-i bârika-i **[83a]** şems-i hilâfet ile dîdeleri rûşenâ ve tâbeş nevâzeş sâye-i yezdâyenden esrâr-ı nûrun alâ nûr derûnlarında hüveydâ iderek mesrûr ve muğtenim ve mücevver ve mükerrerem oldukları hâlde memun ve me'vâllerine avdet eylediler.

Yevm-i mezkûrda dahi Asâkir-i Hassa çavuşlarından mezkûr Râ'if Çavuş resenin üzerinde bâlâya ve top ile bâlâda iken elif lâm-ı ma'kûs şeklinde ayaklarını açup yine elif gibi müstakimen hablin üzerinde iken san'atını bi'd-defâ'ât icrâ ile nezzârı hayrân ve eyyâm-ı sâ'ire de iki ayağıyla gösterdiği kâffe-i bâzîçelerini bu

gün bir ayağıyla vücûda getirüp ilân-ı âsâr-ı idmân ve resenin üzerinden sıçrayup yedinde olan terâzûnun kâh ilerüsine ve kâh gerüsine inmek san'at-ı u'cûbe-i mütehayyiresi seyircileri ân-geşt-i ber-dehân ittiğinden başka cânbâz halîfelerinden bir sağır çocuğu berdûş idüp menzil-i rismânın bir ucundan nihâyesine varınca bî-bâk ü hirâs azîmet ile da'vâ-yı zûd bâzîde eslâfına salâhân olmuşdur. Ve şa'bede-i müstağrebe-i bedî'adan olarak sağır bir cocuğun ayağına bir buçuk karış yüksekliğinde na'lîn ile ipin üzerinde yürüdüğü görülmüşdür. Ahşamı Salı gicesinde dahi inâre-i eşkâl ve mehtâblar iş'âl ile deryâ yüzü âyîne-i kavlâd-ı âteşîn ve sath-ı zemîn-i gevher-i tâbdâr-ı bihîn şekline [83b] girüp âteşden fevvâreler cûşân ve hevâyî fişenkleri resîde-i fark-ı ferkadân ve bu temâşânın zevkinden çerh-i gerdân kehr-i şihâbı hâk-pây-ı şehinşâh-ı cihâna rîzân ederek tehniyet gûyen ve meş'ale-i mihr ü mâh pes perde-i fânûs halinde inzivâ-güzîn-i ihtifâ olmuşdur. Minvâl-i meşrûha-i mezkûre ve leyâl-i sâlifede nigârende-i kilik tafsîl olduğu sûret üzere îkâd olunan ecsâm-ı neyyire-i şeb-i siyâhı sabahu'l-hayr-ı îd-i sa'ide hemser ve zulmet-âbâd leyli şumû' ve meşâ'il ile gündüze beraber eyleyüp zaman-ı hâb-nuşîne kadar dîde-i temâşâkârâna bahş-ı fer iderek herkes rû-be-râh-ı semt-i mukırr oldular.

Muharremü'l-haremin on yedinci ve sûr-ı hümâyûn-ı meyâmin-makrûn-ı şâhânenin yedinci Salı günü sâ'at sekizde iken da'vetlü bulunan zevât-ı kirâm hazerâtı

Ricâl-i Devlet-i Aliyyeden Çavuşbaşı el-Hâc Necîb Efendi hazretleri, Defter Emîni el-Hâc Edhem Efendi, Evkâf-ı Hümâyûn Nâzırı Hasîb Efendi hazretleri, Masârifât Nâzırı Sâlih Beyefendi hazretleri, Tophâne-i Âmire Nâzırı el-Hâc Sâ'ib Efendi hazretleri, Harbiye Nâzırı Emîn Efendi hazretleri, Zahîre Nâzırı Hâdi Efendi hazretleri devletlü Ser'asker Paşa hazretleri haymelerine; Haremeyn Müdiri Nazîf Efendi hazretleri, İhtisâb Nâzırı İbrâhim Efendi [84a] hazretleri, Rûznamçe-i Evvel Sâlih Efendi hazretleri, Muhâsebe-i Evvel Ârif Efendi hazretleri, Matbah-ı Âmire Emîni Tâhir Beyefendi hazretleri, Fes Nâzırı Ömer Lütî Efendi hazretleri, Cerîde Nâzırı Süleymân Fâ'ik Efendi hazretleri dâmâd-ı cenâb-ı cihândârî devletlü Halil Rif'at Paşa hazretleri haymelerine; Tezkire-i Evvel Âkif Efendi, Tezkire-i Sâni İsmâil Efendi, Mektûbî-i Hazret-i Sadr-ı Âli Şerîf Beyefendi, Teşrifâtî-i Divân-ı Hümâyûn Sa'îd Bey, Mülkiyye Kâtibi Nâsır Efendi, Beylikçi-i Divân-ı Hümâyûn Vekîli Sârim Efendi, Âmedî-i Divân-ı Hümâyûn Vekîli Rif'at Beyefendi, Dîvân-ı Hümâyûn Tercümanı Necîlî Efendi dâmâd-ı sâni-i cenâb-ı şehriyârî devletlü Sa'îd Paşa

hazretleri haymelerine; Anadolu Muhâsebecisi Âgâh Efendi, Mansûre Başkâtibi Sa'di Efendi, Redîf-i Mansûre Başkâtibi Rüşdü Efendi, Cizye Muhassılı Musâ Efendi, Tersâne-i Âmire Müdürü Ziver Efendi, Ebniyye-i Hassa Müdürü Abdülhalîm Efendi Kapudân-ı Deryâ devletlü Tâhir Paşa hazretleri haymesine; Haremeyn Mukâta'acısı Cemîl Efendi, Duhân Gümrükcüsü Hacı Mustafa Ağa, Zecriyye Muhassılı Hacı Edhem Efendi, Eshâm Mukâta'acısı Kâni Beyefendi, Mevkûfâtçı Selîm Efendi, Mâlîyye Tezkericisi Ali Ra'if Beyefendi, Aklâm-ı Say'a Hocası Hacı Keşşaf Efendi, Piskopos Mukâta'acısı Râşid Beyefendi, Kâğıd-ı Birûn Emîni Enverî Efendi Müşîr-i Asâkir-i Hassa devletlü **[84b]** Ahmed Fevzi Paşa hazretleri haymesine; Evkâf-ı Hümâyûn Nâzır-ı sâbık el-Hâc Sa'îd Efendi hazretleri, Muhâsebe-i Evvel-i sâbık Ârif Efendi hazretleri, Defterdâr-ı esbâk Ârif Efendi hazretleri, Mukâta'at Nâzır-ı sâbık Mehmed Efendi hazretleri, Çavuşbaşı-i esbak Nâşid Beyefendi hazretleri, Masârifât Nâzır-ı sâbık Osmân Beyefendi hazretleri Kâ'im-makâm-ı sâbık devletlü Hulûsî Paşa hazretleri haymesine; Tophâne-i Âmire Nâzır-ı esbak Ârif Beyefendi hazretleri, Muhâsebe-i Evvel Tâhir Efendi hazretleri, Defâtiri tenkîhe me'mûr Ali Râ'if Efendi hazretleri, Çavuşbaşı-i esbak Ali Efendi hazretleri, Cerîde Nâzır-ı esbak Sa'îd Efendi hazretleri, Surre-i Hümâyûn Emîni esbak Sa'îd Beyefendi hazretleri, Tersâne-i Âmire Müdürü sâbık bu abd-ı âciz, Umûr-ı Mülkiyye Nâzır-ı Müşîr-i mükerrer devletlü Mehmed Sa'îd Pertev Efendi hazretleri haymesine; Tersâne-i Âmire Emîni esbak Sâlih Efendi, Zahîre Nâzır-ı esbak Ali Beyefendi, Şıkk-ı Sâni-i esbak Mustafa Beyefendi, Şıkk-ı Sâlis-i sâbık Atâ Beyefendi, Şıkk-ı Sâni-i esbak İsmâil Ferh Efendi, Sultân Kethüdâsı esbak Hasan Râmiz Efendi, İhtisâb Nâzır-ı esbak Mustafa Efendi, Eshâm Mukâta'acısı sâbık Nu'man Beyefendi, Seyyid Efendi merhûmun eniştesi Hacı Ahmed Efendi Umûr-ı Hâriciyye Nâzır-ı müşîr-i mükerrer devletlü Âkif Efendi hazretleri haymesine; Tezkere-i Sâni-i esbak Nuri Efendi, Mevkûfâtî-i esbak **[85a]** Râsim Efendi, Kalyonlar Kâtib-i sâbık hâlâ Anbâr Emîni Mustafa Reşîd Efendi, Mevkûfâtî-i esbak Sehil Efendi, Mevkûfâtî-i esbak Şevki Efendi, Haremeyn Mukâta'acısı esbâk Koniçeli Hüseyin Bey, Mi'mâr-ı esbak Ali Beyefendi, Çirmen sancağı Mütessellim-i sâbık Edhem Efendi, Safâyî-zâde Hâcegândan Ahmed Efendi Mansûre Defterdârı Müşîr-i mükerrer devletlü Nâfiz Efendi hazretleri haymesine; Kapukethüdâlarından Mehmed Beyefendi, Sadr-ı a'zam hazretlerinin kapukethüdâları Sârim Beyefendi, dâmâd-ı şehriyârî devletlü Halil Rif'at Paşa hazretlerinin kapukethüdâları Yahyâ Beyefendi, Kapukethüdâlarından Nazîf Efendi, Matbah-ı Âmire Emîni esbak Haletî Efendi, Hâcegândan Râsih Efendi, Kasabbaşı-i sâbık Şâkir Efendi,

kapukethüdâlarından Selâmî Efendi, Sâhib-i Ayâr Efendi Darbhâne-i Âmire Defterdârı Müşîr-i mükerrerem devletlü Rızâ Efendi hazretleri haymesine; Hâcegândan Hacı Abdi Efendi, Osmâniye Mütevellisi Yazıcı-i sâbık Hâcegândan Emîn Efendi, Revgân-ı Zeyt Müdür-i sâbık Hâcegândan Hamdi Efendi, hâlâ Hazin-i Sadâret-penâhî Hasan Hasîb Efendi, Kereste Müdürü sâbık Hâcegândan Şâkir Efendi, Haremeyn Müdürü sâbık Emîn Efendi, Hazîne-i Hümâyûn Başkâtib-i sâbık Hâcegândan Mustafa Efendi, Üsküdar Yeni Câmî'i Mütevellîsi Hâcegândan İbrâhim Bey, Haremeyn Yazıcısı esbak Emîn Efendi, Humbarahâne Kâtibi sâbık Hâcegândan Ferîd Efendi **[85b]** Çavuşbaşı el-Hâc Necîb Efendi haymesine, Hâcegândan Mustafa Paşa-zâde Ömer Beyefendi, Darbhâne-i Âmire Kisedârı esbak İbrâhim Efendi, Şükrü Paşa Kaynı Hâcegândan Osmân Efendi, Hâcegândan Sultân-zâde Ahmed Efendi ve Dâniş Bey, Hâcegândan Ârif Efendi ve Örfî Efendi ve Kal'a-i Sultâniye Nüfûs Nâzırı İsâ Efendi, Hâcegândan Haşmet Efendi, Kereste Müdürü Atâ Efendi, Haremeyn Tercümânı Derviş Bey Evkâf-ı Hümâyûn Nâzırı Hasîb Efendi haymesine; Hâriciyye Kâtibi Şahâb Efendi, Mektûbî Ser-halîfesi Zühdü Beyefendi, Mülkiyye Ser-halîfesi Mustafa Fevzi Efendi, Teşrifât Kisedârı Fikri Efendi, Divân-ı Hümâyûn Kalemî Kisedârı Kelâmî Efendi, Ru'ûs Kisedârı Hacı Münîb Efendi, Hâcegândan Üsküdar'da Ayazma'da sâkin Edhem Efendi, Tahvil Kisedârı Nâzım Efendi, Ru'ûs Kalemî İkinci Kisedârı Kâmî Efendi Masârifât Nâzırı Sâlih Beyefendi haymesine; Âmedî Hulefâsından Recâyi Efendi, Hulefâdan Mâhir Bey, Hulefâdan Şekîb Efendi, Hulefâdan Enverî Efendi Hulefâdan Nâ'îl Efendi, Hulefâdan Ra'ûf Bey, Hulefâdan Hacı Nazîf Bey, Hulefâdan Şefik Bey, Bâb-ı Ali Hocası Aynî Efendi, Tophâne-i Âmire Nâzırı el-Hâc Sâ'ib Efendi haymesine; Mektûbi-i Sadr-ı Âli hulefâsından Hacı Hüseyin Efendi, **[86a]** Hulefâdan Ömer Cemâl Efendi, Hulefâdan Tevfîk Bey, Hulefâdan Şefik Bey, Hulefâdan Âtîf Bey, Hulefâdan Sa'dullah Efendi, Hulefâdan Mahmûd Bey, Hulefâdan Nuri Efendi, Hulefâdan Mâhir Efendi Harbiye Nâzırı Emîn Efendi haymesine; hulefâ-yı mûmâ-ileyhimden diğere Nuri Efendi ve Fahreddin Efendi ve Osmân Bey, Mülkiyye Odası Hulefâsından Hacı Münib Bey, Hulefâdan İzzet Bey, Hulefâdan Nâşir Efendi, Hulefâdan Tuğrakeş Hacı Edhem Efendi, Hulefâdan Tophâne-i Mehmed Efendi Zahîre Nâzırı Hâdi Efendi haymesine da'vet olunduklarından zikr olunan ricâl-i devlet-i âlî-müknet ve me'mûrîn-i saltanat-ı ebed-müddet sâ'at-ı mezkûrda kemâ-şengân-ı hizmet-i delâlet olan me'mûrları der-pîş iderek tahsîs buyurulan hıyâm-ı med'uvveyi teşriflerinde me'mûrlar taraflarından istîşâr ve şetâret ile istikbâl ve zîver-nişîmen-i iclâl kılınup ve sâde-zîb-i râhat ve müttekâ-pîrâ-yı ferhat oldukları halde nâdire-i deverân ve müşâr-ı

bi'l-benân olan rakkâsân-ı câyın cevelân-ı âhû-hırâm ve bâzî-girân-ı gül-ı cemâl-i sefid endâmın cünbüş-ârâ-yı dil ü cân ve rûh-bahş-ı ervâh-ı temâşîyân olan bâzîçe-i dil-ferîb-i acîb-lerin müşâhedesiyle vakt-i ta'âma kadar dem-güzâr ve ba'dehu bast olunan mevâ'id-i gûn-â-gûn cezîle ve et'ime-i nefîse-i celîleyi hâlevâr-ı ihâta ile ni'met-i bî-minnet ile istizâka-i istîşâr buyururlar iken seyr-i âhenk ince sazlar **[86b]** âğâz ve mutribân-ı şîrîn-âvâz kâh evcgâh-ı neşâta pervâz ve kâh râhtü'l-ervâh-ı şehnâze demsâz olup nağme-i gûş-pesendleri ve dîde-i perde-i râz idecek derecede müstamî'ine te'sîr ve ezher cihet meyâmin-i mekârim-i şâhânededen vâye-gîr ve envâ'-ı nevâziş-i behiyye ile tevkîr buyrularak müşâr ve mûmâ-ileyhim hazerâtının kâffesi mutayyibü'l-hâl ve münşerihü'l-bâl oldukları hâlde mukırr ve ikâmetgâh-ı devletlerine ric'at buyurdular.

Şân-ı şevket-nişân-ı devlet-i sermedi'd-devâm ve ünvân-ı mekremet-bünyân-ı saltanat-ı ebedî'l-kıyâm olan şîme-i müsâfir-nüvâzı ve girdâr-ı mehâsin sâzî icâbıyla düvel-i mütehabbe süferâsının dahi çeşn-i dilârâ-yı sûr-ı hümâyûna da'vetleri mültezim-i şehinşâh-ı kadrân ve muktezâ-yı irâde-i seniyye-i kişver-sitânîden bulunmuş olduğundan yevm-i mezkûrda sâ'at dokuzda iken muttalî-i tebâşîr-i subh-ı zafer ve maşrık-ı mihr-i münîr-i sa'âdet-perver olan Kasr-ı Hümâyûn-ı şevket-makrûn-ı mülûkâneye da'vet olunan France Devleti Sefîri Amiral Baron Rosen cenâbları ve İngiltere Devleti Büyükelçisi Lord Ponsevini(?) cenâbları ve Rusya Devleti Elçisi Potenef cenâbları ve Avusturya Devleti Elçisi Baron Ostermer cenâbları ve Prusya Devleti Elçisi Kont Konfesmark(?) cenâbları **[87a]** ve Danimarka Devleti Elçisi Baron De Hubş cenâbları ve Yunan Devleti Elçisi Zoğrak cenâbları ve İsveç Devleti Maslahatgüzârı Mösyö Nasta cenâbları ve Sardunya Maslahatgüzârı General Mönbilyö cenâbları ve Toskana Maslahatgüzârı Kavalye cenâbları ve Amerika Maslahatgüzârı Porter cenâbları ve Sicilyateyn Maslahatgüzârı Deriko cenâbları ve İspanya Maslahatgüzârı Kordova cenâbları ve Felemenk Maslahatgüzârı Nasta cenâbları vakt-i mezkûre hulûlünde Dolmabağçe sâhilinde vürûdlarında süferâ-i mûmâ-ileyhim ve ba'zılarının berâber olan madama ve serkâtîbleri ve tercümanları müheyyâ kılınan müzeyyen ve dilârâ hinto ve kaleskalara ve esblere süvâr ve kavvâsân-ı hazret-i sadr-ı âlî pîş ü pes ve pirâmenlerinde yürüyerek ve mûmâ-ileyhimin kadirlerine hürmet ve ihtimâmen muzıklar çalınarak doğru Kasr-ı Hümâyûn menzilgâhına is'âd ve ibtidâ Hâriciyye Nâzırı devletlü efendi hazretleriyle mülâkât ile isti'âd ve ba'dehu devletlü fehâmetlü

Ser'asker Paşa hazretlerinin meclis-i âlîleriyle şerefyâb ve ba'dehu huzûr-ı mehâsin-mevfûr-ı hazret-i sadr-ı uzmâyâ duhûl ve merâsim terhîb ve tatyîb-i vekâlet-penâhîyle kâmyâb olup resen-bâz ve sâ'ir lu'betkârânı temâşâ ile ba'dehu resm-i dil-güşây çadır-ı kuhlâ-reng-i âsumânî ve kîz-i kazâ-yı nenk ve haclet ve nakş-ı dilârâsı sehâb-ı gül-rengin nev-bahâr-ı gerdûn-ı **[87b]** gerdânı verâ-yı Kâf-ı şermesârîde nihufte-i hayret ittiği resîde-i bedâhet olan ta'âm obasına gelinüp nukûş-ı müzehhebesi târ-bûd-ı zer-bâf-ı temâşâ ve temsîl-i şükûf-hâ-yı müzeyyenesi yâdigâr-ı hadâyık-ı âdem dimeye ahrâ ve husûsan âvîze-i dil-nişîn ve şem'adân-ı zerrîn ve sâfi altundan masnû' nev'an nev' evânî-i gûn-â-gûn-ı dil-nişîn ile dünya yüzünde cennet dimeye sezâ tertîb olunan meclis-i ra'nâda süferâ-yı mûmâ-ileyhim cenâblarının tatyîb-i hâtırlarıçün zât-ı vâlâ-yı Sadâret-penâhî ve cenâb-ı hazret-i Ser'askerî ve dâmâd paşalar ve Kapudân Paşa ve Müşîr Paşa ve umûr-ı mülkiye ve umûr-ı hâriciyye nâzırları efendiler hazerâtı beraber oldukları hâlde tehiye kılınan et'ime-i şîrîn ve mevâ'id-i dilnişîn-i keşîde ve lezâyiz-i ni'am-ı mebsûta-i hâkânî mezâk-ı inbisâtlarına çeşîde olunup it'âm-ı ta'âmda çalınan muzikaların âğâzesi bir kat dahi lezzet-bahş-ı zâ'ika-i ikrâm ve mûmâ-ileyhimin ihtirâm-ı lâzımelerinde kemâ-hiye ihtimâm ve ta'âmdan kıyâm eylediklerinde tekrar kasr-ı hümâyûna i'zâm ve yevm-i mezkûrun ahşamı çahârşenbe gicesi endahte olunan fişenlerin temâşâsıyla dahi nâ'il-i behcet ve ibtisâm olduklarından sonra geldikleri sıyâk üzere hinto ve esblere sūvâr ve ba'zıları kendü hâhişi ile mâşiyen oldukları hâlde pîşgâhlarında meşâ'il-i efrûhte keşîde olunarak **[88a]** ve muzikalar çalınarak iskeleye kadar tisyâr olundular.

Cân bâzlar eyyâm-ı sâlifede izhâr ittikleri bâzîçelerini işbu gün dahi temâşâ icrâ ve andan mâ'adâ cân bâz halîfelerinden bir zurbâz altı ayak bir nerdibânı arkası üzere alup nerdibânın fakat bir pâyesini başı beraber ve mâ'adâsını kademesi başından yukarıda kalup zikr olunan cân bâz halîfesinin duhter-i sagîresi canım sıkılıyor etrafı temâşâ edeceğim diyerek ve her bir kademesinde bir söz söyleyerek nerdibânın tâ başına su'ûd ve tekrar aşağı nüzûl idüp minvâl-i meşrûha üzere bir kaç def'a inüp çıkdı ve aman çocuk düşen telâşesiyle erbâb-ı merâkı bir hayli sıkdı. Ve salgı ta'bîr olunan san'at ki yemîn ü yesâra doğru temâyül ile canbazların babaları hânesi gibi oturup gezdikleri rismânda peyda olan zelzele hatırlarında ve velvele verilmeyüp bu halde iken yine sallana sallana ipin üzerinde aşağı-yukarı gezdı ve bundan ağrebirdir ki keyfiyet-i muharrerde derkâr iken başına da bir tabla alup resenin bir ucundan bir ucuna yüz yedi ve canbazların biri ayaklarına bukağu bağlamış iken yine seyr ü hareketine ayak bağı olmayup bu hâl ile menzil-i

rismânının ibtidâsından inhâsına kadar kat'a havf [88b] başını alup çıkdı gitti. Ve zikr olunan Salı gününün ahşamı Çahaşenbe gicesi dahi îkâd ve iş'âl olunan eşkâl-i münîre-i mu'teberelerin şu'â'ı dîde-i nezzâre mikhale-i nûr ve meşâ'îl ve fenârîlik şa'sa'ası hayra-sâz-ı çeşm-i şu'ûr olup atılan fişenklerin şerâresi ve dahmelerin şu'le-i fevvâresi ile leyle-i mezkûre bir rütbede pür âb ü tâb ve sûrgâh-ı hümâyûn bir derecede revnak-yâb oldu ki küll-i temâşâsı leyâlî-i sâbıkaya aynın reşk ü teng ve gayret-i istimâ'ı geçen geceleri siyâh renk etmişdir. Sûret-i muharrere üzere mevsim-i hâb hulûlüne kadar envâ'-ı fişenkler ve mütemâdî şenlikler icrâsıyla vakt-i mu'ayyene-i ma'lûmede resîde-i hitâm oldu.

Alay-ı Vâlâ-yı Cihâz

Mâh-ı Muharremü'l-harâmın on sekizinci ve sûr-ı hümâyûn-ı şâhânenin sekizinci Cehârşenbe günü alay-ı vâlâ-yı cihâzın tertîb ve icrâsı muktezâ-yı irâde-i ma'delet-âde-i tâcidârîden bulunmuş olduğuna mebnî Teşrifâtî halîfesi efendi pişrevleri olarak ibtidâ mükemmel muzıka takımı ile Sûvârî-i Asâkir-i Hassa-i Şâhâne bölükleri ba'dehu Mülâzım-ı Asâkir-i Hassa ba'dehu binbaşı ağalar ve ba'dehu Mülâzım-ı Asâkir-i Hassa ba'dehu Cum'a günleri iktisâ eyledikleri elbise-i mahsûsalarıyla kırk nefer Ser-bevvâbîn-i Rikâb-ı Hümâyûn-ı Şâhâne [89a] beyler ba'dehu Mülâzım-ı Asâkir-i Hassa ba'dehu kezâlik Cum'a günleri giydikleri elbise-i fâhireleriyle bi'l-cümle miralay beyler ba'dehu mülâzım-ı Asâkir-i Hassa ba'dehu elbise-i mezkûre ile Tersâne-i Âmire'nin sancakbeyleri ba'dehu libâs-ı mezkûre ile mirlivâ paşalar ve ba'dehu mülâzım-ı Asâkir-i Hassa ba'dehu devletlü ismetlü Sâliha Sultân hazretlerinin kethüdâları Hacı Edhem Efendi ile Kethüdâ-yı Bevvâbîn-i Cenâb-ı Şehriyârî Hasan Bey ba'dehu devletlü Esmâ Sultân hazretlerinin kethüdâları Masârifât Nâzırı Sâlih Beyefendi ile Hibetullah Sultân hazretlerinin kethüdâları Duhân Gümrükçüsü Hacı Mustafa Ağa ba'dehu devletlü ismetlü Mihrimâh Sultân hazretlerinin kethüdâları Tophâne Âmire Nâzırı Sâ'ib Efendi ile Mîrâhur-ı Şehriyârî bey ba'dehu beher esterin yanında iki nefer Hazîne-i Hümâyûn hademeleri bulunarak cihâz-ı cihân-bâhâ tahmîl olunan müzeyyen katar-be-katar esterân ba'dehu iki taraflarında ikişer nefer Hazîne-i Hümâyûn hademesiyle âvânî-i zer ü sîme dâ'ir tahmîl olunan nefâyis-i mütenevvi'a ile hintolar ve ba'dehu Harem-i Hümâyûn hademelerinin zîver-i ser-tebcîli olarak ve yanlarında birer nefer hademe-i Hazîne-i Hümâyûn bulunarak sîm kafesler içinde envâ'-ı mücevherât-ı nefise ve murassa'ât-ı güzîde ve baş üzerinde gidecek sâ'ir sîm ü zerden masnû' evânî-i müte'addide-i zî-kiymet ve ba'dehu sūvârî olarak Harem-i Hümâyûn ağaları ba'dehu

Oda Lalası Ağa ile [89b] sultân-ı müşârün-ileyhî hazretlerinin başağaları ba'dehu Sarây-ı Hümâyûn-ı Şâhâne Nâzırı Efendi ile Hazîne-i Hümâyûn Vekîli Ağa ba'dehu Hazîne-i Hümâyûn Başkâtibi ve ikinci kâtibi efendiler ba'dehu Asâkir-i Hassa binbaşları ağalar ba'dehu Süvârî-i Asâkir-i Muntazama'nın mükemmel muzıka takımı ba'dehu Süvârî-i Asâkir-i Hassa-i Şâhâne bölükleri ile alay-ı vâlâ-yı mezkûr minvâl-i meşrûha-i behiyye ve usûl-i mergûbe-i bedî'a ile tanzîm ve zikr olunan Çehârşenbe günü sa'ât-i meserret-âyet ihtiyâr olunan beş sâ'at elli dakîkada Beşiktaş Saray-ı dilârâsından nehzat ve hareket ile iki tarafda safbeste-i temâşâ olan enâmın inbisâtlarına kurretü'l-ayn temâşâ olarak zikr olunan Dolma Bahçe meydânından kasr-ı âlî-i mezkûreden ve Harbiye Mektebi Kışla-yı Hümâyûnu önünden ve Yıldız Kasr-ı âlîsi civârında vâki' Balmumcu Çiftliği ve Zincirlikuyu Caddesi olan ma'berden doğru Tefîkiyye Câmî-i Şerîfi ve Mehmed Paşa Köşkü kurbünde kâ'in sultan-ı aliyyetü's-şân-ı müşârün-ileyhâ hazretlerinin sâhil-saray-ı vâlâlarına îsâl ve mârûz-zikr cihâz takımı teslîm olunduktan sonra Harem-i Hümâyûn ağalarına ve Hazîne-i Hümâyûn hademesi ağalara ve Harem-i Hümâyûn hademelerine ve İstabl-ı Âmire takımı ve koçâçlara devletlü Dâmâd Paşa hazretleri taraflarından atâyâ-yı vafîre itâsıyla avdet olundu. Alay-ı vâlâ-yı mezkûre ile sevk olunan [90a] cihâz fakat mücevherât ve sîm ü zer-i âvânî ve sîm sandıklardan ibâret olup bunlardan başka cihâz-ı mümtâz mavnalara tahmîlen tarîk-i bahriye ile sâhil-saray-ı mezkûreye irsâl ve teslîm olunmuşdur.

Yevm-i mezkûre sâ'at sekizde iken bâlâda zikr ve beyân olunan hıyâma da'vetlü olan zevât-ı du'âgûyân hazerâtı

Gümülcine Müftîsi Mustafa Efendi, Gelibolu Müftîsi Halil Efendi, Gelibolu'da Vâ'iz Turfanda-zâde Hâfız Hüseyin Efendi, Edirne'de Taşlık Müderrisi Karslı Halil Efendi, İneboz Müftîsi es-Seyyid el-Hâc Emîn Efendi, hâlâ Ruscuk Müftîsi Hâfız Osmân Efendi devletlü Ser'asker Paşa hazretleri haymelerine, Bursa'dan gelen Dersi'âm Geyveli İsmâil Efendi ve Bolvadinli Sâlih Efendi ve Dersi'âmdan Hasan Efendi ve Dersi'âm el-Hâc Mehmed Efendi ve Dersi'âm Mustafa ve Dersi'âm Hâfız-ı Kütüb Mustafa Efendi ve Yûnus Efendi, Bağdâdî Şeyh Mehmed Sa'îd Efendi, Bağdâdî Şeyh Hâlid Efendi, Kadiriyye'den Edirneli Şeyh Ahmed Efendi dâmâd-ı cenâb-ı cihân-bânî devletlü Halil Rif'at Paşa hazretleri haymelerine, Bahr-i Sefîd

Boğazi'nda Na'ra Burnu'nda müteveffâ Hasan Paşa Tekyesi Şeyhi Cünûnî Efendi, Kal'a-i Sultâniye'de Sadr-ı esbak Derviş Paşa Tekyesi Şeyhi Hacı Hasan Efendi, Balçık kazası derûnunda meşâyihdan Mehmed Efendi [90b] dâmâd-ı sâni-i cenâb-ı şehriyârî devletlü Sa'îd Paşa hazretleri haymelerine, Koğacıdere Mahallesi'nde sâkin Hattât es-Seyyid Mustafa Râsih Efendi, Mevleviye'den Demirkapı'da İbrâhim Kıyak Dede Efendi, İzzet Paşa Tekyesi Halîfesi el-Hâc Osmân Efendi, Mîrgûn'da tarîk-i Kâdiriyye'den eş-Şeyh Mehmed Efendi, Fazlı Paşa civârında Hattât Abdurrahman Efendi, Üsküdar'da tarîk-i Halvetiyye'den es-Seyyid Ahmed Hasîb Efendi, Bağdâdî Şeyh Mehmed Efendi Kapudân-ı Deryâ devletlü Tâhir Paşa hazretleri haymesine, Bursa'da Eşref-zâde Safiyyüddin Efendi ve Eşref-zâde Muhyiddin Nâfiz Efendi, Bursa'da Mısrî Hangâhı Postnişini el-Hâc Mehmed Emîn Efendi, İznikmid'de Himmet-zâde Efendi Şeyh Vefâ hazretlerinin Şeyhi, Bursa'da medfûn Abdüllatîf el-Kudsî Hazretleri Hangâhı Şeyhi Hacı Ali Efendi, Bursa'da Eşref-zâde Abdullah er-Rumî Dergâhı Şeyhi Abdurrahîm Efendi, Emîr Sultân Türbedârı Şemseddin Efendi, Turhal Şeyhi es-Şeyh Seyyid İsmâil Efendi, Bursa'da tarîk-i Halvetiyye'den Çehârşenbe Tekyesi Şeyhi el-Hâc İbrâhim Efendi, Peykârbaşı Tekyesi Şeyhi Mehmed Sa'îd Efendi Müşîr-i Asâkir-i Hassa devletlü Ahmed Fevzi Paşa hazretleri haymesine, Hattâtından Saray Hocası Ali Vasfi Efendi, İmâm Bağavî sülâlesinden Bursalı Mehmed Emîn Efendi, tarîk-i Halvetiyye'den Ma'cuncu'da Bostanbaşı'nda Seydî Halîfesi Şeyhi Hâfız Abdurrahman Efendi, Fâtıma Sultân Câmi'i İmâmı [91a] Ömer Efendi, Şehremini civârında tarîk-i Rufâ'iyye'den eş-Şeyh Mehmed Sa'îd Efendi, Hocapaşalı Hattât Hâfız Mustafa Efendi, Şehzâde Mektebi Hocası Rufâ'iyye'den Mehmed Ârif Efendi, Hâdimî Mehmed Efendi, Seyyid İbrâhim Pîr Efendi, Sahhafî-zâde Tekyesi Şeyhi sâbık Tevfik Efendi Kâ'im-makâm-ı sâbık devletlü Hulûsî Paşa hazretleri haymesine; Gelibolu'da Yazıcı-zâde Mehmed Efendi hazretleri türbedârları efendiler, Hacı Nu'man Efendi, Emîn Efendi, Mustafa Molla Efendi, Sıdkı Efendi, Ali Molla Efendi, Derviş Ahmed Efendi, Derviş Hasan Efendi, Bursa Emîniyye Dergâh-ı Şerîfi Şeyhi Efendi-zâde Mehmed Bahâ'eddin Efendi, Hâfız Halil Efendi, Bursa'da Nakşîyye'den Hüseyin Efendi, Bursa'da Münzevî Hacı Abdullah Efendi Dergâhı Şeyhi Sadık Efendi, Kayseriyeli Dersi'âm Seyyid Emîn Efendi Umûr-ı Mülkiyye Nâzırı Müşîr-i mükerrer devletlü Pertev Efendi hazretleri haymesine; Kadiriyye'den Bağdâdî Şeyh Ahmed Efendi, Halvetiyye'den Bolu'da Ali Efendi Tekyesi Şeyhi Süleymân Efendi, Buhâralı Rahmetullah Efendi, Edirne'de Güzelce Baba Tekyesi Şeyhi-zâde Şeyh Ahmed Efendi, Şeyh Celâleddin Efendi,

Sultân Bâyezîd Medresesi'nde Buhâralı Mehmed Zâkir Efendi, Hânü'l-ulûm Mahmûd Efendi, Kâdiriyye'den Bağdâdî Mehmed Efendi, Abdüsselâm Tekyesi'nde müsâfereten mukîm mahrûse-i Edirne'de vâki' Sa'dî Hangâhı Şeyhi eş-Şeyh Mustafa Efendi Umûr-ı Hâriciyye Nâzırı Müşîr-i mükerrerem **[91b]** devletlü Âkif Efendi hazretleri haymesine; Bursa Mevlevîhânesi Şeyhi Efendi, Kütahya Mevlevîhânesi Şeyhi ve Denizli Mevlevîhânesi Şeyhi ve Tavşanlı Mevlevîhânesi Şeyhi ve Üsküb Mevlevîhânesi Şeyhi ve Erzincan Mevlevîhânesi Şeyhi Efendiler, tarîk-i Rufâ'iyye'den Kubbe Şeyhi Hulefâsından Tâhir Efendi, Bursa'dan gelen Seyyid Mehmed Efendi Mansûre Defterdârı Müşîr-i mükerrerem devletlü Nâfiz Efendi hazretleri haymesine, Hidâyet Câmî'i Mü'ezzinbaşısı Hattât Hâfız Ali Efendi, Sultân Mehmed'de Akdeniz tarafında Başşetimme Medresesi'nde sâkin Nakşîyye'den Şeyh Hasan Efendi, Bağçekapusu civârında Hasan Paşa Mektebi Hocası Seyyid Mehmed Efendi, Bâb-ı âlî civârında Beşir Ağa Medresesi'nde Hattât Mehmed Efendi, Beşir Ağa Câmî'i İmâmı Seyyid Mehmed Efendi, Bolu'da Şeyh Mustafa Efendi Darbhâne-i Âmire Defterdârı Müşîr-i mükerrerem devletlü Rızâ Efendi hazretleri haymesine; İznikmidli Abalı Mustafa Efendi, Atpazarı'nda merhûm Siyahlı Hüseyin Efendi hafîdi Sâdık Molla Efendi, Beşiktaş'da münzevi el-Hâc Abdullah Efendi, Fındıklı'da Dere içinde Abdülgani Efendi, Vefâ Hazretleri Türbedârı Pîr Ali Efendi, Biga sancağında Şeyh Yahyâ Efendi Hazretleri Türbedârı Şeyh Hasan Efendi, Küçük Ayasofya'da kürsü şeyhi Bekir Efendi, Bursa'da Dersi'âmdan ve Meşâyihinden Ali Hacı **[92a]** Efendi Çavuşbaşı el-Hâc Necîb Efendi haymesine; Yedikule'de Hacı Pîrî Mahallesi'nde sâkin tarîk-i Sa'diyye'den İsmâil Hakkı Efendi, Kabasakal Câmî'i İmâmı vekîli sulehâdan Abdurrahman Efendi, Yeni Câmî' Mekteb Hocası Mahmûd Paşa'da sâkin Hattât Hâfız Ali Efendi, Üsküdar'da Arakiyyeci Hacı Ca'fer Zâviyesi Şeyhi Fındık Hâfız Mustafa, Dersi'âmdan Kızlar Ağası Medresesi'nde Mahmûd Efendi Evkâf-ı Hümâyûn Nâzırı Hasîb Efendi haymesine; Sultân Süleymân Türbedârı Seyyid Hâfız Efendi, Lâleli'de Kıztaşı Mahallesi'nde İmâm Hattât Ali Efendi, Küçük Mustafa Paşa Mahalle İmâmı Hâfız Hattât İzzet Efendi, Atik Ali Paşa İmâmı Hattât Hasan Efendi, Galata Mektebinde Meşk Hocaları Seyyid Ali Hulûsî ve Seyyid Abdurrahman Efendiler, Sultân Mehmed Câmî'i'nde Dersi'âmdan Pehlivân Efendi, Küçükpazar'da Üç Mihrablı Câmî'i Hatibi el-Hâc Hâfız Derviş İbrâhim Masârifât Nâzırı Sâlih Beyefendi haymesine; Mîr-i mirân-ı kirâmdan Süleymâniyeli Mahmûd Paşa, Mîr-i mîrândan Hakkı Paşa, Mîr-i mîrandan Seyfeddin Paşa, Mîr-i mîrandan Arslan Paşa, Tuna Başbuğu Mîr-i mîrândan İbrâhim Paşa, müteveffâ Mâlik Paşa yeğeni Dergâh-ı Âlî Kapucubaşılılarından Hurşid Bey, Tophâne-i Âmire

Nâzırı Sâ'ib Efendi haymesine, vakt-i da'vetlerinde bi'l-vürûd ikrâm ve ihtirâm ile huçeste-bâl ve mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhimden mâ'adâsının [92b] atâyâ-yı vâfire cihân-bânî ile kîse âmâlleri mâl-â-mâl ve da'vet-i hayriyeleri isticlâb ve istihsâl olunduktan sonra yerlü yerlerine avdet eylediler. Rûz-ı firûz-ı mezkûrun ahşâmı pencşenbe gicesinde dahi leyâlî-i pîşîne misillü endahht olunan fişenkler rûşenâ-bahş-ı dîde-i temâşâ ve izâ'e kılınan eşkâl-i münevvere-i dil-efrûzlarıyla kürre-i gaydâ(?) hem-renk-i cennetü'l-me'vâ olup şemû' kanâdîl-i münevvere-i şeb-çerâğ-ı encümen-i ârâ-yı tarab ü beşâşet ve mihr-i münîr-i evcgâh-ı meserret olarak vakt-i mu'ayyene kadar nûr-efzâ-yı bâsire-i âlem ve şavk-pîrâ-yı şem'-i temâşâ-yı benî âdem olmuştur.

Alay-ı Mu'allâ-yı Arûs

Muharremü'l-harâmın on dokuzuncu ve sûr-ı zifâf velîme-i âliyesinin dokuzuncu Pencşenbe günü alay-ı mu'allâ-yı arûs-ı sa'âdet-me'nûsun tanzîm ve icrâsı husûsuna emr ü fermân-ı cenâb-ı cihân-bânî müte'allik buyurulduğundan ol silk-i elel-i bâl-i güher-dâne şâdî sübha-i hemvâr-ı dürdâne misillü ber-vech-i âtî tanzîm ve tertîb olunmuştur.

Evvelâ Teşrifât Halîfesi Ahmed Bey ba'dehu Sûvârî-i Asâkir-i Hassa-i Şâhâne birinci livâ birinci alayının birinci ve ikinci ve üçüncü bölükleriyle mükemmel muzıka takımı ba'dehu dört nefer mülâzım-ı sūvârî-i Asâkir-i Hassa ve mülâzım vekîli ve ba'dehu hassa [93a] ve mansûre binbaşılıarı ağalar ba'dehu mülâzım sūvârî-i Asâkir-i Hassa ba'dehu rütbe-i râbî'ada bulunan hâcegân-ı Divân-ı Hümâyûn efendiler ba'dehu mülâzım-ı sūvârî-i hassa ba'dehu Rikâb-ı Hümâyûn-ı Şâhâne'ye me'mûr kırk nefer kapucubaşı ağalar ba'dehu taşradan gelen Dergâh-ı Alî Kapucubaşılıarından Saruhan Sancağı Mütessellimi Eyüb Ağa ve Kastamonu Sancağı Mütessellimi Dede Mustafa Ağa ve Hüdâvendigâr Sancağı Mütessellimi Halil Kâmilî Ağa, ve Sakız Muhassılı Hacı Kadri Ağa ba'dehu Mirâhur ve Kethüdâ-yı Serbevâbîn-i Hazret-i Şehriyârî beyler ba'dehu bi'l-cümle Asâkir-i Hassa ve Mansûre-i Şâhâne kâ'im-i makâmları ve alay eminleri beğler ba'dehu mülâzım-ı hassa ba'dehu rütbe-i sâlisinin sınıf-ı sânisinde bulunan efendiler ba'dehu mülâzım-ı hassa ve ba'dehu Hassa ve Mansûre-i Şâhâne miralayları ba'dehu mülâzım-ı sūvârî-i hassa ba'dehu rütbe-i sâlisinin sınıf-ı evvel mütemâyizi bulunan

efendiler ba'dehu imâm-ı evvel-ii Hazret-i Şehriyârî ile şerâfet-i ilmiyye ve me'mûriyetine ri'âyeten imâm-ı sâni-i cihân-bânî efendi ba'dehu bi'l-cümle mirlivâ paşalar ile sancak beyleri ba'dehu mülâzım-ı süvârî-i hassa ba'dehu rütbe-i sâniyenin rütbe-i sânisinde bulunan ricâl-i Devlet-i Aliyye efendiler ba'dehu mülâzım-ı süvârî-i hassa ba'dehu İstanbul Kadısı Efendi ile ser-etibba-i sultânî efendi ba'dehu mîr-i mîran-ı kirâm ba'dehu mülâzım-ı süvârî-i hassa ba'dehu rütbe-i sâniyenin sınıf-ı evvel mütemâyizi **[93b]** bulunan kibâr-ı saltanat-ı seniyye efendiler hazerâtı ba'dehu mülâzım-ı süvârî-i hassa ba'dehu bi'l-fi'il Sadr-ı Anadolu efendi ile Nakîbü'l-eşraf efendi hazerâtı, ba'dehu bi'l-cümle ferik paşalar hazerâtı ba'dehu bi'l-fi'il Sadr-ı Rumeli efendi ba'dehu Erzurum Vâlisi Es'ad Paşa ve Aydın Muhassılı Ya'kûb Paşa hazerâtı ba'dehu Karaman Vâlisi el-Hâc Ali Paşa ile Çirmen Mutasarrıfı Mustafa Nuri Paşa hazerâtı, ba'dehu Bosna Vali-yi sabık Davud Paşa ve Selânik Muhassılı İbrahim Paşa hazerâtı ba'dehu Vidin Muhâfızı Hüseyin Paşa hazeratları ba'dehu Ankara Mutasarrıfı İzzet Paşa ve Kâ'im-makâm-ı sâbık Hulûsî Paşa hazretleri ba'dehu Mansûre Defterdârı Nâfiz Efendi, Darbhâne-i Âmire Defterdârı Rızâ Efendi hazretleri ba'dehu Mülkiyye Nâzırı Pertev Efendi ve Hâriciyye Nâzırı Âkîf Efendi hazretleri ba'dehu Kapudân-ı Deryâ Tâhir Paşa ve Müşîr-i Asâkir-i Hassa-i Şahâne Ahmed Fevzi Paşa hazretleri ba'dehu dâmâd-ı hazret-i şehinşâh Halil Rif'at Paşa hazretleri ba'dehu devletlü Sadr-ı azâm ve semahâtlü Şeyhülislâm Efendi ve devletlü Ser'asker Paşa hazerâtı ba'dehu devletlü necâbetlü şehzâdegân civan-bühtân efendiler hazerâtı hıntolarda ve Harem-i Hümâyûn ağalarından Osmân Ağa ve Tâhir Ağa ve Halid Ağa râkiben ve sâ'ir me'mûrlar mâşiyen olarak on iki nefer bevâbîn-i hassa hâlevâr etraflarını ihâta iderek **[94a]** Teşrifâtî Sa'îd Bey pîşverler olduğu halde teşrif buyurdular. Ba'dehû Hazîne-i Hümâyûn üçüncü kâtibi Efendi ile Sergulâm-ı Hazîne-i Hümâyûn Ağa ve Hazîne-i Hümâyûn birinci ve ikinci kâtibi efendiler ba'dehu Enderûn-ı Hümâyûn Nâzırı Sâdık Efendi ile Hazine-i Hümâyûn vekîli ağa ba'dehu Dârü's-saâdetü's-şerîfe Ağası Abdullah Ağa hazretleri ba'dehu Sultân-ı aliyetü's-şân hazretlerinin kethüdâları Hacı Sâ'ib Efendi ba'dehu Oda Lalası Mahmûd Ağa ile Sultân-ı müşârûn-ileyh hazretlerinin Başağaları Necîb Ağa ba'dehu iki tarafda Harem-i Hümâyûn ağaları süvârî ve Harem-i Hümâyûn hademesi mâşî olarak gerdüne-i letâfet-nümûne-i sultânî ve ba'dehu devletlü ismetlü Esmâ Sultân ve Hîbetullah Sultân ve Sâliha Sultân ve benât-ı ismet-semât hazret-i tâcidârînin gerdüneleri ba'dehu bi'l-cümle ismetlü kadın efendiler hazerâtı ve taşrada bulunan cennet-mekân Sultân Abdülhamîd Han ve Sultân Selîm Han enâra'l-lâhu te'âlâ berahîne-humâ hazerâtının Beşinci ve Dördüncü ve Üçüncü

kadınları ve merhûm Kapudân-ı esbak Gazi Hüseyin Paşa hazretlerinin hemşîreleri Gülhiz Hanım ba'dehu Saray-ı Hümâyûn'a da'vetlü bulunan haremleriyle civârı arabaları ve ba'dehu hassa ve mansûre binbaşılı ağalar ve râkiben ba'dehu liva-i mezkûrun birinci alayı ve dördüncü ve beşinci ve altıncı bölükleriyle kezâlik mükemmel muzıka takımı olarak [94b] alay-ı arûs-ı süreyyâ nizâm-ı ber-vech-i bâlâ rişte-bend-i intizâm ile ta'ne-zen-i âsumân-ı kebûd fâm kılınup cihâz-ı alay-ı vâlâsının tarîkiyle azîmet olunup şehinşâh-ı hümâyûn baht-ı bülend-ikbâl hazretlerinin temâşâ-yı alay-ı irâdesiyle lutfen ve keremen âşiyân-ı sâz-ı iclâl buyurdıkları Harbiye Mektebi hırâsetinde nazargâh-ı hümâyûna geldiklerinde ashâb-ı alayın cümlesi başka başka rikâb-ı berâberî sûret-i zemîn-i bûsîde temennâ-yı rıkkıyet-ih tivâ ile resm-i ta'zîm-i icrâ iderek tarîk-i cadde-i ubûdiyetinde buldukları şâh-ı devrâna merâsim-i ubûdiyetlerini ifâ ve merdumek-i bâsire-i cihân şehzâdegân-ı dâver-i devrân devletlü necâbetlü efendiler hazerâtı hınto içinde bulduklarından resm-i tekrîm-i temennâyı kıyâ[men] edâ buyurdular. Hey'ât-ı bihîn-i âlem-pesend-i mezkûre ve şekli-i nâzenîn-i dilbend-i meşrûha üzere âheste reftâr ile gubâr-yâbgâhlarını tarîkde çeşm-i rûzân-ı intizâr-ı temâşâ olan nûzzâr ve huzzâra kahli'l-cevâhir-i meserret ve tûtîyâ-yı nezzâre-küşâ-yı beşâşet ve ferhat iderek Bebek civârında kâ'in saray-ı mu'allâ-yı hazret-i sultânîye azîmet ve saray-ı vâlâ-yı mezkûre duhûllerinde der-'akab zebh-ı karâbîn ve sultân-ı iffet-nişân-ı müşârûn-ileyhânın kethüdâları Hacı Sâ'ib Efendi ile Kethüdâ-yı Bevvâbîn-i Şehriyârî Hasan Bey Efendi buhurdân-ı be-dest oldukları halde gerdûne-i sultânî [95a] istikbâl ve harem kapusundan içerüye bi'l-isâl Dâmâd Paşa hazretleri dahi tefhîmât-ı azîme ve tekrîmât-ı fehîme ile resm-i istikbâl ve temennâyı ba'de'l-icrâ seng-i rikâba azîmet buyurdular. Erbâb-ı alaydan fakat zîrde mastûrül-esâmî zevât-ı kirâm hazerâtı tevkîf olunup sadr-ı a'zam-ı asâf-şiyem ve şeyhül-islâm-ı Bû Hanîfe-âlem ve ser'asker-i zafer tev'em ve dârû's-sa'âdeti'ş-şerîfe ağası hazerâtı bir sofrada ve sâbıkâ Kâ'im-makâm-ı me'âlf-irtisâm Hulûsî Paşa ve Umûr-ı Mülkiyye Nâzırı Müşîr-i ma'ârif-semîr Pertev Efendi ve Umûr-ı Hâriciyye Nâzırı Müşîr-i pür-ma'ârif el-Hâc Âkif Efendi ve Mansûre Defterdârı Müşîr-i müşterî-tedbîr Nâfiz Efendi ve Darbhâne-i Âmire Defterdârı Müşîr-i merâhim-edâ Rızâ Efendi hazerâtı bir sofrada ve Ankara Mutasarrıfı İzzet Paşa ve Vidin Muhâfızı Hüseyin Paşa ve Çirmen Sancağı Mutasarrıfı Mustafa Nuri Paşa ve Selânik Muhassılı İbrahim Paşa hazerâtı bir sofrada ve Erzurum Vâlisi Es'ad Paşa ve Karaman Vâlisi Hacı Ali Paşa ve Aydın Muhassılı Ya'kub Paşa ve Bosna Vâlisi sâbık Davud Paşa hazerâtı bir sofrada ve Sadr-ı Rumeli Hamdullah Efendi ve Sadr-ı Anadolu Yûsuf Paşa-zâde Nazîf

Beyefendi ve Nakîbü'l-eşraf Abdurrahim Efendi ve İstanbul Kadısı Ra'if Beyefendi ve İmâm-ı Evvel-i Hazret-i Şehriyârî Efendi hazerâtı bir sofrada ve bi'l-cümle ferik paşalar hazerâtı [95b] bir sofrada ve Çavuşbaşı el-Hâc Necîb Efendi ile Hademe-i Bâb-ı Âlî'den Tezkire-i Evvel Âkif Efendi ve Tezkire-i Sâni İsmâil Efendi ve Mektûbî-i Hazret-i Sadr-ı Âlî Şerîf Beyefendi ve Teşrifâtî Sa'îd Beyefendi hazerâtı bir sofrada ve Enderûn-ı Hümâyûn Nâzırı Sâdık Efendi ve Hazîne-i Hümâyûn Vekîli Abdullah Ağa ve Hazîne-i Hümâyûn Baş ve İkinci ve Üçüncü Kâtibleri Efendiler ve Ser-hademe-i Hazîne-i Hümâyûn Ağa bir sofrada it'âm olunup yatsu vakti hulûl etdikde mü'ezzinân-ı şehriyârî nevbet-zen-i ezân-ı Muhammedî ve haddi(?) senc-i pencgâhî-i Ahmedî oldukları hinde Saray-ı mezkûrun suffesine târ-pûrî(?)-i hayra-sâz-ı nezzâre-i hurân-behişt seccâde-i gûn-â-gûn-ı dilârâlar bast ü ferş ve sîmîn-i şem'adânlar vaz' ve İmam-ı Evvel-i Hazret-i Şehriyârî Mustafa Nuri Efendi hazretleri imametle salât-ı işâyı edâ ve mâbeyn kapusu pîşgâhında imam-ı müşârûn-ileyh hazretleri du'a-yı icâbet edâ-yı hâlisayı zîver-kengere-i arş-ı a'lâ buyurup itmâm-ı du'âda Dâmâd Paşa-yı müşârûn-ileyh hazretleri zât-ı Sadr-ı Âlî ve Şeyhülislâm Efendi ve Ser'asker Paşa hazerâtının dâmenlerini bade't-takbîl Dârü's-sa'âdetü's-Şerîfe Ağası hazretlerinin delâleti ve altun şem'adânlar ile harem ağları pîşrevleri olarak Harem-i Hümâyûn-ı Sultânî ile teşerrüf eyledikleri akibinde Harem-i Sultânî'den gönderilen murassa' ve müzeyyen [96a] hokkalar içinde envâ'-ı hulviyât ve cevherîn zarflu fincanlar ile kahve ve zer ü sîmden masbûğ güğümler derûnunda sükkerîn şerbetler du'âda bulunan müşârûn-ileyhim hazerâtına gül şeker-gâm ve zâ'ika-bahş-ı ikrâm olduktan sonra mahallerine avdet buyurdular. Ertesi ale's-sabâh Dâmâd-ı Pâşâ-yı müşârûn-ileyh hazretleri Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Şâhâne'ye azîmet ve icrâ-yı teşekkür ve mahmedet ile şi'ir:

بو دم چو ذره اکنون مهر منیر کشتم

بو دم جو قطره اما بحر غریر کشتم

تا بر سرم فکندی از لطف خویش سایه

جون آفتاب تابان کردون مسیر کشتم

mefâdını nâtika-zîb-i şeker ve sipâs ederek hâkipây-ı mekârim-ihtivâ-yı hazret-i mülûkâneye yüz sürmek şeref ü mefharetiyle bir kat dahi iktisâb-ı behcet ittikden sonra taraf-ı eşref-i cenâb-ı şâhânedan dâmâd-ı müşârûn-ileyh hazretlerine sâlisen neyyîrin-i cihântâb-ı girân-kıymet bir kıt'a nigîn-i kemyâb ihsânıyla şems-i dirahşân-ı

eltâf-ı şâhânelerinden müşârün-ileyh hazretlerinin hilâl-ı âmâlini bedr-i temâm-ı bî-nazîr ve mâh-ı münîr-i nevâziş-i mülûkâneleriyle kasr-ı kuvvâdeti tenvîr buyurdular. Yevm-i mezkûrda halîfe-i hayru'l-beşer hidiv-i bahr ü berr imâmü'l-müslimîn pâdişâh-ı rûy-i zemîn efendimiz hazretleri salât-ı Cum'ayı Akındı Burnu'nda ihyâ-kerde-i cihân-bânîleri olan Tevfikiyye Câmi'-i Şerifi'nde ba'de'l-edâ lutfen ve tenzîlen sâhil-saray-ı sultân-ı müşârün-ileyhâyı teşrîf-i mes'adet-redîf-i hilâfet-penâhîleriyle mecmu'u'l-bahreyn ihsân [96b] ve kerem-i mağbût-ı Havernek ü bağ-ı İrem-i kerîme-i muhteremeleriyle dâmâd-ı şehriyârîlerini envâ'-ı eltâf ve nevâziş-i tâcîdârîleriyle muğtenim ve hurrem buyurdular.

آنکه قدرش در بلندی اوج هفتم طارمست

وآنکه جاهش در ترفع فرق فرق قدست

وآنکه در اقلیم مردی وجهان مردمی

هرکجا ملکیت دست جود اوصاحب بدست

Hengâm-ı sûr-ı pür-sürûr-ı şâhânedede kâffe-i erbâb-ı ma'ârif-i nühüfte-i ityân-ı kâbiliyeti olan ma'rifetinin icrâsıyla meydân-ı hüner-bazîde rekz-i seng-i istitâ'ât ve herkes mudhar-ı gencîne-i iktisâbı olan cevâhir-i nefîse-i malûmâtını nisâr-ı pâygâh-ı mülûkâne etmeğe mübâderet ve mukadder oldukları hüner-bedâyi'-i eserlerinin ibdâ'ıyla eltâf-ı bî-eknâf-ı mülûkânededen mütemetti' ve mahfûz hîzâne-i isti'dâdları olan taraf-ı nefâyis ma'rifetlerinin ibrâzıyla ifâza-i mekârim-i şâhânededen müntefi' olmak âdet-i mu'tebere-i hünerverân-ı rüzgârdan olduğundan sûr-ı hümâyûn-ı mes'adet-nümûn-ı şehriyârî istimâ'ıyla diyâr-ı mağrib ahâlisinden mahsûsen gelmiş olan çend nefer mağribî hüner-perverlerin eyyâm-ı muharrere-i mezkûre esnâsında fezâ-yı sûrgâhda habr-hâme-i tafsîl ile varak-pâre-i beyâna [97a] mümteni'ü'l-indirâc ve belki kilik-i müyîn-i târ-ı nezzâre teber-i im'ân ile sahîfe-i hadîka-i re'yû'l-ayn sebt ve tahrîr etmeğe muhtâc icrâ itdikleri gûn-â-gûn şa'bede-i zûr-bâzî-i dilfirib ve dil-güşâ ve nev'an nev' bâzîçe-i müstağribe-i hâtir-rubâları meydân-ı sûrgâhı mir'ât-ı suver-i acâyib ve Erteng, kuvve-i hâfıza-i nûzzârî nigârdistân garâyib eyledi ve İran cânbâzı bend-i rismân-ı beyân olan hünerinden başka kâh ayağına tencere bağlayup resenin üzerinde âmed ü reft ve gâh iki tarafına mütemâyil olduğu halde ihtirâz ve cünbüş ile ipin üzerinde reftâr ve hareket ve bazı kerre düşürülüp ve

meşt-i endek-sâle kadar kaldığı halde gidüp gelmek ve gâhî ayağına salıncak bağlayup çocukları sallandırmak ve bir çocuğu arkasına alup resenin üzerinde yürüyüp gitmek san'atlarını icrâ ile zîver-efzâ-yı mir'ât-ı temâşâ oldu. Husûsen ki eyyâm ferhat-encâm-ı mezkûrede zîrek takımından ibâret zuhûrî kulu ile Ali Ağa kulunun mahalle baskını ta'bir olunan destgâh bâzîçelerinde nesc eyledikleri perend-i zertâr-ı edhûkeleriyle zen-perestân-ı hod-ârâlara kıyafetini gösterüp zen-kuhen-i sâle-i gerdûn kimseyi güldürmek istemez iken kahkaha-zen-i isti'câb olmağla cihânın yüzü güldü ve derzi oyununda kesüp biçtikleri kâlâ-yı hande-ârâ-yı mülâ'abeleri bâ-pây-ı sahn-ı nâ-şinâs [97b] bisyâr-ı güftâre kaba-yı âmed-şod olarak şâkird-i hûb-ârâsının mütâla'a-i hüsn ü bahâsı

ماه خیاطی که چون ابر بیسم دارد نزار

ترسم افتربخیه ام دور از رخس بر روی کار

beytini dil-rûbûdelerin hâtırına getürdi. Ve yazıcı oyununda raks-âver olan hûb-rûyânın tarre-i pîşînleri nakş-ı cebîn-i sevâd-keşâna alınının yazısını gösterdi. Ve hatt-ı meşkîn nev-remîdeleri harde-i nakş-ı kilik-i mûyîn bineş şerhadârân-ı ibtilâya hâşiye kondurup tafsîl-i mesâ'il-i hüsn-i aşkı yazdı çizdi. Ve çeşme oyununda isâle-i meydan-ı sûrgâh indikleri âb-nûşîn-i muzâhik-âyînlerinden tefsîre(?) lebân-ı zülâl-i temâşâ olanları işrâb-ı mâ'û'l-hayât-ı şâdmânî ile kandırıp kâse-i dehenlerini lebrîz-i şerbet-i gül-şeker hande ve inbisât ve zamm-ı tehîgâh-ı hâtırlarını ser-şâd-ı neşât eylediler. Ve şeydâ-yı aşk olan bîçâregân silsile-i tenk ü edeb ile evvel-emirde başlarını bağlamamış olsalar idi behemehâl tîmârhâne oyununda meydana çıkmış rakkâs-ı nev-edâların yağmaker-i akl ü şekîb olan zerdîde nigâhlarını gördükçe yeni başdan dîvâne olup ol şiftelerin başına ne oyunlar çıkar idi. Ve ol mümtâz hûb-likâların zülf-i perîşânlarını seyr ittikçe sûreti dîvâneliğe urup ve gönlüne uyup dârü-ş-şifâ-yı sevâd-ı zülf-i siyâha [98a] kadar kaçır idi. Ve icrâ itdikleri berber oyununun müşâhedesi sahîfe-i hâtırlarda kıl keder gam birağmayup ser-tırâşe-i nev-civân-ı bâzîçede bir sûretde ustalık gösterdiler ki müzd-i zay'aları olan nukûd-ı bî-şümâr-ı kahkaha-i seniyye-i mir'ât-ı şâbâşlarını imlâ idüp mûsî-i sertiz-i aklın kesmiyeceği melâ'ib-i nâ-şinîdeler ile meydân-ı sûrî lebrîz-hande eylediler ve husûsen kal'a oyununda semt-i sûrgâha feth etdikleri dervâze-i ferahdan temaşâ olunan keyfiyet-i münşeriha peyâm-ı meserret gibi hâtırları handân ve görüp ve işidenleri şadân eyledi. Ve Nemçelü cânbâzları kalıçeler ile icrâ etdikleri san'atlarında hayli keskinlik gösterdiler ve Edirne'den gelen bir sagîr çocuk dahi

seyfler ile mülâ'abe idüp ve arkası üzere ma'kûsen kafa ber-zemîn olduğu halde yer üzerinde olan bıçağı esnânı ile ahz ve hâke rekz etdikden sonra kıyâfetini bozmaksızın bu hâlde iken tarfetül'-aynda davranup ve bıçağın üzerinden parende ile öte tarafa geçti.

Nevk-i hâme-i şeb-renkleri bülbül-i bustân-ı belâgat ve zebân-ı gülün gâliyedârları andelîb-i ağsân-ı fesâhat olan tûtiyân-ı sekr-i havâr(?)'ı iş'âr ve pâkîze gûyân ma'ârif-asâr-ı ümerâ-yı hıttâ-i makâl-i şebbâzân-ı **[98b]** şikâristân-ı hayâl ya'ni şâ'irân-ı şîrîn-i etvârın geşt-zâd-ı meserret-i müteâkıbe-i hümâyûnda hûşe-çîn-i 'inâyet olmak âdetleri ve ol sahn-ı Sincâr-ı sihr-i âferînânın meserrât-ı mütelâhika-i şâhânedede îsâr-ı dürdâne-i dâniş ve hüner etmek sîretleri olduğundan işbu sûr-ı zifâf-ı meymenet ittisâfda herkesin derhor-ı isti'dâdınca takdîm etdikleri destâvîz-i kâle-i kabiliyetleri olan tevârih-i dâmen-i sûr-nâme-i zifâfa-zîver ve cevelângâh-ı hüsn-i beyân hâme-i zer-efşâna îsâr ve güher-kalendî ancak akd-i nikâh-ı mes'adet-i ıftihah elli bir senesinin evâhirinde ve icrâ-yı velîme-i sûr-ı hümâyûn elli iki senesi ibtidâsında olduğundan takdîm olunan tevârihin ba'zısının hesabı elli bir ve ba'zısının elli iki senesine tesadüfünde be's olmadığı kill-i insâf ile sarf-ı gîrân-ı bahâne-çuyâna ihtâr ve sarf-ı nakdîne-i hûş ve ikdâm ile hünerverânın tedârik ettiği nefâyis-i güher-endîşeleri şâyân-ı pâmâli-i teşnî' ve ta'rîz buyurulmaması recâ-yı ehass-ı âcizânem idüğü iş'âr olundu. Beylerbeyi Câmi'-i Şerîfi'nin İmâm-ı Evveli el-Hâc Tayyib Efendi'nin "mübârek ede Hakk tayyib dedim bu tam tarihi" dahi dâmâd-ı sultânî sa'âdetlü Sa'îd Paşa Tersâne-i Âmire Sergi Emîni Halil Feyzi Efendi'nin elli bir ve iki senelerine bir beyitte bulunduğu iki tarih "Sa'îd Paşa vezîr-i pâdişah oldu dahi Dâmâd **[99a]** Sa'îd Paşa'yı kıldı Avn-ı Menân sihr-ı Mahmûd Han" Leylâ Hânım'ın "Nola gül-gonce-veş açılsa Leylâ tâm tarihim / Becâdır sıhr-ı sultân-ı zemân oldu Sa'îd Paşa" Hâtif Efendi'nin "Dedi cevherle Hatif bendesi zî-bende tarihin / Şeh-i adlînin oldu sıhr-ı sânisî Sa'îd Paşa" Halil Azîz Efendi'nin "Halîlâ söyledim târihini gâyet latîf ve tâm / Sa'îd Paşa redm(?)'i sıhr-ı azîz-i pâdişâh oldu" Mevâlî-i kirâmdan Vâsıfzâde Lebîb Efendi'nin "Lebîbâ söyledim tebrîk idüp tam tarihi / Sa'îd Paşa'yı şeh Mahmûd kıldı sa'd ola dâmâd" İhtisâb me'mûrlarından Enver Efendi'nin "Ne ra'nâ söyledim tarih-i tâmin bendesi Enver / Sa'îd Paşa'yı kıldı sa'd ola şâh-ı zemân-ı dâmâd" Tersâne-i Âmire Ruznamçecisi Safvet Efendi'nin mûmâ-ileyh Lebîb Efendi ile tevârüd etmiştir "Yazup tarihini dünyaya ilân eyle ey Safvet / Sa'îd Paşa'yı şeh Mahmûd kıldı sa'd ola dâmâd" İhtisab me'mûrlarından

Vahîd Efendi'nin üç ta'miye ile bulduğu "Vahîd i'lân eylersem sezâdır nâsa tarihim / Sa'îd Paşa şeh-i devrâna oldu yeminle dâmâd" Sâmî Efendi'nin mûmâ-ileyh Vahîd Efendi ile tevârüd edüp fakat bîçâre işâretiyle dört ta'miye olarak elli bir senesine olan tarihi "Dedi Sâmî-i bîçâre kulu şevkile bir tarih / Şeh-i devrâna oldu yeminle dâmâd Sa'îd Paşa" [99b] Neccârî Şeyhi Rifkî Efendi'nin "Sezâdır hâme-i zerle yazılsa Rifkîyâ tarih / Şeh-i adl ederek(?) nev olundu Dâmâd Sa'îd Paşa" Sermed Efendi'nin bi't-tevârüd bir beytinde iki tarihi "Sürûrumdan bûsede(?) sermed-i âtîde iki tarih idüp inşâd biri cevher" ile bir mısra'ı memdûd "Şeh-i adlînin oldu sıhr-ı sâni Sa'îd Paşa / Sa'îd Paşa'yı kıldı sa'd ola dâmâd şeh Mahmûd". Lütfü Efendi'nin tevârüd ettiği tarihi "Dedim târih-i tâmin Lütfiyâ şevk ve meserretle / Sa'îd Paşa'yı kıldı Şâh Mahmûd sa'd ola dâmâd." Aziz Efendi'nin bir ta'miye ile bulduğu tarih "Çıkup bir hâtif-i gaybî Azîza söyledi tarih / Sa'îd Paşa şeh-i adlîye dâmâd-ı kerîm oldu". Bosna Mollası sâbık Şerîf Bey'in bir ta'miye ile elli bir senesine tarihi "Hulûsiyle bulup bir mısra'-i ra'nâ dedim tarih / Zihî nev-sıhr-ı zîbâ şâh Mahmûd'a Sa'îd Paşa". Vehbî-zâde Hayri Efendi'nin bulduğu tarihler; "Ne ra'nâ yazdı Hayri bendesi tebrik için tarih / Şeh-i devrâna dâmâd oldu pek âlâ Sa'îd Paşa". "Duâgûy-ı kadîmi Hayri cevherle yazar tarih / Sa'îd Paşa'yı dâmâd kıldı Şah-ı ma'delet ünvân". Sahaf hazerâtının; "Şeh-i adlînin oldu sıhr-ı sanî Sa'îd Paşa" mısra'ıyla tevârüd idüp ve bir ta'miye ile ikinci "Sıhr-ı şeh oldu zihî vâlâ Sa'îd Paşa" mısra'ını bulmuştur. Şâmil Efendi "Sa'îd Paşa'ya [100a] lâyık şâh-ı dehrin oldu dâmâd" mısra'ını iki ta'miye ile bulmuştur. Rüştü Efendi bir ta'miye ile "Sa'îd Paşa'yı dâmâd eyledi Hakk şâh-ı devrâna" mısra'ını bulmuştur. Vak'a-nüvîs Âsım Efendi-zâde Hâcegândan Hamid Efendi'nin elli bir ve elli iki senelerine iki tarih-i dilârâsı "Sa'îd Paşa şeh-i devrâna dâmâd-ı asîl oldu" "Hele dâmâd-ı şâhinşâhî bir necm-i Sa'îd oldu". Tophâne-i Âmire Ruznamçecisi Kâtiblerinden Hacı Halid Fâhir Efendi'nin "Sâl-i zifâfa Fâhirâ yazsam bu târîhi sezâ / Etdi Sa'îd Paşa seni dâmâd Sultân-ı cihân" tab'ı âcizânemden "Sa'îd Paşa'yı Mahmûd Han'a kıldı avn-ı Hakk dâmâd" mısra'-ı muaccemesi elli iki senesine tarih vâki' olmuştur.

Bihzâd-ı hâme-i çehre-perdâz-ı Erteng-tafsîl olduğu üzere sûr-ı zifâf-ı mes'adet-ittisâf-ı mülûkâne bi-inâyetillahi tealâ mağbûtu'l-eslâf ve emsâl-i hâhî-i ahlâf olmak üzere sūr-ı nâ-mahsūr ile denbâle-bend-i hüsn-i hitâm ve envâ'-ı netâyic-i hubûr ile peyveste encâm-ı huçeste-i fercâm oldukdan sonra güher-gencîne-i şevket ve nev bâdgân-ı hadîka-i saltanat-ı şehzâdegân-ı [100b]

müşârün-ileyhümâ hazerâtının hitânları cem'iyet-i pür-meymenetine şürû' olunması idâre-i hazret-i şehinşâh-ı 'âlem-penâh ve emr ü fermân-ı cenâb-ı padişâh-ı keyvân-dergâh muktezâsından olduğundan sahîfe-i zîb-i beyân kıldığı vechile her bir esbâb-ı icâbiyye ve levâzım-ı mukteziyyesinin tehyie ve tanzîmi ve dil-hâh-ı âlî-i hazret-i cihân-bânî üzere ikmâl ve tatmîmi zımnında devletlü Ser'asker Paşa hazretlerinin nezâret-i aliyeleri inzimâmıyla sûr-ı hümâyûnun nezâret-i mesâbe'l-mefharetine me'mûr buyrulan halâ Dîvân-ı Hümâyûn Çavuşbaşısı el-Hâc Necîb Efendi hazretlerinin ma'rifetiyle Bâb-ı Âlî'de sebt-i defter olunan çocukların elbise-i fâhirelerinin tanzîmiçün kadd u kâmetlerinin ölçüsü alınarak kayıdları mahalline ba'de'l-işâre rûz-ı hitânlarını mübeyyin yedlerine sahlu pusulalar itâ ve herbirinin tahsîs olunan yevm-i mu'ayyenede Sa'dâbâd'a getürülmesi müte'allikâtlarına bi't-tenbîh bed'en sûr-ı hitândan üç gün evvel ya'ni Muharremü'l-haram'ın yirminci Cum'a günü ibtidâ ile yirmi ikinci gününe kadar etfâl-i muharrerenin ber-mûceb-i defter esvâb-ı behiyyeleri itâ ve teslîm olup ancak tahrîr olunan etfâl-i mezkûrenin esvâb-ı fâhire-i müzeyyene ve atâyâ-yı vâfire-i behiyye ve taltifât-ı kâmile-i seniyye ile ez-her-cihet nâ'il oldukları nevâzi's-i âlî ve arâmiş ve istirahatlarının kemâli manzûr-ı ahâli olarak [101a] fevcen fevc herkes evlâd ve müte'allikâtını sûrgâh-ı hümâyûna sevk etdiklerinde **beyt**:

همته تعلوا على كل همته

كما قد على البدر النجوم الدراريا

mâ-sadakı olan şehinşâh-ı hümâyûn-ı tal'at şehriyâr-ı Kerrûbî-fitrat efendimiz hazretlerinin izâ'at-i in'âm-ı şahâne ve işâ'ât-ı ihsân-ı mülûkâne buyurmaları irâde-i hayriyye-i tâcdârîlerinden olduğundan ol makûle sonradan tevârüd eden sıbyâna dahi iksâ-yı kisve-i dilârâ ve bahş-ı atâyâ-yı gamm-fersâ ile emr-i mesnûn hitânlarının icrâ olunması husûsuna emr ü fermân-ı cihân-bânîleri müte'allik buyurulup cümlesinin hâtırlarını bu yüzden dahi tatyîb ve esâmî-i defter-i pîşîni taz'îfe takrîb buyurdular.

دانی که چون رسد بجهان نود آفتاب

انعام عام او بجهان همجنان رسيد

Sûrgâh-ı meserret iktinâh-ı hitân olan Sa'dâbâd'da evvel emirde Ebniyye-i Hassa Müdiri Efendi ve sâir memurlar ma'rifetiyle ta'mîr ü termîmi icâb ve iktizâ iden mahaller i'mâr ve tesviye ve kasr-ı cedîd-i hümâyûn civârında mahsûsen inşâ olunan cisrin yanında etfâl-i mahtûnenin gicelerde soğukdan muhâfazasiçün muhterîât-ı karîha-i isâbet-ârâ-yı mülûkânededen ve mürtecilât-ı kerâmât-âyât-ı şâhânededen olmak üzere üzeri ve etrafı mahfûz mahaller inşâ olunup **[101b]** ve Harem-saray-ı Hümâyûn'da şehzâdegân-ı müşârün-ileyhümâ hazretlerinin ba'de'l-hitân ârâm-sâz-ı izz ü nâz olacakları pister-i refref peykerleri envâ'-ı zer ü zîver ile pîrâste ve gûn-â-gûn dürr ü gevher ile arâste bâlînler ve mücevherât ve murassa'ât ile nâm-ı sa'âdet-ittisâm-ı çâr-yâr güzîn rıdvanallahi aleyhim ecma'în hazerâtı nevişte naz-bâliş berînler lü'lü'-i mütelâli-i ra'nâ cevâhir-i nefîse-i âlî-bahâ ile mensûc pûşîdeler ve sırmalı atlas kalıçeler ile tezyîn olunup bâlâda mestûr sıbyan-ı sâireye tahsîs olunan mahalle zîrde esâmîleri muharrer olan vüzerâ-yı izâm ve küberâ-yı fihâm mahdûmlarıçün müstakillen doksan aded müzeyyen ve mükellef döşekler ve sâ'ir sıbyân içün dahi mükemmel ve a'lâ dokuz yüz aded yatak ve nümâyîşli yorganlar ve bâlînler ferş ve vaz' ve zikr olunan pisterlerin ta'nzîmiçün altmış aded şal ve altmış aded sevâî ve altmış aded sırma işlemeli ve altmış aded pullu ve sekizyüz aded lehkârî yorgan ve pul ve sırma ile i'mâl olunmuş iki yüz kırk aded ipek işlemeli sekiz yüz aded yüz yastıkları ve cümlesine a'lâ pembe zardan olmak üzere çarşablar sarf olunup ve yataklarının derûnları güzîde lâhur şallar ve a'lâ ve müzeyyen sırmalı pûşîdeler ile mânend-besât cennet hoş-nümâ ve etrafları envâ'-ı kanâdîl ve meşâ'îl ve mâhiyyeler **[102a]** ile misâl-i âyîne-i âlem-nümâ tezyîn olundu lenâmıka **kit'a:**

Hân Mahmûd serîr-ârâ-yı şevket dâimâ
Bast-ı lütfiyle cihânı pister-i arâm ider

Pîr ü bernâkin değil tenhâ o hurşîd-i kerem
Hâtırın hoş eyleyüp sıbyâna da ikrâm eder

Zikr olunduğu üzere sünnet-i hitân-ı sa'âdet-iktirân cem'iyet-i müteyemmesinin Sa'dâbâd sahrâ-yı dil-küşâsında icrâsı irâde-i hümâyûn-ı isâbet-nümûn-ı tâcidârîden bulunmuş olduğundan zât-ı kudsiyyet-ayât-ı hazret-i şâhâne Beşiktaş Saray-ı Hümâyûnu'ndan Muharremü'l-haram'ın yirmi üçüncü Pazarertesi günü bâ-şevket ve'l-ikbâl **beyt:**

یطالعی که سعادت اذو بر داختر
وقت مختار سعادت اثار ده حرکت

kıt'a:

سواد او بصفت چون پرند مینارنک
هوای او بمثل چون نسیم جان پرود
صیانموده بخاکش طراوت طوبی
هوا سرشته و رایش حلاوت

kevser-i medîhasının mazharı olan Sa'dâbâd nüzhetgâhında kâ'in kasr-ı âlîye neşr ü feyz-i ikbâl ve ol hurşîd-i asumân-ı hilâfetin meyâmin-i zât-ı şevket-simâtından [102b] fezâ-yı mezkûre iktisâb-ı i'tidâl eyleyüp Dolmabahçe'de olduğu gibi bi'l-cümle vüzerâ-yı fihâm ve vükelâ-yı izâm hazerâtına mahsûs kusûr bî-kusûr âdem-i zâtü'l-i'mâd misillü oba ve haymeler sahrâ-yı mezkûreye nasb ve nihâde ve levâzım-ı sûr-ı âlî-i hitâna müte'allik olan kâffe-i esbâb-ı mukteziye bilâ-noksân âmâde ve bi-avnihi te'âlâ ertesı salı günü sûr-ı hümâyûna ibtidâ olundu.

Sûr-ı hümâyûn-ı zifâfın esnasında tafsîl olduğu vechile îkâd olunan kanâdîl ve meşâ'il misillü işbu sûr-ı hitanda dahi sâye-i hazret-i şevket-penâhîde icrâ-yı şehriyân ve tenvîr-i 'uyun-ı nâzırîn olunmak usûl-i müstahsenesine ibtidâr ile ibtidâ-yı sûr-ı hümâyûn-ı hitân olan salı günü ahşamı Cihârşenbih gicesinden irtesi salı gicesine kadar İstanbul Bağçekapısı'ndan ve bâb-ı mezkûrun karşı tarafında kâ'in Galata cânibinde mehâzînden iki tarafda olan iskeleler ve sâhil-hâneler ve Tersâne-i Âmire ve Humbarahâne-i ma'mûre ve sūfün-i hümâyûn lombarları ya'ni nehr-i Sa'dâbâd'ın iki taraflu olarak Eyüb ve Südlüce'den tâ sūrgâha varınca ve nehr-i mezkûrda kâin saflarda merkez nişânlar gûn-â-gûn resm-i zîbâ ve nev'an nev' kanâdil-i müzeyyene-i hoş-nümâ ile tezyîn ve Sa'dâbâd'da olan kasr-ı hümâyûn-ı cedîd [103a] ve dâ'ire-i şâhânenin etrâfı ve hıyâm-ı mansûbenin pîşgâhı rüsûm-ı hâtır-rubâ ve hey'ât-ı dil-küşâ ile kanâdîl ve meşâ'il-i neyyire ve mülamma' ve muşâ'şâ'-i kebîr fanus-ı vefîre ile mahall-i sûr-ı hem-reng-i kâfûr ve Dolmabahçe'de olduğu misillü beher gice fişenkler endahta ve ecsâm-ı münîre-i efruhte olunarak bir

sûretde izhâr-ı server nâ-mahzûr kılındı ki Sa'dâbâd 'aynî ile adem-i zâtü'l-imâd olup mahall-i mezkûrda olan şenlik Dolmabağçe gezâsında icrâ olunandan müzdâd kılınmıştır.

Sûr-ı hitân-ı sa'âdet-nişânın ibtidâki salı günü dört sa'ât kırk dokuz dakikada ihtiyâr olunan vakt-i muhtâr-ı meyâmin-âsârda şehzâdegân-ı müşârün-ileyhümâ hazerâtının sünnet-i seniyye-i hitânlarının icrâsı musammem olduğundan vakt-i mes'ûd-ı mezkûrun hulûlüne karîb-i şerâtiyye-i hazret-i cihandârî semahatlü Abdülhak Efendi hazretleri ve Cerrahân-ı Hassa Emîni İsmâil Efendi ve Cerrahândan Şâkir Efendi çend nefer halîfelerini bi'l-istishâb Sarây-ı Hümâyûn'un Çağlayan tarafında vâkı' hitân odasına azîmet idüp Dârü's-sa'âdetü'ş-şerîfe Ağası Abdullah Ağa hazretleriyle Hazîne-i Hümâyûn Vekîli Abdullah Ağa ve şehzâdegân-ı müşârün-ileyhümâ hazretlerinin lalaları Tâhir Ağa ve Osmân Ağa [103b] ve Teşrifâtî beyefendi ve müneccimbaşı efendi ve sâ'ir Harem-i Hümâyûn ağaları hâzır oldukları halde devletlü necâbetlü Abdülmecîd Efendi hazretlerinin hitânlarını mûmâ-ileyh Cerrahân-ı Hassa emîni, devletlü necâbetlü Abdülazîz Efendi hazretlerinin hitânlarını Şâkir Efendi vakt-i muhtâr duhûlünde ikisi birden icrâ ve bâlâda zikrolunan pister-i âlîlerine ik'âd ile bu esnâda heyâkil-i 'acîbe-i hande-pîrâ ve temâsil-i garîbe-i udhûke-nümâlarla meydan-ı bâzîde taklabazlık ve gün-â-gün şa'bede ile zorbazlık iden müsahirre ve mudhikelerin etvâr-ı gec ve rast ile harekât-ı muhdiheke-i gamm-fersâ ve güftâr hezl-âmiz dil-küşâları müşârün-ileyhümâ hazerâtının gonce-i zîbâ-yı hâtır-ı devletlerini güller gibi handân etmiş ve dağdağa-i tereküb-i ihtinân ile fi'l-cümle hadeşe-zen-i endîşe ve helecân olan teşviş-i bâl devletleri bu temâşâdan hâsıl olan devr başı-i meserret ile çıkmış gitmiştir ve bu esnâda şefkat-i mâ-hâsıl "evlâdünâ ikbârünâ" te'siri mizâc-ı merâhim-imtizâc-ı hazret-i mülûkâneye lâhık ve atûfet-i pederi-i şahâneleri sâ'ik olarak min-gayr-i resm lutfen ve taltîfen müşârün-ileyhümâ hazretlerinin nezdini teşrif ve cüz'î(?) âdâm(?) ile herbirlerini ba'de't-taltîf derhal 'avdet buyurdular bi-hamd-i te'alâ devletlü necâbetlü şehzâdegân-ı müşârün-ileyhümâ hazerâtının sünnet-i seniyye-i hitânları [104a] vech-i muharrere üzere teshilât-ı rabbâniye delâletiyle bi'l-yemîn ve'l-ikbâl ikmâl kılındığını müte'akib işâ'a-i şâdumânî istibşâr zımında toblar endahtıyla çeşm-i dârân-ı beşâret olan kâffe-i bendegân sayt-peyâm müterakkibe-i sâde ile şâdân ve kurbanlar zebhiyle teşekkür-i ni'am-ı cenâb-ı melikü'l-Mennân edâ olunup müşârün-ileyhimâ hazerâtının sagîr gulâmlarının dahi sünnet-i hitânı icrâ ve devletlü

Abdülazîz Efendi hazretlerinin gulâmlarıçün başka müheyyâ kılınmış olan yataklara ik'âd olundular ve hitân-ı zîşân-ı meymenet-iktirânın icrâsından yarım sa'ât sonra Saray-ı Hümâyûn-ı şâhânenin selâmlık dâ'ire-i hümâyûnunda kâ'in çayır tarafında olan kasr-ı hümâyûn-ı mülûkânenin içinden kebîr sofalar ve nerdübân ayaklarını ve seng-i rikâbdan zukağa ve andan çayır sırasıyla tâ hitân kasr-ı hümâyûnu derûnunda müşârûn-ileyh Abdülmecîd Efendi hazretlerinin pister-i devletlerine muttasıl ve mütelâhık oluncaya kadar devletlü Abdülmecîd Efendi hazretleri taraflarından ferş ve pây-endâz-ı hümâyûn kılınan yekta nesic destgâh Hindustan-ı alâ ve bî-hemtâ Lahor şalları ve şal üzerine işleme takke başları ve sırmalı suznî işleme akmişe ve tob tob istifeler güzergâh-ı hümâyûn-ı mezkûreyi hem-nakş-ı felekül-burûc-ı çarh-gerdân ve dâh-dest [104b] mülûkâneyi gıpta-fermâ-yı Mecerre-i asûmân idüp ârâyiş-i bahş dihîm-i hilâfet ve şeref-efzâ-yı evreng-i saltanat-ı velî-ni'met-i âlem-i şehinşâhî merâhim-şiyem efendimiz hazretleri sırmalı hırvânîlerini iktisâ ve pîşgah-ı hümâyûnlarında mecmere-i 'anberîn bûyâ ile cevânib-i mülûkânelerinde havass-ı mukarrebîn beğler hazerâtı bendeleri ve kurenâ-yı hâssa efendiler kulları ve sâ'ir çâkerân pûyân olarak lenâmıka **beyt:**

Bendegân etmiş ihâta mihr-i evc şevketi
Gûyâ olmuş Süreyyâ hâle-i bedr-i münîr

Kasr-ı hitânı teşrîf ve ibtidâ Abdülmecîd Efendi hazretlerinin ve ba'dehu Abdülazîz Efendi hazretlerinin lûtfen ve keremen yanlarına vararak iltifât-ı behiyye-i dâverî ve 'avâtîf-ı seniyye-i pederî ile herbirlerini taltîf buyurdıklarında lenâmıka **beyt:**

Hazretinde farzdır her demde icrâ-yı edeb
Cür'et-i afv eyle şimdi öZR-i şer'îdir sebep

me'âli ifâde-i lisân-ı hâl-i şehzâdegân ve itizârları karîn-i istihsân-ı şehinşâh-ı cihân buyurulduğu cihetden yatak içinde ka'iden oldukları halde dest-i kerem-i peyvest-i şâhâneyi kemâl-i hâhiş ve arzu ile başka başka takbîl ve taraf-ı eşref-i hazret-i mülûkânededen muâmele-i dil-nüvâzî ve mücâmele-i hâtır-sâzî ile ihsân-ı şâhânelerinden yegân yegân her birisini mültefit ve şâdân buyurdıkları 'akabinde müşârûn-ileyh Abdülazîz Efendi hazretlerinin [105a] pisterleri önünden kemâfi's-sâbık arâmîgâh-ı mülûkâneleri olan kasr-ı hümâyûn-ı şâhâneye kadar kezâlik şallar ve gûn-â-gûn akmişe-i rengâ-renk nâdîde-i nukûş-ı bukalemûn ferş ve pây-endâz-ı hakân mümtaz kılınup teşrîf-i tâcidârîleri vechile avdet buyurdıklarından sonra mârû'z-zikr şallar ve kâlâ-yı girân-bahâ-yı mefrûşe-i bendegân-ı şâhânelerine ihsân **beyt:**

لتاكل يوم من معاليه منحت

وقائدة لا ينقضى ونوال

diyerek cümlesi rehîn-i serverî pâyân olmuşlardır.

Zikrolunduğu üzere hümâ-yı evc-i zafer ve şehinşâh-ı cemşîd-i çâker efendimiz hazretleri kasr-ı hümâyûn-ı şahânelerini teşrîfden sonra beşâret-i emr-i maksûda sâmi'a-küşâ-yı rûzne-i hayme-i intizâr olan devletlü Sadr-ı A'zam hazretleri ve semahatlü Şeyhülişlâm hazretleri ve devletlü Ser'asker Paşa hazretleriyle dâmâd-ı evvel-i cihân-bânî devletlü Halil Rif'at Paşa ve dâmâd-ı sâni-i şehriyârî devletlü Sa'îd Paşa ve Müşîr-i Asâkir-i Hâssa devletlü Fevzi Ahmed Paşa ve Umûr-ı Mülkiyye ve Umûr-ı Hâriciyye nazırları devletlü efendiler ile Mansûre ve Darbhâne defterdarları devletlü efendiler hazerâtı bu müjde-i meveddetü'l-surûrdan kalben ve kâliben mesrûr ve dil-şâd ve dîde-i âmâlleri müşâhede-i peyker-i mir'ât-ı beşâret ile kesb-i envâr-ı istis'âd iderek bâ-irâde-i seniyye ale't-tertib tûtiya-yı dîde-i bidârî [105b] ve surûr-ı seniyye-i bahtiyârî olan hâkipâ-yı seniyye-i şahâneye rehâ ve tebrîk ve teşekkür rûsûm-ı müstahsenesini ba'de'l-ifâ şehzâdegân-ı müşârûn-ileyhimâ hazerâtının bâlâ-nişîn-i ârâm ve istirahat oldukları mahall-i âlfiye giderek tehniyet-icrâ-yı sünneti herbirleri lisân-ı hulûs-ı ubûdiyetle edâ ile cânib-i seniyyü'l-menâkıb-ı hazret-i hilâfet-penâhîden iltifât-ı fâ'izü'l-berekâta bi'l-mazhariyye mümtâz ve ser-efrâz olarak yine hıyâm-ı mahsûsalarına avdet buyurdular.

Ötedenberi âdet ve bahâne-i lûtf u gâyet kılındığı üzere ba'de'l-hitân-ı şehzâdegân-ı müşârûn-ileyhimâ hazerâtının tebsileri cerrâlar tarafından hâkipâ-yı hümâyûn-ı şahâneye arz ve huzûr-ı Sadr-ı A'zamî ve Fetvâ-penâhî ve Ser'askeriyye ve dâmâd paşalar ve müşîr paşa ve Mülkiyye ve Hâriciyye nazırları efendiler ve Mansûre ve Darbhâne defterdarları efendiler hazerâtı nezdine takdîm olundukda beher tebsiye taraf-ı hazret-i mülûkânededen külliyetlü atiyyeler ihsân ve taraf-ı Sadr-ı A'zamî'den ve cânib-i meşîhat-i İslâmiye ve taraf-ı Ser'askerî'den ve dâmâd paşalar ve müşîrân-ı sâ'ire hazerâtı câniblerinden dahi atâyâ-yı mu'tâdiye itâ ve cerrahân-ı mûmâ-ileyhimâ fevk mâ-yansûrları vechile aġnâ kılınup Ser-etibba-i Hakânî semahatlü Abdülhak Efendi hazretleriyle müşârûn-ileyh devletlü Abdülazîz Efendi

hazretlerini **[106a]** hitân iden Şâkir Efendi'ye muşâşa ve kıymetdâr murassa' ve mücevherli nişân ve kutular itâ ve Cerrahân-ı Hassa Emîni İsmâil Efendi'ye bir kıt'a nişân-ı mefharet-unvân ihsânıyla kadrlerini a'lâ buyurdular.

Yevm-i hitânın üçüncü pençşenbe günü sâ'at beşde iken esâmîleri esnâ-yı sûr-ı zifâda mestûr olan dışarudan bâ-da'vet celb olunan sâhib-i mansıb-ı vüzerâ-yı izâm hazerâtı mahsûsca bâ-tezkere da'vet olunup nezd-i ferd Sadr-ı Âlî'de ictimâ' iderek mevsimi geldikde Teşrifâtî efendi delâletiyle sâde setri ve nişânlarıyla Mabeyn-i Hümâyûn'a azîmet ve bir mikdâr istirahatden sonra ale't-tertib huzûr-ı hümâyûn-ı mülûkâneye duhûl ve hâkipâ-yı kimyâsâ-yı kîti-sitânîye nâsiyesâ-yı tebrîk ü teşekkür ile haklarında tevcihât-ı seniyye-i tâcidârî meşmûl buyurularak Ser-havass-ı mukarrebîn-i cihandârî atûfettü Rehâ Beyefendi delâletiyle şehzâdegân-ı müşârûn-ileyhimâ hazerâtının ziyâretleriyle bi't-teşerrûf avdet eylediklerinde kezâlik sûr-ı mezkûr tafsilâtında nâm-ı âlîleri keşide-i beyân kılınan Rumeli rütbesinde bulunan sudûr-ı izâm hazerâtı dahi bâ-da'vet celb olunmuş olduklarından müşârûn-ileyhim ibtidâ hâkipâ-yı şâhâne ile **[106b]** tenvîr-i cebîn iftihâr ba'dehu ser-etibbâ-i hâkânî semâhatlü efendi hazretlerinin delâletiyle şehzâdegân hazerâtının ziyâretiyle behredâr olarak avdet eylediler.

Yevm-i mezkûrun ferdâsı Cuma günü sâ'at yedi derecelerinde iken Der'aliyye'de mevcûd ferik paşa hazerâtı ve anları ta'kîben Anadolu rütbesinde bulunan sudûr-ı izâm ve ba'dehu rütbe-i sâniyede bulunan ricâl-i Devlet-i Aliyye ve ba'dehu İstanbul pâyesinde olan mevâlî-i kirâmdan müşârûn-ileyhim ferik paşalar ile Anadolu sudûrına Sa'îd Beyefendi hazretleri ve ricâl-i Devlet-i Aliyye efendilere Vassaf Beyefendi hazretleri ve İstanbul pâyelülerine imâm-ı evvel-i hakânî efendi hazretleri delâlet ider. Kezâlik ibtidâ kadem-i meyâmin-tev'em-i hümâyûn-ı mülûkâneyi takbîl ve ba'dehu şehzâdegân-ı müşârûn-ileyhimâ hazerâtının huzûrlarına duhûl ve tebcil olundular ve ertesi Cumaertesi günü bâlâda mestûr ale'-esâmî bilâ-mansab Der'aliyye'de mevcûd olan vüzerâ-yı izâm hazerâtı kezâlik bâ-tezkere da'vet ile müşârûn-ileyhim fakat hâkipâ-yı şâhâneye yüz sürmek şeref-i cihân-bahâsıyla müteşerrif olup içlerinden Kâim-makâm-ı sâbık Hulûsî Paşa hazretleriyle Bosna Vâlisi sâbıkı Dâver Paşa hazretleri el-hâletü hâzihî rûsûma dâhil

ve nişân-ı **[107a]** zîşân-ı iftihârı hâmil olduklarından müşârün-ileyhimâ şehzâdegân hazerâtının ziyâret-i devletleriyle kesb-i imtiyâz etmişlerdir.

Ve yevm-i mezkûrun ertesi Pazar günü saat altıda iken Der'aliyye'ye da'vet buyrulmuş olan mazanna-i kirâm hazerâtı bâ-tezkere da'vet olunup evvelâ imâm-ı mihrâb-ı hilâfet ve zîver-i mahfel-i imâmet sâ'ik-i semt-i hidâyet kâmi'-i erbâb-ı dalâlet mir'ât-ı cemâl-i diyânet halîfe-i rabbi'l-âlemîn muhyî-yi sünnet-i seyidü'l-mürselîn padişâh-ı âlem-hazer âmân-ı ümem efendimiz hazretlerinin huzûr-ı merâhim-mevfûr melâ'ik-i pisterlerine duhûl ve bilâ-pervâzân-ı evc-i sa'âdet-âşiyâne-i kerâmete vusûl ve gül-âb-ı efşânî envâ'-ı iltifât-ı şâhânededen ter-i tayyib-i bâl-i derûn ile hoşhâl ve garbîn-i hitâb-ı mülûkâneleri zikrolunan ashâb-ı kulûbü memnûn ve zî-bâl itdikden sonra şehzâdegân-ı müşârün-ileyhimâ hazerâtının nezd-i âlîlerine azîmet ve ziyâretleriyle kesb-i meserret ile Geredeli Halil Efendi istidâme-i eyyâm-ı ömr ü ikbâl-i hümâyûn ve sâye-i şâhânedede şehzâdegân-ı müşârün-ileyhimâ hazretlerinin ilâ inkızâi'd-deverân bi'l-âfiye müşâhede-i iltifât-ı behiyye-i mülûkâne ile memnûn olmaları da'vâtını nihâde-i bâl-i tâvus hulûs iderek dergâh-ı icâbete kadar îsâl ve teysîr-i hâzırîn ez-cân u dil bânk-ı bülend âmîni **[107b]** resîde-i çarh-ı esîr idüp hitamında yadigâr-ı sultân-ı ma'nevî gevher-i vâlâ-nejad gencîne-i esrâr Mesnevî Çelebi Efendi hazretleri Fatihâ-hân ve gülbân-ı cenâb-ı Mevlânâ ile meclis-i mânend-i cinân eyledi.

İrtesi Pazarirtesi günü saat dokuzda semere-i secere-i mahsûsât nass-ı enmâ ve cevâhir-i hızâne-i sülâle-i men'ût-ı lâfetiden(?) sâbıkâ Emîr-i Mekke-i Mükerreme-i Şerîf Abdülmuttalib hazretleriyle birâderleri Şerîf Ali hazretleri kezâlik bâ-tezkere da'vet olunup yevm-i mezkûrda mu'în ü muhibb-i hânedân-ı hazret-i Resûl-i kibriyâ ve hâmi ü hâris-i müntesibân-ı fermânü'l-meveddeti fi'l-kurbâ padişâh-ı kadirdân-ı cevher-şinâsî ve şehriyâr-ı ehl-i nüvâz-ı mekârim-istînâs efendimiz hazretleri kasr-ı cedîd-i hümâyûnlarında bulunmağla şerîfeyn-i müşârün-ileyhimâ hazerâtı Teşrifâtî bey ve Haremeyn Tercümânı efendi delâletiyle huzûr-ı hümâyûn-ı şâhâneye duhûllerinde siyâdet-i şerâfetlerine ta'zîmen ve lûtfen ve keremen kıyâm-ı şâhâneleriyle müşârün-ileyhimâ hazretlerini nâ'il-i ihtirâm-ı mülûkâne ve fâ'iz-i(?) nüvâzişi Hudâ pesend-i kerîmâneleri buyurup anlar dahi

teşekkürü'l-hâze'n-ni'am dâmen-i şâhânelerini takbîl ve müşârün-ileyhimânın müntemî ve müntesib oldukları silsiletü'z-zeheb şerâfetlerine hürmeten huzûr-ı hümâyûnlarında ik'âd ve nev'â-nev' iltifât-ı diyânet-âyât-ı inâyet perverileriyle haklarında [108a] ihsân-ı mülûkânelerini müstezâd buyurdularından sonra Rızâ Beyefendi ve Sa'îd Beyefendi'nin vasıtalarıyla şehzâdegân hazerâtının ziyaretlerine îsâl buyurmalarıyla ba'de'z-ziyâde müşârün-ileyh Şerîf Abdülmuttalib hazretleri şehzâdegân-ı müşârün-ileyhimâ hazerâtının başlarına devr-i ed'iyye-i merviyeye-i me'sûreyi îsâr ve peder-i ma'delet-küsterleri sâyesinde pîr ü ihtiyâr olmaları da'vâtını tekrâr ile yevm-i mezkûrda otak-ı hazret-i sadr-ı âlîye da'vetlü bulduklarından cânib-i Sadâret-penâhî'den dahi ikrâm ve ihtirâmları bi'l-icrâ mutayyiben ve mesrûren avdet buyurdular.

Haremeyn hâdimi Mahmûd-ı cihân-bânî-i hüdâ
Şehriyârân-ı cihâna ider elbet mahdûm
Şürefâya bu ri'âyet ki ider ol hakân
Ne cihetden idüğü âlemyâna ma'lûm
Bu düşden olup Allah ve peygamber râzı
Mazhar-ı avn-ı hüdâ olması emr-i meczûm

Hitân olacak çocukları takım takım beher gün sünnet etmek üzere mahâret-i kâmile sahiblerinden hassa cerrahlarından yüz ve İstanbul cerrahlarından otuz nefer cerrah ta'yin ve beher on çocuğun bir def'a usturasını [108b] tebdîl ile ustura bilemek için başkaca berberler me'mûr ve cerrahlar için on beş ve ustura bileyecek berberler için başka bir aded hayme tertîb ve tahsîs ve hıyâm-ı mezkûre çocukların yatakları mahallinin verâsına rekz ve nasb olunup beher çocuğun hitânı akîbinde âmâde kılınan döşeklere nakl ve ik'âd ve şa'bedebâz ve cûrcunacı kurnazların hey'et-i mudhikeleri 'asel-i hitân gibi çocukların ağızına bal çaldığından ağılıyayım dirken handân ve belki ağılayanlar pişmân olmuşdur ve beher çocuğa başka başka sükkerî şerbetler ve şorba ve tavuk ve hass francala ve pilâv zerde virilerek bu kadar bin sıbyân yegân yegân mazhar-ı ihsân ve her birerleri başka başka atâyâ-yı seniyye ile şadân ve kâmurân buyurulup zikrolunduğu üzere gündüzlerde hokkabaz ve şa'bedekâr ve cûrcunacı ve sâir gûne melâ'ib ve mudâhik ile sıbyân-ı mahtûne eğlendirilerek ve gicelerde dahi on bir mahalde hayâl oynadılarak sûrgâh-ı hümâyûnda mazhar oldukları âsâyış ve ni'met ve rahat çocuklara babaları hânesini ferâmûş itdirderek arzû-yı hâne ve hânûmân kalblerinden zâ'il ve kâbil olsa irtesi gün dahi sünnet olmağa kâ'il oldular. [109a]

Sûr-ı hümâyûn-ı hitânın zikrolunan ibtidâki Salı günü devletlü necâbetlü şehzâdegân-ı müşârün-ileyhimâ hazerâtının emr-i sünnet-i ber-meymenetleri icrâsından sonra esâmileri zîrde mestûr vüzerâ-yı izâm ve vükelâ-yı fihâm ve bendegân-ı saltanat-ı seniyye ebedî'l-kıyâmın iki yüz on dokuz nefer müte'allıkât ve evlâd-ı necîbet(?)'i mâder-zâdları ihtitân ve ve cümlesi ile'l-âhiri'l-ömr vâyedâr-ı iftihâr ve sâhib-i nâm ve şân olmuştur. Devletlü Kapudân Paşa hazretlerinin mahdûmu Muhsin Bey, devletlü Müşîr Paşa hazretlerinin mahdûmu Galib Bey, müşârün-ileyh hazretlerinin diğere mahdûmu Yahyâ Bey, Kâ'im-makâm devletlü sâbık Hulûsi Paşa hazretlerinin mahdûmu Seyyid Mahmûd Tâhir Bey, Çirmen Mutasarrıfı devletlü Mustafa Paşa hazretlerinin mahdûmu Câvid Bey, reşâdetlü Çelebi Efendi hazretlerinin mahdûmu Celâleddîn Efendi, müşârün-ileyh hazretlerinin diğere mahdûmları Salâhaddîn Efendi ve Sadeddîn Efendi, Bahriye Ferîki devletlü Nâmik Paşa hazretlerinin mahdûmu bey, Sadr-ı esbak Ali Paşa merhûmun mahdûmu bey, Davud Paşa hazretlerinin kayını Hüsni Efendi ve diğere kayını Mehmed Efendi, sâbık Bozcaada Muhâfızı Ali Paşa merhûmun mahdûmu bey, İşkodralı Mustafa Paşa hazretlerinin mahdûmu Hasan Bey, müşârün-ileyhin diğere mahdûmu Mahmûd Bey ve diğere mahdûmu bey, Kapudân-ı esbak Ahmed Paşa mahdûmu bey, **[109b]** İmâm-ı Hazret-i Şehriyârî sâbık semâhatlü efendi hazretlerinin mahdûmu Şeyhülislâm-ı esbak Sıdkı-zâde Efendi hazretleri hafîdi Abidin Bey, müşârün-ileyhin diğere hafîdi bey, Şeyhülislâm-ı esbak Âşir Efendi hafîdi bey, Sadr-ı Anadolu-yı esbak Ali Rızâ Efendi merhûmun hafîdi Mustafa Kâmil Bey, merhûm-ı müşârün-ileyhin diğere mahdûmu bey, Defterdâr-ı esbak merhûm Sâdik Efendi mahdûmu Abidin Bey, Hayrullah Efendi merhumun mahdûmu bey, Muhâsebe-i Evvel-i sâbık Tâhir Efendi'nin mahdûmu bey, Hazîne-i Hümâyûn Kethüdâsı Sâdik Efendi hazretlerinin birâderzâdesi Gâlib Bey ve Sâlim Bey ve hemşîrezâdesi Sülûn Bey, kayını Ali Bey, Mabeyn-i Hümâyûn-ı Şâhâne hizmet kitâbetiyle müftehir Tevfik Beyefendi hazretlerinin mahdûmu bey, Enderûn-ı Hümâyûn'dan muhrec Emîn Ağa mahdûmu bey, esbak Sadr-ı Anadolu Dürrîzâde Abidin Efendi hafîdi bey, mevâlîden Münir Bey mahdûmu, İstanbul pâyelülerinden Yesârîzâde İzzet Efendi mahdûmu bey ve diğere mahdûmu Atâ Bey ve hafîdi efendi, hâlâ Eshâm Mukâta'acısı Mustafa Kânî Beyzâde Ahmed Bey, Mekke-i Mükerrreme pâyelülerinden Şeref Efendi mahdûmu, müderrisînden Şerîf Efendi, mevâlîden Ali Efendi mahdûmu, müderrisînden Ahmed Râkım Efendi, mevâlîden Ahîshavî **[110a]** İbrahim Efendi mahdûmu Mehmed Râşid Efendi, mevâlîden Abdurrahman Efendi mahdûmu Mehmed Râif Efendi, mevâlîden Baltacızâde hafîdi Mehmed Râsim

Efendi ve Ahmed Gâlib Efendi, kudemâ-yı müderrisinden Menlikî Mustafa Efendizâde Mehmed Şevki Efendi, müderrisinden Konevî Hacı Mehmed Efendizâde Mehmed Tevfik Efendi, Kapukethüdâlarından Sâdık Bey'in mahdûmu bey, Dergâh-ı Âlî Kapucubaşlılarından Sa'îd Efendi yeğeni Halil Bey, Dergâh-ı Mu'allâ Kapucubaşlılarından Salih Paşazâde Ali Bey, Mühimmât-ı Hıyâmiyye Kâ'im-makâmı Abdi Beyzâde Kâmil Efendi, Çavuşbaşı-i esbak Ahmed Hulûsî Ağazâde Hüsni Bey ve Hulûsî Bey ve Nazif Bey, Çirmen Mütessellim-i sâbıkı Edhem Efendizâde Tevfik Bey ve Ahmed Bey, Ebniye-i Hassa Müdürü Efendi hemşirezâdesi Mehmed Aziz Bey, Sivas Vâlisi esbak Mehmed Paşa mahdûmu Osmân Bey ve kethüdâsı Mustafa Beğzâde Şâkir Bey mahdûmu Arif Bey ve Mehmed Emîn Bey, Girid Muhâfız-ı sâbıkı Osmân Paşa yeğenzâdesi Mehmed Ârif Bey, Kengiri Mütessellim-i sâbıkı İsmâ'il Ağazâde Şâkir Bey, Pertevzâde Ali Rıza Bey mahdûmu Sa'dullah Efendi, Erzurum müfti paşa akrabâsından Seyyid Ali Bey mahdûmu bey, Kapucubaşlılardan müteveffa Hüseyin Ağazâde Tevfik Bey, müteveffa Rüşdü Paşa yeğenzâdesi Mustafa Kâmil Bey ve diğer yeğenzâdesi Ali Bey, **[110b]** Dergâh-ı Âlî Gediklilerinden İbrahim Bey mahdûmu Zeynelâbidîn Bey, müteveffâ Kâ'im-makâm İbrahim Bey mahdûmu Kâmil Bey, Müşîr Paşa hazretlerinin kethüdâları kaynı Ali Ağa-zâde Şâkir Efendi müşârün-ileyhin tevâbi'inden Mühendis Ahmed Efendi-zâde İsmâ'il Efendi ve Kadri Ağa-zâde Muhtâr Efendi Umûr-ı Mülkiye Nâzırı devletlü efendi hazretleri haftânîsi Abdurrahman Ağa-zâde Mehmed Efendi, Kahveci-başı esbak Sa'îd Ağa mahdûmu Hüsni Bey, Rumeli Hisarı'nda sâkin ebniye müdürü sâbık(ı) mahdûmu Ra'ûf Bey, Dergâh-ı Âlî Kapucubaşlılarından müteveffâ Yahyâ Ağa-zâde Hüseyin Efendi, Bâb-ı Âlî Hâcesi Aynî Efendi kerîme-zâdesi Sâbit Efendi, Sadr-ı esbak Ali Paşa kethüdâsı Ali Rızâ Efendi-zâde Mehmed Celâleddîn Efendi ve diğer mahdûmu Mehmed Ca'fer Efendi, Mektûbî-i Sadr-ı Âlî Ser-halîfesi esbak Emîn Bey mahdûmu Süleymân Bey, Yahyâ Bey akrabâsından Ahmed Efendi-zâde Şükrullah Efendi, hâlâ Tuğrakeş Seyyid Hasan Hanîf Bey-zâde Hamid Sa'ddedin Bey ve diğer mahdûmu Mehmed Hüsâmeddin Bey, Redîf Mansûre Hazînesi Sergi Halîfesi efendi mahdûmu Atâ Efendi mûmâ-ileyhin birâderzâdesi Seyyid Mahmûd Efendi, Telhîs-i Sâni Halîm Ağa mahdûmu Mustafa Şükrü Efendi ve kaynı Şemseddin Efendi, Hâcegândan Mehmed Emîn Efendi mahdûmu Fahreddin Efendi, Hâcegândan Seyyid Enver Efendi **[111a]**-zâde Hayreddin Efendi, Mukâta'ât Zimmeti ma'yyetinde müstahdem Ahmed Efendi-zâde Mehmed Tevfik Efendi ve diğer mahdûmu Hakkı Efendi, Mansûre Mektûbcusu Odası'nda müstahdem Nuri Efendi mahdûmu Âtîf, Mukâta'ât Zimmeti ma'yyetinde müstahdem Muhtâr Efendi

birâderi Azîz Efendi, Darbhâne-i Âmire Mektubcusu ma'yyetinde müstahdem Mustafa Şâkir Efendi-zâde Bekir Efendi, müteveffâ Ca'fer Bey Kethüdâsı Selîm Sâbit Efendi mahdûmu Hamdullah Efendi, Divân Kisedârı müteveffâ Mihrî Efendi-zâde Abdülkadir Efendi, Darbhâne-i Âmire ketebesinden Şevki Efendi ta'allükâtından Ali Efendi ve Azîz Efendi ve Kâmil Efendi, devletlü Reşîd Paşa hazretlerinin Dîvân Kâtibi Cevdet Efendi-zâde Ârif Efendi, Hâcegândan müteveffâ Fâ'iz Efendi-zâde Râ'if Efendi, Dîvân-ı Hümâyûn Kalemi Hulefâsından Haşmet Efendi-zâde Abdurra'ûf Efendi, kezâlik Hulefâdan Kesbî Efendi-zâde Ahmed Râ'if Efendi ve Hulefâdan Seyyid Mehmed Dürrî Efendi-zâde Seyyid Ahmed Efendi, Masârifât Hazînesi Tahrîrât Odası'nda müstahdem Râsim Efendi-zâde Râmiz Efendi, Dîvân-ı Hümâyûn Kalemi Hulefâsından Veyselî-zâde Mehmed Bey mahdûmu Hayrullah Efendi, Koca Mustafa Paşa Hângâhı Şeyhi Efendi-zâde Rızâeddîn Efendi, Eyyüb Ensârî'de Yahyâ Efendi-zâde Hângâhı Şeyhi **[111b]** Hasîb Efendi-zâde Ahmed Efendi ve şeyh-i mûmâ-ileyhin diğeri mahdûmu Mehmed Emîn Efendi, Fındık-zâde Hangâhı Şeyhi Osmân Efendi-zâde Hasan Efendi, meşâyih-i tarîk-i Nakşibendî'den Hasan Efendi-zâde Ârif Efendi, Nusret Câmi'-i Hümâyûnu hatîbi efendi-zâde Mehmed Efendi, Hattât Mustafa Efendi mahdûmu Ahmed Nazîf Efendi, devletlü Sadr-ı a'zam hazretlerinin ta'allükâtından Hasan Ağa hemşîre-zâdesi Sa'ddeddin Efendi mûmâ-ileyhin diğeri hemşîre-zâdesi Emîn Efendi, Kapudağı Voyvodası sâbık Ali Ağa-zâde Hasan Bey diğeri mahdûmu Süleymân Bey, Dimetoka Voyvodası sâbık Ömer Ağa mahdûmu Hayrullah Efendi, Okmeydanı şeyhi dâmâdi Abdullah Efendi-zâde Ahmed Şâkir Efendi, merhûm Sa'dullah Efendi mahdûmu Mehmed Ali Bey, Ser-sâzende-i Hâssa merhûm Hâfız Efendi-zâde Ârif Efendi, Mehmed Dâniş Bey mahdûmu Mehmed Nesîb Bey, Dergâh-ı Âlî Kapucubaşlılarından Şâkir Bey mahdûmu Ali Bey, Kapucubaşlılarından Hüseyin Ağa mahdûmu Hamid Bey, Mâbeyn-i Hümâyûn'dan muhrec Ârif Ağa mahdûmu Mehmed Hayrullah Efendi, devletlü necâbetlü Abdülmeccid Efendi hazretlerinin dâye-zâdesi Mehmed Tevfîk Efendi, müşârün-ileyh hazretlerinin sâbık lalaları Halil Efendi yiğeni Ahmed Efendi, benât-ı ismet-simât-ı cihândârî Hamîde Sultân küçük dâye-zâdesi Mehmed Efendi, Fâtîma dâye-zâde İbrahim Efendi mûmâ-ileyhânın diğeri mahdûmu Mehmed Efendi, **[112a]** Muzîka-i Hümâyûn-ı Şahâne'de mevcûd gulâmandan Hurşid Ağa ve Musa Ağa ve Enver Ağa ve Muhlis Ağa ve Rauf Ağa ve Hüsrev Ağa, Hademe-i Hümâyûn Kethüdâsı Hacı Arif Ağa mahdûmu Mustafa Efendi, Başhademelikden muhrec Kadri Ağazâde Ahmed Necîb Efendi diğeri mahdûmu Kadri Efendi, devletlü Dârü's-saâdeti'ş-şerîfe ağası hazretlerinin Kâtibi Osmân

Efendizâde Mehmed Sa'îd Efendi, Hademe-i Hassa'dan İkinci Yüzbaşı İbrahim Ağa mahdûmu Sadık Efendi, İlvan Mahallesi'nde sâkin başhademe torunu Mehmed Fuad Efendi, Hademe-i Hassa'dan muhrec müteveffa Altıparmak biraderzhadesi Hasan Efendi ve Nuri Efendi, Has Ahur Kethüdası Ali Ağa mahdûmu Hayri Efendi, Enderun'dan muhrec Tahtirevancıbaşı Derviş Ağa mahdûmu Hasan Hüsnü Efendi, Canbazlar Kethüdası Hacı Ali mahdûmu Hamid Efendi, Bevvâb-ı Şehriyarî Hacı İsmail Efendi mahdûmu Mehmed Ali Efendi, ismetlü Esmâ Sultân hazretlerinin hademelerinden İzzet Bey mahdûmu Mehmed Bey, Şalcı Nazif Ağa mahdûmu Tevfik Efendi, Harem-i Hümâyûn Vekilharcı Ahmed Ağa mahdûmu Tevfik Efendi, Matbah-ı Hümâyûn Vekilharcı Nuri Ağa mahdûmu Derviş Efendi, Kayalırın sâkinlerinden İbrahim Efendi mahdûmu Mehmed Şemseddin Efendi ve İbrahim Hakkı Efendi ve yeğeni İsmail Efendi, Maçka sâkinlerinden sabık ağa kürekçisi Ömer Ağa mahdûmu Şâkir Efendi, Enderûn-ı Hümâyûn'dan muhrec Mustafa Ağa mahdûmu **[112b]** Gâlib Efendi, Enderûn-ı Hümâyûn'dan muhrec Emîn Ağa mahdûmu İsmâil Efendi, Enderûn-ı Hümâyûn'dan muhrec Kerasteci-zâde Mehmed Emîn Ağa mahdûmu Mehmed Hakkı Efendi, Maçka sâkinlerinden Baba Ahmed Ağa mahdûmu Hasan Efendi, Enderûn-ı Hümâyûn'dan muhrec Nazîf Ağa mahdûmu Mehmed Sâdik Efendi, Tophâne sâkinlerinden Mehmed Efendi mahdûmu Abdullah Efendi, na'lîne(?) sâkinlerinden hademe Osmân Ağa karındaşı oğlu Mehmed Râ'if Efendi, Enderûn'dan muhrec Mustafa Ağa mahdûmu İhsan Efendi, Rüstem Efendi merhûmun ta'allükâtından Enderûn'dan muhrec Emîn Ağa mahdûmu Ârif Efendi, Enderûn'dan muhrec Tanbûrî Ârif Ağa birâder-zâdesi Tâhir Efendi, hâlâ İzmir Mübâya'acısı Mustafa Ağa mahdûmu Şâkir Efendi, Tophâne'de Alihâce Mahallesi'nde Sadr-ı esbak İzzet Paşa Dîvân Kâtibi Recâyi Efendi-zâde Ra'uf Efendi, Ağrıbozî İbrahim Bey mahdûmu Ahmed Efendi, Kethüdâ-yı Bevvâbîn-i Şehriyarî Hasan Bey mahdûmu Mehmed Bey, Evkâf-ı Hümâyûn Nâzırı sâbık Hacı Sa'îd Efendi hazretleri ta'allükâtından Mehmed Sâdik Efendi, Üsküdar sâkinlerinden Hacı Süleymân Efendi-zâde Mahmûd Efendi, Bahariye Kasr-ı Hümâyûnu Bekçisi Mehmed Ağa mahdûmu Ali Efendi, Varna Binâ Emîni Mehmed Ağa'nın kethüdâsı Atâ Efendi-zâde Bekir Ârif Efendi, Karagümrük'te Ejder Efendi Hângâhı Şeyhi-zâde Ali Rızâ Efendi, Meydancık'da sâkin Kepeci-zâde Efendi merhûmun **[113a]** mahdûmu Kadri Efendi mûmâ-ileyhin diğere mahdûmu Nuri Efendi, Müşîr Paşa hazretleri ta'allükâtından İbrahim Edhem Ağa mahdûmu Hüseyin Efendi, Ibrîkdâr usta hademesinden Hacı Rüstem Ağa mahdûmu Abdurrahîm Efendi, Osmân Hayri Paşa ta'allükâtından Eşref Efendi, Enderûn-ı Hümâyûn'dan muhrec Osmân Ağa

mahdûmu Mahmûd Hayrullah Efendi, Ağa-yı mûmâ-ileyhin İmâm-zâdesi gulâmı Hasan Ağa, hademedden Hacı Mehmed Ağa mahdûmu Seyyid Mehmed Tevfîk Efendi, Kapukethüdâlarından Sârim Bey'in gulâmı Cavîd ve diğeri gulâmı Dilâver Ağa, Eyüb'de Takyeci Mahallesi'nde Mehmed Sâdık Ağa mahdûmu Şükrü Efendi ve Mehmed İzzet Efendi, Umûr-ı Hâriciyye Nâzırı devletlü Âkife Efendi hazretleri ta'allükâtından Ahmed Nuri Efendi, ta'allükât-ı müşârün-ileyhden Râşid Ağa ve Hurşid Ağa ve Ahmed Ağa Bâb-ı Hazret-i Ser'askerî'de Yoklama Kâtibi Mehmed Efendi, Mehmed Halîm Efendi ve diğeri mahdûmu İsmâil Efendi, devletlü Müşîr Paşa ta'allükâtından Süleymân Bey ve Hüseyin Hüsnü Ağa ve Mustafa Efendi ve İzzet Efendi, İbrahim Hân-zâdelerinden Neş'et Bey ve Abdülhâdî Bey ve Sâdık Bey, devletlü Ser'asker Paşa hazretleri ta'allükâtından Ahmed Ağa, hademedden Mehmed Ağa mahdûmu efendi, Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Şâhâne kilârcılarından Mustafa Ağa mahdûmu efendi, Azîz Mahmûd Hüdâyi hazretleri hângâhı post-nişini efendi mahdûmu, Hâriciyye Nâzırı efendi hazretleri ta'allükâtından **[113b]** Süleymân Ağa ve Feşûnî(?) kapudân-ı merhûmun mahdûmları beğler, Mühimmât-ı Harbiye Kurşuncubaşısı mahdûmu efendi ve ikinci Çehârşenbe günü altı yüz seksen dört ve üçüncü Pencşenbe günü yedi yüz otuz sekiz ve dördüncü Cuma günü sekiz yüz on yedi ve beşinci Cumaertesi günü sekiz yüz kırk dört ve altıncı Pazar günü sekiz yüz bir ve yedinci Pazarertesi günü dört yüz otuz üç ve sekizinci Salı günü beş yüz on nefer ki cem'an beş bin kırk iki nefer sıbyân Sa'dâbâd surgâhında hitân olunup bunlardan başka civâr-ı Hazret-i Halid'de kâ'in iplikhânede Asâkir-i Mansûre-i Bahriye-i Şâhâne'den yüz doksan dört neferin sünnet-i hitanları icra ve işbu asâkire dahi başka başka elbise ve atâyâ-yı seniyye itâ olundu.

Bundan akdem meydân-ı tîr-i endâzîde cennet-mekân-ı firdevs-âşiyân Sultân Ahmed Han enârallahu burhânehû hazretlerinin sûr-ı hümâyûnlarını kaleme alan sühendân-ı bî-hemtâ Vehbî-i pâkîze-edâ sûr-nâmesinde tafsilât-ı âmed ü reft-i esnâf ile dâ'imâ müstemî'îne alay geçürmemek için bâlâ-yı sûtüne vaz'-ı meşrebe-i sîm-âbdan esîr der-zencîrin kayd ü bendden âzâd ve şühedâya nûş-ı hidâyet ile zâ'ika-yâb-ı istis'âd ve cânib-i ulyâ-yı mekârimden **[114a]** mültefit ve dil-şâd ve sünnet haymesine irsâl ile ihtitân ve ber-murâd olduğunu bâ-kûre-i riyâzî sûr-nâme ve güldeste-i nev-bahâr-ı hâme iderek işbu keyfiyetin elmas-pâre-i nâdire-i nev-zuhûr ve güher-i âlem-pesend-i nigîn-i sûr olduğunu bir hayli tafsil eylemiştir.

Fe-hamden sümme hamden mevsûf-ı müceddidî-i dîn ü devlet ve şeref-bahş-ı usûl-i mülk ü millet-i şehriyâr-ı ehl-i sünnet ve pâdişâh-ı dîn-perver-i âlî-himmet **kıt'a**:

ز تأیید بر سر نهاده کلاه

ز توفیق در بر گرفته قبا

جنین داوری در ممالک کجاست

جوانمرد صاحب دل و پارسا

Velf-ni'metimiz kerâmetlü efendimiz hazretlerinin mutlakan asâr-ı kerâmet-bâhire-i cihandârî in'ikâs-ı envâr-ı mihr-i tâbdâr-ı vilâyet-şî'ârileriyle işbu sûr-ı hidâyet-nümûnda sağır ü kebîr sekiz nefer Yahûdî ve üç nefer Frenk ve altı nefer Rum ve dört nefer Ermeni dâ'ire-i zulmet-saray-ı bigânegîden rehâ ve semt-i gülşen-saray-ı yegânegî-i tevhîde ihtidâ ile âşinâyân-ı vahdet-i ilâhiyye mesleğine dâhil ve devlet-i dâreyn ü sa'âdet-i mezlileyn ni'met-hânesine vâsıl oldular. "Zâlike fazlullahi yu'tîhi men yeşâ"⁸³ ve üssü esâs-ı İslâmiye ya'ni imâd-ı dîn olan ferâ'iz-i pencgânenin medârı tahâretten ibâret ve bilâ-tahâret edâ olunan namaz bîhûde idüğü hükm-i kat'î-i nusûs-ı şerî'at olup gayr-ı mahtûn olan şahs her ne kadar emr-i tathîr-i uzuvda dikkat ve gasl ve zanzîfinde ber vech-i mübâlağa **[114b]** sarf-ı makderet itse dahi kemâ-hiye me'mûrun-bihâ olduğu tehâret-i kâmile-i şer'iyyenin icrâsında âciz ve kâsır olacağı cümle-i mü'minîn-i mükellefîn vicdânında emr-i bedîhî ve müsbit ve ma'âzallah-ı te'âlâ ol makûlenin bilâ-tehâret müddetü'l-ömr kıldığı namaz hebâ ve telef ve Rabbü'l-alemîn hazretleri hıfz eylesün yevmü tûble's-serâ'ir'de galtîde-i hâk-ı hızlân ve esef olacağı derkârdır. İşte bu sûr-ı hümâyûnda sâhibü lihye ve bıyıklı yani yaşını almış ve otuz-kırk raddelerine varmış ve bilâ-hitân kalmış vâfir eşhâs hitân olunup sâye-i kerâmet-vâye-i şâhânedede semt-i sünnet ve cemâ'ate mühtedî ve emr-i şer'-i Muhammediyye muktedî olarak mezâbil-i hufre-i dalâl ve hırmândan selim-ihtidâ ile bâlâ-res kâh itmi'nân ve itkân oldukları mahzan sevk-i ma'neviyye-i emr-i ma'rûf-ı kerâmet-mahsûsâ-i şehinşâh-ı zamân ve kilik-i zer ile sahîfe-i devrâna sebt ve imlâ olunmağa şâyândır.

⁸³ "Bu Allah'ın dilediğine verdiği bir lûtuftur." Mâide Suresi 54.

Zikrolunan sıbyânın içlerinden birisi kütüb-i fıkhıyyede mesâ'il-i meşrû'ası tafsîl olunan hüsnâ ta'bir olunur ner ü mâdeliği câmi' olduğu halde zuhûr ve Kâdir-i Mutlak celle-şânuhû hazretlerinin kudret-i celîle-i samadâniyesini müşâhede iden cerrahlara "şenîden key bûd mânend-i dîden" nefsü'l-emr ve hakîkati **[115a]** gayr-i mestûr olmuşdur. "Ve hüve alâ külli şey'in kadîr." Çünkü bu sûr-ı hümâyûn-ı şâhânedede bahr-i bîgirân-ı inâyet ve ihsân-ı mülûkâne mütemevvic ve sâhil-nişînân-ı kulzüm-i ummân-ı şâhânenin cümlesinin itirâf-ı zülâl-i âtifet ile mütena'im ve mübtehic olmaları husûsunda sılâ-yı âmm buyurulmuş ve bir kimsenin isteğinden dûr ve maksûdundan mahcûr olmamak üzere derkâr buyurulan müsâ'ade-i seniyye âmmenin ma'lûmu olmuş olduğundan herkes bu ni'metden behre-ver ve cümle enâm bu inâyete mazhar buyurulmak arzusuyla iki üç yaşlarında ya'ni mevsim-i hitânları dahi takarrüb etmemiş sağîr ü asğar çocuklarını berdûş iderek sûrgâha getirdiklerinde **kıt'a**:

Padişâh-ı şefkat-perverin el-hak keremi
Ezelî olmuş iken hurd ü kelâna şâmil

Bu küçükdür bu büyükdür diyerekden hâşâ
Lutf ü ihsânına bir şey olacağımı hâ'il

mü'eddâsınca ol makûle nevsâlelerin ihtitânı çocuklara mahz-ı eziyyet ve destûrül-'amel tutulan terfih-i kulûb-ı âmmeye mugâyir düşecek hâlet olduğundan ihtitânlarından sarf-ı nazar matâlib-i asliyye-i peder ü mâder olan birer kat elbise-i behiyye-i fâhireleri ihsân ve sâ'ir sünnet olunan çocuklara verildiğinden aynı atâyâ-yı seniyye ile bunlar dahi handân kılınup sâye-i şâhânedede bir kimesnenin mahrûmiyetine rızâ verilmemiş ve bi-hamdihî te'âlâ cihân tatyîb olunup âferîdenin **[115b]** gönlü kalmamışdır. **Kıt'a**:

İşte sûr-nâmede Vehbî yazıyor ber tafsîl
Bundan evvel olunan sûrdaki ihsânı

Oku da anla şehinşâh-ı zamanın kadrin
Var mıdır böyle kerem-kâr cihâna sâni

Görmeseydik gözümüz ile bu gûne lûtfu
Hele inkâr olunur idi ânın imkânı

Cenâb-ı dârende-i kevn ü mekân-ı te'âlâ-şânuhû ani'n-noksân hazretleri ümmet-i Muhammed aleyhi's-salâtü ve's-selâma mahzan ihsân ve inâyet buyurduğu pâdişâh dindâr ve şehinşâh-ı merâhim-âsâr bermek(?)-i gulâm-ı hâtem-i çâker

cihandâr-ı mekârim perver-efendimiz hazretlerini erîke-i cihân-bânîlerinde dâmen-i haşra kadar ber devâm ve bu sâyede kâffe-i mü'minîn-i muvahhidîni makziyyü'l-merâm eylesün. Âmîn sümme ve sümme âmîn.

Ve her gün sünnet olunan çocukların Ser'asker-i müşârün-ileyh hazretlerinin vasıtasıyla taraf-ı eşref-i şâhânedan hâl ü hâtırları su'âl-i âlî ile dil-şâd ve harem ve envâ'-ı iltifât-ı tâcidârîye mazhariyetle muğtenim kılındığından başka **kıt'a**:

Bâreka'l-llahu şîme-i âlem-pesend dâverî
Taş değmiştir tevâzu'la fezâ-yı âleme

Bu melek-tıynet-i şehinşâh-ı cihânın hasleti
Söz mü var dikkat getürse cümle tab'-ı âdeme

Padişah iken zî-mukarreb tâb-ı meşrık-ı âlemin
Lev haşiyallâhe hiç söz olmaz bu mizâc-ı ekreme

Eyledi mahz-ı inâyetle tenezzül-i lûtf idüp **[116a]**
Himmet itdi celb-i kalb-i kudek-i endek deme

Zât-ı merâhim-simât-ı mülûkâne dahi lütfen ve şefkaten bizzat fayton ile hitân mahallini teşrîf ve çocukları nazar-ı merâhim-eser-i tâcidârîleriyle taltif buyurup bu nevâziş-i merâhim-i edâ ve işbu eltâf-ı behiyye-i hâtır-güşâlarıyla çocukların yalnız peder ve mâderlerine değil belki evlâd ü ahfâd ve ahlâflarına bâ'is-i mübâhât ve meserret ve lebib-i kemterînin âcizâne kaleme aldığı sûr-nâme-i hümâyûn anların hakkında şecere-i mahfûza-i meziyyet olmuştur.

Nakş-pezîr-i sahîfe-i beyân olduğu üzere Dolmabağçe'de icrâ-yı resm-i ziyâfet zımında esâmîleri mezkûr olan zevât-ı sûtûde-sıfât için Sa'dâbâd'da dahi tahsîs olunan hiyâma tertîb ve eyyâm-ı sûra tevzî' olunarak sûr-ı hümâyûn-ı zifâfda da'vet olunan kâffe-i meşâyih-i âmilîn ve ulemâ-yı münevverîn ve ricâl-i Devlet-i Aliyye ve hademe-i saltanat ki esâmîlerinin teferrüsü hânende-i sûr-nâmenin esnâ-yı beyân-ı zifâfda nigâşte-i müfekiresi olan ma'lûmâtına havâle kılınmıştır. Cümlesi tezkire-i mâye'l-müfehharâ ile işbu sûr-ı pür-sürûr-ı hitân-ı meserret-ünvâna dahi da'vet kılınup beher gün takım takım hiyâm-ı med'ûveye bi'l-vürûd bast-ı nevâle-i ziyâfet ve esbâb-ı sûr-ı şâdmânîden hânendegân ve sâzendegân ve sâ'ir sanâyi'-i **[116b]**

müstakribe-i acîbe-i sûru istima' ve temaşâ ile ikrâmları alâ mâ-hüve'l-merâm icrâ ve ni'am-ı vefîre-i cihân-bânîden rehîn-i hazz-ı evfâ ve ihsân-ı seniyye-i mülûkâne ile ihyâ buyurularak lübb-i teşnegân-ı haşın sâl-i ihtiyâca ebr-i bârân-ı rahmet ve dil-hastegân-ı der-teng-i restîye dârû-yı âfiyet olan hemyân hemyân atâyâ-yı bî-gâye-i cihân-bânî ve kise kise nukûd-ı vefîre-i eltâf-ı kişver-sitân be-tekrâr tahsîl-i servet-i kâmrânî iderek fitrat-ı şebnem-i şadumânî nergis-i icfalerinde mütehammiye ve jâle-i sabahü'l-hayr-ı şadânî gonca-i dehânlarında mün'akid olduğu halde pâdişâh-ı âleme ağıyarakdan du'â ve ol şehriyâr-ı ferruh-demin ilâ yevmi'l-kıyâme zîb-i deh-i evreng-i hilâfet olmasını hakdan ricâ etmişlerdir ve bu sûr-ı hümâyûn da'vetinde teyemmünen ve tebrîken cebhe-i fu'âdları kıblegâh-ı ma'rifet ve âğûş-ı dil-safâ mu'tâdları mihrâb-ı mescidü'l-câmi-i hakîkat olan e'izze-i kirâm hazerâtından ibtidâ kılınmış ve sâirleri dahi sırasıyla da'vet olup İran Sefîri şehâmetlü Hüdâdâd Han hazretleri dahi mahsusca devletlü Müşîr Paşa hazretlerinin haymelerine da'vet ile it'âm ve ikrâm ve tevkîr ve tebcîlinde ihtimâm-ı tâm olunmuştur.

Sûr-ı mes'adet-mevfûr-ı hitâne-i Dersa'âdet'de kâ'in bi'l-cümle esnaf ve ehl-i hıref **[117a]** kethüdâ ve sâhib-i kârlarının da'vet olunmaları usûl-i sâbika-i müstahsene-i mer'iyeden olmağla sûr-ı hitânın altıncı ve mâh-ı Muharremü'l-harâmın yirmi dokuzuncu günü Bedestân Kethüdâsı Ömer Ağa, Sandal Bedestânı Kethüdâsı Mehmed Ağa, Bedestân-ı Atîk İkinci Kethüdâsı Ağa, Sahhaflar şeyhi efendi, Simkeşhâne Emîni Es'ad Efendi, Kâğıdcıbaşı Fasîh Efendi, Kağıdcılar Kethüdâsı Mehmed Ağa, Merkebciler Kethüdâsı Osmân Efendi devletlü Ser'asker Paşa hazretlerinin haymelerine, Manavlar Pazarbaşısı Vekîli İbrahim Ağa, Bakkallar Pazarbaşısı Bekir Ağa, Zeytyağcılar Kethüdâsı Ali Ağa, Balmumcular Kethüdâsı Hasan Ağa, Yedikule'de Mumcular kethüdâsı ağa, Sabuncular Kethüdâsı Ali Ağa, Reisler Kethüdâsı Musa Ağa, Kayıkçılar Kâtibi Süleymân Efendi, Balıkçılar Kethüdâsı Feyzi Ağa, Sefine-i Kürekçiler Kethüdâsı Ağa, Kayık Kalafatçılar Kethüdâsı Ali Ağa Dâmâd-ı cenâb-ı cihandârî devletlü Halil Rıf'at Paşa hazretlerinin haymesine, Şekerciler Kethüdâsı Ahmed Ağa, Helvacılar Kethüdâsı Receb Ağa, Katayıfçılar Kethüdâsı Yûsuf Ağa, Balkabanı tüccâr vekîli ağa, Pirincciler Kethüdâsı Mustafa Ağa, Kuruyemişçiler Kethüdâsı Hacı Ahmed Ağa, Leblebiciler Kethüdâsı Mehmed Ağa, Sa'leb ve Mahallebiciler Kethüdâsı Ahmed Ağa, Kaşıkçılar Kethüdâsı Hacı İbrahim Ağa, Galata Yağkapanı Tüccarı Kethüdâsı Süleymân Ağa Dâmâd-ı

sânî-i şehriyârî devletlü Sa'îd Paşa hazretlerinin haymesine, Ser-yorganî-i sâbık Hacı Bekir Ağa [117b], Yorgancılar Kethüdâsı el-Hâc Mehmed Ağa, Üsküdar'da Basmacılar kethüdâsı ağa, Yenikapu Basmacılar Kethüdâsı Hacı Ahmed Ağa, Astarıcılar Kethüdâsı Emîn Ağa, Üsküdar'da Yasdıkçılar Kethüdâsı Mehmed Ağa, Çulhalar Kethüdâsı Ahmed Ağa, Şeytanbezciler Kethüdâsı Abdülkerim Ağa, Abacılar Kethüdâsı Hacı Hüseyin Ağa, Hasırcıbaşı Edhem Ağa, Hasırcılar Kethüdâsı Ağa Kapudân-ı Derya devletlü Tâhir Paşa hazretlerinin haymesine, Derzibaşı Süleymân Ağa, Derziler Kethüdâsı Hacı Hüseyin Ağa, Hallâcbaşlı Halil Ağa, Hallâclar Kethüdâsı Mehmed Ağa, Galata Hallâclar Kethüdâsı Hasan Ağa, Çadırcıbaşı ağa, Çadırcılar Kethüdâsı Ağa, Bürüncükçüler Kethüdâsı Ali Ağa, İp Bükücüler Kethüdâsı Ağa, Yelkenciler Kethüdâsı Şerîf Ağa, Üstübcüler Kethüdâsı Bekir Ağa, Halatçılar Kethüdâsı Hasan Ağa, İpek Tathirciler Kethüdâsı Sa'îd Ağa Müşîr-i Asâkir-i Hassa devletlü Fevzi Ahmed Paşa hazretleri haymesine, Hancılar Kethüdâsı Reşîd Ağa, Tuhfeciler Kethüdâsı Halil Ağa, Saatçibaşı Ali Ağa, Saatçiler Kethüdâsı Tâhir Ağa, Şişeciler Kethüdâsı Mustafa Ağa, Kuyumcular ehl-i hibresi ağa, Kuyumcular Kethüdâsı Ağa, Simsarlar Kethüdâsı Kadri Ağa, Hakkâklar Kethüdâsı Şâkir Ağa, Oyuncakçılar Kethüdâsı Hacı Mehmed Ağa, Oturakçılar Kethüdâsı Sâdik Ağa, Kemhacılar Kethüdâsı Hacı Süleymân Ağa Kâ'im-makâm-ı sâbık devletlü [118a] Hulûsi Paşa hazretlerinin haymesine, Kürkçübaşı Hacı Mehmed Ağa, Fesciler Kethüdâları Mehmed Efendi ve Mehmed Ağa, Boyacılar Kethüdâsı el-Hâc İbrahim Ağa, İplikçiler Kethüdâsı Emîn Ağa, Gazzazlar Kethüdâsı Âkil Bey, Dülbenciler Kethüdâsı Râşid Ağa, Yağlıkcılar Kethüdâsı Mehmed Ağa, Çorabcılar Kethüdâsı İbrahim Ağa, Galata Çorabcılar Kethüdâsı İsmâil Ağa, Örücüler Kethüdâsı Hacı Edhem Ağa, Serâsercibaşı ağa Umûr-ı Mülkiyye Nâzırı Müşîr-i mükerrem devletlü Pertev Efendi hazretlerinin haymesine, Hamamcılar Kethüdâsı İsmâil Ağa, Beştemalciler Kethüdâsı Mustafa Ağa, Na'lincılar Kethüdâsı Mustafa Ağa, Usturacılar Kethüdâsı Ali Ağa, Âsitâne Berberleri Kethüdâsı Mustafa Ağa, Galata Berberleri Kethüdâsı Hacı Mustafa Ağa, Câmeşûycular Kethüdâsı İsmâil Ağa, Üsküdar Berberler Kethüdâsı Hüseyin Ağa, İmâmeciler Kethüdâsı Ahmed Ağa, Çubukcular Kethüdâsı Mustafa Ağa, Duhancılar Kethüdâsı Hacı Mustafa Ağa, Lüleçiler Kethüdâsı Asman Ağa, Umûr-ı Hâriciyye Nâzırı Müşîr-i mükerrem devletlü Âkif Efendi hazretlerinin haymesine, Attarlar Kethüdâsı Hacı Hüseyin Ağa, Çömlekçiler Kethüdâsı Hacı Ya'kub Ağa, İstanbul Na'linurlar Kethüdâsı Mustafa Ağa, Na'linur Kethüdâsı Halil Ağa, Üsküdar Na'linurlar Kethüdâsı Mehmed Ağa, İstanbul Kalaycılar Kethüdâsı Sâlih Ağa, Üsküdar Sandalcılar

Kethüdâsı Ali Ağa, Üsküdar Kalaycılar Kethüdâsı Ağa, Elekciler Kethüdâsı Hacı Emîn Ağa, Sebilciler **[118b]** Kethüdâsı Ağa, Arpacılar Kethüdâsı Murteza Ağa, Samancılar Kethüdâsı Ârif Ağa, Sandalcılar Kethüdâsı Mehmed Emîn Ağa, Mansûre Defterdârı Müşîr-i mükerrer devletlû Nafiz Efendi hazretlerinin haymesine, Keresteciler Kethüdâsı Ali Ağa, Doğramacılar Kethüdâsı Abdülkadir Ağa, Peştahtacılar Kethüdâsı Şâkir Ağa, Sandıkçılar Kethüdâsı Mehmed Ağa, Çilingirbaşı Ya'kub Ağa, Çilingirler Kethüdâsı Ağa, Camcılar Kethüdâsı Ağa, Taşcıbaşı Hacı Hüseyin Ağa, Doğramacılar Kethüdâsı Mustafa Ağa, Hamamcıbaşı Halil Ağa Darbhâne-i Âmire Defterdârı Müşîr-i mükerrer devletlû Rıza Efendi hazretleri haymesine, Suyolcular Kethüdâsı Nâfiz Efendi, Sakabaşı Ahmed Ağa, Sakalar Kethüdâsı Hasan Ağa, Sucular Kethüdâsı Hacı Mehmed Ağa, Kurşuncubaşı Hacı Mehmed Ağa, Dökmecibaşı Abdullah Ağa, Dökmeciler Kethüdâsı Ağa, Üsküdar Dökmeciler Kethüdâsı Seyyid Mehmed Ağa, Sıvacıbaşı Mehmed Ağa, Lağımçıbaşı Rûşen Ağa, Kaldırımcılar Kethüdâsı Ağa, Çavuşbaşı el-Hâc Necîb Efendi hazretleri haymesine, Tuzcular Kethüdâsı Mehmed Ağa, Yumurtacılar Kethüdâsı Ömer Ağa, Pasdırmacılar Kethüdâsı Tâhir Ağa, Kasablar Kethüdâsı Hacı Hüseyin Ağa, Paçacılar Kethüdâsı İbrahim Ağa, Tophâne Kebabcılar Kethüdâsı Yûnus Ağa, Asitâne Kebabcılar kethüdâsı ağa, Üsküdar Kebabcılar Kethüdâsı ağa, Yoğurtcular Kethüdâsı Ağa, Turşucular Kethüdâsı Hasan Ağa, Şerbetciler Kethüdâsı **[119a]** Ali Ağa Evkâf-ı Hümâyûn Nâzırı Habib Efendi hazretleri haymesine, Etmekçiler Kethüdâsı Ahmed Ağa, Uncular kethüdâsı ağa, Börekçiler Kethüdâsı Sâdik Ağa, Galata Börekçiler ve Simidçiler Kethüdâsı Mustafa Ağa, Şîrrevgancı Kethüdâsı İbrahim Ağa, Çörekçiler Kethüdâsı Ağa, Bakırcılar Kethüdâsı Mehmed Ağa, Bakır Kazgancılar Kethüdâsı Hacı Ahmed Ağa, Karademir ve Lengerciler Kethüdâsı Mehmed Reşîd Ağa, Sebze ve Etciler Kethüdâsı İbrahim Ağa Masârifât Nâzırı Sâlih Beyefendi hazretleri haymesine, Bağçıvanlar Kethüdâsı Süleymân Ağa, Eyüb Bağçıvanlar Kethüdâsı Mustafa Ağa, Hamallarbaşı Kethüdâsı Edhem Ağa, At Hamallar Kethüdâsı Hüseyin Ağa, Midillücüler Kethüdâsı Halil Ağa, Üsküdar Atpazarı Kethüdâsı Süleymân Ağa, Canbazlar Kethüdâsı Hacı Ali Ağa, Nalbandlar Kethüdâsı Mustafa Ağa, Üsküdar Nalbandlar Kethüdâsı Mehmed Ağa, Üsküdar Semerciler Kethüdâsı Seyyid Ahmed Ağa, Tophâne-i Âmire Nâzırı el-Hâc Sâ'ib Efendi hazretleri haymesine, Makaracılar Kethüdâsı Hacı Mustafa Ağa, Destereciler Kethüdâsı Mustafa Ağa, Keserciler Kethüdâsı Hasan Ağa, Burgucular Kethüdâsı Ali Ağa, Eğeciler Kethüdâsı Mehmed Ağa, Kafesciler Kethüdâsı Hüseyin Ağa, Nakkaşbaşı Ahmed Ağa, Üsküdar Arabacılar Kethüdâsı Mehmed Reşîd Ağa

Harbiye Nâzırı Seyyid Emîn Efendi hazretleri haymesine, Haffaflar Kethüdâsı Hacı Mehmed Ağa, Serrâclar Kethüdâsı Halil Ağa, Yedikule'de **[119b]** Debbağlar Kethüdâsı Hacı Nailî Ağa, Üsküdar'da Debbağlar Kethüdâsı Mustafa Ağa, Kasımpaşa Debbağlar Kethüdâsı Hacı Veli Ağa, Tophâne Debbağlar Kethüdâsı Hacı Ahmed Ağa, Üsküdar'da Serracler Kethüdâsı Ahmed Ağa, Galata'da Serracler Kethüdâsı Hacı Mehmed Ağa, Muytablar Kethüdâsı Hacı İsmâil Ağa, Marpuçular Kethüdâsı Mehmed Ağa Zahîre Nâzırı Hâdî Efendi hazretleri haymesine ve devr ile it'âm-ı ta'âm ve iltifât-ı behiyye-i mülûkânededen cümlesi resîde-i iksâ-yı merâm olmuşdur.

Deryâ-yı en'âm-ı âmm-ı şehinşâhî ve 'imâd-ı bî-pâyân-ı ihsân-ı hilâfet-penâhî cümleyi ihâtâ ile kâffe-i enâm müstağrak-ı emvâc-ı müte'âkıbe-i kerem-i şâh-ı devrân mecmû'-ı ibâd seyrâb-ı serşâr-ı âtifet-i hâkân-ı zemân buyurulması irâde-i seniyyesine tatbîkan ehl-i İslâmdan olan esnaf kethüdâları ve müntehibânının da'vet olundukları misillü milel-i sâ'ire esnâfının serkârlarının dahi sûr-ı hümâyûn-ı behcet-nümûn hitâna da'vet ile ziyâfet ve hân-ı yağmâ-yı velî-ni'met-i devrân anlara dahi bezl-i işâ'at olunması zımında Sisam Beyi İstefanaki Bey için sürgâhda mahsûsen nasîb olunan haymeye sûr-ı hümâyûnun ikinci Çeharşenbe gününden Pazarertesi gününe kadar ale'l-tertîb da'vet olunan milel-i sâ'ire müntehibânı beratlu Avrupa tüccarı vekîli **[120a]** Defir oğlu Dimitraki, diğere vekîli mirasyedi Kirkor, Sarraflar Kâhyâsı Papazoğlu Canik, Poliçeler Kâhyâsı Yovan, Hüdâvirdioğlu Beraham, Pişmişoğlu Mikail, Uzun Artin oğlu Artin, David oğlu Oseb, Papazoğlu Maksud, Tıngır oğlu Artin, Kasbar oğlu Bağdasar, Kürkçühanlıoğlu Bedros, Kalcioğlu Kirkor, Şamant oğlu Rafael, Çukacılar Ustabaşısı İstemat, Çukacılar Ustabaşısı Andon, Çukacılar Ustabaşısı Yoseb, Çukacılar Ustabaşısı Karabet, Çukacılar Ustabaşısı Yuda, Çukacılar Ustabaşısı Nesim, Hadarcılar Ustabaşısı Andon, Hadarcılar Ustabaşısı Toma, Hararcılar Ustabaşısı Rafael, Hadarcılar Ustabaşısı Avaris, İstanbul Kürkçüler Ustabaşısı Kiryako ve Artin, Hasköy'de Tuğlacılar Ustabaşısı, Galata Kuyumcular Ustabaşısı Mıgırdıç, Galata'da Kiremit Sergileri Ustabaşısı Ovanes, Galata'da Varulcular Ustabaşısı Mihal, Galata'da Ütücüler Usta-başısı Oseb, Galata'da Subarcılar Ustabaşısı Dimitri, Galata Şekerlemecileri Usta-başısı Yanko, Üsküdar Beziryağcılar Ustabaşısı Avram, Hassa bağçebanları esnâfı, Sakızlı Bağçebanlar Kahyâsı Arşun, pamukcu esnâfı, **[120b]** bakkal esnâfı, zahîreci esnâfı, balıkcı esnâfı, sadeyağcı esnâfı, yemenici esnâfı,

keresteci esnâfı, قره يومجیلری esnâfı, حسبنجی esnâfı, duhancı esnâfı, boyacı esnâfı, Rum dülbendcileri esnâfı, Rum astarcı esnâfı, bâde burcu esnâfı, sandalcı esnâfı, Âsitâne ve Galata abacıları esnâfı, peştemalci esnâfı, kapu halatçı esnâfı, diğer halatçı esnâfı, kapamacı esnâfı, tuhfeci esnâfı, cevâhirci esnâfı, basmacı esnâfı, fincancı esnâfı, arabacı esnâfı, saatci esnâfı, bağçebanlar esnâfı, sebze ve etci esnâfı, hurdacı esnâfı, zeytyağcı esnâfı, kazgancı esnâfı, simkeş esnâfı, ipekci esnâfı, Galata ve Âsitâne ve Üsküdar Rum ve Ermeni ve Yahudi meyhâneci esnâfı kahyâlarıyla Ermeni Doğramacılar Kahyâsı Sekenas, Rum Doğramacılar Kahyâsı Şirven, re'âyâ taşı Yığitbaşısı Kiryako, Tuğla Kesici Esnafı Kahyâsı Karabet, Tenekeçiler Kahyâsı Mişvan, Ekser Kesiciler Kahyâsı Agob ve dülgör kalfalarından Nikola ve Darvet ve Markı ve Kostanti ve Heci Nikoli ve Uryankuz ve Yorgi ve Turudi ve Kaleb Kalfa [121a] düvel-i mütehabbe süferâsının sûr-ı zifâf-ı mes'adet-ittisâfa da'vetleriyle şân-ı saltanat-ı seniyyeye şâyân-ı vechile herbirleri taltîf-i mükerremet-i redîf hazret-i şâhâneye mazhariyetle haklarında kavâ'id-i müstekmele-i mihmân-nüvâzî ve usûl-i fehîme-i hâtır-sâzînin icrâsıyla ikrâm ve ihtirâmlarına kemâ-yenbağî ihtimâm olduğu sûr-ı mezkûr beyânı esnâsında ber-tafsîl-i nigârîde-i levha-i beyân olunmuş idi. Anların sûr-ı hitâna da'vetleri rûsûm-ı mer'iyeye mu'tebere-i kadîmeden değil ise de süferâ-yı mûmâ-ileyhimin kâ'ide-i devlet-i İslâmiyye üzere sofraya ku'ûd ile bir sahana el uzatmak ve Avrupa'da mütedâvil bıçak ve kaşık ve çatal ve tabak gâ'ilelerinden âsûde olunarak âdet-i hûriş-i İslâmiyye'den bâsire ve zâikalarını hisseyâb itmek ya'ni rûsûm-ı Osmâniye üzere yemek yemek ve usûl-i mezkûreyi görmek husûsunda meyl-i tabî'ileri olacağı pâdişâh-ı rakîkadân-ı serîre âgâh hâkân-ı dost-nüvâz-ı âlem-penâh efendimiz hazretlerinin ma'lûmları olduğundan mutlaka süferâ-yı mûmâ-ileyhim cenâblarının taltîf ve ikrâmları maksûd-ı âlîsi ile sâdır buyrulan emr ü fermân-ı hümâyûnlarına imtisâlen sûr-ı hitânın sekizinci Salı günü sa'ât sekizde iken İngiltere Devleti ve Rusya Devleti sefirleri cenâblarıyla Felemenk maslahatgüzârı cenâbları Umûr-ı Mülkiyye Nâzırı devletlü efendim hazretlerinin [121b] obalarına ve France Devleti ve Nemçe Devleti sefirleri cenâblarıyla Sardunya maslahatgüzârı cenâbları Hâriciyye Nâzırı devletlü efendi hazretlerinin obalarına ve Prusya sefiri cenâblarıyla Danimarka ve Amerika ve İspanya maslahatgüzârı cenâbları Mansûre Defterdârı devletlü efendi hazretlerinin obalarına ve İsveç ve Sicilyateyn ve Toskana maslahatgüzârları cenâblarıyla Yunan elçisi cenâbları Darbhâne-i Âmire Defterdârı devletlü efendi hazretlerinin obalarına da'vet olunmuş ve zikr olduğu üzere tertîb-i mevâ'id-i Osmânî kılınarak it'âm ve tazyîflerine kemâliyle takayyüd ve ihtimam ve

saz u nağme istimâ'ıyla dahi tevkîr ve ikrâm olunup murâd-ı hümâyûn-ı şâhâne buyurulduğu üslûb-ı âlempend-i mergûbe ile cümlesi mükerrerem ve i'zâz ve tevkirât-ı fâ'ika ile her biri muhterem olmuşlardır ve yevm-i mezkûrda sâat-i mezbûrede Rum ve Ermeni ve Katolik ve Kudüs patrikleri ve hahambaşı ve Divân-ı Hümâyûn Çavuşbaşısı Necîb Efendi hazretleri haymesine da'vet olunmuş ve millet rüesâsı ve Sırb vekilleri dahi Tophâne-i Âmire Nâzırı el-Hâc İbrahim Sâ'ib Efendi hazretlerinin haymesine çıgrılmış ve bunların hakkında dahi taltifât-ı behiyye-i lâyika icrâ olunmuşdur. **[122a]** Der'aliyye'de fi'l-asıl mevcûd ve da'vetlü ve da'vetsüz vürûd iden meşâyih-i kirâm ve ulemâ-yı zeviyyü'l-ihdirâm hazretlerinin herbirleri zikrolunduğu üzere hadd-i şümârdan efzûn ve dâire-i kıyâsdan birûn vâyedâr-ı in'âm-ı şâhâne ve müğtenim-i ihsân-ı mülûkâne buyurulup lem'a-fiken-i hass u âmm olan hurşîd-i ihsânları şark ve garb-ı âleme bahş-ı envâr ider iken Edirne ve Burusa ve Tekfurdağı şehirleri kurb ve civâr-ı merhamet-medâr Dârü's-saltanatı's-seniyye'de bulunup müdün-i selâse-i mezkûrda bulunan meşâyih-i ahbâr ve ulemâ-yı ebrârdan lâ-mermâ bazı i'zâr-ı vâkı'aları cihetle Dersâ'âdet'e gelemeyenlerin in'âm-ı âmm-ı cihândârîlerinden mahrûm olmaları kemâl-i kerem-şâh-ı devrânın bir vechile rızâ vermeyeceği keyfiyyet ve beher hâl anlara da hisse-i gâ'ib-i efrâziyle kâffesini behre-mend-i iğtinâm ve cûybâr-ı bî-kenâr bahşâyış-i mülûkânedan anları dahi sey râb-ı sâzleb-kâm buyurmak pâdişâhımız efendimiz hazretlerine nuhbe-i merâm olduğundan Edirne meşâyihinden Mevlevîhâne Şeyhi Ahmed Dede Efendi ve Hazret-i Sezâyi kuddise sırrıhu'l-âlî hazretlerinin Postnişînleri Mahmûd Çelebi ve Ahmed Çelebi ve Hazret-i Sezâyi hazretlerinin halîfesi Himmet Dede Efendi Tekyesi Şeyhi Şeyh Necîb Efendi ve Sezâyi dâmâdı Müslim Efendi Tekyesi Şeyhi Seyfullah Efendi ve Sezâyi Hala-zâdesi **[122b]** Tekyesi Şeyhi Molla Efendi ve Cemâleddin Uşşâkî kuddise sırruhû hazretlerinin Dergâh-ı şerîfi Postnişîni Şeyh Mehmed Efendi ve tarîkat-ı aliyye-i Nakşîyye'den eş-Şeyh Davud Efendi ve Kadîrîhâne Postnişîni Süleymân Efendi ve Rızâ Efendi ve tarîkat-ı aliye-i Gülşeniyye'den Dersî'âm Efendi-zâde eş-Şeyh Ali Efendi ve tarîk-i Rufâ'iyye'den Kabûlîzâde eş-Şeyh Ahmed Efendi ve tarîk-i Rufâ'iyye'den Şeyh Mehmed Efendi ve Kâdirîyye'den Şeyh Ömer Efendi Tekyesi Şeyhi Tâhir Efendi ve Gülşeniyye'den Sâdık ve Halvetiyye'den Horoslu Tekyesi Şeyhi Muslihiddin Efendi ve Kadîriyye'den Hacı Muhyî Tekyesi Şeyhi Nuri Efendi ve Halvetiyye'den Beylerbeyi Tekyesi Şeyhi Ali Efendi ve Uşşâkiyye'den Lâleli Tekyesi Şeyhi Efendiler ve Nakşîyye'den Tokunsuz Tekyesi Şeyhi Emîn Efendi ve Kâdirîyye'den Topcu Baba Tekyesi Şeyhi Fahri Molla ve Sünbülüyye'den Mestcizâde Tekyesi Şeyhi Derviş Efendiler ve Halvetiyye'den Sivas

Tekyesi Şeyhi Maksûd Efendi ve Rufâ'iyye'den Şeyh İbrahim Efendi Tekyesi Şeyhi Hâfız Kâmil Efendi ve Nakşîyye'den Atik Ali Paşa Tekyesi Şeyhi Ali Efendi ve Rufâ'iyye'den Kanadlıkebiri Tekyesi Şeyhi el-Hâc Mehmed Efendi ve Rufâ'iyye'den Yeni Tekyesi Şeyhi Nazîf Efendi ve Kadiriyye'den Kaplan Baba Tekyesi Şeyhi Şeyh Kalender Efendi ve Nakşîyye'den Arabzâde Tekyesi Şeyhi Hasan Efendizâde Efendi ve Gülşeniyye'den Debbağhâne'de Müslîhiddin Efendi Tekyesi Şeyhi **[123a]** Molla Efendi ve Kâdiriyye'den İsmâil Ağa, Rumî Tekyesi Şeyhi Sâlim Efendi ve Nakşibendiyye'den Şeyh Kadın Tekyesi Şeyhi Molla Efendi ve Nakşîyye'den Alâeddîn Tekyesi Şeyhi Murâkî Mehmed Efendi ve Şecâeddîn Tekyesi Şeyhi Molla Efendi ve Halvetiyye'den Ramazan Efendi Tekyesi Şeyhi Hâfız Ahmed Efendi ve Halvetiyye'den Kesici Baba Tekyesi Şeyhi Hüseyin Efendi ve Rufâ'iyye'den Ali Efendi ve Alyanak Şeyhi Sâdık Efendi ve Şeyh Tâhir Efendi ve Abdürrezzak Efendi ve Sa'diyye'den el-Hâc Şeyh Efendi ve Uşşâkiyye'den Şeyh Seyyid Efendi ve Mahrûsa-i Edirne civârında Hayrabolu'da Gülşeniyye'den Sârbân Ahmed Efendi Tekyesi Şeyhi Emîn Efendi ve Gülşeniyye'den Feyzi Efendi Tekyesi Şeyhi Şeyh Mahmûd Efendi ve Gülşeniyye'den Şeyh Âşık Efendi ve Kadiriyye'den Şeyh Hasîb Efendi ve Uşşâkiyye'den Şeyh Hüsâmeddin Efendi ve Uşşâkiyye'den Şeyh Şerîf Efendi ve Tekfurdağı meşâyihinden Şeyh Muslihidin Efendi ve Halvetiyye'den Müderris Tekyesi Şeyhi Kırımîzade Hasan Efendi ve Kırımî Tekyesi Şeyhi es-Seyyid Hâmid Efendi ve Sa'diyye'den Hacı Nuri Tekyesi Şeyhi Bedreddin Efendi ve Sa'diyye'den Sersem Ali Dede Türbedârı Fevzi Derviş Efendi ve Nakşîyye'den Şabanzâde Tekyesi Şeyhi Mehmed Efendi ve Nakşîyye'den Emir Müftî Tekyesi Şeyhi Atâ Efendi ve Hulefâ-yı Kadiriyye'den Tâhir Efendi ve Hulefâ-yı Kadiriyye'den Şeyh Tulîzâde Veli Efendi ve Halvetiyye'den Zekâyî Efendi bendelerinden es-Seyyid Ahmed Dede Efendi ve Hulefâ-yı Kadiriyye'den **[123b]** Şeyh Hâfız Ahmed Efendi ve Takyecizâde Zâkirbaşı Halil Efendi ve Burusa meşâyihinden ve ulemâsından Dersî'âm Belânî es-Seyyid Osmân Efendi Yaymacı Mustafa Efendi, Hazret-i Emir Şeyhi Efendi mahdûmları Tâhir Efendi ve Emîn Efendi ve Sa'îd Efendi, Hazret-i Emîr Türbedârı Vekîli İbrahim Efendi, Hazret-i Üftâde Şeyhi Burhan Efendi, Hazret-i Üftâde Türbedârı Hâfız Efendi, Hazret-i Hakkı Şeyhi Efendi, Hakkı Tekyesi İmam-ı sâbık Hacı Halil Efendi, Enarlı Şeyhi Fahreddin Efendi, Şeyh Ahmedzâde Hacı Hasîb Efendi, Karabaş Tekyesi Şeyhi Süleymân Efendi, Özbek Tekyesi Şeyhi Ali Burhan Efendi, Kalenderhâne Şeyhi Gülşah Efendi, Selâmi Şeyhi Edhem Efendi, Rufâ'î Şeyhi Abdülgani Efendi, Sa'dî Şeyhi Efendi, Kiğılı Şeyhi Hasan Efendi karındaşı Hüseyin Efendi, Haracîzâde Şeyhi Murad Efendi, Bahribaba Tekyesi

Şeyhi Efendi, Hacı Ahmed Baba Efendi, Üçkuzulu şeyhleri efendiler, Hüsâmeddin Şeyhi Efendi, Eşrefzâde Hacı İbrahim Dede, Başcı Tekyesi Şeyhi Rıf'at Molla, Nasûhî Şeyhi Efendi, Yeşil Türbesi'nde Çelebi Efendi, Şa'îrî-zâde Hacı İbrahim Efendi, İnegöllü Hâfız Mehmed Efendi, Dersi'âm Hâfız-ı Kütüb İbrahim Efendi ve İffet Efendi, Dersi'âm Karacazâde Mehmed Efendi, Dersi'âm Murtezâ Efendi, Dersi'âm Abdullah Zühdi Efendi, Dersi'âm Halil Efendi, Dersi'âm Şeyhi **[124a]** Velî-zâde Ali Efendi, Orhan Müderrisi Dersi'âm Hacı İbrahim Efendi, Hazret-i Emir Hatîbi İsmâil Efendi, Hâfız Hasan Halîfe Hacı Hâce Efendi, Hisar'da Dersi'âm Osmân Efendi, Sefâzâde Dersi'âm Şerîf Efendi, Mısrî Hâfız Mehmed Efendi, Abdal Mehmed Türbedârı 'İnayet Sokağı'nda Halil Efendi, Zileli dâmâdı Dersi'âm Hacı Ömer Efendi, Yıldırım Bâyezîd ders vekîli sâbık İsmâil Efendi, Karyağmazlı Efendi, Fincanîzâde Efendi, Câbizâde A'mâ Sa'îd Efendi, Mahmûd Agâh Efendi, Dergâh-ı Anbeliyye Türbedârı Sa'îd Efendi, Hacı Kayyimbaba Efendi, Münzevî Hâfız Ali Efendi, Kahveci Derviş Ahmed Efendi, Derviş Abdi Molla, Müderrisinden Süleymân Sâmi Efendi, Murâdiyye Müderrisi Sâlih Efendi, Seyyîd Nâsır hazretlerinde mukîm münzevî Derviş Efendi, Kubelelizâde Osmân Efendi, Davudkazlı Hâfız Efendi, Şeyh Zuhurî Efendi, Yıldırım Hatîbi Halil Efendi ve pederi Osmân Efendi hazerâtına hızâne-i bî-gâye-i hazret-i şâhânedan başka başka atâyâ-yı vefire irsâliyle müşârün-ileyhim hazerâtını hisse-mend-i inâyet-i padişâhâneleri gavta-hûr-ı lücce-i eltâf-ı şehriyârâneleri buyurup kıt'a:

رأيت احسان او افکنده است از روی لطف

نور بر چرخ بلند وسایهء برخاک و آب

روشنان سقف کردون فارغند از احتراق

ساکنان ربع مسکون ایمن انداز اضطراب

fehvâsı üzerine bu sûr-ı hümâyûnlarından **[124b]** lezzet-bahş-ı inâyet ve *bu toy-ı şahânedan nevâle-hevâr-ı lutf ü merhamet olmadık bir bende ve mândegî-i ferâmuşî ile hâtırı kalmış diyyâr-ı serfigende kalmamışdır.*

Dârü's-saltanatü's-seniyye'nin sûr-ı Kostantiniyye dâhilinde ve Eyüb ve Hasköy ve Kasımpaşa ve Galata ve Tophâne'den ve Üsküdar'dan Boğaz'a kadar mevcûd olan ehl-i İslâm mektebi çocuklarıçün mahsûs haymeler kurulup beher

yevm dem-i bere gibi hâceleri ve halîfeleri sevk ile sûrgâha gelüp hitân yatakları pîşgâhından ilâhî-hân ve âmîn gûyân oldukları halde güzer-i birle tahsîs olunan haymelerinde pilâv ve zerde-i sükkerîn ile it'âm ve çocuklara pek büyük düğün bayram olup bahren mâ'üne ve ateş ve pazar kayıklarıyla gelen mektebler ibtidâ râkib oldukları iskeleden tâ sûrgâha varınca ve sûrgâhdan avdetlerinde iskeleye gelince kadar rûy-ı deryâda ve Sa'dâbâd nehrinde hasîsa-i görgü olan âvâzlarıyla yek-dehen âğâzelere dem-sâz ve ferrûh-ı nev-zâd gibi lâne-i zevrakçede aşığı yukarı pervâz ile şâdân ve handân oldular ve kezâlik bilâd-ı erba'ada olan nisvân mektepleri da'vet ile anlar dahi haymelerde it'âm-ı sâye-i şâhâne [125a] sağır ve sağırelere dahi ikrâm olunup çend rûz sonraca Hazîne-i Hümâyûn Başkâtibi Efendi ma'rifetiyle mekteb hâcelerine ve halîfelerine ve çocuklara başka başka atâyâ-yı seniyye ihsân ve tevzi' olunmuşdur. Rum ve Ermeni ve Katolik milletlerinin mu'allimhânelerinde olan çocukların evci bir günde sûrgâha da'vet olunup âyîn usûlleri vechile kâ'ide-i musıkî üzere lisanlarınca devâm-ı ömr ü Devlet-i Şahâne ve istidâme fer ü übbehet-i mülûkâne du'âsını tekrâr ve âmîn çığırşarak mevki'-i sûra vürûd ve ba'de't-ta'âm kasr-ı cedîd-i şâhâne pîşgâhından vech-i meşrûh üzere du'â iderek güzâr ve zât-ı sâdâret-penâhi ve sâ'ir vüzerâ ve müşîrân-ı kirâm ve ricâl-i Devlet-i Aliyye-i benâmın hiyâmları hizâsına geldiklerinde üçer def'a temennâ resmini icrâ ve zikrolunan milel-i selâse çocuklarının âferîneş fitrat-ı velâdetlerinin eseri ve hoca ve kalfalarının sırmalı ve ziyetlü elbiseleri bir garîb temâşâ olmuşdur. Ve bir günde dahi yalnız Yahûdî milleti çocukları da'vet ve bunlar dahi arbede-i Benî İsrâ'iliyyelerine tatbîk ve oldukça kâ'ide-i mûsikada tevfiik iderek lisanlarınca du'â ve âmîn usûlüne milel-i sâbika misüllü ri'ayet etdiler ve Yehud milletinin giriftâr olduğu hor(?) ü hâb tekellüfât-ı mute'azziresini mebni bunlar fakat şeker ve francala ile it'âm ve hâtırları ele alınıp tatluluk ile [125b] ikrâm olundular ve milel-i erba'a-i mezkûrenin sıbyân ve hoca ve kalfalarına kezâlik başka başka atâyâ-yı seniyye ihsân buyrulmuşdur.

Sûr-ı zifâf misillü işbu sûr-ı pür-hubûr hitânda dahi mahal-be-mahal ve be-tahsîs hitân yatakları nezdinde rakkaslar izhâr bâzîçe-i hâtır-pesend ile raks ve cevân ve kol takımları gûn-â-gûn meydân oyunları ile sıbyân-ı mahtuneyi ve seyircileri hayran ve handân etmiş ve mağribîler dahi sebâbe-güzîn-i istiğrâb olacak zurbazlıklar ve gûn-â-gûn şa'bede-bâzlıklar ile hüner göstermişlerdir. Husûsan ki, cânbâzlar deve-tabanı mânendi üç karış tûlunda ağaç kütükleri ayaklarına bağlayup

resenin üzerinde gezmek ve iki ayağı bir tebsiye bağlı olduğu halde resenin üzerinde iken yedinde olan terâzûnun içinden geçüp terâzû gâh girüsünde ve gâh ilerüsünde kalmak ve menzil-i reseni üzerinde ayaklarına bir sengü bağlayup nihâyete kadar gitmek ve iki karış yükseklikte na'lininin altına sabun bağlayub ibte yürümek ve üç karış tûlunda mismâr mihlanmış kütüğü ayağına bağlayup fakat çivilerin başı risâm üzerinde olduğu hâlde yürümek ve ayaklarına **[126a]** dörder kılıç bağlayup ve başında tabla ve resen dahi yemîn ü yesârda müteharrik olduğu halde ipin çâk-ı vasatına kadar vardıkda ve vasatda olan direğe göbeğini(?) vaz' ile kılıçlar ayağında bağlı olarak yüzü üzere çarh-ı felek misâli dönmek ve iki cânbâz(?) sandalyeler ile resenin üzerinde karşı karşıya oturup satranc oynamak ve omuzlarında birer çocuk olduğu halde bir ipin üzerinde gezmek ve ayağına salıncak bağlayup bir iki kız çocuğu bindirüp resenin bir ucundan bir ucuna gitmek sanâyi'ini icrâ eylemişler ve resenin üzerine bir sacayağı ve anın üzerine bir fucı ve fucunun üzerine bir tahta ve tahtanın üzerine sandalye vaz'ıyla bir canbazın çıkup sandalyede bî-pervâ oturması zerâyîf-i efsâne-i muhâdarâtdan olan Arâbînin rüyâsında kendüsünü bir deve üzerinde ve deve bir kasr-ı bâlâ fevkinde kasr-ı mezkûr dahi sâhil-i bahrde bir cebel-i mürtefi'anın bâlâsında iken devenin başını uzadıp bahrenden su içmesini müte'âkib A'râbînin mucib-i şekvâ-yı halîlesi olan tertîb-i câme-cevâb kıssasını hâtıra getürmüş ve hakkâ ki bu san'atı sanâyi'-i sâbıkasından ziyâde hüneler vâkı' olmuşdur ve bundan başka diğere canbaz resenin üzerine bir kayık çıkarup müste'cir **[126b]** olmak üzere çocuklarını içine ik'âd ve aşığı yukarı gezerek ipin nihâyesine kadar götürdükten sonra cânbâz çavuşlarından birisi dahi kayığa binmeğe tâlib olmağla anı dahi aldıkda yelken açmak mu'ârazası bahânesiyle gûyâ çavuş yelkenden havf etmek münâkaşasını uzatdıkda kayık iki parça olup bir parçasıyla cânbâz-ı mezbûr ip üzerinde kalup diğere parçasıyla çavuş zemîne uftâde olarak hây hây ma'reke edâsı nûzzâr-ı sûru handân etmişdir.

Gerek Dolmabağçe meydân-ı dil-fezâsında ve gerek Sa'dâbâd mesîregâhında fezâ-yı dilârâsında mikdârının ta'yin ve tahmîninde evhâm-ı benî âdemi mütehayyir ve aşer aşârının hesâbını vermekde aklâm-ı ekâlîm-i âlem kâsır olmak derecede zükûr ve nisvândan mahlût eşhâs-ı müctemi'a fezâ'în-i mezkûriyetini nümûne-nümâ-yı cem'iyetgâh-ı mahşer etmiş ve keyfiyet-i müzdahimgâh-ı arasâtı ber-tafsîl haber virmiş idi ammâ ki erbâb-ı arz ve sedâde-i bahşâyış-ı asâyış ile izhâr-ı cemâl ve ashâb-ı şer ü fesâdı şerâre-i kahr-ı dûr-bâş ile güşmâl-i tarîka-i

meslûke-i şâhinşeh-i cihân ve sünnet-i hasene-i dâver-i devrândan olduğundan bi-avnihî te'âlâ ârâ-yı sâ'ibe-i cihândârîleri nâ-hemvârân nehc-i sekâmet [127a] ve dalâleti tâziyâne-i te'dîb ile bir sûretde istikâmet yoluna getürmüşdür ki kimsenin bir kimseye niyet-i hayf ve ezâ itmeğe cür'eti ve bir nefsi şerîrenin icrâ-yı mâfihâsına liyâkatı kalmayup zenân ve emârîde ki me'âl-i tafsîl hâlleri zamîr-i humâ gibi evcgâh-ı hüsn-i beyân-ı imlâya â'iddir her birleri gülgüne sây-ı cemâl-i gonca-i zîbâ olan gülrûlar ve serv-i riyâz-ı behişt dinmeğe ahrâ kâmet-i dilcûlar ve sünbül-i anberîn-i hadîka-i sevdâ pür-sitân olan gîsûlar ve ser-sebz-i cerâgâh-ı âhû-çîn-âsâ hatt-ı müşkîn-bûlar ile hod-ser u bî-pervâ sûrgâhı temâşâyâ revân ve tek ü tenhâ yollardan revân olup kimin canı var ki gamze-i diz-dîdelerine esîr olan cânını kurtarabilsün ve kimin tâb ü tûvânı irişür ki zülf-ü serkeşlerinin gûşesinde bend-i zindân olan dil-i nâlânını sorsun arasun her şifte-i dilbend-i evzâkdan nigerân ve öz hâline(?) hayrân olarak her çend ki

ای روای در دهای جان من جانان من

بی دخت هرکز مبارا دو تن من جان من

beyti ile arzuhâl-i mâfi'l-bâl ider ise de;

Bende bir mâh-ı dilârâyım bu sûr-ı şâhda
Mâh âdetdir uzakdan seyr olur mehtâbda

beyt-i âcizânemle cânib-i dil-dârdan mücâb olmuşdur. Hakkâ ki nesk-ârâ-yı nizâm-ı âlem ebül-feth sermediyyü'l-kerem pâdişâh-ı dârâ-hıdem edâmallahu te'âlâ zâtahû ve devletehû efendimiz hazretlerinin [127b] âbyârı ebr-i midrâr ârâ-yı sâ'ibe-i İskender râtibeleri tûde-i hâkister-i tuğyân olan rûy-ı zemîni gülzâr-ı behişt asâyış-i emn ü amân ve âsâr-ı nuhustin ile cengelistân-ı mugaylân-ı küfrân olan arsa-i âlemi hem-renk-i gülistân-ı cinân eylemişdir.

İşbu sûr-ı hümâyûn tevfiik-nümûnda serzede olan garîbe ve hasenât-ı şâhânededen ma'dûd bir hasene-i acîbedir ki düvel-i mütehabbe-i ecnebiyye tercümanlarından bir tercümânın âvihte-i gerden-i mübâhâtı olan nişânı müzdehimgâh-ı mezkûrede kevkeb-tâlî-i bed-hâhân-ı saltanat-ı seniyye misüllü girîbânından zemîne düşmüş ve e'âcib-i sûr-ı hümâyûnun müşâhede-i dil-nişîni ile nişânını ve belki kendüsünü unutmuş gitmiş menziline vardıkda güher-pâre-i kıt'a-i cânı menzilesinde olan nişânının zâyî' olduğuna vâkîf oldukda telhîf-i bî-şümâr ve

te'essüf-i dil-rûz-ı cânîşkâr ile bilerek koşarak mahall-i sûra avdet edüp eğerçi zu'munca böyle galaba ve izdihâmda zâyî' olan lakitanın bulunmasını isti'zâm ve istib'âd ider ise de şâyed ki çâresi bulunur ümîdi ile keyfiyeti devletlü Ser'asker Paşa hazretlerine i'lâm ve mümkün olur ise bulunmasına himmet buyurmalarını istirhâm eyledikde cânib-i merâm-bahşâ-yı kâ'inât celle şânuhû hazretleri müşârün-ileyh ser'asker-i sûtûde-eser hazretlerinin zât-ı hayret-simâtlarını mine'l-evvel Devlet-i Aliyye'de hayra-âlet **[128a]** ve sâye-i şâhânedede her bir umûrunda tevfiğe mazhariyet ile hâiz kasabatü'z-sebk-i meziyet eylediği kendüsünün dahi ma'lûmu ve hâk-i pâ-yı merahim-ihtivâ-yı mülûkâneye olan sıdk ve hulûs-i ubudiyetinin âsârı idüğü meczûmu olduğundan tercümân-ı mezkûrun kem-keşte-i girîbân-ı şehûdu olan elmas pâre-i şuûrunu eyâdi-i tesliyet-i mübâdîleriyle yine eline virüp yani meslûbü'l-ihtiyâr olan ol teessüf hevâdın aklını başına götürüp inâyetullah ve bahşâyış ve bânî olan fevt-i baht-ı hümâyûna ittikâ ve isnâd ile zikrolunan lakita bâlâ-yı târem vâlâ ve yahud zîrine tahtü's-serâde ise bi-avnullah-i te'âlâ buldurulmasını taahhüt ve iltizâm buyurdıklarından sonra fakat beni sevenler tercümanın nişânını bulduğu anda bana getürsün kelime-i tayyibesi ki bir çift kelâmdan ibârettir bunun ile iktifâ ve meserret-bahş-ı âlem olan sûr-u hümâyûn esnasında bu yüce ibâdullahı tehdid ve iz'âcdan ittikâ buyurdular çünkü bahr-i zehâr-ı kerâmet olan semt-i rızâ-yı merâhim-ihtivâ-yı hâk-i pâ-yı şâhâneye cârî izhâr-ı hâlise-i fu'âd-ı bendegâne tevfiğullah behemehâl toz kondurmaz ve o makule sadâkat-kârı aşinâ ve bigâne nezdinde Cenâb-ı Bârî utandırılmaz binâberîn bunun üzerine bir müddetcik güzerânında zikr olunan nişânı esnâ-yı tarîkden iltikât etmiş olan **[128b]** acâyiz-i cinândan bir zen-i muhaddire-i musinne tuhfe-i murâd gibi huzûr-ı Ser'askerî'de pîş-nihâd ve gezerken bulduğunu beyân beyt:

إني لارجو منك خيرًا عاجلا

والنفس مولعة بحب العاجل

mazmûnunu ol mestûre-i iffet-me'âb lisân-ı hâl ile irâd eyledikde taraf-ı hazret-i Ser'askerî'den atıyye-i vâfire virilerek müreffehen ve mesrûren i'âde olundu. Eğerçi sabâh-ı kadr sa'îd-i beşâret ve evvel-i bahâr-ı âlem-ikbâl-i mes'adet olan zemân-ı ma'delet-nişân-ı şâhânedede bir güher-pâre-i vecîzi değil belki gencîne-i karûnî dahi bilâ-sebk hukûk-ı sûret-i gadr ile bir kimsenin irtikâb idemiyeceği cümlelerin ma'lûmu ise de zen-i kem-geşte-yâbın fakr ve iztirâbi ber-kemâl olduğundan başka tuvânker ve fakîr nisvân nâfisatu'l-urefânın(?) indinde minâ-pâre-i elmas-ı kıbrısînin dahi bir

nev'-i kadri olacağı derkâr ve mûmâ-ileyhânın fakr-ı fâkasına oldukça medâr olacak ol makûle kıymetdâr nesne gezerken eline geçmiş iken şîme-i nâkîsa-i mü'ennesiyyeyi ve keyfiyet-i mücbire-i fakr ü fâkayı ber-taraf iderek bu vecihle götürüp teslîme ibtidâr etmesi mutlaka mehâsin-i ahlâk radiyye-i âlem-pesend-i pîrâye-i hîsâl-i behiyyesi iden ma'delet-şî'âr nasfet-desâr-ı velî-ni'met-i bî-minnetimiz pâdişâhımız efendimiz hazretlerinin cümle âlem hakkında uluvv-ı himmet ve neşr-i ma'delet ve bess-i rahmet ve re'fetlerinin âsârının [129a] kâffe-i nüfûs-ı enâma te'sîri ile gülşenzâr-ı riyâz-ı saltanatları sâyesinde ilticâ eden merd ü zen zağ u zağan sirişt olsa dahi ol sâyede tezhîb-i ahlâk ve terbiye-i ma'delet-i mülûkâneleriyle tutî ve bülbül misüllü memdûhü'l-ifâk olur.

بوستان نیست که طاوس ملائک هر دم

از سر سده نماید بهدایش بر و بال

Rûşenâ sâz-ı çeşm-i cihân ve enbisâtı bahş kılup âlemyân olan işbu iki sûr-ı şeref-mevfûrun vukû'u münâsebetiyle böyle meserret-i celîle-i şâhânedede herkes in'âmât-ı mütekâsire ve ni'am-ı mütevâfire-i mülûkâneye nâ'il oldukları misillü dâ'iyân ve bendegân-ı saltanat-ı seniyyeden bâ'is-i şeref ve i'tibâr olan merâtib-i Devlet-i Aliyye'ye mazhariyet arzu ve emelinde olanlar dahi hâ'iz-i emniyye ve amâl olmaları şân-ı şevket-nişân-ı hazret-i şehinşâhî iktizâsından olduğundan ol bâbda dahi bâb-ı müsâ'adât-i seniyye-i şâhâne meftûh ve ref' u def'-i ilticâ ve niyâz edenlerin fark-ı âcizânelerinde leme'ât-ı müsâ'afât-ı aliyye-i mülûkâne ziyâ-endâz ve sunûh olarak avâtîf-ı aliye-i mâlâ-nihâye-i hazret-i şehriyârîden Ser-etibba-i Sultânî fazîletlü Abdülhak Efendi hazretlerine [129b] Anadolu Kadiaskerliği pâye-i celîli ve mu'ahharan hâlâ Sadr-ı Rumeli Arabzâde fazîletlü Mahmûd Hamdullah Efendi hazretlerine Saferü'l-hayrın on birinci gününden i'tibaren Rumeli Sadâreti pâye-i vâlâsı ve Saferü'l-hayr gâyetinde hitâma resîde olacak müddet-i mu'ayyenelerine beş mâh medd ve sâbîka-i Sadr-ı Anadolu Meşreb Efendizâde Abdurrahman Efendi hazretlerine on üçüncü ve Yahyâ-zâde Mehmed Sa'îd Efendi hazretlerine on beşinci ve Emîn Beyzâde Abdülkadir Efendi hazretlerine on yedinci gününden i'tibâren kezâlik Rumeli Kadiaskerliği rütbe-i celîleleri ve İstanbul pâyelülerinden sâbîka-i Mekke-i Mükerreme Kadısı Cabbarzâde Mîr Abdülfettah Efendi şehir-i mezkûrun on birinci gününden ve sâbîka-i Burusa Kadısı Yesârîzâde Mustafa İzzet Efendi'ye on

üçüncü gününden ve İstanbul Kadısı ma'zûllarından Mollacıkzâde Mehmed Servet Efendi'ye on beşinci gününden ve Çerkeşî Mehmed Efendi'ye on yedinci gününden itibâren Anadolu Kadıaskerliği pâye-i vâlâları ve yine şehir-i mezkûrun on birinci gününden hâlâ Kadı-i İstanbul Ârif Efendizâde Mehmed Râ'if Beyefendi'ye ve on üçüncü gününden hâlâ Mekke-i Mükerreme Kadısı Fındık-zâde hafidi es-Seyyid İbrahim Efendi'ye ve on beşinci gününden sâbika Medîne-i Münevvere Kadısı Uryânî-zâde Mehmed Azîz Efendi'ye ve on yedinci gününden Mekke-i Mükerreme pâyelülerinden **[130a]** sâbika-i Halep Kadısı Uryânî-zâde Mehmed Vahîd Efendi'ye ve on dokuzuncu günden itibâren sâbika-i İzmir Kadısı Kütahyavî Ömer Efendizâde Mehmed Ârif Efendi'ye İstanbul pâyeleri inâyet ve ihsân buyuruldu.

Cemi' zemânda ve hususâ ki bu makûle sûr-ı hümâyûn-ı şâhânede kâffe-i bendegânın küsterde-i zemîn-i darâ'at eyledikleri dest-mâl-i pâre-i niyâzları meskûn dârü'l-basîret-i ferîha-i sabîha mülûkâneleri olan nukûd-ı is'âf ve ihsân ile mâl-â-mâl buyurularak herbirlerini âric-i me'âric-i pâye-i bülendî ve nâ'il-i bidâ'a-i semîn-i evcmendî buyurmaları kerâyim-i şemâ'il-pesendîde ve celâ'il-i hasâ'il-i güzîde-i dâver-i devrân ve sünnet-i behiyye-i mü'ekke-i şehinşâh-ı İskender-tuvân olmağla bu sûr-ı hümâyûn-ı mülûkânelerinde dahi mehâmid-sıfât ve fezâ'il-i zât ile mevsûf-ı bendegân-ı saltanat-ı seniyyelerinden hâlâ Kütahya Mütesellimi İzzet Bey ile Kütahya Muhassılı Hâfız Paşa hazretlerinin akrabâsından Karahisâr-ı Sahib Mütesellimi Ali Bey ve Aydıncık Voyvodası Abdülazîz Ağa ve Kâ'im-makâm-ı sâbık Hulûsî Paşa hazretlerinin mensûbâtından Ömer Ağa ve Vidin Muhâfızı atûfetlü Hüseyin Paşa hazretlerinin emekdârlarından Ahmed Kâşif Ağa müşârûn-ileyh Kâ'im-makâm Paşa hazretlerinin birâderleri Ali Bey ve Bursa'da ikâmete me'mûr İbrahim Paşa **[130b]** hazretlerinin mahdûmu Ahmed Hurşid Bey ve Erzurum Vâlisi atûfetlü Es'ad Paşa hazretlerinin mensûbâtından Hacı Süleymân Ağa ve Şiran kazası hânedânından Mahmûd Bey ve Selânik Muhassılı atûfetlü İbrahim Paşa hazretlerinin birâderzâdeleri Mustafa Bey ve kethüdâlarının oğlu Ömer Bey ve Saruhan Mütesellimi el-Hâc Eyüb Ağa'nın akrabâsından ve vekâlete-i mütesellimlik hizmetinde olan Yahyâ Ağa, Yeni-ili Voyvodası İbrahim Bey, Kapucubaşılık rütbe-i refî'ası ve Kastamonî Mütesellimi Kapucubaşı Dede Mustafa Ağa ile hâlâ Kıbrıs Muhassılı es-Seyyid el-Hâc Mehmed Ağa, Mirâhur-ı hazret-i şehriyârî pâye-i vâlâsıyla şâdân ve elli üç senesi şehir-i Rebû'l-âhiri yirminci gününden zabt itmek üzere ismetlü Esmâ Sultân aliyetü'ş-şan hazretlerinin İmâmı Musıl-i Süleymâniye

Medreselerinden es-Seyyid el-Hâc Hâfız Mehmed Ârif Efendi, Üsküdar Mevleviyeti ve sâbika Ayıntâb Kadısı Eyüb Ağazâde Hüseyin Hüsnü Efendi'ye Üsküdar pâyesi ve elli üç senesi Zilhiccesi guresinden zabt etmek üzere hâlâ Takvîm-i Vekâyhâne'de musahhihlik hizmetinde müstahdem hamse medreselerinden Karsî Hâcezâde Mehmed Cemâleddin Efendi'ye Selânik mevleviyeti ve hâlâ Trablusgarb Kadısı Samakovî Ahmed Nazif Efendi'ye ve Erzurum Kadısı es-Seyyid Mehmed Zeynelabidin Efendi hazretleri mahdûmu es-Seyyid Mehmed İmâdeddin Efendi'ye **[131a]** bilâd-ı erba'aya mûsil olmak üzere Üsküdar pâyeleri elli dört senesi Saferü'l-hayrı guresinden zabt etmek üzere Süleymâniye müderrislerinden Uşşâkî-zâde hafîdi es-Seyyid Mehmed Bahâ'eddin Efendi'ye Yenişehir Fenâr mevleviyeti ve elli üç Şabanı guresinden zabt etmek üzere Hamse-i Süleymâniye Müderrislerinden Yahyâ Beyefendi hazretleri mahdûmu Mîr İbrahim İsmet Efendi'ye Galata mevleviyeti ve yine elli üç senesi Cumadiye'l-ahîresi guresinden zabt etmek üzere Burusa müderrislerinden Bozoklu Hâfız Hüseyin Efendi'ye ve hareket-i dâhil ile dersiyeye-i kâtib Bosnavî müderrisi Mansûre Defterdârı Müşîr-i mükerrer devletlû Nâfiz Efendi hazretleri mahdûmu es-Seyyid Mehmed Refî' Efendi'ye yerinde ibtidâ altmışlı ve yine hareket-i dâhiliyye ile dersiyeye-i dârü'l-hadîs Ca'fer Efendi müderrisi Takvîm-i Vekâyî' Nezâreti vekâletiyile mübeccel sahhaflar Şeyhizâde Ahmed Nâzif Efendi'ye musıla-i sahn itibârı Mu'îdzâde der Zeyrek Medresesi Kozlucalı es-Seyyid Sâlih Efendi'ye ve sâniye-i halîfezâde Tâhir Efendi Medresesi Kütahyavî Mehmed Emîn Efendi'ye ve sâniye-i Dâmâdzâde Affî Efendi Medresesi Ünyevî Hasan Hüsnü Efendi'ye ve Nuh Efendi der-câmi'-i Muslihuiddin Medresesi Karsî Hâfız İbrahim Rüşdü Efendi ve dersiyeye Yümnî-zâde der-câmi'-i Udfer Ağa(?) Tosyavî Halil Efendi'ye **[131b]** ve Ferîd Bey der-Kızıl Mescid Dersiyyesi Kal'acıklı Süleymân Efendi'ye ve sâniyyen Kara Abdullah Efendi Medresesi Bursavî Mustafa Efendi'ye ve sâniyen Mercan Ağa Medresesi Virahşehrî es-Seyyid Veliyüddin Efendi'ye ve sâniyye-i Ebu Su'ûd Efendi Medresesi Gümülcinevî Ebu Bekir Efendi'ye ve dersiyeye-i Muzaffer Bey der-Câmi'-i Timurtaş Gelibolu'lu Halil Efendi'ye ve İshak Ağa der-Mescid-i Servilî Dersiyyesi Tokâdî Abdullah Efendi'ye ve İsâ Efendi der-Mescid-i Mesîh Paşa Dersiyyesi Yanyavî Hâfız Yûsuf Efendi'ye ve Lalazâde der-Câmi'-i Mirâhur Dersiyyesi Femânî es-Seyyid İbrâhim Nazîf Efendi'ye ve Abdüssamed der-mMescid-i Hobbyar Dersiyyesi Boluvî Mehmed Efendi'ye ve sâniye-i Şeyhülislâm Es'ad Efendi Medresesi Dersî'âm-ı Kırımî Süleymân Efendi'ye ve Dersiyeye-i Fethi Efendi der-Mescid-i Fermânî Çeharşenbevî Mehmed Şükrü Efendi'ye ve Dâye-zâde Hidâyet Bey Kumrulu Mescid Dersiyyesi Şehrî Hâfız Ahmed

Lûtfi Efendi'ye ve sâniyen Müftî-zâde Ahmed Efendi Medresesi Erzurumî İbrâhim Rüşdi Efendi'ye ve Fahreddin Bey der-Mescid-i Cûy-zâde Dersiyyesi Seydîşehirli Mehmed Râsih Efendi'ye ve sâniyyen Haydar Efendi Medresesi Kayseriyeli es-Seyyid Mehmed Efendi'ye ve Tayyibzâde der-Mescid-i Hacı Receb Dersiyyesi Boluvî İslâm Feyzî Efendi'ye ve Ni'metî İbrahim Efendi der-Câmi'-i Molla Hüsrev Dersiyyesi Bolvadinli Müsevvid Seyyid **[132a]** Mustafa Efendi ve sâniyyen Kâtibzâde Kâsım Efendi Medresesi Viranşehirli Halil Efendi'ye ve Şecâ'üddin der-Kâsım Paşa Dersiyyesi Ispartalı Mehmed Efendi'ye ve Ken'an Efendi der-Kalenderhâne Dersiyyesi Ankaravî Osmân Efendi'ye ve Abdüllatif Efendi der-Câmi'-i Hacı Kemaleddin Dersiyyesi Halil Hamid Paşazâde Ârif Beyefendi hazretlerinin hafîdi Mîr Mehmed Nurullah Efendi'ye ve sâniyyen Müftî Sun'ullah Efendi Medresesi Mustafa Paşazâde Tâhir Beyefendi hazretleri hafîdi Mîr İbrahim Cemâleddin Efendi ve Ebu'l-vefâ der-hângâh-ı Rûşen Bey Dersiyyesi Arabzâde Sa'dullah Efendi hazretlerinin hafîdi Mehmed Rıza Efendi ve sâniyyen Maḥşâ Sinan Efendi Medresesi Feyzi Beyzâde Ahmed Beyzâde Mîr Ahmed Câvid Efendi'ye ve Hanefî Mehmed Efendi der-Mescid-i Mü'eyyedzâde Dersiyyesi Dürrizâde Şerîf Efendizâde es-Seyyid Mehmed Kerâmeddin Efendi'ye ve sâniyen Molla Fenârî Medresesi Ömer Ağazâde Tevfîk Beyzâde Mîr es-Seyyid Ömer Efendi'ye ve Sun'î-zâde der-Mescid Yarhisâr Dersiyyesi Süleymân Beğ-zâde Kâmil Beğzâde Mîr İsmâil Hakkı Efendi'ye ve sâniyye-i Avs Efendi Medresesi Livâliyeli Hasan Paşa hafîdi İsmâil Beğzâde Mîr Mehmed Efendi'ye ve Hâce-zâde der-Câmi'-i Kızıldağ Dersiyyesi Râsih-zâde Edhem Efendi hafîdi Mustafa Âsım Efendi'ye ve Seyfullah Efendi der-Mescid-i Hüsâm-zâde Dersiyyesi **[132b]** Tekfurdağı Müftîsi-zâde Emîn Efendi-zâde es-Seyyid Osmân Zeki Efendi'ye ve Şerefeddin der-Câmi'-i Molla Kestel Dersiyyesi Osmân Kethüdâ-zâde Rızâ Efendi-zâde es-Seyyid İbrâhim Edhem Efendi'ye ve İskender Bey der-Mescid-i Hamza Fakîh Fakiyye Dersiyyesi Tırnakçı-zâde es-Seyyid Mehmed Râşid Efendi'ye ve Dârü'l-hadîs Muharrem Efendi Medresesi Sadreddin-zâde hafîdi Abdullah Efendi-zâde Mehmed Es'ad Efendi'ye ve Dârü'l-hadîs Kâsım Bey der-kürb-i Lâlezâr Medresesi Ayasofya Şeyhi hafîdi Nâfi' Efendi-zâde es-Seyyid Ahmed Şeref Efendi'ye ve Hângâh-ı Ebu'l-Bekâ Medresesi Bağdâdî Abdurrahman Efendi-zâde es-Seyyid Abdurrahim Efendi'ye ve sâniyyen Eşref-zâde Medresesi Sultân Ahmed İmâmı-zâde Su'adâ Efendi-zâde es-Seyyid Ahmed Kadri Efendi'ye Cebbânî-zâde der-Câmi'-i Çınar Dersiyyesi Hatîb-zâde zâdesi es-Seyyid Mehmed Âsım Efendi'ye ve sâniyye-i Şârih Abdullah Efendi Medresesi Tarsusî el-Hâc Mehmed Efendi-zâde es-Seyyid Mehmed Râşid Efendi'ye ve Cedîde-i Fethullah Efendi Medresesi

Boyabadî Ebu Bekir Efendi-zâde Mehmed Âkif Efendi'ye ve sâniyen Cedîde-i Mes'ûdiye Medresesi Mektûbî İzzet Efendi-zâde Aziz Efendizâde es-Seyyid Mehmed İzzet Efendi'ye ve Abbâs Ağa der-Mescid İskender Çelebi Dersiyyesi Menlikli Mustafa Efendi-zâde Mehmed Şevki Efendi'ye ve sâniyyen Şerîf Efendi Medresesi **[133a]** Paşmakçı-zâde Ahmed Efendi-zâde es-Seyyid Abdullah Efendi'ye ve Hângâh-ı Es'ad Efendi Medresesi Arabzâde Efendi hafidi Edîb Efendizâde Ahmed Necib Efendi'ye ve sâniyyen Takiyyüddin Efendi Medresesi, Çeharşenbevî Hâce Mehmed Efendi hafîdi es-Seyyid Abdülhalîm Efendi'ye ve sâniyyen Boluvî-zâde Nureddin Efendi Medresesi Ispartalı Hüseyin Efendizâde es-Seyyid Mehmed Tevfîk Efendi'ye ve Ekmeleddin der-Câmî'i Ali Paşa Dersiyyesi Selmân Ağazâde Mehmed Tâhir Efendi'ye ve Es'ad Paşa der-Mescid Molla Şeref Dersiyyesi Çelebi Mustafa Paşa-zâde Ali Beğzade Mîr Hüseyin Tahsîn Efendi'ye ve Şeyhî Çelebi der-Câmî'i Balî Paşa Dersiyyesi sâbık Trablus Müftîsi Abdülhamîd Efendi'ye ve Recâyî-zâde der-nezd-i Kırkçeşme Dersiyyesi el-Hâc Şâkir Efendizâde es-Seyyid Mehmed Gâlib Efendi'ye ve sâniyen Enverî Mehmed Efendi Medresesi Cerrahhâne-i Âmire Sınıf-ı Sâni Hâcesi es-Seyyid Mehmed Nazîf Efendi'ye ve Handân Ağa der-Mescid-i Dâye Hatun Dersiyyesi Müsevvid el-Hâc Lutfullah Efendi-zâde Hâfız Mehmed Emîn Efendi ve cedîde-i La'îl-zâde Hamdullah Efendi Medresesi, Dağistanî Hüseyin Efendi'ye ve Hângâh-ı Ebu'l-Hayz Efendi der-nezd-i İfrâziyye Medresesi Ders'âm Ruscuklu Ali Fethi Efendi'ye ve Sıdkı Efendi der-Mescid Vanik Şucâ' Dersiyyesi Çavuşbaşı Necîb Efendi hazretleri İmâmı Şânî Efendi'ye ve sâniyye-i Ebu'l-Meyâmin Mustafa Efendi Medresesi **[133b]** Ispartalı İbrahim Paşa-zâde Mîr Mehmed Sa'îd Efendi'ye ve Dârü'l-hadîs-i Bâyezîd Ağa Medresesi Tirevî Hasîb Efendi'ye ve Muhterem Ağa der-Câmî-i Molla Çelebi Dersiyyesi Tikveşli Ebu Bekir Fevzi Efendi'ye ve Recebzâde der-Mescid-i Ahi Çelebi Dersiyyesi Yenişehir-i Fenâr Müftîsi Abdülhamîd Efendi'ye sâlisen Müftî Hüseyin Efendi Medresesi Erzurum Vâlisi Es'ad Paşa hazretlerinin mahdûmları Mîr Yûsuf Sâdik Efendi'ye ve sâniyen Bâyezîd Ağa Medresesi Edirne Jurnal Kâtibi Ali Gâlib Efendi'ye Molla Çelebi Medresesi Nûr-ı Osmâniye Vâ'izi es-Seyyid Mehmed Emîn Efendi-zâde es-Seyyid Ömer Sa'îd Efendi'ye ve Ali Tûsî Medresesi Feyzî-zâde Şerîf Efendi-zâde es-Seyyid Mehmed Gâlib Efendi'ye bâ-ibtidâ-i hâric tevcîh ve her biri Ru'ûs-ı Hümâyûn ile mesrûr ve ferhân buyrulmuşdur. Baruthâne-i Âmire Müdürü Sâlih Efendi ve Trablusgarb hânedânından Hasûn Efendi ve Ceyb-i Hümâyûn Hazinesi'nde müstahdem Ârif Efendi ile Hacı Sa'îd Efendi hazretleri hafîdi Mektûbî-i Defterî hulefâsından Rıza Bey ve Sakız Muhassılı el-Hâc Abdülkadir Ağa dâmâdı

Mehmed Bey ve Tersâne-i Âmire zimmet halîfesi Râtıb Efendi, Kisedârî Kemâl Efendi, Kalyonlar halîfesi Râşid Efendi, Dîvân-ı Hümâyûn Kalemi Mühimme-nüvisânından ve emekdârânından Nazîm Efendi ile hâlâ Umûr-ı Mülkiyye Nâzırı Müşîr-i mükerrerem devletlü es-Seyyid Mehmed Sa'îd Pertev Efendi **[134a]** hazretlerinin mahdûmları kalem-i mezbûr Mühimme-nüvisânından es-Seyyid Mehmed Şahâb Beyefendi ve Mühimmât-ı Harbiyye Nâzırı atûfetlü Seyyîd Emîn Efendizâde Mühimme-nüvisânından Mâhir Beyefendi ve Zahîre Nâzırı atûfetlü Hâdi Efendizâde Mühimme-nüvisânından Cemil Beyefendi ve atûfetlü Ali Necib Beyefendi akrabâsından Ömer Dâniş Bey ve Mektûbî-i Hazret-i Sadâret-penâhî hulefâsından Tezkire-i Sâni-i sâbık İsmâil Efendi-zâde Hüseyin Hüsnü Efendi ve hulefâ-yı mûmâ-ileyhimden Mektûbî Şerîf Beyefendi-zâde Ra'ûf Beyefendi ve Hulefadan Hasan Tahsin Efendi hafîdi Seydâ Efendi ve Umûr-ı Mülkiyye Kâtibi Hulefasından Mustafa Câbir Efendi ve Hulefâ-yı mûmâ-ileyhimden Feyzi Efendi ve Erzurum Gümrükçüsü Haşim Bey ve Haremeyn Şerîfeyn Hazînesi Müdürü sâbık Mehmed Emîn Efendi ve Mühendishâne Başhâcesi Vekîl-i sâbık Abdülhalîm Efendi ve Tekke Muhassılı Osmân Paşa Divân Kâtibi ve birâder-zâdesi Sâlim Efendi ve Mektûbî-i Hazret-i Defterî Hulefâsından Osmân Hulûsî Efendi ve Mansûre Hazînesi'nde Tahrîrât Odası'nda müstahdem Ömer ve Vahdetî Efendi ve Mansûre Hazînesi'nde Tahrîrât Odası'nda müstahdem Mehmed Râşid Efendi ve İhtisâb'da Başkâtib Edhem Efendi ve Burusa Mütessellimi Halil Kâmilî Ağa'nın Kâtibi Hasan Fehmi Efendi, Cisir-i Ergene Voyvodası Mehmed Şâkir Efendi ve Mektûbî-i Hazret-i Defterî Hulefâsından Mühürdâr Sâlih Efendi-zâde Seyyid Mehmed Sâ'ib Efendi **[134b]** ve Ebezâde İbrahim Edhem Efendi ve Hacı Ömer Efendi-zâde Abdullah Beyefendi ve Sûvârî Asâkir-i Mansûre Yoklamacısı İzzetî Efendi ve Sûvârî Asâkir-i Mansûre Şa'îr Kâtibi İzzet Efendi ve Sûvârî Asâkir-i Mansûre Rûznamçecisi Veysi Efendi ve Mahlûlât Kâtibi Yektâ Efendi ve Piyâde Asâkir-i Mansûre Yoklama Başyamağı Ali Efendi ve Redîf Asâkir-i Mansûre Jurnal Me'muru Mustafa Efendi ve Redîf Asâkir-i Mansûre Yoklamacısı Halîm Efendi ve Redîf Asâkir-i Mansûre Rûznamçecisi Fevzi Efendi ve Tahrîrât Odası Başyamağı Ali Âsim Efendi ve Erzurum Vâlisi, atûfetlü Es'ad Paşa hazretlerinin mektûbcusu Mehmed Sa'îd Efendi ve Anadolu Kadı'askeri Nazîf Beyefendi hazretlerinin mahdûmları Ahmed Azîz Beyefendi ve Çirmen Sancağı Mutasarrıfı atûfetlü Mustafa Nuri Paşa hazretlerinin kethüdâları Derviş Efendi ve Ankara ve Kangırı Sancakları Mutasarrıfı Sadr-ı esbak devletlü 'İzzet Paşa hazretlerinin mahdûmları 'Atâ'ullah Bey ve Emti'a Gümrüğü'nde Sandık Emîni Lütfullah Âtîf Efendi ve Niğde Mütessellimi Ömer Ağazâde ve Dîvân-ı

Hümâyûn Kalemî Ketebesinden Ali Rıza Bey ve Kıbrıs Muhassılı el-Hâc Mehmed Ağa akrabâsından Tuzla Gümrüğü Me'muru Mehmed Bey hâcenin rütbe-i mu'teberesiyle handân buyurulup cümlesinin ağsân-ı işcâr-ı makâsıdları **[135a]** feyz-i reşahât-ı ebr-i bahâr-ı bahşâyış ile müsemmer semere-i kâm olarak dest-i âmâlleri hadâyık-ı nevâziş-i hazret-i şâhânedan nev-bâde-çîn-i merâm olmuşdur lenâmık:

Du'â-yı devletdir lâzım ancak pîr ü bernâya
'Înâyet-i mültezimdir tab'-ı şâh-ı âlem-ârâya

Ne hâcet 'arz-ı mâ-fi'l-bâle muhtâcân ihsânı
O mir'ât-ı hakâyık beyne ilhâmât-ı Mevlâ'ya

Zât-ı hilâfet-ayât-ı cihân-bânînin hızâne-i mevâhib-i ilâhiyyeden şîme-i aliyye-i hilâfet-penâhîlerine mevdû' olan cevher-i cûd u re'fet ve gevher-i bî-hemtâ-yı lûtf u 'âtîfet lâmi'asınca hasîsa-i memdûha-i bende-i perverî-i mülûkânelerini icrâ irâdesiyle sûr-ı hitân-ı âlînin hitâmında zât-ı hazret-i vekâlet-penâhîyi huzûr-ı hümâyûn-ı şâhâne ve iltifât-ı mekârim-gâyât-ı mülûkâneleriyle şeref-yâb buyurarak kendülerine sermâye-i şân-ı mefharet olmak üzere giran-bâhâ murassa' bir kıt'a kutu ve cenâb-ı vâlâ-yı Ser'askerî'nin me'mûriyet-i behiyyelerinde müşâhid olan mesâ'î-i hasene ve me'ser-i müstahseneleri nezd-i hazret-i cihân-sitânîde rehîn-pesend-i âlî buyurulduğundan ser'asker-i müşârûn-ileyh hazretlerine dahi gâyet a'lâ ve nâdîde pırlanta bir 'aded yüzük ve Sûr-ı Hümâyûn Nâzırı **[135b]** müşârûn-ileyh el-Hâc Necîb Efendi'ye dahi hizmet-i mergûbe-i vâkı'ası cihetiyle zî-kıymet bir kıt'a kutu ve Matbah-ı Âmire Emîni Tâhir Beyefendi'nin sâye-i hazret-i şâhânedan me'mûr olduğu et'imenin nefâset ve mebzûliyeti husûslarında zuhûra gelen hüsni dikkat ve gayreti rehîn-i mahzûziyyet olarak ana dahi a'lâ mücevher kutu ve ibtidâ-yı sûr-ı hümâyûn-ı velîme-i zifâfdan intihâ-yı cem'iyyet-i hitân-ı meymenet-nişâna kadar hutuvât-ı şükr ve sipâs ile hidemât-ı me'mûr bahâsında icrâ-yı mesâ'î-i meşkûre iderek hil'at-i meziyyet-iktisâb-ı marâzî ve tahsîn-i şâhâneyi berdüş-ı mefharet iden Teşrîfâtî Sa'îd Beyefendi'ye dahi zîbâyışlı a'lâ cevherdâr bir kıt'a kutu ve Ebniye-i Hassa Müdiri Efendi'ye ve sûr-ı hitân hidemâtında kullanılan Hevâcegân-ı Divân-ı Hümâyûn'dan el-Hâc Hüsâm Efendi'ye ve Edhem Efendi'ye dahi kutular inâyet ve ihsân buyurulmuş ve işbu sûr-ı mûrisû's-sürûr münâsebet-i

cellesiyile Dersa'âdet'e gelmiş olan mütekâ'idîn-i vüzerâ-yı izâma dahi atıyye-i seniyyeler itâ kılınmış ve bu münâsebetle Dersa'âdet'de bulunan dergâh-ı âlî kapıcıbaşılardan ve mirâhûr-ı hazret-i şehriyârî pâyelülerinden Burusa Mütessellimi Halil Kâmilî Ağa ve Saruhan Mütessellimi Kara Osmân-zâde Eyüb Ağa ve Sakız Muhassılı Kadri Ağa ile bu defa pây-e mezkûre **[136a]** nâ'il olmuş olan Kıbrıs Muhassılı Hacı Mehmed Ağa ve Kastamonu Mütessellimi Dede Ağa mübârek hâki-pây-i hümâyûn-ı şâhâneye yüz sürmek şerefine mazhar ve her birinin girîbân-ı mefharetleri nişân-ı âlî ile münevver buyurulmuşdur ve Matbah-ı Âmire Vekîl-harcı Ağa'ya ve Aşçıbaşı ve Cincibaşı Ağa'ya ve devletlü fehâmetlü Sadrazam hazretlerinin aşçıbaşılılarıyla devletlü übbehtlü Ser'asker Paşa hazretlerinin vekîl-harcı makâm-ı hizmetinde bulduklarından bunlara ve sâ'ir Matbah-ı Âmire me'mûrlarına Teşrifâtî Efendi ma'rifetiyle hil'atler ilbâs kılınmışdır.

Münbit(?)-i kirdârları gülzâr-ı âlem-i hikmet ve hâme-i hüceste güftârları nihâl-i bâd-âver-i ma'rifet olan râbit-ı bendân-ı kelâm-ı âbdâr ve şehbenderân-ı kavâfil-i nizâm ve iş'âr ya'ni şâ'irân-ı şîrîn-güftârin sûr-ı pür hubûr akîbinde kasâyid ve tevârih takdîmiyle nâ'il-i dest-mâye-i fevz ü inâyet ve rehîn-i eltâf ve ni'am-ı şehinşâh-ı âlî-haslet olmaları usûl-i müstahsene ve memdûhadan olduğu akîb-i tahrîr sûr-ı velîme-i zifâfda zîver-ârâ-yı beyân ve sûr-ı mezkûra dâir takdîm olunan tarih-i nefîseleri nakş-ı sahîfe-i im'ân kılınmışdır. İşbu sûr-ı pür-sürûr-ı hitânda dahi takdîm olunan tevârih ber-vech-i âtî **[136b]** sebt-i cerîde-i iş'âr olunup ancak takdîm-i tevârihden garaz-ı aslî mısra-ı ahîr tarihi berceste düşürüp çend beyt kasîdesinde hâk-i pây-i hümâyûna sitâyîş ve senâ ve huzûr-ı mülûkâneye kâlâ-yı kârgâh-ı isti'dâdını inbâdan ibâret olduğundan fakat tarih-i beyt ve mısra'ları tahrîriyle bu bâbda da sarf-ı nakdîne-i vakt iderek tedârik idebildikleri metâ'-ı girân-bahâ-yı dânişlerini ya'ni ba'zılarının hoş âyinde ebyât kasâidlerinden sarf-ı nazar itmek ile hâzır bulunmuş gevheri mektûm ve şu'ârâ-yı mûmâ-ileyhim makâsıd-ı asliyyelerinin ba'zısından mahrûm eylemek lâyık olmadığından aralıkda kasîdeleri dahi bast u tahrîr olunmuşdur. Hâlâ Takvîm-i Vekâyi'hâne-i Âmire Nâzırı olup taraf-ı saltanat-ı seniyyeden sefâret ile İnan cânibine müte'âzım olan Şeyhzâde semâhatlü Es'ad Efendi hazretlerinin esnâ-yı tarîkden gönderdiği:

Muhyî-i her farz ü sünnet ya'ni Hân-ı Mahmûd kim
Şarktan tâ garba zıllın eylesün memdûd Hakk

Müjde-i sûr-ı hitân nesl-i pâkile bütün
Âlemi kıldı rehîn lûft-i nâ-memdûd Hakk

Söyle şâd oldum ki gösterdi diyâr-ı gurbeti
Çeşm-i hasret dârıma evtân şevk-âlûd-ı Hakk

[137a] Nev-be-nev sûr u sürûr ü nasra mazhar eylesün
Zât-ı memdûhü's-sifâtın tâ dem-i mev'ûd-ı Hakk
Es'âd'â farz-ı duâyı kıl edâ tarihle
Sünnet-i şehzâdegânı eyleye mes'ûd Hakk

Hâtif Efendi'nin;

İkinci mısra'ımdan çıkdı bir tarih-i evvel tâm
Bu beytim gûş idenler eyler elbet Hâtifâ tahsîn

Biri Abdülmecîddir biri Abdülazîzdir hem
İki şehzâde sünnet eyledi Sultân-ı adl-âyîn

Mumâ-ileyhin diğeri tarihi;

Mücevherle idüb i'lân Hâtif sû-be-sû târih
Bu yılda sûr-ı sünnet hem velîme kıldı Mahmûd Han

Zen-i merdâne-sahn Leylâ Hanım'ın

Zill-ı Hüdâ şâh-ı cihân Mahmûd Han kâmrân
İtdi bu dem sûr-ı hitân sa'd ide Mevlâ hazreti

Şâhinşeh-i Dârâ haşem kemtere kulu bâbında Cem
İnsâf idüb şâh-ı acem eyler o şâha hizmeti

[137b] Mu'tadı ihsân ü i'tâ yanında hânım bir gedâ
Etsün o şâha ilticâ her kimin olsa hâceti

Ol şâh 'aceb sûr eyledi dünyâyı mesrûr eyledi
Âfâkı pür-nûr eyledi hakkâ fûruğ-ı devleti

Zühre alup sâzın ele verdi cihâna velvele
Sûr-ı hümâyûn-ı sa'd ile reşk-âver etdi cenneti

Seyr eyledikde her biri olmaz mı Zühre Müşteri
Görmüş değil ins ü peri hiç böyle bir cem'iyeti

Tâ haşre dek subh ü mesâ farz oldu ol şâha du'â
İtsün münevver dâimâ âfâkı mihr-i tal'ati

Eyle o şâhı şâd-kâm yâ Râbb ilâ yevmi'l-kıyâme
Zevk ü safâda ber-devâm olsun vücûd-ı devleti

Tâ haşr olunca padişâh itsün ânı hayy ele
Şehzâdegânıyla o şâh virsün cihâne ziyneti

Sâde hurûf ile beyân-ı tarihi kıl Leylâ ayân
Yâd etdü mısra'la hemân nahl-i riyâz-ı şevketi

[138a] Yâ Râbb bu sâl olsun sa'îd güne virüb şevk-i cedîd
Şehzâdemiz Abdülmecîd Abdülazîz'in sünneti

Eyleyüp sa'd ile Kâğıdhâne'de sûr-ı hitân
İtdi dünyayı münevver şâh-ı sâhib-i intibâh

Söyledi Leylâ kulu gevher gibi târihini
Mecd ile şehzâdegânı kıldı sünnet padişah

Tophâne-i Âmire'de müstahdem hâce Kâmil Efendi'nin

Cenâb-ı rûh-ı âlem hazret-i Sultân Mahmûd kim
Bu sâl içre meserretler ile icrâ-yı sûr etdi

Yazup zerrîn kalemlle Kâmilâ arz eyledi tarih
Dü şehzâde cihânı sünnetiyle pür-sürûr etdi

Mûmâ-ileyhin diğer tarihi

Yazılsa âb-ı gevherle sezâdır Kâmilâ tarih
İki şehzâde birden sünnet icrâ etdiler a'lâ

Şânî Efendi'nin

Şehinşâh-ı zamân Sultân Mahmûdü'ş-şiyem hânın
Yine sûr-ı hümâyûn cihânı kıldı pür-zînet

[138b] Merahim-pîşe-i hayr-endîşe her derviş ü dilrişte
Hemîşe âdet-i şahânesidir merhamet şefkat

Zemân-ı ma'delet-ünvân adlinde o hâkânın
İder revâc ü bâz ülfet-i gazâl ve şîr-ünsiyet

Telâtum-ı خیز olup deryâyı lûtf u cûd u ihsânı
Înâyeti birle kıldı âlemi müstağrak-ı ni'met

Cihân görmüş değil mislin selefde böyle bir sûrun
Ki zirâ zât-ı yeknâsı gibi etmiş değil sebkat

Şehinşâh-ı mu'allâ câhımız bir şems-i âlemdir
Ziyâ-ı âftâbı halka ta'rife nedir hâcet

Sürûr ile mücevher söyledim Şânî bu târihi
Bu yıl şâh-ı cihân şehzâdegânı eyledi sünnet

Hâce Tâhir Efendi-zâde Seyyid Mehmed Sadreddin Efendi'nin;

Pâdişâh-ı Cem haşem Mahmûd Han'ın dâimâ
Ola yâ Râb sûr ile müzdâd sayt ve şevketi

Bu yıla bir tarih Sadrî çâkerî i'lân ider
Kıldı ihyâ âlemi şehzâdegânın sünneti

[139a] Lûtfî Efendi'nin;

Sultân Mahmûdu'l-hisâl hakân-ı memdûhü'l-fi'âl
Şehenşâh-ı deryâ-nevvâl zıll-ı hüdâvend-mecîd

Sûr-ı hümâyûn-ı hitân reşk-âver-i bâğ-ı cinân
Başdan başa oldu cihân zevk ü meserretle ferîd

Devr eyledikçe âsumân oldukça icrâ-yı hitân
Etsün cenâb-ı Müste'ân ömr-i hümâyûnunun mezîd

Lûtfî dil-i âzâdemiz târih dedi olsun sa'îd
Bu sünnet-i şehzâdemiz Abdülazîz Abdülmecîd

Vehbîzâde Hayri Efendi'nin üç kıt'a mısra' târihi;

Sünnet olundu pek güzîn şehzâdemiz Abdülmecîd

Sünnet olundu bu güzel şehzâdemiz Abdülazîz

Sünnet ihyâ kıldı şahinşâh-ı âlem-i bî-riyâ

Üsküdar'da Selîmiye Dergâhı'nda garîk-i envâr-ı rahmet olan pîrim dünya ve âhiretde destgîrim efendim Behcet Efendi kuddise surruhû hazretlerinin mahdûmları Rızâ Efendi'nin;

Hazret-i şâhinşeh-i âlî-himem Mahmûd Hân
Zât-ı pâk ekremîdir mâye-i emn ü âmân

[139b] Tâ kıyâmet şâ'irân eylerse nazm-ı evsâfını
Vasfının mümkün değildir zerresi olmaz beyân

Hakk vücûd-ı ekremin itsün masûn ekdârdan
Sâye-i şâhânesinde olsun âsûde cihân

Hamdu lillâh ol şehinşâh-ı zemân şâdı ile
Eyledi şehzâdegânın sa'd ola şimdi hitân

Var olsun adl ü dâd ile o hâkân-ı kerîm
Düşmen-i bedhâhını makhûr ede Allah hemân

Geldi kalbe bir meserretle bu târihim Rızâ
Sünnet oldu yeminle hakkâ bu yıl şehzâdegân

Abdüssettâr Hâlis Efendi'nin

Pâdişâh-ı kâm-bahş ve sâhib-i mülk ü nizâm
Ya'ni Hân Mahmûd Gâzî bâ'is-i emn ü emân

Kasdı her dem sünnet-i Peygamberin icrâsıdır
Eyledi şehzâdegân-ı bahtiyârânı hitân

Pâdişâhın ömr ü ikbâlini efzûn eyleyüp
Ak bıyıklı göstere şehzâdegânın müste'ân

[140a] Bende Hâlis söyledim şevkile târih-i temâm
Avn-i Hakk'la oldu bâlâ sünnet şehzâdegân

Dervîş Hasan Efendi'nin

Hazret-i Sultân Mahmûdü'ş-şiyem
Şehriyâr-ı dâdger sâhib-kırân

Pâdişâh-ı adl-i mazhar-ı pür-zafer
Nâmdâr-ı devlet-i Osmâniyân

Hâmî-i şer'-i mübîn Mustafa
Mâhî-i cevr ü şürûr-ı serkeşân

Der gühende(?) sad çerâ(?) âferidûn abîd
Şevketî olmuştur âlemde ayân

Eyledi şehzâdegânı bâ-safâ
Sâl-i nevde ol şeh-i a'zam-i hitân

Verdi revnak sünnet-i peygambere
Kıldı halkı dil-küşâ ve şâdmân

Pâdişâh-ı âleme versün Hudâ
Ömr-i efzûn ve medid-i bî-kerân

Söyledi târihini Dervîş Hasan
Oldu fîrûz sünnet-i şehzâdegân

Bursavî Osmân İzzet Efendi'nin

Pâdişâh-ı heft-kışver hazret-i Mahmûd Hân
Sâye-i vâlâ-yı adlî bâ'is-i emn ü emân

Neş'e-yâb olmaktadır âlêm dem-â-dem zevkle
Buldu âsâyiş-i zamânında bütün halkı cihân

[140b] Hazret-i Sultân-ı dînin sünnetin icrâ edüp
Eyledi şehzâdegân hazerâtına sûr-ı hitân

Ya'ni iki gonce-i ne-şukufte-i zîbâ biri
Hazret-i Abdülmecid ibn şehinşâh-ı zemân

Birisi şehzâde-i vâlâ-nejâd Abdülazîz
Gül nihâlân-ı riyâz-ı hazret-i şâh-ı cihân

Hâme-i cevherle yazdum İzzetâ tarihini
Sünnet oldu zîver ü izzet ile şehzâdegân

Takvîm-i Vekâyi'hâne'de musahhih Cemâleddin Efendi'nin

Sûr ile bu kemter Cemâl tarihe oldu zerefşân
Fer vere bu sâl-i neve sûr-ı hümâyûn-ı hitân

Âmedî Hulefâsından Enverî Efendi'nin

Târih-i tâmmın Enverî yaz hâme-i zerrîn ile
Kevne verüp fer-i sa'd ola sûr-ı hümâyûn ü hitân

Ricâl-i Devlet-i Aliyyeden hâlâ Cerîde Nâzırı Fâ'ik Efendi'nin târihleri

Söyledim Fâ'ik şu târihi ki bâ-ilhâm-ı Hakk
Sünneti şâhzâdemiz Abdülmecîd'in sa'd ola

[141a] Çıkdı bir tarih-i Fâ'ik söyledim bu mısra'ı
Sünnet oldu izz ile şehzâdemiz Abdülazîz

Tahsinî Efendi nâm ehl-i hünerin her mısra'ı târih olarak takdîm ettiği
kasîdesinden

Gül gibi güldürdü eyyâmı meserretle bu sâl
Hân Mahmûd-ı mu'allâ ola bâkî çok zaman
Sünnet oldu sâl-i nevde yümn ile şâh-ı zâdgân

Mısra'ları berceste olduğundan intihâb olundu. Ve yine mûmâ-ileyh hitân-ı
Abdülmecîd zekî hitân-ı Abdülazîz fıkralarını ve Tersâne-i Âmire Rûznâmçecisi
Safvet Efendi

Hân-ı adlî sûr-ı dil-cû yaptı sa'dâbâdda
Oldu sünnet fer ile Abdülmecîd Abdülazîz

Şâh-ı Âdil sa'd ile sünnet düğünü eyledi
Yaptı bu sûru ne dil-cû hamd ola Mahmûd Hân

Mısra'-ı bercestelerini başka başka târih bulmuşdur
Bu abd-i ahkarın âcizâne bulduğu târih nâ-çîz

Etti yine Mahmûd Hân âfâkı hem-renk-i cinân
Reşk-i behişt olup cihân dünyâyı ma'mûr eyledi

Ol pâdişâhın himmeti âsâr-ı yümn-i şevketi
Dergâhın hasiyeti her-kârı mî-reved

Olmuş iken her dem bahâr-ı lûtfu ile leyl ü nehâr
Ammâ sûru âşikâr nûrun alâ nûr eyledi

[141b] Ettikçe ihsânı zuhûr-ı âlem olup genc-i sūrûr
Derd ü gamı çün mâr ü mûr a'dâya me'mûr eyledi

Rezmende hengâm-ı musâf bir zerre olma kûh-ı Kâf
Kahrı o şâhın bî-hilâf Simurgu usfûr eyledi

Gevher gibi itse sezâ bir beyt iki târih edâ
Zirâ lebib-i bî-nevâ dilden gamı devr eyledi

İhsânla Mahmûd Hân âfâkı edüb şâdmân
Hakkâ ki bu sûr-ı hitân-ı dünyâyı mesrûr eyledi

Târih-i itmâm-ı gerden-i sûr-nâme-i hümâyûn

Valâ nejâd âlî-güher gencîne-i feth ü zafer
Mahmûd Hân dâdger Cemşîd-i fer hatem-i gulâm

Fermânı ile dem-be-dem ikdâr edüp ol Cem-i hıdem
Haddim değilken lâ-cerem sûr-nâmeye verdim nizâm

Fahr eyler isem vechî var tab'ıma geldi iktidâr
Memûr edince âşikâr ben bendesin şâh-ı enâm

Ma'lûm iken mâhiyetim bir zerre olmaz kudretim
Emr itdi oldu sohbetim güher gibi şimdi benâm

[142a] Oldukça âlem üstüvâr âmed-şod leyl ü nehâr
Yâ Rabb ol nusret-şî'âr tahtında olsun müstedâm

Ömrünü Hakk itsün ziyâd kişverleri kılsun küşâd
Bed-hâhı olsun nâ-murâd a'dâsına rahat harâm

Kilk-i lebib oldu hemân tarihine gevher feşân
Emr eyleyüb Mahmûd Hân sûr-nâmeyi kıldım temâm

EK 2. INDEKS

- Abbâs Ağa der-Mescid-i İskender Çelebi
Dersiyyesi, 200
- Abbâs Bey, Cabbarzâde, 129
- Abbâs Efendi, Harprutî es-Seyyid, 120
- Abdi Bey (Mektûbî Ser-halîfesi), 143
- Abdi Bey (Mühimmât Taburu
Kâ'im-makâmı), 135
- Abdi Efendi (Ayasofya Tekyesi Şeyhi), 104
- Abdi Efendi, Hâcegândan Hacı, 152
- Abdi Molla, Derviş, 191
- Abdullah Ağa (Dârü's-sa'âdeti'ş-şerîfe
Ağası), 75, 134, 160, 170
- Abdullah Ağa (Dökmecibaşı), 186
- Abdullah Ağa (Hazine-i Hümayûn Vekîli),
77, 134, 162, 76, 170
- Abdullah Beyefendi, Hacı Ömer
Efendi-zâde, 201
- Abdullah Ca'fer Efendi, eş-Şeyh, 139
- Abdullah Cemâl Efendi, 139
- Abdullah Efendi (Abbas Ağa Câmi'i
İmâmı), 144
- Abdullah Efendi (Dersi'âm), 116, 119
- Abdullah Efendi (Gâr-ı Aşk Zâviyesi
Şeyhi), 110
- Abdullah Efendi (Hamidiye Üçüncü Hâfız-ı
Kütübü), 117
- Abdullah Efendi (İbrâhim Paşa Tekyesi
Şeyhi), 108
- Abdullah Efendi (Tophâne sâkinlerinden
Mehmed Efendi mahdûmu), 179
- Abdullah Efendi, Bağdâdî Şeyh (Vânî
Tekyesi Şeyhi, dersi'âmdan), 94
- Abdullah Efendi, Bevzü'ş-şeyh, 140
- Abdullah Efendi, Çelebi Ömer Efendi-zâde
es-Seyyid, 128
- Abdullah Efendi, Diyarbekirli Hacı, 145
- Abdullah Efendi, el-Hâc (Beşiktaş'da
münzevi), 158
- Abdullah Efendi, el-Hâc (Kalenderhâne
Tekyesi Şeyhi), 95
- Abdullah Efendi, el-Hâc (Sultan Ahmed
Câmi'i Vâ'izi), 76
- Abdullah Efendi, es-Seyyid (Emîr Efendi
Tekyesi Şeyhi), 93
- Abdullah Efendi, es-Seyyid (Hulefâ-i
Kadiriyye'den), 94
- Abdullah Efendi, eş-Şerîf, 139
- Abdullah Efendi, eş-Şeyh (Dersi'âm), 95
- Abdullah Efendi, eş-Şeyh el-Hâc (Câmi'-i
Sultan Ahmed Hân Şeyhi Eyüb
Ensârî İmâm-ı Evveli), 131
- Abdullah Efendi, Hâfız (Beyoğlu Kışlağı
Câmi'-i Şerîfi İmâm-ı Sânîsi), 112
- Abdullah Efendi, Hâfız (Sultan Selîm Hân
Câmi'-i Şerîfi İmâm-ı Sânîsi), 112
- Abdullah Efendi, Hâfız (Vâlide Sultan
Câmi'-i Şerîfi İmâm-ı Sânîsi), 112
- Abdullah Efendi, Kırımî eş-Şeyh, 140
- Abdullah Efendi, Paşmakçı-zâde Ahmed
Efendi-zâde es-Seyyid, 200
- Abdullah Efendi, Sadreddin-zâde hafidi,
126
- Abdullah Efendi, Seyyid, 95
- Abdullah Efendi, Şeyh, 77
- Abdullah Efendi, Tokadî (Atik Ali Paşa
Medresesi'nde sâkin Dersi'âm),
117, 198
- Abdullah Efendi, Trabzonî, 121
- Abdullah Efendi, Yemânî eş-Şeyh, 140
- Abdullah Lebîb Efendi, Vâsîf Efendi-zâde
(Bursa Kadısı), 146
- Abdullah Necib Efendi (Üsküdar
Mevlevîhânesi Şeyhi), 92
- Abdullah Paşa, 142
- Abdullah Re'fet Efendi, İsmet Beğ-zâde
Mîr es-Seyyid (Yenişehir-i Fenâr
Kadısı), 147
- Abdullah Zühdi Efendi (Dersi'âm), 191

- Abdurra'ûf Efendi, Haşmet Efendi-zâde (Dîvân-ı Hümâyûn Kalemî Hulefâsından), 178
- Abdurrahim Efendi (Bursa'da Eşref-zâde Abdullah el-Rumî Dergâhı Şeyhi), 157
- Abdurrahim Efendi (Ibrîkdâr usta hademesinden Hacı Rüstem Ağa mahdûmu), 179
- Abdurrahim Efendi, Bağdâdî Abdurrahman Efendi-zâde es-Seyyid, 199
- Abdurrahim Efendi, el-Hâc Sırrı Efendi-zâde es-Seyyid Şeyh, 145
- Abdurrahim Efendi, Selîm Mollazâde es-Seyyid (Anadolu pâyeli, Nakîbüleşraf), 92, 162
- Abdurrahim Selâmet Efendi (Hâşim Efendi Tekyesi Şeyhi), 104
- Abdurrahman Ağa (Binbaşı), 136
- Abdurrahman Bey, Hüseyin Paşa-zâde, 130
- Abdurrahman Efendi (Kabasakal Câmi'i İmâmı vekîli, sulehâdan), 158
- Abdurrahman Efendi, Bağdâdî, 120
- Abdurrahman Efendi, Hâfız (Seydî Halîfesi Şeyhi), 157
- Abdurrahman Efendi, Hâfız (Sultan Selîm Hân Câmi'-i Şerîfi İmâm-ı Sâlisi), 112
- Abdurrahman Efendi, Harprutî el-Hâc (Sultan Selîm Müderrisi), 120
- Abdurrahman Efendi, Hattât, 157
- Abdurrahman Efendi, Kisedâr birâderzâdesi, 126
- Abdurrahman Efendi, Sadr-ı Anadolu Meşreb Efendizâde, 92, 196
- Abdurrahman Efendi, Selânikli Nakîb-zâde es-Seyyid (Bosna Kadısı), 148
- Abdurrahman Efendi, Seyyid (Galata Mektebi'nde Meşk Hocası), 158
- Abdurrahman Efendi, Yerköylü es-Seyyid, 121
- Abdurrahman Efendi, Zihneli, 120
- Abdurrahman Nâfiz Efendi, es-Seyyid (Mansûre Defterdârı), 86, 95, 106, 111, 124, 128, 130, 136, 139, 144, 147, 151, 158, 160, 186
- Abdurrahman Nesib Efendi, es-Seyyid (Aziz Mahmûd Hüdâyi Efendi hazretleri âsitanesi şeyhi), 104
- Abdurrahman Selhûb Efendi, eş-Şeyh, 139
- Abdurrahman Yemânî Efendi, eş-Şeyh, 140
- Abdurrezzak Efendi (Özbekler Tekyesi Şeyhi), 95
- Abdülazîz, 72, 74, 81, 170, 171, 172, 205, 207, 208
- Abdülazîz Ağa (Aydıncık Voyvodası), 197
- Abdülazîz Efendi, el-Hâc Hâfız (Nusret Câmi'-i Hümâyûnu İmâm-ı Sâni'si) 112
- Abdülazîz Efendi, es-Seyyid (Tekye Şeyhi) 108
- Abdülazîz Efendi, Hâfız (Sultan Mahmûd Han-ı Evvel Câmi'-i Şerîfi Hatîbi ve İmâmı), 111
- Abdübâkî Efendi (Ra'ûfî Tekyesi Şeyhi), 107, 109
- Abdülcelil Efendi (Serviboza'nda Şeyh), 96
- Abdülfevâh Efendi, Cabbarzâde Mîr (Mekke-i Mükerrreme Kadısı), 91, 196
- Abdûlgafûr Efendi, es-Seyyid (Sultan Mustafa Hân Câmi'-i Şerîfi Hatîbi), 111
- Abdûlgani Efendi (Fındıklı'da Dere içinde), 158

- Abdülğani Efendi (Rufâ'î Şeyhi), 190
- Abdülhâdî Bey (İbrahim Hân-zâdelerinden), 180
- Abdülhak Efendi (Yenişehir-i Fener Kadısı Ser-etibba-i Sultânî), 92
- Abdülhak Efendi, Ser-etibba-i Hakânî, 170, 172, 196
- Abdülhalîm Ağa (Telhîsî-i Sâni), 145
- Abdülhalîm Efendi (Ebniyye-i Hassa Müdürü), 151
- Abdülhalîm Efendi (Mühendishâne Başhâcesi Vekîli), 201
- Abdülhalîm Efendi, el-Hâc (Hasırcızâde Halîfelerinden Zâkirbaşı), 107
- Abdülhalîm Efendi, es-Seyyid (Cehârşenbevî Hâce Mehmed Efendi hafîdi), 200
- Abdülhalîm Efendi, es-Seyyid (Dırağman Tekyesi Şeyhi) 107
- Abdülhalîm Efendi, es-Seyyid (Emir Buhârî Tekyesi Şeyhi), 94
- Abdülhalîm Efendi, es-Seyyid eş-Şeyh, 105
- Abdülhalîm Efendi, Kiğeci-zâde hafîdi (Şam-ı Şerîf Kadısı), 146
- Abdülhalîm Efendi, Demirhisarlı (tarik-i Kadiriyye'den), 95
- Abdülhamîd Edîbî Efendi, Burdurlu es-Seyyid, 121
- Abdülhamîd Efendi (Abdullah el-Hazrî Türbedârı), 118
- Abdülhamîd Efendi (Sultan Mehmed Hân Câmi'-i Şerîfi'nde Dersi'âm), 116
- Abdülhamîd Efendi (Trablus Müftîsi), 200
- Abdülhamîd Efendi (Yenişehir-i Fenâr Müftîsi), 200
- Abdülhamîd Han, 71, 160
- Abdülhayy Efendi (Yûsuf Efendi Tekyesi Şeyhi), 84, 109
- Abdülkadir Ağa (Doğramacılar Kethüdâsı), 186
- Abdülkadir Beyefendi, Sadr-ı Anadolu Melik Paşazâde, 103
- Abdülkadir Efendi (Avız Efendi Tekyesi Şeyhi), 108
- Abdülkadir Efendi (Beşiktaş Mevlevihânesi Şeyhi), 92
- Abdülkadir Efendi (İzzet Paşa Tekyesi Şeyhi), 95
- Abdülkadir Efendi (Şeyh Sa'îd Efendi Tekyesi Şeyhi), 94
- Abdülkadir Efendi, Ahmed Kâmil Efendi hafîdi Mir es-Seyyid, 127
- Abdülkadir Efendi, Bağdâdî, 96
- Abdülkadir Efendi, Emîn Beyzâde, 196
- Abdülkadir Efendi, eş-Şeyh, 139, 140
- Abdülkadir Efendi, Mihrî Efendi-zâde (Divân Kisedârı), 178
- Abdülkadir Efendi, Sadr-ı Anadolu Emîn Beyzâde Mir, 92
- Abdülkadir Kapudân (Peşk-i Şeref Korvet-i Hümâyûn Suvârîsi), 137
- Abdülkadir Kapudân (Uskûne-i Nev-eser Suvârîsi), 137
- Abdülkerim Ağa (Şeytanbeziciler Kethüdâsı), 185
- Abdülkerim Efendi (Hamidiye Hâfız-ı Kütüb Vekîli), 117
- Abdülkerim Efendi (Nazmi Efendi Tekyesi Şeyhi), 93
- Abdülkerim Efendi (Sultan Bayezîd-i Velî Câmi'-i Şerîfi İmâm-ı Sâni), 112
- Abdülkerim Efendi, Şeyh (Nişancı Paşa civârında), 107
- Abdülîatif Efendi der-Câmi'-i Hacı Kemaleddin Dersiyyesi, 199
- Abdülîatif Efendi, es-Seyyid (Erdebil Tekyesi Şeyhi), 107

- Abdüllatif Efendi, es-Seyyid (Helvâî Tekyesi Şeyhi), 109
- Abdüllatif Efendi, İstanbulî es-Seyyid, 120, 121
- Abdülmeccid Efendi (Küçük Ayasofya Medresesi'nde Dersi'âmdan), 117
- Abdülmeccid, 72, 81, 74, 170, 171, 205, 207, 208
- Abdülmuttalib, Şerif, 134, 175
- Abdülvahhâb Efendi (Şehzâde Medresesi'nde), 118
- Abdürrezzak Efendi, 190
- Abdüssamed der-Mescid-i Hobyar Dersiyesi, 198
- Abdüsselâm Efendi, Sivâsî es-Seyyid Hâfız (Hazine Vekîli Hocası), 121
- Abdüsselâm Tekyesi, 158
- Abdüssettâr Efendi (Farisî hocalarından), 117
- Abdüssettâr Hâlis Efendi, 207
- Abdüşşükûr Efendi, es-Seyyid (Çakırbaba Tekyesi Şeyhi), 107
- Abidin Bey (Defterdâr-ı esbak merhûm Sâdık Efendi mahdûmu), 176
- Abidin Bey, Şeyhülsîlâm Sıdkı-zâde Efendi hafîdi, 176
- Abuş Efendi (Şeyh Cevher Efendi Tekyesi Şeyhi), 106
- Acem canbazı, 88
- Açıktürbe Türbedârı Efendi, 108
- Aden, 62, 67
- Afif Bey (Divân-ı Hümâyûn Kalemi Mühimme Odası müstahdemlerinden), 143
- afyon, 114
- Âgâh Ağa (Piyâde Asâkir-i Hassa Binbaşılardan), 135
- Âgâh Efendi (Anadolu Muhâsebecisi), 151
- Agob (Ekser Kesiciler Kahyâsı), 188
- Agob, Huce (Darbhâne-i Âmire'de mübâya'acı) 141
- Ağa Mehmed (İran Müdiri), 149
- Ağa Yokuşu, 94
- Ahmed Ağa (Binbaşısı), 135
- Ahmed Ağa (Çulhalar Kethüdâsı), 185
- Ahmed Ağa (Etmekçiler Kethüdâsı), 186
- Ahmed Ağa (Hâriciye Nâzırı ta'allükâtından), 180
- Ahmed Ağa (Hayreddin Paşa Livâsı'nın Birinci Alayı Üçüncü Taburu Binbaşısı), 136
- Ahmed Ağa (İmâmeciler Kethüdâsı), 185
- Ahmed Ağa (Kadı Karyesi'nde sâkin), 131
- Ahmed Ağa (Sa'leb ve Mahallebiciler Kethüdâsı), 184
- Ahmed Ağa (Ser-asker Paşa ta'allükâtından), 180
- Ahmed Ağa (Süvârî-i Asâkir-i Hassa Binbaşılardan), 135
- Ahmed Ağa (Şekerciler Kethüdâsı), 184
- Ahmed Ağa (Üsküdar muhâfazasına me'mûr), 130
- Ahmed Ağa (Üsküdar'da Serraclar Kethüdâsı), 187
- Ahmed Ağa, Cânbâzbaşısı, 88, 114, 122
- Ahmed Ağa, Hacı (Bakır Kazgancılar Kethüdâsı), 186
- Ahmed Ağa, Hacı (Kuryemişçiler Kethüdâsı), 184
- Ahmed Ağa, Hacı (Tophâne Debbağlar Kethüdâsı), 187
- Ahmed Ağa, Hacı (Yenikapu Basmacılar Kethüdâsı), 185
- Ahmed Ağa, Nakkaşbaşısı, 186
- Ahmed Ağa, Rikâbdâr, 130
- Ahmed Ağa, Sakabaşı, 186
- Ahmed Ağa, Seyyid (Üsküdar Semerciler Kethüdâsı), 186
- Ahmed Âkif Bey, Cihan-zâde, 129

- Ahmed Âkif Efendi (Mi'mâr Sinan Tekyesi Şeyhi), 96
- Ahmed Azîz Beyefendi (Anadolu Kadı'askeri Nazîf Beyefendi mahdûmu), 201
- Ahmed Azîz Efendi, Baba Kal'alı, 122
- Ahmed Baba Efendi, 96, 191
- Ahmed Besârî Efendi (Ordu Şeyhi Mustafa Efendi Tekyesi Şeyhi), 109
- Ahmed Bey (Aşkar Paşa Livâsı'nın Birinci Alayı Kâ'im-makâmı), 134
- Ahmed Bey (Miralay), 135
- Ahmed Bey (Riyâle-i Hümâyûn), 137
- Ahmed Bey (Süvârî Humbaracı Kâ'im-makâmı), 135
- Ahmed Bey (Teşrifât Halîfesi), 159
- Ahmed Bey, Boşnak (İzvornik Mütessellimi), 130
- Ahmed Bey, Çirmen Mütessellimi Edhem Efendizâde, 177
- Ahmed Bey, Eshâm Mukâta'acısı Mustafa Kânî Beyzâde, 176
- Ahmed Bey, Hacı (Dâvud Paşa Livâsı'nın İkinci Alayı Alay Emîni), 135
- Ahmed Bey, Kara Süleymân Paşa-zâde, 130
- Ahmed Bey, Şemseddin Bey-zâde, 130
- Ahmed Bîcan Bey (Lağımcı İkinci Alayı Miralay), 138
- Ahmed Câvid Efendi, Feyzi Beyzâde Ahmed Beyzâde Mîr, 199
- Ahmed Çelebi (Hazret-i Sezâyi Postnişîni), 189
- Ahmed Dede Efendi (Mevlevîhâne Şeyhi), 189
- Ahmed Dede Efendi, es-Seyyid (Halvetiyye'den Zekâyî Efendi bendelerinden), 190
- Ahmed Efendi (Çakır Ağa Tekyesi Şeyhi), 106
- Ahmed Efendi (Çıplak Tekyesi Şeyhi), 108
- Ahmed Efendi (Dizdâriye Camii Şeyhi ve İmâmı), 96
- Ahmed Efendi (es-Seyyid Ali Rızâ Efendi vekili), 95
- Ahmed Efendi (Eyyüb Ensârî'de Yahyâ Efendi-zâde Hângâhı Şeyhi Hasîb Efendi-zâde), 178
- Ahmed Efendi (Güleşhâne Tekyesi Şeyhi), 110
- Ahmed Efendi (Helvacı Dede Zâviyesi Şeyhi), 105
- Ahmed Efendi (Hulefâdan), 143
- Ahmed Efendi (Lala Halil Efendi yiğeni), 178
- Ahmed Efendi (Merkez Efendi Tekyesi Şeyhi), 107
- Ahmed Efendi (Mihrimâh Sultan Câmîi Hatîbi), 144
- Ahmed Efendi (Selânik Kadısı Ahışalı Dersi'âm), 147
- Ahmed Efendi (Şâzeliyye Tekyesi Şeyhi), 110
- Ahmed Efendi (Şehzâde Medresesi'nde sâkin), 132
- Ahmed Efendi (Tarîk-i Kadirî hulefâsından), 93
- Ahmed Efendi (Tersâne-i Âmire Sergi Halîfesi), 139
- Ahmed Efendi (Urumcuk Baba Tekyesi Şeyhi), 108
- Ahmed Efendi (Üsküplü Câmîi'inde Dersi'âm), 117
- Ahmed Efendi (Zeyrek Câmîi-i Şerîfi İmâmı), 144
- Ahmed Efendi, A'mâ Hâfız eş-Şeyh, 140
- Ahmed Efendi, Ağrıbozî İbrahim Bey mahdûmu, 179

- Ahmed Efendi, Ahîshavî, 120
- Ahmed Efendi, Ankaravî es-Seyyid, 140
- Ahmed Efendi, Attarü'ş-şeyh, 140
- Ahmed Efendi, Bağdâdî Şeyh (Kadirîyye'den), 157
- Ahmed Efendi, Bolulu Hâfız (Mar'aş Kadısı), 148
- Ahmed Efendi, Borlulu es-Seyyid, 120
- Ahmed Efendi, Bostanzâde es-Seyyid (Hâkî Baba Tekyesi Şeyhi), 94
- Ahmed Efendi, Boşnak (Tophâne'de Dersi'âm), 115
- Ahmed Efendi, Çörekci-zâde el-Hâc (Üsküdar'da Vâlîde-i Atîk civârında Dersi'âm), 116
- Ahmed Efendi, Dâvud Paşa Kışlası Şeyhi, Hoca, 118
- Ahmed Efendi, Denizlili, 121
- Ahmed Efendi, Derviş, 157
- Ahmed Efendi, Edirne'de Güzelce Baba Tekyesi Şeyhi-zâde Şeyh, 157
- Ahmed Efendi, Edirneli Şeyh (Kadirîyye'den), 156
- Ahmed Efendi, el-Hâc (Hamamî Tekyesi Şeyhi), 104
- Ahmed Efendi, el-Hâc (Sultan Mehmed Hân Medresesi'nde, Ahîshalı), 116
- Ahmed Efendi, el-Hâc (Ümmî Kemâl Şeyhi), 97, 119
- Ahmed Efendi, el-Hâc Hâfız (Ayasofya-i Kebîr Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Sâlisî), 111
- Ahmed Efendi, el-Hâc Hâfız (Ayasofya-i Kebîr Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Sânîsî), 111
- Ahmed Efendi, es-Seyyid (Deniz Abdal Cami'i ve Tekyesi Şeyhi), 96
- Ahmed Efendi, es-Seyyid (Hidâyet Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Sânîsî), 111
- Ahmed Efendi, es-Seyyid (Medine-i Münevvere Kadısı), 146
- Ahmed Efendi, es-Seyyid (Mustafa Paşa Tekyesi Şeyhi), 94
- Ahmed Efendi, es-Seyyid (Taşcı Şeyh Mehmed Efendi Tekyesi Şeyhi), 93
- Ahmed Efendi, es-Seyyid eş-Şeyh (Câmî-i Nusret Kayyımbaşısı tarîk-i Kadirîyye'den), 132
- Ahmed Efendi, es-Seyyid Hâfız (Sultan Mustafa Hân Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Sâlisî), 112
- Ahmed Efendi, es-Seyyid Hâfız (Vâlîde Sultan Câmî-i Şerîfi Hatibi Vekili), 112
- Ahmed Efendi, es-Seyyid, 92
- Ahmed Efendi, eş-Şerîf, 139
- Ahmed Efendi, eş-Şeyh el-Hâc, 105, 140
- Ahmed Efendi, Feyzi Beyzâde Mîr (Edirne Kadısı), 146
- Ahmed Efendi, Gümülcineli es-Seyyid, 121
- Ahmed Efendi, Hâcegândan (Kefçe-i Hümâyûn Kâtibi), 138
- Ahmed Efendi, Hâcegândan Sultan-zâde, 152
- Ahmed Efendi, Hâfız (Ali Ağa İmâmı), 129
- Ahmed Efendi, Hâfız (Ebûzer-i Gaffârî hazretleri türbedârı), 118
- Ahmed Efendi, Hâfız (Halvetiyye'den Ramazan Efendi Tekyesi Şeyhi), 190
- Ahmed Efendi, Hâfız (Murad Molla Tekyesi'nde Şeyh), 132
- Ahmed Efendi, Hâfız (Sinâniyye Tekyesi Şeyhi vekîli), 110
- Ahmed Efendi, Hâfız (Tevfikîyye Câmî-i Şerîfi Hatîbi ve İmâm-ı Evvelî), 111

- Ahmed Efendi, Hâfız, 108
- Ahmed Efendi, Hâfız-ı Kütüb, 140
- Ahmed Efendi, Haleb Kadısı Çelebi
Mustafa Paşa-zâde Mîr es-Seyyid,
147
- Ahmed Efendi, İskenderiyeli Şeyh, 107
- Ahmed Efendi, Kabûlîzâde eş-Şeyh
(Tarîk-i Rufâ'iyeye'den), 189
- Ahmed Efendi, Kadiriyye'den es-Seyyid
eş-Şeyh, 92, 94
- Ahmed Efendi, Kahveci Derviş, 191
- Ahmed Efendi, Kara Hoca-zâde Hâfız
(Süleymâniye Câmî'i Devrhân
Başısı), 118
- Ahmed Efendi, Karahisâr-ı Sahibli (Bosna
Kadısı), 148
- Ahmed Efendi, Karamânî (Dersi'âm), 122
- Ahmed Efendi, Kasîdeci-zâde Vâ'iz
el-Hâc, 116
- Ahmed Efendi, Kengrılı Seyyid (Şehzâde
Medresesi'nde sâkin), 118, 121
- Ahmed Efendi, Kütahyalı, 119
- Ahmed Efendi, Mağrebiyyü'ş-Şeyh, 140
- Ahmed Efendi, Mahmûd Ağa-zâde
es-Seyyid, 128
- Ahmed Efendi, Mısırî el-Hâc, 120
- Ahmed Efendi, Nevşehirli es-Seyyid Şeyh
(Câmî-i Cedîd-i Hümâyûn
Mekteb-i Harbiye der-kurb-i
Beşiktaş Şeyhi), 132
- Ahmed Efendi, Safâyi-zâde Hâcegândan,
151
- Ahmed Efendi, Seferihisârî, 121
- Ahmed Efendi, Seyyid Mehmed Dürrî
Efendi-zâde Seyyid
(Hulefâdan), 178
- Ahmed Efendi, Sirozî Şeyh, 95
- Ahmed Efendi, Şeyh (Kubbe Şeyhi İsmâil
Efendi merhûmun dâmâdı), 105
- Ahmed Efendi, Şeyh (Taşlıburun Tekyesi
Hulefâsından), 107
- Ahmed Efendi, Şeyh Hâfız (Hulefâ-i
Kadiriyye'den), 190
- Ahmed Efendi, Şumnulu (Süleymâniye
Medresesi'nde Dersi'âm), 145
- Ahmed Efendi, Tokâdî, 121
- Ahmed Efendi, Üsküdar Kadısı Abdullah
Beğzâde es-Seyyid, 148
- Ahmed Efendi, Yazıcı-zâde eş-Şeyh Hâfız
(Câmî-i Süleymâniye Şeyhi), 131
- Ahmed el-Necadi Hânkâhı, 104
- Ahmed Es'ad Efendi, Cezbî-zâde zâdesi,
128
- Ahmed Esrar Efendi (Aydinoğlu Tekyesi
Şeyhi), 110
- Ahmed Fethi Paşa, 103
- Ahmed Gâlib Efendi, mevâlîden
Baltacızâde hafîdi, 177
- Ahmed Hamdi Efendi, Hâfız (Harbiye
Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Sânisî), 112
- Ahmed Hâmi Efendi (Farisî hocalarından),
117
- Ahmed Han, 180
- Ahmed Hasîb Efendi, es-Seyyid
(Üsküdar'da tarîk-i
Halvetiyye'den), 157
- Ahmed Hayati Efendi (Molla Çelebi
Tekyesi Şeyhi), 95
- Ahmed Hayri Efendi, Mûderris-zâde Ârif
Efendi-zâdesi es-Seyyid, 128
- Ahmed Hıfzı Efendi, Hâfız (Sultan Selîm
Hân Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Evveli),
111
- Ahmed Hıfzı Efendi, Ser-etibba-i Sultânî
Mes'ûd Efendi-zâde es-Seyyid,
128
- Ahmed Hilmi Efendi, Kastamonulu, 121
- Ahmed Hulûsî Efendi, Hattât, 118
- Ahmed Hulûsî Efendi, Priştineli, 121

- Ahmed Hulusî Efendi, Şeyh (tarîk-i Kadiriyye'den), 94, 105
- Ahmed Hurşid Bey (Bursa'da ikâmete me'mûr İbrahim Paşa hazretlerinin mahdûmu), 197
- Ahmed İzzet Efendi, Abdullah Ağa-zâde Mîr es-Seyyid, 1 31
- Ahmed Kadri Efendi, Sultan Ahmed İmâmî-zâde Su'adâ Efendi-zâde es-Seyyid, 199
- Ahmed Kâmil Efendi, Moravî, 127
- Ahmed Kapudân (Ahter Gulet Sûvârîsi), 137
- Ahmed Kapudân (Avnullah Fırkateyn-i Hümâyûn Sûvârîsi), 137
- Ahmed Kapudân (Kapudân-ı Fecr-i Sefid Berîk-i Hümâyûn Sûvârîsi), 137
- Ahmed Kapudân (Mecrâ-yı Zafer Korvet-i Hümâyûn Sûvârîsi), 137
- Ahmed Kapudân (Mir'at-ı Zafer Fırkateyn-i Hümâyûn Sûvârîsi), 137
- Ahmed Kâşif Ağa (Vidin Muhâfızı Hüseyin Paşa emekdârlarından), 197
- Ahmed Lûtfi Efendi, Şehrî Hâfız, 199
- Ahmed Meded Efendi, eş-Şeyh, 140
- Ahmed Muharrem Efendi, eş-Şeyh, 140
- Ahmed Muhtâr Efendi, Mîr (Yûsuf Paşa hafîdi), 128
- Ahmed Münîb Efendi, es-Seyyid Hâfız (Beyoğlu Kışlağı Câmi'-i Şerîfi Hatîbi ve İmâm-ı Evveli), 111
- Ahmed Nazîf Efendi, es-Seyyid Hâfız (Beşikçizâde Tekyesi Şeyhi Ayasofya Hatibi), 95
- Ahmed Nazîf Efendi, es-Seyyid Hâfız (Harbiye Câmi'-i Şerîfi Hatîbi ve İmâm-ı Evveli), 111
- Ahmed Nazîf Efendi, Hâfız (Ayasofya-i Kebîr Câmi'-i Şerîfi Hatîbi), 110
- Ahmed Nazîf Efendi, İmâm-ı Evvel-i Şehriyârî Mustafa Nûri Efendi-zâde, 129, 178
- Ahmed Nazîf Efendi, Samakovî (Trablusgarb Kadısı), 198
- Ahmed Nazîf Efendi, Şeyhizâde (Takvîm-i Vekâyi' Nâzırı), 198
- Ahmed Necîb Efendi (es-Seyyid Ahmed bin İbrahimü'l-buharî Tekyesi Şeyhi), 96
- Ahmed Necîb Efendi, Arabzâde Efendi hafîdi Edîb Efendizâde, 200
- Ahmed Necîb Efendi, Debbağ-zâde zâdesi es-Seyyid, 126
- Ahmed Necîb Efendi, Dimetokalı-zâde es-Seyyid (Havass-ı Refi'a Kadısı), 147
- Ahmed Necmeddin Efendi (Ahmed Ra'ûfî Tekyesi Şeyhi), 109
- Ahmed Nûri Efendi, 96
- Ahmed Nûri Efendi (Hâriciye Nâzırı ta'allükâtından), 180
- Ahmed Nûri Efendi, Ahmed Kâmil Efendi hafîdi es-Seyyid, 131
- Ahmed Râ'if Efendi, Kesbî Efendi-zâde (Hulefâdan), 178
- Ahmed Râgıb Efendi, Kuyucuklu-zâde zâdesi es-Seyyid, 126
- Ahmed Râkım Efendi (Müderrişinden), 176
- Ahmed Râşid Efendi (Bedreddin Zâviyesi Şeyhi), 106
- Ahmed Râşid Efendi, Âbid Efendi-zâde, 126
- Ahmed Râşid Efendi, Müsevvid es-Seyyid, 128
- Ahmed Reşîd Efendi, el-Hâc Sa'îd Efendi-zâde es-Seyyid, 127
- Ahmed Reşîd Efendi, Küçük Süleymân Efendi-zâde es-Seyyid, 120

- Ahmed Reşîd Efendi, Sadr-ı Rumeli
Abdullah Efendizâde es-Seyyid,
103
- Ahmed Revnakî Efendi, Bafralı es-Seyyid,
120
- Ahmed Rıf'at Efendi, Zeynî Efendi-zâde,
143
- Ahmed Şâkir Efendi (Sancakdâr Tekyesi
Şeyhi halifesi), 119
- Ahmed Şâkir Efendi, Midillili es-Seyyid,
121
- Ahmed Şâkir Efendi, Okmeydanı şeyhi
dâmâdı Abdullah Efendi-zâde,
178
- Ahmed Şâkir Efendi, Yusufcuk-zâde
es-Seyyid (Mar'aş Kadısı), 148
- Ahmed Şemseddin Efendi, Şeyh Hâfız
(Cerrah Paşa Türbedârı), 145
- Ahmed Şeref Efendi, Ayasofya Şeyhi
hafîdi Nâfi' Efendi-zâde
es-Seyyid, 199
- Ahmed Şükrü Efendi (Evkâf-ı Hümâyûn
Müftisi), 126
- Ahmed Tayyib Efendi, es-Seyyid (Sultan
Abdülhamîd Hân Câmi'-i Şerîfi
İmâm-ı Evveli), 111
- Ahmed Vehbî Efendi, eş-Şeyh, 140
- Ahmedullah Efendi, es-Seyyid (el-Hâc
İlyâs Tekyesi Şeyhi), 108
- Akındı Burnu, 163
- Âkif Efendi (Hâriciyye Nâzırı), 160
- Âkif Efendi (Nureddin Hulefâsından), 109
- Âkif Efendi (Tezkire-i Evvel), 73, 150, 162
- Âkil Bey (Gazzazlar Kethüdâsı), 185
- akmişe, 78, 171
- Aksaray, 93, 108
- Akşemseddin Efendi Tekyesi, 116
- Alâ'eddin Ağa (Kapıcıbaşılardan), 129
- Alaca Mescid (Lâleli'de), 105
- Alacaminare, 95
- alay eminleri, 159
- alay-ı vâlâ-yı cihâz, 155
- Aleko (Sırb vekili), 141
- alem, 100
- Ali Ağa, 164
- Ali Ağa (Ahmed Paşa Livâsı'nın Birinci
Alayı Dördüncü Taburu
Binbaşısı), 136
- Ali Ağa (Burgucular Kethüdâsı), 186
- Ali Ağa (Bürüncükçüler Kethüdâsı), 185
- Ali Ağa (İskender Paşa Livâsı'nın Birinci
Alayı İkinci Taburu Binbaşısı), 136
- Ali Ağa (Kayık Kalafatçılar Kethüdâsı), 184
- Ali Ağa (Keresteciler Kethüdâsı), 186
- Ali Ağa (Lağımçı Birinci Tabur Binbaşısı),
136
- Ali Ağa (Piyâde Asâkir-i Hassa
Binbaşılardan), 135
- Ali Ağa (Saatçibaşı), 185
- Ali Ağa (Sabuncular Kethüdâsı), 184
- Ali Ağa (Şerbetciler Kethüdâsı), 186
- Ali Ağa (Topcu İkinci Taburu Binbaşısı),
136
- Ali Ağa (Usturacılar Kethüdâsı), 185
- Ali Ağa (Üsküdar Sandalcılar Kethüdâsı),
186
- Ali Ağa (Yirminci Alay'ın Birinci Taburu
Binbaşısı), 136
- Ali Ağa (Zeytyağcılar Kethüdâsı), 184
- Ali Ağa, Hacı (Beşiktaş muhâfazasına
me'mûr), 130
- Ali Ağa, Hacı (Canbazlar Kethüdâsı), 186
- Ali Âsım Efendi, (Tahrîrât Odası
Başyamağı), 201
- Ali Baba Efendi (Nakşiyye'den), 96
- Ali Bedreddin Efendi, Arzuhâlî Kadri
Efendi-zâde, 127
- Ali Bey (Asâkir-i Hassa-i Şâhâne Miralayı),
138

- Ali Bey (Dergâh-ı Âlî Kapucubaşlılarından Şâkir Bey mahdûmu), 178
- Ali Bey (Haydar Paşa Livâsı'nın İkinci Alayı Kâ'im-makâmı), 135
- Ali Bey (Hazîne-i Hümâyûn Kethüdâsı Sâdık Efendi kaynı), 176
- Ali Bey (İsmet Paşa Livâsı'nın Birinci Alayı Kâ'im-makâmı), 134
- Ali Bey (Kâ'im-makâm Paşa birâderi), 197
- Ali Bey (Karahisâr-ı Sahib Mütessellimi), 197
- Ali Bey (Mühendishâne Hâcesi), 139
- Ali Bey karyesi, 110
- Ali Bey, Hacı (Süvârî Topcu Miralayı), 138
- Ali Bey, Kapudân-ı Deryâ Mahrûkî Ali Paşa-zâde, 130
- Ali Bey, Kastamonulu Hacı Darıcı-zâde, 131
- Ali Bey, Rüşdü Paşa yeğenzâdesi, 177
- Ali Bey, Sâlih Paşazâde (Dergâh-ı Mu'allâ Kapucubaşlılarından), 177
- Ali Beyefendi (Zahîre Nâzırı), 151
- Ali Beyefendi, Mi'mâr, 151
- Ali Burhan Efendi (Özbek Tekyesi Şeyhi), 190
- Ali Dede (Mevleviyye'den), 94
- Ali Efendi (Ayasofya-i Kebîr Hâfız-ı Kütübü, Dersi'âmdan), 117
- Ali Efendi (Beşiktaş Câmî'i İmâmı), 144
- Ali Efendi (Bolu sancağından), 132, 144
- Ali Efendi (Darbhâne-i Âmire ketebesinden Şevki Efendi ta'allükâtından), 178
- Ali Efendi (Gürcü Ali Efendi Tekyesi Şeyhi), 110
- Ali Efendi (Halvetiyye'den Beylerbeyi Tekyesi Şeyhi), 189
- Ali Efendi (Hazret-i Câbir türbe-i şerîfleri Şeyhi ve İmâmı), 96
- Ali Efendi (Kabîlî Yusuf Zâviyesi Şeyhi), 105
- Ali Efendi (Karaman Vâlisi Hacı Ali Paşa Kapıkethüdâsı), 83
- Ali Efendi (Kılıç Ali'de Çömlekcî Câmî'i İmâmı), 144
- Ali Efendi (Mehmed Ağa Tekyesi Şeyhi), 110
- Ali Efendi (Mehmed Paşa-yı Velî Türbedârı), 117
- Ali Efendi (Nakşîyye'den, Atik Ali Paşa Tekyesi Şeyhi), 190
- Ali Efendi (Nureddin hulefâlarından Nusret Câmî'i Müezzini), 109
- Ali Efendi (Piyâde Asâkir-i Mansûre Yoklama Başyamağı), 201
- Ali Efendi (Rufâ'iyye'den), 190
- Ali Efendi (Sâdık Efendi Tekyesi Şeyhi), 105
- Ali Efendi (Salı Tekyesi Şeyhi), 109
- Ali Efendi (Seyyid Bey Tekyesi Şeyhi), 108
- Ali Efendi (Sinekli Câmî'i İmâmı Nakşîyye'den), 145
- Ali Efendi (Sultan Abdülhamîd Câmî'i-i Şerîfi Hatîbi), 110
- Ali Efendi (Sürûrî Mehmed Efendi Tekyesi Şeyhi), 110
- Ali Efendi (Şükûrî Tekyesi Şeyhi), 108
- Ali Efendi, Alyanakzâde (Zehgîrî Seyyid Kemâl Zâviyesi Şeyhi), 105
- Ali Efendi, Ankaravî es-Seyyid (İzmir Kadısı), 148, 120
- Ali Efendi, Arnavud Şeyh, 109
- Ali Efendi, Baba Kal'alı Hâfız, 122
- Ali Efendi, Balçıklı es-Seyyid (Havass-ı Refî'a pâyesiyle Bosna Kadısı), 147
- Ali Efendi, Çavuşbaşı, 87, 151
- Ali Efendi, Dersi'âm Şeyhi Velî-zâde, 191
- Ali Efendi, Dramalı eş-Şeyh, 140

- Ali Efendi, Efendi-zâde eş-Şeyh (Tarîkat-ı aliye-i Gülşeniye'den, Dersi'âm), 189
- Ali Efendi, el-Hâc (Hamidiye Kur'âsı), 118
- Ali Efendi, el-Hâc Hâfız (Sultan Selîm Hân Câmi'-i Şerîfi Hatîbi), 111
- Ali Efendi, es-Seyyid (Âsitâne-i Abdü's-selâm Şeyhi Vekîli), 106
- Ali Efendi, es-Seyyid (Etyemez Zâviyesi Şeyhi), 106
- Ali Efendi, es-Seyyid (Küçük Piyâle Paşa Tekyesi Şeyhi), 93
- Ali Efendi, es-Seyyid (Ma'maristan Zâviyesi Şeyhi), 106
- Ali Efendi, es-Seyyid (Remli Efendi Tekyesi Şeyhi), 106
- Ali Efendi, es-Seyyid (Sertarîk-zâde Tekyesi Şeyhi), 109
- Ali Efendi, es-Seyyid el-Hâc Hâfız (Sa'dâbâd Câmi'-i Şerîfi Hatîbi), 111
- Ali Efendi, es-Seyyid el-Hâc Hâfız (Sultan Süleymân Hân Câmi'-i Şerîfi İmâm-ı Evveli), 111
- Ali Efendi, es-Seyyid Hâfız (Nusret Câmi'-i Hümâyûnu İmâm-ı Evveli), 112
- Ali Efendi, es-Seyyid Hâfız (Sultan Abdülhamîd Hân Câmi'-i Şerîfi İmâm-ı Sâni Vekîli), 113
- Ali Efendi, eş-Şeyh (Hamidiye Medresesi'nde sâkin), 117
- Ali Efendi, Hacı (Abdüllatîf el-Kudsî Hazretleri Hângâhı Şeyhi), 157
- Ali Efendi, Hacı Ahmed Çelebi Zâviyesi Şeyhi Seyyid, 106
- Ali Efendi, Hâfız (Edirne'de Atik Ali Paşa Zâviyesi Şeyhi), 96
- Ali Efendi, Hâfız (Eyüb-i Ensârî'de Çavuş Mahallesi İmâmı), 145
- Ali Efendi, Hâfız (Humbarahâne Câmi'-i Şerîfi İmâm-ı Sâni'si), 112
- Ali Efendi, Hâfız (Lüleci Ömer Efendi Tekyesi Şeyhi), 107
- Ali Efendi, Hâfız (Şeyh Mustafa Efendi Zâviyesi Şeyhi), 96
- Ali Efendi, Hâfız (Yeni Câmi' muvakkat vekîli, Dersi'âm), 117
- Ali Efendi, Hattât Hâfız (Yeni Câmi' Mekteb Hocası, Mahmûd Paşa'da sâkin), 158
- Ali Efendi, İmâm Hattât (Lâleli'de Kıztaşı Mahallesi'nde), 158
- Ali Efendi, Karamanî (Kemâl Paşa Câmi'-i Şerîfi İmâmı, Dersi'âm), 116, 119
- Ali Efendi, Koçhisârî Dersi'âm Şeyh (Câmi'-i Sultan Mehmed Hân Şeyhi), 131
- Ali Efendi, Mehmed Ağa mahdûmu (Bahariye Kasr-ı Hümâyûnu Bekçisi), 179
- Ali Efendi, Münzevî Hâfız, 191
- Ali Efendi, Müsevvid Karahisâr-ı Sâhibli es-Seyyid, 120
- Ali Efendi, Pîr (Vefâ Hazretleri Türbedârı), 158
- Ali Efendi, Ruscuklu es-Seyyid (Sultan Mehmed Hân Câmi'-i Şerîfi'nde Dersi'âm), 116, 144
- Ali Efendi, Safâ'ş-şeyh, 140
- Ali Efendi, Seydişehirli (Erzurum Kadısı), 148
- Ali Efendi, Şerîf, 134
- Ali Efendi, Şeyh (Kadiriyye'den Yanık Şeyh İsmâil Efendi halîfesi), 118
- Ali Efendi, Şeyh (Karasarıklızâde halîfelerinden), 105
- Ali Efendi, Şeyh el-Hâc, 107
- Ali Efendi, Şeyh Hâfız (Fındıklı'da Lüleci Ömer Efendi Tekyesi Şeyhi), 119

- Ali Efendi, Tırnovalı Şeyh (Câmi'i-i Vâlide Sultan der-Üsküdar Şeyhi Nusret Câmi'i İmâm-ı Evveli), 131
- Ali Efendi, Trabzonî Şeyh (Câmi'i-i Cedid-i Tevfikiyye der-Akındıburnu der derûn-ı Boğâz-ı Bahr-i Siyâh Şeyhi), 132
- Ali Efendi, Uşşâkî (Dârü'l-hadîs Müderrisi), 96, 104, 116
- Ali Efendi, Yerköylü, 121
- Ali Efendi, Zağferanbolulu Vâ'iz es-Seyyid, 96
- Ali Fethi Efendi, Ruscuklu (Dersi'âm), 200
- Ali Gâlib Efendi (Edirne Jurnal Kâtibi), 200
- Ali Hacı Efendi (Bursa'da dersi'âm, meşâyihden), 158
- Ali Hamdi Efendi (Hattâtînden, teberdârlar meşk hocası), 118
- Ali Haydar Efendi, Melik Paşa-zâde Abdülkadir Bey Efendi-zâde Mîr, 128
- Ali Hulûsî, Seyyid (Galata Mektebinde Meşk Hocası), 158
- Ali Molla Efendi, 157
- Ali Necîb Beyefendi (Defterdâr), 83
- Ali Necîb Efendi, 142
- Ali Nûri Efendi, Ispartalı es-Seyyid Hâfız, 122
- Ali Paşa (Karagümrük civarında), 118
- Ali Paşa (Tunus Vâlisi, Mîr-i mîrandan), 92
- Ali Paşa mahdûmu, 176
- Ali Paşa, Hacı (Karaman Vâlisi), 115, 160, 161
- Ali Paşa, Hekimzâde, 93, 94
- Ali Râ'if Efendi (Defâtiri tenkîhe me'mûr), 151
- Ali Ratîb Efendi, Mustafa Paşa hafîdi Mîr es-Seyyid (Kudûs-i Şerîf Kadısı), 147
- Ali Remzi Efendi, Adanalı es-Seyyid, 126
- Ali Reşâd Efendi, Keçeci-zâde İzzet Efendi-zâde, 126
- Ali Rızâ Bey (Dîvân-ı Hümâyûn Kalemî Ketebesinden), 202
- Ali Rızâ Efendi, Ahışalı Kadı-zâde, 122
- Ali Rızâ Efendi, Emîn Efendi-zâde es-Seyyid, 129
- Ali Rızâ Efendi, es-Seyyid (Darbhâne-i Âmire Defterdârı), 111, 124
- Ali Rızâ Efendi, es-Seyyid (Şeyh Sadık Efendi Tekyesi Şeyhi), 95
- Ali Rızâ Efendi, Hattât Hâfız, 118
- Ali Rızâ Efendi, Kengirîli Hâfız, 121
- Ali Rızâ Efendi, Karagümrük'te Ejder Efendi Hângâhı Şeyhi-zâde, 179
- Ali Rızâ Efendi, Osmân Kethüdâ-zâde es-Seyyid (Üsküdar Kadısı), 148
- Ali Sâdık Efendi, Mısrî eş-Şeyh, 140
- Ali Sâtrî Efendi, Galata Kadısı Zileli Osmân Efendi hafîdi es-Seyyid, 147
- Ali Şemseddin, Nûri Efendi-zâde es-Seyyid, 127
- Ali Tûsî Medresesi, 200
- Ali Vasfi Efendi (Hattâtînden Saray Hocası), 157
- Alihâce Mahallesi (Tophâne'de), 179
- Altımermer, 110
- altun şem'adânlar, 162
- Amerika maslahatgüzârı, 188
- Anadolu başkâtibi, 144
- Anadolu Kadıaskerliği, 196
- Anadolu Kadıaskerliği pâyesi, 197
- Anadolu sudûrı, 173
- Anadoluhisarı, 109
- Andelîb, 88
- Andon (Çukacılar Ustabaşısı), 187
- Andon (Hararcılar Ustabaşısı), 187
- Ankara, 83
- Ankara sancağı mutasarrıfı, 82

- arabacı esnafı, 188
- Arakıyyecibaşı Mahallesi (Eyüb'de), 96
- Ârif Ağa (Dâmâd Paşa Kethüdâsı), 129
- Ârif Ağa (Samancılar Kethüdâsı), 186
- Arif Bey, Mustafa Beğzâde Şâkir Bey
mahdûmu, 177
- Ârif Beyefendi (Tophâne-i Âmire Nâzırı),
87, 151
- Ârif Efendi (Ceyb-i Hümâyûn Hazinesi'nde
müstahdem), 138, 200
- Ârif Efendi (Defterdâr), 151
- Ârif Efendi (Enderûn'dan muhrec Emîn
Ağa mahdûmu), 179
- Ârif Efendi (Fenâyî Tekyesi Şeyhi), 110
- Ârif Efendi (Muhallefât Halîfesi), 144
- Ârif Efendi (Muhâsebe-i Evvel), 150, 151
- Ârif Efendi, es-Seyyid Hâfız (Hidâyet
Câmi'-i Şerîfi İmâm-ı Evvel Vekîli),
112
- Ârif Efendi, Hâcegândan, 152
- Ârif Efendi, Hasan Efendi-zâde (meşâyih-i
Nakşibendî'den), 178
- Ârif Efendi, Reşid Paşa Dîvân Kâtibi
Cevdet Efendi-zâde, 178
- Ârif Efendi, Ser-sâzende-i Hâssa Hâfız
Efendi-zâde, 178
- Arnavud karyesi, 101
- Arslan Paşa (Mîr-i mîrandan), 158
- Arşun (Sakızlı Bağçebanlar Kahyâsı), 187
- Artin (İstanbul Kürkçüler Ustabaşısı), 187
- Artin, Tıngır oğlu, 187
- Artin, Uzun Artin oğlu 187
- arûs, 159, 161
- Arz Odası, 73, 75
- Asâkir-i Hassa, 159
- Asâkir-i Hassa binbaşılıarı, 156
- Asâkir-i Hassa miralayları, 78
- Asâkir-i Hassa mirlivaları, 78
- Asâkir-i Hassa-i Şâhâne ferikliği, 71
- Asâkir-i Mansûre, 75, 77, 78, 79
- Asâkir-i Mansûre alay eminleri, 78
- Asâkir-i Mansûre çavuşları, 77
- Asâkir-i Mansûre mirlivaları, 78
- Asâkir-i Mansûre-i Bahriye-i Şâhâne, 180
- Asâkir-i Mansûre-i Şâhâne müşîrlîği, 71,
74
- Asâkir-i Nizamiye, 75
- Asâkir-i Zengibar, 133
- Âsitâne abacıları esnafı, 188
- Âsitâne kebabcılar kethüdâsı ağa, 186
- Âsitâne Rum ve Ermeni ve Yahudi
meyhâneci esnafı kahyâları, 188
- Âsitâne-i aliyye, 99
- Asman Ağa (Lüleciler Kethüdâsı), 185
- Aşçıbaşı, 203
- Âşık Efendi, Şeyh (Gülşeniyye'den), 190
- Âşık Paşa Câmi'i, 96
- Âşıkpaşa Mahallesi, 106, 109
- Âşir Efendi (Rumelihsarı Câmi'-i Şerîfi
Hatîbi), 111
- Aşkî Dede Efendi (Yahyâ Kethüdâ Tekyesi
Şeyhi), 110
- Atâ, es-Seyyid (Kanlıca Şeyhi Atâ Efendi
Tekyesi Şeyhi), 95
- Atâ Bey, Yesârîzâde İzzet Efendi
mahdûmu, 130, 176
- Atâ Beyefendi, Şikk-ı Sâlis, 151
- Atâ Efendi (Ali Çavuş Zâviyesi Şeyhi), 105
- Atâ Efendi (Divân-ı Hümâyûn Kalemi
Mühimme Odası
müstahdemlerinden), 143
- Atâ Efendi (Kereste Müdiri), 152
- Atâ Efendi (Nakşiyîye'den, Emir Müftî
Tekyesi Şeyhi), 190
- Atâ Efendi (Redîf Mansûre Hazinesi Sergi
Halîfesi efendi mahdûmu), 177
- Atâullah Bey, İzzet Paşa mahdûmu, 201
- Atâullah Efendi, es-Seyyid Hâfız (Cihangîr
İmâmı), 96

- Atâullah Efendi, Hasırcızâde hafîdi Şeyh,
107
- ateş ve pazar kayıkları, 192
- Âtîf (Mansûre Mektûbcusu Odası'nda
müstahdem Nûri Efendi
mahdûmu), 177
- Âtîf Bey (Hulefâdan), 152
- Âtîf Bey Efendi, Âtîf Efendi-zâde, 143
- Âtîf Bey Efendi (Mansûre Defterdârı
Efendi Mektubcusu), 143
- atıyye-i sadr-ı 'azâmî, 75
- âvânî-i zer ü sîm, 155
- Avaris (Hararcılar Ustabaşısı), 187
- Avni Bey (Miralay), 138
- Avram (Üsküdar Beziryağcılar
Ustabaşısı), 187
- Avs Efendi Medresesi, 199
- Ayasofya, 94, 107
- Ayasofya Caddesi, 78
- Âyîn-i Halîl, 65
- Aynalı Çeşme (Kasımpaşa'da), 110
- Aynî Efendi (Bâb-ı Âlî Hocası) , 117, 152
- Azîz Efendi, 166
- Azîz Efendi (Darbhâne-i Âmire
ketebesinden Şevki Efendi
ta'allükâtından), 178
- Azîz Efendi (Mansûre Hazinesi Perâkende
Kâtibi), 138
- Azîz Efendi (Mukâta'ât Zimmeti
ma'ıyyesinde müstahdem Muhtâr
Efendi birâderi), 178
- Azîz Efendi (Veznedârbaşı), 143
- Azîz Efendi, Hacı (Tophâne'de Dersi'âm),
116
- Azîz Mahmûd Hüdâyi hazretleri hângâhı
post-nişîni efendi mahdûmu, 180
- Azmi Bey (Mekteb-i Harbiye'ye me'mûr
Alay Emîni), 135
- Azmi Efendi (Divân-ı Hümâyûn Kalemî
Mühimme Odası
müstahdemlerinden), 143
- Azmi Efendi (Gelibolu Mevlevihânesi
Şeyhi), 92
- Azmi Efendi (Süvârî Yoklamacısı), 139
- Baba Geylânî Zâviyesi, 96
- Bâb-ı Âlî, 73, 75, 80, 84, 95, 167
- Bâb-ı Fetvâpenâhî, 75
- Bâb-ı Ser-askerî, 75, 77, 78, 79
- bâde burcu esnafı, 188
- bağçebanlar esnafı, 188
- Bağçekapısı (İstanbul), 109, 169
- Bağdasar, Kasbar oğlu, 187
- Bahâeddin Efendi, es-Seyyid (Selâmi
Efendi Tekyesi Şeyhi), 94
- Bahr-i Sefîd Boğazı, 71
- bahrî, 101, 133
- Bahribaba Tekyesi Şeyhi Efendi, 191
- Bahriye Ferîki Nâmık Paşa hazretlerinin
mahdûmu, 176
- bakkal esnafı, 187
- Baklalı Mahallesi, 107
- Balat, 107
- balıkcı esnafı, 187
- Balıkpazarı kapusu, 99
- bâlîn, 168
- Balkabanı tüccâr vekîli ağa, 184
- Balmumcu Çiftliği, 156
- Barutcubaşı, 141
- Baruthâne, 93
- Baruthâne Yokuşu, 106, 110
- basmacı esnafı, 188
- Basmacılar kethüdâsı ağa, 185
- başağa, 79, 156
- Başmuhâsebe Halîfesi Efendi, 144
- Başmuhâsebe Kisedârı Efendi, 144
- Baştetimme Medresesi, 119
- Bâyezîd Ağa Medresesi, 200
- Bayramiye, 110

- Bazergân Câmî'i (Koca Mustafa kurbunda), 108
- Bebek, 161
- Bedestân-ı Atîk İkinci Kethüdâsı Ağa, 184
- Bedeviyye, 106
- Bedreddin Efendi (Sa'diyye'den Hacı Nûri Tekyesi Şeyhi), 190
- Bedros, Kürkçühanlıoğlu, 187
- Behrâm, 63
- Bekir Ağa (Bakkallar Pazarbaşısı), 184
- Bekir Ağa (Üstübcüler Kethüdâsı), 185
- Bekir Ağa, Ser-yorganî Hacı, 185
- Bekir Ârif Efendi, Atâ Efendi-zâde (Varna Binâ Emîni Mehmed Ağa'nın kethüdâsı), 179
- Bekir Bey (Dâvud Paşa Livâsı'nın Onuncu Alay'ın Üçüncü Taburu Binbaşısı), 136
- Bekir Bey (Piyâde Humbaracı Alay Emîni), 135
- Bekir Efendi (Küçük Ayasofya'da kürsü şeyhi), 158
- Bekir Efendi (Sultan Bayezîd Hâfız-ı Kütübü, Dersi'âm), 117
- Bekir Efendi, eş-Şeyh el-Hâc (Gümülcine'de tarîk-i Rufâ'iyye'den), 132
- Bekir Efendi, Kara Şeyh (Ayasofya Medresesi'nde), 117
- Bekir Efendi, Mustafa Şâkir Efendi-zâde, 178
- Bekir Efendi, Münzevî es-Seyyid eş-Şeyh el-Hâc (Kadirîyye'den), 94
- Bekir Paşa (Piyâde Asâkir-i Hassa-i Şahâne Mirlivâsı), 137
- Beraham, Hüdâvirdioğlu, 187
- berber oyunu, 164
- berberler, 175
- Bercîs, 63
- Besim Bey (Topçu Kâ'im-makâmı), 134
- Beşiktaş, 92, 93, 95, 99, 111, 112
- Beşiktaş Sarayı, 74, 79, 100, 156, 168
- bevvâbîn-i hassa, 160
- Beykoz, 96, 109, 110
- Beylerbeyi, 111, 112
- Beyoğlu, 96
- Biga sancağı, 71, 74
- bilâd-ı erba'a, 80, 192, 198
- binbaşı ağalar, 77, 155
- Boğaz, 191
- Boğaziçi, 99, 100
- Bolu, 83
- Boluvî-zâde Nureddin Efendi Medresesi, 200
- boyacı esnafı, 188
- Bozcaada Muhâfızı Ali Paşa mahdûmu, 176
- buhûr, 76, 77, 78, 79
- buhûrdân, 76
- Burhan Efendi (Hazret-i Üftâde Şeyhi), 190
- Bursa, 83, 84, 110, 189
- Bursa Mevlevîhânesi Şeyhi Efendi, 158
- Bülbül Deresi, 94, 96
- Büyük Piyâle Paşa (Kasımpaşa'da), 93
- Büyük Rûzname Halîfesi Efendi, 144
- Büyük Rûzname Kisedârı, 144
- Câbir Efendi (Hulefâdan), 143
- Camcılar Kethüdâsı Ağa, 186
- cânbâz, 88, 114, 115, 133, 150, 154, 192, 193
- cânbâz çavuşları, 193
- cânbâz halîfesi, 154
- cânbâzbaşı, 123, 133
- Canik, Papazoğlu (Sarrafklar Kâhyâsı), 187
- Câvid (Kapukethüdâlarından Sârim Bey'in gulâmı), 180
- Câvid Bey, Mustafa Paşa mahdûmu, 176
- Cebbânî-zâde der-Câmî-i Çınar Dersiyyesi, 199

- Cedîde-i Fethullah Efendi Medresesi, 199
 Cedîde-i Mes'ûdiye Medresesi, 200
 Celâl el-Rumî Efendi (Feyzullah Efendi Tekyesi Şeyhi), 109
 Celâleddîn Efendi, Çelebi Efendi mahdûmu, 176
 Celâleddin Efendi, Şeyh 157
 Cem, 90
 cem'iyet-i hitân, 79
 Cemâl Ağa (Süvârî-i Asâkir-i Hassa Binbaşılardan), 135
 Cemâl Bey, Kethüdâ-yı Bevvâbîn, 130
 Cemâl Efendi (Divân-ı Hümâyûn Kalemî Mühimme Odası müstahdemlerinden), 143
 Cemâleddin Efendi (Takvîm-i Vekâyi'hâne'de musahhih), 209
 Cemâl-zâde Efendi (Firûz Ağa'da mekteb hocası), 116
 Cemil Bey (Mâbeyn-i Hümâyûn havassı hüddâmından), 71
 Cemil Beyefendi, Zahîre Nâzırı Hâdi Efendizâde (Mühimme-nüvisandan), 201
 Cemil Efendi (Haremeyn Mukâta'acısı), 151
 Cemşîd, 90
 Cerîdeden Rumeli başkâtibi, 144
 cerrahân, 172
 Cerrahân-ı Hassa Emîni, 170
 cerrahlar, 175, 182
 Cerrahpaşa, 105
 cevahirci esnafı, 188
 Cevvîzâde, 106
 Cezerî Câmî'i, 118
 Cihangir, 108
 Cihârşenbih pazarı, 94, 106, 107, 110
 cihâz, 155, 156, 161
 cihâz takımı, 156
 Cin Ahmed, 133
 Cincibaşı Ağa, 203
 Cumapazarı (Kasımpaşa'da), 106
 Cumartesi pazarı, 95
 cûrcunacı, 175
 Cünûnî Efendi (Hasan Paşa Tekyesi Şeyhi), 157
 çadır, 87, 88, 89, 97, 114
 Çadırcıbaşı ağa, 185
 Çadırcılar Kethüdâsı Ağa, 185
 Çağlayan, 170
 Çaker Ağa (Tersâne-i Âmire Birinci Alayı'nın Üçüncü Taburu Binbaşısı), 136
 Çâker Ağa Mahallesi (Aksaray'da), 119
 Çamlıca, 99, 108
 çarşab, 168
 çavuş, 75, 103
 çavuşân-ı asâkir-i mansûre, 78
 Çavuşbaşı, 121
 Çavuşlar Kâtibi Efendi, 145
 Çelebi Efendi, 83, 142
 Çelebi Efendi (Yeşil Türbesi'nde), 191
 Çerakçı Çeşmesi, 104, 109
 çeşme oyunu, 164
 Çilingirler Kethüdâsı Ağa, 186
 Çinili Câmî', 95
 Çinili odalar, 116
 Çömləkçiler (Eyüb'de), 93
 Çörekçiler Kethüdâsı Ağa, 186
 Çöreklik (Kasımpaşa'da), 105
 çubuk, 79, 97
 çuka, 78
 Dâim Şâh Efendi (Hindîler Tekyesi Şeyhi), 93
 Dâire-i Ser-askerî, 79
 Dâmâd Paşa, 75, 77, 78, 79, 154, 156, 161, 162, 172
 Danimarka maslahatgüzârı, 188
 Dâniş Bey, 152
 Darbhâne defterdârı, 172

- Darbhâne-i Âmire Defterdârı, 87, 121, 188
Dârü'l-hadîs Kâsım Bey der-kürb-i Lâlezâr Medresesi, 199
Dârü'l-hadîs Muharrem Efendi Medresesi, 199
Dârü'l-hadîs-i Bâyezîd Ağa Medresesi, 200
Dârüssa'âdeti'ş-şerîfe ağası, 76, 78, 161, 162
Darvet Kalfa (Dülger kalfalarından), 188
Davud Efendi, eş-Şeyh (tarikat-ı aliyye-i Nakşiyye'den), 189
Davud Paşa (Bosna Vâlisi), 108, 137, 142, 160, 161, 173
Davudkazlı Hâfız Efendi, 191
Davudpaşa Mahallesi, 95, 106
Dâye-zâde Hidâyet Bey Kumrulu Mescid Dersiyyesi, 198
De Hubş, Baron (Danimarka Devleti Elçisi), 153
Dede Efendi (Gulâmân Tekyesi Şeyhi), 108
Dede Mustafa Ağa (Kastamonu Mütessellimi), 83, 159, 130, 197, 203
Defterci-i Divân-ı Hümâyûn Refiki Efendi, 143
Defterdar İskelesi, 106
Defterhâne kisedârı, 144
defter-i teşrifât, 78
Denizli Mevlevîhânesi Şeyhi, 158
Deriko (Sicilyateyn Maslahatgüzârı), 153
Dersiyye-i Fethi Efendi der-Mescid-i Fermânî, 198
Dersiyye-i Muzaffer Bey der-Câmi'-i Timurtaş, 198
Derviş Bey (Haremeyn Tercümânı), 152
Derviş Efendi (Çirmen Sancağı Mutasarıfı Mustafa Nûri Paşa'nın kethüdâsı), 201
Derviş Efendi (Matbah-ı Hümâyûn Vekilharcı Nûri Ağa mahdumu), 179
Derviş Efendi (Seyyid Nâsır hazretlerinde mukîm), 191
Derviş İbrâhim, el-Hâc Hâfız (Küçükpazar'da Üç Mihrablı Câmi'i Hatibi), 158
Devlet-i İrâniyye, 149
Dırağman, 95
Dilâver Ağa (Kapukethüdâlarından Sârim Bey'in gulâmı), 180
Dilâver Paşa (Süvârî Asâkir-i Hassa Feriklerinden Rodos Muhâfızı), 83, 103
Dimitraki, Defir oğlu (Beratlu Avrupa tüccarı vekîli), 187
Dimitri (Galata'da Subarcılar Ustabaşısı), 187
Divân Kalemi Kisedârı, 73
Divânihâne, 73
Divân-ı Hümâyûn çavuşbaşısı, 80
Divân-ı Hümâyûn çavuşları, 73
Dolmabağçe, 79, 81, 85, 89, 91, 97, 100, 106, 107, 114, 149, 153, 156, 169, 170, 183, 193
Dökmeci-i Sâni Medresesi, 117
Dökmeciler Kethüdâsı Ağa, 186
döşek, 168
duhân, 74
duhâncı esnafı, 188
düvel-i mütehabbe süferâsı, 153
düvel-i mütehabbe-i ecnebiyye tercümanları, 194
Ebniye-i Hassa Müdîri Efendi, 168, 202
Ebu Su'ûd Efendi Medresesi, 198
Ebubekir Efendi (Sarây-ı Hümâyûn Kethüdâsı), 71
Ebubekir Efendi (Üsküblü Şeyh), 118
Ebubekir Efendi, Boyabadî, 120

- Ebubekir Efendi, Gümülcinevî, 198
- Ebubekir Efendi, Tikveşli (Sultan Mehmed Hân Câmî-i Şerîfî'nde Dersi'âm), 116
- Ebubekir Fevzi Efendi, Tikveşli, 200
- Ebu'l-Meyâmin Mustafa Efendi Medresesi, 200
- Ebu'l-vefâ der-hângâh-ı Rûşen Bey Dersiyyesi, 199
- Edhem Ağa (Hamallarbaşı Kethüdâsı), 186
- Edhem Ağa (Mühimmât Taburu Binbaşısı), 136
- Edhem Ağa, (Hasırcıbaşı), 185
- Edhem Ağa, Hacı (Örücüler Kethüdâsı), 185
- Edhem Bey (Limân Re'isi), 137
- Edhem Bey, Dâvud Paşa Kethüdâsı Sâdik Paşa-zâde, 130
- Edhem Bey, Osmân Paşa-zâde, 129
- Edhem Efendi (Çirmen Mütessellimi), 151
- Edhem Efendi (Hâcegândan Üsküdar'da Ayazma'da sâkin), 152
- Edhem Efendi (Hâcegân-ı Divân-ı Hümâyûn'dan), 202
- Edhem Efendi (İhtisâb'da Başkâtib), 201
- Edhem Efendi (Selâmi Şeyhi), 190
- Edhem Efendi, el-Hâc (Defter Emîni), 150
- Edhem Efendi, Hacı (Sâliha Sultan Kethüdâsı), 155
- Edhem Efendi, Hacı (Zecriyye Muhassılı), 151
- Edhem Efendi, Şeyh 105
- Edhem Efendi, Tuğrakeş Hacı (Hulefâdan), 152
- Edhem Kapudân (Hıfz-ı Rahman Fırkateyn-i Hümâyûnu Sûvârîsi), 137
- Edîb Efendi (Divân-ı Hümâyûn Kalemî Mühimme Odası müstahdemlerinden), 143
- Edirne, 83, 164, 189
- Edirne meşâyihî, 189
- Edirnekapusu, 94, 104, 106, 109
- Eğrikapu, 94, 108, 110
- Elvan Efendi (Halvî Tekyesi Şeyhi), 105
- Elvan Efendi (Şeyh Ali Tekyesi Şeyhi), 105
- Elvan Efendi (Şeyh İbrahim Efendi Tekyesi Şeyhi), 104
- Emîn Ağa (Astarçılar Kethüdâsı), 185
- Emîn Ağa (İplikçiler Kethüdâsı), 185
- Emîn Ağa (Kurenâ-yı hassadan), 142
- Emîn Ağa, Hacı (Elekciler Kethüdâsı), 186
- Emîn Bey (Kâ'im-makâm), 134
- Emîn Bey, 130
- Emîn Bey (Mahmûdiye Kalyon-ı Hümâyûnu Sûvârîsi), 136
- Emîn Efendi (Darbhâne-i Amire defterdârı efendi hazretlerinin mektubcusu), 144
- Emîn Efendi (el-Hâc Mahmûd Efendi Zâviyesi Şeyhi), 108
- Emîn Efendi (Haremeyn Müdîri), 152
- Emîn Efendi (Haremeyn Yazıcısı), 152
- Emîn Efendi (Hayrabolu'da Gülşeniyye'den Sârbân Ahmed Efendi Tekyesi Şeyhi), 190
- Emîn Efendi (İbrâhim Paşa Medresesi'nde Dersi'âmdan), 118, 119
- Emîn Efendi (Osmâniye Mütevellisi Yazıcı-i sâbık, Hâcegândan), 152
- Emîn Efendi (Tokunsuz Tekyesi Şeyhi, Nakşiyiyye'den), 189
- Emîn Efendi, 157
- Emîn Efendi, el-Hâc es-Seyyid Mehmed, 83

- Emîn Efendi, el-Hâc Hâfız (Tarîk-i Nakşîyye'den Süleymânîye Mektebi Hocası), 145
- Emîn Efendi, es-Seyyid (Derûnî Tekyesi Şeyhi), 108
- Emîn Efendi, Hacı (Bursa'da Emîniyye Dergâh-ı Şerîfi'nin Şeyhi), 142
- Emîn Efendi, Hazret-i Emir Şeyhi Efendi mahdûmu, 190
- Emîn Efendi, İnöz Müftîsi es-Seyyid el-Hâc, 83, 156
- Emîn Efendi, Kayseriyeli Hacı Mehmed Efendi-zâde, 118, 157
- Emîn Efendi, Seyyid (Harbiye Nâzırı), 87, 96, 108, 112, 119, 129, 140, 145, 148, 150, 152, 187
- Emîn Efendi, Şeyh (Horhor civârında sâkin), 144
- Emîn Efendi, Şeyh (Şeyh Sâdik Efendi Hulefâsından), 105
- Emîn Efendi, Trabzonî, 96
- Emîr Buhârî Tekyesi, 94
- Enderûn-ı Hümâyûn, 84
- Enderûn-ı Hümâyûn Nâzırı, 98
- Enderûn-ı Hümâyûn'dan muhrec Emîn Ağa mahdûmu, 176
- Engelyun-ı Mani, 101
- Enver Ağa (Muzıka-i Hümâyûn-ı Şahâne'de mevcûd gulâmından), 178
- Enver Efendi (İhtisâb me'mûrlarından), 165
- Enverî Efendi (Âmedî Hulefâsından), 209
- Enverî Efendi (Kâğıd-ı Birûn Emîni), 151
- Enverî Mehmed Efendi Medresesi, 200
- Ermeni, 181
- Ermeni mu'allimhâneleri, 192
- Ermeni patrikleri, 141
- Ermeni patrikleri ve hahambaşı, 189
- Erzincan Mevlevîhânesi Şeyhi, 158
- Es'ad Bey, Sâlih Paşa dâmâdı, 129
- Es'ad Efendi, Karahisarî-zâde (Dersi'âm), 118
- Es'ad Efendi, Şeyhzâde, 203
- Es'ad Efendi (Simkeşhâne Emîni), 184
- Es'ad Paşa (Erzurum Vâlisi), 83, 115, 160, 161
- Es'ad Paşa der-Mescid-i Molla Şeref Dersiyyesi, 200
- esb, 79
- Esmâ Sultan, 160
- esnâf hıyâmı, 88
- esnâf kethüdâları, 187
- es-Seyyid İbrâhim Efendi-zâde es-Seyyid Mustafa hafîdi Efendi, 127
- ester, 155
- esterân, 155
- Eşref Efendi (Mu'abbir Hasan Efendi Tekyesi Şeyhi Râğıb Paşa Hâfız-ı Kütübü), 95
- Eşref Efendi (Osmân Hayri Paşa ta'allükâtından), 179
- Eşref-zâde Medresesi, 199
- etci esnafı, 188
- evânî, 154, 155
- Eyüb Ağa (Dergâh-ı Alî Kapucubaşılarında Saruhan Sancağı Mütessellimi), 83, 130, 159, 203
- Eyüb Efendi (Maçka Tekyesi Şeyhi), 108
- Eyüb Efendi, Arabkirî Yahyâ Efendi zâde, 127
- Eyüb, 93, 94, 95, 104, 107, 108, 109, 110, 169, 191
- eyyâm-ı sûr, 183
- Fâ'ik Efendi (Cerîde Nâzırı), 209
- Fahreddin Bey der-Mescid-i Cûy-zâde Dersiyyesi, 199
- Fahreddin Efendi (Enarlı Şeyhi), 190

- Fahredden Efendi, Hâcegândan Mehmed Emîn Efendi mahdûmu, 177
- Fahri Molla (Kadiriyye'den Topcu Baba Tekyesi Şeyhi), 189
- fanus, 169
- Fasîh Efendi (Kâğıdcıbaşı), 184
- Fâtiha, 97
- Fâtiha-hân, 134, 174
- fayton, 183
- Fazlı Ağa, Soğukçeşmeli Bekir Efendi dâmâdı, 129
- Fedâ Efendi (Farisî hocalarından), 117
- Felemenk maslahatgüzârı, 188
- ferâce, 74
- Ferhad Bey (Hayreddin Paşa Livâsı'nın Birinci Alayı Miralayı), 138
- Ferhâd Efendi (Tarîk-i Halvetiyye'den Horhor civârında), 132
- Ferîd Bey der-Kızıl Mescîd Dersiyyesi, 198
- Ferîd Efendi (Divân-ı Hümâyûn Kalemî Mühimme Odası müstahdemlerinden), 143
- Ferîd Efendi (Humbarahâne Kâtibi, Hâcegândan), 152
- Ferîdûn, 90
- ferik paşalar, 160, 162, 173
- fermân-ı hümâyûn, 188
- Fethiyye, 107
- Fetvâ-penâhî, 172
- Fevzi Ahmed Paşa (Müşîr-i Asâkir-i Hâssa), 75, 76, 86, 124, 130, 135, 143, 146, 151, 157, 160, 172, 185
- Fevzi Derviş Efendi (Sa'diyye'den Sersem Ali Dede Türbedârı), 190
- Fevzi Efendi (Redif Rûznamçecisi), 139, 201
- Feyzi Ağa (Balıkçılar Kethüdâsı), 184
- Feyzi Efendi (Hulefâdan), 143
- Feyzi Efendi (Osmân Keşfi Tekyesi Şeyhi), 109
- Feyzi Efendi, es-Seyyid eş-Şeyh (Hulefâ-i Kadiriyye'den, Üsküdar'da sâkin), 93
- Feyzullah Efendi (Cihârşenbihli Dersî'âm), 122
- Feyzullah Efendi (Emir Buhârî Tekyesi Şeyhi), 94
- Feyzullah Efendi (Yahyâ Efendi Câmî-i Şerîfi İmâmı), 144
- Feyzullah Efendi, Hâfız (Selîmiye Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Sâni Vekîli), 113
- Feyzullah Efendi, Seyyid (Rufâ'î Tekyesi Şeyhi), 105
- Fındık Hâfız Efendi (Aksaray'da Kâtib Câmî-i İmâmı, kurâdan), 119
- Fındıklı, 107, 108
- Fikri Efendi (Teşrîfât Kisedârı), 152
- fincancı esnafı, 188
- Fincanîzâde Efendi, 191
- Firûz Ağa (Tophâne'de), 105
- fişenk, 115, 142, 154, 155, 159
- francala, 192
- France Devleti sefiri, 188
- Fransî Ali Efendi (Sultan Mehmed Hân Medresesi'nde, Ahîshalı), 116
- Frenk, 181
- Frenk canbazı, 88
- Galata abacıları esnafı, 188
- Galata mevleviyeti, 198
- Galata Rum ve Ermeni ve Yahudi meyhâneci esnafı kahyâları, 188
- Galata, 99, 169, 191
- Gâlib Bey (Hazîne-i Hümâyûn Kethüdâsı Sâdık Efendi birâderzâdesi), 176
- Gâlib Bey, Müşîr Paşa mahdûmu, 176
- Gâlib Efendi (Enderûn-ı Hümâyûn'dan muhrec Mustafa Ağa mahdumu), 179
- gediklü ağaları, 78
- gediklüyân-ı muhtâr, 103

- Gelibolu, 84
- Gelibolu'da Yazıcı-zâde Mehmed Efendi
hazretleri türbedârları efendiler,
157
- Geyvân, 63
- güğüm, 162
- Gül Câmi'i (Topkapusu'nda), 145
- gülbân-ı cenâb-ı Mevlânâ, 174
- Gülhiz Hanım, 161
- güllâb, 76, 77, 79
- Gülşah Efendi (Kalenderhâne Şeyhi), 190
- Gülşeniyye, 110
- Gümülcine Müftîsi Efendi, 83
- Gümüşsuyu, 88
- Hâce-zâde der-Câmi'-i Kızıldaş Dersiyyesi,
199
- Hacı Erhad Tekyesi, 94
- Hacı Hâce Efendi, 191
- Hacı Şaban Mahallesi (Hasköy'de), 93
- Hademedden Mehmed Ağa mahdûmu, 180
- hademe-i Bâb-ı âlî, 75
- hademe-i Hazîne-i Hümâyûn, 155
- Haffafhâne, 96
- Hâfız Ağa (Amasya Mütessellimi), 131
- Hâfız Ağa (Piyâde Asâkir-i Hassa
Binbaşılardan), 135
- Hâfız Efendi (Bayram Paşa Tekyesi
Şeyhi), 108
- Hâfız Efendi (Hazret-i Üftâde Türbedârı),
190
- Hâfız Efendi (Tophâne-i Âmire İkinci
Yoklamacısı), 139
- Hâfız Efendi, el-Hâc (Fındıklı Câmi'i
İmâmı), 144
- Hâfız Efendi, Fındıklı İmâm-zâde
(Kabataş'da Çizmecî Tekyesi
Şeyhi), 145
- Hâfız Efendi, Selânikli es-Seyyid (İsmâil
Efendi Medresesi'nde Dersi'âm),
116
- Hâfız Efendi, Seyyid (Hazret-i Yûşa'
Şeyhi), 96
- Hâfız Efendi, Seyyid (Sultan Süleymân
Türbedârı), 158
- Hâfız Paşa (Süvârî Asâkir-i Hassa
Feriklerinden, Kütahya Vâlisi), 83,
103
- Hahambaşı, 141
- Hakkı Efendi, 143
- Hakkı Efendi (Kanbur Mustafa Paşa
Zâviyesi Şeyhi), 109
- Hakkı Efendi, Mukâta'ât Zimmeti
ma'iyyetinde müstahdem Ahmed
Efendi-zâde, 177
- Hakkı Paşa (Mîr-i mîrandan), 158
- halatçı esnafı, 188
- Haletî Efendi (Matbah-ı Âmire Emîni), 151
- Halıcılar, 107, 108
- Halic, 99, 100, 115
- Halid Ağa (Harem-i Hümâyûn
ağalarından), 160
- Halid Ağa (Tersâne-i Amire Birinci
Alayı'nın İkinci Taburu Binbaşısı),
136
- Halid Efendi (İstabl-ı Âmire Kâtibi), 143
- Halid Efendi (Mansûre Zimmeti), 143
- Hâlid Efendi, Bağdâdî Şeyh, 156
- Hâlid Efendi, Hâfız (Sultan Mehmed Hân
Câmi'-i Şerîfi İmâm-ı Evveli), 111
- Hâlid Fâhir Efendi, Hacı (Tophâne-i Âmire
Ruznamçecisi Kâtiblerinden), 166
- Halil Ağa (Hamamcıbaşı), 186
- Halil Ağa (Midillücüler Kethüdâsı), 186
- Halil Ağa (Na'linur Kethüdâsı), 185
- Halil Ağa (Rızâ Bey Alayı'nda Birinci
Binbaşısı), 135
- Halil Ağa (Serrâclar Kethüdâsı), 187
- Halil Ağa (Tuhfeciler Kethüdâsı), 185
- Halil Ağa (Yedinci Alay'da Birinci
Binbaşısı), 135

- Halil Ağa, Hallâcbaş, 185
- Halil Azîz Efendi, 165
- Halil Bey (Dergâh-ı Âlî
Kapucubaşlarından Sa'îd Efendi
yeğeni), 177
- Halil Bey (Hulefâdan), 143
- Halil Bey (Miralay), 138
- Halil Bey (Piyâde Humbaracı Miralay),
138
- Halil Bey, Benderli Ali Paşa birâderi, 130
- Halil Efendi (Abdal Mehmed Tûrbedârı),
191
- Halil Efendi (Dersi'âm), 119, 191
- Halil Efendi (Gelibolu Müftîsi), 83, 156
- Halil Efendi (Hüseyn el-Emkânî Tekyesi
Şeyhi), 108
- Halil Efendi (Nişâncı Mehmed Paşa
Tekyesi Şeyhi), 109
- Halil Efendi (Sultan Bâyezîd-i Velî
Tûrbedârı), 96
- Halil Efendi (Şehzâdebaşında Dersi'âm),
118
- Halil Efendi (Umûr-ı Hâriciyye Nâzırı
îmâmı), 117
- Halil Efendi (Yıldırım Hatîbi), 191
- Halil Efendi (Zeyrek Tekyesi Şeyhi), 110
- Halil Efendi, Akşehirli Hacı, 145
- Halil Efendi, Ankaralı el-Hâc, 122
- Halil Efendi, Beyzâde hulefasından Ohrili
Şeyh Hâfız, 96
- Halil Efendi, Dramalı (Yenişehir-i Fenâr
Kadısı), 147
- Halil Efendi, es-Seyyid (İsâ Efendi Tekyesi
Şeyhi), 108
- Halil Efendi, es-Seyyid el-Hâc (Tûrâbi
Tekyesi Şeyhi), 94
- Halil Efendi, es-Seyyid Hâfız (Na'alburî
Mehmed Efendi Tekyesi Şeyhi),
96
- Halil Efendi, eş-Şeyh el-Hâc (Sultan Selîm
tabhânesinde), 96
- Halil Efendi, Filibeli es-Seyyid, 121
- Halil Efendi, Gelibolulu, 198
- Halil Efendi, Genc Osmân Ağa-zâde
es-Seyyid (Yenişehir-i Fenâr
Kadısı) 147
- Halil Efendi, Geredeli Hacı, 83, 142, 174
- Halil Efendi, Hacı (Hakkı Tekyesi İmâmı),
190
- Halil Efendi, Hâfız, 157
- Halil Efendi, Kara, 145
- Halil Efendi, Karslı (Edirne'de Taşlık
Müderisi), 83, 156
- Halil Efendi, Konevî eş-Şeyh Seyyid
(Câmi'-i Cedîd-i Hümâyûn der-
Lâleli Şeyhi), 131
- Halil Efendi, Seyyid (Halil Nizâmî Tekyesi
Şeyhi), 109
- Halil Efendi, Şeyh 145
- Halil Efendi, Takyecizâde Zâkirbaş, 190
- Halil Efendi, Topal el-Hâc (Üsküdar'da
Eski Vâlîde'de Dersi'âm), 116
- Halil Efendi, Tosyalı (Dersi'âm), 119, 132,
198
- Halil Efendi, Viranşehirli, 199
- Halil Feyzi Efendi (Tersâne-i Âmire Sergi
Emîni), 165
- Halil Hâmid Efendi, Hattât, 118
- Halil Kamilî Ağa (Hüdâvendigâr Sancağı
Mütesellimi), 83, 130, 159,, 203
- Halil Rıf'at Paşa, 76, 86, 87, 92, 104, 109,
116, 120, 124, 126, 129, 135, 138,
143, 146, 150, 156, 160, 172, 184
- Halil Zühdü Efendi, Trabzonî, 118
- Halîm Efendi (Redîf Asâkir-i Mansûre
Yoklamacısı), 139, 201
- Hâlisî Efendi, 143
- Halvetiyye, 108, 144
- hamam harclığı, 84

- Hamdi Efendi (Halvî Tekyesi Şeyhi), 105
Hamdi Efendi (Revgân-ı Zeyt Müdürü Hâcegândan), 152
Hamdullah Efendi (Ca'fer Bey Kethüdâsı Selîm Sâbit Efendi mahdûmu), 178
Hamdullah Efendi (Dersi'âm), 117
Hamdullah Efendi (Hacı Ayas Tekyesi Şeyhi), 110
Hamdullah Efendi, Sadr-ı Rumeli Arabzâde, 103, 161
Hamid Bey, Kapucubaşılardan Hüseyin Ağa mahdûmu, 178
Hamid Efendi (Canbazlar Kethüdâsı Hacı Ali mahdumu), 179
Hamid Efendi, 143
Hamid Efendi, es-Seyyid (Kırımî Tekyesi Şeyhi) 190
Hamid Efendi, Vak'a-nüvîs Âsım Efendi-zâde Hâcegândan, 166
Hamid Sa'ddedin Bey, Tuğrakeş Seyyid Hasan Hanîf Bey-zâde, 177
Hamza Bey, Cabbarzâde, 129
Handân Ağa der-Mescid-i Dâye Hatun Dersiyyesi, 200
Hanefî Mehmed Efendi der-Mescid-i Mü'eyyedzâde Dersiyyesi, 199
hânendegân, 183
Hângâh-ı Ebu'l-Bekâ Medresesi, 199
Hângâh-ı Ebu'l-Hayz Efendi der-nezd-i İfrâziyye Medresesi, 200
Hângâh-ı Es'ad Efendi Medresesi, 200
Harbiye Mektebi Kışla-yı Hümâyûnu, 156
Harbiye Mektebi, 161
Harbiye Nâzırı, 122
Harbiye Rûznameçisi ve Harbiye Kisedârı Efendi, 138
harem ağaları, 162
Haremeyn Tercümânı, 174
Harem-i Hümâyûn, 78
Harem-i Hümâyûn ağaları, 78, 155, 156, 160, 170
Harem-i Hümâyûn hademesi, 155, 156, 160
Harem-i Hümâyûn-ı Sultânî, 162
Harem-i Sultânî, 162
Harem-saray-ı Hümâyûn, 168
Hâriciyye Nâzırı, 153, 172, 188
Harîk Tulumbası Müdürü Ağa, 145
Hârûn, 62
Hârûn Efendi, eş-Şeyh, 139
Hasan Ağa (Balmumcular Kethüdâsı), 184
Hasan Ağa (Binbaşı), 136
Hasan Ağa (Enderûn-ı Hümâyûn'dan muhrec Osmân Ağa İmâm-zâdesi gulâmı), 180
Hasan Ağa (Galata Hallâclar Kethüdâsı), 185
Hasan Ağa (Halatcılar Kethüdâsı), 185
Hasan Ağa (Keserciler Kethüdâsı), 186
Hasan Ağa (Onikinci Alay'ın İkinci Taburu Binbaşısı), 136
Hasan Ağa (Piyâde Asâkir-i Hassa Binbaşılardan), 135
Hasan Ağa (Sakalar Kethüdâsı), 186
Hasan Ağa (Turşucular Kethüdâsı), 186
Hasan Ağa (Zindan Müdürü), 145
Hasan Ağa, el-Hâc, 130
Hasan Ağa, Hâfız (Duhân Gümrüğü Emîni), 130
Hasan Ağa, Hattât, 130
Hasan Bey (Alay Emîni), 135
Hasan Bey (Binbaşı), 135
Hasan Bey (Kapudâne-i Hümâyûn), 137
Hasan Bey (Kethüdâ-yı Bevvâbîn-i Cenâb-ı Şehriyârî), 129, 155
Hasan Bey (Piyâde Topcu İkinci Alayı Miralayı), 138
Hasan Bey, İşkodralı Mustafa Paşa mahdûmu, 176

- Hasan Bey, Kapudağı Voyvodası Ali
Ağa-zâde, 178
- Hasan Bey, Sert Mahmûd Paşa-zâde, 129
- Hasan Beyefendi, Kethüdâ-yı Bevvâbîn-i
Şehriyârî, 161
- Hasan Bilbisî Efendi, eş-Şeyh, 140
- Hasan Buhâralı Efendi, eş-Şeyh, 140
- Hasan Cemâl Efendi, eş-Şeyh, 140
- Hasan Efendi (Beşir Ağa Tekyesi Şeyhi),
95
- Hasan Efendi (Cündî Harem Tekyesi
Şeyhi), 110
- Hasan Efendi (Dâvud Paşa Câmi'-i Şerîfi
İmâmı), 144
- Hasan Efendi (Dersi'âm), 156
- Hasan Efendi (Hademe-i Hassa'dan
muhrec Altıparmak
biraderzâdesi), 179
- Hasan Efendi (Hamidiye Medresesi'nde
Bevvâb Dersi'âm), 117
- Hasan Efendi (Mahallât Kâtibi), 139
- Hasan Efendi (Mu'abbir İbrahim Efendi
Tekyesi Şeyhi), 93
- Hasan Efendi (Ser-berber Hazret-i
Şehriyârî İmâmı), 127
- Hasan Efendi (Sergi Halîfesi), 143
- Hasan Efendi, Bağdâdî eş-Şeyh, 119
- Hasan Efendi, Bolı es-Seyyid, 121
- Hasan Efendi, Bosnavî, 120
- Hasan Efendi, Bursavî Şeyh, 95
- Hasan Efendi, Derviş, 157, 208
- Hasan Efendi, el-Hâc Hâfız (Sultan
Ahmed Hân Câmi'-i Şerîfi İmâm-ı
Evveli), 111
- Hasan Efendi, es-Seyyid el-Hâc (Arpacı
Tekyesi Şeyhi), 106
- Hasan Efendi, es-Seyyid el-Hâc (Ca'fer
Paşa Tekyesi Şeyhi), 93
- Hasan Efendi, es-Seyyid el-Hâc Hâfız
(Selîmiye Câmi'-i Şerîfi İmâm-ı
Evveli), 111
- Hasan Efendi, es-Seyyid Hâfız (Selîmiye
Câmi'-i Şerîfi Hatîbi), 111
- Hasan Efendi, eş-Şeyh, 139
- Hasan Efendi, Geredeli, 121, 122
- Hasan Efendi, Hacı (Derviş Paşa Tekyesi
Şeyhi), 157
- Hasan Efendi, Hâfız (Adliye Câmi'-i Şerîfi
İmâm-ı Sânisî), 111
- Hasan Efendi, Hâfız (Gülnûş Câmi'i
Hatîbi), 144
- Hasan Efendi, Hattât (Atik Ali Paşa
İmâmı), 158
- Hasan Efendi, Hendekli, 121
- Hasan Efendi, Karahisârî, 121
- Hasan Efendi, Ketrozlu el-Hâc, 121
- Hasan Efendi, Kırımîzade (Halvetiyye'den
Müderriş Tekyesi Şeyhi), 190
- Hasan Efendi, Maçka sâkinlerinden Baba
Ahmed Ağa mahdûmu, 179
- Hasan Efendi, Osmân Efendi-zâde
(Fındık-zâde Hangâhî Şeyhi), 178
- Hasan Efendi, Şehr-i Zorî Şeyh, 94
- Hasan Efendi, Şeyh (Baştetimme
Medresesi'nde sâkin
Nakşîyye'den), 158
- Hasan Efendi, Şeyh (Kalenderhâne'de
Dersi'âm), 118
- Hasan Efendi, Şeyh (Küçük Ayasofya'da
sâkin tarîk-i Rufâ'iyye'den), 145
- Hasan Efendi, Şeyh (Şeyh Yahyâ Efendi
Hazretleri Türbedârı), 158
- Hasan Efendi, Şeyh Hattât (Câmi'-i
Cedîd-i der bağçe-i İstavrîz Şeyhi
Dersi'âm), 131
- Hasan Efendi, Zekâyî-zâde (Ümm-i Sinân
Tekyesi Şeyhi), 110

- Hasan Efendizâde Efendi (Nakşîyye'den, Arabzâde Tekyesi Şeyhi), 190
- Hasan Fehmi Efendi (Bursa Mütesellimi Halil Kâmilî Ağa'nın Kâtibi), 201
- Hasan Hasîb Efendi (Hazin-i Sadâret-penâhî), 152
- Hasan Hüsnü Efendi (Enderun'dan muhrec Tahtirevancıbaşı Derviş Ağa mahdumu), 179
- Hasan Hüsnü Efendi, Ünyevî, 198
- Hasan Kapudân (Fez-i Rahman Fırkateyn-i Hümâyûn Sûvârîsi), 137
- Hasan Kapudân (Meserret Kalyon-ı Hümâyûnu Sûvârîsi), 137
- Hasan Kapudân (Mukaddeme-i Hayr Kalyon-ı Hümâyûnu Sûvârîsi), 137
- Hasan Kapudân (Seyr-i Ferah Korvet-i Hümâyûn Sûvârîsi), 137
- Hasan Necmeddin Efendi, Cezbî-zâde, 126
- Hasan Paşa Hanı, 96
- Hasan Râfet Efendi, Arzuhalî-i Veliyyü'n-nî'amî es-Seyyid, 127
- Hasan Râmiz Efendi (Sultan Kethüdâsı), 151
- Hasan Rızâ Efendi (İshak Cemâleddin Karamânî Zâviyedârı), 107
- Hasan Sâbit Efendi, Kütahyalı Ömer Efendi-zâde es-Seyyid, 126
- Hasan Tahsin Efendi (Evkâf-ı Hümâyûn Kisedârı), 138
- Hasan Tahsin Efendi, Kıbrısî es-Seyyid (Sofya Kadısı), 146
- Haseki, 96, 110
- Hasırcılar Kethüdâsı Ağa, 185
- Hasîb Efendi (Başkâtib Efendi Yamağı), 138
- Hasîb Efendi (Evkâf-ı Hümâyûn Nâzırı), 86, 87, 96, 107, 112, 118, 128, 148, 186, 131, 136, 139, 145, 150, 152, 158
- Hasîb Efendi, Şeyh (Kadirîyye'den), 190
- Hasîb Efendi, Şeyh Ahmedzâde Hacı, 190
- Hasîb Efendi, Tirevî, 200
- Hasköy, 104, 191
- has francala, 175
- hasa bağçebanları esnafı, 187
- hasa binbaşılıarı, 159, 161
- hasa cerrahları, 175
- hasa ferikleri, 78
- hasa miralayları, 159
- Hasûn Efendi (Trablusgarb hânedânından), 200
- Hâşim Ağa, es-Seyyid, 129
- Hâşim Bey (Erzurum Gümrükçüsü), 201
- Hâşim Efendi (Darbhâne-i Âmire'de Sikke-i Hümâyûn Ressamı, Hâcegândan), 138
- Hâşim Efendi, es-Seyyid (Ferah Kethüdâ Tekyesi Şeyhi), 107
- Haşmet Efendi, Hâcegândan, 152
- Hatîb Efendi (Hasan Efendi Tekyesi Şeyhi), 108
- Hâtif Efendi, 165, 204
- Hattât Efendi (Ayasofya-i Kebîr Câmî'i Kayyumbaşısı), 118
- hattâtından Tophâne'de Pekmezci dâmâdı efendi, 118
- hatt-ı beşâret-i nukât-ı hümâyûn-ı şâhâne, 74
- Hatt-ı Hümâyûn, 73, 74, 75
- Havernak-ı Sinimmar, 85
- Hayâlî Efendi (Ruûs Kalemî'nde), 143
- Haydar Efendi Medresesi, 199
- Haydar Paşa (Piyâde Asâkir-i Mansûre Mirlivâlarından), 137
- hayme, 86, 87, 89, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 116, 117,

- 118, 119, 120, 121, 122, 126, 127,
128, 129, 130, 131, 132, 134, 135,
136, 137, 138, 139, 140, 141, 143,
144, 145, 146, 147, 148, 149, 150,
151, 152, 156, 157, 158, 159, 169,
184, 185, 186, 187, 189, 191, 192
- hayme me'murları, 97
- Hayreddin Efendi, Hâcegândan Seyyid
Enver Efendi-zâde, 177
- Hayreddin Paşa, 137
- Hayri Efendi (Dersi'âm), 117
- Hayri Efendi (Redîf Zimmeti), 143
- Hayri Efendi, Has Ahur Kethüdası Ali Ağa
mahdumu, 179
- Hayri Efendi, Vehbî-zâde (Farisî
hocalarından), 117, 166, 207
- Hayrullah Efendi, Dimetoka Voyvodası
sâbık Ömer Ağa mahdûmu, 178
- Hayrullah Efendi mahdûmu, 176
- Hayrullah Efendi, Ser-etibba-i Sultanî
Abdülhak Efendi-zâde, 128
- Hayrullah Efendi, Veyselî-zâde Mehmed
Bey mahdûmu (Dîvân-ı Hümâyûn
Kalemi Hulefâsından), 178
- Hazer Efendi (Farisî hocalarından), 117
- Hâzım Efendi (Mülkiyye hulefâsından),
143
- Hazîne kethüdası ağa, 77
- Hazîne-i Âmire, 74
- Hazîne-i Hümâyûn Başkâtibi, 98, 156,
162, 192
- Hazîne-i Hümâyûn Birinci Kâtibi, 160
- Hazîne-i Hümâyûn hademesi, 155, 156
- Hazîne-i Hümâyûn İkinci Kâtibi, 156, 160,
162
- Hazîne-i Hümâyûn Kethüdâsı Efendi, 98
- Hazîne-i Hümâyûn Üçüncü Kâtibi, 160,
162
- Hazîne-i Hümâyûn vekîli ağa, 156, 160
- Hazret-i Ebû Eyüb Ensârî, 113
- Hazret-i Hakkı Şeyhi Efendi, 190
- Hazret-i Halid, 180
- hevâyî fişenkleri, 150
- hevâyî, 133
- Hıfzı Efendi, 143
- Hıfzı Efendi, es-Seyyid, 94
- Hıfzı Paşa, 83, 92
- hırka-i şerîfe odası, 75
- hırvânî, 79
- hıyâm, 88, 89, 92, 100, 115, 143, 148,
156, 183
- Hızır Efendi, Beypazarî, 120
- Hîbetullah Sultan, 160
- Hidayet Efendi, eş-Şeyh (Selîmiye
Hangâhı Şeyhi Behcet Efendi
mahdumu), 95
- hil'at, 203
- hilâfet-penâhî, 77, 82
- Hilâlciler Hanı, 96
- Hilmi Efendi (Tahvil Kalemi'nde Tatbikî),
143
- hilyât, 78
- Himmat Ağa (Bilecik Voyvodası), 130
- Himmatzâde Efendi, İznikmidli, 84, 157
- hinto, 153, 154, 155, 160, 161
- hitân, 74, 79, 167, 168, 170, 171, 172,
173, 175, 180
- hitân kasr-ı hümâyûnu, 171
- hitân odası, 170
- hitân yatakları, 192
- hitân-ı Abdülazîz, 209
- hitân-ı Abdülmecîd, 209
- Hoca Efendi, A'mâ (Ayasofya'da
Dersi'âm), 117
- Hocagân-ı Divân-ı Hümâyûn, 159
- Hocakadın Zâviyesi Şeyhi Efendi, 96
- hokkabaz, 175
- Hulûsî Bey, Çavuşbaşı Ahmed Hulûsî
Ağazâde, 177

- Hulûsî Paşa (Kâ'im-makâm) , 86, 87, 94,
105, 110, 117, 120, 127, 130, 135,
138, 142, 143, 147, 151, 157, 160,
161, 173, 185
- hulviyât, 162
- humâ, 82
- Humbarahâne, 169
- hurdacı esnafı, 188
- Hurşid Ağa (Hâriciye Nâzırı
ta'allükâtından), 180
- Hurşid Ağa (Muzika-i Hümâyûn-ı
Şahâne'de mevcûd gulâmandan),
178
- Hurşid Bey (Dergâh-ı Âlî
Kapucubaşlarından), 158
- Hurşid Efendi, el-Hâc (Sultan Bayezîd-i
Velî Hân Câmi'-i Şerîfi Hatîbi),
110
- Hüdâdâd Hân (İran Sefîri) , 149, 184
- Hüdhüd, 77, 82
- hünsâ, 182
- Hüsâm Efendi, el-Hâc (Hâcegân-ı Divân-ı
Hümâyûn'dan), 202
- Hüsâm Efendi, Hacı, 87
- Hüsâmeddin Efendi, Mesnevîhan Hoca,
94
- Hüsâmeddin Efendi, Şeyh
(Uşşâkiyye'den), 190
- Hüsâmeddin Şeyhi Efendi, 191
- Hüseyin Âgâh Efendi, Hüsâm Efendi-zâde
es-Seyyid, 126
- Hüseyin Ağa (At Hamallar Kethüdâsı), 186
- Hüseyin Ağa (Kafesciler Kethüdâsı), 186
- Hüseyin Ağa (Mâbeyn-i Hümâyûndan
muhrec), 129
- Hüseyin Ağa (Mâhiyyelü Suvârî
Binbaşlarından), 136
- Hüseyin Ağa (Mukayyid-i Tekârîr Yamağı),
145
- Hüseyin Ağa (Topçu Asâkir-i Hassa
Binbaşlarından), 135
- Hüseyin Ağa (Üskûdar Berberler
Kethüdâsı), 185
- Hüseyin Ağa, Hacı (Abacılar Kethüdâsı),
185
- Hüseyin Ağa, Hacı (Attarlar Kethüdâsı),
185
- Hüseyin Ağa, Hacı (Derziler Kethüdâsı),
185
- Hüseyin Ağa, Hacı (Kasablar Kethüdâsı),
186
- Hüseyin Ağa, Hacı (Taşcıbaşı), 186
- Hüseyin Ağa, Hasan Çavuş-zâde, 131
- Hüseyin Bey (Dergâh-ı Ali
Kapıcıbaşlarından Mirâhur-ı
Hazret-i Cihândârî), 129
- Hüseyin Bey (Kâ'im-makâm), 134, 135
- Hüseyin Bey (Miralay), 135
- Hüseyin Bey, Halil Paşa-zâde, 129
- Hüseyin Bey, Koniçeli (Haremeyn
Mukâta'acısı), 151
- Hüseyin Bey, Miralay, 138
- Hüseyin Efendi (Bursa'da Nakşîyye'den),
157
- Hüseyin Efendi (Dersi'âmdan, Balıkesirli),
119
- Hüseyin Efendi (Dersi'âmdan, Niğdeli),
117
- Hüseyin Efendi (Dökmeciler'de dersle
meşgul, Bafralı), 118
- Hüseyin Efendi (Halvetiyye'den Kesici
Baba Tekyesi Şeyhi), 190
- Hüseyin Efendi (Kasımpaşa'da Büyük
Piyâle Paşa Tekyesi Şeyhi), 93
- Hüseyin Efendi (Kemânkeş Medresesi'nde
Dersi'âmdan), 117
- Hüseyin Efendi (Kiğılı Şeyhi Hasan Efendi
karındaşı), 190

- Hüseyin Efendi (Mehmed Efendi Tekyesi Şeyhi), 108
- Hüseyin Efendi (Saçlı Hüseyin Efendi Tekyesi Şeyhi), 109
- Hüseyin Efendi (Seyfeddin Tekyesi Şeyhi), 107
- Hüseyin Efendi (Sultan Abdülhamîd Hân Türbedârı), 117
- Hüseyin Efendi (Yeni Medrese'de sâkin), 117
- Hüseyin Efendi, Abdülmüte'âl-zâde (Hurşîd Paşa İmâmı), 127
- Hüseyin Efendi, Ahışalı (Sultan Mehmed Hân Medresesi'nde Hayrullah Efendi me'zûnlarından), 116
- Hüseyin Efendi, Bozoklu Kara Hâfız (Süleymâniye Câmî'i'nde Dersi'âm), 116, 198
- Hüseyin Efendi, Dağıstanî, 200
- Hüseyin Efendi, el-Hâc (Kalenderhâne'de Dersi'âm), 118
- Hüseyin Efendi, el-Hâc Şeyh (Gümülcine'den gelen tarîk-i Rufâ'iyye'den), 144
- Hüseyin Efendi, es-Seyyid (Hasırcızâde dâmâdi Âbid Çelebi Zâviyesi Şeyhi), 106
- Hüseyin Efendi, es-Seyyid (Toygar Hamza Zâviyesi Şeyhi), 106
- Hüseyin Efendi, es-Seyyid Hâfız (Ayasofya-i Kebîr Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Evveli), 111
- Hüseyin Efendi, eş-Şeyh, 140
- Hüseyin Efendi, Hacı (Diyarbakir Müftîsi, Dersi'âm), 117
- Hüseyin Efendi, Hacı (Mektûbi-i Sadr-ı Âli hulefâsından), 152
- Hüseyin Efendi, Hâfız (Kürkçü Şeyhi İsmâil Efendi Tekyesi Şeyhi), 94
- Hüseyin Efendi, Hâfız (Sultan Abdülhamîd Hân Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Evvel Vekîli), 113
- Hüseyin Efendi, Hâfız (Şehzâde Sultan Mehmed Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Sâlisi), 112
- Hüseyin Efendi, İbrahim Edhem Ağa mahdûmu, 179
- Hüseyin Efendi, Kastamonulu (Ayasofya'da ders hocası), 118, 122
- Hüseyin Efendi, Konevî es-Seyyid (İzmir Kadısı), 148
- Hüseyin Efendi, Mihalicli es-Seyyid Hâfız, 121
- Hüseyin Efendi, Selhânî eş-Şeyh, 140
- Hüseyin Efendi, Şeyh (Filibe Şeyhi hulefâsından Küçük Pazar'da sâkin), 145
- Hüseyin Efendi, Şeyh el-Hâc (Murad Molla Tekyesi İmâmı), 106
- Hüseyin Efendi, Şeyh Seyyid, 105
- Hüseyin Efendi, Tırnovalı, 121
- Hüseyin Efendi, Tokâdî es-Seyyid, 121
- Hüseyin Efendi, Tosyavî, 94
- Hüseyin Efendi, Turfandazâde Hâfız (Va'iz), 84, 156
- Hüseyin Efendi, Yahyâ Ağa-zâde (Dergâh-ı Âlî Kapucubaşlılarından), 177
- Hüseyin Efendi, Yazıcı-zâde es-Seyyid (Havass-ı Refi'a Kadısı), 147
- Hüseyin Hamdi Efendi, es-Seyyid (Kubbe Tekyesi Şeyhi), 104
- Hüseyin Hamid Efendi, Ankaravî, 121
- Hüseyin Hulûsî Efendi (Nusret Câmî-i Hümâyûnu Muvakkıtı), 121
- Hüseyin Hüsnü Ağa (Müşîr Paşa ta'allükâtından), 180

- Hüseyin Hüsnü Efendi (Sancakdâr Tekyesi Şeyhi merhûm Mehmed Efendi halîfelerinden), 132
- Hüseyin Hüsnü Efendi (Ser-müneccimîn-i Hassa), 126
- Hüseyin Hüsnü Efendi, Burdurlu es-Seyyid, 121
- Hüseyin Hüsnü Efendi, el-Hâc Hâfız (Sultan Ahmed Hân Câmi'-i Şerîfi İmâm-ı Sâlisi), 112
- Hüseyin Hüsnü Efendi, es-Seyyid Hâfız (Sultan Bayezîd-i Velî Hân Câmi'-i Şerîfi İmâm-ı Sâlis Vekîli) 112
- Hüseyin Hüsnü Efendi, Eyüb Ağazâde (Üsküdar Mevleviyeti ve sâbıka Ayıntâb Kadısı), 198
- Hüseyin Hüsnü Efendi, İsmâil Efendi-zâde (Mektûbî-i Hazret-i Sadâret-penâhî hulefâsından Tezkire-i Sâni), 201
- Hüseyin Kapudân (Cîrân-ı Bahrî Korvet-i Hümâyûn Sûvârîsi), 137
- Hüseyin Kapudân (Memdûhiye Kalyon-ı Hümâyûnu Sûvârîsi), 136
- Hüseyin Kapudân, Hâfız (Necât-fer Korvet-i Hümâyûn Sûvârîsi), 137
- Hüseyin Muharrem Efendi, Vâ'iz el-Hâc, 116
- Hüseyin Paşa (Vidin Muhâfızı), 82, 115, 160, 161
- Hüseyin Rif'at Efendi, Melik Paşa hafîdi-zâde Mîr, 128
- Hüseyin Tahsîn Efendi, Çelebi Mustafa Paşa-zâde Ali Beğzade Mîr, 200
- Hüseyin Vâsîf Efendi, Ankaravî, 121
- Hüseyin Vehbî Efendi, Şeyh es-Seyyid (Câmi'-i Vâlde Sultan der Hasköy Şeyhi), 131
- Hüsnü Bey, Çavuşbaşı Ahmed Hulûsî Ağazâde, 177
- Hüsnü Bey, Kahveci-başı Sa'îd Ağa mahdûmu, 177
- Hüsnü Efendi (Davud Paşa'nın kayını), 176
- Hüsnü Efendi (Mansûre Hazinesi Mukâta'ât Zimmeti), 143
- Hüsrev Ağa (Muzıka-i Hümâyûn-ı Şahâne'de mevcûd gulâmından), 178
- Hüsrev Mehmed Paşa, 124
- Hüsrev Paşa, 86
- Irakiyye, 106
- Istabl-ı Âmire takımı, 156
- ıtriyât, 78
- İbadullah Mahallesi (Kasımpaşa'da), 93
- İbrahim Âbîd Efendi, eş-Şeyh, 139
- İbrahim Ağa (Binbaşı), 135, 136
- İbrahim Ağa (Çorabcılar Kethüdâsı), 185
- İbrahim Ağa (Manavlar Pazarbaşısı Vekîli), 184
- İbrâhim Ağa (Onaltıncı Alay'ın Birinci Taburu Binbaşısı), 136
- İbrahim Ağa (Paçacılar Kethüdâsı), 186
- İbrahim Ağa (Sebze ve Etciler Kethüdâsı), 186
- İbrahim Ağa (Sûvârî Binbaşılılarından), 136
- İbrahim Ağa (Şirrevgancı Kethüdâsı), 186
- İbrahim Ağa, el-Hâc (Boyacılar Kethüdâsı), 185
- İbrahim Ağa, Hacı (Kaşıkcılar Kethüdâsı) 184
- İbrahim Ağa, Hacı (Kılauz-ı Çavuşân), 145
- İbrahim Ağa, Kara Cehennem, 130
- İbrahim Ağa, Üsküdarlı, 131
- İbrahim Bey (Ahmed Paşa Livâsı'nın İkinci Alayı Alay Emîni), 135
- İbrahim Bey (Emîn Paşa kayını), 130
- İbrahim Bey (Yeni-ili Voyvodası), 197
- İbrahim Bey, Hâcegândan (Üsküdar Yeni Câmi'i Mütevellîsi), 152

- İbrahim Cemâleddin Efendi, Mustafa Paşazâde Tâhir Beyefendi hazretleri hafidi Mîr, 199
- İbrahim Dede, Eşref-zâde Hacı, 191
- İbrahim Edhem Efendi, Ebezâde, 201
- İbrahim Edhem Efendi, es-Seyyid (Kelâmî Efendi Tekyesi Şeyhi), 106
- İbrahim Edhem Efendi, Hemşinî (Sofya Kadısı), 148
- İbrahim Edhem Efendi, İsmâil Besim Efendi-zâde, 126
- İbrahim Edhem Efendi, Mısır Kadısı Râsih Efendi-zâde, 147
- İbrahim Edhem Efendi, Nu'mân Bey-zâde Mîr es-Seyyid, 126
- İbrahim Edhem Efendi, Osmân Kethüdâ-zâde Rızâ Efendi-zâde es-Seyyîd, 199
- İbrahim Edhem Efendi, Şeyh (Abdüsselâm Hulefâlarından), 107
- İbrahim Edhem Efendi, Yazıcı-zâde (Bursa Kadısı), 146
- İbrahim Efendi (Bâlâ Yokuşu Zâviyesi Şeyhi), 105
- İbrahim Efendi (Cihârşenbih Pazarı'nda Koğacı Dede Türbedârı), 116
- İbrahim Efendi (Darbhâne-i Âmire Başkâtibi, Hâcegândan), 138
- İbrahim Efendi (Darbhâne-i Âmire Kisedârı), 152
- İbrahim Efendi (Dersi'âm, Hâfız-ı Kütüb), 191
- İbrahim Efendi (Hazret-i Emîr Türbedârı Vekîli), 190
- İbrahim Efendi (İhtisâb Nâzırı), 150
- İbrahim Efendi (Lebibâ Tekyesi Şeyhi), 104
- İbrahim Efendi (Selîmiye Hangâhı Şeyhi Behcet Efendi vekîli), 95
- İbrahim Efendi (Şeyh Süleymân Veliyüddin Tekyesi Şeyhi vekîli), 109
- İbrahim Efendi (Tarsus Zâviyesi Şeyhi), 104
- İbrahim Efendi (Tophâne'de Çavuşbaşı Mekteb Hocası), 145
- İbrahim Efendi, Ahışhavî (Sofya Kadısı), 148
- İbrahim Efendi, Beypazarı, 119
- İbrahim Efendi, Bolulu (Süleymâniye civârında Deveoğlu Medresesi'nde sâkin müderrisinden), 132
- İbrahim Efendi, el-Hâc (Bursa'da tarîk-i Halvetiyye'den Çehârşenbe Tekyesi Şeyhi), 157
- İbrahim Efendi, el-Hâc (Tophâne'de Dersi'âm, İbrâ'il Müftîsi), 116
- İbrahim Efendi, el-Hâc (Vezîr Câmî-i İmâmı, Dersi'âm), 145
- İbrahim Efendi, Erzurumî (Filibe Kadısı), 148
- İbrahim Efendi, es-Seyyid (Abdülâhd en-Nûri Efendi hazretleri Tekyesi Şeyhi), 108
- İbrahim Efendi, es-Seyyid (Anadoluhisarı Tekyesi Şeyhi), 95
- İbrahim Efendi, es-Seyyid (Senk-i Halil Efendi Tekyesi Şeyhi), 94
- İbrahim Efendi, es-Seyyid eş-Şeyh Hâfız (Üsküdar'da Rufâî Şeyhi Nûri Efendi halîfelerinden), 132
- İbrâhim Efendi, es-Seyyid Hâfız (Hatîb ve İmâm), 140
- İbrahim Efendi, es-Seyyid Hâfız (Tevfikiyye Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Sânisî), 112
- İbrahim Efendi, eş-Şeyh, 107
- İbrahim Efendi, Fâtıma dâye-zâde, 178

- İbrahim Efendi, Fındık-zâde hafîdi
es-Seyyid (Mekke-i Mükerreme
Kadısı), 197
- İbrahim Efendi, Hacı (Bâb-ı Hazret-i Ser-
askerî'de Piyâde Yoklamacısı),
139
- İbrahim Efendi, Hacı (Orhan Müderrisi
Dersi'âm), 191
- İbrahim Efendi, Hattât, 145
- İbrahim Efendi, Hazret-i Hâlid Müderrisi
Eğimli, 119
- İbrahim Efendi, İneköylü, 121
- İbrahim Efendi, İskenderiyeli el-Hâc, 120
- İbrahim Efendi, Karsî Hâfız (Ayasofya
Medresesi'nde), 132
- İbrahim Efendi, Kenânî el-Hâc (Nusret
Câmi'i-i Hümâyûnunda Dersi'âm),
116
- İbrahim Efendi, Kırımî el-Hâc (Kasım
Paşa'da Vâ'iz), 118
- İbrahim Efendi, Kuşadalı, 109
- İbrahim Efendi, Nevşehirli (Bağdâd
Kadısı), 1 48
- İbrahim Efendi, Seferihisârî es-Seyyid,
129
- İbrahim Efendi, Sürmeneli (Filibe Kadısı),
148
- İbrahim Efendi, Şa'îrî-zâde Hacı, 191
- İbrahim Efendi, Şeyh, 105
- İbrahim Efendi, Tırnovalı es-Seyyid, 121
- İbrahim Efendi, Trabzonî Hoca Hâfız, 116
- İbrahim Efendi, Yakovalı, 120
- İbrahim Efendi, Zihneli, 120
- İbrahim er-Rusûkî Efendi (Sultan
Mehmed'de Dersi'âm), 118
- İbrahim Ferîd Efendi, Muhyi-zâde hafîdi
es-Seyyid, 128
- İbrahim Fu'âd Efendi, Nasuhî Ağazâde
hafîdi-zâde es-Seyyid, 126
- İbrahim Hakkı Efendi, 179
- İbrahim İsmet Efendi, Mîr (Hamse-i
Süleymâniye Müderrislerinden
Yahyâ Beyefendi hazretleri
mahdûmu), 126, 198
- İbrahim Kapudân , 137
- İbrahim Kıyak Dede Efendi (Mevleviye'den
Demirkapı'da), 157
- İbrahim Nazîf Efendi, Femânî es-Seyyîd,
198
- İbrahim Necâti Efendi, es-Seyyid (Şâh
Sultan Tekyesi Şeyhi), 107
- İbrahim Paşa (Selânîk Muhassılı), 82, 115,
160, 161
- İbrahim Paşa, Mîr-i mîrândan (Tuna
Başbuğu), 158
- İbrahim Pîr Efendi, Seyyid, 157
- İbrahim Rüşdü Efendi, Erzurumî (Bâb-ı
Fetvâpenâhî'de Müsevvid), 119,
199
- İbrahim Rüşdü Efendi, Karsî Hâfız, 198
- İbrahim Sâ'ib Efendi, el-Hâc (Tophâne-i
Âmire Nâzırı) 83, 86, 87, 96, 108,
112, 119, 129, 132, 137, 140,
145, 148, 150, 152, 159, 189
- İbrahim Sârim Efendi, Gelenbevî İsmâil
Efendi hafîdi, 128
- İbrahim Zâhid Efendi (Hulefâdan), 143
- İdris Efendi, Bursalı (Nakşîyye'den), 119
- İdris Köşkü, 93, 96, 108
- İffet Efendi, 191
- İhsan Efendi (Divân-ı Hümâyûn Kalemî
Mühimme Odası
müstahdemlerinden), 143
- İhsan Efendi (Enderûn'dan muhrec
Mustafa Ağa mahdûmu), 179
- ilâhî-hân, 192
- İlyas-zâde Efendi (İznikmid'den gelen
mevâlîden), 146
- imâm-ı evvel-i hakanî, 173
- imâm-ı evvel-i Hazret-i Şehriyârî, 160

- İmâm-ı Hazret-i Şehriyârî mahdûmu, 176
imâm-ı sâni-i cihân-bânî, 160
İnâdiye, 92
ince sazlar, 153
İndî Efendi (Allahyar Tekyesi Şeyhi), 94
İngiltere Devleti sefiri, 188
İp Bükücüler Kethüdâsı Ağa, 185
ipekci esnafı, 188
iplikhâne, 180
irâde-i hümâyûn, 168
irâde-i seniyye, 74, 98, 172, 187
İran cânbâzı, 122, 163
İran Devleti, 88
İsâ Efendi (Kal'a-i Sultâniye Nüfus Nâzırı),
152
İsâ Efendi der-Mescid-i Mesîh Paşa
Dersiyyesi, 198
İshak Ağa der-Mescid-i Servilî Dersiyyesi,
198
İshak Bey, 130
İskender Bey der-Mescid-i Hamza Fakîh
Fakiyye Dersiyyesi, 199
İslâm Efendi (Talebe-i ulûmdan), 119
İslâm Feyzî Efendi, Boluvî (Tayyibzâde
der-Mescid-i Hacı Receb
Dersiyyesi), 199
İsmâil Ağa (Binbaşı), 135, 136
İsmâil Ağa (Câmeşûyucular Kethüdâsı),
185
İsmâil Ağa (Drama Nâzırı), 130
İsmâil Ağa (Galata Çorabcılar Kethüdâsı),
185
İsmâil Ağa (Hamamcılar Kethüdâsı), 185
İsmâil Ağa (Kadı Karyesi'nde sâkin), 130
İsmâil Ağa (Kadiriyye'den), 190
İsmâil Ağa, Hacı (Muytablar Kethüdâsı),
187
İsmâil Besim Efendi (Selânik Kadısı), 147
İsmâil Bey, Şekerci-zâde, 129
İsmâil Bey, Veli Paşa-zâde, 129
İsmâil Efendi, 104
İsmâil Efendi (Abdülbâki Tekyesi Şeyhi),
107
İsmâil Efendi (Ahışalı Dersi'âm), 121
İsmâil Efendi (Akbiyık Tekyesi Şeyhi), 108
İsmâil Efendi (Bedevîler Hangâhı Şeyhi),
105
İsmâil Efendi (Cerrahân-ı Hassa Emîni),
170, 173
İsmâil Efendi (Enderûn-ı Hümâyûn'dan
muhrec Emîn Ağa mahdûmu),
179
İsmâil Efendi (Hazret-i Emir Hatîbi), 191
İsmâil Efendi (Kayalırın sakinlerinden
İbrahim Efendi yeğeni), 179
İsmâil Efendi (Kemâl Paşa Câmi'i
Müezzini Vâ'iz), 116
İsmâil Efendi (Sirkeci Tekyesi Şeyhi
es-Seyyid), 107
İsmâil Efendi (Tezkire-i Sâni), 73, 150,
162
İsmâil Efendi (Tophâne'de Dersi'âm
Tumanlı Cedîdi), 117
İsmâil Efendi (Yanık Şeyhi Tekyesi Şeyhi),
93
İsmâil Efendi (Yıldırım Bayezîd ders
vekîli), 191
İsmâil Efendi, Akşehirli, 120
İsmâil Efendi, Bağlıkçı-zâde (Tophâne'de
Dersi'âm), 116
İsmâil Efendi, Bursalı, 120
İsmâil Efendi, es-Seyyid (Ali Haydar
Efendi Tekyesi Şeyhi), 93
İsmâil Efendi, es-Seyyid (Derûnî Tekyesi
Şeyhi), 95
İsmâil Efendi, es-Seyyid (Ejder Efendi
Tekyesi Şeyhi), 106
İsmâil Efendi, es-Seyyid eş-Şeyh el-Hâc,
105

- İsmâil Efendi, es-Seyyid Hâfız (Sultan Mehmed Hân Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Sâni'si Vekîli), 112
- İsmâil Efendi, es-Seyyid, 93
- İsmâil Efendi, es-Şeyh Seyyid (Turhal Şeyhi), 157
- İsmâil Efendi, eş-Şeyh, 140
- İsmâil Efendi, Geyveli (Dersi'âm), 156
- İsmâil Efendi, Hâfız (İbrahim Bey İmâmı), 127
- İsmâil Efendi, Karahisâr-ı Na'âllı, 121
- İsmâil Efendi, Livâdiyeli Hüseyin Paşa hafîdi Mîr, 146
- İsmâ'il Efendi, Mühendis Ahmed Efendi-zâde, 177
- İsmâil Efendi, Şeyh, 107
- İsmâil Fehim Efendi, Kavalalı-zâde es-Seyyid, 127
- İsmâil Ferh Efendi, Şikk-ı Sâni, 151
- İsmâil Hakkı Efendi (Dülgerzâde Tekyesi Şeyhi), 95
- İsmâil Hakkı Efendi (Tarîk-i Sa'diyye'den), 158
- İsmâil Hakkı Efendi (Yûsuf Paşa Mektebi'nde Hattât), 132
- İsmâil Hakkı Efendi, Bolivî, 121
- İsmâil Hakkı Efendi, Mîr, Süleymân Beğ-zâde Kâmil Beğzâde, 199
- İsmâil Hakkı Efendi, Tophâneli, 120
- İsmâil Hakkı Efendi, Trabzonî, 121
- İsmâil Kapudân, 137
- İsmâil Mizânî Efendi (Hüsrev Paşa Mahallesi'nde Mestci-zâde Dersi'âm), 116
- İsmâil Râşid Efendi, Kıbrısî-zâde, 126
- İsmâil Rif'at Efendi, Gelenbevî-zâde zâdesi, 129
- İsmâil Şefik Efendi, es-Seyyid (Yenişehir-i Fenâr Kadısı es-Seyyid Abdullah Efendi hafîdi), 147
- İsmâil Zeki Efendi, Abdullah Efendi-zâde Fehim Efendi-zâde, 129
- İsmet Paşa (Süvârî Asâkir-i Mansûre Mirlivâsı), 137
- İspanya maslahatgüzârı, 188
- İstanbul cerrâhları, 175
- İstanbul Kadısı Efendi, 160
- İstanbul pâyelüleri, 173, 196, 197
- İstanbul pâyesinde olan mevâlî-i kirâm, 173
- İstefanaki Bey (Sisam Beyi), 141, 187
- İstemat (Çukacılar Ustabaşısı), 187
- İsveç maslahatgüzârı, 188
- İzmirî Efendi (Ayasofya'da Vâ'iz), 118
- İznic, 101
- İzzet Ağa (Halid Paşa Livası'nın İkinci Alayı Birinci Taburu Binbaşısı), 136
- İzzet Ağa (Piyâde Asâkir-i Hassa Binbaşılardan), 135
- İzzet Bey (Hulefâdan), 152
- İzzet Bey (Kütahya Mütessellimi), 197
- İzzet Bey, Cabbarzâde hafîdi, 129
- İzzet Efendi (Müşîr Paşa ta'allükâtından), 180
- İzzet Efendi (Süvârî Asâkir-i Mansûre Şa'ir Kâtibi), 139, 201
- İzzet Efendi (Şeyh Ekmel Tekyesi Şeyhi), 109
- İzzet Efendi (Zahîre Hazinesi Zimmet Halîfesi), 138
- İzzet Efendi, Cizyedâr-zâde, 148
- İzzet Efendi, Hâfız Hattât (Küçük Mustafa Paşa Mahalle İmâmı), 158
- İzzet Paşa, 83, 115, 160, 161
- İzzetî Efendi (Süvârî Asâkir-i Mansûre Yoklamacısı), 201
- kâ'im-makâmlar, 78, 159
- Kabataş, 95
- Kâdı karyesi, 107

- Kadıçşmesi, 95
Kadırga limanı, 95
Kadırhâne, 94
Kadri Ağa (Simsarlar Kethüdâsı), 185
Kadri Ağa, Hacı (Sakız Muhassılı), 83, 130, 159, 203
Kadri Efendi (Başhademelikden muhrec Kadri Ağazâde Ahmed Necib Efendi mahdumu), 178
Kadri Efendi (Zimmet Halîfesi), 144
Kadri Efendi, el-Hâc (Yahyâ Efendi hazretleri türbedârı), 96
Kadri Efendi, el-Hâc Hâfız (Humbarahâne Câmi'-i Şerîfi İmâm-ı Evveli), 112
Kadri Efendi, Meydancık'da sâkin Kepeci-zâde Efendi mahdûmu, 179
Kadri Efendi, Seyyid (Kanlıca Şeyhi Atâ Efendi Tekyesi Şeyhi), 95
Kadri Efendi, Şeyh (Üsküdar'da tarîk-i Rufâ'iyye'den), 145
Kâğıdhâne, 205
kahve, 74, 79, 87, 97, 162
kâ'ime, 82
kal'a oyunu, 164
Kaldırımcılar Kethüdâsı Ağa, 186
Kaleb Kalfa (Dülger kalfalarından), 188
Kalemiyye halîfesi, 144
Kalender Efendi, Şeyh (Kadiriyye'den Kaplan Baba Tekyesi Şeyhi), 190
Kalenderhâne Mahallesi, 106
Kalenderhâne Medresesi, 118
kaleska, 153
kaliçeler, 164
Kâmî Efendi (Ru'ûs Kalemi İkinci Kisedârı), 152
Kâmil Bey (Filibe Nâzırı Süleymân Bey kayını), 129
Kâmil Bey, Kâ'im-makâm İbrahim Bey mahdûmu, 177
Kâmil Efendi (Beykoz Tekyesi Şeyhi), 96
Kâmil Efendi (Darbhâne-i Âmire ketebesinden Şevki Efendi ta'allükâtından), 178
Kâmil Efendi (Zâviye Şeyhi), 105
Kâmil Efendi, Hâce (Tophâne-i Âmire'de müstahdem), 205
Kâmil Efendi, Hâfız (Rufâ'iyye'den Şeyh İbrahim Efendi Tekyesi Şeyhi), 190
Kâmil Efendi, Mühimmât-ı Hıyâmiyye Kâ'im-makâmı Abdi Beyzâde, 177
kanâdîl, 115, 123, 168, 169
kandil, 101
Kandilli, 107, 111
Kandilli bağçe, 115
Kâni Beyefendi (Eshâm Mukâta'acısı), 151
kapamacı esnafı, 188
Kapan-ı dakik, 95
kapu halatçı esnafı, 188
kapucubaşı ağa, 159
Kapudân Ahmed Paşa mahdûmu, 176
Kapudân Paşa, 87, 117, 120, 146, 154
Kapukethüdâlarından Sâdık Bey'in mahdûmu, 177
Kara Abdullah Efendi Medresesi, 198
Karabaş Mahallesi (Keçeciler kurbunda), 93
Karabet (Çukacılar Ustabaşısı), 187
Karabet (Ebniyye-i Hümâyûn Kalfası), 141
Karabet (Tuğla Kesici Esnafı Kahyâsı), 188
Karabet, Huce, 141
Karaca Ahmed, 109
Karagümrük, 93, 94, 96, 106, 107, 108
karga sekmesi, 114
Karyağmazlı Efendi, 191
kasâyid, 203

- Kasım Ağa Mahallesi (Çukurbostan'da), 117
- Kâsım Efendi, Hâfız (Tekye Şeyhi Vekîli), 96
- Kâsım Efendi, Şeyh (Kurrâdan Mehmed Ağa Câmî'i Başımamı), 107
- Kasımpaşa, 93, 94, 95, 105, 110, 191
- kasîde, 203
- kasr-ı âlî, 156, 169
- kasr-ı cedîd, 168, 174, 192
- kasr-ı hitân, 171
- kasr-ı hümâyûn, 85, 88, 90, 91, 92, 100, 103, 115, 124, 134, 142, 153, 154, 169, 171, 172
- Kâşif Efendi (Berât Mümeyyizi), 143
- Kâtibzâde Kâsım Efendi Medresesi, 199
- Katolik mu'allimhâneleri, 192
- Katolik patrikleri ve hahambaşı, 189
- katolik patrikleri, 141
- Kavalye (Toskana Maslahatgüzârı), 153
- kavvâsân, 75, 79, 153
- Kayyimbaba Efendi, Hâcî, 191
- kazgancı esnafı, 188
- Kazgancı mahallesi, 94, 96
- Kelâmî Efendi (Divân-ı Hümâyûn Kalemî Kisedârı), 152
- Kelîm Efendi (Süvârî Başyamağı), 139
- Kemâl Efendi (Tersâne-i Âmire Kisedârı), 139
- Kemâl Efendi, Kisedârî, 201
- Kemâleddin Efendi, Seyyid (Kelâmî Efendi Zâviyesi Şeyhi), 105
- Ken'an Efendi der-Kalenderhâne Dersiyyesi, 199
- Kerâmeddin Efendi (Hüsâmeddin Uşşâkî Tekyesi Şeyhi), 110
- Kerâmeddin Efendi, Himmet-zâde Ammî-zâdesi (Topal Mehmed Efendi Tekyesi Şeyhi), 110
- keresteci esnafı, 188
- Kerim Ağa (Hayreddin Paşa Livâsı'nın Birinci Alayı Dördüncü Taburu Binbaşısı), 136
- Kerîm Bey (Asâkir-i Hassa-i Şâhâne Süvârî Miralayı), 137
- kestane fişenkleri, 101
- Keşşâf Efendi, Hacı (Aklâm-ı Say'a Hocası) 151
- Kethüdâ-yı bevvâbîn-i sadr-ı âlî, 91
- Kethüdâ-yı Serbevvâbîn-i Hazret-i Şehriyârî, 159
- Kısıklı, 104
- Kızılmescid Mahallesi (Eyüb'de), 96, 118
- Kıztaşı, 109
- Kilise Câmî'i (Zeyrek'de), 116
- Kirkor (Beratlu Avrupa tüccarı vekîli), 187
- Kirkor, Kalcıoğlu, 187
- Kiryako (İstanbul Kürkçüler Ustabaşısı), 187
- Kiryako (Taşçı Yiğitbaşısı), 188
- kisedarân-ı Bâb-ı âlî, 73
- Koca Mustafa Paşa, 93, 96, 108, 110
- koçâçlar, 156
- Konfesmark, Kont (Prusya Devleti Elçisi) 153
- Kordova (İspanya Maslahatgüzârı), 153
- Kostanti Kalfa (Dülger kalfalarından), 188
- Kudretullah Efendi (Galata Mevlevihânesi Şeyhi), 92
- Kudüs patrikleri ve hahambaşı, 189
- Kulaksız (Kasımpaşa'da), 93
- Kulaksız, 93
- Kumkapı, 108
- Kumrulu Mescid, 107, 109
- Kuraklık Çeşme (Kasımpaşa'da), 93
- Kurbî Efendi, 143
- Kuyumcular ehl-i hibresi ağa, 185
- Kuyumcular Kethüdâsı Ağa, 185
- Küçük Ayasofya, 95
- Küçük Mustafa Paşa, 104, 105

- Küçük Mustafa Paşa Zâviyesi, 105
 Kütahya Mevlevîhânesi Şeyhi, 158
 kütüb-i fıkhiyye, 182
 La'li-zâde Hamdullah Efendi Medresesi,
 200
 Lahor şallar, 78, 171, 168
 lakita, 195
 Lalazâde der-Câmi'-i Mirâhur Dersiyyesi,
 198
 Lâlezâr, 94, 105
 Lebib Efendi, Vâsîfzâde, 165
 Leylâ Hanım, 165, 204, 205
 livâ paşalar, 75
 Logofet, 141
 lu'betkârân, 154
 Lûtfî Efendi, 166, 206
 Lutfullah Efendi, es-Seyyid
 (Başmüsevvid), 120
 Lutfullah Efendi, Feyzullah Molla-zâde,
 126
 Lutfullah Efendi, Mağnisalı Müsevvid
 el-Hâc, 120
 Lutfullah Efendi, Manyasî Mehmed
 Efendi-zâde, 126
 Lutfullah Âtîf Efendi (Emti'a Gümrüğü'nde
 Sandık Emîni), 201
 Ma'cuncu, 107
 Ma'den Başhalîfesi, 144
 Mabeyn-i Hümâyûn, 71, 173
 Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Şâhâne
 kilârcılarından Mustafa Ağa
 mahdûmu, 180
 Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Şâhâne, 162
 mağribî hüner-perverler, 163
 Mâhir Bey (Hulefâdan), 152
 Mâhir Beyefendi, Seyyid Emîn Efendizâde
 Mühimme-nüvisânından, 201
 Mâhir Efendi (Divân-ı Hümâyûn Kalemî
 Mühimme Odası
 müstahdemlerinden), 143
 Mâhir Efendi (Hulefâdan), 152
 mâhiyye, 168
 Mahmûd Ağâh Efendi, 191
 Mahmûd Ağa (Oda Lalası), 160
 Mahmûd Azîz Efendi, Âbid Efendi hafîdi,
 131
 Mahmûd Azîz Efendi, Kuyucaklı-zâde
 zâdesi Seyyid Abdurrahman
 Efendi-zâde-i Gelenbevî-zâde,
 126
 Mahmûd Bey (Hayreddin Paşa Livâsı'nın
 Alay Emîni), 135
 Mahmûd Bey (Hulefâdan), 152
 Mahmûd Bey (Şiran kazası
 hânedânından), 197
 Mahmûd Bey, Cabbarzâde, 129
 Mahmûd Bey, İsmâil Bey-zâde, 129
 Mahmûd Bey, İşkodralı Mustafa Paşa
 mahdûmu, 176
 Mahmûd Bey, Miloş-zâde, 130
 Mahmûd Bey, Ömer Ağa-zâde, 130
 Mahmûd Çelebi (Hazret-i Sezâyî
 Postnişîni), 189
 Mahmûd Efendi (Dersi'âmdan Kızlar
 Ağası Medresesi'nde), 158
 Mahmûd Efendi (Liman Başkâtibi), 139
 Mahmûd Efendi (Sergi Halîfesi), 144
 Mahmûd Efendi, Arab Şeyhi, 105
 Mahmûd Efendi, el-Hâc (Sa'diyye'den
 Kadem-i Şerîf Tekyesi
 Pîş-kademi), 145
 Mahmûd Efendi, es-Seyyid Hâfız
 (Güldede Zâviyesi Şeyhi), 106
 Mahmûd Efendi, Hacı Süleymân
 Efendi-zâde (Üsküdar
 sâkinlerinden), 179
 Mahmûd Efendi, Hânü'l-ulûm, 158
 Mahmûd Efendi, Hisarî eş-Şeyh, 95
 Mahmûd Efendi, Karsî es-Seyyid, 120

- Mahmûd Efendi, Mardîni es-Seyyid, 120
- Mahmûd Efendi, Seyyid (Redîf Mansûre Hazînesi Sergi Halîfesi efendinin birâderzâdesi), 177
- Mahmûd Efendi, Şeyh (Gülşeniyye'den Feyzi Efendi Tekyesi Şeyhi), 190
- Mahmûd Hamdullah Efendi, Sadr-ı Rumeli Arabzâde, 196
- Mahmûd Han, 70, 90, 165, 166, 204, 206, 207, 208, 209, 210
- Mahmûd Hayrullah Efendi (Enderûn-ı Hümâyûn'dan muhrec Osmân Ağa mahdûmu), 180
- Mahmûd Kapudân (Mes'ûdiye Kalyon-ı Hümâyûnu Sûvârîsi), 136
- Mahmûd Kapudân, Motonlu (Yâver-i Tevfîk Fırkateyn-i Hümâyûn Sûvârîsi), 137
- Mahmûd Nûri Efendi (Dökmeci Ali Efendi Zâviyesi Şeyhi), 106
- Mahmûd Paşa, Süleymâniyeli (Mîr-i mîrandan), 158
- Mahmûd Sa'dullah Efendi (İsmâil Ağa Tekyesi Şeyhi), 104
- Mahmûd Sendî Efendi, es-Seyyid el-Şeyh, 104
- Mahmûd Tâhir Bey, Hulûsi Paşa mahdûmu Seyyid, 176
- Mahmûd, Sultan, 205, 208
- Mahşâ Sinan Efendi Medresesi, 199
- makâm-ı hırka-i sa'âdet, 77
- Maksud Efendi (Halvetiye'den Sivas Tekyesi Şeyhi), 190
- Maksud, Papazoğlu, 187
- mansûre binbaşılıarı, 159, 161
- Mansûre Defterdârı, 87, 121, 172, 188
- mansûre ferikleri, 78
- mansûre miralayları, 159
- Marki Kalfa (Dülger kalfalarından), 188
- Masârifât Nâzırı Efendi, 121
- Masraf Nâzırı Salih Beyefendi Konağı, 96
- Matbah-ı Âmire, 85
- Matbah-ı Âmire me'murları, 203
- Matbah-ı Âmire Vekîlharcı Ağa, 203
- Mavroyani (Bec Maslahatgüzârı), 141
- Me'mûn, 62
- Mecid Efendi (Redîf-i Mansûre Tahrirât Kâtibi), 139
- Mehmed Ağa (Bakırcılar Kethüdâsı), 186
- Mehmed Ağa (Behrâm Paşa Kethüdâsı), 130
- Mehmed Ağa (Binbaşı), 135
- Mehmed Ağa (Eğeciler Kethüdâsı), 186
- Mehmed Ağa (Fesciler Kethüdâsı), 185
- Mehmed Ağa (Hallâclar Kethüdâsı), 185
- Mehmed Ağa (Humbaracı Birinci Taburu Binbaşısı), 136
- Mehmed Ağa (Kağıdcılar Kethüdâsı), 184
- Mehmed Ağa (Leblebiciler Kethüdâsı), 184
- Mehmed Ağa (Marpuçcular Kethüdâsı), 187
- Mehmed Ağa (Piyâde Asâkir-i Hassa Binbaşılıarından), 135
- Mehmed Ağa (Sandal Bedestânı Kethüdâsı), 184
- Mehmed Ağa (Sandıkçılar Kethüdâsı), 186
- Mehmed Ağa (Sıvacıbaşı), 186
- Mehmed Ağa (Sûvârî Binbaşılıarından), 135, 136
- Mehmed Ağa (Tuzcular Kethüdâsı), 186
- Mehmed Ağa (Üsküdar Na'linurlar Kethüdâsı), 185, 186
- Mehmed Ağa (Veznedârbaşı), 144
- Mehmed Ağa (Yağlıkcılar Kethüdâsı), 185
- Mehmed Ağa (Yasdıkçılar Kethüdâsı), 185
- Mehmed Ağa, el-Hâc (Yorgancılar Kethüdâsı) 185
- Mehmed Ağa, Hacı (Binbaşı), 136

- Mehmed Ağa, Hacı (Çavuşlar Emîni), 145
- Mehmed Ağa, Hacı (Galata'da Serracılar Kethüdâsı), 187
- Mehmed Ağa, Hacı (Kıbrıs Muhassılı), 83, 130, 197, 203
- Mehmed Ağa, Hacı (Oyuncakçılar Kethüdâsı), 185
- Mehmed Ağa, Hacı (Sucular Kethüdâsı), 186
- Mehmed Ağa, Haffaflar Kethüdâsı Hacı, 187
- Mehmed Ağa, Hâlet Efendi Mehterbaşısı, 129
- Mehmed Ağa, Kurşuncubaşı Hacı, 186
- Mehmed Ağa, Kürkçübaşı Hacı, 185
- Mehmed Ağa, Seyyid (Üsküdar Dökmeciler Kethüdâsı), 186
- Mehmed Ağa, Topal Ağa yeğeni, 130
- Mehmed Âkif Efendi, Boyabadî Ebu Bekir Efendi-zâde, 200
- Mehmed Âkif Efendi, el-Hâc (Umûr-ı Hâriciyye Nâzırı), 73, 83, 86, 94, 106, 110, 117, 124, 127, 130, 136, 138, 144, 147, 151, 158, 161, 185
- Mehmed Âkif Efendi, Hâfız (Eyüb Ensârî Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Evvel Vekîli), 112
- Mehmed Alaga Efendi, eş-Şeyh, 140
- Mehmed Ali Ağa (Mâhiyyelü Süvârî Binbaşılardan), 136
- Mehmed Ali Bey, Sa'dullah Efendi mahdûmu, 178
- Mehmed Ali Efendi, Bevvâb-ı Şehriyarî Hacı İsmail Efendi mahdumu, 179
- Mehmed Ali Efendi, Hâfız (Sultan Süleymân Hân Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Sâni Vekîli), 113
- Mehmed Ali Efendi, Midillülû Hâfız, 121
- Mehmed Âlim Efendi, Gölhisârî es-Seyyid, 121
- Mehmed Âmir Efendi, Mehmed Ârif Efendi hafîdi, 126
- Mehmed Ârif Bey (Girid Muhâfız-ı sâbıkı Osmân Paşa yeğenzâdesi), 177
- Mehmed Ârif Beyefendi, Sadr-ı Rumeli Halil Paşazâde, 103
- Mehmed Ârif Efendi, 95, 127
- Mehmed Ârif Efendi (Kırklar Mescidi Zâviyesi Şeyhi), 107
- Mehmed Ârif Efendi (Şehzâde Mektebi Hocası Rufâ'iyye'den), 157
- Mehmed Ârif Efendi, Abdurrahman Efendi-zâde Abdullah Efendi-zâde-i Debbağ-zâde es-Seyyid, 126
- Mehmed Ârif Efendi, Ayasofya Şeyhi Yûsuf Efendi-zâde, 122
- Mehmed Ârif Efendi, Denizlili, 121
- Mehmed Ârif Efendi, es-Seyyid el-Hâc Hâfız (Esmâ Sultan İmâmı, Musıl-i Süleymâniye Medreselerinden), 198, 127
- Mehmed Ârif Efendi, Galata Kadısı Meşreb Efendi hafîdi, 147
- Mehmed Ârif Efendi, Gülzemânî-zâde, 128
- Mehmed Ârif Efendi, Hâfız (Eyüb Câmî'i'nde Dersî'âm Zal Paşa İmâm-ı Evveli), 145
- Mehmed Ârif Efendi, İsmet Beyzâde Mîr (Anadolu pâyeli), 92
- Mehmed Ârif Efendi, Kengirîli, 120
- Mehmed Ârif Efendi, Kethüdâ-zâde (Bursa Kadısı), 146
- Mehmed Ârif Efendi, Kütahyalı Ömer Efendi-zâde es-Seyyid (İzmir Kadısı), 120, 146, 197
- Mehmed Ârif Efendi, Mudurnulu, 121

- Mehmed Ârif Efendi, Niğdeli Seyyid
(Hibetullah Sultan hazretleri
müte'allikâtından), 129
- Mehmed Ârif Hilmi Efendi, İstanbulî, 120
- Mehmed Âsım Efendi (Şeyh Câmî'i
Tekyesi Şeyhi), 104
- Mehmed Âsım Efendi, Hatîb-zâde zâdesi
es-Seyyid, 199
- Mehmed Âsım Efendi, Köprülü-zâde Âsım
Bey hafîdi Mîr, 126
- Mehmed Âşık Efendi, es-Seyyid (Âşık
Efendi Tekyesi Şeyhi), 93
- Mehmed Âşir Efendi (Durmuş Dede
Tekyesi Şeyhi), 109
- Mehmed Atâullah Efendi, Hâmid
Efendi-zâde es-Seyyid, 126, 128
- Mehmed Âtîf Efendi, Âtîf-zâde Celâleddin
Efendi hafîdi, 128
- Mehmed Âtîf Efendi, es-Seyyid (Karabaş
Tekyesi Şeyhi), 109
- Mehmed Âtîf Efendi, Kuyucaklı-zâde
es-Seyyid (Şam-ı Şerîf Kadısı),
146
- Mehmed Aziz Bey (Ebniye-i Hassa Müdîri
Efendi hemşirezâdesi), 177
- Mehmed Aziz Efendi, es-Seyyid (Vâlîde
Sultan İkinci Kahvecibaşısı-zâde),
127
- Mehmed Aziz Efendi, Haleb Kadısı Hattat
es-Seyyid, 147
- Mehmed Aziz Efendi, Kenânî-zâde
Mahmûd Efendi-zâdesi, 126
- Mehmed Aziz Efendi, Urbânî-zâde
(Medine-i Münevvere Kadısı),
146, 197
- Mehmed Bahâ'eddin Efendi, Bursa
Emîniyye Dergâh-ı Şerîfi Şeyhi
Efendi-zâde, 157
- Mehmed Bahâ'eddin Efendi, es-Seyyid
(Süleymânîye müderrislerinden
Uşşâkî-zâde hafîdi), 126, 198
- Mehmed Bahâ'eddin Efendi, Mîr (Edirne
Kadısı Melik Paşa hafîdi), 146
- Mehmed Bahâ'eddin Efendi (Kubbe Şeyhi
hulefasından), 105
- Mehmed Bahâeddin Efendi, Abdullah
Molla hafîdi es-Seyyid, 127
- Mehmed Bedreddin Efendi, Hamâmî-zâde
hafîdi es-Seyyid, 129
- Mehmed Bey (Esmâ Sultan
hademelerinden İzzet Bey
mahdumu), 179
- Mehmed Bey (Lağımcı Birinci Alayı Alay
Emîni), 135
- Mehmed Bey (Piyâde Topçu Birinci Alayı
Kâ'im-makâmı), 134, 135
- Mehmed Bey (Tuzla Gümrüğü Me'muru),
202
- Mehmed Bey, Kethüdâ-yı Bevvâbîn
Muhsin-zâde, 130
- Mehmed Bey, Kethüdâ-yı Bevvâbîn-i
Şehriyârî Hasan Bey mahdûmu,
179
- Mehmed Bey, Sakız Muhassılı el-Hâc
Abdülkadir Ağa dâmâdı, 201
- Mehmed Beyefendi (Kapıkethüdası), 87,
151
- Mehmed Ca'fer Efendi, Ali Paşa kethüdâsı
Ali Rızâ Efendi-zâde, 177
- Mehmed Celâleddin Efendi (Çolak Hasan
Efendi Tekyesi Şeyhi), 108
- Mehmed Celâleddin Efendi, Ali Paşa
kethüdâsı Ali Rızâ Efendi-zâde,
177
- Mehmed Celâleddin Efendi, Bağdâdî
(Tâhir Ağa Tekyesi'nde sakin), 96
- Mehmed Celâleddin Efendi, Celâl
Molla-zâde zâdesi, 128

- Mehmed Cemâl Efendi, eş-Şeyh, 139
- Mehmed Cemâl Elbil Efendi, es-Seyyid, 139
- Mehmed Cemâleddin Efendi (İmâm-ı Evvel-i Şehriyârî es-Seyyid Zeynelâbidîn Efendi mahdûmu), 127
- Mehmed Cemâleddin Efendi, Karsî Mehmed Efendi-zâde, 119, 198
- Mehmed Dâniş Efendi, Müderris-zâde Ârif Efendi-zâde es-Seyyid, 128
- Mehmed Dost Efendi, Buhârâlî (tarîk-i Nakşibendiyye'den Mehmed Paşa Hangâhı derûnunda misâfireten mukîm) 145
- Mehmed Dürri Efendi, Dürri-zâde Abdullah Efendi-zâde es-Seyyid, 128
- Mehmed Ebu'l-me'âlî Efendi, eş-Şeyh, 139
- Mehmed Edîb Efendi, 127
- Mehmed Efendi (Abbas Paşa Tekyesi Şeyhi Ârif Âgâh mürşîdi), 83
- Mehmed Efendi (Atik Ali Paşa Medresesi'nde Dersi'âmdan), 117
- Mehmed Efendi (Bâb-ı Âlî civârında Beşir Ağa Medresesi'nde Hattât), 158
- Mehmed Efendi (Bâb-ı Ser-askerî'de Yoklama Kâtibi), 180
- Mehmed Efendi (Bâlî Çavuş Tekyesi Şeyhi), 92
- Mehmed Efendi (Beşir Ağa Medresesi'nde sâkin Dersi'âm), 117
- Mehmed Efendi (Bolu'da Abbas Paşa Şeyhi), 142
- Mehmed Efendi (Dâvud Paşa Câmi'i Hatîbi), 144
- Mehmed Efendi (Davud Paşa'nın kaynı), 176
- Mehmed Efendi (Fenâyî Tekyesi Şeyhi), 104
- Mehmed Efendi (Fesciler Kethüdâsı), 185
- Mehmed Efendi (Hassa-i Şâhâne Rûznamçecisi), 138
- Mehmed Efendi (Hazret-i Yûşa' türbedarı), 96
- Mehmed Efendi (Hocapaşa'da hânesinde münzevî), 132
- Mehmed Efendi (Hulefâ-i Kadiriyye'den), 93
- Mehmed Efendi (Hüseyn Efendi Zâviyesi Şeyhi), 94
- Mehmed Efendi (Keskin Dede Zâviyesi Şeyhi), 109
- Mehmed Efendi (Kılıç Ali Paşa'da sâkin Dersi'âm), 117
- Mehmed Efendi (Koruk Tekyesi Şeyhi), 107
- Mehmed Efendi (Mahmûd Efendi Tekyesi Şeyhi), 110
- Mehmed Efendi (Mukâta'at Nâzırı), 87, 151
- Mehmed Efendi (Mülhakât Zimmeti), 138
- Mehmed Efendi (Nakşıyye'den, Şabanzâde Tekyesi Şeyhi), 190
- Mehmed Efendi (Sâdik Efendi Tekyesi Pîşkademî), 105
- Mehmed Efendi (Sadr-ı esbak İzzet Paşa Tekyesi Şeyhi), 95
- Mehmed Efendi (Sultan Mehmed Hân Hâfız-ı Kütübü Bursalı), 116
- Mehmed Efendi (Süleymâniye Medresesi'nde Dersi'âm), 117
- Mehmed Efendi (Şa'bân Halîfe Câmi'i İmâmı), 144
- Mehmed Efendi (Şâh Hübân Medresesi'nde sâkin Dersi'âmdan), 117

- Mehmed Efendi (Şeyh Resmî Tekyesi Şeyhi), 109
- Mehmed Efendi (Üsküdar'da Mihrimâh Sultan Câmî'i İmâmı), 144
- Mehmed Efendi (Zeyrek Câmî-i Şerîfi Hatîbi), 144
- Mehmed Efendi hazretlerinin türbedârı, 84
- Mehmed Efendi, 84
- Mehmed Efendi, Abdurrahman Ağa-zâde (Umûr-ı Mülkiye Nâzırı devletlû efendi hazretleri haftânîsi), 177
- Mehmed Efendi, Adalı, 121
- Mehmed Efendi, Adapazarlı, 121
- Mehmed Efendi, Ankaravî Şeyh (Câmî-i Cedîd-i Adliye der Sarây-ı Şemsi Paşa der Üsküdar Şeyhi) , 122, 131, 132
- Mehmed Efendi, Bağdâdî (Kadiriyye'den), 157, 158
- Mehmed Efendi, Boluvî, 198
- Mehmed Efendi, Bolvadinli es-Seyyid, 120
- Mehmed Efendi, Cifârî (Ayasofya-i Kebîr Medresesi'nde), 119
- Mehmed Efendi, Çerkeşî es-Seyyid, 127, 197
- Mehmed Efendi, el-Hac (Dersi'âm), 95, 156
- Mehmed Efendi, el-Hâc (Haydarî Ali Dede Tekyesi Şeyhi), 93
- Mehmed Efendi, el-Hâc (Kadem-i Şerîf Zâviyesi Şeyhi), 106
- Mehmed Efendi, el-Hâc (Rufâ'iyye'den Kanadlıkebîri Tekyesi Şeyhi), 190
- Mehmed Efendi, Erzurûmî eş-Şeyh 139, 140
- Mehmed Efendi, Eskişehirli, 122
- Mehmed Efendi, es-Seyyid (Şeyh Gavsî Efendi Tekyesi Şeyhi), 93
- Mehmed Efendi, es-Seyyid (Şeyh Nûri Tekyesi Şeyhi), 96
- Mehmed Efendi, es-Seyyid (Ziyâeddin Efendi Tekyesi Şeyhi), 93
- Mehmed Efendi, es-Seyyid el-Hâc (Ferah Kethüdâ Tekyesi Şeyhi), 108
- Mehmed Efendi, es-Seyyid el-Hâc (Nebâtî Efendi Zâviyesi Şeyhi), 92
- Mehmed Efendi, es-Seyyid el-Hâc Şeyh, 144, 132
- Mehmed Efendi, es-Seyyid el-Şeyh (Hulefâ-i Kadiriyye'den), 104
- Mehmed Efendi, es-Seyyid Şeyh (Tarîk-i Kadiriyye'den Üsküdar'da sâkin), 93
- Mehmed Efendi, eş-Şerîf, 139
- Mehmed Efendi, eş-Şeyh (Mîrgûn'da tarîk-i Kadiriyye'den), 157
- Mehmed Efendi, Fâtîma dâye-zâde, 178
- Mehmed Efendi, Fendî (tarîk-i Nakşiyye'den Sultan Ahmed Medresesi'nde sâkin), 119
- Mehmed Efendi, Gedûsî (Filibe Kadısı Fetvâ Emîni), 92
- Mehmed Efendi, Hâdimî, 157
- Mehmed Efendi, Hâfız (Sultan Abdülhamîd Hân Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Sâni Vekîli), 113
- Mehmed Efendi, Hâfız (Vâlide Sultan Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Evveli), 112, 113
- Mehmed Efendi, Hamîde Sultan küçük dâye-zâdesi, 178
- Mehmed Efendi, Hattât Seyyid (Rumelihisârı'nda Hatîb), 118
- Mehmed Efendi, Ispartalı eş-Şeyh, 139, 199
- Mehmed Efendi, İnegöllü Hâfız, 191
- Mehmed Efendi, İstanbul Kadısı Çerkeşizâde, 92
- Mehmed Efendi, İstanbulî es-Seyyid, 120, 121

- Mehmed Efendi, Karacazâde (Dersi'âm), 191
- Mehmed Efendi, Karasarıklı el-Hâc (Ya'kûbzâde Tekyesi Şeyhi), 108
- Mehmed Efendi, Karsî Şeyh (Câmi'-i Cedîd-i Hidâyet der nezd-i Bâb-ı Bahçe Şeyhi), 131
- Mehmed Efendi, Kastamonulu İsâ Efendi-zâde, 122
- Mehmed Efendi, Kayseriyeli es-Seyyid, 199
- Mehmed Efendi, Kazabâdî es-Seyyid, 120
- Mehmed Efendi, Konevî es-Seyyid el-Hâc, 120, 121
- Mehmed Efendi, Kozanlı (Ayasofya-i Kebîr Müderrisi), 120
- Mehmed Efendi, Livâliyeli Hasan Paşa hafîdi İsmâil Beğzâde Mîr, 199
- Mehmed Efendi, Maçkalı (Hekim Çelebi Medresesi'nde Dersi'âm), 116
- Mehmed Efendi, Mısırî eş-Şeyh, 140
- Mehmed Efendi, Mısırî Hâfız, 191
- Mehmed Efendi, Mirzâ eş-Şeyh, 140
- Mehmed Efendi, Murâkî (Nakşiyeye'den, Alâeddîn Tekyesi Şeyhi), 190
- Mehmed Efendi, Müftî-zâde (Kudûs-i Şerîf Kadısı), 147
- Mehmed Efendi, Münzevî (Hoca Paşa'da İbrahim Paşa Mektebi Hocası), 144
- Mehmed Efendi, Nusret Câmi'-i Hümâyûnu hatîbi efendi-zâde, 178
- Mehmed Efendi, Senârî eş-Şeyh, 140
- Mehmed Efendi, Seyyid (Bağçekapusu civârında Hasan Paşa Mektebi Hocası), 158
- Mehmed Efendi, Seyyid (Beşir Ağa Câmi'i İmâmı), 158
- Mehmed Efendi, Seyyid (Bursa'dan), 158
- Mehmed Efendi, Seyyid (Mesîh Ali Efendi Tekyesi Şeyhi), 96
- Mehmed Efendi, Sofya Kâdısı Ağrıbozî Reşîd Beğ-zâde Mîr, 146
- Mehmed Efendi, Şâmî eş-Şeyh, 140
- Mehmed Efendi, Şeyh, 105, 107
- Mehmed Efendi, Şeyh (Celvetiyye'den), 104
- Mehmed Efendi, Şeyh (Cemâleddin Uşşâkî Dergâh-ı şerîfi Postnişîni), 189
- Mehmed Efendi, Şeyh (Şehzâde Türbesi'nde), 118
- Mehmed Efendi, Şeyh (Rufâ'iyye'den), 189
- Mehmed Efendi, Şeyh Hâfız (Nakşiyeye'den), 119
- Mehmed Efendi, Tarsusî, 120
- Mehmed Efendi, Tophâneli (Hulefâdan), 152
- Mehmed Efendi, Toyranlı, 121
- Mehmed Efendi, Vâ'iz Hâfız (Kible Çeşmesi'nde sâkin), 117
- Mehmed Efendi, Zağferanborlulu, 122
- Mehmed Efendi, Zileli, 118
- Mehmed Ekmeleddin Efendi, Uşşâkî İsmâil Efendi-zâde, 128
- Mehmed Emîn Ağa (Kapudân Paşa Kethüdâsı), 130
- Mehmed Emîn Ağa (Sandalcılar Kethüdâsı), 186
- Mehmed Emîn Bey, Mustafa Beğzâde Şâkir Bey mahdûmu, 177
- Mehmed Emîn Beyefendi (Zenbilli Ali Efendi Çilehânesi Şeyhi), 105
- Mehmed Emîn Efendi (Ağaçayırı Tekyesi Şeyhi), 107
- Mehmed Emîn Efendi (Balaban Efendi Tekyesi Şeyhi), 106

- Mehmed Emîn Efendi (Eyyüb Ensârî'de Yahyâ Efendi-zâde Hângâhî Şeyhi Hasîb Efendi-zâde), 178
- Mehmed Emîn Efendi (Haremeyn-i Şerîfeyn Hazînesi Müdüri), 201
- Mehmed Emîn Efendi (Îmâm Bağavî sülâlesinden Bursalı), 157
- Mehmed Emîn Efendi (Mi'mâr Tekyesi Şeyhi), 107
- Mehmed Emîn Efendi (Seyyid-i Vilâyet Tekyesi Şeyhi Halil Fahreddin Efendi vekîli), 109
- Mehmed Emîn Efendi, Aba-zâde zâdesi es-Seyyid, 128
- Mehmed Emîn Efendi, el-Hâc (Îsâ Efendi Tekyesi Şeyhi), 107
- Mehmed Emîn Efendi, el-Hâc (Mısrî Hangâhî Postnişîni), 157
- Mehmed Emîn Efendi, el-Hâc Hâfız (Ali Ağa İmâmı), 127
- Mehmed Emîn Efendi, es-Seyyid (Balçık Tekyesi Şeyhi), 106, 157
- Mehmed Emîn Efendi, es-Seyyid (İsmâil er-Rumî Asitânesi Şeyhi), 92
- Mehmed Emîn Efendi, es-Seyyid el-Hâc Hâfız (Eyyüb Ensârî Câmî-i Şerîfi Hatîbi), 111
- Mehmed Emîn Efendi, es-Seyyid el-Hâc Hâfız (Şehzâde Sultan Mehmed Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Evveli), 111
- Mehmed Emîn Efendi, es-Seyyid eş-Şeyh (Câmî-i Nûr-i Osmâniye Şeyhi), 131
- Mehmed Emîn Efendi, es-Seyyid Hâfız (Humbarahâne Câmî-i Şerîfi Hatîbi), 111
- Mehmed Emîn Efendi, eş-Şeyh el-Hâc (Tarîk-i Sa'diyye'den merhûm Seyyid Ejder Efendi'nin halîfelerinden), 119
- Mehmed Emîn Efendi, eş-Şeyh, 139
- Mehmed Emîn Efendi, Hâfız (Eyüb Ensârî Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Sânîsi), 112
- Mehmed Emîn Efendi, Hâfız (Sultan Abdülhamîd Hân İkinci Hâfız-ı Kütübü), 144
- Mehmed Emîn Efendi, Hattât, 118
- Mehmed Emîn Efendi, Hidâyet Efendi hafîdi es-Seyyid, 128
- Mehmed Emîn Efendi, Kevâkibî-zâde Râşid Efendi-zâde, 127
- Mehmed Emîn Efendi, Kütahyavî, 198
- Mehmed Emîn Efendi, Müsevvid el-Hâc Lutfullah Efendi-zâde Hâfız, 200
- Mehmed Emîn Efendi, Osmân-zâde (Sofya Kadısı), 148
- Mehmed Emîn Efendi, Şehrî (Selânîk Kadısı), 147
- Mehmed Emîn Efendi, Şeyh el-Hâc Abdullah Efendi-zâde Şeyh (Câmî-i Cedîd-i Selîmiye der Üsküdar Şeyhi), 131
- Mehmed Emîn Efendi, Şeyh, 107
- Mehmed Emîn Ensârî Efendi, eş-Şeyh, 139
- Mehmed Emîn Ra'ûf Paşa, Sadr-ı 'Azam el-Hâc, 76, 85, 125
- Mehmed Emîn Rüşdî Efendi, Koçhisarî Ali Efendi-zâde Hâfız, 129
- Mehmed Emîn Seyyid Efendi (Hazine Nâzırı), 137
- Mehmed Emîn Seyyid Efendi (Mühimmat-ı Harbiye Nâzırı), 83, 86, 132
- Mehmed Es'ad Efendi (Şeyh Murad Efendi Tekyesi Şeyhi), 94
- Mehmed Es'ad Efendi, Beğli-zâde (Mekke-i Mükerreme Kadısı), 146
- Mehmed Es'ad Efendi, Boluvî Mustafa Efendi-zâde es-Seyyid, 126

- Mehmed Es'ad Efendi, Dürri-zâde Efendi hafîdi es-Seyyid, 126
- Mehmed Es'ad Efendi, Emîn Ağa-zâde, 127
- Mehmed Es'ad Efendi, es-Seyyid, 139
- Mehmed Es'ad Efendi, Hırka-i Şerîf Şeyhi Abdullah Efendi-zâde es-Seyyid, 120
- Mehmed Es'ad Efendi, Hırka-i Şerîf Şeyhi Osmân Efendi hafîdi es-Seyyid, 127
- Mehmed Es'ad Efendi, Hindî Molla hafîdi es-Seyyid, 128
- Mehmed Es'ad Efendi, İmâm-zâde Hâfız (Edirne pâyeli), 146
- Mehmed Es'ad Efendi, Karahisâr-ı Sâhibli Ahmed Efendi-zâde, 121
- Mehmed Es'ad Efendi, Kebîrî-zâde es-Seyyid (Medine-i Münevvere Kadısı), 146
- Mehmed Es'ad Efendi, Sadreddin-zâde hafîdi Abdullah Efendi-zâde, 199
- Mehmed Eşref Efendi, es-Seyyid (Kaşgarî Abdullah Efendi Tekyesi Şeyhi), 94
- Mehmed Eşref Efendi, Melik Hoca-zâde eş-Şeyh es-Seyyid Hâfız (Câmi'-i Şehzâde Sultan Mehmed Şeyhi), 131
- Mehmed Eşref Efendi, Tokâdî Mustafa Efendi-zâde es-Seyyid, 126
- Mehmed Fehim Efendi (Nureddin Hulefâsından), 109
- Mehmed Fethi Efendi, Hekim-zâde es-Seyyid (Filibe Kadısı), 148
- Mehmed Fu'âd Efendi, Keçeci-zâde İzzet Efendi zâde, 129
- Mehmed Fuad Efendi (İlvan Mahallesi'nde sakin başhademe torunu), 179
- Mehmed Gâlib Efendi (Sa'diyye'den), 107
- Mehmed Gâlib Efendi, el-Hâc Şâkir Efendizâde es-Seyyid, 200
- Mehmed Gâlib Efendi, Feyzî-zâde Şerîf Efendi-zâde es-Seyyid, 200
- Mehmed Hâdi Efendi, Sahhaf Mu'abbir el-Hâc, 119
- Mehmed Hâdi Efendi, Seyyid (Zahîre Nâzırı), 86, 87, 97, 108, 113, 119, 129, 132, 137, 140, 145, 148, 150, 152, 187
- Mehmed Hakkı Efendi, Kerasteci-zâde Mehmed Emîn Ağa mahdûmu, 179
- Mehmed Hakkı Efendi, Mîr, 128
- Mehmed Halid Efendi, Melik Paşa hafîdi Süleymân Beğ-zâde Mîr es-Seyyid, 128
- Mehmed Hamdi Efendi, Divriğili, 120
- Mehmed Hamdullah Efendi, Hatîb-zâde es-Seyyid, 127
- Mehmed Han, 94
- Mehmed Hasîb Efendi (Mehmed Bey Mescidi Zâviyesi Şeyhi), 105
- Mehmed Hâşim Efendi, es-Seyyid Hâfız (Arz Odası İmâmı), 94
- Mehmed Hayri Efendi, es-Seyyid Hâfız (Sultan Osmân Hân Câmi'-i Şerîfi Hatîbi), 111
- Mehmed Hayrullah Efendi (Mâbeyn-i Hümâyûn'dan muhrec Ârif Ağa mahdûmu), 178
- Mehmed Hilmi Efendi, Besenci-zâde Efendi mahdûmu es-Seyyid, 127
- Mehmed Hilmi Efendi, es-Seyyid el-Hâc, 119
- Mehmed Hulûsî Efendi (Ahışhalı Dersi'âm), 121
- Mehmed Hüsâmeddin Bey, Tuğrakeş Seyyid Hasan Hanîf Bey-zâde, 177

- Mehmed Hüsâmeddin Efendi, Bahâ'eddin Efendi-zâde (İzmir Kadısı), 147
- Mehmed İffet Efendi, Bursa Kadısı İzzet Beğzâde Mîr es-Seyyid, 146
- Mehmed İlmî Efendi (Acıbadem Tekkesi Şeyhi Vekili), 104
- Mehmed İmâdeddin Efendi, es-Seyyid (Erzurum Kadısı es-Seyyid Mehmed Zeynelabidin Efendi mahdûmu), 198
- Mehmed İslâm Efendi, Boluvî, 118
- Mehmed İzzet Efendi (Eyüb'de Takyeci Mahallesi'nde Mehmed Sâdık Ağa mahdûmu), 180
- Mehmed İzzet Efendi (Haremeyn Hazinesi Zimmeti), 138
- Mehmed İzzet Efendi (Zimmet Halîfesi), 138
- Mehmed İzzet Efendi, es-Seyyid Hâfız (Şâh Sultan Câmî-i Şerîfi Hatîbi), 111
- Mehmed İzzet Efendi, Hâfız (Eyüb Ensârî Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Sânisî) 112
- Mehmed İzzet Efendi, Mektûbî İzzet Efendi-zâde Aziz Efendizâde es-Seyyid, 200
- Mehmed İzzet Efendi, Seyyid (İmâm-ı Sâni Hazret-i Şehriyârî), 128
- Mehmed Kâmil Efendi, Süleymân Beğzâde Mîr (Mekke-i Mükerreme Kadısı), 146
- Mehmed Kapudân, 137
- Mehmed Kemâl Efendi, eş-Şeyh, 139
- Mehmed Kerâmeddin Efendi, Dürrîzâde Şerîf Efendizâde es-Seyyid, 199
- Mehmed Kerîm Efendi, Emîn Beğ-zâde Mîr, 1 27
- Mehmed Keşşâf Efendi, Şeyh (Zakirbaşı), 105
- Mehmed Meded Efendi, Ahîshavî, 121
- Mehmed Mes'ûd Efendi, Konevî İmâm-zâde Es'ad Efendi-zâde es-Seyyid, 128
- Mehmed Mukîm Efendi, es-Seyyid (Özbekler Tekyesi Şeyhi), 95, 96
- Mehmed Murad Efendi, es-Seyyid (Murad Molla Hângâhî Şeyhi), 74
- Mehmed Murad Efendi, es-Seyyid Hâfız (Murad Molla Tekyesi Şeyhi), 94
- Mehmed Murad Efendi, eş-Şeyh es-Seyyid Hâfız (Câmî-i Sultan Bayezîd Hân Şeyhi), 131
- Mehmed Mutî' Efendi, İsmet Bey-zâde Ârif Beyefendi zâde Mîr es-Seyyid, 129
- Mehmed Münîf Efendi, Abdurrahman Nâfiz Efendi-zâde es-Seyyid, 129
- Mehmed Münîr Efendi, Hatîb-zâde zâdesi es-Seyyid, 127
- Mehmed Münîr Efendi, Yusuf Ağa-zâde Mîr (Edirne Kadısı), 146
- Mehmed Nâ'il Efendi, Âşir Efendi hafidi Nebil Beğ-zâde Mîr, 128
- Mehmed Nakiyyüddin Efendi, Hutvânî-zâde hafidi Tevfik Efendi-zâde Seyyid, 127
- Mehmed Nârdî Efendi, eş-Şeyh, 140
- Mehmed Nazîf Efendi, es-Seyyid (Cerrahhâne-i Âmire Sınır-ı Sâni Hâcesi), 200
- Mehmed Nazîf Efendi, es-Seyyid eş-Şeyh (Baba Ca'fer Türbedârî), 96
- Mehmed Nazîf Efendi, Sadr-ı Anadolu Yûsuf Paşa-zâde Mîr, 92
- Mehmed Necîb Efendi, el-Hâc (İstavroz Câmî-i İmâmı), 144
- Mehmed Necîb Efendi, Galata Kadısı İsmâil Paşa-zâde Mîr es-Seyyid, 147
- Mehmed Necîb Efendi, Hattât Seyyid, 118

- Mehmed Necmeddin Efendi, Şeyh Rûşen Efendi hafîdi (Ayıntab Kadısı), 148
- Mehmed Nesîb Bey, Mehmed Dâniş Bey mahdûmu, 178
- Mehmed Ni'metullah Efendi, Uncu-zâde (Edirne Kadısı), 146
- Mehmed Niyazi Efendi (Doğramacı Ahmed Efendi Tekyesi Şeyhi), 93
- Mehmed Niyazi Efendi, es-Seyyid (Şeyh Ali Tekyesi Şeyhi), 94
- Mehmed Niyâzi Efendi, Şeyhi Seyyid, 96
- Mehmed Nureddin Efendi (Alâ'eddîn Efendi Tekyesi Şeyhi), 104
- Mehmed Nureddin Efendi (Defterdâr İbrahim Bey Tekyesi Şeyhi), 109
- Mehmed Nureddin Efendi, Mukayyid İsmâil Efendi hafîdi, 126
- Mehmed Nûri Efendi (Enderûn Hümâyûn'dan muhrec), 120
- Mehmed Nûri Efendi, Kayseriyeli Hacı Sa'îd Efendizâde el-Hac, 95
- Mehmed Nûri Efendi, Osmân Paşa-zâde Mîr, 127
- Mehmed Nurullah Efendi, Haleb Kadısı Kahvecibaşı-zâde, 147
- Mehmed Nurullah Efendi, Hâmîd Efendi-zâde es-Seyyid, 126
- Mehmed Nurullah Efendi, Mîr (Halil Hamid Paşazâde Ârif Beyefendi hafîdi), 199
- Mehmed Nurullah Efendi, Nazîf Efendi birâder-zâdesi es-Seyyid (Bursa Kadısı), 146
- Mehmed Paşa Köşkû, 156
- Mehmed Râ'if Efendi, İstanbul Kadısı Ârif Efendizâde, 92, 197
- Mehmed Râ'if Efendi, Mevâlîden Abdurrahman Efendi mahdûmu, 176
- Mehmed Râ'if Efendi (Hademe Osmân Ağa karındaşı oğlu), 179
- Mehmed Râgıb Efendi, Vâlde Kethüdâsı-zâde Münîr Bey-zâde Mîr, 129
- Mehmed Râsih Efendi, Seydişehirli, 199
- Mehmed Râsim Efendi, mevâlîden Baltacızâde hafîdi, 177
- Mehmed Râşid Efendi (Mansûre Hazînesi'nde Tahrirât Odası'nda müstahdem), 201
- Mehmed Râşid Efendi (Şeyh Selâmi Efendi hazretleri Tekyesi Şeyhi), 104
- Mehmed Râşid Efendi, es-Seyyid (Abdülhay Efendi nâm-ı diğerk Şevki Efendi Tekyesi Şeyhi), 93
- Mehmed Râşid Efendi, Haleb Kadısı Konevî es-Seyyid Hasan Efendi-zâde es-Seyyid, 147
- Mehmed Râşid Efendi, Kisâdeli es-Seyyid, 121
- Mehmed Râşid Efendi, Melik Paşa-zâde Abdulkâdir Beyefendi-zâde Mîr, 131
- Mehmed Râşid Efendi, Mevâlîden Ahîshavî İbrahim Efendi mahdûmu, 176
- Mehmed Râşid Efendi, Tarsusî el-Hâc Mehmed Efendi-zâde es-Seyyid, 199
- Mehmed Râşid Efendi, Tırnakçı-zâde es-Seyyid, 199
- Mehmed Refî' Efendi, es-Seyyîd (Mansûre Defterdârı Müşîr Nâfiz Efendi mahdûmu), 198
- Mehmed Refî' Efendi, Paşa İmâmı Hüseyin Efendi-zâde, 128
- Mehmed Reşîd Ağa (Karademir ve Lengerciler Kethüdâsı), 186

- Mehmed Reşîd Ağa (Üsküdar Arabacılar Kethüdâsı), 186
- Mehmed Reşîd Efendi, es-Seyyid (Tulûî Tekyesi Şeyhi), 109
- Mehmed Reşîd Efendi, es-Seyyid, (Şükür Efendi hafîdi) 127
- Mehmed Reşîd Efendi, Hâfız, 120
- Mehmed Reşîd Efendi, Şeyh Feyzullah Efendi-zâde eş-Şeyh es-Seyyid (Câmi'-i Ebu Eyüb Ensarî Şeyhi), 131
- Mehmed Reşîd Efendi, Şeyh Yûsuf Efendi-zâde, 127
- Mehmed Rıf'at (İsâ Efendi Tekyesi Şeyhi), 108
- Mehmed Rıf'at Efendi, Yesârî-zâde zâdesi, 128
- Mehmed Rıfıkı Efendi (Ahmed el-Buhârî hazretleri Tekyesi Şeyhi), 95
- Mehmed Rıfıkı Efendi, Lârendeli es-Seyyid, 120
- Mehmed Rızâ Efendi (Ümmî Ahmed Efendi Tekyesi Şeyhi), 108
- Mehmed Rızâ Efendi, Arabzâde Sa'dullah Efendi hafîdi, 199
- Mehmed Rızâ Efendi, es-Seyyid Hâfız (Nusret Câmi'-i Şerîfi Hatîbi), 111
- Mehmed Rızâ Efendi, Sa'îd Efendi-zâde (Ayıntab Kadısı), 148
- Mehmed Rızâeddin Efendi, Şeyhzâde, 107
- Mehmed Sa'ad Efendi, Sultan Ahmed İmâmî zâde zâdesi es-Seyyid, 127
- Mehmed Sa'deddin Efendi, İsâ-zâde zâdesi es-Seyyid, 127
- Mehmed Sa'dullah Efendi, Hatîb-zâde es-Seyyid (İzmir Kadısı), 148
- Mehmed Sa'dullah Efendi, Mustafa Paşa hafîdi Mîr, 127
- Mehmed Sa'îd Efendi (Erzurum Vâlisi Es'ad Paşa mektubcusu), 201
- Mehmed Sa'îd Efendi (Mirâhor Tekyesi Şeyhi), 107
- Mehmed Sa'îd Efendi (Peykârbaşı Tekyesi Şeyhi), 157
- Mehmed Sa'îd Efendi, Antakyalı es-Seyyid (Sahn Mûderrisi), 119
- Mehmed Sa'îd Efendi, Derviş Beğ-zâde Mîr, 127
- Mehmed Sa'îd Efendi, Dürrî-zâde Atâullah Efendi hafîdi Seyyid, 126
- Mehmed Sa'îd Efendi, es-Seyyid Hâfız (Şehzâde Sultan Mehmed Câmi'-i Şerîfi Hatîbi), 111
- Mehmed Sa'îd Efendi, eş-Şeyh (Şehremîni civârında tarîk-i Rufâ'iyye'den), 157
- Mehmed Sa'îd Efendi, Gelenbevî-zâde (Medine-i Münevvere Kadısı), 146
- Mehmed Sa'îd Efendi, Hasan Beğzâde Mîr es-Seyyid (İzmir Kadısı), 147
- Mehmed Sa'îd Efendi, Hüdâdâd Beğ-zâde Mîr, 129
- Mehmed Sa'îd Efendi, Ispartalı İbrahim Paşa-zâde Mîr, 200
- Mehmed Sa'îd Efendi, Kastamonulu Hoca Ömer Efendi-zâde es-Seyyid, 131
- Mehmed Sa'îd Efendi, Kurâ Hâfız (Sultan Bayezîd Devrhanbaşısı), 145
- Mehmed Sa'îd Efendi, Mısır Kadısı Kevâkebî-zâde hafîdi, 147
- Mehmed Sa'îd Efendi, Nühâsî eş-Şeyh, 140
- Mehmed Sa'îd Efendi, Osmân Efendizâde, 179
- Mehmed Sa'îd Efendi, Sadr-ı Anadolu Yahyâ Efendizâde, 92

- Mehmed Sa'îd Efendi, Sıdkı-zâde Efendi-zâdesi (Şam-ı Şerîf Kadısı), 147
- Mehmed Sa'îd Efendi, Şehrî es-Seyyid, 120, 126
- Mehmed Sa'îd Efendi, Teşrîfâtî Na'îm Efendi-zâde (Yenişehir-i Fenâr Kadısı), 147
- Mehmed Sa'îd Efendi, Yahyâ-zâde, 196
- Mehmed Sa'îd Muhib Efendi (Surre-i Hümâyûn Emîni), 82
- Mehmed Sa'îd Paşa, 74, 71, 126, 129, 138
- Mehmed Sa'îd Pertev Efendi (Umûr-ı Mülkiyye Nâzırı), 73, 76, 83, 86, 94, 106, 110, 117, 124, 127, 130, 135, 138, 144, 147, 151, 157, 161, 185, 201
- Mehmed Sa'îd Sıddîk Efendi, eş-Şeyh, 139
- Mehmed Sâ'ib Efendi, Mektûbî-i Hazret-i Defterî Hulefâsından Mühürdâr Sâlih Efendi-zâde Seyyid, 201
- Mehmed Sâdık Efendi (Çerkeşî Mehmed Efendi dâmâdı), 127
- Mehmed Sâdık Efendi (Enderûn-ı Hümâyûn'dan muhrec Nazîf Ağa mahdûmu), 179
- Mehmed Sâdık Efendi (Evkâf-ı Hümâyûn Nâzırı Hacı Sa'îd Efendi ta'allükâtından), 179
- Mehmed Sâdık Efendi (Üsküdar Baba Tekyesi Şeyhi), 104
- Mehmed Sâdık Efendi, el-Hâc (Sultan Bayezîd Han-ı Velî İmâm-ı Evveli), 111
- Mehmed Sâdık Efendi, es-Seyyid (Hekimbaşı Sâdık Efendi hafîdi), 128
- Mehmed Sâdık Efendi, es-Seyyid (Kara Mehmed Paşa Zâviyesi Şeyhi), 106
- Mehmed Sâdık Efendi, Hâce Şeyh, 105
- Mehmed Sâdık Efendi, Hâfız (Şehzâde Sultan Mehmed Hân Câmî'-i Şerîfi İmâm-ı Sânîsi), 112
- Mehmed Sâdık Efendi, Kastamonulu Hoca Ömer Efendi-zâde, 120
- Mehmed Sadreddin Efendi, Hâce Tâhir Efendi-zâde Seyyid, 206
- Mehmed Safi Efendi (Sa'îd Tekyesi Şeyhi), 107
- Mehmed Safvet Efendi, Bursalı Hâfız (İmâm-ı Hazret-i Sadr-ı Âlî), 127
- Mehmed Sâkîb Efendi, Ahîshalı es-Seyyid, 120
- Mehmed Salâh Efendi, es-Seyyid, 139
- Mehmed Sâlih Efendi (Kaysere Mustafa Efendi Tekyesi Şeyhi), 108
- Mehmed Sâlih Efendi, Kengrılı Abdullah Efendi-zâde, 128
- Mehmed Sâlih Efendi, Osmân Paşa yeğeni Mîr es-Seyyid, 127
- Mehmed Sâlih Efendi, Osmân pazârî-zâde Seyyid, 128
- Mehmed Sâlim Efendi, Gülzemânî-zâde zâdesi, 127
- Mehmed Selîm Efendi, Hâfız (Sultan Osmân Câmî'-i Şerîfi İmâm-ı Sânîsi), 112
- Mehmed Selîm Efendi, Seferihisârî es-Seyyid, 117
- Mehmed Servet Efendi, Mollacıkzâde (İstanbul Kadısı ma'zûllarından), 92, 197
- Mehmed Sıdkı Efendi, Şeyh (Başmak-ı Şerîf Türbedârı, Nakşîyye'den), 119

- Mehmed Su'ullah Efendi, Na'ilî Kaynı-zâde es-Seyyid (Sofya Kadısı), 148
- Mehmed Şâh Efendi, es-Seyyid (Afgânîler Tekyesi Şeyhi), 95
- Mehmed Şahâb Beyefendi, es-Seyyid (Mühimme-nüvîsanından), 201
- Mehmed Şâkir Efendi, 120, 126
- Mehmed Şâkir Efendi (Cisr-i Ergene Voyvodası), 201
- Mehmed Şâkir Efendi, Ahîshavî Mehmed Efendi zâde, 128
- Mehmed Şâkir Efendi, Hâfız (Sultan Ahmed Hân Câmi'-i Şerîfi İmâm-ı Sânisî), 112
- Mehmed Şâkir Efendi, Seyyid (Karabaş Mustafa Ağa Tekyesi Şeyhi), 92
- Mehmed Şefik Efendi, Mîr (Halil Hamid Paşazâde Ârif Beyefendi hafîdi), 129
- Mehmed Şemseddin Efendi (Kayalırın sakinlerinden İbrahim Efendi mahdumu), 179
- Mehmed Şeref Efendi, Sâlih Efendi-zâde hafîdi es-Seyyid (Mekke-i Mükerreme Kadısı), 146
- Mehmed Şerîf Efendi (Bosna Kadısı), 148
- Mehmed Şerîf Efendi, Bursa Kadısı Atâullah Efendi-zâde es-Seyyid, 146
- Mehmed Şerîf Efendi, Bursa Kadısı Dürri-zâde Efendi-zâde es-Seyyid, 146
- Mehmed Şerîf Efendi, Debbağ-zâde es-Seyyid (Erzurum Kadısı), 148
- Mehmed Şevki Bey, Osmân Paşa-zâde, 129
- Mehmed Şevki Efendi, Menlikî Mustafa Efendizâde, 177, 200
- Mehmed Şükrullah Efendi, Hırka-i Şerîf Şeyhi-zâde es-Seyyid (Üsküdar Kadısı), 148
- Mehmed Şükrü Efendi, Cehârşenbevî, 198
- Mehmed Şükrü Efendi, Nazillili es-Seyyid, 121
- Mehmed Tâhir Efendi (Sa'îd Çavuş Tekyesi Şeyhi), 104
- Mehmed Tâhir Efendi, Eğinli İbrahim Efendi-zâde es-Seyyid, 121, 131
- Mehmed Tâhir Efendi, Hâfız (Sultan Mustafa Câmi'-i Şerîfi İmâm-ı Evveli), 112
- Mehmed Tâhir Efendi, Kastamonulu Müftî-zâde es-Seyyid, 128
- Mehmed Tâhir Efendi, Mısır Kadısı Yenişehirli-zâde, 147
- Mehmed Tâhir Efendi, Osmân pazarî-zâde es-Seyyid, 126
- Mehmed Tâhir Efendi, Sadr-ı Anadolu Mustafa Paşazâde Mîr, 103
- Mehmed Tâhir Efendi, Selmân Ağazâde, 200
- Mehmed Tâhir Efendi, Sirozî Abdurrahim Efendi-zâde (Bağdâd Kadısı), 148
- Mehmed Tâhir Efendi, Şeyh (Karagümrük'de Rifâ'iyye'den) 144
- Mehmed Tevfik Efendi (Abdülmeccid Efendi hazretlerinin dâye-zâdesi), 178
- Mehmed Tevfik Efendi, Ahmed Şükrü Efendi-zâde es-Seyyid, 129
- Mehmed Tevfik Efendi, es-Seyyid, (Tâhir Ağa Tekyesi Şeyhi), 95
- Mehmed Tevfik Efendi, Hâfız Seyyid (Murad Molla Tekyesi İmâmı Kurâdan), 118

- Mehmed Tevfik Efendi, Ispartalı Hüseyin Efendizâde es-Seyyid, 200
- Mehmed Tevfik Efendi, İzzet Beğ-zâde, 129
- Mehmed Tevfik Efendi, Konevî Hacı Mehmed Efendizâde (Müderrişinden), 177
- Mehmed Tevfik Efendi, Mukâta'ât Zimmeti ma'iyetinde müstahdem Ahmed Efendi-zâde, 177
- Mehmed Tevfik Efendi, Ömer Ağa-zâde Mîr (Havass-ı Refi'a Kadısı), 146
- Mehmed Tevfik Efendi, Seyyid (Hademedden Hacı Mehmed Ağa mahdûmu), 180
- Mehmed Vahîd Efendi, Haleb Kadısı Uryânî-zâde, 197
- Mehmed Vâsîf Paşa, Ferîk, 74, 103
- Mehmed Vecid Efendi, Âtrîf-zâde Celâleddin Efendi hafidi, 127
- Mehmed Vecid Efendi, Haleb Kadısı Urbânî-zâde, 146
- Mehmed Vehbî Efendi, Nişli Müftî-zâde es-Seyyid, 128
- Mehmed Zâkir Efendi (Sultan Bayezîd Medresesi'nde Buhâralı), 158
- Mehmed Zeki Efendi (Şeyhülislâm Mustafa Efendi Tekyesi Şeyhi), 94
- Mehmed Zeki Efendi, Arabzâde Efendi hafidi, 126
- Mehmed Zeki Efendi, Konyalı, 121
- Mehmed Zeynelâbidîn Efendi (Sadr-ı Rumeli ve İmâm-ı Evvel-i Şehriyârî), 103
- Mehmed Zeynelâbidîn Efendi, eş-Şerîf, 139
- Mehmed Zihni Efendi, Hattât, 145
- Mehmed Ziyâ Paşa (Süvârî-i Asâkir-i Hassa-i Şâhâne Mirlivâsı), 137
- mehr-i mu'accel, 77, 78
- mehtâb, 142
- Mekâtib-i Sâmiye-i Hazret-i Sadâretpenâhî, 81
- Mekke-i Mükerreme pâyelüleri, 197
- Mekke-i Mükerreme pâyelülerinden Şeref Efendi mahdûmu, 176
- Melâ'ike-i Kerrûbîn, 124
- Memiş Ağa (Kastamonu Mütesellimi), 130
- Menzilhâne yokuşu, 105
- Mercan Ağa Medresesi, 198
- Merkez Efendi, 108
- Mes'ûd Ağa, Mîrâhur-ı Evvel Hacı, 130
- Mes'ûd Efendi (Emir Buhari Tekyesi Şeyhi), 94
- Mes'ûd Efendi, Şerîf, 139
- Mesci Ali Paşa, 93
- Mesnevî Çelebi Efendi, 174
- Mesrûr Ağa (Hüseyin Paşa Silâhdârı), 129
- meşâ'il, 168, 169
- meşâyah, 91
- meşâyah-i Bayramiyye, 110
- meşâyah-i Celvetiyye, 104
- meşâyah-i Gülşeniyye, 110
- meşâyah-i Halvetiyye, 108, 109
- Meşâyah-i Kadiriyye, 92, 94
- meşâyah-i Nakşîyye, 94, 95, 96
- meşâyah-i Rufâ'iyye, 104, 105
- meşâyah-i Sa'diyye, 106
- meşâyah-i Sinâniyye, 110
- meşâyah-i Sünbûliyye, 107
- meşâyah-i Şa'bâniyye, 109
- meşâyah-i Şâzeliyye, 110
- meşâyah-i Uşşâkiyye, 110
- Mevâlîden Ali Efendi mahdûmu, 176
- Mevâlîden Münir Bey mahdûmu, 176
- Mevkûfât kisedârı, 144
- Mevlevîhâne kapısı, 108
- Mevlevîhâne, 104
- mevdân oyunları, 192

- Mıgırdıç (Galata Kuyumcular Ustabaşısı),
187
- Mihal (Galata'da Varulcular Ustabaşısı),
187
- Mihrimâh Sultan, 71, 73, 81
- Mikail, Pişmişoğlu, 187
- Mirâhur, 159
- Mîrâhur-ı Şehriyârî, 155, 197
- miralay, 75, 78, 155
- Mirgûn, 82, 110, 113
- mirlivâ, 75, 155, 160
- Mirza Sa'îd Paşa (Süvârî Asâkir-i Mansûre
Feriklerinden Silistre Vâlisi), 103
- misâfir obası, 86
- Mişvan (Tenekeçiler Kahyâsı), 188
- Molla Çelebi Medresesi, 200
- Molla Efendi (Gülşeniyye'den
Debbağhâne'de Müslihiddin
Efendi Tekyesi Şeyhi), 190
- Molla Efendi (Nakşibendiyye'den Şeyh
Kadın Tekyesi Şeyhi), 190
- Molla Efendi (Sezâyî Hala-zâdesi Tekyesi
Şeyhi), 189
- Molla Efendi (Şecâeddîn Tekyesi Şeyhi),
190
- Molla Fenârî Medresesi, 199
- Molla Gürânî, 93, 95, 105, 107, 110
- Mönbilyö, General (Sardunya
Maslahatgüzârı), 153
- mudhike, 170
- Muhammediye (kitap), 84
- Muhâsebe-i Evvel Tâhir Efendi'nin
mahdûmu, 176
- Muhaşşî Hasan Efendi Türbesi, 93
- Muhib Efendi, Seyyid, 83
- Muhiddin Efendi, es-Seyyid (Kadem-i Şerîf
Halîfesi), 145
- Muhlis Ağa (Muzıka-i Hümâyûn-ı
Şahâne'de mevcûd gulâmandan),
178
- Muhsin Bey, Kapudân Paşa hazretlerinin
mahdûmu, 176
- Muhtâr Efendi, Kadri Ağa-zâde, 177
- Muhterem Ağa der-Câmi'-i Molla Çelebi
Dersiyyesi, 200
- Muhyiddin Efendi (Himmat-zâde Tekyesi
Şeyhi), 110
- Muhyiddin Efendi, es-Seyyid (Mehmed
Efendi Tekyesi Şeyhi), 93
- Muhyiddin Nâfiz Efendi, Eşref-zâde, 157
- Mumcular kethüdâsı ağa, 184
- Murad Efendi Tekyesi, 95, 96
- Murad Efendi, Haracîzâde Şeyhi, 190
- Murad Paşa Câmi'i (Aksaray'da), 117
- murassa'ât, 78
- Murteza Ağa (Arpacılar Kethüdâsı), 186
- Murtezâ Efendi (Dersi'âm), 191
- Musa Ağa (Muzıka-i Hümâyûn-ı
Şahâne'de mevcûd gulâmandan),
178
- Musa Ağa (Onikinci Alay'ın Birinci Taburu
Binbaşısı), 136
- Musa Ağa (Reisler Kethüdâsı), 184
- Musa Bey (Asâkir-i Hassa-i Şahâne
Süvârî Miralayı), 137
- Musa Efendi (Cizye Muhassılı), 151
- Musa Efendi (Kapıkethüdâsı), 83
- Musa Efendi (Kızlar Ağası Hamamı
kurbunda Dersi'âmdan), 144
- Musa Efendi, eş-Şeyh, 139
- Musa Efendi, Uzuncaabâd Hasköylü, 121
- Muslihiddin Efendi (Halvetiyye'den Horoslu
Tekyesi Şeyhi), 189
- Muslihiddin Efendi (Tekfurdağı Kadirî
Tekyesi Şeyhi), 94, 190
- Mustafa (Dersi'âm), 156
- Mustafa Ağa (Âsitâne Berberleri
Kethüdâsı), 185
- Mustafa Ağa (Beştemalciler Kethüdâsı),
185

- Mustafa Ağa (Binbaşı), 136
- Mustafa Ağa (Çubukcular Kethüdâsı), 185
- Mustafa Ağa (Destereçiler Kethüdâsı), 186
- Mustafa Ağa (Doğramacılar Kethüdâsı), 186
- Mustafa Ağa (Eyüb Bağçıvanlar Kethüdâsı), 186
- Mustafa Ağa (Galata Börekçiler ve Simidçiler Kethüdâsı), 186
- Mustafa Ağa (İstanbul Na'linurlar Kethüdâsı), 185
- Mustafa Ağa (İznikmid Kereste Nâzırı), 130
- Mustafa Ağa (Mâbeyn-i Hümâyûn'dan muhrec, Kırımî), 130
- Mustafa Ağa (Na'lincılar Kethüdâsı), 185
- Mustafa Ağa (Nalbandlar Kethüdâsı), 186
- Mustafa Ağa (Pirincciler Kethüdâsı), 184
- Mustafa Ağa (Piyâde Asâkir-i Hassa Binbaşılardan), 135
- Mustafa Ağa (Şişeciler Kethüdâsı), 185
- Mustafa Ağa (Topçu Sûvârî Asâkir-i Hassa Binbaşılardan), 135
- Mustafa Ağa (Üsküdar'da Debbağlar Kethüdâsı), 187
- Mustafa Ağa (Üsküdar'da Hüdâyî Efendi hazretleri vakfı mütevellîsi), 130
- Mustafa Ağa, Hacı (Binbaşı), 136
- Mustafa Ağa, Hacı (Duhân Gümürkücüsü), 84, 151
- Mustafa Ağa, Hacı (Duhancılar Kethüdâsı), 185
- Mustafa Ağa, Hacı (Fındıklı'da), 130
- Mustafa Ağa, Hacı (Galata Berberleri Kethüdâsı), 185
- Mustafa Ağa, Hacı (Hibetullah Sultan hazretlerinin kethüdâları Duhân Gümürkücüsü), 155
- Mustafa Ağa, Hacı (Makaracılar Kethüdâsı), 186
- Mustafa Âsım Efendi, Mekkî-zâde (Şeyhülislâm), 76, 134
- Mustafa Âsım Efendi, Râsih-zâde Edhem Efendi hafidi, 199
- Mustafa Atâ Bey, Ali Nâmık Paşa-zâde, 130
- Mustafa Bey (Asâkir-i Hassa-i Şâhâne Miralayı), 138
- Mustafa Bey (Galata Nâzırı), 129
- Mustafa Bey (İskender Paşa Livâsı'nın İkinci Alayı Birinci Taburu Binbaşısı), 136
- Mustafa Bey (İsmet Paşa Livâsı'nın İkinci Miralayı), 138
- Mustafa Bey (Müşîr Paşa hazretlerinin Devâtdârı), 130
- Mustafa Bey (Osmân Paşa Kethüdâsı), 130
- Mustafa Bey (Selânik Muhassılı İbrahim Paşa birâderzâdesi), 197
- Mustafa Bey (Selîmiye Kalyon-ı Hümâyûnu Sûvârîsi), 136
- Mustafa Bey (Tersâne-i Amire Birinci Alayı Alay Emîni), 135
- Mustafa Bey (Üçüncü Alay Miralayı), 138
- Mustafa Beyefendi, Şikk-ı Sâni, 151
- Mustafa Câbir Efendi (Umûr-ı Mülkiyye Kâtibi Hulefasından), 201
- Mustafa Efendi (Ayazma Câmî-i Şerifi'nde Dersi'âm, Şemsi Paşa Medresesi'nde sâkin), 116
- Mustafa Efendi (Bol'u'da Şeyh), 142, 158
- Mustafa Efendi (Dersi'âm), 116, 117, 156
- Mustafa Efendi (Dersi'âmdan, Ahışa Medreselerinden ve Nakşîyye'den), 119
- Mustafa Efendi (Gümölcine Müftîsi), 156

- Mustafa Efendi (Hademe-i Hümâyûn Kethüdası Hacı Arif Ağa mahdumu), 178
- Mustafa Efendi (Hazîne-i Hümâyûn Başkâtibi, Hâcegândan), 152
- Mustafa Efendi (Hoca-zâde Ahmed Efendi Tekyesi Şeyhi), 110
- Mustafa Efendi (İhtisâb Nâzırı), 151
- Mustafa Efendi (Kantarcı Halil Efendi Tekyesi Şeyhi), 106
- Mustafa Efendi (Mansûre Hazinesi Cizye Kisedârı), 138
- Mustafa Efendi (Mehmed Efendi Tekyesi Şeyhi), 110
- Mustafa Efendi (Müşîr Paşa ta'allükâtından), 180
- Mustafa Efendi (Nureddin Hulefâsından), 109
- Mustafa Efendi (Ortaköy Câmî-i Şerîfi İmâmı), 144
- Mustafa Efendi (Redîf Asâkir-i Mansûre Jurnal Me'muru), 139, 201
- Mustafa Efendi (Sultan Mustafa Hân Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Sâni'si), 112
- Mustafa Efendi (Tarîk-i Halvetiyye'den), 83
- Mustafa Efendi (Tophâne Rûznameçisi), 139
- Mustafa Efendi, Abalı, 84
- Mustafa Efendi, Ahışhalı es-Seyyid, 96,120
- Mustafa Efendi, Akşehirli, 120
- Mustafa Efendi, Beğpazarî eş-Şeyh el-Hâc, 119
- Mustafa Efendi, Bekir Efendi-zâde es-Seyyid (Kudüs-i Şerîf Kadısı), 147
- Mustafa Efendi, Bolvadinli Müsevvid Seyyid, 199
- Mustafa Efendi, Bursavî, 198
- Mustafa Efendi, Cehârşenbeli, 119
- Mustafa Efendi, Çerkeşî (Hoca Kadın Tekyesi Şeyhi), 110
- Mustafa Efendi, el-Hâc (Kılıç Ali Paşa Hatîbi) 116
- Mustafa Efendi, el-Hâc (Tarîk-i Rufâ'iyye'den), 95
- Mustafa Efendi, es-Seyyid (Arabzâde Tekyesi Şeyhi), 106
- Mustafa Efendi, es-Seyyid (Emir Buhari Âsitânesi Şeyhi), 94
- Mustafa Efendi, es-Seyyid (Galata Kadısı Kastamonulu), 147
- Mustafa Efendi, es-Seyyid (Selîm Dede Kelîm Dede Tekyesi Şeyhi), 92
- Mustafa Efendi, es-Seyyid (Şakir Efendi Tekyesi Şeyhi), 106
- Mustafa Efendi, es-Seyyid (Tarîk-i Nakşiyye'den), 96
- Mustafa Efendi, es-Seyyid (Tekye Şeyhi), 106
- Mustafa Efendi, es-Seyyid el-Hâc Hâfız (Hammâmî Mehmed Ağa Tekyesi Şeyhi) 93
- Mustafa Efendi, es-Seyyid eş-Şeyh Hâfız, 132
- Mustafa Efendi, es-Seyyid Hâfız (Sancakdâr Hayreddin Zâviyesi Şeyhi), 106
- Mustafa Efendi, es-Seyyid Hâfız (Sultan Mehmed Hân Câmî-i Şerîfi Hatîbi), 110
- Mustafa Efendi, eş-Şeyh (Edirne'de Sa'dî Hangâhı Şeyhi) 158
- Mustafa Efendi, eş-Şeyh es-Seyyid el-Hâc Hâfız (Câmî-i Sultan Selîm Hân Şeyhi Hidâyet Câmî'i İmâm-ı Evveli), 131
- Mustafa Efendi, Filibeli, 120
- Mustafa Efendi, Galata Kadısı Uncu-zâde Hâfız, 147

- Mustafa Efendi, Gelenbevî es-Seyyid, 120
- Mustafa Efendi, Gördeslü es-Seyyid, 122
- Mustafa Efendi, Hâfız (Rumelihisarî Câmî'-i Şerîfi İmâmı), 112
- Mustafa Efendi, Hâfız (Sultan Mustafa Hân Câmî'-i Şerîfi İmâm-ı Evveli), 112
- Mustafa Efendi, Hâfız (Sultan Osmân Hân Câmî'-i Şerîfi İmâm-ı Evveli), 112
- Mustafa Efendi, Hâfız (Urduklar Baba Zâviyesi Şeyhi), 106
- Mustafa Efendi, Harputlu Seyyid, 117
- Mustafa Efendi, Hattât (Beşir Ağa Medresesi'nde), 118
- Mustafa Efendi, Hattât (Üçler Tekyesi Şeyhi), 108
- Mustafa Efendi, Hocapaşalı Hattât Hâfız, 157
- Mustafa Efendi, Humuslu (İzmir Kadısı), 148
- Mustafa Efendi, İçilli, 121
- Mustafa Efendi, İznikmidli Abalı, 158
- Mustafa Efendi, Kayyım-zâde (Süleymâniye Câmî'i'nde Dersi'âm), 145
- Mustafa Efendi, Manyasî el-Hâc, 121
- Mustafa Efendi, Mengenli, 120
- Mustafa Efendi, Mûsıladan Babakal'alı, 119
- Mustafa Efendi, Re'îsü'z-Zâkirân Şeyh, 107
- Mustafa Efendi, Reyhan-zâde eş-Şeyh, 139
- Mustafa Efendi, Safâ's-şeyh, 140
- Mustafa Efendi, Servili, 120
- Mustafa Efendi, Seyyid (Hasköy'de Bostan Hamamı civârında Nakşîyye'den), 145
- Mustafa Efendi, Seyyid (Osmâniye Mahallesi'nde Kayyum-zâde Dersi'âm) 118
- Mustafa Efendi, Seyyid Hâfız (Hidâyet Câmî'-i Şerîfi Hatîbi), 110
- Mustafa Efendi, Şâmî es-Seyyid, 140
- Mustafa Efendi, Şehrî Hâfız, 120
- Mustafa Efendi, Şeyh, 107, 119
- Mustafa Efendi, Tırnakçı-zâde es-Seyyid (Kudüs-i Şerîf Kadısı), 147
- Mustafa Efendi, Trabzonî, 121
- Mustafa Efendi, Uşşâkî İbrahim Efendi-zâde (Erzurum Kadısı), 148
- Mustafa Efendi, Ünyeli Müftî-zâde, 121
- Mustafa Efendi, Vasfi-zâde (tarîk-i Nakşîyye'den İmâret Kethüdâsı), 145
- Mustafa Efendi, Vidinli, 121
- Mustafa Efendi, Yaymacı, 190
- Mustafa Efendi, Yerköyü es-Seyyid, 120
- Mustafa Fevzi Efendi (Mülkiyye Ser-halîfesi), 152
- Mustafa Hâmid Efendi, es-Seyyid Musâ Efendi-zâde es-Seyyid, 127
- Mustafa Hâmid Efendi, Sofu-zâde Efendi-zâde (Havass-ı Refî'a Kadısı), 147
- Mustafa Hasîb Efendi, İzmirî Müftî-zâde es-Seyyid (Mar'aş Kadısı), 148
- Mustafa Haydar Efendi, Şeyh (Hasırcızâde hulefâsından), 107
- Mustafa Hıfzî Efendi, Hâfız (Sultan Ahmed Hân Câmî'-i Şerîfi Hatîbi), 110
- Mustafa Hilmi Efendi, es-Seyyid Hâfız (Sultan Selîm Hân Câmî'-i Şerîfi Hatîbi), 111
- Mustafa Hüsâmeddin Efendi, Münecçimbaşı Râkım Efendi-zâde, 127

- Mustafa İzzet Efendi, Bursa Kadısı
Yesârîzâde, 91, 196
- Mustafa İzzet Efendi, Kevâkebî-zâde
Râşid Efendi-zâde, 126
- Mustafa İzzet Efendi, Mustafa Paşa-zâde
Tâhir Bey-zâde Mîr, 128
- Mustafa Kâmil Bey, Rüşdü Paşa
yeğenzâdesi, 177
- Mustafa Kâmil Bey, Sadr-ı Anadolu-yı Ali
Rızâ Efendi hafîdi, 176
- Mustafa Kâmil Efendi (Balmumcu Tekyesi
Şeyhi Vekîli), 110
- Mustafa Molla Efendi, 157
- Mustafa Münîb Efendi, Tekfurdağlı
Müftî-zâde zâdesi es-Seyyid, 128
- Mustafa Nazîf Efendi, es-Seyyid (Halil
Hamid Paşazâde Ârif Beyefendi
hafîdi), 129
- Mustafa Nazîf Efendi, Müsevvid (Üsküdar
Kadısı) 148
- Mustafa Necîb Efendi, Hırka-i Şerîf
Şeyhi-zâde es-Seyyid, 126
- Mustafa Necîb Efendi, Müftî-zâde
Abdullah Efendi-zâde es-Seyyid,
128
- Mustafa Nûri Efendi, Hâfız (İmâm-ı Evvel-i
Şehriyârî), 146, 162
- Mustafa Nûri Paşa (Çirmen Mutasarrıfı),
82, 115, 160, 161
- Mustafa Paşa (İşkodra Mutasarrıfı), 142
- Mustafa Râsih Efendi, Hattât es-Seyyid
(Koğacıdere Mahallesi'nde sâkin),
118, 157
- Mustafa Reşîd Efendi (Kalyonlar Kâtibi,
Anbâr Emîni), 151
- Mustafa Reşîd Efendi (Nureddin
Hulefâsından), 109
- Mustafa Reşîd Efendi, Gümüşhaneli Ömer
Efendi-zâde es-Seyyid, 129
- Mustafa Safvet Efendi, Hâfız (Bahriye
Rûznameçisi), 139
- Mustafa Sıdkı Efendi (Hocazâde Zâviyesi
Şeyhi), 105
- Mustafa Şekîb Efendi, Es'ad Efendi-zâde
es-Seyyid, 128
- Mustafa Şerafeddin Efendi, es-Seyyid
(Şeyh Halil Efendi Tekkesi Şeyhi),
104
- Mustafa Şükrü Efendi (Telhîs-i Sâni Halîm
Ağa mahdûmu), 177
- Mustafa Yumnî Efendi (Rûznâmçeci), 138
- Mustafa Zekî Efendi, Şeyh, 145
- Mustafa Zihnî Efendi, Seyyid Hâfız (Sultan
Mehmed Hân Câmi'-i Şerîfi
İmâm-ı Sâlisi), 112
- Mustafa, Fındık Hâfız (Üsküdar'da
Arakiyyeci Hacı Ca'fer Zâviyesi
Şeyhi), 158
- mutribân, 153
- muzıka, 75, 77, 78, 79, 153, 154, 155,
156, 159, 161
- mücevher kutu, 202
- mücevherât, 78
- mücevherât tablaları, 78
- mücevherât-ı giran-bâhâ, 77
- müe'zzinân-ı şehriyârî, 162
- Müftî Hüseyin Efendi Medresesi, 200
- Müftî Sun'ullah Efendi Medresesi, 199
- Müftîhamamı (Cebe Ali civarında), 106
- Müftî-zâde Ahmed Efendi Medresesi, 199
- Mühimmât-ı Harbiye Kurşuncubaşısı
mahdûmu, 180
- mülâzım, 77
- mülâzım-ı Asâkir-i Hassa, 155
- mülâzım-ı hassa, 159
- mülâzım-ı süvârî-i Asâkir-i Hassa, 159
- mülâzım-ı süvârî-i hassa, 159, 160
- Mülkiyye Nâzırı, 172
- müneccimbaşı, 76, 170

- Münîb Bey, Hacı (Mülkiyye Odası Hulefâsından), 152
- Münîb Efendi, Hacı (Ru'ûs Kisedârı), 152
- müşahirre, 170
- Müşîr Paşa, 87, 93, 105, 109, 117, 120, 127, 130, 138, 154, 172, 184
- Müşîr Paşa hazretlerinin kethüdâları ağa, 84
- müşîrân, 85
- müşîrlik rütbesi, 71
- Müştak Efendi (Altunoğlu Tekyesi Şeyhi), 110
- Na're Burnu, 157
- Nâ'il Efendi (Hulefâdan), 152
- Nâbi Efendi, 124, 143
- Nâci Efendi, 143
- Nâfiz Efendi (Mansûre Defterdârı, Müşîr), 118, 161
- Nâfiz Efendi (Suyolcular Kethüdâsı), 186
- Nâil Efendi (Âmedî Hulefâsından), 87
- Nâilî Ağa, Hacı (Yedikule'de Debbağlar Kethüdâsı), 187
- Nakîbü'l-eşraf, 160
- Nakşîyye, 94, 96
- Namık Paşa, Ferik, 103
- Nâsır Efendi (Nezâret-i Umûr-ı Mülkiyye Kâtibi), 73, 150
- Nasreddin Efendi (Hekimzâde Ali Paşa Tekyesi Şeyhi), 93
- Nasta (İsveç Devleti Maslahatgüzârı), 153
- Nasûhî Şeyhi Efendi, 191
- Nâşid Beyefendi (Kapıkethüdâsı), 83
- Nâşid Beyefendi, Çavuşbaşı, 87, 151
- Nâşir Efendi (Hulefâdan), 152
- Nâzım Efendi (Tahvil Kisedârı), 152
- Nazîf Ağa (Binbaşı), 135, 136
- Nazîf Bey, Çavuşbaşı Ahmed Hulûsî Ağazâde, 177
- Nazîf Beyefendi, Sadr-ı Anadolu Yûsuf Paşa-zâde, 162
- Nazîf Efendi (Haremeyn Müdürü), 150
- Nazîf Efendi (Kapukethüdâsı), 151
- Nazîf Efendi (Rufâ'iyye'den Yeni Tekyesi Şeyhi), 190
- Nazîf Efendi, Karamanî (Ayasofya Câmi'i'nde Dersi'âm), 116
- Nazîm Efendi (Divân-ı Hümâyûn Kalemî Mühimme Odası müstahdemlerinden), 143, 201
- Nebil Efendi, Arnavud Hoca (tarîk-i Nakşîyye'den Süleymâniye'de Dârü'l-Hadîs Medresesi'nde), 145
- Necib Ağa, 79, 160
- Necîb Efendi (Seyyid Seyfullah Efendi Tekyesi Şeyhi), 108
- Necîb Efendi, Çavuşbaşı el-Hâc, 80, 86, 87, 95, 107, 111, 118, 128, 131, 136, 139, 143, 144, 148, 150, 152, 158, 162, 167, 186, 189
- Necîb Efendi, el-Hâc (Sûr-ı Hümâyûn Nâzırı), 202
- Necîb Efendi, Şeyh (Himmat Dede Efendi Tekyesi Şeyhi), 189
- Necîb Paşa (Piyâde Asâkir-i Mansûre Feriklerinden Varna Muhâfızı), 83, 103
- Necîlî Efendi (Dîvân-ı Hümâyûn Tercümanı), 150
- Nemçe Devleti sefiri, 188
- Nemçelü cânbâzları, 164
- Nesib Ağa (Piyâde Asâkir-i Hassa Binbaşlarından), 135
- Nesim (Çukacılar Ustabaşısı), 187
- Neş'et Bey (İbrahim Hân-zâdelerinden), 180
- Neş'et Efendi (Emlâk-ı Hümâyûn Kâtibi), 143
- Neş'et Efendi (Vâlîde-i Atik Tekyesi Şeyhi), 108
- Nev'î Efendi (Liman Kâtibi), 139

- Ni'metî İbrahim Efendi der-Câmi'-i Molla Hüsrev Dersiyesi, 199
- Niğde Mütesellimi Ömer Ağazâde, 201
- Nikola Kalfa (Dülger kalfalarından), 188
- nisvân mektepleri, 192
- nişân, 173, 203
- nişân alayı, 77
- nişân boğçası, 79
- nişân yağlığı boğçası, 79
- Nişâncı, 109
- Nişâncı-i Cedîd, 109
- Nu'mân Bey (Kâ'im-makâm), 135
- Nu'mân Beyefendi (Eshâm Mukâta'acısı), 151
- Nu'mân Efendi, es-Seyyid (Murad Efendi Tekyesi İmâmı), 97
- Nu'mân Efendi, Hacı, 157
- Nu'mân Efendi, Harputî es-Seyyid, 120
- Nu'mân Efendi, Trabzonî, 121
- Nu'mân Necîb Efendi, Ser-etibba Mes'ûd Efendi-zâde es-Seyyid, 126
- Nuh Efendi der-câmi'-i Muslihuddin Medresesi, 198
- nukûd, 184
- Nureddin Bey, 143
- Nureddin Efendi (Yıldız Tekyesi Şeyhi), 109
- Nureddin el-Cerrâhî, 108
- Nûri Efendi (Başmühendis), 136
- Nûri Efendi (Hademe-i Hassa'dan muhrec müteveffa Altıparmak biraderzhadesi), 179
- Nûri Efendi (Hulefâdan), 152
- Nûri Efendi (Kadiriyeye'den Hacı Muhyî Tekyesi Şeyhi), 189
- Nûri Efendi (Mansûre Kisedârı), 143
- Nûri Efendi (Rufâ'î Tekyesi Şeyhi), 105
- Nûri Efendi (Tezkire-i Sâni), 151
- Nûri Efendi, es-Seyyid el-Hâc (Haffâf Şeyh Süleymân Efendi Tekyesi Şeyhi), 94
- Nûri Efendi, Meydancık'da sâkin Kepeci-zâde Efendi mahdûmu, 179
- oba, 86, 87, 92, 169, 188
- Oda Lalası Ağa, 156
- Ohanes (Ebniyye-i Hümâyûn Kalfası), 141
- Okmeydanı, 106
- Oluklubayır (Eyüb'de), 94, 96
- Ortaköy, 82
- Oseb (Galata'da Ütücüler Ustabası), 187
- Oseb, David oğlu, 187
- Osmân Ağa (Harem-i Hümâyûn ağalarından), 76, 160
- Osmân Ağa (Haydar Paşa Livâsı'nın Birinci Alayı Dördüncü Taburu Binbaşısı), 135
- Osmân Ağa (İçilli Ahmed Paşa Kethüdâsı), 130
- Osmân Ağa (Küçük Ayasofya'da sâkin), 131
- Osmân Ağa (Süvârî-i Asâkir-i Hassa Binbaşılarında), 135
- Osmân Ağa (Şâhid-i Hazret-i Sultânî), 134
- Osmân Ağa (Tersâne-i Amire Birinci Alayı'nın Dördüncü Taburu Binbaşısı), 136
- Osmân Ağa (Yirminci Alay'ın Üçüncü Taburu Binbaşısı), 136
- Osmân Ağa (Zihne A'yân-ı sâbıkı), 130
- Osmân Ağa, Lala, 170
- Osmân Ağa, Silivrili, 130
- Osmân Bey (Hayreddin Paşa Livası Kâ'im-makâmı), 135
- Osmân Bey, Sivas Vâlisi Mehmed Paşa mahdûmu, 177
- Osmân Beyefendi (Masârifât Nâzırı), 87, 151

- Osmân Efendi (Dâye Kadın Mahallesi'nde, Dersi'âmdan), 117
- Osmân Efendi (Fındıkzâde Tekyesi Şeyhi), 95
- Osmân Efendi (Hisar'da Dersi'âm), 191
- Osmân Efendi (Merkebciler Kethüdâsı), 184
- Osmân Efendi (Sultan Ahmed Medresesi'nde sâkin), 118, 119
- Osmân Efendi (Üsküdar'da Gülnûş Câmi'i İmamı), 144
- Osmân Efendi (Yıldırım Hatîbi Halil Efendi pederi), 191
- Osmân Efendi, Ahışalı Ömer Efendi-zâde, 121, 122
- Osmân Efendi, Ankaravî, 199
- Osmân Efendi, Belânî es-Seyyid (Bursa meşâyihinden ve ulemâsından Dersi'âm), 190
- Osmân Efendi, Çerkeşizâde, 83
- Osmân Efendi, el-Hâc (İzzet Paşa Tekyesi Halîfesi), 157
- Osmân Efendi, el-Hâc (Sa'dullah Çavuş Tekyesi Şeyhi), 108
- Osmân Efendi, el-Hâc (Selîmiye Dergâhı'nda sâkin), 119, 132
- Osmân Efendi, es-Seyyid (Çukadar Osmân Ağa Tekyesi Şeyhi), 108
- Osmân Efendi, es-Seyyid el-Hâc (Sultan Mehmed Hân Câmi'i Hâfız-ı Kütübü), 116
- Osmân Efendi, es-Seyyid eş-Şeyh (Ayasofya Hatîbi Hulefasından), 97
- Osmân Efendi, es-Seyyid Hâfız (Sultan Osmân Hân Câmi'i-i Şerîfi İmâm-ı Sâlisi), 112
- Osmân Efendi, Gümüşhâneli (Ulemâdan), 145
- Osmân Efendi, Hâcegândan (Şükrü Paşa Kaynı), 152
- Osmân Efendi, Hacı (Harbrut Müftisi Dersi'âm), 117
- Osmân Efendi, Hâfız (Mehmed Paşa Yokuşu'nda Dersi'âmdan), 117
- Osmân Efendi, Hâfız (Ruscuk Müftisi), 84, 156
- Osmân Efendi, Hattât (Molla Gürânî Medresesinde), 145
- Osmân Efendi, Karahisârî, 121
- Osmân Efendi, Kırımî-zâde es-Seyyid Şeyh (Davud Paşa Mahallesi'nde Haydar Zâviyesi Şeyhi), 145
- Osmân Efendi, Kubelelizâde, 191
- Osmân Efendi, Lefkeli el-Hâc (Sultan Mehmed Hân Medresesi'nde), 116
- Osmân Efendi, Nevşehirli, 120
- Osmân Efendi, Seyyid (Yenikapı Mevlevîhânesi Şeyhi), 92
- Osmân Efendi, Şeyh Seyyid, 144
- Osmân Efendi, Yûsuf Efendi-zâde, 126
- Osmân Fehim Efendi, Hâce es-Seyyid, 140
- Osmân Ferid Efendi, 84, 87
- Osmân Hulûsî Efendi (Mektûbî-i Hazret-i Defterî Hulefâsından), 201
- Osmân İzzet Efendi, Bursavî, 208
- Osmân Kapudân (Kâ'id-i Zafer Fırkateyn-i Hümâyûn Sûvârîsi), 137
- Osmân Kapudân (Kerem-i Bârî Korvet-i Hümâyûn Sûvârîsi), 137
- Osmân Kapudân (Mukademe-i Şeref Kalyon-ı Hümâyûnu Sûvârîsi Cezâyirli), 137
- Osmân Kapudân (Sefine-i Sâ'ik Sûvârîsi), 137
- Osmân Kapudân (Seyr-i Zafer Korvet-i Hümâyûn Sûvârîsi), 137

- Osmân Kapudân, Hâfız (Şeref ü Şân Fırkateyn-i Hümayûn Süvârîsi), 137
- Osmân Paşa, 142, 201
- Osmân Râşid Efendi, Mektûbî Atâullah Efendi-zâde es-Seyyid el-Hâc, 126
- Osmân Sâ'ib Efendi, Menteşeli Abdurrahim Efendi-zâde es-Seyyid Hâfız, 129
- Osmân Vâfi Efendi, 83
- Osmân Vâkîf Bey (Tercümân Odası Mütercim-i Evveli), 143
- Osmân Zeki Efendi, Tekfurdağı Müftîsi-zâde Emîn Efendi-zâde es-Seyyid, 118, 199
- Ostermer, Baron (Avusturya Devleti Elçisi), 153
- Otakçılar (Eyüb'de), 105, 106
- Otlakçı Yokuşu, 95, 106, 109
- Ovanes (Galata'da Kiremit Sergileri Ustabaşısı), 187
- Ömer Ağa (Bedestân Kethüdâsı), 184
- Ömer Ağa (Binbaşı), 135
- Ömer Ağa (Hayreddin Paşa Livâsı'nın Birinci Alayı Birinci Taburu Binbaşısı), 135
- Ömer Ağa (Hulûsî Paşa mensûbâtından), 197
- Ömer Ağa (Şumnu A'yân-ı sâbıkı), 130
- Ömer Ağa (Topcu Birinci Taburu Binbaşısı), 136
- Ömer Ağa (Yumurtacılar Kethüdâsı), 186
- Ömer Bey (Asâkir-i Hassa Kâ'im-makâmlarından), 134
- Ömer Bey (Piyâde Asâkir-i Hassa Kâ'im-makamı), 134
- Ömer Bey (Selânîk Muhassılı İbrahim Paşa kethüdâsının oğlu), 197
- Ömer Bey (Tersâne Kethüdâsı), 137
- Ömer Beyefendi, Hâcegândan Mustafa Paşa-zâde, 152
- Ömer Cemâl Efendi (Hulefâdan), 152
- Ömer Dâniş Bey, 201
- Ömer Efendi (Fâtıma Sultan Câmî'i İmâmı), 157
- Ömer Efendi (Mansûre Hazînesi'nde Tahrirât Odası'nda müstahdem), 201
- Ömer Efendi (Mehmed Paşa Medresesi'nde Dersi'âmdan), 117
- Ömer Efendi, Akşehirli el-Hâc, 119
- Ömer Efendi, Alâiyeli es-Seyyid, 121
- Ömer Efendi, Arabkirli el-Hâc (Sultan Bâyezid Medresesi'nde), 116
- Ömer Efendi, Bağdâdî eş-Şeyh, 140
- Ömer Efendi, el-Hâc (Köprülü Mehmed Paşa Câmî'i İmâmı Nakşîyye'den ve ulemâdan), 145
- Ömer Efendi, el-Hâc (Şeyhülislâm Hulûsî Efendi Tekyesi Şeyhi), 95
- Ömer Efendi, el-Hâc (Yahyâzâde Tekyesi Şeyhi Vekili), 105
- Ömer Efendi, Erzurum Kadısı Mağnısalı Yahyâ-zâde es-Seyyid el-Hâc, 147
- Ömer Efendi, es-Seyyid Hâfız (Sultan Mustafa Hân Câmî-i Şerîfi Hatîbi), 111
- Ömer Efendi, es-Seyyid (Şeyh Kartal Dede Zâviyesi Şeyhi), 92
- Ömer Efendi, Hacı (Zileli dâmâdı Dersi'âm), 191
- Ömer Efendi, Hazinedâr Hocası Amasyalı, 121
- Ömer Efendi, Kara Hâfız (Ayasofya Medresesi'nde), 118
- Ömer Efendi, Kastamonulu (Bursa Kadısı), 146
- Ömer Efendi, Mağrebiyyü'ş-Şeyh, 140

- Ömer Efendi, Ömer Ağazâde Tevfik Beyzâde Mîr es-Seyyîd, 199
- Ömer Fevzi Efendi, Gümüşlü, 121
- Ömer Hulûsî Efendi, Gümüşhaneli es-Seyyid, 121
- Ömer Hüsâmeddin Efendi, Âtîf-zâde Celâleddin Efendi hafîdi, 127
- Ömer Kapudân, 137, 136
- Ömer Lütfî Efendi (Fes Nâzırı), 150
- Ömer Sa'îd Efendi, es-Seyyid Mehmed Emîn Efendi-zâde es-Seyyid, 200
- Ömer Sabri Ağa (Şam-ı Şerîf Ağalarından), 130
- Örfî Efendi, 152
- pamukcu esnafı, 187
- Pehlivân Efendi (Sultan Mehmed Câmi'i'nde Dersi'âmdan), 158
- Pertev Efendi (Bâb-ı Defterî Hocası), 116
- Pertev Efendi (Mülkiyye Nâzırı), 160
- peştemalci esnafı, 188
- pilâv, 175, 192
- pister, 168, 171
- Ponsevini, Lord (ngiltere Devleti Büyükelçisi), 153
- Porter (Amerika Maslahatgüzârı), 153
- Potenef (Rusya Devleti Elçisi), 153
- Prusya sefiri, 188
- pûşîde, 168
- Ra'if Beyefendi (İstanbul Kadısı), 162
- Râ'if Çavuş (Asâkir-i Hassa çavuşlarından), 141, 149
- Râ'if Efendi, Hâcegândan Fâ'iz Efendi-zâde, 178
- Ra'ûf Bey (Hulefâdan), 152
- Ra'ûf Bey (Rumeli Hisarı'nda sâkin ebniye müdürü mahdûmu), 177
- Ra'ûf Beyefendi, Mektûbî Şerîf Beyefendi-zâde, 201
- Ra'ûf Efendi, İzzet Paşa Dîvân Kâtibi Recâyi Efendi-zâde, 179
- Rafael (Hararcılar Ustabaşısı), 187
- Rafael, Şamant oğlu, 187
- Râgıb Bey (Tersâne-i Amire Alayı Kâ'im-makâmı), 135
- Râgıb Kapudân (Fethiyye Kalyon-ı Hümâyûnu Suvârîsi), 136
- Rahmetullah Efendi, Buhâralı, 157
- rakkâs, 98, 103, 104, 115, 132, 153, 164, 192
- Ramazan Efendi, Midillili, 121
- Râmiz Efendi, Râsim Efendi-zâde (Masârifât Hazînesi Tahrîrât Odası'nda müstahdem), 178
- Râsih Efendi, Hâcegândan, 151
- Râsim Efendi, Mevkûfâtı, 151
- Râşid Ağa (Dülbendciler Kethüdâsı), 185
- Râşid Ağa (Hâriciye Nâzırı ta'allükâtından), 180
- Râşid Ağa (İsmet Paşa Livâsı'nın Birinci Alayı Birinci Taburu Binbaşısı), 135
- Râşid Beyefendi (Piskopos Mukâta'acısı), 151
- Râşid Efendi (Balmumcu Şeyhi Mustafa Efendizâde Şeyhi), 96
- Râşid Efendi (Kalyonlar halîfesi), 139, 201
- Râşid Efendi (Masraf Hazinesi Başkâtibi), 138
- Râşid Efendi (Na'ıçacı Tekyesi Şeyhi), 108
- Râşid Efendi, Küçük Şeyhzâde (Hacı Feyzullah Efendi Tekyesi Şeyhi), 108
- Râtıb Efendi (Tersâne-i Âmire zimmet halîfesi), 139, 201
- Rauf Ağa (Muzıka-i Hümâyûn-ı Şahâne'de mevcûd gulâmandan), 178
- Râzî Efendi, es-Seyyid (Koca Mustafa Paşa Tekyesi Şeyhi), 107
- Recâyî Efendi (Âmedî Hulefâsından), 116, 152

- Recâyî-zâde der-nezd-i Kırkçeşme
Dersiyesi, 200
- Receb Ağa (Du'âcı-yı Çavuşân), 145
- Receb Ağa (Helvacılar Kethüdâsı), 184
- Receb Efendi (Şehzâde Medresesi'nde
sâkin), 144
- Receb Efendi, Buharalı (Bâkî Efendi
Câmi'i İmâmı Nakşiyîye'den) , 119,
132
- Receb Efendi, Manastırlı, 120
- Receb Efendi, Milâsî es-Seyyid eş-Şeyh,
95
- Recebzâde der-Mescid-i Ahi Çelebi
Dersiyesi, 200
- Rehâ Beyefendi (Ser-havass-ı
mukarrebîn-i cihandârî), 173
- resen-bâz, 154
- resm-i hitân, 81
- Reşîd Ağa (Hancılar Kethüdâsı), 185
- Reşîd Bey (Alay Emîni), 135
- Reşîd Bey (Asâkir-i Hassa
Kâ'im-makâmlarından), 134
- Reşîd Efendi, Seyyid (Bâb-ı Âlî'de
Divânihâne İmâmı), 117
- Reşîd Paşa, 134
- Rıf'at Bey (Âmedî-i Divân-ı Hümâyûn
vekîli), 73, 150
- Rıf'at Efendi (Hulefâdan), 143
- Rıf'at Efendi (Mâlikâne Halîfesi), 144
- Rıf'at Efendi, Seyyid, 106
- Rıf'at Molla (Başçı Tekyesi Şeyhi) , 110,
191
- Rıfkı Efendi, Neccârî Şeyhi, 166
- Rızâ Bey (Hacı Sa'îd Efendi hazretleri
hafîdi Mektûbî-i Defterî
hulefâsından), 200
- Rızâ Beyefendi (Ser-havâss-ı mukarrebîn
hazret-i şehriyârî), 76
- Rızâ Beyefendi, 175, 189
- Rızâ Efendi (Darbhâne-i Âmire Defterdârı
Müşîri), 86, 95, 107, 118, 128,
130, 136, 139, 144, 147, 152, 158,
160, 161, 186
- Rızâ Efendi, Behcet Efendi mahdûmu,
207
- Rızâeddîn Efendi, Efendi-zâde (Koca
Mustafa Paşa Hângâhı Şeyhi),
178
- Rızâeddin Efendi, eş-Şeyh (Selîmiye
Hangâhı Şeyhi Behcet Efendi
mahdumu), 95
- Rızâyî Efendi (Divân-ı Hümâyûn Kalemi
Mühimme Odası
müstahdemlerinden), 143
- Rikâb-ı Hümâyûn-ı Şâhâne, 159
- Rosen, Amiral Baron (France Devleti
Sefîri), 153
- Ru'ûs-ı Hümâyûn, 200
- Rufâ'iyîye, 106
- Rum, 181
- Rum astarcı esnafı, 188
- Rum dülbencileri esnafı, 188
- Rum hahambaşı, 189
- Rum mu'allimhâneleri, 192
- Rum patrikleri, 141, 189
- Rumeli Kadıaskerliği rütbesi, 196
- Rumeli rütbesi, 173
- Rumeli sadâreti pâyesi, 196
- Rumelihisarı, 96, 109
- Rusya Devleti sefiri, 188
- Rûşen Ağa (Lağımcıbaşı), 186
- rûsûm-ı Osmâniye, 188
- Rüşdü Efendi, 166
- Rüşdü Efendi (Redîf-i Mansûre Başkâtibi),
151
- Rüşdü Efendi, Mîr (Trabzon Vâli-yi sâbıkı
Hasan Paşa-zâde), 128
- Sa'dâbâd, 79, 81, 167, 168, 169, 170,
180, 183, 192, 193

- Sa'dâbâd Saray-ı Hümâyûnu, 74
- Sa'deddin Efendi (Redîf-i Mansûre Sergi Halîfesi), 138
- Sa'di Efendi (Mansûre Başkâtibi), 151
- Sa'dî Şeyhi Efendi, 190
- Sa'diyye, 107, 132
- Sa'dullah Ağa (Binbaşı), 136
- Sa'dullah Efendi (Hulefâdan), 152
- Sa'dullah Efendi (Ma'den İkinci Halîfesi), 144
- Sa'dullah Efendi (Selîmiye Tekyesi Müezzinbaşısı), 97
- Sa'dullah Efendi, es-Seyyid (Sultan Abdülhamîd Hân Câmî'-i Şerîfi Hatîbi), 111
- Sa'dullah Efendi, Pertevzâde Ali Rızâ Bey mahdûmu, 177
- Sa'dullah Efendi, Sadr-ı Rumeli Arabzâde, 103
- Sa'dullah Efendi, Şeyh (Kalenderhâne Cami'i İmâm-ı Sânisî Rufâ'iyye'den), 105
- Sâ'ib Efendi (Mihrimâh Sultan kethüdâsı, Tophâne Âmire Nâzırı), 155
- Sâ'ib Efendi, el-Hâc (Hazîne-i Hümâyûn kethüdâsı ağa kethüdâsı), 76
- Sâ'ib Efendi, el-Hâc (Tophâne-i Âmire Nâzırı), 75, 186
- Sâ'ib Efendi, Hacı (Kethüdâ), 160, 161
- Sa'îd Ağa (İpek Tathirciler Kethüdâsı), 185
- Sa'îd Bey (Çâvuşân muhtarı), 91
- Sa'îd Bey (Zâ'imler Muhtarı), 145
- Sa'îd Beyefendi, 173, 175
- Sa'îd Beyefendi (Surre-i Hümâyûn Emîni), 151
- Sa'îd Beyefendi (Teşrîfâtî-i Divân-ı Hümâyûn), 150, 160, 162, 202
- Sa'îd Efendi (Cerîde Nâzırı), 151
- Sa'îd Efendi (Defterdâr Kisedârı), 144
- Sa'îd Efendi (Dergâh-ı Anbeliyye Türbedârı), 191
- Sa'îd Efendi (Haremeyn-i Şerîfeyn Hazinesi Kisedârı), 138
- Sa'îd Efendi (Nureddin Hulefâsından), 109
- Sa'îd Efendi (Sergi Halîfesi), 138
- Sa'îd Efendi (Takyeci Tekyesi Şeyhi), 108
- Sa'îd Efendi, Câbizâde A'mâ, 191
- Sa'îd Efendi, el-Hâc (Evkâf-ı Hümâyûn Nâzırı), 151
- Sa'îd Efendi, es-Seyyid (Pabek Tekyesi Şeyhi), 94
- Sa'îd Efendi, Hazret-i Emir Şeyhi Efendi mahdûmu, 190
- Sa'îd Paşa, 83, 86, 87, 93, 105, 109, 116, 120, 124, 135, 143, 146, 150, 157, 165, 166, 172, 185
- Sa'îd Ziver Efendi, es-Seyyid Mehmed Süleymân Efendi-zâde-i Tırnakcı-zâde es-Seyyid, 131
- saatci esnafı, 188
- Sâbit Efendi (Kartal Tekyesi Şeyhi), 104
- Sâbit Efendi, Bâb-ı Âlî Hâcesi Aynî Efendi kerîme-zâdesi, 177
- Sadâret-penâhî, 154
- Sadeddîn Efendi, Çelebi Efendi mahdûmu, 176
- sadeyağcı esnafı, 187
- Sâdık (Gülşeniyye'den), 189
- Sâdık Ağa (Börekçiler Kethüdâsı), 186
- Sâdık Ağa (Hazîne-i Hümâyûn Kethüdâsı), 75, 134
- Sâdık Ağa (Oturakçılar Kethüdâsı), 185
- Sâdık Bey (İbrahim Hân-zâdelerinden), 180
- Sâdık Beyefendi, Hocasâde, 1 06
- Sâdık Efendi (Alyanak Şeyhi), 190
- Sadık Efendi (Bursa'da Münzevî Hacı Abdullah Efendi Dergâhı Şeyhi), 157

- Sâdık Efendi (Enderûn-ı Hümâyûn Nâzırı), 160, 162
- Sadık Efendi (Hademe-i Hassa'dan İkinci Yüzbaşı İbrahim Ağa mahdumu), 179
- Sâdık Efendi (Hamza-zâde Tekyesi Şeyhi), 109
- Sâdık Efendi (Özbekler Tekyesi Şeyhi), 95
- Sâdık Efendi (Tophâne-i Amire Yoklamacısı), 139
- Sâdık Efendi, Şeyh, 105
- Sâdık Kapudân (Feyz-i Ma'bûd Korvet-i Hümâyûn Sûvârîsi), 137
- Sâdık Molla Efendi, Atpazarı'nda merhûm Siyahlı Hüseyin Efendi hafîdi, 158
- Sâdık Paşa (Dâvud Paşa Kethüdâsı, Mîr-i mîrandan), 92
- sadr-ı azam, 80, 90, 103, 115, 160, 161, 172
- Sadr-ı azam hazretlerinin aşçıbaşılıarı, 203
- Sadr-ı Âlî, 173
- Sadr-ı Anadolu, 160
- Sadr-ı Anadolu Dürrîzâde Abidin Efendi hafîdi, 176
- Sadr-ı Rumeli, 160
- Sadri Bey (Alay Emîni), 135
- Sadullah Efendi, Akarca Tekyesi Şeyhi es-Seyyid, 104
- Safiyeddin, Eşref-zâde, 84
- Safiyüddin Efendi, Eşref-zâde, 157
- Safvet Efendi (Tersâne-i Âmire Rûznâmçecisi), 143, 165, 209
- Sahhaflar şeyhi efendi, 184
- Sâhib-i Ayâr Efendi, 152
- sâhil-hâne, 82, 83
- Sâhil-hâne-i Rizâ Bey, 144
- sâhil-saray, 156, 163
- Sa'îd Paşa, 76
- Saksonya-kârî kâseler, 78
- Salâhaddîn Efendi, Çelebi Efendi mahdûmu, 176
- Salâhî Efendi, 143
- Sâlih Ağa (Binbaşısı), 136
- Sâlih Ağa (Dâvud Paşa Livâsı'nın Birinci Alayı Dördüncü Taburu Binbaşısı), 136
- Sâlih Ağa (İstanbul Kalaycılar Kethüdâsı), 185
- Sâlih Ağa (Tersâne-i Amire Birinci Alayı'nın Birinci Taburu Binbaşısı), 136
- Sâlih Bey (Sûvârî-i Asâkir-i Hassa-i Şâhâne Kâ'im-makâmlarından), 134
- Sâlih Beyefendi (Masârifât Nâzırı), 82, 86, 87, 96, 107, 112, 119, 128, 131, 137, 139, 145, 148, 150, 152, 155, 158, 186
- Sâlih Efendi (Baruthâne-i Âmire Müdürü), 200
- Sâlih Efendi (Murâdiyye Müderrisi), 191
- Sâlih Efendi (Rûznâmçe-i Evvel), 150
- Sâlih Efendi (Tersâne-i Âmire Emîni), 151
- Sâlih Efendi (Üsküdar'da Mihrimâh Sultan Câmi'i imamı), 144
- Salih Efendi, Ankaravî es-Seyyid, 121
- Sâlih Efendi, Bolvadinli, 156
- Sâlih Efendi, Bosnavî eş-Şeyh, 140
- Sâlih Efendi, es-Seyyid (A'mâ Şeyh Süleymân Efendi Tekyesi Şeyhi), 93
- Sâlih Efendi, Hâfız (Sa'dâbâd Câmi'-i Şerîfi İmâmı), 112
- Sâlih Efendi, Kastamonulu, 121
- Sâlih Efendi, Kozlucalı es-Seyyid, 198
- Sâlih Sırrı Efendi, el-Hâc, 107
- Sâliha Sultan, 101, 160
- Sâlik Efendi (Tüfenkhâne Müdürü), 138

- Sâlim Bey (Hazîne-i Hümâyûn Kethüdâsı Sâdık Efendi birâderzâdesi), 176
- Sâlim Bey (İsmet Paşa Livâsı'nın Birinci Alayı Miralayı), 138
- Sâlim Efendi (Rumî Tekyesi Şeyhi), 190
- Sâlim Efendi, Tekke Muhassılı Osmân Paşa birâder-zâdesi (Divan Kâtibi), 201
- Samatya, 106, 110
- Sâmî Efendi, 166
- sancak beyleri, 160
- sandalcı esnafı, 188
- sanduk, 78
- Sâniye-i Dâmâdzâde Afif Efendi Medresesi, 198
- Sâniye-i Halîfezâde Tâhir Efendi Medresesi, 198
- Sarachâne, 93
- Saray-ı Hümâyûn, 78, 79, 99, 101, 161, 170, 171
- Saray-ı Hümâyûn-ı Şâhâne Nâzırı, 156
- Sardunya maslahatgüzârı, 188
- Sârim Bey (Kapıkethüdâsı), 83
- Sârim Beyefendi (Sadr'azam hazretlerinin kapukethüdâsı), 151
- Sârim Efendi (Beylikçi-i Divân-ı Hümâyûn vekîli), 73, 150
- Sarmaşık Mahallesi, 94
- Sâtî' Bey (Hastahâne Kâ'im-makâmı), 135
- Sava ma'a Eflâk gavvâsı, 83
- sâzendegân, 183
- Sebilciler Kethüdâsı Ağa, 186
- sebze esnafı, 188
- sefâyin, 102
- Sefine-i Kürekçiler Kethüdâsı Ağa, 184
- Sehil Efendi, Mevkûfâtî, 151
- Sekenas (Ermeni Doğramacılar Kahyâsı), 188
- selâm ağası, 91
- Selâmî Efendi (Kapukethüdâsı), 152
- Selâmi Efendi hazretleri mahallesi, 94
- selâmlık dâ'ire-i hümâyûnu, 171
- Selânik mevleviyeti, 198
- Selîm Bey (Dâvud Paşa Livâsı'nın Birinci Alayı Kâ'im-makâmı), 135
- Selîm Efendi (Atpazarı Tekyesi Şeyhi), 110
- Selîm Efendi (Hatunlar Tekyesi Şeyhi), 93
- Selîm Efendi, Mevkûfâtıcı, 1 51
- Selîm Efendi, Tatar (Sultan Mehmed Hân Câmi'-i Şerîfi'nde Dersi'âm), 116
- Selîm Han, 160
- Selîm Paşa (Piyâde Asâkir-i Mansûre Feriklerinden), 103
- Selîm Paşa Konağı, 118
- Selîm Sırrı Efendi, es-Seyyid, 119
- Selîmiye Dergâhı, 119
- semâ'î, 125
- Semâ'î Efendi (Bâb-ı Hazret-i Ser-askerî'de Jurnal Kâtibi Hâcegândan), 138
- Ser-asker Paşa, 71, 75, 76, 78, 80, 83, 87, 92, 104, 108, 116, 119, 126, 129, 134, 137, 143, 146, 150, 154, 156, 160, 161, 167, 172, 183, 184, 195
- Ser-asker Paşa hazretlerinin vekîl-harcı, 203
- Ser-askerî, 77, 154, 172, 195, 202
- Serâsercibaşı ağa, 185
- Serbevvâbîn-i Rikâb-ı Hümâyûn-ı Şâhâne, 155
- Ser-etibbâ-i hâkânî semâhatlü efendi, 83
- Ser-etibba-i sultânî, 160
- Sergulâm-ı Hazîne-i Hümâyûn Ağa, 160
- Ser-hademe-i Hazîne-i Hümâyûn Ağa, 162
- Sermed Efendi, 166
- Servet Efendi, Hâcegândan (Tophâne-i Âmire Yoklama Başkâtibi), 139
- sevâî, 168

- Seydâ Efendi, Hulefadan Hasan Tahsin Efendi hafîdi, 201
- Seyfeddin Paşa (Mîr-i mîrandan), 158
- Seyfullah Efendi (Müslim Efendi Tekyesi Şeyhi), 189
- Seyfullah Efendi der-Mescid-i Hüsâm-zâde Dersiyyesi, 199
- Seyyid Ali Bey mahdûmu, 177
- Seyyid Efendi (Emîn Efendi Tekyesi Şeyhi), 93
- Seyyid Efendi (Redîf Veznedârbaşısı), 138
- Seyyid Efendi, Şeyh (Uşşâkiyye'den), 190
- Seyyid Mehmed Efendi, Bozkırî, 121
- Seyyid Ömer Mahallesi, 94
- Sıdkı Efendi, 157
- Sıdkı Efendi der-Mescid-i Vanik Şucâ' Dersiyyesi, 200
- Sırb vekilleri, 189
- sırmalı atlas kalıçeler, 168
- sırmalı elbiseler, 192
- sırmalı hırvânî, 71, 171
- sırmalı kutu, 98
- sırmalı pûşide, 168
- Sırrı Efendi, 93
- Sicilyateyn maslahatgüzârı, 188
- Silivri Kapusu, 94, 105, 108
- sim sahan, 78
- sim tebsi, 78
- simkeş esnafı, 188
- Sinâniyye, 110
- Sineklibakkal (Aksaray'da), 96
- Sofî Mehmed Efendi (Hacı Evhad Tekyesi Şeyhi) 107
- Sofular, 109
- Su'dâ Efendi (Yamağ-ı Defterî), 143
- sudûr-ı izâm, 173
- Sultan Tepesi, 95
- Sun'î-zâde der-Mescid-i Yarhisâr Dersiyyesi, 199
- Sunûhî Efendi (Mühimme Odası Mütelayizânından), 143
- sûr, 80, 81, 87, 91, 163, 173, 181, 183, 184, 193, 196, 202, 203
- Sûret-i Hatt-ı Hümâyûn, 73
- sûrgâh, 167, 175, 182, 187, 192, 194
- sûr-ı hitân, 167, 169, 170, 176, 184, 188, 192, 202, 204, 205, 206
- sûr-ı hümâyûn, 72, 74, 79, 81, 85, 89, 97, 99, 100, 102, 103, 113, 115, 122, 124, 134, 141, 142, 150, 153, 155, 163, 167, 169, 180, 181, 182, 184, 187, 191, 194, 197, 202, 204, 205, 209
- sûr-ı Kostantiniyye, 191
- sûr-ı sünnet, 204
- sûr-ı velîme-i zifâf, 159, 203
- sûr-ı zifâf, 85, 99, 101, 165, 166, 173, 188, 192
- sûr-nâme, 113, 180, 182, 183, 195, 210
- sûr-nâme-i zifâf, 165
- Südlüce, 106, 107, 169
- süfün-i hümâyûn lombarları, 169
- Süleymân Acemî Efendi, eş-Şeyh, 139
- Süleymân Ağa (Bağçıvanlar Kethüdâsı), 186
- Süleymân Ağa (Binbaşı), 136
- Süleymân Ağa (Galata Yağkapanı Tüccarı Kethüdâsı), 184
- Süleymân Ağa (Hâriciyye Nâzırı efendi hazretleri ta'allükâtından), 180
- Süleymân Ağa (Üsküdar Atpazarı Kethüdâsı), 186
- Süleymân Ağa, Çelebi, 130
- Süleymân Ağa, Derzibaşı, 185
- Süleymân Ağa, Hacı (Erzurum Vâlisi Es'ad Paşa mensûbâtından), 197
- Süleymân Ağa, Hacı (Kemhacılar Kethüdâsı), 185
- Süleymân Bey (Filibe Nâzırı), 130

- Süleymân Bey (Müşîr Paşa ta'allükâtından), 180
- Süleymân Bey, Celâl Ağa-zâde, 129
- Süleymân Bey, el-Hâc, 130
- Süleymân Bey, Hazînedâr Başı-zâde, 130
- Süleymân Bey, Kapudağı Voyvodası Ali Ağa-zâde, 178
- Süleymân Bey, Mektûbî-i Sadr-ı Âlî Ser-halîfesi esbak Emîn Bey mahdûmu, 177
- Süleymân Bey, Silahdâr Ali Paşa-zâde, 130
- Süleymân Bilân Efendi, eş-Şeyh, 139
- Süleymân Efendi (Halvetiyye'den Bolu'da Ali Efendi Tekyesi Şeyhi), 157
- Süleymân Efendi (Hamidiye Başhâfız-ı Kütübü, Dersi'âmdan), 117
- Süleymân Efendi (Kadirîhâne Postnişîni), 189
- Süleymân Efendi (Karabaş Tekyesi Şeyhi), 190
- Süleymân Efendi (Kayıkçılar Kâtibi), 184
- Süleymân Efendi (Kefevî Câmî'i Şeyhi), 95
- Süleymân Efendi (Müderresinden), 122
- Süleymân Efendi (Şeyh Resmi Tekyesi Şeyhi), 93
- Süleymân Efendi, Düzceli Hoca, 119
- Süleymân Efendi, el-Hâc (Alaybeyi Tekyesi Şeyhi), 106
- Süleymân Efendi, el-Hâc (Taşlıburun Tekyesi Şeyhi), 106
- Süleymân Efendi, el-Hâc (Üçemirler Zâviyesi Şeyhi), 106
- Süleymân Efendi, el-Hâc Hâfız (tarîk-i Nakşîyye'den), 119
- Süleymân Efendi, eş-Şeyh (İsmâil Rumî hazretleri dergâhında sâkin), 92
- Süleymân Efendi, Girîdî Dersi'âm Şeyh (Câmî-i Vâlde Sultan der İstanbul Şeyhi), 131
- Süleymân Efendi, Hâfız (Rufâ'iyye'den), 144
- Süleymân Efendi, Hâfız (Sultan Mustafa Hân Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Sânîsi), 112
- Süleymân Efendi, Hâfız (tarîk-i Nakşîyye'den Süleymâniye Mü'ezzini), 145
- Süleymân Efendi, İskender Müftisi-zâde (Sultan Mehmed Hân Câmî-i Şerîfi'nde Tefsîr-i Şerîf Hocası), 116
- Süleymân Efendi, İstanbulî Seyyid, 120
- Süleymân Efendi, Kal'acıklı, 198
- Süleymân Efendi, Kırımî (Dersi'âm), 198
- Süleymân Efendi, Kulpazarî, 120
- Süleymân Efendi, Müsevvid es-Seyyid, 122
- Süleymân Efendi, Rozcalı, 116
- Süleymân Efendi, Seyyid (Murad Molla Tekyesi'nde sâkin), 144
- Süleymân Efendi, Şeker-zâde Abdulvahâb Efendi-zâde es-Seyyid, 126
- Süleymân Efendi, Şeyh (Seyyid Ejder Efendi'nin halîfelerinden), 132
- Süleymân Fâ'ik Efendi (Cerîde Nâzır), 150
- Süleymân Hulûsî Efendi (Murad Paşa Câmî-i Şerîfi Vâ'izi Etmekci-zâde Medresesinde sâkin), 132, 144
- Süleymân Hurşid Ağa (Enderûn-ı Hümâyûn'dan muhrec), 129
- Süleymân Sâmî Efendi (Müderresinden), 191
- Süleymân Sıdkı Efendi (Hasırcızâde Tekyesi Şeyhi), 106
- Süleymân Sıdkı Efendi, Hasırcı-zâde Şeyh (Câmî-i Cedîd der Üsküdar der kurb-i Ayazma Şeyhi), 131

- Süleymân Şükrü Efendi (Nu'mân Paşa İmâmı), 119
- Süleymâniye, 96
- Sülün Bey (Hazîne-i Hümâyûn Kethüdâsı Sâdık Efendi hemşîrezâdesi), 176
- Sünbülüyye, 108
- Sünbülüyye'den Mestcizâde Tekyesi şeyhi derviş efendiler, 189
- sünnet, 183
- sünnet haymesi, 180
- sünnet-i hitan, 180
- Süreyyâ, 66, 100
- sürre, 98
- süvârî-i Asâkir-i Hassa, 159
- Süvârî-i Asâkir-i Hassa-i Şâhâne, 159
- Süvârî-i Asâkir-i Hassa-i Şâhâne bölükleri, 155, 156
- Süvârî-i Asâkir-i Muntazama, 156
- şa'bedebâz ve cûrcunacı kurnazlar, 175
- şa'bede-bâzlık, 192
- şa'bedekâr, 175
- Şâh Sultan Tekyesi, 104
- Şahâb Efendi (Divân-ı Hümâyûn Kalemi Mühimme Odası müstahdemlerinden), 143
- Şahâb Efendi (Hâriciyye Kâtibi), 152
- Şahâb Efendi (Umûr-ı Hâriciyye Kisedârı), 73
- Şâkir Ağa (Hakkâklar Kethüdâsı), 185
- Şâkir Ağa (Mâbeyn-i Hümâyûn'dan muhrec), 130
- Şâkir Ağa (Peştahtacılar Kethüdâsı), 186
- Şâkir Bey (Tersâne-i Âmire Birinci Alayı Miralayı), 138
- Şakir Bey, Cabbarzâde Kapıkethüdâsı-zâde, 129
- Şâkir Bey, Karsî Miralayı, 138
- Şâkir Bey, Kengiri Mütessellimi İsmâ'il Ağazâde, 177
- Şâkir Efendi, 170, 173
- Şâkir Efendi (Bâb-ı Hazret-i Ser-askerî'de Tahrirât Kâtibi Hâcegândan), 138
- Şâkir Efendi (Cerrahân), 170
- Şâkir Efendi (Kereste Müdürü, Hâcegândan), 152
- Şâkir Efendi (Salı Tekyesi Şeyhi), 109
- Şâkir Efendi (Sergi Halîfesi), 138
- Şâkir Efendi (Sivâsî Tekyesi Şeyhi), 108
- Şâkir Efendi, Ali Ağa-zâde, 177
- Şâkir Efendi, eş-Şeyh Hâce (Sancağ-ı Şerîf Şeyhi), 92
- Şâkir Efendi, Hattât Hoca, 118
- Şâkir Efendi, İzmir Mübâya'acısı Mustafa Ağa mahdûmu, 179
- Şâkir Efendi, Kasabbaşı, 84, 87, 151
- Şâkir Efendi, Maçka sakinlerinden ağa kürekçisi Ömer Ağa mahdumu, 179
- Şâkir Sultânî Efendi, eş-Şeyh, 139
- şal, 168, 171
- Şâmil Efendi, 166
- Şânî Efendi (Çavuşbaşı Necîb Efendi İmâmı), 200, 205
- Şârih Abdullah Efendi Medresesi, 199
- Şâzeliyye, 110
- Şecâ'üddin der-Kâsım Paşa Dersiyyesi, 199
- Şefik Bey (Hulefâdan), 152
- Şehremini, 105, 106, 110
- Şehzâde, 109
- Şehzâde Cami'i, 95
- Şehzâdebaşı, 105, 110
- şehzâdegân, 160, 170, 172, 173, 174, 175, 176
- şeker, 192
- şekerleme tablaları, 78
- Şekîb Efendi (Hulefâdan), 152
- Şemseddin Efendi (Emîr Sultan Türbedârı), 157

- Şemseddin Efendi (Gurebâ Hasan Ağa Zâviyesi Şeyhi), 109
- Şemseddin Efendi (Kasımpaşa Mevlevihânesi Şeyhi), 92
- Şemseddin Efendi (Mustafa Şükrü Efendi kayını), 177
- Şemsi Bey (Asâkir-i Mansûre Miralayı), 138
- Şemsi Efendi (Zimmet Halîfesi), 138
- Şerâfeddin Efendi (Seyyid Baba Tekyesi Şeyhi), 96
- şerbet, 74, 77, 162, 175
- Şerefeddin der-Câmi'-i Molla Kestel Dersiyyesi, 199
- Şerîf Abdülmuttalib, Emîr-i Mekke-i Mükerreme, 174
- Şerîf Ağa (Yelkenciler Kethüdâsı), 185
- Şerîf Ali, 174
- Şerîf Bey (Bosna Mollası), 166
- Şerîf Beyefendi (Mektûbî-i Hazret-i Sadr-ı Âli), 73, 150, 162
- Şerîf Efendi (Müderresinden), 176
- Şerîf Efendi Medresesi, 200
- Şerîf Efendi, Sefâzâde (Dersi'âm), 191
- Şerîf Efendi, Şeyh (Uşşâkiyye'den), 190
- Şevki Efendi (Ceyb-i Hümâyûn Kâtibi, Hâcegândan), 138
- Şevki Efendi, Hattât, 118
- Şevki Efendi, Mevkûfâtî, 151
- Şeyh Efendi, el-Hâc (Sa'diyye'den), 190
- Şeyh Efendi, es-Seyyid (Koca Mustafa Paşa Pîşkademi), 108
- Şeyh Hasan Efendi Tekyesi, 96
- Şeyh İbrahim Efendi, el-Hâc (Eyüb'de), 105
- Şeyh Murad Tekyesi, 96
- Şeyh Musa Efendi (Murad Paşa Cami-i Şerîfi İmâm-ı Evveli Nakşiyye'den), 95
- Şeyh Vefâ hazretlerinin Şeyhi, 157
- Şeyhî Çelebi der-Câmi'i Balı Paşa Dersiyyesi, 200
- Şeyhülislâm, 76, 160, 161, 162, 172
- Şeyhülislâm Es'ad Efendi Medresesi, 198
- Şeyhülislâm-ı esbak Âşir Efendi hafidi, 176
- Şirven (Rum Doğramacılar Kahyâsı), 188
- şorba, 175
- Şükrullah Efendi (Yahyâ Efendi Tekyesi Şeyhi Sagir Efendi'nin vekili), 92
- Şükrullah Efendi, es-Seyyid (Attarzâde Tekyesi Şeyhi), 95
- Şükrullah Efendi, Yahyâ Bey akrabâsından Ahmed Efendi-zâde, 177
- Şükrü Ağa (Telhîsî-i Evvel), 145
- Şükrü Efendi (Eyüb'de Takyeci Mahallesi'nde Mehmed Sâdık Ağa mahdûmu), 180
- Şükrü Efendi (Nasûhî Efendi Tekyesi Şeyhi vekili), 108
- Şükrü Efendi (Zeyrek Câmi'-i Şerîfi İmâmı), 144
- Şükrü Efendi, es-Seyyid (Safvetî Tekyesi Şeyhi), 109
- Taha Efendi, es-Seyyid (Şeyh Taha Zâviyesi Şeyhi), 93
- Tâhir Ağa (Harem-i Hümâyûn ağalarından), 160
- Tâhir Ağa (Pasdirmacılar Kethüdâsı), 186
- Tâhir Ağa (Saatciler Kethüdâsı), 185
- Tâhir Ağa Tekyesi, 96
- Tâhir Ağa, Lala, 170
- Tâhir Beyefendi (Matbah-ı Âmire Emîni), 150, 202
- Tâhir Efendi (Baba Haydar Mahallesi'nde zâviye şeyhi), 95
- Tâhir Efendi (Ebniye-i Hassa Kethüdâsı), 139

- Tâhir Efendi (Enderûn'dan muhrec
Tanbûrî Ârif Ağa birâder-zâdesi),
179
- Tâhir Efendi (Hacı Sinân Tekyesi Şeyhi),
110
- Tâhir Efendi (Hulefâ-i Kadiriyye'den), 93,
190
- Tâhir Efendi (Kadiriyye'den Şeyh Ömer
Efendi Tekyesi Şeyhi), 189
- Tâhir Efendi (Muhâsebe-i Evvel), 151
- Tâhir Efendi (Nureddin Cerrâhî Tekyesi
İmâmı), 109
- Tâhir Efendi (Tarîk-i Rufâ'iyye'den Kubbe
Şeyhi Hulefâsından), 158
- Tâhir Efendi, es-Seyyid (Sarmaşık
Tekyesi Şeyhi), 104
- Tâhir Efendi, Hazret-i Emir Şeyhi Efendi
mahdûmu, 190
- Tâhir Efendi, Kadızâde (Şeyhülislâm), 83,
134
- Tâhir Efendi, Şeyh, 190
- Tâhir Paşa (Kapudân-ı Deryâ), 86 , 93,
105, 109, 124, 126, 130, 135, 138,
143, 151, 157, 160, 185
- Tahsin Efendi (Divân-ı Hümâyûn
Kalemi'nde Ahkâm Mümeyyizi),
143
- Tahsinî Efendi, 209
- Tahta Minare (Eyüb'de), 105
- Takiyyüddin Efendi Medresesi, 200
- Takvîm-i Vekâyhâne, 198
- Takvîm-i Vekâyhâne-i Âmire Nâzırı, 203
- Tarakcılar'da Dâye Hatun Mahallesi, 119
- tarîk-i Bedeviyye, 106
- tarîk-i Kadiriyye, 93, 94, 95
- tarîk-i Nakşîyye, 74, 83, 94
- tarîk-i Rufâ'iyye, 104, 105
- Taşkasab, 96
- Tavşanlı Mevlevîhânesi Şeyhi, 158
- tavuk, 175
- tavûs-ı Hindüstân, 104
- Tayfur Beyefendi, 143
- Tayyib Efendi, el-Hâc (Beylerbeyi Câmi'-i
Şerîfi'nin İmâm-ı Evveli), 165
- Tecellî Efendi (Divân-ı Hümâyûn
Tercümanı), 73
- Tekerlek Câmi'i İmâmı Efendi, 144
- Tekfurdağı, 189
- Tekye Kapsu nâm mahal, 104
- telhîs-i âlî, 74
- Tersâne-i Âmire, 100, 169
- Tersâne-i Âmire Müdiri, 151
- Tersâne-i Âmire sancakbeyleri, 155
- teşrifât halifesi, 79, 91
- teşrifât kisedârı, 91
- teşrifâtı-ı hümâyûn me'mûrları, 87
- Teşrifâtî beyefendi, 75, 76, 98, 170, 173,
174, 203
- Teşrifâtî halifesi, 155
- teşrifâtî yamakları, 79
- tevârih, 203
- Tevfik Bey (Asâkir-i Hassa-i Şâhâne
Miralayı), 138
- Tevfik Bey (Binbaşı), 135
- Tevfik Bey (Hulefâdan), 143, 152
- Tevfik Bey, Çirmen Mütessilimi Edhem
Efendizâde, 177
- Tevfik Bey, Kapucubaşılardan Hüseyin
Ağazâde, 177
- Tevfik Bey, Silahdâr Ali Ağa mahdûmu,
130
- Tevfik Efendi (Hâfız Efendi Tekyesi
Şeyhi), 109
- Tevfik Efendi (Sahhafî-zâde Tekyesi
Şeyhi), 157
- Tevfik Efendi (Şalcı Nazif Ağa mahdumu)
179
- Tevfik Efendi, Harem-i Hümâyûn
Vekilharcı Ahmed Ağa mahdumu,
179

- Tevfikiyye Câmî-i Şerîfi, 156, 163
tezkire, 75
tîmârhâne oyunu, 164
Toma (Hararcılar Ustabaşısı), 187
Tophâne, 92, 94, 99, 104, 110, 191
Tophâne-i Âmire, 101
Tophâne-i Âmire Nâzırı, 121
Topkapu, 96, 99, 105, 108, 110
Toskana maslahatgüzârı, 188
toy-ı şahâne, 191
Tuğlacılar Ustabaşısı, 187
tuhfeci esnafı, 188
Turudi Kalfa (Dülger kalfalarından), 188
Tüfenkhâne, 88, 114
ulemâ, 91
Umûr-ı Hâriciyye Nâzırı, 73, 87, 121, 141, 149, 172
umûr-ı mülkiye ve umûr-ı hâriciyye nâzırları, 154
Umûr-ı Mülkiye Nâzırı, 87, 120, 172, 188
Uncular kethüdâsı ağa, 186
Unkapanı, 110
Uryankuz Kalfa (Dülger kalfalarından), 188
Uşşâkiyye, 110
Uşşâkiyye'den Lâleli Tekyesi Şeyhi Efendiler, 189
Uzunçarşı, 95
Üçkuzulu şeyhleri efendiler, 191
Üsküb Mevlevîhânesi Şeyhi, 158
Üsküdar, 92, 94, 95, 96, 99, 104, 105, 108, 109, 191
Üsküdar Ayazması, 111, 112
Üsküdar Kalaycılar Kethüdâsı Ağa, 186
Üsküdar pâyeleri, 198
Üsküdar Rum ve Ermeni ve Yahudi meyhâneci esnafı kahyâları, 188
Üveys Efendi (Şerbetdâr Zâviyesi Şeyhi), 105
Vahdetî Efendi (Mansûre Hazînesi'nde Tahrirât Odası'nda müstahdem), 201
Vahîd Efendi (İhtisab me'murlarından), 166
Vanya Yotaki (Sırb vekili), 141
Vasfi Efendi, Hattât, 118
Vassaf Beyefendi, 73, 74, 75, 173
Vehbî, 180, 182
Veli Ağa, el-Hâc (Zahîre Nâzırı), 83, 129
Veli Ağa, Hacı (Çâvuşân muhtarı), 91
Veli Ağa, Hacı (Kasımpaşa Debbağlar Kethüdâsı), 187
Veli Bey (Hazine-i Kisedârı), 138
Veli Efendi, Hâfız (Üsküdar'da Gülnûş Câmî'i imamı), 144
Veli Efendi, Şeyh Tulîzâde (Hulefâ-i Kadiriyye'den), 190
Veli Kapudân (Tevfik-i Hüdâ Kalyon-ı Hümâyûnu Sûvârîsi), 137
velîme, 81, 113, 202
velîme-i sûr-ı hümâyûn, 165
Veliyüddin Ağa (Zâ'imler Muhtarı), 145
Veliyüddin Efendi, Hâfız (Adliye Câmî-i Şerîfi İmâm-ı Evveli), 111
Veliyüddin Efendi, Kastamonulu es-Seyyid, 126
Veliyüddin Efendi, Kengrılı el-Hâc, 121
Veliyüddin Efendi, Virahşehrî es-Seyyid, 198
Veysi Bey (Mühimmât Taburu Emîni), 135
Veysi Efendi (Sûvârî Rûznamçecisi), 139, 201
vükelâ, 80
vüzerâ, 80, 85, 91
Ya'kub Ağa (Çilingirbaşı), 186
Ya'kub Ağa Mahallesi, 107
Ya'kub Ağa, Hacı (Çömlekçiler Kethüdâsı), 185

- Ya'kub Âsım Efendi, Kütahyalı Halil Efendi-zâde, 129
- Ya'kub Bey, Zühdi Paşa-zâde, 130
- Ya'kub Paşa (Aydın Muhassılı) , 83, 115, 160, 161
- Yahûdî, 181, 192
- Yahûdî milleti çocukları, 192
- Yahyâ Ağa, Saruhan Mütesellimi el-Hâc Eyüb Ağa'nın akrabâsı, 197
- Yahyâ Bey, 176
- Yahyâ Beyefendi (Halil Rif'at Paşa kapukethüdâsı), 151
- Yahyâ Beyefendi, Sadr-ı Rumeli Pîrîzâde, 103
- Yahyâ Efendi (İsmâil Efendi Tekyesi Şeyhi), 109
- Yahyâ Efendi (Ramazan Efendi Hazretleri Tekyesi Şeyhi), 108
- Yahyâ Efendi, Denizlili, 1 19
- Yahyâ Efendi, es-Seyyid (Mustafa Paşa Tekyesi Şeyhi), 94
- Yahyâ Efendi, Hanım Sultan hafîdi Mîr es-Seyyid (Havass-ı Refi'a Kadısı), 147
- Yahyâ Gâlib Efendi (Kapuağası Tekyesi Şeyhi), 109
- Yahyâ İhyâ Efendi, İhyâ Efendi-zâde es-Seyyid, 128
- Yahyâ Tefvik Efendi, Hutvânî-zâde hafîdi es-Seyyid (Kudüs-i Şerîf Kadısı), 147
- Yakacık karyesi, 104
- yakası sırmalı harvânî, 80
- yakası sırmalı mor hırvânî, 74
- Yamağ-ı Kılauz Ağa, 145
- Yanko (Galata Şekerlemecileri Ustabaşısı), 187
- yatak, 168, 171
- Yayla, 105, 106
- yazıcı oyunu, 164
- Ye'cûc, 64
- Yektâ Efendi (Divân-ı Hümâyûn Kalemî Mühimme Odası müstahdemlerinden), 143
- Yektâ Efendi (Mahallât Kâtibi), 139, 201
- yemenici esnafı, 187
- Yenibağçe, 97, 110
- Yeniçeşme (Eyüb'de), 93
- Yenikapı, 107
- Yeniköy, 109
- Yenişehir Fenâr mevleviyeti, 198
- Yesârîzâde İzzet Efendi mahdûmu, 176
- Yesrî Efendi, 143
- Yıldız Kasr-ı âlî, 156
- Yoğurtcular Kethüdâsı Ağa, 186
- Yokuşçeşme, 105
- yorgan, 168
- Yorgi Kalfa (Dülger kalfalarından), 188
- Yoseb (Çukacılar Ustabaşısı), 187
- Yovan (Poliçeler Kâhyâsı), 187
- Yuda (Çukacılar Ustabaşısı), 187
- Yunan elçisi, 188
- Yûnus Ağa (Tophâne Kebabcılar Kethüdâsı), 186
- Yûnus Efendi (Keşfi Ca'fer Efendi Tekyesi Şeyhi), 107
- Yûnus Efendi, 156
- Yûnus Efendi, Akşehirli (Sofya Kadısı, Dersi'âm), 148
- Yûsuf Ağa (Katayıncılar Kethüdâsı), 184
- Yûsuf Bey (Rızâ Bey Alayı'nda Kâ'im-makâm), 134
- Yûsuf Efendi, Yanyavî Hâfız, 198
- Yûsuf Efendi (Çorlulu Ali Paşa Medresesi'nde Dersi'âm), 117
- Yûsuf Efendi, Arabkirli el-Hâc, 120
- Yûsuf Efendi, Bursavî es-Seyyid, 121
- Yûsuf Efendi, el-Hac (Ayasofya-i Kebîr Câmi'-i Şerîfi Şeyhi), 77, 107, 76, 131

- Yûsuf Efendi, el-Hâc (Sultan Mehmed Hân Medresesi'nde Ahışhalı Bevvâb), 116
- Yûsuf Efendi, Kavalalı, 121
- Yûsuf Efendi-zâde, el-Hâc, 128
- Yûsuf Kapudân (Gül-i Sefid Korvet-i Hümâyûn Sûvârîsi), 137
- Yûsuf Paşa (Sakız Muhâfızı, Mîr-i mîrandan), 92
- Yûsuf Sâdık Efendi, Mîr (Erzurum Vâlisi Es'ad Paşa mahdûmu), 200
- yüz yastıkları, 168
- yüzbaşılar, 77
- yüzük, 202
- zâ'im ağa, 89, 97, 132
- zabitân, 75
- Zahîre Nâzırı, 122
- zahîreci esnafı, 187
- Zâkir Hâfız Efendi (Canfedâ Zâviyesi Şeyhi), 108
- zarflu fincanlar, 162
- zeberdân, 79
- zerde, 175
- zerde-i sükkerîn, 192
- zevrakçe, 66, 100, 192
- Zeynelâbidîn Bey (Dergâh-ı Âlî Gediklilerinden İbrahim Bey mahdûmu), 177
- Zeynelâbidîn Bey (İçilli Ahmed Paşa dâmâdı), 129
- Zeyrek, 110, 116
- zeytyağcı esnafı, 188
- Zincirlikuyu, 96
- Zincirlikuyu Caddesi, 156
- Ziver Efendi (Tersâne-i Âmire Müdürü), 84, 151
- Ziyâeddin Efendi, eş-Şeyh, 110
- ziynetlü elbiseler, 192
- Zoğrak (Yunan Devleti Elçisi), 153
- Zuhurî Efendi, Şeyh, 191
- zû'emâ, 89, 103
- Zühdü Beyefendi (Mektûbî Ser-halîfesi), 152
- Zülâlî Çeşmesi (Sarigüzel'de), 145